162085

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü

F U Z U L İ ' N İ N

H A D İ K A T U ' S - S U ' A D A ' S I

Tanıtılması Değerlendirilmesi Ve Metnin Edisyon Kritiği

Bağış, Mart 1986

ŞEYMA GÜNGÖR

T Ü R K İ Y E
BİLİMSEL ve TEKNİK
ARAŞTIRMA KURUMU
KÜTÜPHANESİ

Doktora Tezi

1985

İ Ç İ N D E K İ L E R

İKİNCİ KİTAB

Ö N S Ö Z

Büyük şöhretine ve asırlarca gördüğü ragbete rağmen Hadikatu's-Su'ada yazma ve basma nüshaları arasında tam ve doğru bir metin birliği yoktur. Biz bu ihtiyacı göz önünde tutarak, bu mühim eseri metin tenkidi yoluyla tesbit etmeği gerekli bulduk.

Araştırmanın sadece edisyon kritikten ibaret kalmaması için iki kitaptan meydana gelen tezin ilk kitabını Hadikatu's-Su'ada'nın tanıtılmasına ve değerlendirilmesine ayırdık.

Bu gaye ile; tezin birinci bölümünde, önce konunun esasını teşkil eden Kerbela vak'ası tarihî planda gözden geçirilerek, hadisenin hangi sebeplerle ortaya çıktığı, nasıl cereyan ettiği, İslâm dünyasında ne gibi akisler uyandırdığı tesbit edilmeğe çalışıldı.

Sonra bu olayın tarih bilgisi olmaktan çıkıp edebiyatta ne şekilde işlendiğini göstermek maksadıyla, Fuzulî ile ilgisi bakımından, yalnız, Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında, Hz. Hüseyin'in şehâdetini konu alan başlıca eserler üzerinde duruldu. İncelemeyi yaparken tezin esas gayesinden uzaklaşmamak ve teferruattan kaçmak için makteller hakkında çok kısa bilgi verilirken, Fuzulî'nin faydalandığı ve ona tesir eden eserler üzerinde daha geniş duruldu. Bu suretle Fuzulî'ye gelinceye kadar, mevzuun içinde bulunduğu çerçeve tesbit edilmeğe çalışıldı.

Hadikatu's-Su'ada'nın tanıtılması ve değerlendirilmesine ayrılan ikinci bölümde eserin yazılış sebebi, muhteviyatı ve geniş-

çe özeti verildikten sonra, tezin esas gayesi edebiyat tedkiki olmamakla beraber, Fuzulî'nin maktelini yazmak için model aldığı Ravzatü'ş-Şüheda ile Hadikatu's-Su'ada karşılaştırılarak iki eser arasında müşterek ve ayrılan taraflar tesbit edildi.

Daha sonra Eski Türk Edebiyatı'nın tercüme anlayışı üze - rinde durularak Hadikatu's-Su'ada'nın bugünkü çeviri anlayışına göre Ravzatü'ş-Şüheda'nın tercümesi olup olmadığı üzerinde duruldu.

Hadikatu's-Su'ada'nın değeri hakkında tezkireciler başta olmak üzere, yerli ve yabancı araştırıcılar, edebiyat tarihçilerinin bu eser üzerindeki hükümlerinin önemlileri kayd edildi.

Nihayet, Fuzulî'nin hayatı, mizacı ve telakkileri ile eseri arasındaki yakın alaka hakkında bilgi verildikten sonra, Hadikatu's-Su'ada'nın dil ve üslup bakımından taşıdığı edebî özelliklere dâir bazı dikkatler ifade edildi.

İlk kitabın sonunda Hadikatu's-Su'ada'nın bütün Türklük âlemini içine alan şöhreti üzerinde durularak, hemen yazıldığı asırdan başlayıp günümüze kadar devam eden tesiri ve Farsça'ya tercüme edildiği tesbit edildi.

İkinci kitapta Hadikatu's-Su'ada'nın metni verilmeden önce tenkidli metnin hazırlanması hakkında gözetilen esaslar, karşılaştırılan nüshalar, tasnifleri ve diğer nüshaların da listesi verildikten sonra, metin tesbitinde takip edilen transkripsiyon sistemi belirtildi.

Hadikatu's-Su'ada üzerinde çalışmama vesile-i hasene olan ve tezin hazırlanışında yardımlarını esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'a müteşekkirim. Hocam Prof. Karahan'ın tekaüd

olmasından sonra tezimi yöneten, metni ve diğer bölümleri baştan sona sabırla kontrol eden, düzeltmelerde ve tamamlamalarda bulunan Sayın Hocam Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu'na, Arapça ibârelerin tercümelerini yapan Sayın Hocam İhsan Örücü"ye, ayrıca çalışmalarım esnasında bilgi ve fikirlerinden faydalandığım arkadaşlarım, hocalarım ve büyüklerimin hepsine teşekkürlerimi sunarım.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

Ahdî, Gülşen-i Şu'ara, Üniversite Ktp., TY 2604.

Ahmed Cevdet, Kısas-ı Enbiya ve Tevârih-i Hulefa, Der-sa'adet, Kanaat Matbaası, 1331.

Âlî, Gelibolulu, Künhü'l-Ahbar, Üniversite Ktp. TY 5959.

Ali Rıza, Hadise-i Kerbelâ, İstanbul, 1294.

And Metin, İslâm Folklorunda Muharrem Ve Taziye, Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı, Ankara, 1976, sayı:III, s. 1-35.

And Metin, Eski Edebiyatımızda Yarı Dramatik Bir Tür: Maktel, Minyatürlü Maktel Yazmaları Ve Bu Türün Günümüz Tiyatrosu İçin Önemi, Milliyet Sanat Dergisi, 2 Mart 1980.

Araslı Hamid, Büyük Azerbaycan Şâiri Fuzulî, Bakü 1958.

Âşık b. Ali Natta'î (Âşık Çelebi), Ravzatü's-Şühedâ tercümesi, Bayezıd Ktp. nr.5329.

Ateş, Ahmed, Hüseyn, İA, c.5/1, s.634-640

Avunduk Erhan, Fuzulî'de Dinî Fikir Ve Dinî Mazmunlar, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Mezuniyet tezi, 1960-61.

Banarlı Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Millî Eğitim Bakanlığı, Devlet Kitapları, İstanbul 1971.

Banarlı Nihad Sami, Büyük Nazireler, Mevlid Ve Mevlid'de Millî Çizgiler, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Yayınları:2, İstanbul 1962.

Barthold, W., İslâm Medeniyeti Tarihi, Prof.Dr. M. Fuad Köprülü'nün başlangıç, izah ve düzeltmeleriyle, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1977.

Beyanî, Tezkire, Üniversite Ktp. TY 2568.

Brockelmann, Arabistan, İA, c.1, s.523-540.

Browne, E.G., A History of Persian Literature in Modern Times (A. d. 1500-1924), Cambridge, 1924.

Browne,E.G., A Literary History of Persia, Cambridge, 1930.

Cihan, Sadık, Uydurma Hadislerin Doğuşu Ve Siyâsi Ve Sosyo-Politik Olanlarının Olaylarla İlgisi, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi, doçentlik tezi, 1976.

Cunbur, Müjgan, Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi, Türk Kültür Eserleri, Maarif Vekâleti Yayınları, İstanbul, 1956.

Çağatay, Neşet-Çubukçu,İ. Agah, İslam Mezhepleri Tarihi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1976.

Ebu'l-Ferec İsfahanî, Makatilü't-Talibiyyin,Kahire, 1948.

Ekrem Cafer,Fuzulî'nin Hadikatü's-Su'ada'sında Olan Manzum Eserlerin Vezni,Azerbaycan SSR İlimler Akademisi, Bakü, 1958.

Ergin,Muharrem, Türk Dil Bilgisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1962.

Ergin, Muharrem, Azeri Türkçesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1971.

Ethé, Hermann,Tarih-i Edebiyat-ı Farisî(trc.Rızazade Şafak),Tahran,1958.

Evliya Çelebi, Seyahatnâme, c.4, İstanbul, 1314.

Fuzulî, Hadikatu's-Su'ada,bütün basma nüshalar, bilhassa Kahire,1253.

Fuzulî, Saadete Ermişlerin Bahçesi (Hadikatüssüada),Sadeleştiren: Selahaddin Güngör, Maarif Kitaphânesi, İstanbul, 1955.

Fuzulî, (Hadikat-üs-Suada) Saadete Erenlerin Veya Kerbela Şehitlerinin Bahçesi, Bugünkü Türkçeye çeviren ve nazmeden:Mehmet Faruk Gürtunca, Ülkü Kitapyurdu, İstanbul, 1970.

Fuzulî, Farsça Divanı,(trc.Prof.Dr.Ali Nihad Tarlan),Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1950.

Fuzulî, Farsça Divan, (Edisyon Kritik), Yayımlayan:Prof.Dr. Hasibe Mazıoğlu, Ankara Üniversitesi, Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1962.

Fuzulî, Türkçe Divan, Hazırlayanlar: Prof. Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Dr. Sedit Yüksel, Dr. Müjgan Cunbur. Ankara, 1958.

Gelibolulu Câmî, Sa'adetnâme, Süleymaniye Ktp. Halet Efendi, nr.593.

Gibb, E.J.W., A History of Ottoman Poetry, c.111, London,1904.

Gölpınarlı, Abdülbakî, Fuzulî'de Batınîliğe Temâyül Ve Basılmamış Şiirleri,Azerbaycan Yurd Bilgisi, 1932, c.1,sayı8-9.

Gölpınarlı, Abdülbakî, Mezhepler Tarihi,

Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-Şu'ara, (Hazırlayan: Dr. İbrahim Kutluk), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1981. c.II.

Hasan Sabunçi Rızapur, İranda Dinin Sosyal Etkisi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü doktora tezi, 1970.

Hayyampûr, Ferheng-i Sühanveran, Tebriz, 1340.

Hitti, Ph.K., History of the Arabs, London,1958.

Hitti, Ph.K., Siyâsî Ve Kültürel İslam Tarihi, (Çeviren: Prof.Dr. Salih Tuğ), Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1981.

Honıgmann, Kerbelâ, İA, c.6, s.580-582.

Huart, Cl., Ali b. Abi Talib, İA, c.1, s.306-310.

Huart, Cl.,Arap Ve Arap Dilinde İslâm Edebiyatı, (trc.Cemal Sezgin), İstanbul, 1944.

Hüseyn Vâ'iz Kâşifî, Ravzatü'ş-Şüheda, Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr.3221.

Kandemir, M. Yaşar, Mevzû Hadisler, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1975.

Karahan, Abdülkadir, Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseynler, Edebiyat Fakültesi Türkoloji Disiplini mezuniyet tezi, 1938-39.

Karahan, Abdülkadir, Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1980.

Karahan, Abdülkadir, Fuzulî, Muhiti, Hayatı Ve Şahsiyeti, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1949.

Karahan, Abdülkadir, Fuzulî'nin Hadikatu's-Su'ada'sı, Türklük Dergisi, c.II, sayı:7. İstanbul, 1939.

Karahan, Abdülkadir, Türkçe Maktal-i Hüsayn'ler Ve Hadikat-üs-Su'ada, Edebiyat Fakültesi, Türkoloji Disiplini İlk travayı, 1937-38.

Kasımov, Aydın, Fuzulî'nin "Hadikat-us-Suada" Elyazmasının Bir Bakü Nüshası Hakkında, Elyazmaları Hazinesinde, c.4, s.70-77. Bakü, 1976.

Kasımov, Aydın, Fuzulî'nin "Hadikat-us-Suada"sı Hakkında Ba'zı Kaydlar, Elyazmaları Hazinesinde, c.4, s. 122-125. Bakü, 1976.

Kastamonulu Şâzî'nin Maktel-i Huseyn (1^b-28^a), Yaşar Türkay, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü mezuniyet tezi, 1974.

Kastamonulu Şâzî'nin Maktel-i Huseyn (28^b-54^a), Dursun Boztosun, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü mezuniyet tezi, 1973.

Katib Çelebi, Keşfü'z-Zünun, (Hazırlayanlar: Şerefüddin Yaltkaya-Rıfat Bilge), Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1941-43.

Korkmaz, Zeynep, Fuzulî'nin Dilindeki Fonetik Ve Morfolojik Özelliklerine Dâir, Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1956.

Köçerli, Feridun Beg, Azerbaycan Edebiyatı, Bakü, 1978.

Köksal, M. Asım, İslâm Tarihi, Hz. Hüseyin Ve Kerbelâ Faciası,

Ankara, 2. baskı:1984.

Köprülü, M. Fuad, Anadolu'da Türk Dil Ve Edebiyatının Tekâmülü, Yeni Türk Mecmuası, sayı.7.

Köprülü, M. Fuad, Aşık Çelebi, İA, c.1, s.695-701.

Köprülü, M. Fuad, Azerî (Azerî Edebiyatının Tekâmülü), İA, c.2, s.129-150.

Köprülü, M. Fuad, Fuzulî, İA, c.4, s.686-699.

Köprülü, M. Fuad, Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul, 1926.

Lami'î Çelebi, Maktel-i Âl-i Resûl, (Hazırlayan:İbrahim Boğalı), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı mezuniyet tezi, 1971.

Latifî, Tezkire, İstanbul, 1314.

Lammens, H., Hasan b. 'Ali b. Abi Talib, İA, c.5/1, s. 308-309.

Levend, Agah Sırrı, Fuzulî'yi Anma Töreni Münâsebetiyle Ankara'dan Bakü'ye Ve Moskova'ya, Türk Dili, c.VIII, Şubat 1959.

Levend, Agah Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, c.1, Türk Tarih Kurumu Yayınlarından, Ankara, 1973.

Lewis, Bernard, Tarihte Araplar,(trc. Hakkı Dursun Yıldız),İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1979.

Mazıoğlu, Hasibe, Fuzulî-Hâfız, İki Şâir Arasında Bir Karşılaştırma, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1956.

Mehmed Cafer Mahoub,Ceng-i Şehâdet, Tahran, 2535/1977.

Mehmed Tahir(Bursalı), Osmanlı Müellifleri, İstanbul, 1333.

Mucibü'l-Mısrî, A Study ın Islamic Culture Fuzulî of Baghdad, Kahire, 1966.

Nevvar, Ahmed, Fuzulî'nin Nesri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat

Fakültesi mezuniyet tezi, 1938.

Nicholson, Reynold, A Literary History of the Arabs, Cambridge, 1907.

Noyan, Bedri, Bektaşî Ve Alevîlerde Muharrem Ayini Ve Mâtem Erkânı. Halk Kültürü, 1984, sayı:1, s.81-101.

Olcay, Selâhattin, Fuzulî'de Türkçe Fiil Tasnifleri, Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara,1956.

Redhouse, J.W., Turkish and English Lexion, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1978.

Riyazî, Tezkire, Üniversite Ktp. TY 3250.

Said Nefisî, Tarih-i Nazm ü Nesr der İran ü der Zeban-ı Fârisî, Tahran, 1344.

Sezgin, Ursula, Abū Mihnaf, ein Beitrag Zur Historiographie der umaiyadischen Zeit, Leiden, 1971.

Storey, C.A., Persian Literature, London, 1935.

Strothmann, R. Taziye, İA, c.12/1, s.73-76.

Strothmann, R., Şi'a, İA, c. 11, s.502-513.

Süleyman Nazif, Fuzulî, Hadikatu's-Su'ada, Servet-i Fünun, 7 Mayıs 1341, sayı:1499, s.392-394.

Süleyman Nazif, Fuzulî, Yeni Matbaa, 1925.

Sultanov, M., Fuzulî'nin Hadikat-us-Suada Eseri, Azerbaycan Jurnali, nr.7, 1958.

Şemseddin Sâmî, Kamusu'l- A'lam, c.V, İstanbul, 1314.

Taberî, Taberî-i Kebîr Tercümesi, c.III, İstanbul, 1328.

Unat, Faik Reşit, Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1974.

Vaglieri, L. Veccia, (Al)Husayn b. 'Alī b. Abī Tālib, EI, c.III, s.607-615.

Vida, G. Levi Della, Osman b. Affan, İA, c.9, s.427-431.

Wellhausen, Julius, Arap Devleti Ve Sükûtu, (çev. Prof.Dr. Fikret Işıltan), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1963.

Wüstenfeld, F., Tod des Husein ben 'Ali die Rache.Ein historischer Roman aus dem Arabischen, Göttingen, 1883.

Yahya b. Bahşî, Maktel-i Hüseyn, Ankara Üniversitesi DilVe Tarih-Coğrafya Fakültesi Ktp. Muzaffer Ozak, nr.1/248.

Yıldız, Hakkı Dursun, Yezid b. Muaviye, İA, 141. cüz, 1984.

Zebihullah Safâ, Tarih-i Edebiyat-ı der İran, Tahran, 1336.

Zeydan, Corci, Medeniyet-i İslâmiye Tarihi, (çev. Zeki Megamiz), İstanbul, 1910.

Kütüphâne Katalogları Ve Bibliyografya Kitapları:

Ali Hilmi, Fihristü'l-Kütübi't-Türkiyyeti'l-mevcudeti fi'l-Kütüphaheti'l-Hıdiviyye, Mısır, 1306.

Antalya Elmalı Halk Ktp. Katalogu (basılmamış, Süleymaniye Ktp'de).

Azerbaycan El Yazmaları Katalogu, Baku, 1963.

Blochet, E., Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothéque Nationale, Paris 1932-1933

Brockelmann, Carl, Geschichte der Arabischen Litteratur, Leiden, 1937-1942. Supplement, 1937-1942.

Browne, A Catalogue of the Persian Manuscripts in the Library of the University of Cambridge, Cambridge, 1896.

Bursa Merkez İl Halk Ktp. Katalogu (basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de)

Çığ, Kemal, *Türk Ve İslam Eserleri Müzesindeki Minyatürlü Kitaplar Kataloğu*, Şarkıyat Mecmuası, c.III, s.50-90, İstanbul, 1959.

Edirne Selimiye Kütüphanesi Katalogu (basılmamış,Süleymaniye Ktp.'de).

Fihrist-i Kitabhane-i Meclis-i Şura-yı Millî, Tahran, 1305-1321.

Fleischer, *H., Catalogus codd. Mss. or in Bibliotheca Regia Dresdensi*, Lipsiae, 1831.

Flügel, Gustav, *Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek zu Wien*, Wien, 1865.

Gölpınarlı, Abdülbakî, *Mevlana Müzesi Yazmalar Katalogu, Millî Eğitim* Bakanlığı Yayını, Ankara, 1971.

İbn Yusuf-ı Şirâzî, *Fihrist-i Kitaphâne-i Medrese-i Alî-i Sipehsâlâr*, 1313-1318.

İsparta Kütüphanesi Katalogu,(basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Tarih Yazmaları Katalogu, İstanbul, 1943.

İstanbul Kitaplıkları Türkçe Yazma Divanlar Katalogu, İstanbul,1947.

İzmir Salepçioğlu Kütüphanesi Katalogu,(basılmamış, Süleymaniye Ktp'de).

Karatay, Fehmi Edhem, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu*, Topkapı Sarayı Müzesi Yayınları, İstanbul, 1961.

Kayseri Reşid Efendi Kütüphanesi Katalogu, (basılmamış Süleymaniye Ktp.'de).

*Konya Kütüphaneleri Kataloglar*ı,(basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).

Manisa Merkez İl Halk Kütüphanesi Katalogu,(basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).

Münzevî, Ahmed, *Fihrist-i Kitaphane-i Hattî-i Farisî*, Tahran,

Nicholson, Reynold, A Descriptive Catalogue of the Oriental Mss. Belonging to the Late E.G. Browne, Cambridge, 1932.

Özbekistan Sovyet Rusya Hanlar Akademisi Şark Kol Yazmaları,1964.

Pertsch, Wilhelm, Verzeigniss der Türkischen Handschriften der Köniqlischen Bibliothek zu Berlin, Berlin, 1889.

Rieu, Charles, Catalogue of the Turkish manuscripts in the British Museum, London, 1888.

Rieu, Charles, Catalogue of the Persian manuscripts in the British Museum, London, 1879-1883.

Rossi, Ettore, Elenoc dei Manoscritti Turchi della Biblioteca Vaticana, Roma, 1953.

Sezgin, Fuad, Geschıchte des Arabischen Schrifttums, Leiden, 1967-78.

Storey Katalogu Rusça tercümesi, Moscow, 1972.

Süleymaniye Kütüphanesi Türkçe Yazmalar İndeks Katalogu(Süleymaniye Ktp.'de).

Türkiye Yazmaları Toplu Katalogu,T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler Ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, İstanbul, 1981-84.

Tornberg, C., Codices Arabici, Persici et Turcici Bibliothecae Regiae Üniversitatis Upsaliensis, Upsala , 1849.

K I S A L T M A L A R

a	Yazma nüshadaki varağın ön yüzü.
b	Yazma nüshadaki varağın arka yüzü.
b.	bin
bk.	Bakınız
c.	Cild
EI	Encyclopaedia of Islam, London, 1960-
H.	Hicrî .
İA	İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1965-1985.
Ktp.	Kütüphane(si).
nr.	Numara.
ölm.	Ölümü, ölüm tarihi.
s.	Sahife.
st.	Satır.
TY	Türkçe yazmalar.
v.	Varak.

B İ R İ N C İ   K İ T A B

B İ R İ N C İ   B Ö L Ü M

A. Kerbelâ Vak'ası, Arab Fars Ve Türk Edebiyatlarında İşlenişi

1. Tarihî Kaynaklara Göre Kerbelâ Vak'ası

Hz. Muhammed'in vefatından (13 Rebiulevvel 9/8 Haziran 632) sonra müslümanların karşılaştıkları en mühim mesele, peygamberin yerine ümmet idaresinin başına kimin geçeceği idi.

Hz. Muhammed hayatında, halife seçiminin ne şekilde yapılması gerektiğini açıkca belirtmediği için, ölümünden sonra bu konuda ihtilaf çıktı ise de anlaşmazlık kısa zamanda halledilerek Ebû Bekir b. Abdullah halife intihap edildi. Onun vefatından (13/634) sonra tavsiyesi üzerine Ömer b. Hattab halife oldu. Hz. Ömer'in İranlı bir köle tarafından öldürülmesini (24/644) müteakıp sahâbeden altı zat kendi aralarından Osman b. Affan'ı halife seçtiler. Benî Ümeyye'den olan Osman'ın halife olmasından sonra, Hz. Muhammed'in vefatı ile başlayan aileler ve kabileler arasındaki rekabet arttı, ancak bir müddet, devam eden fütuhatla zengin ganimetler elde edilmesi anlaşmazlıkların su yüzüne çıkmasına engel oldı. Fakat zamanla, Hz. Osman'ın akrabalarını önemli mevkılere tayin etmesi, onların Arap olmayanlara karşı tutumları, bilhassa mevâlî aleyhine yapılan iktisâdî değişiklikler ve daha başka sebepler halifenin muhaliflerini arttırdı. Daha sonraları Medine'de Hz. Osman'ın aleyhine, aralarında sahabenin de bulunduğu bir gayrı memnunlar grubu teşekkül etti. Bunlara Mısır, Kûfe ve Basra vilayetlerinden halifeye şikayetlerini bildirmek için gelenlerin de iştirakıyle başlayan hareket, kısa zamanda büyüdü. Halifenin katliyle (18 Zilhicce 35/17 Haziran 656) neticelenen bu hadise yeni ve ciddî anlaşmazlıkların doğmasına sebep oldu.

Hz. Osman'ın öldürülmesini takip eden günlerde huzursuzluk devam ederken halkın bir kısmı Hz. Ali'nin halife olmasını istedi bir kısmı

da Hz. Osman'ın ölümünden onu sorumlu tutdular. Hz. Ali hilafet makamına geçmeyi önceleri red ettiyse de Medîne dışındaki grupların da temayülünü göz önüne alarak kabul etti (25 Zilhicce 35/Haziran 656). Ancak halifenin seçilmiş olması huzursuzluğu gidermedi. Daha önce Hz. Ali ile beraber olan Talha, Basralılardan, Züheyr ise Kûfelilerden mürekkep birer muarız grup teşkil ettiler ve Hz. Ayşe'nin de katılmasıyla halifeye karşı harekete geçtiler. Hz. Ali kendisini halife olarak tanımayanlara karşı büyük bir ordu ile yürüdü. Basra civarında cereyan eden ve Cemel Vak'ası diye anılan muharebe Hz. Ali'nin muzafferiyetiyle neticelendi (10 Cemâziülâhir 36/4 Aralık 656).

Hz. Ali halife olunca, eski valileri azl edip yerine yenilerini tayin etmişti. Fakat yirmi yıldır Suriye valisi olan Muaviye b. Ebû Sufyan mevkiini kaybetmek istemedi ve yeni halifeyi tanımadı, ayrıca Hz. Osman'ın yeğeni olması sebebiyle Hz. Ali'den maktul halifenin intikamını alacağına yemin etti. Durumu haber alan Hz. Ali, Irak'da emniyeti temin ettikten sonra Suriye'ye doğru harekete geçti. İki ordu Rakka yakınlarında Sıffîn'de karşılaştılar, muharebe uzun sürdü[1], pekçok müslüman öldü. Savaş Hz. Ali lehine gelişince Muaviye taraftarları Amr b. As'ın teşvikıyle mızraklarının ucuna Kur'an sahifeleri takarak, Allah kelâmının hakem olması teklifindi bulundular ve böylece muharebenin durmasını sağladılar. Halifelik meselesinin her iki tarafın göstereceği birer hakem tarafından çözüme kavuşturulması hususu Hz. Ali'ye teklif ve kabul ettirildi. Hz. Ali, Musa el-Eş'arî'yi, Muaviye ise Amr b. As'ı hakem tayin ettiler. Bu arada Hz.Ali taraftarlarından bir grup galibiyetin kendilerinde olduğunu, hakeme müracaatı kabul etmediklerini ileri sürerek gizlice halifenin ordusunu terk ettiler ve Harura'da toplandılar.

1- Cl.Huart'ın yazdığına göre savaş 110 gün sürmüştür. <u>Ali</u>, <u>İA</u>, c.1, s.307 .

Hakemlerin toplantısında varılan anlaşmaya göre kürsüye önce yaşca büyük Ebû Musa çıkıp müslümanların yeniden halife seçmeleri için Ali'yi hallettiğini açıkladı. Sonra kürsüye Amr b. As çıkıp boşalan halifelik makamına Muaviye'yi tayin ettiğini bildirdi[1]. Hakem Olayı olarak tarihe geçen bu hadise sonunda Hz. Ali taraftarları arasında birlik bozuldu. Ali'nin çevresinde bulunanların bir kısmı daha onu terkederek Harura'dakilerle birleştiler. Haricîler adı verilen bu grup "hüküm yalnız Allahındır" diyerek ayaklandılar, Medâyin'i zaptettiler, kendi görüşlerine katılmayanları öldürmeğe başladılar. Muaviye ile harbetmek üzere hazırlanan Hz. Ali, Haricîlerin yaptıklarını duyunca önce onlarla savaşmak gerektiğine karar verdi, Nehrevan'da cereyan eden muharebede isyancıların çoğu kılıçtan geçirildi. Fakat bir süre sonra Haricîler tarafından tertip olunan bir suikastte Hz. Ali, İbn Mülcem adlı bir Haricî tarafından şehid edildi (17 Ramazan 40/24 Ocak 661).

Hz. Ali'nin vefatından sonra büyük oğlu Hasan, Kûfelilerin desteği ile Irak'da halife ilan edildi. Şam ve Mısır vilayetleri ise Muaviye'ye bi'at etmişlerdi. Muaviye hilafeti şahsında toplamak için büyük bir ordu ile Kufe'ye yürüdü.Hz. Hasan'ın ise bu kuvvete karşı duracak askerî gücü yoktu, Muaviye ile bazı şartlarda anlaşarak hilafetten vaz geçti. Kardeşi Hz. Hüseyin ve amcazâdesi Abdullah b. Cafer bu duruma itiraz ettilerse de Hz. Hasan kararında ısrar etti ve Medine'ye çekildi. Fakat bir müddet sonra bu şehirde zehirletilerek öldürüldü (49/669)[2].

Muaviye'nin kurduğu Emevî devleti pekçok yerde mukavemetle karşılandı. Bu mukavemeti yaratan sebeplerin başında Benî Ümeyye'nin hilafeti

---

1- Bu harbin ve toplantının cereyanı hakkında çeşitli rivayetler için bk. Hitti, Siyâsî Ve Kültürel İslâm Tarihi, c.1 ; Welhausen, Arap Devleti Ve Sukûtu, s.36-39 ; Tercüme-i Taberî, s.217 v.d.

2- Strothmann'a göre Hz. Hasan'ın şehid edilmesi menkabevî bir rivayettir. Şi'a, İA, c.2, s.503 ; Lammens Hz. Hasan'ın istiskadan (vücudun bir yerinde su toplanması) vefat ettiğini yazıyor. Hasan, İA, c.5/1, s.308.

gasb ettikleri kanaatinde olanların bulunması, Arap halkını diğer müslüman milletlerden üstün görmeleri, Irak bölgesinin Suriye'ye karşı hilafeti kendi muhitlerinde bulundurma arzuları vardır. Fakat Muaviye, siyâsî dehâsı ile takip ettiği politika sayesinde memleket içinde birliği sağladı. Bununla beraber hayatının sonlarına doğru oğlu Yezid'in veliahdliğini ilan etmesi, böylece İslamiyette saltanan sisteminin kurulmasına yol açması, tesirleri asırlarca devam edecek olan huzursuzlukların doğmasına sebep oldu. Zamanla Şamlıların ve Iraklıların çoğu bi'ati kabul ettilerse de içlerinde Hz. Hüseyin'in de bulunduğu Hicazlıların büyük bir kısmı kabul etmediler.

Muaviye'nin vefatından (Recep 60/Nisan 680) sonra Yezid halife oldu. Muaviye'nin ölüm haberi çoğu Ehl-i Beyt taraftarı olan Kûfe'de memnuniyetle karşılandı. Kufeliler Hz. Hüseyin'in, Yezid'in halifeliğini kabul etmediğini duyunca, ona mektuplar ve elçiler göndererek kendisine bi'at etmeğe hazır olduklarını bildirdiler. Hilafeti meşru hakkı kabul eden Hz. Hüseyin Kufe'ye gitmeğe karar verir, fakat kendisi gitmeden önce, durumu tedkik için amcazâdesi Müslim b. Akîl'i Kufe'ye gönderdi.

Kufe'yi ulaşan Müslim b. Akîl, Hz. Hüseyin nâmına 12.000 veya 18 000 kişinin bi'atini kabul etti ve bu neticeyi Hz. Hüseyin'e bildirdi. Amcazâdesinden aldığı iyi haberler üzerine, kendisine yapılan nasihatleri ve uyarıları dinlemeyen Hz. Hüseyin, yakınları ve ailesi ile birlikte Mekke'den Kûfe'ye doğru yola çıktı (8 Zilhicce 60/11 Eylul 680).

Diğer taraftan durumu haber alan Yezid, Basra valisi Ubeydullah b. Ziyad'ı Kûfe'ye de vali tayin etti. Şehre gizlice giren İbn Ziyad, kısa zamanda Yezid lehine duruma hakim oldu ve Müslim b. Akîl'i şehid ettirdi. Hz. Hüseyin Kûfe'ye doğru ilerlerken yolda karşılaştığı bedevîlerden Müslim'in öldürüldüğünü ve Kûfe halkının aleyhine döndüğünü öğrendi. Geri

dönmek istedi fakat Müslim b. Akîl'in intıkamını almak isteyen yakınlarını bırakamadı; taraftarlarına durumu anlatarak ayrılabileceklerini söyledi, bunun üzerine bir kısmı onu terk ettiler. Hz. Hüseyin yoluna devam ederken İbn Ziyad tarafından Kufe'ye gitmesine mani olmaları için gönderilen devriye ile karşılaştı, yönünü değiştirerek şimale yöneldi.

Hz. Hüseyin ve taraftarları iki Muharrem günü Ninava nahiyesine bağlı Kerbelâ denilen yerde konakladılar. Ubeydullah Ziyad, Hz. Hüseyn meselesini kesin şekilde halletmesi emri ile Ömer b. Sa'd'ı 4000 kişilik bir kuvvetle Kerbelâ'ya gönderdi. Bu ordu Muharrem'in üçüncü günü Kerbelâ'ya ulaşınca Ömer, İbn Ziyad'ın, Yezid'e bi'at etmesi gerektiği emrini Hz. Hüseyin'e bildirdi. Hz. Hüseyin kabul etmediğini, oraya Kûfelilerin daveti üzerine geldiğini, istemediklerine göre dönmesine müsaade etmelerini istediğini söyledi. Bunu haber alan Ubeydullah b. Ziyad, Hz. Hüseyin'in teklifini kabul etmeyerek Fırat nehri ile irtibatlarının kesilmesini emretti. Ömer de 500 kişilik bir kuvveti, nehir ile Hz. Hüseyin taraftarlarının arasına yerleştirdi.

Daha sonra yapılan görüşmelerde Hz. Hüseyin, harp etmek arzusunda olmadığını , Şam'a giderek Yezid'le görüşmek, yahut Mekke'ye geri dönmek, hiç olmazsa bir sınır şehrine yerleşmek istediğini söyledi. Ömer, bu teklifi İbn Ziyad'a bildirdi fakat o , Hüseyin'in doğrudan doğruya kendisine teslim olması icap ettiğini, kabul etmezse öldürülmesini emretti. Ömer b. Sa'd, İbn Ziyad'ın bu kat'i ifadeli mektubunu alınca çok üzüldü ve emri yerine getireceğini Hz. Hüseyin'e bildirdi.

Hz. Hüseyin akrabalarını ve taraftarlarını toplayıp durumu anlattı, geri dönmelerini istedi. Fakat birkaç kişi müstesna diğerleri onun davasına tam bağlılık gösterdiler.

10 Muharrem sabahı savaş başladı. 73 kişi olan Hz. Hüseyin ve ta-

raftarları günlerce kızgın çölde susuz ve bitkin bir haldeydiler. Muharebe önce tek tek vuruşmalar halinde başladı, Hz. Hüseyin taraftarları kahramanca döğüştüler ise de kendilerinden sayıca çok fazla olan ordu karşısında uzun zaman dayanamadılar. Akşama doğru Hz. Hüseyin'in yakınları, yegenleri, çocukları birer birer şehid oldular. Nihayet Hz. Hüseyin bizzat savaşa iştirak etti. Cesurâne döğüşüyordu, fakat Şimr'in bir grup askerle yaptığı hücumda aldığı yaralardan dolayı atından düştü, Zur'a b. Şarik'in vurduğu ağır kılıç darbelerinden sonra Sinan b. Enes al-Naha'î başını kesti. (10 Muharrem 61/10 Ekim 680)(1).

Savaş sona erdi, çadırlar yağma edildi. Hasta olduğu için katliamdan kurtulan Ali b. Hüseyin de öldürülmek istendiyse de Ömer b. Sa'd mani oldu.

Şavaş esirleri, şehidlerin başlarıyla beraber önce Kufe'ye, oradan Şam'a götürüldüler. Yezid, Zeynelabidîn'e ve Ehl-i Beyt kadınlarına önce kötü davrandıysa da sonra yumuşadı. Kerbelâ'da yağma edilen mallarını tazmin etti, birkaç gün sonra da yanlarına koruyucu kuvvet vererek Medine'ye gönderdi.(2)

Hilafet meselesindeki ihtilaftan doğan bu vak'a daha sonraki yıllarda İslam âlemindeki en büyük ayrılığı (sünnî-şiî) kuvvetlenmesine sebep oldu ve akisleri asırlarca devam etti.

1- H. 10 Muharrem 61, Çarşamba günü olmasına rağmen genellikle bu alayın Cuma günü olduğu kaydedilmektedir. (Bk. Taberî, c.111, s.254 ve 267, Fuzulî, Hadikatu's-Su'ada, T138b).

Hadisenin cereyan ettiği ve Hz. Hüseyin'in başsız cesedinin gömülü olduğu Kerbelâ daha sonra sünnîler ve bilhassa şiîler tarafından ziyaretgâh olmuştur. Kanunî Sultan Süleyman, 941/1534-35'de Hz. Ali ve Hz. Hüseyin'in türbelerini ziyaret etmiş ve su kanalını tamir ettirmiş, kumlarla örtülü olan sahaları bahçe haline getirmiştir. Bk. E. Honigman, Kerbelâ, İA, c.6, s.581-582.

2- Bu kısmın hazırlanmasında dip notlarında gösterilen kaynaklardan başka V. Vaglieri, Husayn b. 'Ali, EI, c. , s.607-615, A. Ateş, Hüseyin, İA, c.5/1, s.634-40.

2. KONUNUN GELİŞMESİ

Tarihî mahiyetini özetle belittiğimiz bu olay, hadisenin cereyan ettiği asırdan başlayarak geniş halk kütleleri üzerinde derin tesir bıraktı. Hz. Hüseyin gerek peygamberin torunu olması sebebiyle, gerek şahsî meziyetleriyle, gerekse Kerbelâ'da gösterdiği metânet ve şecaat dolayısıyle İslâm âlemince çok sevildi ve yüceltildi.Şehâdetinin hikâyesi asırlarca anlatıldı, yazıldı, okundu ve dinlendi; zamanla tarihî şahsıyetinin yanında bir de insanüstü vasıflara sahip menkabevî bir hüviyet kazandı.

Hilâfetin Hz. Ali ve ailesinin tabiî hakkı olduğunu kabul eden şiaya mensup kimselerin, bu iddialarını gerçekleştermek için yaptıkları gizli ve açık mücadeleler, yazdıkları eserler[1] yeni inançların yayılmasına ve gelişmesine yol açtı.

Peygamberin torunun ve ailesinin Kerbela'da feci şekilde şehid edilmesindeki sır araştırıldı.Şiî inancına göre, imamlara geçmiş gelecek malûmdur. O halde Hz. Hüseyin'in bile bile ölüme gidişinin sebebi vardır: Şiîlere göre O; "Ehl-i Beytinin esâretine inandı fakat şehâdetiyle İslâmın izzeti, hakkın bâtıla karşı zaferini âleme bildirdi; ceddinin dinini ihyâ etti "[2], Kıyâmet gününde günâhkar ümmetin şefaatini temin

---

1- Şiîler iddialarını isbat etmek için bazı Kur'an âyetlerini inançlarının delili olarak gösterdiler, ayrıca bunları teyid eden hadis mecmuaları meydana getirdiler. Bu konuda bk. Strothmann, Şi'a, İA, c.II, s. 507-512; ve özellikle maktel-i Hüseyin'lerin pek çoğunda bilvesile zikredilen hadisler.

2- Abdülbakıy Gölpınarlı, Mezhepler Tarihi, s.393-394.

etmek için şehid oldu, O zulme uğrayanların, bêlâ çekenlerin, inancı uğruna kendisini fedâ edenlerin sembolüdür.

Yine şiilerin mevzu hadislerinde bildirildiğine göre Hz. Hüseyin'in katline katılanlar, hatta Kerbelâ'da onun yardımına koşmayanlar bile ilâhî cezâya çarptırılacaklardır. Buna karşılık "Bir kimse Hüseyin'in şehid edildiği gün yani aşure günü ağlarsa Kıyâmet günü peygamberin yakınlarıyla berâber olacaktır."[1]

Bu inançların da tesiriyle Hz. Hüseyin'in şehâdetine ağlamak, mâtem tutmak, bu konuda eser vermek, ağlatmak[2] sevap kazanmak için vesile kabul edildi. Muharrem ayında, bilhassa Muharrem 10'da matem merasimleri tertip edildi[3] ve bu konuda mersiyeler, makteller yazıldı. Bilhassa, 908/1502'de kurulan Safevî devletinin isnâ aşeriyye inancını resmî mezhep kabul eden hükümdarların takip ettikleri politika sebebiyle, İran'da mâtem merasimleri çok gelişti. Bu günlerde yapılan toplantılarda ravzahanlar Ravzatü's-Şüheda'dan, Heft Bend'den hatta Hadikatu's-Su`ada'dan ve başka eserlerden parçalar okudular[4]. Bu marâsimler zamanla daha da gelişerek ve teşkilatlanarak bazı yerlerde iki ay süren matem törenleri halini aldı[5].

1- Bu nakiller ve fazla bilgi için bk. Dr.Sadık Cihan, Uydurma Hadislerin Doğuşu Ve Siyâsî Ve Sosyo-Politik Olanlarının Olaylarla İlgisi, s.187-190, Erzurum,1976. (Doçentlik tezi)

2- "Bu dahı ahbār-ı sahīhadandur ki...her kim Hüseyn içün ağlaya yā bir kimseyi ağlada vācib ola anā duhūl-i cennet." Hadikatu's-Su`ada, T3b/14

3- (Bugün dahi devam eden Muharrem ayinlerinin başlangıç tarihi epeyi eskidir:) "Büveyhîler'in Bağdad'a hakim oldukları devrelerde Müezzin Devle, H.351'de aşure günü dükkanların kapatılmasını, kadınların evlerinden çıkıp saçlarını açmalarını, (halkın) yüzlerine vurmalarını ve Hz. Hüseyin ve Hz. Ali'nin katline feryad etmelerini emretmişti, bu H.412'ye kadar devam etti." Zebiullah Safa, Tarih-i Edebiyat-ı Der İran, c.1, s.200-201.

4,5- Bu konuda bk. Strothmann, Ta`ziye, İA, c.12/1, s.73-76 ; Edward G.

Son asırlarda ise, Muharrem'in onuncu günü yapılan toplantılarda Hz. Hüseyin'in şehâdeti taziye adı verilen temsillerde canlandırıldı. Oldukça yaygın bir heyecan yaratan bu taziyelerde temsil edilmek üzere pek çok eser kaleme alındı[1].

Kerbelâ hadisesi sosyal hayat, örf ve adetler üzerinde de tesirli oldu[2]. Susuzluk ile Hz. Hüseyin arasında hafızalarda yer eden acı hatıra[3] dolayısıyle kana kana su içilmedi, Hüseynî makamında onun mâcerasının hüznü hissedildi. Müslümanlar ne zaman ıztırap, keder, belâ ile karşılaşsalar, peygamberin torunun başına gelenleri ve o vesile ile yazılıp, anlatılanları hatırlayıp teselli duydular.

Kerbelâ vak'asıyla ilgili mefhumlar günlük konuşma diline, teşbihlere kadar girdi; "Burası Kerbelâ'ya dönmüş ", "Kerbelâ gibi yer", "Seni yezid, seni! " v.b. gibi.

---

*- Browne, A Literary History of Persia, v.lV, s.28-29; Metin And, İslâm Folklorunda Muharrem Ve Taziye, Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı, 1976, sayı III, s.1-35; Doç. Dr. Bedri Noyan, Bektaşî Ve Alevîlerde Muharrem Âyini Ve Mâtem Erkânı, Halk Kültürü, 1984/1, s.81-101.

1- Mehmed Ca'fer Mahcub, Ceng-i Şehâdet (19.asra âit taziye mecmuası), Tahran, 2535/1977 ; Nicholson, Catalogue of the Persian MSS in the Cambridge Library, n.LXVI, s.122-142.

2-Bu konu ile ilgili bayramlar, mâtem günleri, adaklar, hac ziyâretleri için bk. Hasan Sabunçi Rızâpur, İranda Dinin Sosyal Etkisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü doktora tezi, 1970.

3- Meselâ Avnî Paşa'nın yaptırdığı çeşmenin tarih levhasında olduğu gibi;

"Avnî Pâşâ eyledi ihyâ şu a'lâ çeşmeyi
Gel Hüseyn 'aşkıyla iç bu çeşmeden âb-ı safâ"

su onun aşkıyla içildi. Sene 1292

3. ARAB FARS VE TÜRK EDEBİYATLARINDA MAKTEL-İ HÜSEYİN

Hz. Hüseyin'in şehâdetini takip eden yıllardan itibâren bilhassa Ehl-i Beyt taraftarı şâirler bu vak'adan duydukları derin üzüntüyü ifâde eden mersiyeler yazdılar[1]. Daha sonraki asırlarda, önceleri tarihî- edebî, sonraları edebî mâhiyette ve hâdisenin oluşunu hikâye eden maktel-i Hüseyin'ler[2] kaleme alındı.

Arap Edebiyatında Maktel-i Hüseyin (Maktelü'l-Hüseyn):

Kerbelâ vak'asını eserlerinde maktel mâhiyetinde ilk defa işleyenler Arap târihçileridir. Kaynaklara göre bu konuda yazılan ilk eser Ebû Mihnef Lût b. Yahya(ölm.157/774)'nın Kitabu Makteli'l-Hüseyn'idir. Kendisinden sonra Hz. Hüseyin hakkında eser veren müverrih ve edîplerin çok mühim bir kısmına me'haz teşkil eden bu maktelin asıl nüshası, bugüne kadar bulunamamıştır. Adı geçen eserin çeşitli şehirlerde bulunan konu ve anlatım bakımından birbirinden farklı nüshalarını toplayıp neşreden F. Wüstenfeld, kitaba yazdığı önsözde, maktelin el yazmaları arasında çok fark olduğunu, eserin ilk kısmının -onun verdiği

---

1- Önceleri Arap dilinde söylenen, ve konumuz dışında kalan bu mersiyeler bilâhire diğer müslüman milletlere mensup şâirler tarafından da tanzim edildi." Şark-ı İslâmın hemen her lisanında bi-hisâb mersiye-i Hüseyniye tanzîm edildi.Sünniü'l-mezheb şâirler, hattâ Hristiyanların Arabî ve Hind'in put-perest Fârisî nâzımları mâcera-yı Kerbelâ'yı pek mü'essir neşîdelerle terennüm itmişlerdi.Fakat bu bî-pâyân mersiyeler arasında en çok iştihar ve te'sîr îka' iden Muhteşem-i Kâşânî'nin manzumesiyle Fuzûlî'nin Hadîkatu's-Su'ada'sıdır." Süleyman Nazif, Fuzûlî,s.101

2- Arap,Fars ve Türk edebiyatlarında yazılan maktel-i Hüseyin'ler hakkında Türkçe yapılan en geniş tedkik A. Karahan'ın Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler adlı mezûniyet tezidir ki, biz bu kısmın yazılışında adı geçen eserden geniş şekilde istifade ettik.

başlığa göre âdetâ iki parçadan ibârettir:Hz. Hüseyin b. Ali'nin Ölümü Ve İntıkamı- belki Ebû Mihnef'in eserinden iktibas olabileceğini fakat ikinci kısmının çok mübalagalı ve hayalden ibâret olduğunu söylemektedir(1).

1971'de Ebû Mihnef hakkında bir monografi neşreden Ursula Sezgin (2)bu konuyu dikkatle inceleyerek, Hz. Hüseyin'in şehâdetini işleyen muahhar tarihçilerin onun eserinden "kalu Ebû Mihnef" diyerek, isnad yoluyla aldıkları kısımları mukayeseli bir şekilde göstermektedir.

Kerbelâ hâdisesini bize ulaştıran tarihçiler Ebû Mihnef'den faydalandıkları gibi, hadis kitaplarından ve başka kaynaklardan da istifade ederek konuyu bütünlemişlerdir(3).

Ebû Mihnef'in eseri başta olmak üzere diğer müverrihlerin yazdıkları maktellerin çoğunda vak'a, târihî mâhiyetinin yanında menkabevî rivâyetler de ihtivâ etmektedir(4). Wüstenfeld'in Ebû Mihnef'in

---

1- F. Wüstenfeld, Der Tod des Husein ben 'Ali und die Rache:ein historischer Roman aus dem Arabischen, Göttingen, 1883.(Wüstenfeld bu kitapta maktelin Gotha, Leiden, Berlin, Petersburg'da bulunan yazmalarını neşretmiştir.)

Ebu Mihnef'in bu eserinin aynı mâhiyetteki diğer bir yazması de Necef'de bulunup 1347/1929'da yayınlanmıştır:"Maktal al-Husein va-masra'ehl-beytihî va-ashâbihî fî Karbalâ al-meşhûr bi-Maktal Abî Mihnaf."

2- Ursula Sezgin, Abu Mihnef, Leiden, 1971.

3- Bu konuda bk. Veccia Vaglieri, Husayn b. 'Alî b. Abî Tâlib,EI. ve bu maddenin bibliyografyası.

4- "...kat'î olarak söylenebilir ki, Husayn hakkında bilgi veren eserler, teferruâtta bir çok ilâveleri ihtivâ etmektedir ve rivâyetler, bize geldikleri en eski şekilleri altında bile, bir az romanlaştırılmış bulunmaktadır; bununla beraber, çok ciddî müellifler tarafından toplanmış olan bu eserlerin hâdiselerin cereyan tarzını doğru ve mevsuk bir tarzda tasvir ettiğinden şüphe edilmez." Ahmed Ateş, Hüseyin, İA, s.639.

maktelini neşrederken ona Arap Dünyasından Bir Roman başlığını koymasının sebebi de budur. Cl. Huart da, Vakıdî'nin Kitabu Makteli'l-Hüseyn'inden bahsederken, müverrihin eserine roman çeşnisi verdiğini söylemektedir[1].

Arap dilinde yazılmış olan maktellerin en tanınmışlarından[2] biri Ebu'l-Ferec İsfahânî(284/897-356/967)'nin Makatilü't-Talibîn adlı eseridir. Ca'fer b. Ebû Tâlib'in şehâdeti ile başlayan ve Ebû Tâlib evlâdının şehâdetini anlatan, bu arada Kerbelâ hâdisesine geniş yer ayıran bu maktelde vak'a, menkabevî rivâyetlerden uzak, târihî mâhiyetini muhafaza eder.

Diğer tanınmış ve sevilmiş maktel Ebû İshak İsferâyinî(ölm.418/1027)'nin Nûrü'l-'Ayn fi Meşhedi'l-Hüseyn'idir. Eserinin başında Hz. Muhammed ve Hulefâ-yı Raşidîn'den bahseden muharrir daha sonra Muaviye ve Yezîd'i bahis mevzu ettikten sonra Kerbelâ hâdisesini hikâye eder. Bu maktelin âdeta devamı gibi olan ve Hz. Hüseyin'in şehâdetinin intikamını işleyen Kurretü'l-'Ayn fi Ahzı Sâri'l-Hüseyn, Ebû Abdullah b. Muhammed tarafından yazılmıştır ve tarihî hakikatlerden epeyice uzaktır [3].

Fuzûlî'nin Hadikatu's-Su'ada mukaddimesinde:" Hālā elsine-i 'Arab'de mezkūr olan maktel-i Ebū Mihnef ve masra'-ı Tāusī'dür ki Seyyid Radiyüddīn Ebū'l-Kāsım 'Alī b. Musā'b. Ca'fer b. Muhammed et-Tāusī kemāl-i tahkīk ü tedkīk ile isnād-ı mu'teberden nakl idüp itmāmına ihtimām itmiş."dediği masra'-ı Tausî(Kitābu el-Melhuf fī katli et-Tu-

---

1- Cl.Huart, Arap Ve Arap Dilinde İslâm Edebiyatı,ter.Cemal Sezgin, İstanbul, 1944, s.191.

2- 313/925'de telif edilen bu eser üç defa basılmıştır:Tahran 1307, Bombay 1311, Kahire 1949.

3- Bu iki eser bir arada üç defa basılmıştır: Kahire 1298,Bombay 1302, Matba'a-i Amire 1303.

fûf)'de vak'a tarihî olduğu kadar menkabâvî ve destanî özellikler de arzetmektedir. Alevî olan Seyyid Radiyüddin(589/1193-644/1266) eserinin baş tarafında maktelini meşhedi ziyaret edenlerin yanında bulundurmaları maksadıyla yazdığını söylemektedir. Muharrir bu eserinde, Kerbelâ vak'asının bir fâcia olarak değil, şiîler için ilâhî bir lutuf olarak vuku bulduğunu belirterek: "Eger bize hadis keder tavsiye etmese, biz bu büyük lutuf yüzü suyuna sevinç ve meserret kisvelerine bürünürdük. Fakat mâdem ki bizim kederimizde mustakbel hayatın sâhibi meserret bulacaktır, bundan dolayı biz mâtem elbisesi giyiyor ve gözyaşlarımızı akıtmaktan haz duyuyoruz."[1] diyerek kendisinden sonra kaleme alınacak olan maktellerde dâima işlenecek olan temalardan birini ifâde etmektedir.

Bahsettiğimiz bu eserlerle maktel-i Hüseyin nev'inin özellikleri hemen hemen teşekkül etmiştir. Fakat daha sonraki senelerde - bilhassa siyâsî sebepler yüzünden- Arap dilinde bu konunun, uzun zaman, işlendiği nâdir olarak görüldü[2].

<u>İran Edebiyatında Maktel-i Hüseyin</u>:

İlk olarak Araplar tarafından işlenen Kerbelâ vak'asının, çoğu şiî olan İranlıların siyasî, sosyal ve kültürel hayatlarında çok önemli bir yeri vardır[3]. Bilhassa Büveyhîler(320/932-447/1055) ve

---

1- Bk. Abdülkadir Karahan, <u>Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler</u>, Mezuniyet tezi, s.6.

2- Kataloglardan takip ettiğimize göre Arapça makteller 12./18. y. y.dan itibaren (İran'daki ta'ziye nev'ine paralel olarak) tekrar yazılmağa başlanmıştır ki bu müelliflerin çoğu Arap olmayan müslümanlardır.

3- Hz. Ali'nin bütün müslümanları eşit kabul eden siyaseti, Hz. Hüseyin'in son Sasanî hükümdarı Yezdigird'in kızı Şehrbânû ile evli olması, Kufe'nin durumu, Horasan'a yerleştirilen Arapların huzursuzluk-

daha sonra isnâ aşeriyye inancını resmî mezhep kabul eden Safevîler(905/1499-1164/1750) zamanında Hz. Hüseyin'in şehâdeti İranlılar tarafından âdetâ millî bir mesele olarak telakkî edildi. Safevî hükumdarlarının imamlar hakkında eser yazılmasını teşvik etmelerinin[1] yanında İranlıların inançlarına ve ideolojilerini uygun olan maktel nev'i İran'da alaka ile karşılandı.

Kaynaklara göre Fars edebiyatında maktel mâhiyetinde yazılan ilk önemli eser Hüseyin Vâ'iz Kâşifî(ölm.910/1505)'nin Ravzatü'ş-Şühedâ'sıdır. Fuzûlî'nin Hadîkatu's-Su'ada mukaddimesinde "Ve efvâh-ı 'Acem'de meşhûr olan kitâb Ravżatü'ş-Şüheda'dur ki Hażret-i efṣaḥü'l -mütekellimîn Mevlânâ Ḥüseyn Vâ'iẓ tetebbu'-ı tevârîḫ ü tefâsîr idüp diḳḳatle yazmagın rivâyetleri derece-i ṣıḥḥate yetmiş." diye tanıttığı bu matel Sultan Hüseyin Baykara(842/1438-913/1507)'nın torunu Seyyid Mirza Mürşidüddevle Abdullah'ın isteği üzerine yazılmıştır. Müellif eserinin dîbâçesinde kendisinden önce bu konuda yazılmış maktellerin Hasan ve Hüseyin'in faziletlerini biraraya getirmek ve tafsilatıyla anlatmak bakımından eksik olduğunu söyledikten sonra; enbiya, asfiya, şühedâ ve diğer belâ sahiplerinin ve âl-i Abâ'nın ahvâlini tafsilatıyla anlatan bir eser meydana getirdiğini, Ravzatü'ş Şühedâ adını verdiğini, 10 bâb ve bir hatime üzere tertîp ettiğini ifâde etmektedir.

---

larını İran'a taşımaları, şi'a inancı ile eski İran din ve âdetlerinin birleşen tarafları nihâyet İranlıların eski kudretlerini elde etme arzuları gibi sebeplerin de tesiriyle İranlılar Şi'î inancı etrafında birleştiler.

1-"Safevî pâdişahlarından 967/1559'da ölen Şah Tahmasb kendisini metheden Muhteşem-i Kâşânî(ölm.996/1588)ye:"Şâirlerin beni methetmelerine razı değilim, onlar şâh-ı velâyet 'Ali ve masum insanların şan şöhret ve faziletlerine dâir kasideler yazmalıdırlar. İhsanı önce o hazretlerin mukaddes ruhlarından beklesinler, sonra da bizden umsunlar." demiştir." Hasan Sabunçı Rızapur, İranda Dinin Sosyal Etkisi, Dok. tezi,İst.1970, s.105.

Hz. Hüseyin'in şehâdetinden 847 sene sonra (908/1502) yazılan Ravzatü's-Şühedâ ile maktel nev'i edebî hüviyetinin doruğuna yükselmiştir. Türünde şaheser olan bu eserin tesiri çok geniş olmuş, kısa zamanda Türkler arasında dahı büyük alâka görmüş, tercümeleri, muhtasarları ve şerhleri meydana getirilmiştir(1).

Fuzûlî'nin Hadikatuś-Su'ada'yı yazarken "iktida kıldığı" Ravzatü's-Şühedâ hakkında ilerikı sahifelerde daha geniş ve tahlili bilgi verilecektir.

Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin:

Fuzulî, maktelinin mukaddimesinde Kerbelâ vak'ası hakkında yazılan, okunan ve anlatılan eserlerin Arapça, Farsça olduğunu, Türklerin bu hakikatden faydalanamadıklarını; bu sebeple Türk dilinde bir maktel yazmak istediğini söylemiş olmasına rağmen, Türk edebiyatında Hadikatu's-Su'ada'dan önce kaleme alınmış maktel sayısı hiç de az değildir.

Kaynaklara göre Arap edebiyatında işlenen maktellerden sonra ilk önemli makteller Türk dilinde yazılmıştır. Daha evvelde belirttiğimiz gibi, bu konuda yapılan ve kaynaklara dayanan en derli toplu araştırma Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'ın Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler adlı mezuniyet tezidir(2). Biz burada Hadikatu's

---

1- "Çoğu zaman Hz. Hüseyin'in ta'ziye meclislerinde bu kitap okunur ve ravzahanî ıstılahı bu kitabın adından gelmiştir." Rızâzâde Şafak, Tarih-i Edebiyat-ı İran, s.544.

Ravzatü's-Şühedâ'nın İran ve diğer memleketlerde pek çok yazması vardır. Bk. Storey katalogu c.II, s.212 ve Rusça tercümesi s.625.

Eserin baskıları: Lahor 1287/1870, 1290/1873, 1331/1913, Lucknow 1290/1873, Bombay 1285/1868-9, 1301/1883, Cawnpore 1309/1891, Tahran 1333/1914-5, 1334/1915-6, 1341/1922.

Su'ada'nın yazılışına kadar Türk edebiyatında kaleme alınmış belli-başlı maktelleri, genel bilgi vermek gayesi ile, çok kısa olarak tanıtmak istiyoruz:

Yazılış tarihi belli olduğu için bu türün Türk edebiyatında en eski örneği kabul edilen eser, Kastamonulu Şâzî'nin Dâstân-ı Maktel-i Hüseyn'idir(1). 763/1361'de telif edilen bu maktel manzumdur (3313 beyit) ve 10 bâb üzere tertip olunmuştur. Hikâye Yezid'in tahta geçişi epizotu ile başlar. Sâde bir Türkçe ve samîmî bir lirizmle yazılmıştır(2).

Yahya b. Bahşî'nin Maktel-i Hüseyn'i 905/1499'da tamamlanmıştır(3). Manzum (976 beyit) olan bu eser pek çok maktel gibi meclislerde okunmak üzere kaleme alınmıştır. Yahyâ b. Bahşî konuya Hz. Muhammed'in torunları Hasan ve Hüseyin'i ne kadar sevdiğini anlatan mısralarla başlar. Eser tekellüften uzak, sâde bir uslupla yazılmıştır.

2- A. Karahan'ın 1937-38'de hazırladığı Türkçe Maktal-i Hüseyn'ler Ve Hadikat-üs-Su'adâ başlıklı travayın dördüncü bölümü bu tezin ön çalışması mâhiyetindedir.

1- Metnin bir kısmı indeksiyle beraber mezuniyet tezi olarak hazırlanmıştır: Kastamonulu Şâzî'nin Maktel-i Hüseyn(1^b-28^a), Yaşar Türkay, 1974; (28^b-54^a), Dursun Boztosun, 1973. Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü.

Prof. İrené Melikoff'un bu konuda yayımladığı inceleme için bk. Metin And, Maktel, Milliyet Sanat Dergisi, 2 Mart 1980.

2- Maktelin Türk ve Avrupa kütüphanelerinde yazmaları vardır. Süleymaniye kütüphânesi mikrofilm servisi nr. 822'de bulunan yazması (Şâzî'nin) Meddâhî mahlası iledir.

3- Bursalı Tâhir'in Osmanlı Müellifleri'nde varlığından haber verdiği fakat bugüne kadar bulunamayan bu maktel Ankara Tarih-Coğrafya Fakültesi Ktp. Muzaffer Ozak (nr.1/248) kitapları arasındadır. Ha-

Lâmiî(ölm.938/1532)nin <u>Kitab-ı Âl-i Resûl</u>'u çok tanınmış bir eserdir(1). Manzum (989 beyit) ve 10 bâbdan ibâret olan bu maktelde vak'a Hz. Osman'ın şehâdeti ile başlar. Eserin özelliği Muhtar b. Ebû 'Ubeyd Sakafî'nin Hz. Hüseyin'in intikamını almak için Tâif'den hurucunu anlatan bir kısım ihtivâ etmesidir. Sağlam bir nazım tekniği ile yazılan bu maktel didaktik mâhiyettedir.

Hacı Nureddin Efendi'nin <u>Maktel-i Hüseyn</u>'i 940/1530-1(2)de telif edilmiştir. Manzum olan bu eser de 10 bölüme ayrılmıştır.Vak'a Yezid ile başlar. Sâde bir Türkçe ile fakat zayıf nazım tekniği ile yazıldığı halde, kahramanlık ifâde eden mısraları ile çok sevilmiş, 7 defa basılmıştır(3).

Gelibolulu Câmî'nin <u>Sa'âdetnâme</u> unvanlı eseri <u>Ravzatü's-Şühedâ</u>'nın Türk diline aktarılmasıdır. Abdülbakı Gölpınarlı(4) eserin 941/1534 den sonra, Abdülkadir Karahan(5) ise 952/1545-968/1560 yılları arasında

---

rekâli nesih ile H.938/1531'de istinsah olunmuştur. Müellif:

(65a) Kitāb oldı tamām şa'bān ayında-Ḫamīsün gicesinde ḫoş ayinde
Güni de on birinci günidi bil -Ṭokuz yüz bişiyidi hem daḫı yıl

mısralarında eserini 905'de tamâladığını ifâde ettiğine göre, Bursalı Mehmed Tâhir'in kaydettiği gibi 840/1436'da vefat etmiş olamaz. <u>Osmanlı Müellifleri</u>, c.1, s.199-200.

1-Lâmiî'nin <u>Maktel-i Âl-i Resûl</u>'ünün minyatürlü ve diğer yazma nüshaları için bk. Lâmi'î Çelebi, <u>Maktel-i Âl-i Resûl</u>, İbrahim Boğalı, İst. Üniversitesi Türk Dili Ve Edebiyâtı Bölümü Mezuniyet Tezi,1971.

2- Abdülkadir Karahan, <u>Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'</u>ler, s.26.

3- <u>Vak'a-i Kerbelâ</u> başlığı ile İstanbul 1285/1868, 1300/1883, 1309/1891, 1324/1908,1329/1913, 1941/1925.

Yazmaları için Ankara Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphânesine bakılabilir.

4- Abdülbakî Gölpınarlı, <u>Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu</u>, c.III s.318.

5- Abdülkadır Karahan, <u>Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler</u>, s.29.

yazıldığını kaydetmektedirler. Mensur olan maktel, Gelibolulu Câmî tarafından nazmedilen Türkçe manzumelerle süslenmişse de bu mısralar ve diğer kısımlar lirizmden mahrumdur. Sa'âdetnâme, Ravza gibi 10 bâb bir hatimeden ibârettir, üslûbu müzeyyen ve tekellüflüdür(1).

Âşık b. Ali Natta'î(927/1520-980/1572)'nin Ravzatü's-Şühedâ tercümesi, M. Fuad Köprülü'nün Âşık Çelebi maddesinde yazdığına göre(2) 953/1546'dan evvel tamamlanmıştır. Hüseyin Vâ'iz'in eserine bağlı kalınarak yapılan bu tercümede, bilhassa ÂşıkÇelebi tarafından ilâve edilen mukaddime kısmı sanatkarâne bir uslubla yazılmıştır(3).

Müellifleri bilinen bu maktellerden başka yazarları ve telif tarihleri belli olmayan, taşıdıkları dil hususiyetleri dolayısıyle 16. asırdan önce yazıldıkları tahmin edilen iki esere de kısaca değinmek istiyoruz.

Süleymaniye Kütüphânesi, Yazma Bağışlar nr.1285/2'deki bir mecmua içinde bulunan sekiz varaklık maktel manzumdur. Baş tarafı eksik olan eserde vak'a, Hz. Hüseyin'in başının Şimr tarafından kesilmesi ile başlar. Olaylar çok kısa olarak anlatılmıştır.

1- Eserin yazma nüshaları için bk. Tarih-Coğrafya Yazmalar Kataloğu, c.I, s.455-458. Süleymaniye Ktp. Halet Efendi Nr.593'de bulunan yazma itina ile hazırlanmıştır.

2- "Zamanını tâyine imkân bulabilmemiz, Lâtifî tezkiresinde bundan bahsedilmesi dolayısı iledir.(bir nüshası için bk. E. Blochet, Catal. Mss.de la Bibl. Nat., anc. fon. turc,nr.107)."M. Fuad Köprülü, Âşık Çelebi,İA, c.I, s.700.

3- Eserin Bayezıd Ktp. ve Süleymaniye Ktp. iki yazma nüshası vardır. Bayezıt Ktp. nr.5329; 205x130-145x65, 329 yk,17 st, nesih, bez kaplı cild içinde, 1027/1617'de Ali b. Muhammed eliyle istinsah edilmiştir. Süleymaniye Ktp. Ayasofya nr.3445; 250x130-133x63, 93yk. 19 st,nesih, şemseli ,mıklepli tahin renkli meşin cild içinde olan bu yazma eksiktir.

Halk diline yakın bin sâdelikte yazılan bu maktelde ifâde çok canlı ve samimidir.

Aynı kütüphâne Hacı Mahmud Efendi nr.4724'de bulunan ve müellifi bilinmeyen diğer maktel-i Hüseyin mensurdur. Yer yer manzum parçalarla süslü olan bu eserde hikâye Hz. Muhammed'in Mekke'den hicreti ile başlar. Maktelin baş kısmında râvîlerin isimleri sayılmakla beraber konu ve şahıslar tarihî hakikatlerden uzak olarak işlenmiştir. Kerbelâ'da cereyan eden savaş mübâlagalı, destanî bir üslupla, sâde bir dil ile yazılmıştır[1].

TÜRKİYE
BİLİMSEL ve TEKNİK
ARAŞTIRMA KURUMU
KÜTÜPHANESİ

1- Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi nr.4724; 264x155-160x100,115 yk, 13 st, nesih, mukavva, sırtı bordo cild, içinde 1284/1867'de Ali Haydar b. Osman eliyle istinsah olunmuş.

Bu maktelin pek az farklı ve Kerbelâ Vak'ası başlığı taşıyan diğer nüshası, Hacı Mahmud Efendi nr.4727, Hasan Hasib eliyle 1256/1840'da istinsah edilmiştir.

İ K İ N C İ   B Ö L Ü M

B. Hadikatu's-Su'ada'nın Tanıtılması Ve Değerlendirilmesi

1- ESERİN YAZILIŞ SEBEBİ VE TE'LİF TARİHİ

Fuzûlî, Hadikatu's-Su'ada mukaddimesinde; Allah'ın insanları dünyada belâlara mübtelâ kılarak imtihan ettiğini, insanların makamlarının yüksekliğinin katlandıkları musibetlerle ölçüldüğünü, bu sebeble en çok belâya uğrayanların peygamberler, onların içinde de Hz. Muhammed olduğunu ifâde ediyor. Daha sonra Peygamber ve Ehl-i Beyt'in çektikleri cefâları, Kerbelâ şehidlerinin mâtemini tutmanın sevâbını anlatarak, İslâm fırkalarının her sene Muharrem ayında Kerbelâ'da toplanarak musibetleri yeniden hatırlayıp göğüslerindeki yarayı tazelediklerini söyledikten sonra şöyle devam ediyor: " Ammā cemī'-i müddetde mecālis ü meḥāfilde taḳrīr olınan veḳāyi'-i Kerbelā ve keyfiyyet-i aḥvāl-i şüheḥā Fārisī ve Tāzī 'ibāretinde beyān olmağın eşrāf-ı 'Arab ve ekābir-i 'Acem temettu'bulup e'izze-i Etrāk ki cüz'-i a'ẓam-i terkīb-i 'ālem ve ṣınf-ı ekṣer-i nev'-i benī Ādem'dür saṭr-ı zāyid-i ṣaḥāyif-i kütüb gibi ṣufūf-i mecālisden ḫāric ḳalup istifā-yı idrāk-ı ḥaḳāyıḳ-ı aḥvālden maḥrūm ḳalurlardı. Bu sebebden iḳtiżā-yı 'umūm-ı mātem-i Āl zebān-ı ḥālle ben ḫāk-sāra ta'arruż itdi ve dest-i ta'arruzla girībānım dutdı ki:" Ey perverde-i ḫ^v ān-ı ni'met-i feyż-i Şāh-ı Kerbelā Fużūlī-ı mübtelā n'ola ger bir ṭarz-ı müceddede muḫteri' olsan ve himmet dutup bir maḳtel-i Türkī inşā ḳılsan ki fuṣaḥā-ı Türkī -zebān istimā'ından temettu' bulalar ve idrāk-ı mażmūnında 'Arab'dan ve 'Acem'den müstağnī olalar."[1]

Yazar bu nasihati işitince, bunun kendisi için bir saâdet olduğunu bilerek Türkçe'nin yâpısı, kelimelerin terkibi ve lafızlarının

---

1- İkinci Kitap, s.25.

tertibi hasebiyle bu gibi vak'aları beyan etmenin zorluğuna rağmen ana dilinde bir maktel yazmağa karar verir ve Allah'a: "... bu bina-yı müceddet ta'mīrinde ve bu mülk-i mü'ebbed teshīrinde elfāz ü ma'āniden cemī'-i mesālihüm müheyyā kılasın ve ashāb-ı hased ve erbāb-ı 'inād hücūm itdükçe bana mu'īn ü müsā'id olasın."[1] diye dua eder.

Fuzūlī eserini, Hadikatu's-Su'ada'nın sonundaki Münācat Be-Dergāh-ı Kādı'l-Hācāt kısmında Kanunī Sultan Süleyman (900/1494-974/1566)'nın paşalarından Muhammed Paşa'nın "hüsn-ı işāret-i şerīfiyle[2] kaleme aldığını söyler.

Eserin telif tarihi belli değildir. Fuzūlī "ahsen-i sa'āt ve eymen-i evkātde semt-i ihtitām buldı"[3] diyor. Rieu, Gülşen-i Hulefa'dan aldığı bilgiye göre Sivas Mīr-i Mīrânı Muhammed Paşa 956/1549-961/1554 yılları arasında Bağdad'da vazife gördüğünü dolayısıyle Hadikatu's-Su'ada'nın bu tarihler arasında yazılmış olabileceğini söylüyor ki Prof. Dr. Abdülkadir Karahan da bunu tekrar ediyor.[4]

1- İkinci Kitap, s.25.
2- İkinci Kitap, s.496
3- İkinci Kitap, s.497
4- Rieu, Catalogue of Turkish manuscripts in British Museum, s. 39v.d. A. Karahan, travay 28, s.10 ve Prof. Dr. A. Karahan, Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri, 1980, s.268.
Bu konuda yeni bir şey söyleyemediğimiz için, biz de bu kanaate katılıyoruz.

2. M U H T E V İ Y A T I

Hacim itibariyle Fuzulî'nin en büyük eseri olan Hadikatu's-Su'ada genel olarak mensur olmakla birlikte yer yer manzum parçalarla süslenmiştir.

Eserde 16 Arapça, 525 Türkçe olmak üzere 541 parça tanzim olunmuştur, toplam beyit sayısı 1152'dir, bir tane de mısra' vardır (1).

Fuzulî'nin Türkçe şiirlerinde kullandığı aruz vezinleri ve o vezinde söylediği manzume sayısı şöyledir:

Bahr-ı Hezec:

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün	40
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün	17
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün	2
Mef'ûlü Mef'âîlü [illegible] Fe'ûlün	1
Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün	4

Bahr-ı Remel:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	226
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	5
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	46
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	3

Bahr-ı Hafif:

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	54

1- Ekrem Cafer Fuzulî'nin Hadikat-us-Suada'sında Olan Manzum Eserlerin Vezni başlıklı araştırmasında "Bizim sayarak muayyen ettiğimize göre Hadikatu's-Su'ada'da 539 manzum parça var, bunların 14'ü Arapça, 525'i Azerbaycancadır." demektedir. Azerbaycan İlimler Akademisi, Bakü, 1958, s.111.

Bahr-ı Muzari':

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün	61

Bahr-ı Müctes:

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	34

Bahr-ı Mütekarib:

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün	1
Fe'ulün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl	17
Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl	1

Rübâ'î:

Ahreb	13

Arapça şiirlerde kullanılan bahrler:

Bahr-ı Recez:	1
Bahr-ı Remel:	3
Bahr-ı Hafif:	2
Bahr-ı Basit:	2
Bahr-ı Muzari':	1
Bahr-ı Mütekarib:	1
Bahr-ı tavîl:	3

Hadikatu's-Su'ada'daki şiirlerin nazım şekilleri ve sayıları:

Mısra':	1
Beyt:	116
Kıt'a:	206
Nazm:	110
Gazel:	33
Kıt'a-i Kebîre:	15
Mesnevî:	45
Ruba'î:	13
Terkib-i Bend:	1

3. KONUNUN ÖZETİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Bazı Ulu Peygamberlerin Durumlarını Beyan Eder

Hz. Âdem'in çektiği bela hakkında:

Yaradılışın mihnet sarayı ve bela evi olan bu dünyada musibete uğrayanların öncüsü Âdem'dir. İnsanın yaratıldığı toprağın üstüne otuz dokuz gün elem, bir gün sevinç yağmuru yağmıştır; insanın tabiatinde çoğu zaman gam ruzgarının esmesi ve sevinç eserinin son derece az olmasının sebebi budur.

İşte, bu çamurdan yaratılan Âdem'e Allah, eşi ile birlikte cennette oturmalarına izin verir. Fakat onları kıskanan şeytanın hilesi ile kendilerine yasak edilmiş olan meyvayı yerler ve cennetten kovulurlar.

Kenzü'l-Hakayık'a göre Âdem'e yasak ağaç şeklinde görünen aslında muhabbet güzelidir. Âdem ona gönül verir, meyvasının ıztırap ve bela ile dolu olduğunu bile bile yer, cennetten ayrılır, dünyanın mihnet dolu evini seçer.

Dünyada birbirinden ayrı yerlere düşen Âdem ile Havva kavuşmak için 200 yıl gözyaşları ile tevbe ederler, nihayet Allah duydukları haya, Muhammed ve Âl-i Muhammed için ettikleri dua sebebiyle onları avf eder.

Âdem ile Havva'nın başına gelen musibetlerden biri de oğullarından Hâbil'in Kâbil'i öldürmesidir. Şeriat icabı Kâbil ile doğan İklîmâ'nın Hâbil'e, Hâbil ile doğan Yehudâ'nın Kâbil ile evlenmesi gerekirken, Kâbil daha güzel olan İklîma ile evlenmek ister. Âdem razı olmaz ve Kâbil kıskançlık sebebi ile Hâbil'i öldürür. Durumu öğrenen Âdem ıztırapla feryad eder, oğlunu cezalandırması için Allah'a niyaz eder.

Fakat Hz. Hüseyin'in çektiği ıztırap Hz. Âdem'in uğradığı belalar-

dan çok fazladır. Çünkü o Mekke ve Medine'den uzak Kerbela toprağında eziyete uğradı, yakınlarının ve evladının şehadetini gözleri ile gördü.

Nûh Aleyhisselam'ın çektiği belalar hakkında:

Hz. Nûh kavminin her türlü eziyetlerine katlanarak, 900 yıl onları Hak yoluna davet eder. Fakat bir gün, bir çocuğun attığı taş sabrını taşırır ve Allah'a onlardan intikamını alması için dua eder. Tufan belasının seli bütün dünyayı kaplar, kafirler bu ummanda boğulurlar, Nûh kendisine inananlarla birlikte kurtulur.

Nûh'un gemisinin tufan günlerinde her tarafta dolaşırken, Kerbelâ ülkesine gelince durması Nûh'u hayrete düşürür. Sonradan öğrenir ki Ehl-i Beyt'in çoğu burada şehid düşeceklerdir.

Ehl-i Beyt'in hali Nûh'un gemisinin haline benzer. Nuh'un gemisi gibi, kim Ehl-i Beyt'e sığındı ise felâha kavuşmuştur.

Hz. Hüseyin Kufe'ye doğru yola çıktığı zaman Medine'de bıraktığı küçük kızı, bir gün kanatları kanlı bir karga görür, ağlamağa başlar. Ümmü Seleme'ye: "Karga Nûh'un gemisinden haber getiren kuştur, galiba bugün sefine-i Ehl-i Beyt dünyanın belâ tufanından kurtuldu." der.

Bir rivayete göre Hz. Muhammed rüyasında torununun Kerbela toprağında şehid edildiği yeri ziyaret eder. Durumu Ümmü Seleme'ye anlatır ve Kerbela'dan aldığı bir avuç toprağı ona vererek: " Bunu bir şişede muhafaza et, şehâdet vuku bulunca bu toprak gül rengine dönecektir." der. Ümmü Seleme toprağı bir şişede saklar, hakikaten Hz. Hüseyin Kerbela'da şehid edildiği zaman görür ki toprak gül rengi olmuş.

Halil Aleyhisselam'ın çektiği belâlar hakkında:

İbrahim Peygamber, Halilullah olduğu için bela derdinden kurtulamamıştır. Nemrud, Hz. İbrahim'i ateşte yakmak istediği zaman melekler Allah'ın izniyle ona yardım etmek isterler. Halilullah bu talebi red e-

der ve "Dosttan gelen derdin dermanına benim iktidarım yoktur." der. Bunun üzerine Allah'dan nida gelir, ateş soğur, Hz. İbrahim kurtulur.

Hz. Halil'in bir musibeti de oğlunu kurban etme hadisesidir ki Kur'an-ı Kerîm'de "Bu muhakkak ki apaçık bir imtihandır" denilmiştir.

İbrahim Peygamber oğlu İsmail'i çok sever. Bir gün rüyasında Kaza Divanı'ndan şu emri alır:"Sevgisi ile kalbini doldurmuş bulunduğun bu ciger-gûşenin yaşayış bağını bana olan sevgi kılıcı ile kes."Halilullah uyanır, oğlunu hazırlar yola çıkarlar. İblis, Halil'in ailesine fesad sokmak için önce Hâcer'i, sonra İbrahim'i daha sonra da İsmail'i bu yoldan döndürmeğe çalışır fakat muvaffak olamaz. Hz. Halil ile oğlu Mina'ya gelince İbrahim oğluna durumu açıklar, İsmail bunu kendisi için saadet kabul ederek razı olur. Fakat İbrahim bıçağı oğlunun boğazına yetmiş defa vurduğu halde, bıçak kesmez. Cebrail gökten bir koç getirir, Hz. İbrahim oğlu yerine bu koçu kurban eder.

Hz. Halil'e Allah yaratılmışlar arasında en çok kimi sevdiğini sorar, o da Hz. Muhammed'i diye cevap verir. Kendi evladını mı yoksa Hz. Muhammed evladını mı çok seversin sorusuna, Hz. İbrahim, Onun evladını daha çok sevdiğini söyleyince, Hz. Muhammed'in evladının Kerbela'da şehid edileceklerini öğrenir, çok üzülür, ağlar. O sırada nida gelir:"Ey İbrahim, Kerbela mazlumları için duyduğun teessürün sevabı oğlun İsmail'i kurban etmenin sevabından daha büyüktür."

Kerbela şehidlerinin halleri İbrahim ve İsmail vak'alarından daha üzücüdür ve Kerbela şehidleri için dökülen her göz yaşı damlası hesap gününde günahların affedilmesine sebep olur.

Yakub Aleyhisselam'ın çektiği belâlar hakkında:

Belâya uğrayan zümrenin ferdlerinden biri Yakub diğeri Yusuf peygamberlerdir.

Hz. İmam Rükneddin'e göre: Hz. Muhammed torunları Hasan ve Hüseyin ile beraberken, Cebrail nazil olup, hangi torununu daha çok sevdiğini sorar. Peygamber ikisini de çok sevdiğini söyleyince Cebrail Hz. Hasan'ın zehir, Hz. Hüseyin'in kılıç ile öldürüleceğini bildirir. Hz. Muhammed çok üzülür. Cebrail peygamberin gönlünü almak için, kıssaların en güzeli olan, Yusuf suresini getirir.

Yakub'un oniki evladından biri olan Yusuf dış ve iç güzellik bakımından eşsizdir. Yakub Peygamber , Yusuf'u diğer çocuklarını unutacak kadar çok sever, bu durum kıskançlığa sebep olur, kardeşler Yusuf'u öldürmeğe karar verirler. Yakub Peygamber'e Yusuf'u gezmeğe götüreceklerini söyleyerek yola çıkarlar. Kardeşlerine önce iyi davranırlarsa da Yakub tarafından görünmeyecek yere gelince eziyet etmeğe başlarlar. Yusuf'u yalın ayak bırakırlar, susuzluk ateşi onu yakmağa başlayınca tıpkı Kerbela çölünde Âl-i Mustafa'nın susuz kalması gibi Yusuf'a bir damla su vermezler, onu öldüreceklerini söylerler. Yusuf korku ile Allah'a yalvarır, bu niyaz Yehuda'nın kalbinde merhamet uyanmasına sebep olur. Yehuda'nın tesiri ile kardeşler Yusuf'u öldürmekten vaz geçerler fakat Kenan'dan üç mil mesafede bulunan kör kuyuya atarlar. Kuyuda yalnız kalan Yusuf ümmidini Allah'a bağlar. Kendisinden geçtiği sırada Cebrail gelerek yaralarını iyi eder, Yusuf'a belaya sabr ve tahammül etmesi gerektiğini söyler.

Diğer taraftan Yusuf'u gönderdiğine pişman olan Yakub Peygamber sabaha kadar Şeceretü'l-veda altında bekler, Nihayet diğer oğulları Yusuf'un kana bulanmış gömleği ile geri dönerler, onu yırtıcı hayvanın kaptığını söylerler. Yakub matem elbisesine bürünür, ah ü figanı gökteki melekleri bile ağlatır. Kendisinin de gözleri ağlamaktan kör olur.

Babası, amcaları, kardeşleri gözünün önünde şehid edilen Zeynelabidin'in de göz yaşları, tıpkı Yakub gibi, Kerbela vak'asından sonra hiç

dinmemiştir.

Yusuf'u kuyuya atan kardeşleri ara sıra gelip ne halde olduğuna bakarlar. Bir gün o civardan geçen Malik isimli tüccar Yusuf'u kuyuda bulur , dışarı çıkarttırır. Kardeşleri, Yusuf'un köleleri olduğunu söyleyerek Malik'e satarlar. Yusuf Zincire vurulur, deveye bindirilir; kervan Mısır ülkesine doğru yola çıkar. Köle gibi satılıp, hırsız gibi zincire vurulmak Yusuf'a çok ağır gelir, ah ü figan ederken yolda annesinin mezarını görür, kabri kucaklayarak nevha eder. Kabirden gelen ses ona sabr etmesini söyler.

Rivayete göre Mısır azizi, Yusuf'u Malik'den satın alıp karısı Zeliha'nın hizmetine memur eder. Züleyha Yusuf'a aşık olur fakat mukabele görmeyince onu hapse attırır, eziyet ettirir. Yusuf yedi sene zindanda kalır. Bir gün şehirden sahraya giderken Yusuf'un zindanının penceresinin önünde duran bir arabî'den babasının durumunu öğrenir, ona kıymetli bir yakut vererek Kenan diyarına gidip babasına selam söylemesini ister.

Arabî Beytü'l-ahzana ulaşıp Yakub'a Yusuf'un hayatta oludğunu söyler, Yakub çok sevinir, arabîye dua eder.

Yusuf cefalar görmüş fakat Yakub'a haber yollayıp dertten kurtulmuştur, halbuki Hz. Hüseyn yakınları önünde birer birer şehid olduktan sonra yapayalnız kalmış fakat müteessir olmamıştır.

Musa Aleyhisselam'ın çektiği belalar hakkında:

Hz. Musa ~~yakınlarının az olmasına rağmen~~ Fıravun'un cefasına tahammül edip, kavminin sefihlerinin ezasına sabr eder, Allah'a şükr etmeğe devam eder. Hz. Hüseyin de Hz. Musa gibi düşmanlarının saldırmasından bıkıp, ülkesinden ayrılır Kerbela'da musibetlere giriftar olur ama asla tahammülden ayrılmaz ve inancı değişmez.

İsâ Aleyhisselam'ın çektiği belalar hakkında:

İsa Peygamber fanî dünyaya aid ne varsa terk eder yalnız yaşar.

Yahudî zümresinin kendisine yaptığı iftiralara ve töhmetlere katlanır. Hz. Hüseyin de layık olduğu halifelik hükmü kendisinden alındıktan sonra ümmetinin bir grubu tarafından muhalefetle karşılanıp fanîlik girdabında boğulur.

Eyyûb Aleyhisselam'ın çektiği belalar hakkında:

Rivayete göre Eyyub mihnet günlerinden önce kırk yıl boyunca naz ve nimet içinde yaşar, fakat ibadetini asla bırakmaz. Melekler Eyyub'un itaat ve ibadetini görünce, nimetin arkası kesilirse Eyyub'un da şükrünün kesileceğini, imanının sarsılacağını düşünerek, şüphe ederler. Eyyub'e Cebrail, imtihan için, rahat diyarından mihnet mülkine gireceğini haber verir.Eyyub, bunun da bir ni'met olduğunu söyleyerek sabır gösterir.

Bir gün sürüsünü sel götürdüğünü, develerinin öldüğünü, bağının bahçesinin mahv olduğunu, sarayının yıkıldığını haber alır, sabr eder. Fakat , on iki oğlunun da öldüğünü öğrenince önce ihtiyarsız ağlayıp, sızlanırsa da muhabbet gayretiyle sabr edip duaya meşgul olur.

Melekler:"Yâ Rab nimetlerin en faziletlisi sıhhatli olmaktır , Eyyub'u ibadet yolunda devam ettiren bu nimettir." derler. Bunun üzerine emr olur ki damarlarındaki her katre kan, kan emen böcek ola. Eyyub yine sabr edip ibadete devam eder fakat böcekler kalbine ve diline yayılmağa başlayınca feryad eder ve "Bu hastalık orduları kalbimi ve dilimi istila ettiler, seni düşünmekten ve zikr etmekten beni alıkoydular. Allah'ım bu bendeni fikr ve zikrinden mahrum bırakma." diye yalvarır. Bu niyaz üzere Hak Tealâ, Eyyub'un dualarını kabul eder, gönlünün binasını tamir eder, elinden aldıklarını kat kat gâri verir.

Sabırlı Eyyub nasıl mallarının elinden alınmasına, evlatlarının ölümüne, sıhhatinin bozulmasına tahammül gösterdiyse , Kerbela şehidi de aynı şekilde evinin dağılmasına ve ailesinin şehid edilmesine sabr etmiştir.

Zekeriyya ve Yahya 'nın çektikleri belalar hakkında:

Feleğin cefasına uğramış olanlardan biri mazlum Zekeriyya, diğeri masum Yahya'dır.

Rivayete göre Zekeriyya, bir gün, Allah'a kendisine sahib-takva ve temiz yüzlü bir evlad nasip etmesi için dua eder. Hak Tealâ Zekeriyya'nın duasını kabul eder. Yahya daha üç yaşında iken oyuna yanaşmaz, dört yaşında Tevrat'ı ezberler, on yaşında şer'i hükümleri en ince teferruatına kadar öğrenir, gece gündüz ağlar, devamlı ah ü vah eder. Zekeriyya bu duruma çok üzülür münacat eder, "Ya Rabbî senden gönlüme ferahlık verecek bir çocuk istedim, sen bana öyle bir evlad verdin ki nâlesinden rahatım gitti." Allah'dan nida gelir:" Ey Zekeriyya sen benden velî tabiatlı bir oğul istedin, velîler nişanı ve salihler şanı daima ağlamak, devamlı nale ve figan kılmaktır. Daha tahammül etmen gerekiyor."

Yahya'nın yanında mahşer cezasından ve ahiret ahvalinden bahsedilemez, bir gün Zekeriyya'nın boş bulunup cehennemdeki ateşten ancak göz yaşı seli ile geçmenin mümkün olabileceğini söylemesi Yahya'nın bî-huş çöllere düşmesine sebep olur. Bu korku ile ne yiyebilir, ne uyuyabilir. Asla dünya lezzetine yanaşmaz, günah işlemeyi aklına bile getirmez.

Rivayete göre bu çağda gaddar bir hükümdar, onun merhametsiz bir karısı, kadının da çok güzel bir kızı vardır. Kadın yaşlanınca kızını kendi kocası olan hükümdarla evlendirmek ister. Hükümdar Yahya'yı çağırarak bu hususda fikrini sorar, Yahya rıza göstermez ve hükumdarı bu işten vaz geçirmeğe çalışır. Fakat hilekar kadın melikin zaafından faydalanarak onu üvey kızıyla evlenmesine razı eder. Hükümdar, Yahya ölmedikçe bu işin mümkin olmayacağını bildiği için onun katline hükm eder.

Fakat âlimler, Yahya'nın bir damla kanı yeryüzüne düşerse kıtlık başlayacağını ve ot bitmeyeceğini söylerler. Bunun üzerine hükumdar, Yahya'nın başının bir leğen içinde kesilmesini buyurur. Cellatlar bunu öğrenince Zekeriyya'nın bed-duasından korktuklarını oğlunu öldüremiyeceklerini söylerler. Melik de önce Zekeriyya'nın katledilmesine ferman verir.

Haberi alan Zekeriyya bir ağaçın gövdesine sığınır. Kâfirler şeytanın yardımıyla onu bulurlar, yine şeytanın icadı olan testere ile Zekeriyya'yı ağaçla birlikte ikiye ayırırlar. Mazlum Yahya bir an âh etmez, gözünden bir damla yaş akmaz, acıya sabırla tahammül eder.

Daha sonra Yahya'yı da yakalarlar, başını leğen içinde kesip o ahlahsız kadına hediye ederler, kanını da uzak, derin bir kuyuya dökerler. O kan, o bölge halkı katledilinceye kadar her sene gül gibi taze olur, coşar. Yahya'nın intikamı alındıktan sonra artık kaynamaz olur.

Hz. Hüseyin, Mekke'den ayrılıp Kufe'ye doğru yola çıkarken masum Yahya'nın macerasını anlatır ve zamanın merhametsizliğinden bahs eder.

Nakl edildiğine göre Kerbela vak'asından haberdar olan Hazret-i Muhammed, o gariblerin intikamını zalimlerden kim alacaktır diye düşündüğü zaman nida gelir:" Yâ Resulallah Zekeriyya'nın oğlu için yetmiş bin kafir katledildi, senin evladın için yetmiş kerre yetmiş bin münafıkın katledilmesi gerekir." Gerçekten Kerbela katillerinin çoğu, zamanın sahifesinden silinmiştir ve Mehdî-i Al-i Muhammed geri kalanını da yeryüzünden silecek böylece intikam şartı ve kaidesi yerine yetecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

Hz. Resûl'ün Kureyş'den Çektiği Cefaları Beyan Eder:

İnsanoğlunun başına gelen belalar, Allah'a en yakın olması sebebiyle diğer mahlukattan ziyadedir. İnsanoğulları içinde peygaberlerin bela derecesi bütün insanlardan yücedir. Hz. Muhammed'in çektiği cefalar, uğradığı belalar ise bütün peygamberlerden fazladır.

Hz. Muhammed henüz annesinin karnında iken yetim, iki yaşında öksüz kalır. Başka keder ve üzüntülerle sekiz yaşına erişince büyükbabası Abdülmıttalib de vefat eder, amcası Ebu Talib tarafından büyütülür.Yirmi yaşından itibaren beş yıl çobanlık yapar, yirmi beş yaşında Hz. Hadice ile evlenir. Kırk yaşında kendisine vahiy inmeğe başlar, üç sene sonra halkı İslamiyete davet ederse de Mekke'de küfür ehlinden türlü zahmet ve cefa görür, fakat asla inancından ve davetten geri durmaz. Kureyş halkı onu durdurmak için öldürmeğe karar verirlerse de muvaffak olamazlar. Zalimlerin fesadı ve cefası gün geçtikçe artmasına mukabil Hz. Muhammed'e inananların sayısı öldürüldükleri için gün geçtikçe azalır.

Bir gün, Ebu Cehl ve başka kafirlerin Hz. Muhammed'e hakaret etmeleri, Hz. Hamza'yı çok üzer, bu davranışın intikamını almağa karar verir. Yakınlarından da cefa gören Hz. Muhammed amcasının bu iltifatı karşısında çok memnun olur ve :" Eger benim hatırımı almak istiyorsan Allah'ın birliğini kabul et ve içinden küfür tozunu temizle." der.Hz. Hamza'nın müslümanlığı kabul etmesi Kureyşlileri korkutur. İslam devletinin güneşinin yükselmekte olduğunu görerek Hz. Muhammed'i öldürmeğe and içerler ve Ebu Talib'e karşı harp açarlar. Ebu Talib, Benî Haşim ve Benî Muttalib Hz. Muhammed'i korumak için birleşirler, Benî Kureyş ile ilgilerini keserler.

Üç yıl içinde Ebu Talib, ondan üç ay sonra da Hz. Hadice vefat eder.

Hz. Muhammed hemen hemen on yıl kadar Mekke'de cefa ve eziyet çektikten sonra Medine'ye göç eder. Orada da muhalefetle karşılaşır, muharebe yapmak mecburiyetinde kalır. Amcasının oğlu Ubeyde bin Hâris, Bedr gazasında şehid olur.

Ubeyde b. Hâris'in şehadeti hakkında:

Abdulmuttalib'in oğlu olan Ubeyde b. Hâris,Bedir harbinde Utbe b. Rebi'a ile muharebe ederken öldürücü bir kılıç yarası alır. Hz. Muhammed kendisine "ser-defter-i şüheda" olacağı müjdesini verir, Ubey- b. Hâris bu övünç içinde ahiret diyarına intikal eder.

Hz. Hamza'nın şehadeti hakkında:

Bedir gazasından sonra kafirler asker toplayıp Medine'ye doğru yürürler. Hz. Muhammed de muhacir ve ensar ile onlara karşı çıkar. Önce İslam askeri galip gelirse de onların yağmaya dalmalarını fırsat bilen kafirler savaşı kazanırlar.Hz. Muhammed taraftarlarının bir kısmı şehid olur, bir kısmı kaçar, bir kısmı da yanında kalır.Ansızın kafirler Hz. Muhammed'e saldırırlar fakat Hz. Ali tek başına kahramanlık gösterip düşmanı dağıtır. Bunun üzerine Cebrail gökten inerek Ali'nin bu bağlılığını kutlar.

Mekke eşrafından Mut'im, Bedir gazasında ölen amcasının intikamını almak için Vahşî adındaki kölesine:" Hz. Muhammed'in amcaları Hamza ve Abbas'ı öldürürsen seni âzâd ederim." der. Babası Bedir'de öldürülmüş olan Ebu Sufyan'ın nikahlısı Hind'in de teşvikiyle, Vahşî,Hz. Hamza'yı öldürmeyi kabul eder. Uhud savaşında Vahşî'nin beklediği fırsat doğar ve bir mızrak darbesi ile Hz. Hamza'yı şehid eder. Bazı bedbaht kimseler Hz. Hamza'nın ciğerini çıkarıp Hind'e ikram ederler. Hz. Muhammed amcasının parça parça olmuş cesedini görünce çok üzülür, nâleler çeker. Cebrail Hz. Hamza'nın adının asumanın kübbesinde Esedullah

yazıldığı müjdesini getirir.

Medine'ye dönüldüğü zaman Hz. Muhammed muhacir ve ensarın Hz. Hamza'nın matemini tutmalarını ister. Halbuki Hz. Hüseyin Kerbela'da şehid düştüğü zaman yasını tutacak kimse yoktu, bu sebepten gökyüzü ve yeryüzü onun rızası için matemini tuttu. Şafak kızıllığı Kerbela vak'asından sonra meydana geldi, gökyüzü kan yağmuru akıtıp , yüz bin melek onun intikamını almak için toprağın merkezine inmek istedi, fakat izin alamadıkları için hâlâ Hz. Hüseyin'in ravzası üzerinde matem tutmaktadırlar.

Ca'fer-i Tayyar'ın şehid düşmesi hakkında:

Hicretin sekizinci yılında Hz. Muhammed Ca'fer'i Merhal-i Gassalf harbine yollar. Savaş sırasında bayraktar şehid olunca Ca'fer, sancak-ı şerifi onun elinden alır, hücum eder, kafirler önce bindiği atı sakatlarlar, yaya kalır, daha sonra sağ kolunu keserler. Ca'fer sancağı sol eline alır, onu da keserler, bunun üzerine bayrağı yere bırakmayıp dişleri arasında tutar. Nihayet bir namerd bir vuruşla onu şehid eder. Hz. Muhammed'in bildirdiğine göre Ca'fer cennette iki yakuttan kanata sahiptir ve cennet kuşları ile birlikte uçmaktadır.

Hz. Muhammed'in uğradığı diğer felaket de oğlu İbrahim'in bir buçuk yaşında ölümüdür. Nakildür ki Hz. Muhammed , Hz. Hüseyin'i bir dizine, oğlu İbrahim'i de diğer dizine oturtup okşadığı birgün Cebrail hazır olup birinin ölmesi gerektiğini söyler. Hz. Muhammed elemin yalnız kendisine müteveccih olması için İbrahim'in ölümüne razı olur. Bu sebepten , oğlunun ölümünden sonra ne zaman Hz. Hüseyin'i sevse :" Merhaba ey aziz oğlumu feda ettiğim ciğerguşem." derdi.

Ne bedbahtlıktır ki bu kadar sevilen Hz. Hüseyin ihanete uğramıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hz. Muhammed'in Vefâtını Beyan Eder :

Hakikat sahiplerine ve bilgi erbabına malumdur ki tabiatte her şey yoklukla sarılır ve aslına döner, çünkü her var olan şeyin mevcudiyetinden önce yokluk vardır.

Hicretin onuncu yılında Hz. Muhammed vedâ haccını edâ ederken arife günü inen ayet-i kerimeden ahirete göç zemenı geldiğini anlar. Yakınlarından, ümmetinden helallik ister ve peygamberlik vazifelerini yerine getirdiği hakkında şehadet etmeleri dileğinde bulunur. Kur'an'a ve Ehl-i Beyt'e uymalarını vasiyyet eder. O günden sonra Allah'a kavuşma emrini bekler.

Hicret'in onbirinci yılında Safer ayının yirmi sekizinci günü Bakî mezarlığını, daha sonra Uhud şehidlerinin kabirlerini ziyaret eder, onlar için şefaat diler. Bu ziyaret esnasında Hz. Resul'e baş ağrısı gelir, daha sonraki günlerde ateşi yükselir. Bir gün halkı mescide da'vet ederek:" Artık ecelim yakındır, kimin müşkili varsa sorsun, kimin bende hakkı varsa alsın." der. Ukkâşe adlı bir zat , peygamberin devesine kamçı vururken, bir darbenin kendisine isabet ettiğini, kısas istediğini söyler. Hz. Muhammed hasta olmasına rağmen bu kısası kabûl eder, kamçıyı evden istetir, herkes itiraz eder.Fakat Ukkâşe son anda vaz geçer, peygamberin ne derece insaflı olduğunu halka göstermek maksadıyla böyle bir istekte bulunduğunu söyler.

Hz. Muhammed'in rahatsızlığı gün geçtikce artar , Hz. Fatıma'ya, Hz. Murtaza'ya, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i veda eder. Vefatı hakkında çeşitli rivayetler vardır:

İbn-i Abbas'dan naklen: Ölüm meleği bir a'rabî suretinde gelerek

Hz. Muhammed'in evine girmek için izin ister.Hz. Muhammed gelenin ölüm meleği olduğunu bilir, Hz. Fatıma'ya içeri almasını söyler. Fatıma çok üzülür, aklı başından gider. Hz. Muhammed kızının ıztırap içinde ağladığını görünce ona sabr etmesi icap ettiğini, çünkü Allah'ın her musibete bir karşılık vereceğini söyler. Hak Teala'ya kızına sabırlar vermesi için duada bulunur. Yakınlarına ibadet, taat, tahammül ve kanaat tavsiye eder,Hz. Ali'ye emanetleri teslim eder.

Cebrail cennet müjdesi ile gelir fakat Hz. Muhammed üzgündür; ümmetini düşündüğünü, ölümünden sonra İslam kaidelerine ne şekilde ikdam edeceklerini, dertlerine kimin derman olacağı hakkında endişe duymakta olduğunu söyler. Cebrail:" Ey server gam çekme Allah ümmetini kanadı altında saklayıp kıyamet günü senin şefaatini onlara nasip eder." der. Hz. Muhammed melekü'l-mevte izin verir ve ahiret alemine göçer.

Ali b.Ebu Talib'den nakledildiğine göre o esnada göklerden "Yâ Muhammed'im" sadası işitilir.

Hz. Muhammed'in ölümünden sonra hiç kimse Hz. Fatıma'yı gülerken görmemiştir, âlem-i bakaya göç edene kadar hiç bir zaman kederden kurtulmamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hz. Fatıma'nın Vefâtını Beyan Eder

Gaddar zamanın ve sitemkar dünyanın vefasızlığına bu yeter ki, Hz. Fatıma gibi pakize bir gevher, dünyaya ayak bastığından ahiret âlemine göçünceye kadar dert ve musibetten kendisini kurtaramamıştır.

Hz. Fatıma, Hz. Muhammed'in Hz. Hadice'den olan en küçük çocuğudur. Bazılarına göre Fil vak'asından yirmi beş yıl sonra, bazılarına göre Hz. Muhammed'in peygamber olmasından beş yıl sonra dünyaya gelmiştir. Doğumunda Kureyşli kadınların Hz. Hadice'ye yardım etmemeleri üzerine Hz. İbrahim'in karısı Sâra, Ümran'ın kızı Meryem, Hz. Musa'nın süt annesi Gülsüm ve Firavun'un karısı Asiye hazır bulunmuşlardır. Hz. Fatıma dünyaya geldiği zaman, rivayet olunduğuna göre, cennetten on huri gelip onu Kevser suyu ile yıkamışlardır.

Adı Fatıma, künyesi Ümmü Muhammed, lakabı Raziye, Merziye, Meymune, Zekiye ve Zehra'dır. Faziletleri hadden aşkın ve menkabeleri sayılamıyacak kadar çoktur. Hz. Muhammed kadınlardan en çok Hz. Fatıma'ya, erkeklerden Hz. Ali'ye hürmet etmiştir. Huzeyfe-i Yemanî'nin naklettiğine göre Hz. Muhammed bir meleğin kendisine, Hz. Fatıma'nın cennet kadınlarının seyyidesi, Hasan ve Hüseyin'in ise cennet gençlerinin efendileri olduğu müjdesini verdiğini söylemiştir.

Hz. Âdem Hz. Havva'dan daha güzel bir yüzün olamıyacağını düşünürken cennette yüksek bir taht üzerinde, başında tac ile oturan Hz. Fatıma'nın güzelliği karşısında hayretler içinde kalır.

Hz. Muhammed Mekke'de iken arap kadınları yanına gelerek, Hz. Fatıma'nın da aralarında bulunmasını istediklerini, bunun barışmaları için sebep olabileceğini söylerler. Hz. Zehra üstündeki kıyafetten utanarak

gitmek istemezse de Allah'ın emri üzerine toplantıya katılmak için yola çıkar. Arap kadınları, onu ne kadar mahcup edeceklerini konuşur ve eğlenirlerken bir de bakarlar ki çok güzel kıyafetli, vakur bir hatun etrafında cariyeler ile meclise geliyor. Kureyş kadınları, Hz. Fatıma'nın güzelliği ve heybeti karşısında hayrete düşerler, onun peygamberin kızı olduğunu bilemezler. Sonra anlarlar ki bu gelen Allah'ın elçisi Hz. Muhammed'in kızı Fatıma'dır. Meclisde bulunan kadınların bir kısmı hasedlerinden orayı terkedğrlerken bir kısmı da Fatıma'dan afv dilerler.

Fatıma evlenme yaşına gelince Allah'ın emri ile Cebrail ve Mikail'in şahitliği huzurunda Hz. Ali ile nikahlanır. Rivayete göre bu törene cennetten gelen huri kızları da katılırlar. Fakat münafıklar , zamanın en cesur kahramanın fakir bir kız ile evlenmesini hoş karşılamazlar ve üzücü dedikoduda bulunurlar. Hz. Ali bu söylentilerden hiç müteessir olmaz, en büyük zenginliğin manevî zenginlik olduğunu bilir. Allah da onun bu istignasını değerlendirir, onlara çeşitli mükafatlar gönderir.

Babasının ölümünden beri yüzü hiç gülmeyen ve dünya işine hiç alaka göstermeyen Hz. Fatıma, birgün kalkarak işe koyulur. Çocuklarını yıkar, elbiselerini temizler, aç kalmamaları için ekmek pişirir. Rüyasında babasına kavuşacağı müjdesini almıştır. Kocasından kendisini namahrem gözlerden uzak olması için gece gömmelerini ister, evladına veda eder, Allah'a günahkar ümmetini affetmesi için duada bulunur. Esma, Hz. Fatıma'nın odasına girdiği zaman onu ahirete intikal etmiş bulur, feryad eder, ağlar. Durumu öğrenen herkes peygamber ailesinin ıztırabına iştirak eder.

Hz. Fatıma'nın vefatı, Kerbela mazlumu Hz. Hüseyin'e nisbetle ne kadar üzücü bir olaydır. İki kardeş de küçük yaşta annelerinin şevkat ve merhametinden mahrum olmuşlardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Hz. Murtaza'nın Vefatını Beyan Eder

Belâ, kemal derecesine peygamberler ve veliler katında ulaşır.Hz. Ali de eriştiği yüksek rütbe dolayısıyla ömrünün başından sonuna kadar belâ ve musibetlerle hem-rah olmuştur.

Ebu Talib oğlu Hz. Ali oniki imaman ilkidir. Fazilet ve menkabeleleri sınırsızdır.Fil vak'asından otuz yıl sonra Ka'be hareminde Receb ayının onüçüncü cum'a günü doğmuştur.

Mekke halkının en şereflilerinden Abdülmenaf oğlu Ebu Talib oğlunun dünyaya geleceği müjdesini Mübrim adlı Yemenli bir din adamından alır. 190 yıllık ömrünü ibadetle geçiren bu zat Ebu Talib'e Hz. Muhammed'in peygamberlik sırrını açıklayacağını, kendi oğlunun da Hz. Resul'ün vasisi olacağını söyler.Ebu Talib Mekke'ye dönünce karısı Fatıma bint Esed hamile olur. Doğum vakti yaklaştığında Fatıma Ka'be'yi tavaf etmektedir, doğum sancıları tutar, Hz. Muhammed Harem-i Ka'be'ye girmesini söyler. Böylece Hz. Ali Beytullah'da dünyaya gelir.

Murtaza beş yaşına geldiği zaman Hicaz'da kıtlık olur. Ebu Talib fakir ve kalabalık bir ailenin reisi olduğu için Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin terbiyesini üstüne alır ve geçim hususunda yardımda bulunur.

Hz. Ali'nin künyesi Ebu Türab, Ebe'r-Reyhaneyn, lakablarından başlıcaları Emirü'n-Nahl, Ya'sibiddîn, Kerrâr, Esedullah'dır.Hz. Muhammed onun için:" Ali bendendir ve ben ondanım.","Yâ Ali, sen bana Harun'un Musa'ya yakın olduğu kadar yakınsan.", " Ben ilim beldesiyim, Hz. Ali de o şehrin kapısıdır." demiştir.

Hz. Ali'nin kahramanlığı, ilmi, hilmi, tevazuu, cömertliği hakkında pekçok rivayet vardır.

Râvîler onun ölüm haberini şu yolda söylemişlerdir: Hilafet mes-

nedi, Ali'nin veliliği ile arşa yükseldiği sırada Cemel ve Sıffin savaşları vuku bulur. Sıffin harbinden hemen sonra dört bin kişi "hüküm yalnız Allah'ındır" diyerek Hz. Ali'den ayrılırlar. Daha sonra onlara etraftan sekiz bin kişi daha katılır, Hz. Ali'ye :"Askerini toplayıp Şam'a hareket etmezsen biz seninle harp ederiz." derler.

Hz. Ali önce Haricilerle anlaşmak isterse de sonraları, Hz. Muhammed'in daha evvel haber verdiği gibi harp etmek mecburiyetinde kalır. İki ordu Nehrevan'da karşılaşır ve muharebe Hz. Ali'nin muzafferiyetiyle neticelenir.

Zafer müjdesini Kufe'ye Hz. Ali ordusunda bulunan İbn Mülcem adlı bir namerd götürmek ister. Emirü'l-Mü'minin, kendisini bu zatın öldüreceğini daha önce Hz. Muhammed'den öğrenmiş olmasına rağmen kadere rıza gösterir, İbn Mülcem'i cezalandırmaz.

İbn Mülcem Kufe'de Kuttame adlı çok güzel bir kadına aşık olur. Bu kadının yakınları Nehrevan'da Hz. Ali tarafından öldürülmüşlerdir. Kuttame, İbn Mülcem'e Hz. Ali'den intikamını almadıkça onunla evlenemeyeceğini söyler. İbn Mülcem önceleri razı olmazsa da Kuttame'nin güzelliğine dayanamaz Hz. Ali'yi öldürmeyi kabul eder. Ondan aldığı zehirli kılıç ile Kufe'de namaz kılmakta olan Hz. Ali'yi yaralar. Emirü'l-Mü'minin, aldığı bu kılıç darbesinden kurtulamaz evladına, yakınlarına veda edip Ramazan ayının yirmi birinde vefat eder.

Hz. Ali'nin vefatı Kerbela şehidine nisbetle felaketlerin en büyüğü idi. Çünkü o her türlü hileye ve belaya karşı kuvvetli bir kale ve metin bir hisar idi.

ALTINCI BÖLÜM

Hz. Hasan'ın Ahvalini Beyan Eder

İtikad sahiplerine göre Hz. Hasan oniki imamın ikincisidir. Künyesi Ebu Muhammed, lakabı Naki ve Tevfik'tir. Hicretin üçüncü yılı ramazan ayının ortalarına doğru Medine'de dünyaya gelmiştir.

Hz. Hasan dedesine çok benzer ve onun tarafından çok sevilirdi.Hz. Muhammed onun ve kardeşinin cennet gençlerinin efendileri oldukları müjdesini vermişti. Bu sebeple kerametleri ve velilikleri hudutsuzdu.

Hz. Ali'nin ölümünden sonra hilafet Hz. Hasan'a geçer. O da halkı toplayıp kendisine bi'ate davet eder.Onlar da Hz. Hasan'ın imametini kabul ettiklerini bildirirler.

Hz. Hasan bundan sonra babasının katilinin cezasını verir, memleketin düzeni, din ve devlet işleri ile meşgul olur. Fakat kısa zamanda otuz bin mücahidin daha Hz. Hasan'a bi'at ettiğini duyan Şam hakimi Muaviye durumundan endişe ederek altmış bin askerle Irak'a yürür.Hz. Hasan da kırk bin askerle onunla savaşmak üzere Kufe'den çıkarsa da yolda çeşitli sebeplerle Muaviye ile savaşmaktan vaz geçer, barış herşeyden hayırlıdır, der. Muaviye ile bazı şartlarla anlaşma yaparak Medine'ye oradan Şam'a, nihayet Musul'a gider. Bu seyahati esnasında münafıklar Hz. Hasan'ı zehirleyerek öldürmek isterlerse de muvaffak olamazlar. Fakat İmam-ı Hasan'ın sıhhati bozulur, tekrar Medine'ye döner.

Medine'de hükmetmekte olan Mervan zahiren Hz. Hasan'a sevgi göstermekteyse de aslında onu öldürtmek istemektedir. Ensûne adlı bir kadın vasıtasıyla Hz. Hasan'ın karısı Ca'de'ye tesir eder, ona Hz. Hasan'ı öldürürse Yezid ile evlenebileceğini söyler. Zaten bir münafıkın kızı olan Ca'de Mervan'ın gönderdiği zehiri Hasan'a yedirir. İmam hastalanırsa da

bir zaman sonra şifa bulur. Bu şehirde rahat etmeyerek Musul'a gider orada da Hz. Ali ailesinin düşmanı olan bir a'ma tarafından zehirli sopa ile ayağından yaralanır. Tekrar Medine'ye döner. Fakat Ca'de'nin evine uğramaz, buna çok kinlenen Ca'de bir miktar elmas tozu ile Hz. Hasan'ın evine gider, imamın su testisine bu elmas tozunu döker.

Rüyasında dedesini gören Hz. Hasan, onun ayrılık ateşini söndürmek için zehirli testiden su içer.Elmas tozları Hz. Hasan'ın ciğerini parçalar, bir müddet sonra rengi yeşile döner. Hz. Hasan ahirete göç zamanının geldiğini anlar çünkü dedesi ölüm vaktinde zümrüt rengi ile dergaha döneceğini ona haber vermiştir.

Safer ayının yirmi dokuzuncu gecesinde baka devletine kavuşur. Bakî mezarlığında babaannesi Fatıma bint Esed civarına gömülür. Ömrü kırk yedi yıl sürmüştür.

Hz. Hasan'ın şehadeti, mazlum Hüseyin'e göre büyük bir musibettir. Çünkü kötü niyetli düşmanların istilasına ve şeriat binasının yıkılmasına bu ölüm sebep olmuştur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Hz. Hüseyin'in Medine'den Mekke'ye Gittiğini Beyan Eder

Gözü yaşlı zamanın siyah kaleminin müsaadesiyle, kararsız kamışın yardımıyla yazılan bu eser Hz. Ali'nin oğlu Kerbela sultanı Hz. Hüseyin'in zafer destanıdır. Doğrusu Hz. Hüseyin'in şehadetinin zikri ihlas ve itikadın yeniden kemale vardırılması demektir ki aynı ibadet gibidir.

Hz. Hüseyin on iki imamın üçüncüsüdür. Hicretin dördüncü yılı şaban ayının beşinci salı günü Medine'de doğmuştur. Künyesi Ebu Abdullah, lakabı Zeki, Şehid, Mazlum ve Sıbt'dır. Hz. Hüseyin peygamberlik güneşinden feyizli nurlar alarak büyür, surette ve mânâda bütün faziletleri kendinde toplayan bir şahıs olur. Her yönden kemale ulaşırken bela ve mihnette de yüce dereceye erişir, hiç bir şey onu inancından uzaklaştıramaz.

Hz. Muhammed'in torunlarını ne kadar sevdiğine ve Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehid olacağı haberine ne kadar üzüldüğüne dair, türlü rivayetler vardır.

Mu'aviye b. Ebu Süfyan oğlu Yezid'i veliahd yapmak isteyince Şam ve Irak'ın ileri gelenleri ona bi'at ederlerse de Hicaz'dan dört kişi Yezid'in halifeliğine rıza göstermezler. Muaviye ne kadar gayret ederse de bu işi halledemez. Babası ölüp Yezid tahta geçince Medine hakimine mektup yazarak kendisine bi'at etmeyenlerin öldürülmelerini emr eder. Temiz ahlaklı bir zat olan Velid b. Utbe, Hz. Hüseyin'e durumu anlatarak Yezid'e bi'at etmesini ister. Fakat Hz. Hüseyin razı olmaz ve şaban ayının dördüncü günü ailesi ile birlikte Medine'den Mekke'ye doğru hareket eder. Yolda karşılaştığı Abdullah b. Muti Kufe tarafına gitmemesini çünkü bu şehir halkında vefa izi bulunmadığını söyler.

Hz. Hüseyin'in Medine'ye gelişi büyük sevinçle karşılanır. Hicaz'ın ileri gelenleri akın akın Hz. Hüseyin'e bi'at etmeğe gelirler. Diğer taraftan Kufe'liler Hz. Hüseyin'e sadakatlarını bildiren bir mektup yazarlar, Kufe'de Hz. Hüseyin'den başkasının hükmünü yürütmeyeceklerini ve bu meselede hiç bir fedakarlıktan kaçmayacaklarını bildirerek onu Kufe'ye davet ederler. Bir rivayete göre bu mektupların sayısı 120'yi bulur. Hz. Hüseyin de bu mektupları senet bilip Kufe'ye doğru yola çıkmağa karar verir. Fakat daha önce bir mektup ile Müslim b. Akîl'i bu şehre gönderip, durumu kendisine bildirmesini söyler.

Müslim b. Akîl Hz. Hüseyin'in emri üzerine Kufe'ye doğru yola çıkar, fakat karşılaştığı bir hadiseyi hayra yormayarak geri döner. Durumu Hz. Hüseyin'e anlatırsa da onunHak rızasının zaten tehlikeli olduğunu, her dileğin incisinin bela girdabında olduğunu söylemesi üzerine afv dileyerek tekrar yola çıkar.

Rivayete göre Hz. Hüseyin'e gösterilen düşmanlığın manevî ve maddî iki sebebi vardır: Mânevî sebeplerden biri yaratıldıkları âlemde birbirine yakın olan ruhların dünyada dost, uzak olan ruhların ise dünyada düşman olacaklarıdır. Hz. Ali ile Muaviye arasındaki düşmanlığın, Hz. Hüseyin ile Yezid arasındaki fitnenin sebebi budur. İkinci sebep Hz. Hüseyin'de Allah'ın cemal, Yezid'de ise celal sıfatlarının zuhur etmesidir.

Maddî sebeplerden biri ; hilafet makamına geçmekten maksad şeriat hükümlerini icradır. Yezid ise şeriat ve namus yolundan ayrılmıştır. Diğer sebep Yezid'in çok beğendiği ve evlenmek için hile ile kocasından boşattığı kadının, ahiret saadetini dünya nimetlerine tercih ederek Hz. Hüseyin ile evlenmesidir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Müslim Akîl'in Şehâdetini Beyan Eder

Bela Allah'a yakınlığın nişanı ve sonsuz saadetin meydana gelmesinin sebebidir ,ona yakınlık ve kabul şerefi Hz. Muhammed evladına ve ona inananlara hasrolunmuştur. Çünkü insanoğullarından, belki cümle mahlukatdan hiçbirine onlar kadar bela yetmemiş ve hiç kimse onlar kadar sabretmemişlerdir.

Müslim Akîl iki evladı ile birlikte Kufe'ye hareket eder. Yolda türlü zorluklarla karşılaşır, Şehre ulaştığı zaman Kufe eşrafı ve sekiz bin mübariz Hz. Hüseyin'e bi'at ettiklerini söylerler. Müslim Akîl durumu Hz. Hüseyin'e bildirir.

Diger taraftan durumu haber alan Yezid, Basra hakimi Ubeydullah Ziyad'a mektup gönderip Kufe'deki durumu düzeltmesini emreder. Ubeydullah Ziyad hile ile Kufe'ye girer, hükumet konağına yerleşir. Kufe eşrafının bir kısmını vaadlerle, bir kısmını tehdid ederek Yezid tarafına çevirir. Müslim Akîl durumdan haberdar olunca endişe eder, Hanî b. Urve'nin evine sığınır. Fakat Ubeydullah Ziyad, Müslim'in oturduğu yeri tesbit eder, Hanî b. Urve'yi huzuruna çağırıp Müslim Akîl'i kendisine teslim etmesini ister. Hanî bunu kabul etmez, bunun üzerine kırbaçlanır, seksen dokuz yaşında olduğu için aldığı darbelere dayanamaz, ölür.

Bu haber Müslim Akîl'e ulaşınca kendisine inananlarla birlikte hükumet konağına hücum eder. Onun kahramanlığını bilen Ubeydullah Ziyad halk arasına asılsız haberler yayarak Müslim Akîl'in yalnız kalmasına sebep olur. Müslim Akîl gece müslüman bir kadının evine sığınır. Fakat bu saliha kadının hain oğlu mükafat ümidi ile Mülim Akîl'in yerini Ubeydullah Ziyad'a bildirir. Muhammed Eş'as kumandasında üç yüz asker o kadının

evini sararlar. Müslim Akîl kahramanca döğüşürse de aldığı yaralar sebebiyle yakalanarak Ubeydullah Ziyad'ın huzuruna getirilir. Şehid edilmeden önce durumun Hz. Hüseyin'e bildirilmesini vasıyet eder. Rivayete göre, Ubeydullah Ziyad Müslim Akîl'in ve Hanî b. Urve'nin başlarını Yezid'e gönderir ve ondan takdir dolu bir mektup alır.

Şehirde Müslim Akîl'in iki oğlu olduğunu öğrenen İbn Ziyad onların kendisine teslim edilmesini emreder. Şüreyh Kadı yetim çocukları şehirden uzaklaştırmak isterse de çocuklar yakalanıp Ubeydullah Ziyad huzuruna çıkartılırlar, İbn Ziyad da onları zindana attırır.

Çocuklar birkaç gün zindanda kaldıktan sonra zindancıbaşı tarafından kurtarılırlar, fakat şehirden uzaklaşamazlar, müslüman bir kadın onları evine alır. Ama bela peşlerini bırakmaz, o evde bulunan Ubeydullan Ziyad'ın nimet ve ihsanına kavuşmak isteyen Haris adlı mel'un, çocukları Fırat kenarında şehid eder, başlarını da Ubeydullah Ziyad'a götürür. İbn Ziyad çocukları katleden bu mernametsiz adamın öldürülmesini emreder. Haris çocukları şehid ettiği yerde katledilir, cesedi suya atılır, su kabul etmez. Toprağa gömerler, toprak dışarı fırlatır. Nihayet çalı çırpı toplayıp cesedi yakarlar.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kerbelâ'ya Geldiğini Beyan Eder

Hz. Muhammed, torunu Hz. Hüseyin doğduğu zaman, Cebrail tarafından, onun Kerbela'da şehid olacağı haberini alır, çok müteessir olur. Durumu kızı ve damadına da anlatır. Hz. Fatıma çocuğunun peygamberden, kendisinden, kocasından ve Hz. Hasan'dan sonra şehid olacağını öğrenince, teessürü daha ziyade artarak:" Bu musibet vakı olunca acaba benim mazlumum için kim matem tutar?" diye ağlar.Rivayete göre hatiften bir sada gelir:" Ey Kıyamet hatunu, tâ Kıyamete kadar peygamber ailesini candan sevenler bu matemi taze tutacaklar ve bu âdeti devam ettireceklerdir."

Hz. Hüseyin, Müslim Akîl'den Kufelilerin sadakat haberini aldıktan sonra yol hazırlığına başlar. Başta Abdullah Abbas olmak üzere pek çok zat onu bu gidişten vaz geçirmek için uğraşırlar. Fakat Hz. Hüseyin kararlıdır, çünkü dedesi ruyasında, Allah'ın onu Kerbela'da kana bulaşmış bir şekilde görmek istediğini söylemiştir.

Hz. Hüseyin sabahleyin ailesi ve kendisine uyanlarla birlikte Mekke'den ayrılırlarken şehrin halkı gözyeşları içinde onları uğurlarlar. İkinci konakta Hz. Hüseyin bütün Benî Haşim ve Benî Abdulmuttalib'e mektup yazarak kendisine katılmalarını ister. Yolda şair Ferezdak ile karşılaşır, ondan Kufelilerin sözleri ile hareketlerinin birbirini tutmadığını öğrenir. Kufelilere gelmekte olduğunu bildirir bir mektup gönderir. Diğer taraftan Hz. Hüseyin'in Kufe'ye yöneldiğini duyan Yezid, Ubeydullah Ziyad'a yolları kesmesini emreder.

Hz. Hüseyin daha sonra Müslim Akîl'in ve Hani b. Urve'nin şehid edildiğini, Kufelilerin aleyhine döndüklerini öğrenir. Geri dönmek ister, fakat Müslim Akîl'in yakınları onun intikamını almak veya şehid olmak

istediklerini söylerler.Hz Hüseyin:"Bundan sonra hayattan lezzet görmek olmaz" diyerek askerlerini toplar, durumu açıklar, isterlerse ayrılabileceklerini söyler. Yanındakilerin bir kısmı ayrılırlar, Hz. Hüseyin tekrar yola devam eder. Onun Kufe'ye doğru ilerlemekte olduğunu haber alan Ubeydullah Ziyad, Hurr b. Yezid'e Hüseyin'i bulup huzuruna getirmesi için emir verir.Durum Hz. Hüseyin'e arzedilir, Hazret-i İmam:" Mekke'de bulunuyor iken Kufeliler imamımız yoktur diye beni davet ettiler. Vaz geçtiniz ise geri dönerim, asla kan dökülmesini istemem." deyince Hurr b. Yezid çok üzülür, askerini geri çeker onların da gece gizlice istedikleri tarafa gidebileceklerini söyler. Hz. Hüseyin de onlar uykuda iken ordusu ile beraber Mekke'ye doğru yönelir.

Sabahleyin bir konakta duraklarlar, Hz. Hüseyin atını ne kadar kamçıladıysa da oradan ileri gitmeğe ruhsat olmadığını anlar, bulundukları yerin adını sorar. Kerbela olduğunu örenince:"Allahuekber, burası kerb ü belâ yeridir." der, babasının burada cereyan edecek faciayı gördüğü rüyayı hatırlar. Bu menzilde konaklarlar. Hz. Hüseyin Irak ileri gelenlerine kendisine katılmaları için mektup yazarsa da mektubu götüren Kays-ı arabî Ubeydullah'ın askerleri tarafından yakalanır, Kufe'ye götürülür. Orada Hz. Hüseyin'in Kerbela'da bulunduğu haberini Kufe halkına iletir fakat bu hareketine kızan İbn Ziyad tarafından şehid edilir.

İbn Ziyad,Hz. Hüseyin'e bir mektup yazarak Yezid'e bi'at etmesini, reddederse öldürüleceğini söyler. Hz. Hüseyin'in bi'at teklifini kabul etmediğini öğrenince, Ömer b. Sa'd Vakkas'a, Hüseyin ile harp ederse Taberiskan ve Rey hükumetini kendisine vereceğini bildirir. Kureyş oğullarının en yiğitlerinden olan Ömer önce tereddüd ederse de dünya nimetleri uğruna İbn Ziyad'ın teklifini kabul eder.Beş bin kişilik

bir kuvvetle Kerbela'ya hareket eder. Menzile varınca hemen Hz. Hüseyin'e bir mektup yazarak oraya gelişinin sebebini sorar. Hazret-i İmam da Kufelilerin isteği üzerine geldiğini fakat bu durum karşısında Hicaz'a geri dönmek istediğini bildirir. Durum İbn Ziyad'a yazılınca, Ubeydullah Ziyad Hz. Hüseyin'in teklifini kabul etmez ve Yezid'e Bi'at edinceye kadar Fırat ile Hz. Hüseyin taraftarlarının aralarının kesilmesini emreder. İbn Sa'd, 'Ömer b. Haccac'ı beş yüz askerle Fırat nehrinin zabtına memur eder. Böylece Muharrem'ın yedisinden itibaren Hz. Hüseyin taraftarları susuz kalırlar.

Diğer taraftan Hz. Hüseyin ile birkaç defa görüşen Ömer b. Sa'd peygamber evladı ile vuruşmanın ne netice vereceğini bilir, fakat Ubeydullah Ziyad'dan da korkar. Onun böyle Hz. Hüseyin ile görüştüğünü haber alan İbn Ziyad , Şemr b. Zilcevşen'i göndererek, bu işi beceremiyecekse Taberistan ve Rey valiliği fermanını Şemr'e teslim etmesi gerektiğini bildirir. Buna çok üzülen Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin ile savaşmaya karar verir.

Muharrem'in sekizinci günü susuzluk daha da artar. İbn Sa'd,Muhammed Eş'as'ı dört bin askerle, Kays b. Ahmas'ı iki bin namerd ile , onların ardından Haccac b. Harez'i bin savaşçı ile Kerbela'ya gönderir.Bu durumu gören Habib b. Muzahir, Hz. Hüseyin'in izniyle Beni Esed'den yardım ister. Fakat Esed kabilesinden Hz. Hüseyin'e yardım için yola çıkan doksan yiğit Ömer b. Sa'd askerleri tarafından şehid edilirler. İbn Ziyad durumdan haberdar olunca Ömer b. Sa'd'a mektup yazarak hiç beklemeden derhal Hz. Hüseyin ile harp etmesini emreder.Mektubu alan Ömer, ordusunu savaşa hazırlar. Nay ve nefir seslerini duyan Hz. Hüseyin bir gecelik daha mühlet ister, Ömer b. Sa'd ordudaki huzursuzluk sebebiyle kabul etmek mecburiyetinde kalır. Hz. Hüseyin taraftarlarını toplayarak son defa geri dönmelerini söyler,fakat yanından kimse ayrılmaz.

ONUNCU BÖLÜM

Hz. Hüseyin'in Yezid Askeriyle Muharebesini Beyan Eder

Birinci Fasıl

Hurr'un ve bazı kimselenin şehid oluşları hakkında:

Muharremin önuncu gecesi Hz. Hüseyin ve taraftarları sabaha kadar ibadetle meşgul olurlar. Sabahleyin cemaatle birlikte sahrada namaz kılarlar. Diğer taraftan Ömer b. Sa'd ordusunu harp nizamına koyar. Sağ kol kumandanlığına Ömer b. Haccac'ısol kol kumandanlığına Şemr b. Zilcevşen'i tayin eder. Hz. Hüseyin ise sağ cenahı Züheyr b. Mücella'ya, sol cenahı Habib b. Müzahir'e bırakır; dedesinin sarığını takar, peygamberin abasına bürünür, kılıcını beline kuşanır, Zülcenah adlı atına biner, fetih suresi yazılmış sancağı Abbas b. Ali'ye emanet edip ordunun kalbinde durur. Sonra askerin saflarının arasından çıkarak:" Ey merhametsiz kavm,ben peygaberin ilminin varisiyim, Hz. Fatıma'nın göznuruyum. Asla yalan söylemedim, Allah'a ve resule aykırı yol tutmadım. Mekke'de otururken bana mektuplar gönderdiniz, beni bu diyara davet ettiniz ve sonra türlü fitnelerle meseleyi bu hale getirdiniz.Bu ne gaddarlık ve hilekarlıktır? " der. Fakat İbn Sa'd, bu konuşmaların netice vermeyeceğini, Yezid'e bi'at etmezse öldürüleceğini söyler ve Hz. Hüseyin tarafına bir ok atarak savaşı başlatır. Bu hadise muharrem ayının onuncu gününde, hicretin altmış altıncı yılında vuku bulur.Düşman askeri bir rivayete göre yedi bin, bir rivayete göre otuz bin , en doğru rivayete göre ise yirmi iki bin idi. Hz. Hüseyintaraftarları seksen, veya yetmiş iki kişi idiler.

Harp esnasında Hurr b. Yezid kendi askeri arasından ayrılıp Hz. Hüseyin tarafına geçer ve savaşırken şehid olur.Daha sonra Hurr'un kardeş-

leri ve oğlu şehid olurlar. Hz. Hüseyin tekrar düşman askerine hitab ederek , kan dökülmesini istemediğini , geri dönmeyi arzu ettiğini söyler. Fakat artık harbden dönmek imkansızdır. Hz. Hüseyin bârâ su almalarına müsaade edilmesini ister. Onu da reddederler. Hz. Hüseyin hiç bir şekilde anlaşma ihtimalinin kalmadığını görünce:" Mâdem ki harp kararından dönülmez, tek tek döğüşelim ki namerd ile merd birbirinden ayırtedilsin." der. Teklifi kabul edilir ve Yezid askerinden Sâm, Züheyr b. Hassan ile karşılaşır. Züheyr türlü kahramanlık gösterir, düşman askeri tek tek onu yenemeyeceğini anlayınca hile ile şehid ederler.Fakat bu vuruşmada yaralılardan başka yüz kişinin öldüğünü gören İbn Sa'd taraftarları korkuya kapılırlar. Çünkü Hz. Hüseyin askeri dünya ile alakasını kesmiş, şehidliğe hazırlanmış idiler.

Sıra ile Abdullah b. Ömer Kelbî, Berir b. Hasr Hemedânî, Sa'd b. Hanzele, Ömer b. Hâlid ve pekçok kahraman teker teker şehid olurlar. Ömer b. Sa'd'ın amcazadesi olan Hâşim b. Utbe Vakkas da :"Bakî olan saadet, fanî olan saadetten ileridir." diyerek İbn Sa'd'ın askeri ile savaşır ve şehid olur.

Fazl b. Ali, Hâşim, Habib b. Muzâhir, Hamza Harîr, Ca'fî Müezzin, Seyf b. Hâris, Mâlik b. Utbe, Hanzele b. Sa'd, Mâlik b. Utbe, Sa'd b. Abdullah... böylece Hz. Hüseyin'in akraba ve yakınlarından elli üç kişi şehid olurlar.Güneş yükseldikçe günün sıcaklığı da artar, Hazret-i İmam yakınlarının şehadeti karşısında üzüntü duyar, hasret gözyaşları döker.

Daha sonra ehl-i beytten Abdullah b. Müslim Akîl, ondan sonra Ca'fer b. Akîl ve daha sonra Abdurrahman b. Akîl şehid olurlar. Şehadet sırası Ca'fer Tayyar'ın evladına gelir, onlar da Allah'ın rahmetine kavuşurlar. Susuzluktan bitkin bir hale gelen Hz. Hasan'ın büyük oğlu Abdullah b. Hasan'in üstüne beş bin kişi hücum eder ve onu şehid ederler.

Sıra meydana çıkmak için amcasından bir türlü izin alamayan Kasım b. Hasan'a gelir. Hz. Hüseyin onu Hz. Hasan'ın vasiyeti üzenine evlendirir fakat Kasım, muradına asla nail olamıyacak gelini bırakıp şehid olmak üzere meydana doğru yürür. Onun bu davranışı karşısında Ehl-i Beyt kadınları feryad edip, gözyaşları dökerler. Kasım b. Hasan önüne çıkan namerdleri öldürür, İbn Ziyad'ın bayrağını ortadan kaldırmak üzere ilerlerken yaralanıp atından düşer, Hz. Hüseyin yeğenini çadırına götürür, Kasım Ehl-i Beyt'in gözyaşları içinde cennet bahçelerine uçar.

İkinci Fasıl

Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beytin şehâdetleri hakkında:

Kasım'dan sonra Ebu Bekr b. Aliyy-i Murtaza meydana girerek ceng gösterileri yapar, az zamanda yüz kırk mübarizi öldürür, yirmi yedi yara alır, en sonunda bir kılıç darbesi ile şehid olur.

Onun arkasından Ömer b. Ali, Osman b. Ali, Avn b. Ali Hz. Hüseyin'den izin alarak sıra ile meydana çıkarak kahramanca döğüşürler ve şehid olurlar. Abdullah b. Ali ahirete intikal etmeden önce yüz seksen kişi öldürür. Abbas b. Ali askerin alemdârı idi, meydana yürüdükten sonra Hz. Hüseyin'in Anadolu'ya, Hind veya Çin'e gitme isteğini tekrarlar, Ehl-i Beyt'e su verilmesini ister. Fakat karşı taraf Yezid'e bi'at etmedikçe su verilemeyeceğini söylerler. Bunun üzerine Abbas su almak için askeri yararak Fırat'a ulaşır, tulumu doldurur. Fakat etrafını kuşatan düşman iki kolunu keser, tulumu delerler. Abbas o zaman feryad eder:" Yâ Rab bu ne haldir ki bir katre su Ehl-i Beyt'e nasip olmaz." Nida gelir:" Ey mazlum, ahiret derecelerini ele geçirmek kolay değildir." Aldığı iki yaradan dolayı atından düşen Abbas, Hz. Hüseyin'e seslenir ve şehid olur. Hz. Hüseyin onun sesini işitince , şimdi belim kırıldı der ve öyle bir ah çeker ki Kerbela toprağı sarsılır.

Bütün yakınları ve akrabaları şehid olduktan sonra sıra Hz. Hüseyin ve evladına gelir. Hz. Hüseyin çocuklarının ölümünü görmemek için meydana girmek üzere hazırlanır fakat büyük oğlu Ali babasına yalvarır, nihayet izin alarak meydana atılır. Resulullah'a çok benzeyen Ali henüz on sekiz yaşındadır. İbn Sa'd onun kim olduğunu anlayınca utanır, hiç kimsenin ona karşı çıkmasına izin vermez, nasıl olsa susuzluk ve güneş bu genci helak edecektir. Şehzade durumu anlayıp kendisini düşman askerinin ortasına atar, son derece kahramanca döğüşür. Fakat güneşin hararetiyle ısınan zırhı vücudunda yaralar açar. Babasının yanına dönerek su ister, tekrar savaş alanına girer, birkaç kişiyi daha öldürür. Tekrar Hz. Hüseyin'in yanına gelerek, susuzluktan yanıyorum, deyince, Hazret-i İmam gözlerinden yaşlar akıtarak:" Ey ciğerguşem sabret ki senin için Kevser şerbeti hazırlanmaktadır."der. Bu müjde ile meydana dönen şehzadeye iki bin kişi hücum eder, Ali aldığı yaralar ile atından düşer, şehid olur. Ehl-i Beyt kadınları bu acı karşısında feryad ederler, Hz. Hüseyin onlara teselli yolu ile şunları söyler:" Ey Ehl-i Beyt-i risalet, sakın benden sonra yakalarınızı yırtıp saçlarınızı perişan etmeyin ki düşman sevinmesin. Ağlayabilirsiniz çünkü mazlumun gözünden akan su rahmet bahçesini sular. Belaya sabr ve tahammül gösterin zira sabr ve tahammülün neticesi ahirette cennet bahçesi, dünyada kıyamete kadar hürmet ve ta'zimdir." Bu sözlerden sonra yakınlarına veda edip savaş meydanına yürür.

Bu sırada henüz süt çocuğu olan Aliyy-i Asgar'ın susuzluktan ölüm derecesine geldiğini Hz. Hüseyin'e haber verirler. O da çocuğu düşmana karşı tutarak bu masuma niçin bir damla su vermediklerini sorar. Onlar şu cevabı verirler:" Bi'at etmeyince sana ve evladına su içmek nasip olmaz." Bir namerdin attığı ok Aliyy-i Asgar'ın boğazını delerek Hz. Hüseyin'in koluna saplanır. Böylece yetmiş iki kişinin şehadeti

tamam olur. Babasının yalnız kaldığını anlayan Zeynelabidîn hasta yatağından kalkarak savaşmak üzere hazırlanmağa başlar. Fakat babası:" Ey gözümün nuru sana şimdi şehitlik izni yoktur, zira peygamberlik silsilesi sana bağlıdır." der ve atalarından kalan emanetleri ona teslim eder. Sonra hazırlanıp ceng alanına çıkar, kargısına dayanarak uzun bir şiir okur, " Ey zalimler, eger Allah'ın adaletine inanıyor ve peygamberin şeriatine itikad ediyorsanız, tövbe edin ve Ehl-i Beyt'i buradan Habeş ve Anadolu'ya götürmeme izin verin." Hz. Hüseyin'in bu sözleri düşman askeri arasında pişmanlığa sebep olur fakat Bahterî b. Rebi'a ve Şîs b. Rebi'a onu ok yağmuruna tutarlar. Tam bu sırada korkunç bir toz bulutu belirir , etraf kararır, ortaya başı ata, ayakları aslana benzeyen garip bir şahıs belirir, Hz. Hüseyin'e perilerin serdarı olduğunu ona yardım etmek için geldiğini söyler. Hazret-i İmam kabul etmez meydana atılır, karşısına çıkan kahramanlığı ile meşhur askerleri, içinde coşan iman aşkıyla öldürür. Zalimleri parçalayarak Fırat'a ulaşır, tam su içiceği sırada bir ses düşman askerinin yağma için haremseraya yöneldiklerini söyler. Bir katre su içmeden o tarafa gidince bunun hile olduğunu anlar, Zeynelabidîn'e tekrar veda ederek vasiyette bulunur:" Ey gözümün nuru sabır yolundan ayrılma ki peygamberlerin ve evliyanın ahlak yolu budur. Eger bize bu ibtila nasip olmasaydı bizden sonra gelecek olan müslümanlara her bela nazil oldukta, bunu, İlahî bir gazap diye düşünüp üzüleceklerdi. Ne saadet ki bela bizim mülazemetimizle hakikat ehlinin övünme sebebidir."

O sırada Hz. Hüseyin'in zevcesi Şehrbanu, Yezdigird'in soyundan olmasından korkarak:" Ey ulu seyyid, bu zalimler Ehl-i Beyt kadınları peygamber evladı oldukları için hürmet ederler, fakat bana ihanet ederler, beni kime teslim ediyorsun?" der. Hz. Hüseyin bir rivayete

göre, kendi şehid olduktan sonra çadırlara dönecek olan atına binmesini, o atın onu , bu sahradan çıkaracağını söyler. Gerçekten de Şehbânu o vasiyete uymuş ve at ile savaş alanından uzaklaşmıştır.

Hz. Hüseyin Allah'ın dergahına yaklaşma zevkı ile meydana ilerler.Ömer b. Sa'd :" Mustafa'nın kahramanlığı, Murtaza'nın yiğitliği , Hasan'ın heybeti bugün bu şahsa geçmiştir, kainatın tamamı bir kişi halinde onun karşısında dursa bir hamlesine dayanamaz. Bu sebeple bütün asker bir olup öyle hücum ediniz."der.Askerler hep birlikte Hz. Hüseyin'e hamle ederler, şehzade onları dağıtır. Tekrar Fırat'a kadar gider fakat ailesinin susuz olduğunu düşünerek su içmeden döner. Kahramanca savaşmağa devam eder, aldığı yaralardan ve susuzluktan bitkin düşer. Askerler Hz. Hüseyin'e yaklaşmaktan korktukları için onu, ok yağmuruna tutarlar . Atının yaralanmasını istemeyen şehzade atından iner. Onun yaya kaldığını gören namerdler kahramanlık gösterisine kapılarak üstüne hücum ederler, alçağın biri alnına bir ok atar, Hz. Hüseyin kanlar içinde kalır," İnşallah bu renkle atam hizmetine ulaşırım" diyerek Kıble'ye döner ve şehid olmayı bekler. Münafıklar onu bu halde görüp öldürmek için karşısına gelirlerse de çekinirler. Nihayet Şemr Zilcevşen ilerler, Hz. Hüseyin onun dişlerini görünce , kendisini öldürecek şahsın o olduğunu bilir. Vaktin hangi vakt olduğunu ve günün hangi gün olduğunu sorar. Muharrem ayının cuma günü namaz vakti olduğunu öğrenince Şemr'e:" O halde beni namaz kılarken öldür, çünkü namazda şehid olmak bana mirasdır." der. Hz. Hüseyin secdeye baş koyduğu anda bedbaht Şemr tarafından şehid edilir.

Rivayete göre imamet tahtının padişahı fena âleminden baka alemine intikal ettiği bu anda gökyüzü çığlıkla dolar, dünya ıztırapla sarsılır, havayı kara bir toz bulutu kaplar.

S O N

Ehl-i Beyt Kadınlarının Şam'a Gittiklerini Beyan Eder

Âdem devrinden Hz. Muhammed'e kadar insanların başına gelen belaların tamamı, Kerbelâ musıbetinin binde biri ile beraber olmaz.Eşkiyanın zulmü ve evliyanın sabrında gizlenen hikmet sırları orada zuhura gelmiştir. Muharrem ayında peygamberin Ehl-i Beyt'i ıztırapla son derece mükedder olduğu için , onlarla beraber matem edenlere Ehl-i Beyt'e intisap mukarrerdir.

Hz. Hüseyin'in şehid olduğu türlü kerametlerle her tarafta anlaşılır. Ebu Hanife tarihinde yazılı olduğuna göre Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyn'in başını Ubeydullah Ziyad'a gönderir, diger şehidlerin başlarını da mızraklarının üstlerine taksınlar diye askerine dağıtır.Ehl-i Beyt de develere bindirilip hep beraber Kufe'ye doğru yola çıkarlar.

Bir rivayete göre Arıza adındaki bir köyün halkı, ordu Kerbela'dan ayrıldıktan sonra muharebe meydanına gelerek şahidlerin başsız bedenlerini techiz etmişler ve namazlarını kıldıktan sonra gömmüşlerdir.

Diğer taraftan Ömer b. Sa'd'ın gelmekte olduğunu duyan Ubeydullah Ziyad sarayını süsletir, kapılara hadise çıkmasın diye muhafızlar yerleştirir ve halkın orduyu karşılamaları için tellallar çıkartır. Bir kısmı tebrik bir kısmı taziye için gelen halk o kadar kalabalık teşkil ederler ki şehre sabah giren ordu ancak ikindi vakti sarayа ulaşır.

Rivayete göre Ubeydullah Ziyad Hz. Hüseyin'in başını dizi üstüne koyar. O baştan akan bir damla kan sebebiyle bacağında meydana gelen yara hayatının sonuna kadar geçmez.

Ehl-i Beyt İbn Ziyad'ın meclisinde toplanınca Hz. Hüseyin'in kız-

kardeşi olan Zeyneb'in halinde ısyan belirtileri gören İbn Ziyad ~~onun bu hallerinden~~ gazapnak olur ve ona:" Bizim galip sizin maglup olmanızda ne inancın var?diye sorar. Zeyneb :" Bize gelecek hali zaten biliyorduk, yakında size dahi, kimin başına nelerin geleceği malum olacaktır, herkes yaptığı işin cezasını bulacaktır." der. Onun bu sözlerine çok kızan Ubeydullah Ziyad, Zeyneb'in öldürülmesini emreder. Fakat meclistekiler onun bu davranışının üzüntüden olduğunu söylerler ve öldürülmesine mani olurlar. Sonra Zeynelabidîn'e dönerek kim olduğunu sorar. Hz. Hüseyin'in oğlu olduğunu söylerler, şehzadenin:" Elbette yakında babanın intikamını alacak olanlar meydana çıkar." sözü üzerine onun da öldürülmesini emreder. Zeyneb kendisini öldürmelerini, ona dokunmamalarını, çünkü peygamber ailesinin onunla devam edeceğini, söyler. Zeynelabidîn ölümden korkmadığını ifade ederek öne atılır. Bu kavimle münazaranın bir fayda sağlamayacağını anlayan İbn Ziyad onlara Kufe camii yakınında bir yer ayrılmasını, orada halktan uzak oturmalarını emreder. Birkaç gün sonra da sefer hazırlıklarını tamamlatıp bu kafileyi şüheda başlarıyla birlikte Şam'a doğru yola çıkartır.

Rivayete göre menziller ve merhaleler geçilirken türlü kerametler meydana gelir. Yezid kafilenin yaklaştığını duyunca hilafet sarayını süsletir, içki ve yemek sofraları kurdurur. Halk telaş içinde gelenleri görmek üzere istikbale çıkarlar. Kufe askeri, şüheda başlarını meşaleler gibi nizelerinin başlarına dizmişler, Ehl-i Beyt kadınları da develerin üstüne bindirilmişler, askerler arkalarında saf olmuşlar, nefir ve nay sesleri gökleri tutmuş.

Yezid, Hz. Hüseyin'in başını kendisine takdim eden şahsı öldürdükten sonra bu işin nasıl olduğunu sorar, onlar da Hz. Hüseyin'in Kerbe-

la'ya geldiğini,bi'ati kabul etmediğini, bu sebeple öldürdüklerini söylerler. Sonra Hz. Hüseyin'in başı Yezîd'in huzuruna getirilir, o da bir deynekle ağzına ve dişlerine vurur. Bu durumu gören Nümeyr b. Cündeb:" Ey edepsiz, bu dudak ve ağız Resulullah'ın öptüğü yerdir." der. Mecliste bulunanlar üzülürler.

Sonra Ehl-i Beyt'den Ümmü Gülsüm, Zeyneb ve Zeynelabidîn meclise getirilirler, Zeynep Hz. Hüseyin'in başını görünce yine feryada başlar, Ümmü Gülsüm, Yezîd'e:" İnşallah ahiret azabından evvel dünya azabına uğrasın."diye bed-dua eder. Yezid, Zeynelabidin'e dönerek onun kim olduğunu sorar, onun hasta olan Ali olduğunu söylerler.Zeynelabidîn Yezid'e , bu yaptıklarının cezasını yakında göreceğini söyleyince Yezid kızarak öldürülmesini emreder. Ümmü Gülsüm ve Zeyneb feryad edip onun hanedanın son evladı olduğunu, bunun açık bir zulum olduğunu söylerler. Yezid korkuya kapılarak Zeynelabidîn'i yanına çağırır bir arzusu olup olmadığını sorar. O da babasının katilinin cezalandırılmasını ister. Şemr çağırılır, bu işte suçu olmadığını, Hz. Hüseyin'in katillerinin emir verip asker gönderen kimseler olduğunu söyler. Yezid çok kızar :" Lanet size ve yaptığınız işlere, ben Hüseyin'in katline razı değildim." der. Şemr, Zeynelabidin tarafından öldürülür.

Yezid, Zeynelabidîn'e:Başka hacetin var mı?" der. O da Ehl-i Beyt ile Medine'ye gitmek istediğini söyler. Yezid kabul eder, başka isteği olup olmadığını sorar, o da :"Bugün cum'a günüdür, izin verirsen minbere çıkıp bir hutbe beyan edeyim." der. Münadiler Şam halkını durumdan haberdar ederler. Halk camide toplanır. Zeynelabidîn minbere çıkarak kendisini tanıtır, onun güzel konuşması Yezid'i endişeye düşürür, müezzine kamet getirmesini işaret eder. Bunun üzerine Zeynelabidîn Yezid'e hitaben :" Ey Yezid, sen itibarsız dünya gösterişi için

ahiret sarayını viran edip, peygamberin en çok sevdiği Hz. Hüseyin'i susuz bırakıp bela oklarına hedef yaptın. Ehl-i Beyt'i namahremlerle şehirden şehire gezdirttin. Eger yaradılışında İslam'dan eser varsa nedir bu islam seyyidlerini küçük görme, eger yok ise bu mescid ve mihrabı doldurup batıl bir ibadetle meşgul olma?" der.

Yezid bu sözlerden fevkalade müteessir olur, namazdan sonra Kufe ve Şam ileri gelenlerini çağırtıp :" Ben Hüseyin'in katline razı değildim. Ubeydullah'a lanet olsun ki bu kötü işe ikdam edip beni Irak ve Şam'da bed-nam etti." der.

Sonra Ehl-i Beyt'i kendi sarayına yerleştirir, herbirine münasip hediyeler verir. Nu'man Beşîr'e tam techizatlı otuz mübariz vererek Medine'ye kadar Ehl-i Beyt'e refakat etmesini emreder.

Zeynelabidîn ve ailesi Medine'ye ulaştıkları zaman, halk, onları gözyaşları içinde karşılar. Ehl-i Beyt hemen Hz. Muhammed'in mezarına giderek feryad ve figanlar edip selam verirler, durumlarını arzederler.

Râvîlere göre Kerbela olayından sonra Ubeydullah'ın askerlerinden hiçbirisi rahat yüzü görmemiştir. Herbirisi ölmeden önce bir belaya uğramış ve azap içinde ölmüşlerdir.

4. HADİKATU'S-SU'ADA İLE RAVZATÜ'Ş-ŞÜHEDA'NIN KARŞILAŞTIRILMASI

Fuzulî eserinin mukaddimesinde Hadikatu's-Su'ada'yı yazarken "... asl-ı te'lîfde Ravżatü's-Şüheda'ya iktidā kılup sāyir kütübde olan nikāt-ı ğarîbeleri mümkin oldukça āna ilāve kılam..."[1] demiştir. Bu sözlerden de anlaşıldığı gibi Fuzulî Ravzatü's-Şüheda'yı aynen tercüme etmemiş, eseri Türkçe'ye aktarırken başka eserlerden de faydalanmıştır.

Hadikatu's-Su'ada müellifi Ravzatü's-Şüheda'dan neler almıştır, ayrılan taraflar nelerdir, işleyişte fark var mıdır, eserin orijinal tarafı nedir? Bunları tesbit etmek için, bizden önce yapılan karşılaştırmaları da kaydederek, iki eseri kısaca, mukayeseli bir şekilde göstermek istedik.

Bu konuda ilk karşılaştırma 1937'de Karahan tarafından yapılmıştır. A. Karahan Türkçe Maktal-i Hüsayn'ler Ve Hadikat-üs-Su'adâ başlıklı travayında Ravzatü's-Şüheda'nın ve Hadikatu's-Su'ada'nın dibaçelerini, ilk bâblarının üçer fasıllarını mukayese etmiş ve bu karşılaştırmadan elde ettiği neticeyi mezuniyet tezinin 35. sahifesinde ve Eski Türk Edebiyatında İncelemeler adlı kitabında aşağı yukarı tekrar etmiştir.[1]

İkinci karşılaştırma 1938'de Nevvar Ahmet'in Fuzulî'nin Nesri başlıklı tezde yapılmıştır. Fuzulî'nin nesri üzerinde yapılmış bir tahlil denemesi olan bu araştırmada; "Hadikatüssuadanın meal itibariyle Hüseyin Vaizin Ravzatüşşühedasından alınmış olmasıyle de Fuzulinin bu eserinde gösterdiği hususiyet bilhassa üslubuna ait olacağı için Hadikatüssüadadan

---

1- A. Karahan'a göre: "Hadikanın taksim ve tertibi esas itibariyle Ravzadan iktibas edilmiştir; esasını islâmî anane ve nakillerden alan motifler Ravzadan alınmadır; Hadikanın nesri, Türk edebiyatında pek az rastlanacak şekilde güzel, sade ve işlektir; üslup tahkiye kudreti itibariyle, Hadika Ravzadan ayrı ve üstündür; Hadikaya serpiştirilmiş nazım parçaları, Ravzadakilerden daha şiirle yoğrulmuştur; Hadika, Ravzanın, aslından daha muvaffak ve ilâvelerden fazla ihtisarlar yapılmış, serbest bir tercümesidir denebilir." Travay (denemelerdir), s.17. Eski Türk Edebiyatı İncelemeler, s.273.

alınarak üzerinde işlenen kısımlar ekseriya Ravzatüşşühedadaki mukabilleri ile karşılaştırılmıştır."(1) Nevvar Ahmet, Fuzulî'nin nesrini bâriz unsurlarına göre tahlil ederken her iki eserin muhtelif bâblarından aldığı kısımları(15 parça) mukayese etmiştir(2).

Azerî araştırıcıları da bu konu üzerinde durmuşlar ve iki eseri mukayese etmişlerdir. 1958'de M.S. Sultanov(3) ve daha sonra Hidayet Efendiyev(4) Hadikatu's-Su'ada'nın orijinal bir eser olduğunu misaller vererek göstermişler. A. M. Kasımov da bu şahısların tedkiklerini esas tutarak, bu müddeayı daha geniş bir şekilde ele almış ve bilhassa Fuzulî'nin esere kattığı şahsıyeti ve sanatkârlığı üzerinde durmuştur. Kasımov'a göre "Fuzulî hemin mevzu'u yeniden işlemiş ve kendi tarzında bir eser vücuda getirmiştir."(5)

1- Nevvar Ahmet, Fuzulî'nin Nesri, Edebiyat mezuniyet tezi, 1938,s.1.

2- "Hadikatüssüadanın hazîn mevzuu ile âhenkdar olarak rikkat ve elem itibariyle bir mümtaziyeti hâizdir. Heyecan ve teessür; kelime intihapları ve cümle teşkilleri ile duyulmaktadır.Hüseyin Vâizde bu derece gama boğuluş yoktur...Fuzulî Hüseyin Vaizin ifadesini bazen aynen alır, fakat ona bir kaç kelime ilâvesiyle veya hafziyle veya cümle teşkillerindeki hususiyetle meydana gelen ifâde büsbütün yeni, şahsî ve kuvvetlidir. Hadikatüssuadada Ravzatüşşühedanın teferruata fazla ehemmiyet veren tahkiye tarzı alınmamış, münekkah bir ifade kullanılmıştır.Fuzulinin eserinde Ravzatüşşühedaya nazaran çok daha fazla sanat yapıldığı halde tabiîlik ve samimiyeti ihlâl edilmemiş, bu sanatlar eserine çok defa renk ve canlılık vermiştir." Nevvar Ahmet, Fuzulî'nin Nesri, s.77.

3- M. Sultanov, Fuzulî'nin Hadikat-us-Suada Eseri (Azerbaycan Jurnali, 1958,nr.7, s.182-190).

4- H. Efendiyev, Azerbaycan Bedii Nesrinin Tarihinden, Bakü,1963, s. 23-42.

5- Aydın Kasımov, Fuzûlî'nin Hadikat-us-Suada'sı Hakkında Ba'zı Kaydlar, Elyazmaları Hazinesinde, Bakü, c.4, s.125.

Bahsettiğimiz bu karşılaştırmalara ilâve olarak, biz de biraz daha değişik noktalardan iki eser arasındaki birleşen ve ayrılan tarafları belirtmek istiyoruz(1).

Şekil bakımından her ikisi de on bâb bir hatimeden ibârettir. İkisi de genellikle mensurdur. Nesir parçaları arasında konu ile ilgili, mevzuu açıklamak veya hissiyat kazandırmak gibi sebeplerle manzum parçalar ilâve edilmiştir. Ayrıca, yeri geldikçe âyet, hadis, kelâm-ı kibar, atasözleri ve rivâyetlerden istifade edilmiştir.

Konu bakımından Fuzulî, genellikle Ravzatü's-Şüheda'yı takip etmiştir.

İki eserin yazılış sebepleri farklıdır. Hüseyin Vâ'iz, kendisinden önce yazılan maktellerin tafsilat bakımından eksik olduğunu, kendisinin enbiya, asfiya, şüheda, Âl-i Abâ'nın ahvalini tafsilatiyle anlatan bir eser meydana getirmek istediğini söylüyor. Fuzulî ise, insan neslinin mühim bir kısmını meydana getiren Türklerin, kendi dillerinden okuyup anlıyacakları Türkçe bir maktel yazmak istiyor.

Bâb başlıklarının bir kısmı farklıdır:

Birinci bâb:

Ravza: Ba'zı enbiyânın ibtilâları hakkında

Hadika: Enbiyā Aḥvālin Beyān İder (5^a)

Faṣl-ı İbtilā-yı Ādem A.S. (5^a)

Faṣl-ı İbtilā-yı Nūḥ A.S. (9^b)

Faṣl-ı İbtilā-yı Ḫalīl A.S. (11^a)

1- Karşılaştırmayı Süleymaniye Ktp. Ayasofya , 3221 numarada kayıtlı olup 933/1526 yılında istinsah edilmiş olan Ravzatü's-Şüheda nüshasına esas alarak yaptık. 286 v. 17 st. şemseli koyu vişne meşin cild içinde, ser-levha müzehhep , ilk varakta arapça ibareler altınla yazılıdır.

Fasl-ı İbtâlâ-yı Ya'kūb A.S. (15b)

Fasl-ı İbtilā-yı Mūsā A.S. (23a)

Fasl-ı İbtilā-yı 'Īsā A.S. (24a)

Fasl-ı İbtilā-yı Eyyūb A.S. (24a)

Fasl-ı İbtilā-yı Zekeriyyā ve Yahyā A.S.(25a)

Hüseyin Vâ'iz birinci bölümde peygamberlerin ahvalinden bahsederken hepsini tek başlık altında vermiştir. Fuzulî ise her peygamberi tali başlık altında vermiştir. Bu bölümde Hz. İsa'nın uğradığı belaları Fuzulî ilâve etmiştir.

İkinci bâb:

Ravza: Hazret-i Risâlet'in Kureyş'den çektiği cefâlar ve Hamza ve Cafer-i Tayyar'in şehâdetleri (41b)

Hadika: Hazret-i Resūl'ün Kureyş'den Çekdügi Cefāları Beyān İder (28b)

Fasl-ı Şehādet-i 'Ubeyde (33b)

Fasl-ı Şehādet-i Hamza (34a)

Fasl-ı Şehādet-i Ca'fer (38a)

İlk bölümde olduğu gibi burada da Fuzulî tali başlıklar vermiştir.

Üçüncü bâb:

Ravza: Seyyidü'l-Mürselin vefatı hakkında (61a)

Hadika: Hazret-i Seyyīdü'l-Mürselīn'ün Keyfiyyet-i Vefātın Beyān İder (39b)

Bu başlıklarda hemen hemen aynıdır.

Dördüncü bâb:

Ravza: Doğumundan vefatına kadar Hz. Fatıma'nın halleri hakkında(76b)

Hadika: Fātıma Zehrā Vefātın Beyān İder (50a)

Hüseyin Vâ'iz'in başlığı muhtevayı daha iyi ifade etmektedir, çünkü bu bölümde yalnız Hz. Fatıma'nın vefatından değil hayatından da bahsedilmektedir.Bu bölümün girişi Fuzulî tarafından yazılmıştır.

(Baştan (50^a8) Hazret-i Resul'un...(50^b13) kadar olan kısım.)

Beşinci bâb:

Razva: Doğumundan şehâdetine kadar Murtaza'nın ahvali hakkında(96^a)

Hadika:Hażret-i Murtażā `Alī Vefātın Beyān İder (65^a)

Hz. Fatıma bahsinde olduğu gibi burada da bahis mevzu olan Hz. Ali'nin yalnız şehadeti değil, hayatı, savaşları ve faziletleridir.

Fuzulî bu bölüme de bir giriş yazmıştır(65^b2-65^b9 Şevāhidü'n-Nübüvve'de mesṭūrdur ki...)

Altıncı Bâb:

Ravza:Doğumundan şehâdetine kadar İmam Hasan'ın ba`zı ahvali ve faziletleri hakkında (116^b)

Hadika: İmām Ḥasan Ḥażretleri Aḥvālin Beyān İdar (80^b)

Bu bölümün girişi Fuzulî tarafından telif edilmiştir.(80^b10-81^a 13 Bu mażmūn mesṭūr-ı...)

Yedinci Bâb:

Ravza: İmam Hüseyin'in doğumu, menkabeleri ve ağabeyinin vefatından sonraki durumu hakkında (128^a)

Hadika: Ḥażret-i Sulṭān-ı Kerbelā'nun Medīne'den Mekke'ye Teveccüh İtdügin Beyān İder (89^a)

Bu bölümde Hüseyih Vâ`iz'in koyduğu başlık mevzu`a daha uygundur. Çünkü bu bâb Hz. Hüseyin'in doğumu ile başlamaktadır.

Bu kısmın da girişi Fuzulî tarafından ilâve edilmiştir.(89^a8-89^b17 Nüsḫa-ı Şevāhidü'n-Nübüvve'de...)

Sekizinci Bâb:

Ravza: Müslim b. `Akîl b. Ebî Tâlib'in şehadeti ve evladının ba`-zısının katli hakkında (141^b)

Hadika: Müslim `Aḳīl'ün Şehâdetin Beyān İder (103^a)

Bu kısımda yalnız Müslim `Akîl'in değil evlâdının da öldürülmesi

de bahis mevzudur, bu bakımdan Hüseyin Vâ'iz'in eserindeki başlık konuyu daha iyi belirlemektedir.

Dokuzuncu Bâb:

Ravza: Hüseyin'in Kerbelâ'ya ulaşması, düşman ile yapılan harp, Hz. Hüseyin'in, evlâdının, akrabasının ve diğer şehidlerin şehâdetleri hakkında (163[a])

Hadika: Hażret-i İmām Ḥüseyn'ün Mekke'den Kerbelā'ya Geldügin Beyān İder (117[b])

Hüseyin Vâ'iz, bu bölümde , Hazret-i Hüseyin'in Kerbelâ'ya ulaşmasını ve muharebenin tamamını anlatırken, Fuzulî savaş sabahına kadar olan durumu ifâde etmiştir.

Onuncu bâb:

Ravza: (Birinci fasıl) Kerbelâ harbinden sonra Ehl-i Beyt'in başından geçenler (227[a])

İkinci fasıl İmam Hüseyin'i öldürenlerin uğradığı azaplar (266[a])

Hadika: Ḥażret-i Ḥüseyn'ün Leşker-i Yezīd'le Muḥārebesin Beyān İder Ve Ol İki Faṣldur : Faṣl-ı Evvel Şehādet-i Ḥurr Ve Ba'żı Şühedā (135[a])

İkinci Faṣl Ḥażret-i Ḥüseyn Ve Ehl-i Beyt Şehādetin Bildürür (157[b])

Bu bölüm her iki eserde de ikiye ayrılmakla beraber, bölümlerde başlıklardan da anlaşılacağı gibi anlatılanlar farklıdır.

Hâtime :

Ravza:

Hadika: Muḫadderāt-ı Ehl-i Beyt'ün Şām'a Gitdügin Beyān İder (174[a])

Mersiye-i İmam Hüseyn R.A. (195[a])

Izhar-ı Tevellüd-ı E'imme R.A. (196[a])

Münacat Be-Dergah-ı Kadı'l-Hacat (197[a])

Hüseyin Vâ'iz Kâşifî eserinin son bölümünü oniki imama ayırmış ve bu konuda teferruatlı bilgi vermiştir (280[b]- 286).

Fuzulî ise bu fasılda, Ehl-i Beyt kadınlarının Şam'a gidişlerini, oradan da Mekke'ye dönüşlerini anlatmıştır.

Ravzatü'ş-Şüheda bu kısımla son bulurken, şâir Fuzulî,hatimeden sonra yalnız Türk edebiyatının değil, dünya edebiyatının en seçkin mersiyelerinden birini ilâve etmiştir. Daha sonra , gerçi konumuzla ilgili değildir ama Ravzatü'ş-Şüheda'da anlatılanları kısaca ifade etmeyi uygun bulduk, diyen Fuzulî çok muhtasar olarak oniki imamın doğum, ölüm tarihlerini ve evladının tanınmışlarının isimlerini vermiştir.

Nihayet, eserine münacat ekleyerek, burada Kerbela'da yaptırdığı su yolu dolayısıyle Kanunî Sultan Süleyman'a ve bu eseri yazması için hüsn-ı işârette bulunan Mehemmed Paşa'ya dua eden Fuzulî, Hadikat'us-Su'ada'yı bitirdiği için Allah'a şükretmektedir.

Bu genel karşılaştırmadan sonra; tezin gayesi iki eseri mukayese olmadığı için epizotların sıralanışını takip etmeyerek farklılıkları genel olarak göstermek istedik:

Fuzulî, Ravzatü'ş-Şüheda'yı kelime kelime tercüme etmeyip, Hüseyin Vâ'iz'in eserini kendi ifadesi ile Türkçe'ye aktarmıştır;

Arapça ibâreleri umumiyetle aynen almakla beraber, çoğu zaman değişik yorumlara tabi tutmuştur. Bazan de kendisi başka âyet, hadis ve kelam-ı kibar eklemiştir:Meselâ Âdem Peygamber faslının girişi, dokuzuncu bâbın girişi gibi.

Fuzulî'nin eserinde,Ravzatü'ş-Şüheda'da Farsça verilen bazı konuş-

malar Türkçe değil Arapça'dır: Ya'kub Peygamber'in çektiği belâların anlatıldığı faslın girişinde Hz. Muhammed ile Cebra'il'in konuşması gibi.

Fuzulî genellikle Hüseyin Vâ'iz'in anlattıklarını hülasa ederek nakletmiş, bazı cümleleri çıkartmış, yeri geldikçe de başka eserlerden aktarmalar yapmıştır.

Fakat Ravzatü's-Şüheda ile Hadikatu's-Su'ada arasındaki en mühim ayrılık manzum kısımlardadır. Fuzulî,Hüseyin Vâ'iz'in eserine aldığı Arapça şiirleri aktarmış olmakla beraber, tek bir Farsça mısra bile iktibas etmemiştir.

Eserlere, konuyu şerh etmek, teyid etmek veya aynı duygu ve fikri ifâde etmek gayesiyle ilâve edilen manzumeler Hadikatu's-Su'ada'da mensur kısımlarla daha uyum içindedir ve daha şâirânedir.

Mensur kısımlarda, aynen Türkçe'ye aktarmasa bile, genellikle Ravzatü's-Şüheda'yı takip eden Fuzulî,manzumelerde hem şekil hem de muhteva bakımından farklılık göstermektedir.

Nihayet hacim bakımından da iki eser arasında fark vardır.Daha önce belittiğimiz gibi, Fuzulî, Hadikatu's-Su'ada'ya ilâveler yapmış olmasına rağmen, Ravzatu's-Şüheda'yı Türkçe'ye hem kısaltarak hem de daha sade bir ifade ile aktardığı için onun eseri Hüseyin Vâ'iz'in eserinden hacim bakımından daha küçüktür(1).

1- Hemen hemen % 30 nisbetinde.

5. ESER TERCÜME MİDİR ?

Yapılan bu karşılaştırmadan da anlaşılacağı gibi, Fuzulî konunun hemen tamamını Hüseyin Vâ'iz Kaşifî'den almıştır. Fakat Ravzatü's-Şühedâ'yı Türkçe'ye aktarırken, esere tam bağlı kalmamış, mevzuu takip ettiği gibi, bazı kısımları hülasa etmiş, ilâveler yapmış, bazı epizotları da Hadikatu's-Su'ada'ya almamıştır.

Fuzulî'nin maktelinin tercüme olup olmadığı neticesine varmadan önce, eski edebiyatımızın tercüme anlayışının bugünkü çeviriden daha geniş bir anlam taşıdığını hatırlamak gerekir[1]. Ayrıca, gerek Doğu, gerek Batı edebiyatlarında bir eserin aynı dilde veya başka bir lisanda birçok şair tarafından tekrar yazılması, klasik ekolde gelenektir[2].

Bu sebeple Hadikatü's-Su'ada'ya, bugünkü çeviri anlayışımıza

1- "Nergisî, Gazalî'nin Kimya-yı Seâdet adlı eserinin bir faslının tercümesi olan İksir-i Seâdet'in başında tercümeler hakkında şunları söylüyor: "Zira sühan-ferman-ı ma'na-aşnaya vazıh ü hüveydadur ki, mutlaka terceme iki kısım olup, bir kısmı elfaz-ı mütercemeyi bi'aynihi terkibi ile ta'birdür;... ve kısm-ı sani me'al-i kelamı ahzidüp mazmun-i sühan-ı musannefü'l-aslı kalib-i hüsn-i edaya ifrağ içün münasib-i makam ba'z-ı elfaz ü 'ibarat ve terakib ü isti'arat ile perdaht-ı zinet virüp murad-ı musannifi suret-i hub u tarz-ı merğubdu tahkik u tasvirdür." Agâh Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, c.1, s.82-83,

2- " Eski Yunandan beri hemen bütün Doğu Ve Batı klasikleri, nazire şöyle dursun, tercümeyi bile kreasyon addederlerdi." Nihad Sami Banarlı, Büyük Nazireler, Mevlid Ve Mevlid'de Millî Çizgiler, s. 3, İstanbul, 1962.

Bu tercüme anlayışıyla tekrar tekrar yazılan eserler için bakınız aynı eser, s.3-7.

göre Ravzatü'ş-Şüheda'nın tercümesidir diyemeyiz.

Fuzulî çok beğendiği üstadın eserini kaynak alarak, başka eserlerden de faydalanıp, kendi duygu ve düşüncelerini ilâve ederek konu bakımından Hüseyin Vâ'iz Kâşifî'nin eserine benzeyen Türkçe, şahsî bir eser meydana getirmiştir.

6. HADİKATU'S-SU'ADA HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ

Peygamberlerin, Ehl-i Beyt'in çektikleri cefaların ve Hz. Hüseyin'in şehâdetinin işlendiği Hadikatu's-Su'ada ile, Fuzulî'nin hayatı, mizacı ve telakkileri arasında yakın alâka vardır.

Fuzulî, Farsça divanının mukaddimesinde doğduğu ve yetiştiği topraklar için şunları söylüyor: " Bil ki hakikî sevgilinin güzelliğine âşık ve İlahî sevgi şarabıyla sarhoş olup dünya lezzetlerinden el etek çeken, nefsine tâbi' olmayan birçok veliler, mübarek insanlar, şeyhler ve âlimler ıstırab kılıcı ile helâk olunca bu diyarda toprağa kalb olmuşlardır. Bu diyârın toprağı mazlumların (Hazreti Hasan ve Hazreti Hüseyin) kanı ile karışmıştır; o şehidlerin kanları bu topraklara dökülmüştür. Allahın kaza ve kaderi senin çamurunu bu toprak ile yoğurmuş ve mukadder nasibini bu toprağın üzerine yazmıştır. Sen bu mihnet beşiğinde meşakkat sütü ile beslenmiş ve buranın suyu ve havası ile yetişip büyümüşsün. Biliyorum ki sen dertli yaradılmışsın. Derd ise şâirliğin sermâyesidir."[1]

Fikrî ve dinî terbiyesini bu çevreden alan, aşk ve ıztırap şâiri Fuzulî, Hadikatu's-Su'ada'da, asırlarca tarihî ve ictimaî ıztıraplarla sarsılan, Hz. Hüseyin ve diğer şehidlerin şehâdetine ağlayan muhitinin duygularını ifâde etmiştir.[2] Onlara Allah sevgisi ile fanî dünyânın ıztıraplarına sabırla karşı koymanın insanı ebedî saadete kavuşturacağı

1- Fuzulî'nin Farsça Divanı (Tercümesi), Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1950. s.5.

2- Fuzulî'nin diğer eserlerinde de Hz. Hüseyin ve Kerbelâ hakkında söylenmiş şiirler vardır. Bu konuda bilhassa Farsça Divan'ındaki 36, 38, 39, 40 ve 48. kasidelerine bakılabilir. Fuzulî Farsça Divan(Edisyon Kritik), Yayımlayan:Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu, Ankara, 1962.

müjdesini;âyet ve hadisler zikrederek, misaller göstererek vermiştir.

Nihayet "onun mersiyeye gayet elverişli, hassas, cefakeş, mazlum ve coşkun şahsıyetinde Kerbelâ faciası: en tabiî ve seyyal mütennimini bulmuştur."[1].

Fuzulî'nin inancına, bilgisine hatta milliyetine dair bilgiler ihtiva eden Hadikatu's-Su'ada taşıdığı edebî özellikler bakımından da ayrıca ehemmiyetlidir.

XVI. yüzyılda Azerî Türkçesi'nin hakim olduğu Bağdad civarında yetişen Fuzulî'nin eserleri, bu muhitin ve devrin fonetik, morfolojik özelliklerini aksettirmektedir[2].

Onun dilinin ve uslübunun Osmanlı şâirlerinden farkını tezkireciler şu ifadelerle göstermişlerdir: Latifî: "Nevāyi tarzına karīb bir tarz-ı dil-firībi ve üslūb-ı 'acībi vardur."[3] Hasan Çelebi: "Nevāyi tarzına karīb bir üslūb-ı bedi' ve semt-ı garībi vardur."[4]

Fuzulî'nin dili üzerinde araştırma yapanlar onun Safevîler devrinde yazdığı Beng ü Bâde gibi eserlerindeki Azerî özelliklerinin pek çoğunun Osmanlıların Bağdad'ı fethetmelerinden sonra yazdığı eserlerde görülmediğini söylemektedirler [5].

1- Dr. Abdülkadir Karahan, Fuzulî Muhiti, Hayatı Ve Şahsiyeti, İstanbul,1949, s. 174.

2- "Batı Türkçesinin içinde saha bakımından zamanla iki daire meydana gelmiştir. Bunlardan biri Azeri ve Doğu Anadolu sahasını içine alan doğu Oğuzcası, diğeri Osmanlı sahasını içine alan batı Oğuzcasıdır. Doğu ve batı Oğuzcaları arasında ilk asırlarda çok küçük saha farkları dışında bir ayrılık mevcut olmamış, bu saha farkları yavaş yavaş genişleyerek ancak 17. asırdan sonra doğu ve batı Oğuzca dairelerini meydana getirmiştir." Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul,1962, s.14.

3- Latifî Tezkiresi, İstanbul,1314.

4- Tezkiretü'ş-Şu'ara, (Haz.) Dr. İbrahim Kutluk, Ankara, 1981, c.2, s. 758.

Hakîkaten, Hadikatu's-Su'ada Azerî Türkçesi özellikleri taşımakla beraber Beng ü Bâde(1) ve Divan'ına(2) göre Osmanlı Türkçesine daha yakındır(3).

Hadikatu's-Su'ada'nın cümle yapısında da nâdir olmakla beraber, Türkçe'nin tabii akışına uymayan cümleler vardır (4):

" Ey Ādem bu müdde'ā eser-i mahabbetdür ne ki mukteżā-yı şerī'atün." (T8b10-11)

" Fi'l-vakı' te'emmül itdükde münāsib görinür hadīs-i sahīh mukteżāsınca sefīne-i Nūh'a Ehl-i Beyt-i risālet." (T10a17)

" Nāgāh haber-i vākı'a-i Kerbelā yetüp ma'lūm oldı ki ol kebūterin per ü bāli nāme-i ahvāl-i Kerbelā imiş ravża-i Resūlullāh'a." (T175a5)

5- Bu konuda bilhassa şu araştırmalara bakılabilir:Dr. Hasibe Mazıoğlu, Fuzûlî-Hâfız, Ankara, 1956, s.138-202 ; Fuzulî'nin Dili Hakkında Notlar: Dr. Zeynep Korkmaz,Fuzulî'nin Dilindeki Fonetik Ve Morfoloji Özelliklerine Dâir,s.1-32,Dr. Selâhattin Olcay, Fuzulî'de Türkçe Fiil Tasrifleri, s.33-49. Ankara, 1956. (Fakat bugüne kadar Fuzulî'nin bütün eserlerini içine alan, teferruatlı bir dil araştırması yapılmamıştır.)

1-Beng ü Bâde, Hazırlayan:Kemal Edip Kürkçüoğlu, İstanbul 1955.

2- Türkçe Divan, Hazırlayanlar:Prof. Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Dr. Sedit Yüksel, Dr. Müjgan Cunbur, Ankara, 1956.

3- Aydın Kasımov, Fuzuli'nin "Hadikat-us-Sueda" Elyazmasının Bir Bakü Nüshası Hakkında, Elyazmalar Hazinesinde, Bakü, 1976. Kasımov'un incelediği 994'de Bakü'de Derviş Fîrûzî tarafından istinsah edilen nüshanın gösterdiği Azerî Türkçesi özellikleri, bizim verdiğimiz metindeki özelliklerin hemen hemen aynısıdır.

4- "Fuzulî'nin zamanında İstanbul'da söylenip yazılan Türkçe, Çağatay ve Azerî lehçelerinden daha müterakkı idi. Fuzulî'nin irtihâlinden yetmiş iki sene evvel vefat eden Sinan Paşa'nın lisan-ı nesri ve altmış üç sene evvel munkatıl olan Ahmed Paşa'nın tarz-ı nazmı Irak'lı şâirin şive-i beyanından düzgündür." Süleyman Nazif, Fuzulî, İstanbul,1926, s.106.

Fuzulî Hadikatu's-Su'ada'yı yazarken, Azerî Türkçesi nesir dilinin şiir dili kadar inkişaf etmemiş olmasına rağmen[1], Fuzulî'nin nesri, devrinin en seçkin örnekleri arasına girecek yapıdadır[2].

Fuzulî'nin nesrini tabiilik, münakkahiyat, mevzua uygunluk, ahenk ve sanat bakımından inceleyen ve Osmanlı nâsirleri ile karşılaştıran Nevvar Ahmet; bu çalışmada bilhassa Hadikatu's-Su'ada üzerinde durmuş, onu Ravzatü'ş-Şüheda ile karşılaştırarak Fuzulî'nin nâsir olarak başarısını örneklerle ortaya koymuştur[3].

Hadikatu's-Su'ada'nın üslubu muhtevaya göre değişiklik göstermektedir. Girişlerde edebî sanatlarla süslü, bol terkipli, uzun ve seci'li cümâeler kuran, bu mukaddimeleri âyet ve hadislerle, İslâm büyüklerinin sözleri ile zenginleştiren Fuzulî, rivâyetleri naklederken, vak'ayı anlatırken sâde ve kısa cümleler kurmuştur. Bilhassa konuşmalarda, şifâhî lisana uygun, insan psikolojisini; korku, ihtiras, ıztırap, sevgi ve iman duygularını aksettiren canlı ve tabii bir nesir dili kullanmıştır.

1- Azerî sahası araştırıcılarından Hamid Araslı, Aydın Kasımov, Hidayet Efendiyev ve Ekrem Cafer, Fuzulî'nin nesri üzerinde dururlarken ondan önce Azerî Türkçesi nesir sahasında tahkiye ve tasvir bakımından yapılan denemelerin zayıf olduğunu, şiir dilinde olduğu gibi ince ve güzel bir nesir dilinin teşekkül etmediğini ifade ederek, Hadikatu's-Su'ada'nın Azerî Türkçesi'nde ilk önemli nesir örneği olduğunu, Fuzulî'nin bedii nesrin bânîsi olduğunu söylemektedirler. H. Araslı, Büyük Azerbaycan Şairi Fuzulî, Bakü, 1958; A. Kasımov, Fuzulî'nin Hadikat-üs-Suada'sı Hakkında Bazı Kaydlar, Elyazmaları Hazinesinde, Bakü, 1976; H. Efendiyev, Fuzulî'nin Nesri, Azerbaycan Jurnali, Bakü, 1958; E. Cafer, Fuzulî'nin Hadikat-üs-Suada'sında Olan Manzum Eserlerin Vezni, Azerbaycan SSR İlimler Akademisi Fuzulî'nin 400 Yıllığı, Bakü, 1958.

2- "Fuzulî'nin nesri şiiri ile mukayese edilecek kadar yüksek bir hususiyet taşımamakla beraber, Şikâyetnâme ve Hadikatu's-Su'ada onun kud-

Nesirdeki bütün başarısına rağmen, araştırıcıların ve edebiyat tarihçilerinin belirttiği gibi Fuzulî'nin nazmı nesrinden üstündür. Çünkü o şâirdir.

Hadikatu's-Su'ada mensur bir eser olmakla beraber Ravzatü's-Şüheda'da olduğu gibi, bahsedilen hadiseyi, bir fikri, bir duyguyu ifade etmek, şerh etmek veya daha müessir bir şekilde terennüm etmek için yer yer manzum parçalarla süslenmiştir.

Türk edebiyatının en büyük şâirlerinden olan Fuzulî, yetiştiği muhite, mizacına, inancına ve psikolojisine uygun olan bu konuyu Türk edebiyatının en güzel mısraları ile tezyin etmiştir.

Manzume ile başlayıp manzume ila biten Hadikatu's-Su'ada'da Türk şiir dilinin ses ve söyleyiş özelliklerini çok iyi bilen Fuzulî, ana dilinin bütün imkanlarını kullanarak seçkin mısralar teremnüm etmiştir, bu şiirlerde Leyla ile Mecnun ve Divan'ındaki coşkun lirizmi bulmak mümkündür.

---

retli bir nâsir olarak tanıtmaya kâfidir." M. Fuad Köprülü, Fuzulî, İA, c.4, s.692.

3- Nevvar Ahmet, Fuzulî'nin Nesri, Edebiyat meziniyet tezi, 1938.

7. HADİKATU'S-SU'ADA'NIN DEĞERİ HAKKINDA HÜKÜMLER

"...Ve dahı Ravżatü'ş-Şüheda-yı Mevlana Hüseyin Va'iz'i be-tarik-i terceme Hadikatu's-Su'ada nam bir kitab ki sergüzeşt-i Hażret-i İmam'dur itmamına ikdam eylemişdür, hala meşhur-ı has ü 'amdur..."

Ahdî, Gülşen-i Şu'ara[1]

"... Mevlana Hüseyin Va'iz'ün Ravżatü'ş-Şüheda'sın terceme edüp Hadikatu's-Su'ada nam virmişdür. İnsaf budur ki tercmeme diyecek degüldür.Fi'l-hakika ol hadika-i enika-i reşikaya şol denlü nihal-i belağat dikmişdür ki Hüseyin Va'iz'ün berg ü barın görmemişdür ve ol kadar reyahin-i fesahat ekmişdür ki buy-i dil-cuyı meşam-ı münşiyan-ı cihana ermemişdür..."

Hasan Çelebi,Tezkiretü'ş-Şu'ara[2]

"...Hüseyin Va'iz'ün Ravżatü'ş-Şüheda'sı tarzında Hadikatu's-Su'ada'sı vardur, haylı nefis kitab olmuşdur..."

Beyanî Tezkiresi[3]

"...Hadikatu's-Su'ada nam kitabı ki İmam Hüseyin b. 'Ali Murtaża şehadetinde vaki' bir müellif-i belağat-me'ali vardur ki min-vechin Ravżatü'ş-Şüheda'dan racihdür, zira ki ihrak ü te'sir cihetinde müessir kıt'aları vażıhdur..."

'Âlî , Künhü'l-Ahbâr[4]

1- Üniversite Ktp. TY, 2604, v. 97[a].

2- Baskıya hazırlayan Dr. İbrahim Kutluk, Ankara,1978, c.2, s.759.

3- Üniversite Ktp. TY 2568, v.66[b].

4- Üniversite Ktp. TY 5959, v.385.

"...Hüseyin Va`iz Kāşifī'nün Ravżatu's-Su`adā'sın terceme etmişdür, hakkā ki bir tavr-ı zībā ile dahı nümūdār kılmışdur..."

Riyâzî Tezkiresi[1]

" Türkçe'dir, 963'de ölen,Bağdadlı Fuzulî diye tanınan şâir Süleyman b. Mehmed'in eseridir ki, Ravzatü's-Şüheda ile daha başkalarından faydalanmak suretiyle Kerbelâ vak`asını toplamış ve 10 bâb, bir hâtime olarak tertiplemiştir."

Kâtip Çelebi,Keşfü'z-Zünûn[2]

"Eseri Bağdad'lı Süleyman b. Mehmed Fuzulî tercüme etti ve Hadikatu's Su`ada adını verdi.Eseri yazarken asılda Ravzatü's-Şühedâ'ya uydum ve başka kitaplardan da faydalı kısımlar ilâve ettim, dediğine göre eser

Kâtip Çelebi,Keşfü'z-Zünûn[3]

Eski müelliflerin Hadîkatu's-Su`ada hakkındaki bu hükümlerinden sonra, son devirde yapılan yerli ve yabancı araştırmalarda Hadikatu's-Su`ada ve değeri konusu ile ilgili olarak dikkati çeken önemli kayıtlar şunlardır:

"Müretteb Dîvanı ve Hüseyin Vâ`iz'in Ravzatü's-Şühedâ'sının tercümesi olmak üzere Hadikatu's-Su`ada unvanıyla meşhur pek müessir bir te'lifi vardır."

Şemseddin Sâmî, Kamusu'l-A`lam[4]

"Fuzulî Leylâ vü Mecnûn'un tarz-ı tertîbini Nizâmî veya Hâtifî'den iktibas ettiği gibi Hadîkatu'S-Su`ada'nın da mehazı Hüseyin Vâ`izü'l Kaşifî'nin Ravzatü's-Şühedâ'sıdır...Fuzulî Leyla vü Mecnûn'da mukte-

1- Ünivetsite Ktp. TY 3250, s.46-47.

2- Maarif Matbaası, 1941, c.1, sütun: 645

3- İstanbul,1941, c.1,sütun:926

4-C.V, İstanbul, 1314.

dalarını geçtiği gibi, Hadikatu'S-Su'ada'da dahi Ravzatü's-Şühedâ'yı fersahlarla geride bırakmıştır."

Süleyman Nazif(1)

" Fuzûlî'nin Hadikat al-su'ada'sı bu edebî nev'in türk dilinde vücuda getirilmiş en mükemmel bir mahsûlüdür.Tanınmış iran müellifi Husayn Va'iz Kaşifi'nin meşhur Ravzat al-şuhada'sı örnek tutularak yazılan bu mensûr eser, devrin edebî an'anesine göre, yer-yer bâzı manzûm parçalar ile de süslenmiştir.Tasannû kokusunu pek az duyuran olgun bir san'at ile ve Fuzûlî'ye hâs secîli fakat akıcı ve samimi bir üslûbile yazılan bu eser, ifâde kudreti ve canlılığı bakımından, Husayn Va'iz'in eserine, şüphesiz ki, fâiktir."

M. Fuad Köprülü(2)

"...Ne var ki bu nesirde Fuzûlî o kadar maharet ve fesahat göstermiştir ki, ve ahval-i keyfiyyet-i şühedânı eyle bir güzel ve şirin dil ile yazmış ki ehl-i zevk ve erbâb-ı ma'rifet indinde onun derece ve menzileti çok nazmlardan artıgrakdır. Bu vakta kimi füseha-yı Türk ve Acem'den birkes bile bu hoş ibâreleri ve şirin lehçeli ve güzel şiveli eser vücuda getirmeyiptir desek sehv etmemiş olarık."

Feridun Beg Köçerli(3)

"...Fuzûlî nesrinin en güzel örneği olmakla kalmayıp klâsik eski Türk nesrinin de sanat değeri yüksek bir misâlini teşkil eyleyen Hadikatu's-Su'ada , Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin'in , Kerbela'da şehid edilmesi konusunu işleyen maktel nevinin şaheser bir meyvasıdır."

Prof. Dr. Abdülkadir Karahan(4)

1- Fuzûlî, İstanbul,1925, s.102

2- Fuzûlî, İA, c.4, s.695

3- Azerbaycan Edebiyatı, Bakü, 1978, c.1,s.89-90

4- Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri, İstanbul,1980, s.181.

"... Peygamberin torunları İmam Hasan Ve Hüseyin"in çektikleri cefaları ve şehadetlerini teferruatıyle veren bu kitapta, Hüseyin Vâ'iz Kaşifî'nin Ravzatü's-Şüheda veya Şehidlerin Bahçesi unvanlı farsça eseri takip edilmekle beraber,başka kaynaklardan da faydalanılmıştır. Hadikatu's-Su'ada'da, Kerbela çölünde şehid edilen Hz. Hüseyin için yazılmış, terkib-i bend şeklinde çok güzel bir mersiye vardır."

Gibb (1)

"...Bu eseri (Ravzatu's-Şüheda) Muhammed b. Süleyman Bagdadî, Hadikatu's-Su'ada adı altında tercüme etmiştir."

Hermann Ethé (2)

" Fuzulî'nin nefisliği ve ehemmiyetiyle en geniş şöhretli ve milletler arası tanınan kitaplarından birisidir... Çağdaş mefhûma göre Fuzulî'nin Hadikatu's-Su'ada'sı , Hüseyin Vâ'iz Kaşifî'nin Ravzatü's-Şüheda'sının serbest tercümesidir."

Mûcibü'l-Mısrî (3)

1- Gibb, E.J., A History of Ottoman Poetry, c.III, s.90, London, 1904.

2- Ethé, Hermann, Tarih-i Edebiyat-ı Fârisî, (trc. Rızâzâde Şafak, s.285, Tahran, 1958.

3- Mûcibü'l-Mısrî, A Study in Islamic Culture Fuzulî of Baghdad,s. s.645-670, Kahire, 1966.

8. HADİKATU'S-SU`ADA'NIN ŞÖHRETİ VE TESİRİ

Hadikatu's-Su`ada yazıldığı yıllardan bugüne kadar, Türk edebiyatında en geniş coğrafyada, en çok alâka gören, okunan eserlerin başlıcalarından birisidir.

Fuzulî gibi bir dehânın kaleminden çıkan, coşkun bir sevgi ve lirizmle yazılan bu maktel hem sünnî hem şiî müslüman Türkler tarafından sevgiyle, hürmetle karşılanmış, okunmuş, dinlenmiş hattâ bazı şahıslar tarafından ezberlenmiştir.

Gerek millî gerek şahsî felaket anında insanlar, ıztıraba sabırla karşı koymanın, kulları ilâhî mükafata kavuşturacağını bu eserde misalleri ile okumuşlar, enbiyânın ve Ehl-i Beyt'in çektikleri belâları dinleyip kendi dertlerini unutmuşlardır.

Hadikatu's-Su`ada, Bağdad ve civarına gelen ticaret kervanları, bilhassa Muharrem merâsimleri sebebiyle Kerbelâ'ya gelen kafileler tarafından ve daha başka vasıtalarla kısa zamanda, geniş coğrafya üzerinde yaşayan Türkler tarafından tanınmış ; asırlarca Muharrem ayinlerinde, muhtelif tarikat mensupları tarafından, özellikle Bektaşî meclislerinde, sanat ve gece toplantılarında, hem yüksek zümre hem de halk arasında okunmuştur[1].

1- "Muhtelif tarikat mensupları ve bilhassa Bektâşîler arasında, âdetâ mukaddes bir kitab gibi, okunan bu eserin, bir kısım Anadolu yürükleri arasında da meşhur olduğunu biliyoruz."Fuad Köprülü, Fuzulî, İA, c.4,s.695

Fuzulî'nin bu eserinin H.11. asırda, İran Türkleri tarafından Muharrem'in 10.günü nasıl okunduğunu Evliya Çelebi şöyle anlatmaktadır :

"Dergüzin şehri haricinde yüzlerce çadır ve otağ kurulup, aşure ve yemekler pişirilirken, Han'ın ve şehrin ileri gelenlerinin bulunduğu bu topluluğun oturduğu meydanın ortasında kurulan kürsiye çıkan şeyh " ibtidâ bir fâtiha ba`de Şâh'a ve huzzâr-ı meclise duâ idüp şâir Fuzûlî -i Bağdâdî'nin Maktelü'l-Hüseyn nâm te'lifini kıraat etmege başladı. Hâ-

Hadikatu's-Su'ada bu şöhretine paralel olarak Türk edebiyatında en çok istinsah edilen eserlerdendir (1). Her tabakadan müstensih Fuzûlî'nin bu eserini istinsah etmiş, çok sâde yazmalar yanında çok özenle hazırlanan nüshalar, mütevazî köy odalarından saray kütüphânelerine kadar her yerde muhafaza edilmiştir (2).

Eserin istinsah edildiği yer başta olmak üzere, müstensihin memleketi, yazma üzerindeki mühürler ve vakıf kayıtlarından Hadikatu's-Su'ada'nın Doğu'dan Batı'ya bütün Osmanlı İmparatorluğu'nda ve diğer Türk illerinde okunduğunu takip edebiliyoruz.

Fuzulî'nin ilk basılan eseri yine Hadikatu's-Su'ada'dır. 1253/1837'den itibaren on def'a eski harflerle basılmış, Selâhaddin Güngör tarafın-

---

dise-i Kûfe'de şehidân-ı deşt-i Kerbelâ mahâlline geldikde kimde cân kaldı, asker-i 'Acem içre bir giriv ü feryad kopdı ki gûyâ rûz-ı mahşer idi."Cümlesi bir ağızdan ağlıyarak ,bağırırlarken, sekiz yüz kakadar berber ellerinde usturalar ile gezmeğe başlıyorlar."...Şeyh kürsü üzerinde Maktelü'l-Hüseyn 'in şehidlik faslına gelince kürsünün ardındaki perde açılup bir âdem yeşil imâmeli İmam Hüseyin vücuduyla çıkdukda cümle halk gördüler ki suret-i İmam Hüseyin'in gerdeninden kanlar akıp ser-i sa'adeti gerdeninden cüda durup bir san'at ile hûn-ı Hüseyin fevvâre-vâr cereyan ederek bu sûret-i Hüseyin ile evlâd ü ensâb-ı Hüseyin meydân-ı mahabbete gelince cümle mahabbet-i hânedan-ı Ehl-i Beyt feryad ü figanla "Vâh Hüseyin, şâh Hüseyin" diyüp sîne ü bâzûlarını selmânîler tutup , selmânîler de bâzû ve sînelerine vurup şerha şerha sinelerini sırım sırım edüp 'aşk-ı Hüseyin içün kanlar revan iderdi." Evliyâ Çelebi Seyâhatnâmesi, İkdam mat.1314,c.4,s.356

1- Bizim tesbit ettiğimiz 219 nüsha muhakkak ki şu anda bile mevcud olan Hadikatu's-Su'ada yazmalarının sayısını tam olarak vermekten uzaktır.

2- Hadikatu's-Su'ada'nın tesbit edebildiğimize göre 7 yazması minyatürlüdür: Mevlâna Müzesi, n.4 (994/1505),Süleymaniye ktp,Fatih n.4321 (1002/1594),British Museum Or.7301 (tahminî 1595), British Museum Or. 12009 (1009/1600), New York Brooklyn Museum (1011/1602), Mevlânâ Müzesi, n.101 (1013/1604), New York Edwin Binney özel kolleksiyon.

Bu minyatürlü nüshalar arasında minyatür tarihi bakımından çok değerli olanları vardır.

dan Saadete Ermişlerin Bahçesi[1] ve Mehmet Faruk Gürtunca tarafından Saadete Erenlerin Veya Kerbelâ Şehitlerinin Bahçesi[2] başlıklarıyla iki defa günümüz Türkçesine çevrilmiştir.

Hadikatu's-Su'ada'nın, Kemal Edip Kürkçüoğlu tarafından hazırlanmış édition critique'inin Fuzulî'nin 400. ölüm yılı dolayısıyle Maarif Vekaleti'nce bastırılmakta olduğu haber veriliyorsa da[3] maalesef eserin basımı tamamlanamamıştır.

Bu yazma ve basma Hadikatu's-Su'ada nüshalarından başka, eserdeki şiirler de çok beğenilmiş, muhtelif sebeplerle ayrıca istinsah edilmiş, bir kısmı bilhassa Kerbelâ mersiyesi Fuzulî külliyatına alınmıştır.

Hadikatu's-Suada'nın yazıldığı devirden başlıyarak tezkireciler, edebiyat tarihçileri ve araştırıcılar tarafından nasıl takdirle karşılandığını daha önce kaydetmiştik[4].

1- Saadete Ermişlerin Bahçesi(Hadikatüssüeda),(Sadeleştiren:Selahaddin Güngör),Maarif Kitaphânesi, İstanbul,592 sahife. Bu eser 1955'den 1981'e kadar yedi defa basılmıştır. Sadeleştirme yalnız mensur kısımlarda yapılmış, şiirler Fuzulî'nin ifâdesı ile alınmıştır.

2- (Hadikat-üs-Suada) Saadete Erenlerin Veya Kerbela Şehitlerinin Bahçesi, Bugünkü Türkceye çeviren ve nazmeden Mehmet Faruk Gürtunca, Ülkü Kitapyurdu, İstanbul 1970,669 sahife.
Bu eserde de mensur kısımlar sadeleştirilirken, manzum kısımlar hem Fuzulî'nin ifadesi ile alınmış, hem de günümüz Türkçesi ile nazmedilmiştir.Kitaba Kara Çelebizâde Abdül Aziz'in Süleymannâme'sinden Bağdad'ın Fethini anlatanbir parça, Dakha Üniversitesi profesörü Ali Genceli'nin Büyük Şair Fuzulî'nin Kimliği başlıklı bir inceleme ilâve edilmiş ve Fuzulî'nin kullandığı aruz vezinleri de ayrıca gösterilmiştir.

3- Fuzulî Hakkında Bir Bibiliyografya Dememesi,Dr.Müjgan Cunbur,s.59. Fuzulî'yi Anma Töreni Münâsebetiyle Ankara'dan Baku'ye Ve Moskova'ya Agah Sırrı Levend. Türk Dili, c.VIII,1 Şubat 1959, s.89.
Bugünkü bilgimize göre nerede olduğu bilinmeyen bu değerli çalışmanın rahmetli Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun henüz tasfiye edilmeyen kütüphânesindeki evrakı arasında bulunması en samimi dileğimizdir.

4- Bk. s.78-81.

Bu kadar geniş şöhret yaratan Hadikatu's-Su'ada'nın tesiri de geniş ve devamlı olmuştur.

Azerî araştırıcılar onun Azerî nesrinin bânîsi olduğunu söylemişlerdir. Fuzulî bu eseri ile yalnız Azerî edebiyatçıları üzerinde değil, Osmanlı edibleri üzerinde de müessir olmuştur.

Nebire-i Şeyh A'mâ Vâ'iz, Mahmud Râufî tarafından Hadikatu's-Su'ada'yı ıslah etmek maksadıyla kaleme alınan eser, yazıldıktan 20-25 sene sonra Hadikatu's-Su'ada'nın sahip olduğu şöhret ve tesirinin delillerindendir. 981/1573'de büyük ihtimalle Muhmud Raufî tarafından yazılan ve baştan sekiz varaklık kısmı sonradan başkası tarafından eklenen bu nüsha Millet Kütüphânesi, Ali Emîrî Efendi Türkçe Tarihler 232 numaradadır(1). " Ey 'azîzler Mevlānā Fużūlī, kendüsi diyār-ı 'Acem'de mütemekkin olup tāyife-i revāfıżden kemāl-i derece havfinden İmām 'Aliyy-i Murtażā'nūn ehl-i Kūfe'ye irsāl itdügi feth-nāme-i şerīfesinde münderic olan evsāf-ı Ebī Bekrü's-Sıddīk ve 'Ömerü'l-Fāruk ve 'Osmān Zi'n-Nūreyn'de tahrīr ayledügi elfāz-ı dürer-bārını kitābına kayd kılmamış."diyen Mahmud Raufî 112^{a}-116^{a} arasına Hz. Ali'nin Kufe' halkına Nehrevan saferini bildirmek için gönderdiği mektup muhtevasını, 148^{a}-148^{b} arasına da kendisini anlatan bir parça ilave etmiştir. Hadikatu's-Su'ada Muslihi'nin ıslâhı bu kadardır. Eserin diğer kısımlarında değişiklik yoktur. Kütüphâne kayıtlarında da bu eser Fuzulî'nin Hadikatu's-Su'ada'sı diye geçmektedir.

1- Tek nüshası Millet kütüphânesi'nde alan bu yazma 306 v.15 st. nesih ile,(söz başları, ayetler, hadisler sülüs), kalın kağıt, 200x145-140x95, fişne rengi kağıt kaplı meşin cild içindedir. Şevval981/Ocak-Şubat 1574'de istinsah edilmiştir.

Dârendeli Bakaî (ölm.1200/1785), Bursalı Mehmed Tâhir'in Osmanlı Müellifleri'nde bahsettiği gibi[1] Hadikatu's-Su'ada'yı nazmetmiştir. Tek nüshası Üniversite Kütüphânesi TY 3209 numarada olan Kitab-ı Kerbelâ [2] yer yer gazel ve musammatlarla süslü olmakla beraber umumiyetle mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır. Bakaî,Kerbelâ vak'asına giriş yapmak için Cebra'il'in cennetten biraz üzüm, bir elma ve bir nar getirişini, yendikçe bütünlenen bu meyvaların Hz. Fatıma, Hz. Ali ve Hz. Hüseyin vefat edince kaybolduklarını anlatıyor. Hadikatu's-Su'ada-ya göre çok muhtasar olan Kitab-ı Kerbela'da asıl vak'a , Türkçe maktellerin çoğunda olduğu gibi Yezid'in veliahd tayin edilmesi ile başlıyor.

Nazım tekniği ve ifâde bakımından pek başarılı olmayan bu eserde

Yakışur bu yerde ġayrı dīdeler ḳan ağlasun
Bu ġazā-yı nā-sezāyı işiden cān ağlasun (90ª)

gibi samimi duygunun ifadesi olan müessir mısralar da vardır.

Hadikatu's-Su'ada'nın son asırlarda bile şöhret ve tesirinin devam ettiğini gösteren bir eser de Menakıb-ı Ehl-i Beyt'dir.Müellifinin adı bilinmeyen bu maktelin muhtemelen musannif hattı ile yazılı olan tek nüshası Süleymaniye Kütüphânesi, Hacı Mahmud Efendi 4394 'dedir[3]. Tarih olmamakla beraber yazı ve kağıt dolayısıyle son asra ait olduğunu tahmih ettiğimiz Menâkıb-ı Ehl-i Beyt'de müellif çok günahkar olduğunu, hânedan-ı Resul'e hizmet edip sevap kazanmak istediğini söyledik-

---

1- Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, c.II, s.59.

2- 370x240-245x165, 110 v., genellikle 13 st. nesih ile, ipek kaplı kenarları meşin cild içinde , ser-levha resimlidir.

3- 225x155, 11 v. 21 st. rık'a ile, aharlı sarı kağıt, sırtı meşin, bez kaplı cild içindedir. Bu yazma için ayrıca bk. Tarih Coğrafya Yazmalar Kataloğu, s.540, n.343.

ten sonra eserinin telif sebebini şöyle anlatıyor: "Fuzûlî'yi okudum, ğâyetle pesendîde ve memdûh kitâb eylemiş, lâkin ğâyetle ıstılâhât-ı 'ibâretle, nükte-i rumûzâtıyla ve ebyâtıyla eş'ârıyla ziynet vermiş. Ammâ fakîr bîçâre kendi kendime eyitdim:" N'olupdu bu kitâb Türkî lisânıyla olaydı ve her kim okursa ve dinlerse anlayaydı... tâ kim okuyan ve dinleyen men fakîri hayır du'â ile yâd eyleye... Hazret-i Fuzûlî Hazretlerinin kitâb-ı latîfini tercüme eyledim." Yine mukaddimede kayd edildiğine göre; Müellif eserini yazarken başka eserlerden faydalanmış ve makteli 19 bâb üzere tertip etmiştir, bölümlerin sonuncusu ise Fuzulî'nin faydalandığı eserler ve râvîler hakkındadır.

Çok kısa ve sade cümlelerle yazılan bu eserde müellif Hadikatu's Su'ada'yı tam takip etmemiş, bazı kısımları çıkartmış bazan de farklı rivayetler eklemiştir. Meselâ Hz. Muhammed'in mucizelerinden birisi olarak anlatılan Peygamberin Ad kavmini ejdarhadan kurtarışı Fuzulî'nin eserinde yoktur.

Bu eser, belki de meçhul müellifin ömrü kifâyet etmediği için 11^{a}'nın ikinci satırında yarım kalmıştır.

Hadikatu's-Su'ada Türkçe'den Farsça'ya tercüme edilen nâdir eserlerden birisidir.

İran Türkleri tarafından nasıl alâka ile okunduğunu Evliya Çelebi'den takip ettiğimiz bu eser, İran'da Ravzatü'ş-Şüheda'nın nazîrsiz şöhretine rağmen o kadar beğenilmiş ve tesir etmiştir ki Muhammed Mehdî f. Hac Mîrza Abdurrahîm Nâyinî tarafından 9 Muharrem 1294'de tercüme edilmiştir.(1)

1- Tahran, Danişgâh n.5578, nestalik ile, 229 v., 19 st., Bk. Ahmed Münzevî, Fihrist-i Nüshahâ-i Hattî-i Farisî, c. 6, 4432-4433.

Bahsettiğimiz bu eserler Hadikatu's-Su'ada'nın günümüze kadar devam eden tesirine misaldirler. Tanzimat'tan sonra yazılan makteller-de de doğrudan doğruya veya dolayısıyle Hadikatu's-Su'ada'nın tesirini görmekteyiz. 1294/1877'de tab edilen Hadise-i Kerbelâ, Hadikatu's-Su'ada'nın son bölümlerinin özeti mahiyetindedir[1]. Hayile-i Kerbela'da İbnülemin Ali Haydar sık sık mehaz olarak Hadikatu's-Su'ada'yı zikreder[2].

Fuzulî, diğer eserleri ile de Türk edebiyatında geniş ve devamlı tesir icra etmiş şâirimizin başlıcalarındandır.

1-Ali Rıza, Hadise-i Kerbelâ, İstanbul, 1294/1877.

2-İbnülemin Ali Haydar İlmî, Hayile-i Kerbelâ, Dersa'adet, 1329/1911.

Tanzimattan sonra yazılan makteller için bk. A.Karahan, Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler, s.39-48.

N E T İ C E

Hz. Hüseyin'in şehâdeti ile neticelenen Kerbelâ vak'ası, cereyan ettiği asırdan başlayarak müslümanlar arasında derin tesir bırakmış ve edebiyatta maktel-i Hüseyin adı verilen bir türün doğmasına kaynaklık etmiştir.

İlk defa Ebû Mihnef tarafından tarihî-edebî mahiyette işlenen Kerbelâ olayı, daha sonra Arap edipleri tarafından ele alınmış ve Arap dilinde yazılan bu eserlerle, maktel nev'inin özellikleri teşekkül etmiştir.

İranlıların siyasî, sosyal ve kültürel hayatlarında Kerbela vak'asının önemli bir yeri olması dolayısıyle, Arap edebiyatından sonra ilk mahsullerin İran edebiyatında yazılmış olması düşünülürse de, yapılan araştırmalar Arap müelliflerinden sonra maktellerin . Türk edipleri tarafından yazıldığını göstermektedir. Nitekim Kastamonulu Şâzî'nin Maktel-i Hüseyin'i, Ravzatü'ş-Şüheda'dan iki asır önce kaleme alınmıştır.

Kaynaklara göre İran edebiyatında yazılan ilk önemli maktel Hüseyin Va'iz Kaşifî'nin Ravzatü'ş-Şüheda'sıdır. Hz.Hüseyin'in şehadetinden 847 sene sonra telif edilen ve türünde şaheser kabul edilen bu eserin tesiri çok geniş olmuş, kısa zamanda Türkler arasında dahi alaka görmüş, tercümeleri, muhtasarları ve şerhleri meydana getirilmiştir.

Türk edebiyatında yazılan maktelleri ikiye ayırabiliriz: Ebû Mihnef ve başka kaynaklar ile şifahî gelenekten faydalanılarak yazı-

lan eserler, Ravzatü's-Şüheda'yı model alan ve onu Türkçe'ye aktarmak üzere kaleme alınan eserler. Çoğu halka hitap etmek gayesiyle yazılan bu eserler sade bir ifade ve destanî bir üslupla işlenmiştir.

Hadikatu's-Su'ada'nın mukaddimesinde, kendisinden önce Türkçe maktel yazılmadığını söyleyen Fuzulî, milletinin kendi dilinden okuyup anlayacakları bir maktel meydana getirmek istemiş ve eserini telif ederken Ravzatü's-Şüheda'yı model alıp, başka eserlerden de faydalanmıştır.

Hadikatu's-Su'ada, Ravzatü's-Şüheda gibi mensurdur, nesir parçaları arasına konu ile ilgili, mevzuu açıklamak veya hissiyat katmak için manzum parçalar ilave edilmiş , yeri geldikçe ayet, hadis ve İslâm büyüklerinin sözlerinden de istifade edilmiştir.

Konu ve terkip itibariyle Ravzatü's-Şüheda'yı örnek alan Fuzulî, Hüseyin Va'iz'in eserini kelime kelime tercüme etmeyip, yaptığı ilaveler ve kısaltmalarla, kendi üslubunda, şahsına mahsus orijinal bir eser meydana getirmiştir.

Fuzulî'nin hayatı, mizacı ve telakkileri ile Peygamber'in, Ehl-i Beyt'in çektiği cefaları ve Hz. Hüseyin'in şehâdetini işlediği eseri arasında yakın alaka vardır. Fikrî ve dinî terbiyesini Kerbelâ çevresinde alan aşk ve ıztırap şairi Fuzulî , Hadikatu's-Su'ada'da asırlarca tarihî ve ictimâî ıztıraplarla sarsılan, Hz. Hüseyin'in şehâdetine ağlayan muhitinin duygularını ifade etmiştir.

Fuzulî'nin inancına, bilgisine, milliyetine dair bilgiler veren Hadikatu's-Su'ada edebî özellikler bakımından da ehemmiyetlidir. XVI. yüzyılda Azerî Türkçesi'nin hakim olduğu Irak-ı Arap'ta yetişen Fuzulî'nin bu eseri muhitinin ve devrinin dil ve üslup özelliklerini de aksettirmektedir.

Hadikatu's-Su'ada'nın değeri hakkında tezkireciler, yerli ve yabancı araştırıcılar hem-fikirdirler. Eseri dikkatle inceleyen müdekkikler, onun Ravzatü'ş-Şüheda'nın tercümesi olmadığını, orijinal bir eser olduğunu yazmaktadırlar. Ayrıca, Türk edebiyatında türünde şaheser olduğunu, ifade kudreti ve canlılığı bakımından Ravzatü'ş-Şüheda'dan üstün olduğunu söylemektedirler.

Hadikatu's-Su'ada Türk edebiyatında en geniş şöhreti ve en derin tesiri olan eserlerin başlıcalarındandır. Yazıldığı asırdan itibaren onu model alan eserler meydana getirilmiş, Farsça'ya tercüme edilmiş, nüfuzu bugüne kadar devam etmiştir.

162085

İ K İ N C İ   K İ T A B

162085

HADİKATU'S-SU'ADA

(Metin)

Bağcı, Mart 1986

T Ü R K İ Y E
BİLİMSEL ve TEKNİK
ARAŞTIRMA KURUMU
KÜTÜPHANESİ

TENKİDLİ METNİN HAZIRLANMASI HAKKINDA

Hadîkatu's-Su'ada'nın yurt içinde ve dışında 219 yazma nüshasını tesbit ettik(1). Bu nüshaların hepsini gözden geçirmek imkansız olduğu için ~~bize~~ yalnız İstanbul, Ankara ve Bursa'da bulunan yazmaların 86 tanesini bizzat görerek inceledik ve şecere yapmak maksadıyla eserin her bölümünden bir sahifeyi karşılaştırdık. Bu çalışma esnasında nüshalar arasında önemli farkların bulunmadığını da önceden tesbit ettik. Daha sonra bu karşılaştırmadan elde edilen neticeye göre nüshaları gruplandırdık, gruplar arasında eksiği çok, hatası fazla ve fersûde nüshaları eledik.

Elde kalan nüshalar arasında şecere kurmağa çalıştık. Fakat nüshaların çokluğu, imla düzensizliği, metnin uzunluğu ve özelliği gibi sebeplerle aynı nüshadan geldiği tesbit edilen yazmanın, yeni değişmelerle başka, hatta uzak ailelerle akraba çıkması ile meydana gelen tablo sebebiyle; Hadîkatu's-Su'ada nüshaları arasında tam mânâsı ile bir şecere yapılamayacağı neticesine vardık.

Bundan dolayı metin tesisi için gruplar arasında itimada en layık üç nüsha tesbit ettik. Bunlardan istinsah tarihi en eski, hatası çok az ve bütün olan nüshayı esas kabul edip, diğer nüshaların farklarını ayrıca gösterdik. Tereddüd ettiğimiz yerlerde biri harekeli iki nüshadan daha faydalandık.

1-Dr. Müjgan Cunbur'un 1956'da neşrettiği Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi'nde tesbit edilen Hadikatu's-Su'adâ yazma sayısı toplam 103-5=88'dir. Bunların bir kısmına ait bilgi, kütüphane demirbaş defterleri ve fişlerden alındığı için (135 numaralı not) değişik veya hatalıdır. Biz yazma nüshaların listesini verirken Müjgan Cunbur'un hazırladığı bibliyografyada geçen nüshaları işaretledik, görebildiğimiz yazmalardaki değişiklikleri yeni bilgilere göre verdik. (54, 61,63,67,73 numarada kayıtlı olan nüshalar Hadikatu's-Su'ada değildir.)

Çalışmamızı sadece yazma eserlere inhisar ettirmeyip , kütüphânelere intikal etmemiş yazmalara istinad etmesi ihtimalini de düşünerek 9 matbu nüshayı da gözden geçirdik ve tarih itibariyle en eski(1) ,hatası az olan 1253 tarihli basma nüshayı da tenkidli metin için karşılaştırdığımız yazmalar içine aldık.

Tenkidli metni verirken esas kabul ettiğimiz nüshadaki bâriz hataları ve farkları sahife altında, diğer nüsha farklarını yazma zorluğu sebebiyle metnin sonunda gösterdik.

Ayrıca metinde geçen Arapça ibârelerin Türkçe karşılıklarını vermeği uygun bulduk, âyetlerin sure adlarını ve sira numaralarını da kaydettik.

A- KARŞILAŞTIRILAN NÜSHALAR VE TAVSIFLERİ

1- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, Bağdad Köşkü Kitaplığı, nr.266. (Nüsha karşılaştırmasında T harfi ile gösterilmiştir)

Baş: رب اشرح لی صدری و یسرلی ...

Son: Gel ey ḥāl-i tekellümden ḫaber-dār

Teraḥḥum ḳıl taʿarruż ḳılma zinhār

197 v.,210x145- x75 öç, nesih yazı, 18 st, aharlı kağıt, 1^b ve 2^a altın, daha sonraki varaklar altın ve mavi cetvel içinde, söz başlıkları ve arapça ibareler kırmızı mürekkep ile, üstü bez kaplı şemseli, miklepli koyu kahverengi deri cild, Mehmed eliyle 972/1564'de istinsah edilmiş. 18^b-19^a arası bir varak kopmuş.

2- Süleymaniye Kütüphânesi, Bağdadlı Vehbi Efendi bölümü, nr.1686 (Nüsha karşılaştırmasında S harfi ile gösterilmiştir)

Baş: Yā Rab reh-i ʿışḳında beni şeydā ḳıl

Aḥkām-ı ʿibādetün bana icrā ḳıl

1-Daha sonra basılanların çoğu bu nüshayı esas almıştır.

Son: Gel ey hāl-i tekellümden haber-dār

Terahhum kıl ta'arruż kılma zinhār

301 v, 187x131 - 140x81 öç, talik yazı, 17 st, filigranlı samānī kağıt, 1b ve 2a altın, kırmızı ve mavi, diğer varaklar mavi çerçeve içinde, Arapça ibareler, söz başları mavi,sarı, yeşil kumaş kaplı köşeleri deri, mıklepli cild içinde, 974/1566'da istinsah edilmiş. 301a'da Fuzulī'nin vefat tarihini 967 gösteren bir kayıt var.

3- Üniversite Kütüphânesi T.Y. 1476 (Nüsha karşılaştırmasında Ü harfi ile gösterilmiştir)

Baş: Yā Rab reh-ı 'ışkunda beni şeydā kıl

Ahkām-ı 'ibādetün bana icrā kıl

Son: Gey ey hāl-i tekellümden haber-dār

Terahhum kıl ta'arruż kılma zinhār

252 v, 234x144 - 142x75 öç, talık yazı, 17 st,aharlı kağıt,ser-levha nefis müzehhep, 1b ve 2a altın, kırmızı ve mavi, diğer varaklar altın ve mavi çerçeve içinde, şiirler ayrıca altın çerçeve içine alınmış, Arapça ibareler, başlıklar altın veya kırmızı ile, üstü çiçek motifli tafta kaplı, kenarları kırmızı deri cild. Bağdad'da Rebi'ülahir ayında, sabık Mersin hakimi Veli b. Ali Tekelü eliyle istinsah edilmiştir.(XVII. asır başları)

Tereddüd edilen yerlerde bakılan nüshalar:

a- İsmail Özdoğan nüshası.

Baş: ... ciger-gūşesin kurbān ider...

Son: Gel ey hāl-i tekellümden haber-dār

Terahhum kıl ta'arruż kılma zinhār

211 v, 295x195 - 200x127 öç, harekeli nesih yazı, 19 st,aharlı kağıt,kırmızı çerçeve içinde, Arapça ibareler, fasıl başları kır-

mızı, mıklepli, şemseli, deri bordo cild içinde. 20 Rebi'ülevvel 994 /1585'de istinsah edilmiş. Bu nüshanın baş kısmı eksiktir.

b- Süleymaniye Kütüphânesi, Fatih bölümü, nr.4321.

Baş: رب اشرح لی صدری و یسرلی ...

Son: Gel ey ḥāl-i tekellümden ḫaber-dār

Teraḥḥum ḳıl ta'arruż ḳılma zinhār

262 v, 240x145 - 170x80 öç, nefis talık yazı, 14 st, aharlı samânî kağıt, kırmızı, altın mavi çerçeve içinde, şiirler ayrıca altın çerçeve içine alınmış, ser-levha nefis m zehhep, mıklepli bordo deri içi ebru kaplı cild içinde.Bu nüsha yedi minyatür ihtiva etmektedir.Şevval 1002/Haziran 1594'de istinsah edilmiş. Son varakdan önce birkaç varak kopmuştur.

4- Matbu nüsha,

Baş:Yā Rab reh-i 'ışḳında beni şeydā ḳıl

Aḥkām-ı 'ibādātı bana icrā ḳıl

Son:Gel ey ḥāl-i tekellümden ḫaber-dār

Teraḥḥum ḳıl ta'arruż ḳılma zinhār

359 sahife, Cemâdelûlâ 1253/1837'de Dârü't-tıbâ'atü'l-âmire, Bulak, Kahire'de basılmış. Kitabın baş kısmında Fihrist-i Kitab-ı Hadîkatu's-Su'ada var.

B- DİĞER NÜSHALAR

İstinsah Tarihi Belli Olan Yazma Nüshalar:(1)

x1- Ankara Dil-Tarih Fakültesi Ktp, Muzaffer Ozak, 1/1232 a,H.974

2- Ankara Millî Ktp, A.3945, H.975

1- Müjgan Cunbur'un tesbit ettiği yazma nüshalara "x" işareti koyduk, M. Cunbur'un kayd edip de İstanbul ve Ankara kütüphanelerinde bizim göremediğimiz nüshaları parantez içine aldık.

3- Leningrad Üniversitesi Ktp, 1179, H.976

x4- Ankara Dil-Tarih Fakültesi Ktp, İsmail Sâib Sencer, II/4062, H.980

5- Prof. Dr. Abdülkadir Karahan (özel), H.982

x6- Süleymaniye Ktp, Carullah Ef.1594, H.982

x7-Ankara Dil-Tarih Fakültesi Ktp. İsmail Sâib Sencer, II/1766, H.983

x8- Konya Mevlânâ Müzesi Yazmaları II, 2270, c.528, H.985

x9- Beyazıt Devlet Ktp. 5249, H.986

10- Süleymaniye Ktp. Fatih, 4325, H.986

x11- Süleymaniye Hekimoğlu Ali Paşa, 740, H.986

x12- Süleymaniye, Dârülmesnevî Mehmed Murad, 361, H.986

13- Manisa Merkez İl Halk Ktp. Tarih kısmı, 1395, H.987

14- Ankara Millî Ktp. A.3332, H.988

15- Üsküdar Hacı Selim Ağa, Kemankeş kısmı, 195, H.989

x16- Nuruosmaniye Ktp. 1953/2367 mükerrer, H.989

x17- Roma Vatikan, Turco 277, H.989

x18- Süleymaniye Ktp. Halet Efendi mülhakatı, 193, H.990

x19- Beyazıt Devlet Ktp. 5328, H.990

x20- Ankara Dil-Tarih Fakültesi Ktp. Mustafa Çon, A.361, H.990

x21- Kayseri, Raşid Efendi Ktp. 981, H.990

22- Kahire, Dârülkütüp, c.1, s.123-4, 504, h.990

x23- Roma Vatikan Ktp. Turco 153, H.990

x24-Londra, British Museum Add., 18 809, H.991

x25-(Ankara Dil-Tarih Ktp. A.422, H.993)

x26-(Ankara Millî Ktp. 550, H.993)

27- Manisa Merkez İl Halk Ktp. 1396, H.993

28- Süleymaniye Ktp. 2150, H.994

x29- İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 1288, H.994

30- Edirne Selimiye Ktp. 2150, H.994

x31- Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 2286, H.994

32- Bakü, B 2643/20 303, 844, H.994

x33- Köprülü Ktp. III 382, H.994

34- İsmail Özdoğan (özel), H.994

35- Konya Mevlânâ Müzesi Ktp, 2273, e.531, H.994

x36- Topkapı Sarayı Ktp. Ahmed III, 2663, H.995

x37- Roma Vatikan Ktp. Turco 6, H.995

38- Süleymaniye Ktp. Yozgat, 821, H.996

x 39- İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 1278 Y. 3/2, H.996

x40- İstanbul Üniversitesi Ktp. 897, H.996

41- Süleymaniye Ktp. Pertev Paşa, 506, H.997

x42- Ankara Millî Ktp. A.144, H.997

43- Ankara Millî Ktp. A,794, H.997

x44- Beyazıt Devlet Ktp. 5250, H.998

45- Edinburg New College, 13, H.998

x46- Paris Bibliothéque Nationale, Supp. 1227, H.998

x47- Süleymaniye, Kadızâde, 357, H.999

48- Süleymaniye Ktp. Fatih, 4324, H.999

x49- Nuruosmaniye Ktp. 1952/2367, H.999

50- Ankara Millî Ktp. A.2804, H.999

51- Bağdad Vakıflar Ktp. 4882, H.999

x52- Paris Bibliothéque Nationale, 92, H.999

53- Ata Terzibaşı (özel), H.1000

54- Uppsala Üniversitesi Ktp. ST 83, H.1000

55- Ankara Millî Ktp. A.70, H.1001

56- Manisa Merkez İl Halk Ktp. 8376, H.1001

x57- Londra, British Museum, 10 001, H.1001

58- Bakü, M-249/II 468, 845, H.1001

59- Süleymaniye Ktp. Antalya-Tekelioğlu, 747, H.1003

60- Londra,British Museum, Or.7301, (1004/1595 tahmunâ)

x61- (Ankara, Millî Ktp. 655, H.1005)

62- Londra, British Museum, Or.12 009, H.1005

x63- Paris, Bibliothé Nationale, 47, H.1005

64- Ankara Dil-Tarih Fakültesi Ktp. II/180, H.1006

65- Bakü, C-176/3816, H.1006

x66- Kemal Edip Kürkçüoğlu (özel), H.1007

67- İstanbul Deniz Müzesi Ktp. 6668/7, H.1007

68- Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 4985, H.1007

69- Ankara Türk Tarih Kurumu Ktp. 334, H.1009

x70- Beyazıt Devlet Ktp. 5327, H.1011

x71- İstanbul Üniversitesi Ktp. TY 143, H.1011

72- Kahire Dârülkütüb, o.1, 505, H.1011

73- New York Brooklyn Müzesi, ? , H.1011

74- Konya Hem-dem Çelebi Vakfı, 101, H.1013

x75- Londra, British Museum, 11 528, H.1014

x76- Süleymaniye Ktp. Mehmed Halid Efendi, 238, H.1017

77- Halim Bakî Kunter (özel), H.1017

78- Yüksek Öğretmen Okulu Ktp. 30 565, H.1018

79- Süleymaniye Ktp. Eminönü Yazma Bağışlar, eski nr.32, H.1019

x80- İstanbul Üniversitesi Ktp. 728, H.1021

x81- İstanbul Üniversitesi Ktp. 2658, H.1021

82- Manisa Merkez İl Halk Ktp. 1397, H.1021

x83- Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi, 4378, H.1022

84- İstanbul Üniversitesi Ktp. 1961, H.1023

85- Süleymaniye Ktp. Antalya-Tekelioğlu, 751, H.1023

86- Ankara Türk Tarih Kurumu Ktp. 447, H.1023

87- Bursa İl Halk Ktp. 4352, H.1025

88- Albay Saim Selek (özel), H.1027

x89- Roma Vatikan Ktp. Turco 138, H.1027

90- Topkapı Sarayı Ktp. Hazine Emaneti, 68, H.1029

x91-Paris Bibliothéque Nationale, Supp. 474, H.1029

92- Manisa Muradiye Ktp. 1397, H.1031

x93- İstanbul Üniversitesi Ktp. 6351, H.1037

x94- İstanbul Üniversitesi Ktp. 6174, H.1038

95- Londra, British Museum, Add. 5989, H.1052

x96-(Süleymaniye Ktp. (muhtelif), 8/53, H.1065)

97- Bakü, B-107/3846, 847, H.1069

x98- Berlin Königlichen Bibliotek, 234, H.1081

99- Bursa, İl Halk Ktp., Haracçıoğlu, 950, H.1084

100- Irak, Arşiv 2494, H.1084

101- Süleymaniye Ktp. Yazma Bağışlar, 2261, H.1087

x102- Ankara Dil-Tarih Fakültesi Ktp. İsmail Saib Sencer, I/446, H.1089

x103- Süleymaniye Ktp. Hekimoğlu Ali Paşa, 741, H.1092

x104- Süleymaniye Ktp. Reisülküttâb, 628, H.1097

x105- İstanbul Üniversitesi Ktp. 6348, H.1107

106- İsparta Halil Hamid Paşa, 224, H.1111

107- Topkapı Sarayı Ktp Emanet Hazinesi, 1199, H.1114

108- Süleymaniye Ktp. 824, H.1118

x109- Süleymaniye Ktp. Halet Efendi mülhakatı, 194, H.1158

110- Bakü, B-163/3560, 854, H.1168

111- Ankara Cebeci Ktp. 2064, H.1170

112- Kahire, Dârülkütüb, c.1, 507, H.1204

113- Bakü, B-7/6510, 855, H.1207

114- Süleymaniye Ktp. Yozgat, 858, H.1211

x115-(Ankara Millî Ktp. 641, H.1218)

x116- Berlin Königlichen Bibliotek, 235, H.1223

117- Bakü, C-233/ 16652, 349, H.1129

118- Bakü, C-193/6485, 850, H.1232

x119- İstanbul Üniversitesi Ktp. 6172, H.1235

120- Düşenbe, Tacikistan, III, s.73-74, 8074, H.1241

121-Bursa İl Halk Ktp, Moralı, 766, H.1241

122- D ,677, H.1243

x123-(Ankara, Millî Ktp. 520, H.1245)

x124- İstanbul Üniversitesi Ktp. 377, H.1257

125- Bakü, M-163, 851, H.1257

126- Taşkent İlimler Akademisi, 12 132, H.1273

127-Taşkent İlimler Akademisi, 9 156, H.1274

128- Bakü, D-142/3703, 852, H.1279

129- Bakü, D-165/7558, 853, H. 1281

130- Bursa İl Halk Ktp. H.1284

131- Taşkent İlimler Akademisi, 8535, H.1294

132- Taşkent İlimler Akademisi, 5034, H.1297

133- Süleymaniye Ktp. Yazma Bağışlar, 1472, H.1312

134- Taşkent İlimler Akademisi, 3 19, H.1322

<u>İstinsah Tarihi Olmayan Yazma Nüshalar:</u>

135- Topkapı Sarayı, Emanet Hazinesi, 1200, H.981'den evvel[1]

1- Bu tarihler yazma üzerinde çeşitli sebeplerle kayd edilmiş olan tarih veya tarihlerin en eskisidir.

ˣ136- Nuruosmaniye Ktp. 2806/3282, H.1027'den evvel

ˣ137- Süleymaniye Ktp. Lala İsmail Efendi, 351, H.1048'den evvel

ˣ138- Süleymaniye Ktp. Ayasofya, O.3180, H.1143'den evvel

ˣ139- İstanbul İslâm Eserleri Müzesi, 1967, H.1154'den evvel

ˣ140- İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 179, Y.1/4, H.1182'den evvel

ˣ141- Üsküdar Hacı Selim Ağa Ktp., 790, H.1196'dan evvel

142- Süleymaniye Ktp. Pertevniyal, 847, H.1206'dan evvel

143- Bursa İl Halk Ktp. 4103, H.1217'den evvel

144- Bursa İl Halk Ktp. 1208, H.1218'den evvel

ˣ145- Ankara Dil-Tarih Fakültesi Ktp. Muzaffer Ozak I/945, H.1254'den evvel

146- Ankara Millî Ktp. B.302, H.1274'den evvel

ˣ147- Topkapı Sarayı Ktp. Bağdad Köşkü, 267 (XVI y.y.)(1)

ˣ148- Londra, British Museum, Add. 7854 (XVI y.y.)

ˣ149- Paris, Bibliothéque Nationale, Supp. 1088 (XVI y.y.)

ˣ150- Paris, Bibliothéque Nationale, 110 (XVI y.y. sonları)

ˣ151- Paris, Bibliothéque Nationale, 108 (XVII y.y.)

ˣ152- Paris, Bibliothéque Nationale, 109, (XVII y.y.)

153- Ankara Türk Tarih Kurumu, 293 (XVII y.y.)

154- Bakü, M-244/2550, 848 (XVII y.y.)

155- Süleymaniye Ktp. Zühdü Bey, 458 (XVII y.y.)

156- Tahran Meclis Ktp. 3096 (XVIIIy.y.)

157- Ankara Millî Ktp. A.3429 (XIX y.y.)

158- Düşenbe, Tacikistan, III, s.73-74, 875 (XIX y.y.)

ˣ159-(Ankara,Millî Ktp. 337)

ˣ160-(Ankara, Millî Ktp. 496)

ˣ161-(Ankara, Millî Ktp. 868)

1- Yüzyıllar tahminî olarak verilmiştir.

x162- (Ankara, Millî Ktp. Mustafa Çon, A.354)

163- Ankara, Millî Ktp. A.1700

164- Ankara, Millî Ktp. A.2193

165- Ankara Dil-Tarih Fakültesi, Muzaffer Ozak II/551

x166- (Ankara Dil-Tarih Fakültesi, Şemseddin Günören, Bı, 49067)

167- Antalya Elmalı Halk Ktp. 3017

168- Bursa İl Halk Ktp. 1646

169- Edirne, Selimiye Ktp. 603

170- İsparta, Halil Hamid Paşa, 210

171- İsparta Ktp. 330

172- İsparta Ktp. 350

x173- İstanbul Üniversitesi Ktp. 2642

x174- İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 430/I/7

x175- (İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 179)

x176- İzmir Salepçioğlu, 3795

177- Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 4260

178- Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 4370

x179- Konya Yusuf Ağa Ktp. 658 (eski nr.5729)

x180- Konya Yusuf Ağa Ktp. 128 (eski nr. 5730)

181-Kayseri Raşid Efendi, Ek.ıı 194

182- Süleymaniye (Gedik Ahmed Paşa'dan gelen, henüz nr. yok)

x183- Süleymaniye Ktp. Çelebi Abdullah Efendi, 285

x184-(Süleymaniye Ktp. Çorlulu Ali Paşa 350) (zayi)

x185- Süleymaniye Ktp. Zühdü Bey, 458

x186- (Süleymaniye Ktp. Aşir Efendi, 640)

x187- (Üsküdar Hacı Selim Ağa, 190)

x188- (Üsküdar Hacı Selim Ağa, 790)

x189- Amburgo (Vatikan), 39

190- Bakü, B-82/ 14 978, 856

191- Bakü, A-292/9944, 857

192- Bakü, A-437/13 381, 858

193- Bakü, A-432/13 374, 859

194- Bakü, S-407/11 098, 860

195- Bakü, B-1237/11 447, 861

196- Bakü, B-2537/17 202, 862

x197- Dresten, s.84, 80

198- İran, Tahran Üniversitesi Ktp. 4914

199- İran, Sipehsâlâr, 4. bölüm, 446

200- İran, Sipehsâlâr, 4. bölüm, 8086

201- İran, Sipehsâlâr, 4. bölüm, 8230

202- Kahire, al-Hıdıviyye Ktp. 220, umumî 9016

203- Kahire, al-Hıdıviyye Ktp. c.1, 508

x204- Leiden, 2643, (v. 232)

x205- München, Statsbibliothek, 101

206- New York, Edwin Binney (özel)

207- Özbekistan katalogu, c.III, 2681

208- Taşkent İlimler Akademisi, 1662

209- Taşkent İlimler Akademisi, 7716

210- Taşkent İlimler Akademisi, 8481

211- Taşkent İlimler Akademisi, 8926

x212- Uppsala, 305

x213- Viyana, Kaiserlich-Königlichen Hof. Bibliothek, 1216

214- Yogoslavya, Piriştine baş defter, 237

.- Topkapı Sarayı Ktp. Hazine Emaneti, 896'daki Fuzulî Divanı'na (rübaîlerden sonra) Hadîkatu's-Su'ada'daki beyitler ferdiyât başlı-

ğı altında yazılmıştır. H.1062

- "British Museum'da Add. 5989 numaralı, Amid'de 20 Zilhicce 1052 (M.1643) te istinsah edilen 187 yapraklı nesih yazılı mecmuanın ikinci kısmı olan Menakib-i Hazret-i Aişe-ı Sıddıka R.A. S. 5^b-65^b Hadikatu's-Suada'dandır."(1)

Basma Nüshalar:

1- 1261/1845,Kahire-Bulak , Dârü'l-tıba'ati'l-bahire, 364 sahife.

2- 1271/1855, Matbaa-i Amire-i Mısriyye, 2+364 sahife.

3- 1273/1856, İstanbul, Matbaa-i Amire, 359 sahife.

4- 1286/1869-70, Tasvir-i Efkâr Matbaası, 2+359 sahife.

5- 1289/1872-3, İzzet Efendi Matbaası, 2+359 sahife.

6- 1296/1879, İzzet Efendi Matbaası, 1+ 359.

7- 1302/1885, İstanbul Ahter Matbaası, 2+290.

8- 1304/1887, Matbaa-i Osmaniye, 272 sahife.

1- Dr. Müjgan Cunbur, Fuzûlî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi, s.73.

C- TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

1- Arap harfli alfabede bulunup da yeni Türk alfabesinde yer almayan harfler ve işaretler şöyle gösterilmiştir:

'	ء
S̱,s̱	ث
Ḥ,ḥ	ح
H̱,ẖ	خ
Ẕ,ẕ	ذ
Ṣ,ṣ	ص
Ż,ż;Ḍ,ḍ	ض
Ṭ,ṭ	ط
ʿ	ع
Ġ,ġ	غ
Ḳ,ḳ	ق
ñ	ڭ

2- Arapça ve Farsça kelimelerdeki hurûf-ı med denilen harfler şöyle gösterilmiştir:

Ā, ā	آ
Ū, ū, ō	و
Ī, ī, ı̄	ى

3- Farsçadaki vav-ı maʿdûle ile yazılan kelimelerde bu harf ẖ^{v} olarak gösterilmiştir.

4- Bitişik isim ve sıfatları teşkil eden iki kelime arasına - konulmuş, Türkçeleşmiş olanlarına konulmamıştır.

5- Terkib halindeki özel isimler bitişik yazılmıştır: ʿAbdullah, Zeynelʿabidin gibi.

6- Metin tesbitinde nüshaların imlâ özelliklerine (müstensih bazan hareke kullanmıştır) bağlı kalınmıştır. Meselâ: yigirmi, yirmi; tokuz, dokuz; taşlar, daşlar; yeddi, yedi v.b.

7- Kelimelerin telaffuzunda genellikle Redhouse, Turkısh and English Lexion, İstanbul 1978 takip edilmiştir.

8- Metindeki Arapça ʿibareler kendi harfleri ile verilmiştir.

9- Esas nüshanın sahife ve satır numaraları verilmiş, karşılaştırılan nüshaların yalnız sahife numaraları gösterilmiş, metin içinde sahife başlarına / işareti konulmuştur.

10- Şiirlerin vezinleri parantez içinde verilmiştir.

HADİKATU'S-SUA'DA

(METİN)

T1[b],S1[b],Ü1[b],B2 (2)هذا مقتل نامۀ امام حسين المسمى به حديقه السعدا رضى الله عنهم

(4)رب اشرح لى صدرى و يسرلى أمرى واحلل عقده من لسانى يفقهو اقولى

(Rubâî - Ahreb)

/(5)Yā Rab reh-i `ışkunda beni şeydā kıl
Ahkām-ı `ibādetün baña icrā kıl
(6)Nezzāre-i sun`uñda gözüm bīnā kıl
Evsāf-ı habībüñde dilüm gūyā kıl

(7)Hażret-i Melik-i müte`āl-i muktedir ü mün`im müntakim mütekebbir `azzame sultānehu ve `azze şānehu Kitāb-ı vācib(8)ü't-tekrīm ve kelām-ı lāzımü't-ta`zīminde meydān-ı mahabbet belā-keşlerin ve bādiye-i irādet müte`attışların(9)bu hitāb-ı müstetābla ser-efrāz itmiş ki ولنبلونكم ya`nī ey şāh-rāh-ı sadākatde sebāt-ı kadem da(10)`vāsın kılanlar ve ey tarīk-i vefāda lāf-ı istikāmet urup şeref-i imtiyāza tālib olanlar(11)egerçi erkām-ı sahāyif-i i`tikāduñuz bize vāżıhdur ve keyfiyyet-i rusūh-ı salāh u fesāduñuz bize(12)lāyıh ammā size/ dahı ma`lūm olmak içün sizi imtihān iderüz بشى bir nesne ile من الخوف

S2[a] (13)ki ol `ibāretdür ya tergīb-i/`ibādetçün bīm-i `ukūbāt-ı uhrevīden yā zuhūr-ı rütbe-i teslīm ü tevekkül(14) içün ters-i mesāyib-i dünyevīden ولجوع ki ol `ibāretdür ya inkısār-ı savlet-i kuvā-yı şeheviyye(15)içün kaht-ı şarāb ü ta`ām-

Ü2[a] dan yā nefāz-ı ahkām-ı şer`iyye içün irtikāb-ı sıyāmdan ونقص

B3 / من الاموال[16] ki ol 'ibāretdür yā beyān-ı ızhār-ı inkıyād içün ihrāc-ı hums ü zekātdan yā kesr-i tuğyān-ı nefs[17] içün tārāc-ı hādisātdan والانفس ki ol 'ibāretdür yā vāsıta-i kühūletle tenkīs-i[18] kuvā-yı nefsāniyyeden yā vesīle-i emrāzla ta'tīl-i cevārih-i cismāniyyeden والثمرات

T2[a] ki ol 'ibāretdür[1] ya kıllet-i fevākihden ki netīce-i bāğ ü būstāndur yā fevt-i evlāddan ki semere-i şecere-i nev'-i insāndur[2] ve merātib-i imtihān beyān oldukdan sonra buyurmış ki وبشرا لصابرين ya'nī beşāret vir sābirlere[3] الذين anlar kim اذا اصابتهم مصيبة eger vākı' olsa bir musībet anlara قالوا انا لله وانا اليه راجعون[4] ya'nī mebde'-i vücūdumuz hālık-ı ekberdür ve 'ākıbetü'l-emr āna rücū'muz mukarrer . Herāyine[5] bu āyet-i kerīme fehvāsından ve bu 'ibāret-i şerīfe īmāsından müstefād olınan oldur ki 'āmme-i 'ubbāda[6] 'umūm-ı belā şāmildür

S2[b] ve cemī'-i erbāb-ı salāh u fesād imtihān içün/ ولنبلونكم hasrine dāhildür[7] ammā ol cümleden mevākı'-i mesāyibde dāmen-i temkīn dutup muztarib olmayanlar ve mesādır-ı nevāyibde[8] hātıra teskīn virüp ızhār-ı ceza' kılmayanlar isti'dād-ı teşrīf-i beşāret bulmışlar ve müstahıkk-ı[9] tevfīk-i takarrüb olmışlar. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Tālib-i varta-i mesāyibde
Şeref-i sabr ser-efrāz eyler
[10] Sabrdur ol mihak ki mihnetde
Küfr ü īmānı imtiyāz eyler

Bu 'ibāret kütüb-i semāvīden[11] menkūldür ki من احب اواحب صب عليه البلا ya'nī her bende-i mukbil ki muhib olmağa liyākat buldı[12]

. yā mahbūb olmaġa kābil oldı, lacerem kendüsin hedef-i sihām-ı belā ve menzil-i nüzūl-ı 'anā kıldı.(13) Hemīşe sebze-i sadākat gülzār-ı tīnetde bārān-ı belādan neşv ü nemā bulur ve çerāġ-ı mahabbet halvet-i(14) hılkatde āteş-i mihnetden rūşen olur ki البلاء للولاء كاللهب للذهب Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Mihnet-(15) efzā-yı mahabbetdür belā

Kim belā āteş mahabbetdür tılā

Ve bu mefhūma mutābıkdur ve bu mażmūna muvāfık(16) ol ki Hażret-i Risālet buyurmış ki ان الله اذا احب قوما ابتلاهم ya'nī her tāyife kim mahabbet-i(17) ma'būda ihtisās bula, mukarrerdür kim mihnete esīr ve belāya giriftār ola amma merātib-i velā muhāzī-i (18) derecāt-ı/belādur ve me'āric-i belā muvāfık-ı tabakāt-ı velā , bu nükteye muş'ir ve bu ma'nīye muhbirdür ol ki(1) Hażret-i Risālet'den su'āl oldukda ki اى الناس اشد بلاء ya'nī ne gürūh-ı evlād-ı(2) nev'-i insāndan kimdür ki şiddet-i belāyla ma'rūf ve kesret-i 'anāyla mevsūf ola? Buyurdılar ki(3) الانبياء ya'nī serā-perde-i nübüvvet mahremleri ve teşrīf-i risālet muhteremleri/ zīrā merātib-i mihnetleri(4) derecāt-i mahabbetlerine makrūndur ve rif'at-i menziletleri şiddet-i musībetlerinde mażmūn. Ve su'āl (5) olındukda ki ومن بعدهم buyurdılar ki ثم الامثل ya'nī tarīk-i musāberetde ve cadde-i(6) mutāba'atda anlara iktidā kılanlar ve bu nükte evliyaullāha işāretdür ki āyīne-dār-ı hakāyık-ı(7) enbiyā olup 'ālem-i sūretde ahkām-ı nübüvvet icrā idüp merāsim-i şerī'at ihyā iderler .(8) Ve su'āl olındukda ki ومن بعدهم buyurdılar ki فالامثل ya'nī şi-

Marginal sigla: B4; T2[b]; S3[a]

T2[a]15 mihnetdür

me-i takva ve şive-i salahda[9] evliyaya şebih olanlar ve anlara mütaba'at kılanlar ve bu mazmun etkıya-yı enam ve suleha-yı fırka-i islam[9]dan 'ibaretdür ki savalih-i a'maliyle sayir halkdan imtiyaz bulmışlar ve mehasin-i ef'alle akran [11]ü emsale fayık olmışlar. Şi'r:

(Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün)

Ne muhlis ki dergah-ı ma'buda akreb
Hümumi[12] eşedd ü beliyyatı as'ab
'Aceb bu kadar kurb kim olsa vakı'
Olur afet-i ruzgar mukarreb

[13]Fi'l-vakı' alem-i fenada mü'min-i müteellim ve münkir-i mütena''im olmak mahz-ı maslahat ve 'ayn-ı hikmetdür ta mülk-i[14] bakada idrak-ı fevt-i ni'met münkire mucib-i tezayüd-i elem vakı' ola ve ihsas-ı 'adem-i elem mü'mine ba'is -i[15] teza'uf-ı ni'am olup sürurın ziyade kıla. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

S3[b] /Bilmese kafir nedür ni'met ne bilür Ruz-i[16] Haşr
Kim ne lutfun mazharıdur mü'min-i pak-i'tikad
Kılmasa mü'min elem idrakin olmaz[17] muttali'
Kim ne ta'zibiledür duzahda erbab-ı fesad

Herayine mizan-ı bela mümeyyiz-i meratib-i vela[18] olmağın ma'lum oldı ve sübut buldı ki nev'-i insandan bargah-ı ma'buda akreb fırka-i[1] enbiya ve zümre-i evliyadur. Zira şerayit-i ta'zim-i adab-ı 'ibadet ve meras m-i icra-yı şeri'at ve irşad-ı[2] ümmet anlara bir emrdür cemi'-i beliyyata şamil ve bir hükümdür cümle-i lezzata hayil ve bu dahı mukarrer-i cümle-i[3] 'ukala ve makbul-i cemi'-i fuzaladur ki

T3[a]

TÜRKİYE
BİLİMSEL ve TEKNİK
ARAŞTIRMA KURUMU
KÜTÜPHANESİ

efdal-i enbiyā Hażret-i Muhammed Mustafa'dur صلى الله عليه وسلم(4) zīrā cemī'-i enbiyānuñ ümmeti aña mevdū'dur ve ıṣlāh-ı cemī'-i ṭavāyif-i muhtelife ve ümem-i mütenevvi'a aña(5) mercū'dur lācerem mecmū'-ı enbiyādan rütbesi efdal ve beliyyātı etemm ü ekmeldür, ve ol Hażret bu(6) ma'nāya mutābık ve bu mażmūna muvāfık buyurmış ki ما اوذى نبى مثل ما اوذيت ve delīl-i(7) sādık bu da'vāya oldur ki tevārīh-i selefde mestūr ve elsine-i havāṣ ü 'avāmda meşhūr(8) olan enbiyā belālarınuñ hiç biri mu'ādil olmaz ve imkān-ı münāsebet bulmaz Hażret-i Resūlullāh'uñ(9) şanādīd-i Kureyş'den çekdügi cefālara ve süfehā-yı

S4[a] ümmetden gördügi belālara. Ol cümledendür/(10) vākı'a-i deşt-i Kerbelā ve hādise-i katl-i Hüseyn bin 'Aliyy-i Murtażā ki kıd-ı hānedān-ı risālet ve zübde-i dūdmān-ı nübüvvetdür, bī-tekellüf aña müteveccih olan muṣībet Hażret-i Resūl'e nisbet (12) kemāl-i ihānet ve nihāyet-i hakāretdür. Hażret-i İmām(13) Yāfi'ī Kitāb-ı Mir'atü'l-Cinān'da Hasan Basrī nakliyle İbnu'l-Bezzāz'dan nakl itmiş ki :"Vākı'a-i Kerbelā'da Ehl-i Beyt'den on altı nefer-i(14) sāhib-sa'ādet şerbet-i şehādet içmişler ki zamānında her biri bī-mu'ādil ve 'asrında her biri bī-mümāsil idi." Ve Meṣābīhü'l-Kulūb'da mezkūrdur ki Ka'bü'l-Ahbār bir gün ahbār-ı(16) selef nakl iderken didi:" Ey kavm meṣāyib-i cemī'-i ezmineye vākıf oldum ve nevāyib-i mecmū'-ı(17) tevāyife ıttılā' buldum vākı'a-i Kerbelā'dan as'ab hādiseye muttali' olmadum ve andan a'zam (18) musībete mutāla'a kılmadum.

T3[b] Hakkā ki Hażret-i Hüseyn-i mazlūm şehīd oldukda yedi eflāk(1) kan ağladı, didler:" Yā Ebā İshāk hergiz eflāk kan ağlar mı? Didi (2) ويلكم إن قتل الحسين امر عظيم ya'nī ey bī-dertler

katl-i Hüseyn emr-i 'azīmdür zīrā ol Hażret makbūl-ı Rabbü'l-'ālemīn(3) ve ciger-gūşe-i seyyidü'l-murselīn ve ferzend-i seyyid-i evliyā ve nūr-ı dīde-i Fāṭıma-i Zehrā

S4b ve yādigār-ı Hasan-ı(4) Mücteba ve güzīde-i Āl-i 'Abā'dur,/ kasem ol Vācibü'l-Vücūd'a ki Ka'b'un rūhı anun kabża-i kudretinde(5) dür ki nakl-i sahīhle tahkīk etmişem ki Hüseyn-i mazlūmun lakabı(6) melāyike-i āsmān Ebā 'Abdullāh el-maktūl ve melāyike-i arż Ebā 'Abdullāh el-mezbūh ve melāyike-i deryā Hüseyn-i şehīd diyüp ol şehīd olduğı(7) günden kıyāmete dek melāyike-i semāvīden bir gürūh ravża-i mübārekine mücāvir olup anun 'azāsına(8) meşğūldürler ve her şeb-i cum'a yetmiş bīn melek ziyāretine gelüp subha dek 'azāsına iştiğāl(9) idüp subh oldukda hediyye-i sevābla savāmi'-i 'ibādetlerine mürāca'at kılurlar. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Hükm(10) dür kim cemī'-i halk-ı cihān
Melek ü ins ü cinn ü vahş ü ṭuyūr
'Akl ü nefs ü 'anāsır(11) ü eflāk
'Ulvī vü suflī vü ināş ü zükūr
Dutalar mātem-i Hüseyn-i şehīd
İdeler āh(12) ü nāle ta dem-i Sūr
Bu musībetden olmayan āgeh
Ola Ahmed şefā'atinden dūr
(13) Rūz-ı Haşr olmaya nasībi anun
Nazar-ı lutf-ı Kirdigār-ı Ġafūr

Bu dahı cümle-i ahbār-ı sahīhadandur ki (14) من بكى على الحسين اوتباكى وجبت له الجنة ya'nī her kim Hüseyn içün ağlaya yā bir ki-

mesneyi ağlada[15] vācib ola ana duhūl-ı cennet ." Ve Şeyh

S5a Cārullāh 'Allāme'den nakldür ki مَن تشبه بقوم فهو منهم /muk-

tezāsınca eger taklīdle dahı giryān olup ba'zı kimesneyi

giryān itse ol[17] cümleye dāhildür ve ana dahı ol sevāb hā-

sıldur." İmām Rızā-yı Buhārī'den rivāyetdür ki hāk-ı[18]

Kerbelā bir tiynet-i pākdür kim anda tohm-ı şehādet tökilmiş

T4a ve nihāl-i musībet tikilmişdür , eger cūybār-ı[1] dīde-i nem

-nākden anları sīrab itseler الدنيا مزرعة الآخرة muktezāsın-

ca [2] Ravża-ı Rıdvān'da ol tohmun neticesi esmār-ı tena''umat

-ı bihişt-ı bākī ola ve ol nihālün semeresi[3] āsār-ı lezzāt

-ı na'īm-ı müebbet olup intıfā-yı nīrān-ı kahr-ı İlāhī kıla.

Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Hāk-ı pāk-ı[4] Kerbelā'dur ol mübārek buk'a kim
Anda tahsīl-i metālib eylemek āsān olur
Eşk[5] tökmek āh çekmek żāyi' olmaz Rūz-ı Haşr
Kām-bahş-ı çeşm-i pür-hūn u dil-i sūzān olur
[6] Eşk-i ālūn katresi gül-berg-i gülzār-ı bihişt
Dūd-ı āhun meddi nahl-ı Ravża-ı Rıdvān olur

El-minnetü'llillāh ki fırka-i ehl-i İslām'a ve zümre-i ashāb

-ı īmāna bu sa'ādet müyesser ve bu 'ādet mukarrer[8] olup-

dur ki her māh-ı Muharrem tecdīd-i merāsim-i mātem idüp

etrāf ü cevānibden müteveccih-i deşt-i[9] Kerbelā olurlar ve

ol türbet-i şerīfde buk'a buk'a mecālis ü mehafil kurup tek -

B7 rār-ı[10] vekāyi'-i Kerbelā'yla şühedā-yı dāğ-ı musībetin

tāze kılurlar. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Muharremdür bahār-ı gülşen-i ğam
Nesīm-i dil-keşi āh-ı dem-ā-dem
S5[b] /Ol eyler sebze-i müjgānı nem-nāk
Gönüller ğoncasına ol salur[(12)]çāk

Ammā cemī'-i müddetde mecālis ü mehāfilde takrīr olınan vekāyi'-i Kerbelā ve keyfiyyet-i ahvāl-i[(13)] şühedā Fārisī ve Tāzī 'ibāretinde beyān olmağın eşrāf-ı 'Arab ve ekābir-i 'Acem temettu' bulup[(14)] e'izze-i Etrāk ki cüz'-i a'zam-ı terkīb-i 'ālem ve sınf-ı ekser-i nev'-i benī Ādem'dür satr-ı zāyid-i sahāyif-i[(15)] kütüb gibi sufūf-ı mecālisden hāric kalup istifā-yı idrāk-ı hakāyık-ı ahvālden mahrūm[(16)] kalurlardı. Bu sebebden iktizā-yı 'umūm-ı mātem-i Āl zebān-ı hālle ben hāk-sāra ta'arruz itdi ve[(17)] dest-i ta'arruzla girībānum dutdı ki:" Ey perverde-i h̬ān-ı ni'met-i feyz-i Şāh-ı Kerbelā Fużūlī-i[(18)] mübtelā n'ola ger bir tarz-ı mücedded-e muhteri' olsan ve himmet dutup bir maktel-i Türkī/ inşā kılsan[(1)] ki fusahā-yı Türkī-zebān istimā'ından temettu' bulalar ve idrāk-ı mazmūnında 'Arab'dan ve 'Acem'den müstağnī [(2)] olalar. Şi'r:

Ü5[a]
T4[b]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)
Tekrār-ı zikr-i vakı'a-i deşt-i Kerbelā
Makbūl-ı hās ü 'ām u sığār u kibārdur
[(3)] Takrīr idenlere sebeb-i 'izz ü ihtişām
Tahrīr idenlere şeref-i rūzgārdur

Ben ki bu nasīhati[(4)] ısğā kıldum ve bu hıdmetün mahz-ı sa'ādet olduğın / muhakkak bildüm 'adem-i istıtā'at ve kıllet-i [(5)] bidā'atden ihtirāz ü ictināb itmeyüp encāmına teveccüh

S6[a]

kıldum. Egerçi 'ibāret-i Türkī'de beyān-ı[6] vekāyi' düşvār-dur zīrā ki ekser-i elfāzı rekīk ve 'ibāratı nā-hemvārdur ümmīd ki himmet-i evliyā[7] itmāmına müsā'id ola ve encāmı-mına mu'āvenet kıla. Kıt'a:

(Rubâ'î - Ahreb)

Ey feyż-resān-ı 'Arab ü Türk ü 'Acem
[8] Kıldun 'Arab'ı efsah-ı ehl-i 'ālem
İtdün fusahā-yı 'Acem'i 'Īsī-dem
Ben Türk-zebāndan iltifāt eyleme kem

[9] İlāhī vākıf-ı keyfiyyet-i hāl ve 'ālim-i dekāyık-ı ef'āl-sın, bilürsin ki senden ġayrı mu'īn ve müzāhirüm[10] yokdur ve etrāf ü cevānibde hasīd ü mu'ānidüm çokdur, 'amīm-i me-kārimünden ve kemāl-i merāhimünden tevakku' [11] budur ki bu binā-yı mücedded ta'mīrinde ve bu mülk-i mü'ebbed teshīrinde elfāz ü ma'āniden cemī'-i mesālihüm müheyyā[12] kılasın ve ashāb-ı hased ve erbāb-ı 'inād hücūm itdükçe baña mu'īn ü

B8 müsā'id olasın (13) انك على كل شيء قدير Hālā elsine-i 'A-rab'da mezkūr olan maktel-i Ebū Mihnef ve maṣra'-ı Tā'ūsī'-dür ki Seyyid[14] Radiyüddīn Ebū'l-Kāsım 'Alī bin Mūsā bin

Ü5b Ca'fer bin Muhammed et-Tā'ūsī kemāl-i tahkīk ü tedkīk ile isnād-ı[15] mu'teberden nakl idüp itmāmına ihtimām itmiş. Ve

S6b efvāh-ı/'Acem'de meşhūr olan kitāb Ravżatü'ş-Şühedā'dur[16] ki Hażret-i efsahü'l-mütekellimīn Mevlānā Hüseyn Vā'iz te-tebbu'-ı tevārīh ü tefāsīr idüp dikkatle yazmağın[17] rivā-yetleri derece-i sıhhate yetmiş ve ben hāksārun niyyeti oldur ki asl-ı te'līfde Ravżatü'ş-Şühedā'ya[18] iktidā kı-lup sāyir kütübde olan nikat-ı ġarībeleri mümkin oldukça

T5[a] ana ilāve kılam ve Hadīkatu's-Su'adā ile[1] mevsūm idüp on bāb ve bir hātimede sūret-i te'līfine itmām virem. إنشاءالله تعالى[2]

Bāb-ı evvel: Enbiyā ahvālin beyān ider. İkinci bāb: Hazret-i Resūl'ün[3] Kureyş'den çekdügi cefāları beyān ider. Üçinci bāb: Seyyidü'l-Mürselīn vefātın[4] beyān ider. Dördinci bāb: Fātımatü'z-Zehrā vefātın beyān ider. Beşinci bāb: Hazret-i Murtazā [5] vefātın beyān ider. Altıncı bāb: İmām Hasan ahvālin beyān ider. Yedinci bāb: [6] İmām Hüseyn'ün Medīne'den Mekke'-ye geldügin beyān ider. Sekizinci bab: Müslim 'Akīl'ün[7] vefātın beyān ider. Dokuzıncı bāb: İmām Hüseyn'ün Mekke'den Kerbelā'ya geldügin beyān ider.[8] Onıncı bāb: Hazret-i Hü-seyn'ün şehīd olduğın beyān ider. Hātime : Muhadderāt-ı Ehl-i Beyt'ün Kerbelā'dan Şām'a gitdügin beyān ider. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Yā Rab müsāfir-i reh-i sahrā-yı mihnetem
[10] Tevfīk idüp refīk bana sıdk rehber it
Ü6[a] Ser-menzil-i murāda yetür ser-bülend kıl
Mahrūm[11] koyma cümle murādum müyesser it

BĀB-I EVVEL

Ba'żī Enbiyā-ı 'İżām Ve Rüsul-ı Kirām[12] Ṣūret-i Aḥvāllerindedür

Faṣl-ı İbtilā-yı Ādem 'Aleyhi's-selām

Miḥnet-serāy-ı ḫılkat ve dārü'l-belā-yı[13] fıṭratda muṣībet-ze-deler pişvāsı ve dil-şudeler muḳtedāsı Ādem-i Ṣafī'dür. Şi'r:

(Rubā'ī - Aḫreb)

[14]Ādem ki fezā-yı 'āleme basdı ḳadem
Endūh u belāya evvel oldı hem-dem
Maḫṣūṣdur[15] Ādem'e belā-yı 'ālem
'Ālemde belā çekmeyen olmaz ādem

B9 Henüz Ādem-i Ṣafī tengnāy-ı 'ademden[16] fezā-yı vücūda gelmeden ve ḫıl'at-i ḫılḳat geyüp efser-i kerāmet birle ser-efrāz olmadan melāyike [17]zebān-ı ṭa'n uzatdılar ve anı hedef-i tīr-i ṭa'n itdiler ki اتجعل فيها من يفسد فيها . Rivāyetdür [18]ki ibtidā'-i ḫılḳatde Ḥażret-i Melik-i Celīl 'Azrā'īl'e ḥükm itdi ki cemī'

T5b -i eczā-yı zemīnüñ [1]her cüz'inden bir ḳabża ḫāk alup Baṭn-ı

S7b Nu'man'da cem' ḳıla ve bir saḥāba emr itdi ki ḳırḳ gün [2]ol toprağuñ üzerine bārān töküp terbiyetine meşğūl ola. Ve bu ḫıd-mete me'mūr olan [3]saḥāb otuz gün deryā-yı elem ve çeşme-i ġamdan nem çekerdi ve ol toprağa bārān-ı miḥnet [4]tökerdi, ḳırḳıncı gün ki mev'id-i itmāmdı bir niçe ḳaṭre bahr-ı ferāḥ-dan götürüp üzerine saçup [5]ṣūret-i taḫmīrin itmāma yetürdi ve

peyker-i itmāmın zuhūra getürdi, bu sebebden mukarrer oldı[6] ki tıynet-i beşeriyyet ekser-i evkāt menbet-i reyāhīn-i

Ü6b ğam ola/ve hakīkatde āsār-ı sürūr nihāyet-i[7] kıllet bula.

Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ādem'ün ğam birle toprağın muhammer kıldılar

Anda derd ü mihnete menzil mukarrer kıldılar

[8]Mevkıd-ı nīrān-ı endūh eyleyüp terkībini

Safha-ı cānında nakş-ı ğam musavver kıldılar

El-kıssa Ādem[9] vücūda gelüp يا آدم اسكن انت وزوجك الجنة işāretiyle sākin-i bihişt oldukda ve mīve-i şecere-i [10]menhiyyeden ğayrı cemī`-i tena``umātınun tasarrufına ruhsat buldukda İblīs ol hāle vākıf[11] olup bünyād-ı hased kılup vāsıta-i mār ü tāvūsla bihiştde girdi ve Ādem'e vesvese virdi ve rāh-ı[12] dalālet gösterdi. Ve Ādem'ün İblīs'e mağlūb olduğına sebeb bu oldı ki mazhar-ı ef`āl-i [13]sütūde ve masdar-ı hıyāl-i hamīde idi kizb ü hılāfa imkān virmeyüp İblīs'ün sözin[14] mahz-ı nasīhat tasavvur itdi. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ey hoş ol sāfī tabī`at kim zamīr-i pākine

Yetmeye[15] mutlak bu kim `ālemde mekr ü hīle var

Ey hoş ol sāhib-sahāvet kim dem-i ızhār-ı cūd

[16]Düşmanun maksudın öz nef`īne eyler ihtiyār

Rivāyetdür ki şecere-i menhiyye mīvesin Ādem ü Havvā[17] tenāvül itdükden sonra gerd-i idbār çihre-i i`tibārların dutup ve efser-i `izzet fark-ı iktidārlarından[18] düşüp ve hıl`at

B10 -ı kerāmet bedenlerinden intizā` bulup ve sūret-i hālleri

T6[a] diger-gün olup[1] muztarib ve mütehayyir kaldılar ve mesned-i `izzetde iken mu`tekif-i zaviyye-i hırman oldılar, hıdmetlerine[2] Rıdvan me'mur iken anlardan nefret kıldı ve seray-ı sürurları ma`mur iken seyl-i hadiseden[3] viran oldı ol bi-çareler mekşufü'l-`avre kalup haya kılmağın her dırahta ki penah içün müteveccih[4] olurlardı anlardan firar iderdi. Bu

Ü7[a] haletde Hazret-i `İzzet'den nida geldi ki:" یا آدم افررت منا Ādem eyitdi:" بل حیاءمنك Ya`ni: Senden firar itmezem kendü fi`lümden şermendeem." [6] Şi`r:

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

Büzürgvar Hudaya isa'et-i `amelüm

Beni mükerrem iken har ü haksar itdi

Budur[7] cezası anun kim sana muhalif olup

Heva-yı nefs müra`atın ihtiyar itdi

S8[b] `Akıbet[8] berg-i incirden setr-i `avret idüp ferman-ı kaza cereyanla bihiştden çıkmağa `azm itdiler. Ādem[9] Havva'nun elin dutup bihiştden daşra kadem basdukda bir sa`at yemin ü yesare bakup tevakku`[10] iderdi ki maşrık-ı keremden afitab-ı `avf u `ata tulu` idüp zulmet-i hırmana ida'et vire[11] ve evc-i `inayetden sahab-ı `atıfet peyda olup gülzar-ı ümmide taravet yetüre, hiç canibden rayiha-i[12] murad istişmam itmeyüp ve hiç tarafdan derdine derman yetmeyüp na-ümmid kadem daşraya basdukda[13] lisanına kelime-i بسم الله الرحمن الرحيم cari oldı. Cebra'il eyitdi: " Ya Ādem bir dem tevakkuf it ola ki[14] bu kelime-i tayyibe berekatından ebvab-ı merhamet iftitah bula ve şekavet sa`adete mübeddel ola." Hıtab[15] geldi ki:" Ey Cebra'il Ādem'e nişe mani` oldun?" Cebra'il e-

yitdi:" İlāhi seni Rahman ve Rahīm ismiyle yād[16] itdi n'ola ki deryā-yı rahmetün mevce gelüp ve bahr-ı 'ināyetün mütelātım olup bu sergeşteyi varta-i[17] belādan bir kenāra çekse ve gülzār-i ümmīdine sahāb-ı mekrümetün bārān-ı rahmet dökse." Nidā geldi[18] ki: " Ey Cebrā'īl benüm rahmetüm 'āmmdur, eger bugün Ādem'e

T6b ta'alluk olsa bir nefse mahsūs olmış ola[1] sabr it ki 'arsa -i

Ü7b,S9a dünyādan mülk-ı/ 'ukbāya teveccüh kıldukda[2] kendüye ve bin bin evlādına ızhār-ı kemāl-i tarahhum kılam ve hevl-i Kıyāmet'de cemī'-i mücrimlerine penāh[3] olam. Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

B11 Zihī kerīm ki her dem 'umūm-ı/ merhameti

'Atāya cümle-i halkı ümīd-vār eyler

Zihī cevād ki[4] mücrimleri tesellī idüp

Hemīşe 'avf-ı günahıyle iftihār eyler

Kenzü'l-Hakāyık'da mestūrdur ki[5] Ādem bihiştden ihrāc olduğına sebeb bu idi ki müte'arrıż-ı 'ışk oldı ve 'ışk iktiżā-yı dār[6] ü'l-melām idüp mülāzım-ı erbāb-ı melāmetdür ki ana Dārü's-Selām münāsib olmaz ve ehl-i selāmet[7] ihtilātıyla revnak bulmaz. Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Eger melāmete sabr eylemezsin ey ġāfil

Melāmet eyleme 'ışkı yüri selāmetle

[8] Kemāl-i 'ışk melāmetdedür hayāl itme

Ki 'ışk zevk vire olmasa melāmetle

Ve ol nihāl-i [9] dil-rübā ki şecere-i menhiyye sūretinde Ādem'e görindi şāhid-i mahabbet idi ve ol nehy-i tenzīhden ġaraz izdiyād-ı[10] raġbet idi ki الناس حريص على ما منع

yemegin ki eger ol şecere men'le ihtisās bulmasaydı ve [11] nehyle

(11) memnū' olmasaydı Ādem kesret-i lezzat-ı tena''umātdan āna pervā kılmayaydı ve şiddet-i işğāl-i sāyir (12) ezvākdan āna mültefit olmayaydı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Lutfdur her cevr kim 'uşşākına ol māh ider
(13)Kılmağa nezzāre ğāfil olanı āgāh ider
S9[b] Her cefāsında habībün bin 'ināyetdür nihān
Kim ki(14)ğāfildür cefāsında anun ikrāh ider

'Āşıka ma'şūkdan cefā 'ayn-ı vefādur andan ğāfil (15)olmak āna bir cefādur.

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Ne hoşdur ol ki mahbūb ola pür-fen
Gönülde dost ola ve dilde düşmen
Cefāsından vefālar ola mazmūn
Olup 'ayn-ı taleb men'ine makrūn
Ü8[a] /Firāka ola zāhirde (17)taleb-kār
Visāle ola batında harīdār

El-kıssa Ādem'e hükm oldı ki: "Ey Ādem eger murādun (18) bihişt ise müyesser oldı kanā'at kıl ve şecere-i menhiyye etrāfına varma ve āna māyil olma ve muhakkak bil ki anun(1)mīvesi endūh ü mihnet ve sāyesi zulmet ü hayretdür." Ādem
T7[a] tabī'atı muktezāsınca çün Bihişt'i (2)görmişdi andan rağbet götürüp şāhid-i mahabbete gönül virmişti. Lācerem leşker-i belā ki (3)lāzıme-i 'ışkdur āna mülāzım oldı ve girdāb-i mihnet ki 'ayn-ı deryā-yı mahabbetdur anı ihāta (4)kıldı.Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

'Işk da'vadur cefa çekmek güvah

Ger güvah olmazsa da'vadur tebah

B12 (5)Sultanü'l-'Arifin قدس سره /buyurmış ki hılkat-i Adem-'den mukaddem şahid-i mahabbet cilve-i zuhur(6)itmege bir mazhar isterdi ve ol zaman ki debdebe-i 'ibadet-i İblis mülk

S10a ü melekutı dutdı/şahid-i(7)mahabbet anun ittisaline meyl itdi. Amma sultan-ı gayret ol ittisale ruhsat virmeyüp ve anun (8)zevk-i visalin İblis'e layık görmeyüp hemişe perde-i hafa ve halvet-i gabada saklardı ol(9)vakte dek ki dest-i kudret ruhsare-i Adem'den nıkab-ı 'adem götürüp anı mescud-ı melayık(10)kıldı ve Adem şeref-i keramet bulup manzur-ı 'ayn-ı a'yan-ı mümkinat oldı. Beyt :

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Feilün)

Münevver oldı (11)cihan pertev-i cemalinden

Müşerref oldı zaman devlet-i visalinden

Şahid-i mahabbet nüzhet-(12)seray-ı Behişt'de şecere-i men-

Ü8b hiyye suretinde kendüsin ana /arz itdi ve Adem ihtiyarsız valih(13)olup hem anda temenna-yı müvasalat kılup damenin dutdı amma perdedar-ı harem-seray-ı irade-i(14)Rabbani ve hacib-i dergah-ı bargah meşiyyet-i te'yid-i Sübhani men' itdi ki:"Ey Adem bu 'arus-ı zibanun(15)hilye-i ziyneti gevher-i eşk-i çeşm-i pür-nem ve yakut-ı şu'le-i ateş-i ah-ı demademdür.ve Behişt-serayında (16)bu halel suret bulmaz.Tahammül it ki dar-ı dünyada bu ziynetlerile müzeyyen oldukdan sonra anun(17)'akd-i tezvici sana müyesser olur ve ol ziynetler bu 'arusun revnak-ı cemalin ziyade kılur.

T10a16 bulınmaz

Beyt:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

(18)'Arûs-ı 'ışka zîver rûy-ı zerd ü eşk-i gülgûndur

Dil-i sûzân ü cism-i derdnâk ü çeşm-i pür-hûndur

T7[b], S10[b] (1)/Pes Âdem ki 'ışkdan bî-karârdı va'de-i visâl ve ümmîd-i ittisâlle terk-i Behişt idüp mihnet(2)hâne-i dünyâyı ihtiyâr itdi ve da'vâ-yı mahabbetde zevkle dâmen-i sabr dutdı .Hükm oldı ki :" Ey Âdem(3)Havvâ'dan mübâ'adet ihtiyâr it ve mülk-i feragatden tecâvüz idüp ser-i kûy-ı belâda karâr(4)it ki hengâm-ı visâl münkazı oldı ve eyyâm-ı firâk geldi ve zamân -ı musâhabet encâm bulup(5)evân-ı müfârakat oldı.Şi'r:

(Rubâî - Ahreb)

Ey mâ'il-i râhat ğama hem-râh olğıl

Dem-i zevkden urma hem-dem-i âh/olğıl

Ey câmi'-i her- sıfat visâli bildün

Hicrân eleminden dahı âgâh olğıl

(7)El-kıssa mıkrâz-ı i'tirâz müddet-i rişte-i muvâsalat

Ü9[a] -peyvendi kat'/idüp ve Âdem Havvâ'dan müfârakat(8)kılup her biri bir diyâra düşdi ve yüz bin belâya sataşdı. Âdem vâdî-i Serandîb'de(9)sergerdân olup Havvâ sâhil-i deryâ-yı Hind'e düşdi. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ne işdür ey felek dildârı(10)dildârından ayurmak

Cefâkeş 'âşıkı yâr-ı vefâdârından ayurmak

Âdem ve Havvâ kendü hâletlerine (11)giryân ve cemî'-i melâyık anun vâkı'alarına hayrân olup iki yüz yıl bu nev'le

S11[a] perîşânlık çekdiler(12)ve eşk-i nedâmet tökdiler /İbn 'Abbâs'dan nakldür ki: "Hergâh ki Âdem yâd-ı Behişt iderdi

bī-ḥūş[13] olup özinden giderdi." Ḥażret-i ʿİzzet'den nidā ge-
lürdi ki: "Ey Cebra'īl, Ādem garībdür anūnla[14] müvāneset
ḳıl." Bir gün Ādem Cebra'īl'den su'āl itdi ki:" Ey enīs-i
celīsüm Ḥavvā'dan ne ḫaberün var?"[15] Cebra'īl itdi:"Ol
sākin-i sāḥil-i deryā-yı Hind olup senün firāḳūnla giryān-
dur ve işi hemīşe āh[16]ü efgāndur." Ādem ol ḫaber isti-
māʿından bī-hūş olup ʿālem-i mürāḳabetde gördi ki Ḥavvā
sāḥil-i[17] deryāda ebr-vār seyl-āb-ı demādem töküp ki يا حبيبى
آدم أجائع انت ام شبعان ألابس أنت أم عريان أنائم أنت أم يقظا ن Ādem cevāb

T8ª virmek tedārükinde iken[1] özine gelüp Ḥavvā'yı görmeyüp
bir nevḥa ḳıldı ki Cebra'īle tezelzül düşüp su'āl itdi[2] ki:
Ey Ādem bu ne ḥāletdür?" Ādem ṣūret-i vāḳıʿasın beyān it-
dükde Cebra'īl ol ḫaberden müte'essir[3] olup münācāt itdi ki:

Ü9ᵇ "Yā Rab bu garīb-i bī-çāreye raḥm it."/Ḫiṭāb geldi ki:" Ey
Cebra'īl[4] vaḳt oldı ki gülzār-ı ümmīde nesīm-i maḳṣad gü-
zār ḳıla ve ol nesīmle gonçe-i maḳṣūd açıla. Beyt:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

[5] Āh-ı āteş-bārı ʿuşşāḳun sirāyetsiz degül

ʿAḳıbet her gam yeter pāyāna gāyetsiz degül

El-ḳıṣṣa[6] Ādem'ün tövbesi ḳabūl olup duʿāsı icābet buldı.

S11ᵇ Muḥaḳḳıḳlardan/naḳldür ki sebeb-i ḳabūl-i[7] tövbe-i Ādem
üç nesne idi; biri ḥayā ve biri bükā ve biri duʿā. Ammā

B14 ḥayāsı ol gāyetde idi ki [8]/ibtidā-yi ḫılḳatde üç yüz yıl
bir mertebe bulmışdı ki hücūm-ı seyl-āb-i eşkden ruhsārın-
da[9] cūybārlar ʿıyān olup ve Fırat ve Dicle gibi andan vu-
ḥūş ü ṭuyūr temettuʿ bulup dirlerdi[10] ki:" Ne ḫoş-āb-ı
ḫoş-güvār ve ne zībā şerbet-i sāz-kārdur." Ādem ol sözi is-
tihzāya ḥaml[11] idüp bir gün münācāt itdi ki: "Yā Rab vuḥūş u

tuyūr benüm āb-ı çeşmümle temaşhur iderler(12) ve āb-ı şūra şerbet-i hoş-güvār dirler." Nidā geldi ki:"Ey Ādem hīç cevher gevher-i eşk-i ehl-i niyāzdan(13) a'lā ve hīç şerbet zülāl-i sirişk-i merdüm-i pāk-bāzdan eclā degül.Fi'l-vākı' bir gevher ki ma'deni(14) dīde-i erbāb-ı nazardur, hāk-ı mezellet-de kalmaz ve bir cevher ki benüm tuhfe-i dergāhumdur muhakkar olmaz." (15)Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Veh ne ma'adendür sevād-ı çeşm-i ter kim andadur

Dāne-i dürr-i sirişk ü lem'a-i nūr-ı basar

(16)Ol birinde rütbe-i mi'rāc-ı dergāh-ı kabūl

Bu birinde kuvvet-i keyfiyyet-i feyz-i nazar

Ammā du'ā-yı Ādem bu idi ki (17):"Yā Rab Muhammed ve Āl-i Muhammed

Ü10[a] hakkıyçün tövbemi kabūl it."/Bir gün bārgāh-ı 'İzzet'den

S12[a] nidā geldi ki:"(18)Ey Ādem sen Muhammed'i ne bilürsin ki/ zeyl-i şefā'atine mütemessik olursın?" Ādem eyitdi:" Yā

T8[b] Rab Muhammed'ün(1) ism-i şerīfin safha-i sāk-ı 'arşda senün nām-ı latīfüne mukārin gördüm,bildüm ki andan eşref (2)ve efdal halkun yokdur ana tevessül iderem.Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Eser-i nūr-ı Mustafā'yı görün

Hātem-i hayl-i (3) enbiyāyı görün

Nūr-ı rāyı çerāğ-ı 'ālemdür

Āb-ı rūyı şefī'-i Ādemdür

Ve Ādem'ün bir (4)musībeti dahı katl-i Hābil'di.Rivāyetdür ehl-i tefsīrden ki kabūl-ı tövbeden sonra Ādem Havvā'ya mulhak (5)oldı ve yigirmi növbet Havvā hāmile olup her növbet bir gulām ve bir cāriye andan zuhūra geldi(6) ve şerī'at-i

Âdem'de her batnun cariyesi ğayr batnun ğulamına virilmek 'adet iken ittifaka(7) Kabil'ün hem-zadı olan İklima nam cariye Habil hem-zadı olan Yehuda nam cariyeden ecmel(8) vaki' oldı ve Âdem Habil hem-zadı olan cariyeyi Kabil'e hükm kıldı ve Kabil 'adet-i mesnuneye (9) kayil olup kabul itmedi ki

B15 İklima'yı Habil'e virüp kendü/Yehuda'ya kana'at kıla ve sayir(10) evlad-ı Âdem gibi muti' ve münkad-ı şer' ola. Mukabere kıldı ki :"Ey Âdem bu müdde'a eser-i mahabbetündür ne(11) ki mukteza-yı şeri'atün." Âdem eyitdi:" Eger benüm salahuma

S12b /razı olmazsın murafa'anuzı Kadı-i Hacat'a(12) rücu' idüp anun emrine razi olun ve anun hükmine mütaba'at kılun ."Biri mü-

Ü10b zari' idi(13)/mezru'atından birkaç huşe hazır idüp ve biri çoban idi bir koyun müheyya kılup(14) bir 'arsada koyup şart itdiler ki her kimün kurbanı makbul olursa İklima'yı ol tasarruf(15) kıla. Mutarassıd-ı hükm oldukda 'alem-i ğaybdan bir berk-i lami' çıkup Habil'ün kurbanın tasarruf kıldı(16) ve Kabil'ün kurbanı mu'attal kaldı. Bu vasıtadan ateş-i hased Kabil'ün bina-yı ihtiyarın (17) yakup ve seyl ab-ı reşk ma'mure-i kararın yıkup Habil'ün helakine 'azm itdi ve himmet dutdı.(18) Âdem mütevecciih-i ziyaret-i Beytü'l-~~Mukaddes~~ Makdis ol-

T9a dukda fursat bulup meşgul-ı hvab iken anı helak(1) idüp kırk gün başı üzerine götürüp gezerdi, zira bilmezdi ki nitmek gerek . Bir(2) gün gördi ki bir ğurab bir hufra mahfur idüp bir ğurab meyyiti defn itdi, andan irşad(3) olup Habil'i defn idüp üzerinden gitdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fa'lün(Fe'ilün))

Reşkdür cana ıztırab(4) salan

Reşkdür 'alemi harab kılan

T8b7 Habil'ün / Kabil// T9a3 özinden

Reşkdür mūcib-i cefā-yı Yezīd

Reşkdür kim Hüseyn'i(5) itdi şehīd

S13[a] El-kıssa Ādem Beytü'l-Mukaddes'den müracaʿat/kıldukda cemīʿ-i evlādı istıkbāl(6) idüp Hābīl anlarun silkinde olmamagın ahvālin istifsār itdükde didiler:" Bir nice gündür(7) ki gayib olupdur." Ādem muztarib olup yeddi gün tecessüs ü tefahhus itdi, sekkizinci gün (8) melāletle yukuya gitdi. Vākıʿasında

Ü11[a] gördi ki Hābīl ālūde-i hāk u hūn olup(9)/istigāse iderdi ki يا ابتاه الغياث Ādem ıztırābla bī_dār olup feryād itdükde Cebra'īl(10) hāzır olup eyitdi:" Ey Ādem bu ne figandur?" Ādem sūret-i vākıʿayı beyān idüp(11) Hābīl'ün hālin sordı. Cebra'īl eyitdi:" Hābīl'i Kābīl helāk idüp bir mevziʿde defn(12) itmişdür." Ādem bünyād-ı nevha kılup tazarruʿ itdi ki:" Ey

B16 birāder/Cebra'īl anun mezārın bana göster.(13)" Cebra'īl Ādem'i Hābīl'ün mezārı üzerine götürüp ve Ādem anun mezārından tobrak hicābın (14) götürüp gördi ki peykeri bozılmış ve aʿzāsı pāre pāre olmış. Āgāz-ı nevha kılup(15) rūy-ı tazarruʿ bārgāh-ı bī-niyāza dutdı ve münācāt itdi ki :" Yā Rab Kābīl senün hükmünden(16) tecāvüz kılup ve benüm hürmetüm dutmayup bu mazlūmı katl itmiş cezāsın vir." Hazret-i ʿİzzet'den (17) nidā geldi ki:" Ey Ādem mukarrer itdüm ki nısf-ı ʿazāb-ı Dūzah Kābīl'e mensūb ola ve ol ʿazāb(18) içinde müebbed kala."

S13[b] Ey ʿazīzler/her gāh ki Ādem hürmetin dutmayup anun ferzendin

T9[b] katl idüp (1) bunca ʿazāba müstahıkk olur. Maʿlūmdur ki Hazret-i Resūl'ün ki Ādem'den eşref ü efdaldür(2) hürmetin dutmayup ekser evlādın şehīd iden ne taʿzībe istihkāk bulup ve dāyimā ne ʿukūbetde(3) kalur. Sahīfe-i Rızaviyye'de mestūrdur ki; kātil-i Hüseyn Dūzah'da bir āteşīn tābūt içinde(4) mahbūs ola ki rāyi-

ha-i kerihesinden ehl-i Duzah nefret kıla. Bi-tekellüf Hüseyn-i

Ü11[b] mazlumun(5) katli/vakı'a-i a'zam ve hadise-i ekberdür ve ol çekdügi mihnet Âdem çekdügi mihnetden beterdür.(6) Egerçi Âdem Behişt'den cüda düşüp vadi-i gurbetde sergerdan oldı amma Hazret-i Hüseyn(7) Medine-i mutahhara ve Mekke-i mu'azzama ve Ravza-i Resulu llah'dan mahrum olup gurbet-i Kerbela'da azar(8) ve iza buldı ve eger Âdem bir ferzendinün katlinden mütezeccir olup melalet çekdi, ol Hazret (9) evlad-ı müte'addid şehadetin müşahade kılup eşk-i nedamet dökdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Mihnet-i Âdem değül(10) manend-i enduh-ı Hüseyn

Fi'l-mesel bir şu'ledür berk-i beladan ol şerer

Eşref-i halk-ı cihanun(11) ekser-i evladını

Katl iden dünyada ve 'ukbada olmaz behrever

Fasl-ı İbtila-yı Nuh 'Aleyhi's-selam

S14[a] (12)/Badiye-i mihnet bela-keşlerinün ve bade-i mahabbet serhoşlarınun biri dahı Hazret-i Nuh Nebi'dür(13) ki tokuz yüz yıl hedef-i siham-ı siyaset-i süfeha-yı kavm oldı ve seng-diller cefasın çeküp(14) sabr kıldı ve da'vet itmekde taksir itmedi ve dekayık-ı teblig-i ahkam -ı İlahi'de andan tekahül(15) ve tekasül zuhura yetmedi. Tazallüm'de mesturdur ki ol vazı'-ı kanun-ı şeri'at ve ol gülzar-ı(16) reyahin-i keramete her gün

B17 /sehab-ı sitemden jale-var ol mıkdar seng-i siyaset yeterdi (17) ki cism-i latifi la'l-i ab-dar gibi taşlar içinde iterdi, amma yine Cebra'il hazır olup ol gül-i bag-ı(18) risaleti lale-var came-i pür-hun ve a'za-yı pare pare ile taş-

T10[a] -lar içinden çıkarup yine encümen[1]-ârâ-yı kavm olup kelime-i

Ü12[a] قولوا لا اله الا الله/ʿibāretle anlara āgāz-ı daʿvet iderdi.[2] Müddet-i ʿömrinde bu tarīkı meslūk idüp üç karnın kavmiyle müdārā kıldı ammā gün[3] günden kavmün cefāsı āna ziyāde oldı .Bir gün bir müdebbir ferzend-i nā-pesendīne Nūh'ı gösterüp[4] nasīhat kıldı ki:" Ey ferzend bizüm tarīkımüzde bu şahsa ihānet ʿayn -ı ʿibādetdür,gāfil olmayasın[5] ve taksīr kılmayasın." Ol harām-zāde eyitdi:" Ey peder olmaya ki bu vasiyyet edā ol-

S14[b] madan ecel[6] yetüp beni bu/ʿibādet sevābından mahrūm ide." Pes Hazret-i Nūh'a müteveccih olup bir daşla[7] cebīn-i mübārekin mecrūh idüp mehāsin-i şerīfine kan revān oldı ve ol seyl-i hūn-ābla[8] deryā-yı belā-yı tūfān temevvüc idüp Hazret-i Nūh duʿā kıldı ki رب انی مغلوب فانتصر[9] nāvek-i duʿāsı hedef-i icābete yetüp ve ihāta-i tūfān ʿālemi dutup ce - mīʿ-i muhālif gark[10] oldı, heman Nūh tābiʿlerle kurtıldı.

Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Seyl-i bī dād ü sitemdür menşe'-i tūfān-ı Nūh
[11] Olmasun gāfil belādan ehl-i bī dād ü sitem

Hāne-i zālim gider seyl āba mānend-i habāb
[12] Dutsa tūfān ʿālemi mazlūma tūfāndan ne gam

Kenzü'l-Garāyib'de mestūrdur ki zevrak-ı[13] Nūh eyyām-ı tūfān'da her taraf seyr iderken hıtta-i Kerbelā'ya irişdükde Cāyiriyye[14] didükleri menzilde mütehayyir olup tevakkuf idüp hareketden düşdi. Hazret-i Nūh bu hālete hayret itdükde[15] nidā geldi ki:" Ey Nūh bu ol menzildür ki sefīne-i

Ü12[b] مثل اهل بیتی کمثل سفینة نوح[16] bu menzilde/garka-i girdāb-ı hūn

ola ve Ehl-i Beyt'ün ekser efazıl ü a'yanın bu menzil-i da-
yire-i hayrete (17) bırakup ser-gerdan kıla ,fi'l-vakı'
te'emmül itdükde münasib görinür hadis-i sahih muktezasınca
B18 (18) sefine-i Nuh'a Ehl-i Beyt-i risalet./ Zira heva-yı nefs-i
S15a,T10b ashab-ı 'inadla/derya-yı mesayib mütelatım (1) oldukda ve sah-
ra-yı Kerbela'yı tufan-ı bela ihata kıldukda her kim Ehl-i
Beyt'e dahil idi (2) bela-yı ma'sıyetden necat buldı ve her kim
haricdi helak oldı.Rivayetdür ki Hazret (3) Hüseyn Medine'den
'azimet-i Kufe kıldukda yeddi yaşında bir ma'sumesi olup
murafakatına (4) kudret bulmamagın Ümmü Seleme hıdmetinde kal-
mışdı ve vakı'a-yı Kerbela'da Hazret-i İmam şehid (5) olduk-
da bir gurab-ı müşkin-bal perr ü balin kanla rengin idüp
müteveccih-i Medine'olup Ümmü (6) Seleme divar-serayına konup bal-
efşanlık iderdi.Ol ma'sume görüp firasetle (7) Hüseyn'ün şe-
hadetin ma'lum idüp figan kıldı.Ümmü Seleme eyitdi:" Ey
mahdume ne vakı' oldı?" (8) Ol ma'sume eyitdi:" Ey 'aziz
gurab muhbir-i ahval-i sefine-i Nuh'dur,galiba bu gün sefi-
ne-i (9) Ehl-i Beyt tufan-ı bela-yı dünyadan necat buldı ve
muharrik-i heva-yı kurb-ı İlahi anları varta-i (10) hayilden
vasıl-ı sahil-i necat kıldı ve bu gurab andan gelür ve an-
lardan haber virür.Ümmü Seleme (11) eyitdi:"Bir gün Hazret-i Resul
Ü13a halvetden daşra çıkup bir müddet/meks idüp müraca'at (12) it-
di, Jülide-muy ve gubar-alude-ruy didüm:" Ya Resulallah bu
S15b küdurete/bais nedür?" (13) Buyurdı ki:" Ey Ümmü Seleme bana
bu gice 'İrak'da bir makam gösterdiler ki ana Kerbela dirler
ve ol menzilde (14) Hüseyn'ün ve ba'zı evladınun katl-gahını
ziyaret ittürdiler ve ben ol menzilden bir mikdar hak (15)

alup gelmişem ve mübārek ellerin açup ol tobrağı bana teslīm itdi ve buyurdı ki:" Bu tobrağı(16)bir şīşede hıfz it ol gün ki va'de-i şehādet yeter bu şīşedeki ecza-yı türāb(17)evrāk-ı gül gibi kan rengin tutar." Ve ben ol tobrağı hıfz itmişem. Ve bir rivāyet dahı Kadı (18)'Iyāz Kitāb-ı Şifā'dan nakl itmiş ki Hazret-i Resūl Hüseyn-i mazlūmun katlinden haber virüp(1)zemīn-i Kerbelā'dan ki ana Taftaf dirlerdi bir kabza hāk alup Ümmü Seleme'ye tapşurdı ve bir(2)rivāyet dahı İmām Yāfi'ī Mir'ātü'l-Cinān'da Enes bin Mālik'den İmām Hanbel vāsıtasıyla (3)nakl idüp mestūr itmiş ki bir gün melekü's/-sehāb hücre-i risālete gelüp Hazret-i Hüseyn hāzır (4)oldı ve kolların Hazret-i Resūl'un boynına bırakup mübārek gīsūlarıyle bünyād-ı mülā'abe kıldı.(5)Melekü's-sehāb eyitdi:" Yā Resūlallah bu perverde-i ni' metün olan ferzend -i sa'ādet-mendüni ümmet-i(6)bī-vefā Kerbelā'da katl ideler.Ve Kerbelā'dan bir mıkdār hāk nümūne içün Hazret-i Resūl'e/'arz itdi(7)ve Hazret anı Ümmü Seleme'ye teslīm itmişdi.Her takdīrle Ümmü Seleme ol/şīşeyi hāzır idüp mülāhaza (8)kıldukda gördiler ki ol hāk hūn-ı nāb olmış ve ol nişāne vukū' bulmış .Çün nişāne(9)ile Kerbelā vākı'asınun keyfiyyetin bildiler āğāz-ı musībet kılup 'azāya 'azīmet kıldılar. Şi'r:

T11[a] B19 S16[a] Ü13[b]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'īlü Fâ'ilün)

(10)Yā Rab ne fitnedür ki harāb itdi 'ālemi
Āzürde kıldı rūh-ı Resūl-ı mükerremi
A'yān-i(11)Āl-i Ahmed'e gerdūn cefā kılup
Eşrāf-ı Ehl-i Beyt'e revā gördi mātemi

Vā-ḥasretā ki buldı(12) ḫalel seyl-i fitneden
Şer'ūn binā-yı mutḳan ü bünyād-ı muḥkemi
Gülzār-ı Kerbelā'ya tikildi nihāl-i ġam
(13) Ḫoşdur kim anı eyleye sīr āb göz nemi

Faṣl-ı İbtilā-yı Ḫalīlullāh 'Aleyhi's-selām

Diyār-ı belā müsāfirleri(14) ve 'aḳār-ı 'ana mücāvirlerinūn cümlesinden biri maḥbūb-ı Melik-i Celīl İbrāhīm Ḫalīl'dür ki ta ḫil'at-i (15) ḫılletle ser-efrāz oldı ve ḫalvet-i ḫulletde şeref-i maḥremiyyet buldı. Hergiz hücūm-ı belādan amān(16) bulmadı ve ṣudūr-ı ḥādiseden fāriġ olmadı. Belādan biri oldur ki Nemrūd-ı merdūdun āteş-i(17) istīlāsı zebāne çeküp ve seḥāb-ı tasallutı bārān-ı belā töküp istid'ā ḳıldı ki ol tılā-ı tamām (18) 'ıyāre āteş-i sūzānla tāb vire ve ol şem'-i şebistānı yaḳup ẓulmet serāy-ı/küfrine nūr-ı sürūr yetüre(1).

S16b

T11b

El-ḳıṣṣa İbrāhīm mancınıḳa girdükde ve melāyike anı āteşe müteveccih gördükde münācāt itdiler ki:" Yā Rab(2) cemī'-i beni Ādem'den bir kimesnedür ki senün aḥādiyyetüne mu'terifdür ve 'ibādetünde muttaṣıfdur anı(3) yandurmaḳ iderler ruḫṣat vir ki mu'āvenet ḳılup anı bu tehlikeden/ḫalāṣ idelüm. Ḥażret-i 'İzzet'den ḫitāb geldi ki:" Mülāzemetine gidün ve eger mu'āvenet isterse meded idün."(5) Bu işāretle melekü's-seḥāb/ḥāżır olup eyitdi:" Ey Ḫalīl ruḫṣat virsen seyl āb-ı siyāsetle(6) a'dānun nāyire-i fesādın munṭafi ḳılup binā-yı 'inādın fenāya virmeğe ḥāżır olmışam ve melekü'l-'arż (7) eyitdi:" Eğer işāret olsa ḳavm-i Nemrūd'u Ḳārūn gibi taḥte's-serāya çekmeğe 'azīmet ḳılmışam.(8) Ḥaż-

Ü14a

B20

ret-i Halîl eyitdi:" Ey 'ummâl-ı kârhâne-i dünyâ ve ey huf-
fâz-ı kavânîn-i nizâm-ı eşyâ salâh-ı bihbûdumda(9) benüm ih-
tiyârum ve dostdan gelen derdün dermânına benüm iktidârum yok-
dur. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(10)Derdle horsend olan derdine dermân istemez
Zevk-i mihnet birle 'âşık râhat-i cân(11) istemez
Her kimi isterse cânân 'âlem-i 'ışkında ferd
Sabr ider tenhâlıga ensâr ü a'vân istemez

(12)Bu münâzaralardan sonra ki Halîl mancınıkdan cüdâ olup
âteş-i sûzâna düşmege karîb oldı(13) Cebra'îl-i Emîn ol
S17[a] şem'ün pervâne-vâr başına çizginüp/eyitdi:" Ey Halîl هل
لك من حاجة ؟ ya'ni(14) hâcetün var mı?" Halîlullâh eyitdi:
" اما اليك فلا ya'ni ihtiyâcum var ammâ sana yok." Cebra'îl(15)
eyitdi:" Meded iste andan ki ana muhtâcsın." İbrâhîm eyitdi:
علمه بحالي حسبي عن سوالي (16) ya'ni anun 'ilmi hâlume mâni'dür
su'âlüme. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Gâfil olmaz derdden derde giriftâr eyleyen
Ü14[b] (17). Âşık-ı 'ârif degül derdini izhâr eyleyen/
El çekün derdüm 'ilâcından ki tahkîk itmişem
(18)İstese sıhhat virür bîmâra bîmâr eyleyen

Fi'l-vâki' bir 'âşık-ı sâdık ki yârdan gayrı kendüye agyâr
T12[a] (1)bilür tedbîrile yâr derdine dermân kılmagı kendüye 'âr
bilür. Rivâyetdür ki İbrâhîm'ün kemâl-ı istignâsı(2) gayr-
dan deryâ-yı rahmeti mevce getürüp hitâb geldi ki:"Benden
gayrı ümmîd dutmayanı ben de gayra(3) muhtâc itmezem." Ve

ba'zı dimişler ki Ḫalīl'ün cevābı Cebra'īle bu oldı ki :"Men mahv-ı dostem hīç düşmen[4] görmezem ki bu cefāları andan bilem ḥāşā ki dost cefāsından sana şikāyet kılam يفعل الله مايشاء ويحكم مايريد

Bu güftāra mukārin nidā geldi ki يا ناركوني برداً وسلاماً على ابراهيم ya'nī

B21 ey āteş-i sūzān selāmet olgıl Ḫalīl'e. Ve nitekim ol/tabī'at-i beşeriyyetden[7] çıkup maḥż-ı iḫlās oldı sen daḫı tabi'atünden çıkup iḥrākı işfāka tebdīl it.[8] Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

S17[b] /Gülşen-i ümmīd ebr-i ṣabrdan sir‿āb olur

Ṣabr kılsan āb gevher seng la'l-i nāb[9] olur

Tīre olmaz kesb-i ẓülmet eyleyüp her ḫāne kim

Cilve-gāh-ı pertev-i ḫurşīd-i 'ālem-tāb olur

[10] Ve Ḥażret-i Ḫalīl'ün bir muṣībeti daḫı każiyye-i ẕebḥ-i İsma'īl'dür ki lisān-i tenzīle cārī olmış ki[11] ان هذا لهو البلاء المبين Rivāyet-i ṣaḥīḥ ve nakl-i ṣarīḥdür ki bir gün Ḥażret-i İsma'īl[12] ṣayd-gāhdan ruḫsār-ı gubār-ālūdla Ḥażret-i İbrāhīm'ün ḥużūrına geldükde ve Ḥażret-i İbrāhīm[13]

Ü15[a] nażar-ı iltifātla ol āfitāb-ı 'ālem-tābun/ṣafḥa-i ruḫsārın muṭāla'a kıldukda silsile-i gīsū-yı müşg-bārından[14] her ser-i mū bir reg-i cānına peyvend ü şa'şa'a-i cemāl-i pür-nūrından her rişte-i şu'ā'[15] bir 'użvına bend olup lezzet-i dīdārında maḥv oldı ve temāşā-yı ruḫsārında cümle nakd-i vücūdın[16] ṣarf kıldı. Beyt:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ta'āla'llāh bu ne ruḫsār-ı mergūb-ı dil-ārādur

Ki dil derkinde 'āciz[17] cān temāşāsında şeydādur

Lā‿cerem silsile-i gayret-i 'ışk-ı İlāhī müteḥarrik olup rābıṭa-i maḥabbet[18] mecāzīnün inkıṭā'ı lāzım geldi ve

ma'şūk-ı müşfik 'āşık-ı sādıkın agyārdan kat' itmege tevec-

T12[b] cüh[(1)] kıldı.Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Yār istemez ki 'āşıkı agyāra yār ola

Her lahza bir tereddüdile bī-karār ola

[(2)] İster ki levhi sāde olup nakş-ı gayrdan

Peyveste kendü nakşına āyīne-dār ola

S18[a] [(3)] El-kıssa çün Halīl'ün kalbini İsmā'īl'e hubb-ı/ memlū kıldı vākı'a-

sında dīvān-ı kazādan hükm oldı ki:" [(4)] Ey mahrem-i serā-per-

de-i hullet ve ey mukteda-yı ümmet eger cādde-i mahabbetümde

sābit-kademsin benden gayrıdan[(5)] ragbet götür ve bu meftunı ol-

dugun ciger-gūşenün rişte-i hayātına tīg-i inkıtā' yetür."[(6)] Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Eyle kim ma'şūkı 'āşık gayre dem-sāz istemez

'Āşıkın ma'şūk hem gayrile hem-rāz[(7)] istemez

İbrāhīm ol yukudan bī-dār oldukda Hācer'e eyitdi:" Ey hem-ser

Ü15[b] -i mihribān/İsmā'īl'e teodīd-i[(8)] libās birle zīver vir ki dost

mihmānı olur." Hācer hasbe'l-işāre ol hūrşīd-i āsmān[(9)] letā-

fetün sünbül-i gīsū-yı müşk-bārın şāneleyüp ve endām-ı latīfin

B22 elbīse-i elvānla müzeyyen kılup[(10)] müheyyā kıldukda İbrāhīm/

eyitdi:" Bir resen ve bir tīg dahı hem-rāh eyle." Hācer e-

yitdi:" Yā Halīlallāh sohbet-i[(11)] ahbāb sebeb-i rābıta-i it-

tisāl olur, tīg ki ālet-i kat'dur anda ne münāsib ve mecma-ı

ashāb mahall-i [(12)] hall-i işkāl olur, resen ki ālet-i 'ukde-

dür anda ne vācibdür?" Halīlullāh eyitdi:" Şayed bir[(13)] kur-

bān itmek lāzım gele ve baglamaga ve kesmege tīg ve resen

zarūret ola." El-kıssa İbrāhīm ve İsmā'īl Hācer'e

T12[b] 7ve 13 (Hacer'e) Hacere'ye

(14)vedā' idüp revāne oldukda Hācer varta-i tefekküre düşüp

mütehayyir kaldukda İblīs ki muharrik-i (15) silsile-i fesād

S18[b] ve mü'essis-i binā-yı 'udvān ü 'inaddur fursat bulup/'azm kıl-

dı ki hānedān-ı (16) hullete rahne bıraka ve ma'mūre-i nübüvv-

vetin Halīl'ün hīle ile yıka. Bir pīr-i sālih sūretinde müte-

messil olup (17) Hācer'ün hıdmetine gelüp eyitdi:" Ey sāliha

bilürmisin ki İbrāhīm ve İsma'īl kanda giderler?" (18) Hā-

cer eyitdi:" Dost salā-yı ziyāfet urmış aña icābet iderler."

T13[a] İblīs eyitdi:" Ey gāfil (1) galat hayāl itmişsin ki İbrāhīm

İsmā'īl'ün kanın tökmek ister, tīg ü resenden endīşe (2) ne

olduğın bilmedün mi ve sūret-i hālinden keyfiyyet-i me'ālin

mülāhaza kılmadun mı?" Ve bu güftārdan İblīs'ün (3) müdde'āsı

bu idi ki cema'āt-i nisā rikkat-ı kalble ma'rūfdur ve tā-

Ü16[a] yife-i 'avrāt kıllet-i sabr (4) ü sebātla mevsūfdur./Hācer

bu haberden müte'essir olup ıztırāb kıla ve Halīl'ün 'a-

zīmetine māni' (5) ola. Hācer eyitdi:" Ey pīr-i harif 'aceb

ki sen İblīs olmayasın zīrā Halīl agyār katlinden (6) firār

iderken İsma'īl ki yār-ı vefā-dārdur cefāsın revā görür mi?"

İblīs eyitdi:"Ey Hācer (7) vākı'asında bu emre me'mūr olmışdur."

Hācer eyitdi:" Halīl kāzib degül ferman aña bu husūsda (8)

sudūr bulup cānib-i Hak'dan işaret beyleoldıysa zülāl-ı

tīg-ı belā çeşme-i āb-ı bakādur (9) ve katre-i hūn-ı İsma'īl

lāle-i gülzār-ı 'izz ü 'alā. Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ 'ilün)

Cānile bizden eger hoşnūd olur cānānumuz

(10) Cāna minnetdür anun kurbānı olsun cānumuz

S19[a] /İblīs Hācer'den nevmīd olup Halīlullāh (11) reh-güzārın

---

T13[a]3 (rikkat) müfārakat

dutup eyitdi:" Ey ʿakal-i zaman ve efdal-i ehl-i cihan ne reva ki gülzar-ı nübüvvetün(12) nihal-i nevresin ziynet-i gülşen-i iktidarken vesvese-i hᵛab ü hayalle azürde-i tişe-i

B23 cefa (13) kılasın/ve sadef-i risaletün gevher-i tab-nakin ziver-efser-i ʿizz ü iʿtibarken dagdaga-i fikr-i muhalle (14) girdab-ı belaya salup mütehassir ve müte'essif olasın.

Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Bagbana ziynet-i gülzar olan şah-ı güli

Kesme fevt-i ziynet-i gülzardan endişe kıl

Şad idüp agyarunı azürde kılma(16) yarunı

Renc-i yar ü taʿne-i agyardan endişe kıl

Hazret-i Halil bildi ki ol İblis'dür(17) didi:" Ey müdebbir egerçi mive-i nahl-i hayatum ve cevher-i gencine-i zatum İsmaʿildür hakka ki eger her reg-i (18) aʿza-yı terkibüm bir İsmaʿil olsa ve cümlesinün katʿine emr-i Maʿbud sudur bul-

T13^b sa tevakkuf itmeyem(1) ve tarik-i tahallüf dutmayam.Beyt:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Derd-i ʿışk-ı yar gönlüm mülkinün sultanıdur

Hükm anun(2) hükmidür ü ferman anun fermanıdur

Ü16^b /İblis-i laʿin andan dahı meʾyus olup İsmaʿil'i tıfl(3) görüp firibe kabil-i tasavvur kılup eyitdi:" Ey gül-i gülzar-ı nübüvvet ve nihal-i hadika-i risalet ʿazimetün(4) ne yanadur?" İsmaʿil eyitdi:" Dost ziyafet-hanesine ." İblis eyitdi:" Haşa İbrahim zebh(5) itmek tedarikindedür." İsmaʿil eyitdi:" Ey pir-i güm-rah eger benüm katlüm ana

S19^b /emr olınmasa dahı anun itaʿati(6) bana emr olınmışdur inkıya-

dında temerrüdüm yokdur ḥuṣūṣā ki emr olınmış ola! Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Cānumı cānān(7) eger isterse minnet cānuma

Cān nedür kim anı ḳurbān itmeyem cānānuma

Ḫalīl eyitdi:"Ey İsma`īl(8) bu bed-baht İblīs'dür ḥīlesinden ḥaẕer it." İsma`īl İblīs'e seng-i ictināb atup def`(9) itdükden sonra vālid-i ṣāliḥ ve veled-i ḫalef ittifāḳla Mīnā'ya geldiler, İbrāhīm tīġ çeküp resen çözüp(10) eyitdi: " Ey ferzend-i `azīz, nāẓım-ı kārgāh-ı hikmet ve muṣavvir-i ṣūret-ḫāne-i fıṭratdan zebḥüñe ḥükm(11) olupdur, ṣalāḥuñ nedür?" İsma`īl eyitdi:" Ey vālid-i büzürg-vār bu fermāna mūcib ne ola?" Ḫalīl(12) eyitdi:" Maḥabbet ḳabūl-i şirket ḳılmaz ve maḥabbetde müşāreket münāsib olmaz. Ġāliba ṭuġyān-ı maḥabbetün(13) mūcib-i taḥrīk-i ġayret-i Ḥażret-i `İzzet vāḳı` oldı! İsma`īl eyitdi:" Ey peder-i `azīz, şi`r

(بحر خفيف)

عجبا للمحب كيف ينام كل نوم على المحب حرام

B24 Dimişler ma`şūḳ `āşıḳı / hemīşe bī-dār(15) ve cilve-i ḥüsninden ḫaber-dār ister, sen ḳıḍa`vā-yı `ışḳla ālūde-i ġaflet ve āsūde-i ḫvāb-ı rāḥat(16) olasın, aceb midir ki beyle ḫvāb-ı

Ü17a / perīşān görüp perīşānlık bulasın."El-ḳıṣṣa her taḳdīrle(17) İsma`īl ol vāḳı`ayı kendüye şeref-i rūzgār bilüp ve ol saādete mübāhāt ḳılup / eyitdi:"(18) يا ابت افعل ماتومر Ey pe-

S20a der-i büzürg-vār İsma`īl'e bedel var Ḥażret-i Celīl'e `ivaż yokdur,(1) Vāḥid-i Muṭlaḳ dāmenin dut yoksa İsma`īl gibi çokdur." İbrāhīm eyitdi:" Ey ferzend-i kirāmī(2) ne vaṣiyyetün

T14a var?" İsma`īl eyitdi:" Ey maḫdūm üç vaṣıyyetüm var, biri

ol ki zamān-ı katl(3) a'zā-yı cismümi muhkem baglayasın ki iktizā-yı elem-i tīg irişdükde cism-i ża'īfi bī-ihtiyār ıztırāba(4) salup harekātümdan saña bir āsībyetüp baña mūcib-i 'isyān olmaya." Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Çekmezem gam(5) tökse kanum tīg-ı bürrānun senün
Vehmüm andandur ki pür-hūn ola dāmānun senün

Ve bir(6) vasīyyetüm dahı oldur ki zamān-ı zebhde ruhsāre-i zerdümi yir yüzine bırakub beni bismil idesin,(7) olmaya ki mutāla'a-i safha-i ruhsārum itdükde mahabbet-i tabī'ī icrā-yı hükme te'hīr virüp katlüme māni'(8) olup bu sūret seni taksīr-i tāate müttehem kıla. Ve bir vasıyyetüm dahı oldur ki dārü's-sa'ādetüne(9) mürāca'at kıldukda vālide-i mihrbānumı teselli idüp ri'āyetin vācib bilesin ve sabr ü şükr tarīkine(10) hidāyet kılasın." Vesāyā tamām oldukda İbrāhīm İsmā'īl'ün ellerin ve ayakların muhkem baglayup(11) hulk-ı mübārekine tīg-ı bī-dirīg urdukda melāyike-i zemīn ü āsmān huS20[b] rūşa gelüp ta'accüb/ itdiler(12) ki:" Yā Rab bu ne bende-i 'azīmü'ş-şāndur ve muhlis-i 'adīmü'l- akrān ki tarīk-i mahabbetde āteş-i sūzāna(13) bıraksalar tefāvüt kılmaz ve ciger-

Ü17[b] gūşesinün katline hükm iderler münzecir olınmaz./ El-kıssa yetmiş(14) növbet tīg çaldı kat'a kat' itmedi ve ol cism-i latīfe tīg-i tīzden zarar yetmedi. Halīlullāh(15) hışm-nāk olup tīgi daşa çaldukda tīg-i tīz zebān çeküp eyitdi:" Ey Resūl-i Hudā(16) الخليل يامرني والجليل ينهاني ve men mutarassıd-ı hükm-ı Celīl'em ne ki tābi'-i emr-i Halīl." Rivāyetdür(17) ki bu hāletde melāyike-i 'ulvī müte'accib olup eyitdiler:" Āyā İbrāhīm

B25 esha/midür ki ciger-güşesin(18) kurbān ider yā İsmā'īl ekrem midür ki Hak rızāsı'çün terk-i cān ider?" Hazret-i Vācibü'l-

T14[b] Vücūd'dan(1) nidā geldi ki:" Ben İbrāhīm'den esha ve İsmā'īl'-den ekremem ki İbrāhīm'ün kurbān itmedin kurbānın(2) kabūl iderüm ve İsmā'īl'e su'āl itmeden hediyye irsāl eylerüm." El-kıssa İbrāhīm mütehayyir iken Cebrā'il(3) yetüp kurbān yetürdi ki:"Ey İbrāhīm الرؤيا قد صدقت beşāret sana ki kurbānun makbūl(4) oldı ve 'ibādetün derece-i kabūl buldı ve bu kebiş-i 'azīmü'l-bere-katı İsmā'īl 'ivazına kabūl it." (5) İbrāhīm neşāt-ı tamāmla

S21[a] bend-i belāyı İsmā'īl'den/götürüp ol kurbāna tīg çalup İs-mā'īl'e(6) eyitdi:"Ey ferzend-i 'azīz çün nakd-i 'ibādetün sikke-i kabūl buldı ve dergāh-ı rızā-yı Ma'būd(7) çehre-i mübāreküne meftūn oldı,bu şükrāne ile bir du'ā kıl ve bu fursatı ganīmet bilüp bārgāh-ı(8) Kibriyā'dan iltimās-ı 'afv u 'atā kıl." İsmā'īl eyitdi:" İlāhī peygamber-i āhirü'z-zamānun ümmetine

Ü18[a] rahmet kıl(9) ki anlara olan 'afv u 'atā hemān/banadur." Cevāb geldi ki :" Ey İsmā'īl hācetün kabūl oldı(10) ve du'ālarun derece-i icābet buldı." Şi'r:

(Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün)

Ey hoş ol bende kim 'ibādetle
Şeref-i(11) 'izz ü i'tibār bula
Kendüsin kurtarup me'āsīden
Gayr-i halkun dahı şefī'i ola

(12) Hazret-i 'Alī bin Mūsā Rızā'dan nakldür ki İbrāhīm İs-mā'īl 'ivazına kurbān itdükden sonra hātır-ı(13) şerīfine hutūr itdi ki:" Ferzendümi kurbān itmege 'azm itdügümde

hoş sevāb ḥāṣıl itdüm." Ḥażret-i 'İzzet'den vaḥy geldi ki:(14) "Ey Ḫalīl mecmū'-ı ḫalkdan kimi ziyāde kimi seversin?" İbrāhim (15)Yā Rab sana ma'lūmdur ki Ḥażret-i Muḥammed'i ki efḍal-i kāyinātdur." Ḫiṭāb geldi ki:" Muḥammed'i(16) ziyāde seversin yā kendüni?" İbrāhim eyitdi:"Ḥaḳḳā ki Muḥammed'i." Ḫiṭāb geldi ki:" Anun evlādın(17)mı ziyāde seversin yā kendü evlādunı?" İbrāhīm eyitdi:" Anun evlādını." Nidā geldi ki:" Ey Ḫalīl (18)anun e'azz-i evlādını Kerbelā'da şehīd iderler." İb-

T15[a] rāhīm ol vāḳı'a istimā'ından müte'ellim olup(1) giryān oldukda nidā geldi ki:" Ey İbrāhīm maẓlūm-ı Kerbelā içün bu miḳdār te'ellümün sevābı oġlun(2) ḳurbān itdügün s̱evābından

S21[b] ziyādedür." Te'emmül idün ey aṣḥāb-ı fıṭnat ve ey erbāb-ı/

B26 /firāset ki(3) şehīd-i Kerbelā içün nevḥa/ḳılmak ne miḳdār 'amel-i me'cūr ve 'ibādet-i me's̱ūrdur. Fi'l-vāḳi' münāsibdür(4) aḥvāl-i şehīd-i Kerbelā vekāyi'-i İbrāhīm ve İsmā'īl'e. Eger İbrāhīm āteş-i Nemrūd'a teveccüh ḳıldukda melāyikeden(5)

Ü18[b] mu'āvenet ḳabūl itmedi, Şāh-ı Kerbelā daḫı/meṣāyib-i Kerbelā'da leşker-i cinn ü sipāh-ı melekden müsā'adet(6) isteyüp dāmen-i istiġās̱e dutmadı ve egğr İbrāhīm vāḳı'a ḥükmiyle bir oġlın ẕebḥ itmege iḳdām itdi, (7)Şāh-ı Kerbelā daḫı vāḳı'a muḳtezāsınca müteaddid evlād ü ensābın fedā ḳılup derece-i kemāle(8) yetdi ve eger İsmā'īl naḳd-i cān ṣarf-ı rāh-ı Ḥaḳḳ itmege muvaffaḳ oldı Şāh-ı Kerbelā daḫı ol(9) mertebeyi aḥsen vechle ḥāṣıl idüp şehādete tevfīḳ buldı. E'imme-i Ehl-i Beyt'den menḳūldür(10) ki; her dāne-i sirişk kim şühedā içün tökilür ṣadef-i şerefde bir gevher-i ābdār olup(11) mīzān-ı 'amelde eks̱er seyyiātı anunla ref' olur

ve sahife-i a'malden ekser sevad ü hatayı(12) ol mahv kılur. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Kerbela teşnelerin yad kılup eşk töken
'Ataş-ı ruz-ı cezadan (13) elem ü gam çekmez
Şüheda halin anup şevkle yanup yakılan
Elem-i şu'le-i niran-ı cehennem çekmez

(14) Şeyh Sehl bin 'Abdullah dimişdür ki:" Ben 'aşura güni
S22[a] eşk-i nedamet/ tökerdüm ve te'essüf (15) çekerdüm ki diriga
vakı'a-i Kerbela'da ol şahun mülazametine/muvaffak olmadum
ve makdeminde sa'adet-i(16) şehadet bulmadum, bu melaletle
dide-i nem-naküm yukuya gitdükde Hazret-i Resul vakı'amda
gördüm,(17) buyurdı ki:" Ey Sehl, Hazret-i Zü'l-Celal'ün 'a-
zameti hakkı'çün ki her katre-i eşk ki benüm ferzendüm(18)
musibetinde gözden tökdün ol kadar sevaba sebebdür ki küt-
T15[b] tab-ı divan 'acizdür(1) ve bu dahı ahbar-ı mu'teberdendür ki
Hazret-i Hüseyn ruz-ı Kıyamet 'arsa-i 'Arasat'da çihre-i
Ü19[a] hun(2) aludla münacat ide ki رب شفعنی من بکی علی مصیبتی ya'ni İlahi
ruhsat-ı şefa'at(3) vir bana anlar içün ki musibetümde eşk-
bar olmışlar bu ta'ziyetde Ehl-i Beyt'üme teşebbüh itmiş-
ler. Şi'r :

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Hoş ol ki yad kılup Kerbela şehidlerin
Zaman zaman töke lü' lü'-yi şah-var-ı(5) sirişk
Ger olmasaydı garaz matem-i Hüseyn-i şehid
B27 Riyaz-ı didede olmazdı cuybar-ı/sirişk

(6)Fasl-ı İbtila-yı Ya'kub 'Aleyi's-selam

Zümre-i erbab-ı bela ve 'ananun biri Ya'kub(7)-ı Nebi biri Yusuf-ı sıddıkdür. Hazret-i İmam-ı Rükneddin 'aleyhi'r-rahme terceme-i sure-i Yusuf'da (8)beyle tahrir eylemiş ki: " Bir gün şemse-i eyvan-ı risalet ve dibaçe-i divan-i nü-

S22[b]

büvvet mütemekkin-i mesned(9)-i rahat olup derya-yı iltifatınun bir kenarında gevher-i ma'den-i vefa Hasan-ı Mücteba ve bir kenarında(10) serv-i cuybar-ı seha Hüseyn bin 'Aliyy-i Murteza karar dutup gah ol gevher nezzaresinden dideye(11) nur virürdi ve gah bu servün müşahedesinden sineye sürur yetürürdi. Bu hale mukarin(12) Cebra'il, Melik-i Celil'den gelüp selam yetürüp Hasan ve Hüseyn'e işaret kılup eyitdi:" Ya(13) Resulallah اتحبهما Hazret buyurdı ki نعم اولادنا اكبادنا Cebra'il eyitdi ki:" Ya Nebi mahabbet(14)leri müsavi midür ya mütefavit mi?" Hazret-i Resul eyitdi:" لافرق بينهما bir bahr-ı ma'arif gevher(15)leridür ve felek-i mekarim ahterleridür." Cebra'il eyitdi:" Ya Resulallah bu şehzadelerün birin(16) zehr-i cefayla helak kılup birinün tig-i bi-dirig ile bağ-

Ü19[b]

rın çak iderler." Hazret-i Resul eyitdi:"(17) يا اخى من يفعل هذا بهما Cebra'il eyitdi:" Ya Resulallah ümmet-i bi-vefaların" Hazret-i Resul eyitdi:(18)" Aya ne cürmle maktul olalar ve ne cinayetle istihkak bulalar ?" Cebra'il eyitdi:" Hıyanetden

T16[a]

mu'arra(1) ve cinayetden müberradur." Hazret-i Resul kendüsin bu belaya mahsus tasavvur kılup bu(2) cefadan müte'ellim oldukda Cebra'il ol Hazret'ün teselli-i hatır içün Yusuf suresin nazil(3) itdi ki: نحن نقص عليك احسن القصص

Şi'r :

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

S23[a] Musibet-i Hasan ü mihnet-i Hüseyn-i şehid /
Demi[4] ki oldı gam-efza-yı tab'-ı pak-ı Resul
Teselli-i dil-i pak-ı Resul içün Hak'dan
Beyan-ı kıssa-ı Ya'kub u Yusuf itdi nüzul

Ve menşe'-i ibtila-yı Ya'kub oldur ki ol Hazret-i[6] Hak'dan on iki evlad-ı zükur keramet olınup cümlesinden siretde ve suretde Yusuf ekmel ve ecmel[7] vakı' oldı. Niteki Sarih-i Tenzil andan haber virür ki ماهذا بشرا ان هذا الاملك كريم

[8] Şi'r :

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Cemal-i bi-bedeli fitne-i havaş ü 'avam
B28 Gül-i /hemişe-bahar ü meh-i hemişe-tamam

[9] 'Işk ü mahabbet mülazım-ı hüsn ü melahat olmak 'adet-i ma'hud olmağın dide-i basiret-i Ya'kub[10] Yusuf'un kemal-i cemaline bir gayetde valih oldı ki baki evladın feramuş kıldı. Evlad-ı[11] Ya'kub bu hali müşahede kıldukda ateş-i reşk hırmen-i mürüvvetlerin yakup ve seyl-i hased[12] bina-yı mü-veddetlerin yıkup Yusuf'un def'ine ve ref'ine himmet dutdılar ve ka'ide-i müra'at[13]-ı übüvvet ü uhuvveti unıtdılar.

Beyt:

(Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl)

Ü20[a] /Heva tünd-badı binalar yıkar
Hased ateşi hanümanlar[14] yakar

Hemişe mukaddemat-ı mekr tertib idüp intizar-ı fursat çekerlerdi ol zamana dek ki [15] Yusuf vakı'asında mihr ü mah ü sitareyi kendüsine sacid gördi ve Ya'kub'dan anun[16] tefsirin sordı ve anun bu mübahatinden hased-i ihvan ziyade

S23[b] olup/bir mevsim ki Yūsuf-ı(17) gül Mısr-ı gülzārun sultānı olmışdı deşne-i seyl-āb keff-i mahzūb-ı hvatīn-i Mısr gibi a'za-yı(18) lālezārı pāre pāre kılmışdı evlād ittifākla

T16[b] Ya'kūb'un hıdmetine gelüp eyitdiler:" Ey āsmān-ı(1) nücūm-ı sa'ādet ve ey ma'den-i cevāhir-i fütüvvet ebkār-ı reyāhīn perde-i hafādan çıkup 'ālem-(2) efrūz oldı ve meşşāta -i nevbahār cemīle-i cihānı hīle-i ezhārla müzeyyen kıldı sarīr-i sadā-yı(3) seyl-āb انظروا الى آثار رحمه الله diyü sükkān-ı beytü'l-ahzāna salā-yı seyr-i sahra virür (4) zebān-ı sebze-i nev-hīz انما الحيوة الدنيا لهو ولعب diyü ebnā-yı zamāna müjde-i temāşā-yı beyābān (5) yetürür. Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Çıkdı yaşıl perdeden 'arz eyledi ruhsār gül
Saldı mir'at-ı zamīr-i (6) pākden jengār gül
San Zelīha halvetidür gonçe-i der-beste kim
Çıkdı andan dāmen-i çākiyle (7) Yūsuf-vār gül

No'la bu mevsimde Yūsuf'a ruhsat viresin ki bir niçe dem lālezār seyrinden(8) gül gibi gönli açıla ve sebze nezzāresi nergis-i şehlāsın münevver ve benefşe 'ıtrı dımāg-ı latīfin mu'attar(9) kıla. Ya'kūb eyitdi:" Ey 'azīzler Yūsuf nāz-perverd-i mesned-i rāhatdur tereddüd cefāsına(10) ta-

Ü20[b] hammül itmez/ve tıfl-ı nāzik-tab'dur sibā' ve ziyāba mukābil olsa mukāvemete kudreti yetmez." Evlād(11) eyitdi-

B29,S24[a] ler:" Ey büzürg [peder-i] vār/Yūsuf/bizüm hısn-ı himāyetümüzde ve hırz-ı hirāsetümüzde olsa gerek hamle-i sıbā'a(12) ne mecal, yā eser-i hīle-i ziyāba ne ihtimāl." El-kıssa envā'-ı ilhāhla Ya'kūb Yūsuf'un firākına rızā(13) virüp endām-ı latīfin mülevven cāmelerile müzeyyen kılup ev-

īadına hem-rāh idüp sifāriş itdi(14) ki ḫāric-i dervāze-i Ken'ān'da Şeceretü'l-Vedā' altında ben gelince tevaḳḳuf idün andan gidün." (15) Anlar şehirden çıḳup Şeceretü'l-Vedā'a yetdükden sonra Ya'ḳūb dahı müteaḳib gelüp Yūsuf'u iḫtiyār(16) sız bagrına basup yüzin yüzine sürüp eyitdi:" Ey evlād-ı emcād beni Yūsuf maḥabbetinde(17) ma'ẕūr dutun ki iḫtiyārla degül." Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Lezzet-i zevḳ-i cemāli dem-be-dem efzūn olur
(18) 'Ārıżın gördükce göz gönlüm beter meftūn olur

Yūsuf'a eyitdi: "Ey ciger-gūşem ḥaḳḳā ki eger ḳudretüm(1)
T17a olsaydı senden ayrılmazdum ammā ne diyem żaʿīf-ḥālüm, ey ferzend-i dil-bend cehd ḳıl ki bu gice (2) mu'āvedet ḳılasın.
"يا بنى لو بقيت الليل لا حرقت" Pes Yūsuf'a āġāz-ı naṣīḥat itdi ki: "Ey(3) ḳurretü'l-'ayn الليلة حبلى ma'lūm degül ki yarın āyine-i rūzgār ne ṣūret gösterür ve būstān-ı(4) 'ālemde niḥāl-i ḥikmet ne s̱emer virür." Beyt:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Bu baḥr-ı nīlgūn bīn mevc her sā'at 'ayān eyler
(5) Ülü'l-ebṣāra bir bir keşf-i esrār-ı nihān eyler

S24b Ḥālā sana dört naṣīḥatüm var: يا بنى لاتنس الله(6) ya'ni ma'būdunı unutma
Ü21a اذا وقعت في بلية فاستعن بالله ya'nī eger Kerbelā'ya düşsen(7) ma'būduñdan mu'āvenet iste واكثر من قول حسبى الله و نعم الوكيل yani bu kelimeyi çok ẕikr(8) it لاتنسانى فانى لا انساك ya'nī beni ferāmūş itme ki seni ferāmūş itmezem." Rivāyetdür(9) ki Yūsuf'un Dīnā nām bir hemşiresi var idi ol müteveccih-i ṣaḥrā oldugı zamānda uyuḳuda (10) idi . Vaḳı'asında gördi ki Yūsuf bir

niçe gürk-ı h^vara giriftar oldı. Iztırabla(11) bidar olup Yusuf'ı tefahhus itdükde didiler müteveccih-i sahra oldı. Feryad ü figanla şehirden(12) çıkdukda gördi ki Yusuf Ya'kub-la veda' itmekdedür. Ayagına düşüp tazarru' kıldı(13) ki: "Ey 'aziz perişan vakı'a görmişem bu sefer 'azimetin fesh it eger teveccüh lazım ise bana(14) mülazemetinde/olmaga ruhsat vir ki müfarakata takatüm yoktur." Beyt:

B30

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Şeb-i veda' seher-gah-ı ruz-ı(15) hicrandur

Esas-ı bünye-i feryad ü ah ü efgandur

El-kıssa iktiza-yı hükm-ı kaza fesh-i 'azimete(16) rıza virmeyüp Yusuf valid-i büzürg-var ve hemşire-i vefadarla veda' idüp ihvan-ı cefa(17) karla revan oldukda Ya'kub Rubil'e eyitdi: "Sen ekber-i evladumsın Yusuf'u sana tapşurdum(18) senden isterem." Galiba bu niçe firaka sezadar oldı. Şi'r:

S25^{a}, T17^{b}

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Hiç maksuda dest-res bulmaz

Gayr-ı ma'buda i'timad kılan

/Vasıl-ı menzil-i murad olmaz

(2) Unıdup anı gayrı yad kılan

Ü21^{b}

Ve bir maşraba şir ü şekker Rubil'e teslim itdi Yusuf'un tab'-ı nazikünde (3) tab-ı hararet tahammül yokdur, teşne oldukda bu maşrabadan hararetine teskin viresiz ve ziyade tevakkuf (4) itmeyüp Yusuf'u bana yetüresiz ki siz gelene dek ben menzilüme gitmezem. El-kıssa anlar revan olup(5) ve Ya'kub eserlerine nigeran kalup her lahza bin ah-ı ciger-suz çekerdi ve her dem bin katre (6) sirişk-i lale-

gün tökerdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Gitdi ol serv ki kâm-ı dil-i dîvâne idi

Mürg-i cân[7] nûr-ı rûh-ı şem'ine pervâne idi

Kaldı gönül hicrinde muztarib u ser-gerdân

Eş hoş ol dem[8] ki ana hem-dem ü hem-hâne idi

Ya'kûb'un 'arsa-i müşâhedesinde oldukca Yûsuf'ı kardaşları[9] mükerrem ü muhterem dutup gögsinlerine alup ve gâh başlarına götürüp yürürlerdi.[10] Şi'r :

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Kimi gögsinde eylerdi makâmın

Kimi başda makâm-ı ihtirâmın

Kimi eylerdi gerd-i[10] dâmenin pâk

Yolından ref' iderdi hâr ü hâşâk

Kimi tekrâr idüp güftâr-ı şîrîn

[12] Virürdi nâzenîn tab'ına teskîn

S25[b] /Gürûh-ı hîle-engîz ü cefâ-cû

Kemâl-i mekrle Ya'kûb'a karşu

[13] Kılup âsâr-ı ızhâr-ı telattuf

Kılurlardı kamu ta'zîm-i Yûsuf

Çün imtidâd-ı bu'd-ı mesâfet [14] Ya'kûb'la evlâd arasında hâyil oldı ve rişte-i medd-i şu'â'-ı basar-ı Ya'kûb tîg-i

Ü22[a] seyl-i eşkle [15] inkıtâ' buldı. Ol bî-vefâlar/ kuvvetde o-

B31 lan kînelerin fi'le getürdiler ve perde-i müvâsâ ve[16]/müdârâyı aradan götürdiler ve Yûsuf'ı ki efser-i fark-ı rif'at ve gevher-i tâc-ı sa'âdetleri idi[17] 'imâme-i mâtem gibi

başlarından hak-ı mezellete bırakdılar ki: "Ey sahib-i rü'ya-yı kazibe mescudları[18] oldugun mihr ü maha istigase kıl sana i'anet itsünler vakı'anda gördügin sitarelerden[1] tevakku' it hubut-ı ahter-i ikbalüne müsa'id olsunlar." El-kıssa Yusuf evc-i ta'zimden haziz-i[2] tahfife düşüp her kime teveccüh itdi ta'arruz işitdi ve her canibe ki mayil oldı azar buldı[3] zulm eliyle 'imamesin başından alup ve na'leynin ayagından salup sünbül gisusın perişan[4] itdiler ve har u hara üzere anı pa-bürehne yüritdiler.Beyt:

T18[a]

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün)

Kef-i payın cerahat kıldı pür-hun[5]
Semen bergini hun-ab itdi gül-gun
Gubar-alude oldı mah-ruyı /
[6]Perişan ca'd-ı mu-yı müşk-buyı
Kime kim eyledi derdini izhar
Ana elbette andan yetdi[7] azar
Kimin kim damenini dutdı ol pak
Giribanını kıldı gül gibi çak
Kimin kim[8] ayagına düşdi ol nur
Başından kıldı re'fet sayesin dur

S26[a]

Ol vakte dek[9] ki derece-i afitab irtifa' buldı ve hava sine-i suzan-ı Ya'kub gibi 'alem-suz oldı[10] ateş-i 'ataş ciger ü sineye hiddet-i hararet bırakdı ve lehib-i şiddet-i ta'attuş hırmen-i sabr ü kararın[11] yakdı.Beyt:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Pejmürde kıldı serv ü hıramanı kaht-ı āb
Gül-berge düşdi tāb-ı hararetden[12] ıztırāb

Ü22b /Yūsuf gāyet-i ıztırābdan Rūbīl'e eyitdi:" Ey birāder ben senün hıyta-i[13] himāyetünde ve havza-i hırāsetindeem, benüm sagar-ı sinnüme rahm it ve feryāduma yet." Andan iltifāt[14] bulmayup Şem'ūn'a eyitdi:" Ey birāder tīg-i tugyān-ı 'ataş rişte-i hayātum kat'ındadur n'ola bir[15] katre suyla nāyire-i ıztırābuma teskīn virsen ve vālid-i büzürgvārum hem-rāh iden maşrabadan [16] cān-ı sūzānuma rāhat yetürsen." Şem'ūn-ı bī-mürüvvet ol maşrabayı tobraga döküp ana virmedi[17] ve ol şīr ü şekkeri tīre tobraga revā gördi ve ana lāyık görmedi. Niteki deşt-i Kerbelā'da [18] ba'zı bed-bahtlar zülāl-ı Fırat'ı ki cemī'-i mahlūka mubāh iken B32,T18a Āl-i Mustafā'dan kat' itdiler/ve tarāyık-ı[1] hidāyet zāhir S 26b iken/rāh-ı dalālet dutdılar. Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Rūz-ı rezm-i Kerbelā rāh-ı hatā dutmış[2] Fırāt
Kılmamış Āl-i Muhammed derdinün dermānını
Ol sebebdendür bu kim 'özrile dutmış muttasıl
[3] Eyleyüp feryād hāk-ı Kerbelā dāmānını

El-kıssa Şem'ūn eyitdi:" Yūsuf kardaşlarından tevakku'[4] itdügün katre-i āb deşne-i tīg-i āb-dārdur ve tama' eyledügün iltifāt nevk-i hancer-i hūn-hvārdur." Yūsuf ki[5] va'īd-i helāk işitdi mehāfet-i katlinden ekl ü şurbını ferāmūş itdi. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Çü nevmīd (6) oldı efġān itdi Yūsuf
Dür-i eşkini ġalṭān itdi Yūsuf
Ciger ḳanıyla müjgānın (7) ḳılup nem
Nem-i müjgānile derdi dem-ā-dem
Ki ey seyl-i sirişk-i tünd-reftār
Çü māni' yok (8) sana luṭf eyle zinhār
Yüri Ya'ḳūb'a ḥālümden ḫaber vir
Ġam-ı bī- i'tidālümden ḫaber vir
Ü23[a] (9)/Ḫaber vir söyle ey pīr-i belā-keş
Ḳılupdur Yūsuf'ı gerdūn müşevveş
Olupdur ḫāk-ı ẕillet ḫāk-sārı
(10) Ne hem-rāzı ne ġam-ḫ^v ārı ne yārı

Āyā eger Ya'ḳūb-ı perīşān-rūzgār Yūsuf-ı ḫuceste-ḫiṣāli (11) ol ẕilletle görseydi n'olurdı ḥāli ve eger Ḥażret-i Muṣṭafā Kerbelā'da Ḥüseyn'ün aḥvāline (12) müşāhede ḳılsaydı ne ġāyete yeterdi miḥnet ü melāli. Şi'r :

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)
S27[a] Taḥḳīḳ-i miḥnet-i ġam-ı Āl-i'Abā içün/
(13) Ṣaḥrā-yı Kerbelā'ya güẕār eyle yā Nebī
Ḥāl-i Ḥüseyn'e ḫāk-ı meẕelletde ḳıl naẓar
Endīşe-i ġarīb-i (14) diyār eyle yā Nebī

El-ḳıṣṣa Yūsuf cümleden nevmīd olup rūy-ı tażarru' ḳıble-i münācāta dutup (15) eyitdi:" İlāhī niteki nār-ı Nemrūd'dan Ḫalīl'e necāt virdün ve ṭūfān ıżṭırābında Nūḥ'a meded (16) yetürdün baña bu ḥādiseden amān vir." Yūsuf'un nesīm-i münācātı Yehūdā'nun ravża-ı żamīrinde (17) gül-i riḳḳat açup

Yûsuf'a didi ki:" Ey birâder tevehhüm itme ki benüm bakâ-yı hayâtumdan eser oldukça(18) sana eser-i fenâ yetmez ve sarsar-ı âfet hisâr-ı himâyetümde gülşen-i ahvâlüne güzâr itmez." Sâyir ihvân X Yahûdâ'nun zıll-ı himâyetin Yûsuf'un üzerinde(9) memdûd görüp katlinden tecâvüz idüp bir gayr tedbîr itdiler ittifâkâ Ken'ân'dan üç mil mikdârı dûr

B33 bir(11) çâh-ı ba'îdü'l-gavr var idi mehcûr/Yûsuf'ı ol çâh üzerine iltüp(12) bırakmak tedârikünde oldukda Yûsuf ol vakı'a hevlinden ıztırâba(13) düşüp ihvân-ı bî-vefânun ellerin öpüp ayak-

Ü23[b] larına yüz sürüp(14) istigâse kılurdı/ammâ fâyide kılmazdı ve hiç birinün dil-i sahtı anun mürûr-ı(15) seyl-i sirişkinden nerm olmazdı. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Derdâ ki dâr-ı dehrde bir yâr kalmadı

S27[b] (1)/Şerh-i gam-ı dil itmege gam-hvâr kalmadı

Tay kıldı cevr devr-i mürüvvet bisâtını

(2)Mutlak bisât-ı dehrde deyyâr kalmadı

Yûsuf gördi ki ümmîd-i necât yok(3) tazarru' itdi ki: "Ey 'azizler mühlet virün ki iki rik'at namâza kıyâm idem.(4)" Didiler : "Sen ne bilürsin namâz nedür?" Yûsuf eytdi: "Egerçi tıflem ammâ peder-i büzürgvârumla(5) mihrâb-ı 'ibâdete çok teveccüh idüp 'âdet itmegin me'lûfum olmışdur." El-kıssa(6) icâzet alup namâza meşgûl oldukda münâcât itdi ki: "Yâ Rab(7) zımâm-ı ~~mehâmüm~~ mühimmâtum senün kabza-i ihtiyârundadur senden himâyet isterem." Münâcâtından(8) fârig oldukda ol bî-vefâlar itâle-i dest-i tagallüb kılup beden-i mübârekinden pirâhen(9) çıkarmak istedükde Yûsuf eyitdi: "Ey bî-mürüvvetler zindeye setr-i 'avret ve(10) mürdeye kefen leva-

---

X-T'de 18[b]'den sonra bir varak eksiktir. Eksik olan varaktaki satır numaraları S'ye aittir.

'zımdandur n'olur ger pirahenüme müta'arrız olmayasız." Didiler
(11)
"Hun-alud idüp Ya'kub'a göstermek maslahatı içün bize matlub-
(12)
dur." Tazurru fayide kılmayup beden-i latifin gonçe-var pi-
(13)
rahenden mu'arra kıldılar ve muy-ı miyanına rişte-i resen pey-
vend idüp tire çaha indürdiler. Şi'r:

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün)

(14) Tenini pirehenden kıldılar 'ur

Gülin berg-i semenden saldılar dur

(15) Resenler eyleyüp a'zasına bend

Derunın yakdılar kandil-manend

S28[a] (1) Mukayyed olmayup feryad ü aha

Anı indürdiler ol tire çaha

Ü24[a] (2) Şu'a'-ı nur-ı ruy u berk-ı ahı

Münevver eyledi ol tire çahı

(3) Amma henüz nısf-ı rah-ı ka'r-ı çah kat' olmadan ol reseni sil-
(4)
sile-i rabıta-ı muhabbetleri gibi kat' itdiler ve ol bi çareyi
(5)
tenha bıkakup ol çahun üzerine har ü haşak yıgup üzerinden git-
(6)
diler. Rivayetdür ki Yusuf gayrdan kat'-ı ümmid idüp kendüsin
(7)
Vacibü'l-Vücuda teslim itdi ve gayet-i dehşetden bi huş olduk-
(8)
B34 da Hazret-i 'İzzet'den Cebra'il'e hükm oldı ki يا جبرائل ادرك عبدى Fi'l-
(9)
hal Cebra'il Yusuf'ı götürüp ka'r-ı çaha yetürdi ve hulel-i bihişt-
(10)
den setr-i beden virüp per ü balin sıhhat içün cerahatlerine
sürüp ve ser-i mübarekin hak-ı mezelletden götürüp suret-i
(11)
ahvaline hayran iken nida geldi ki: "Ey Cebra'il Yusuf'un bir
(12)
niçe gün müvanesetin ihtiyar it ki garibdür, bidar oldukda ana
(13)
benüm selamum yetür ve müjde-i necat vir." Cebra'il eyitdi: "
(14)
İlahi icazet vir ki kendümi ana Ya'kub suretinde gösterem ki

ğayetde müştākdur." Yūsuf ol ḫab-ı dehşetden bīdār oldukda ve ol sekr-i(15) mihnetden hūş-yār oldukda Cibrīl'i Ya'kūb sanup feryāda geldi ki: Ya(1)/ أبتا gördün mi iḫvān-i bī-vefā bana ne cefā kıldılar ve ne 'ukūbetler ile beni bu zindān-ı(2) belāya saldılar." Cebra'īl ol ıżtırāba tākat getürmeyüp eyitdi:"Ey Yūsuf(3) ben Ya'kūb degülem Cebra'īl-i Emīn'em, resūl-ı Rabbü'l- 'ālemīn'em."

S28[b]

Ü24[b]

Hak sana selām(4) yetürür ve firāk-ı vālidün ḫusūsında ta'ziyet/ virür ve hükm ider ki belāya tahammül(5) kılasın ve sabrla necāta ümmīd-vār olasın." Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

(6)Sabr kıl sabr ile maksūdına sabr ehli yeter
Sabr iden sabr ile ser-rişte-i maksūd dutar

(7)Rivāyetdür ki Ya'kūb evlādla vedā' itdügi menzilden müteharrik olmayup(8) ol müsāfirlerün mürāca'atına intizār çekerdi ve lahza lahza yād-ı ruḫsār-ı(9) Yūsuf idüp āh-ı hasret çeküp dīdeden eşk-i nedāmet dökerdi ol(10) zamāna dek ki Yūsuf-ı ḫurşīd resen-i şu'ā'la kār-ı çāh-ı mağribe nüzūl(11) itdi ve ğubār-ı küdūret-i zulmet-i dūd-i dil-i Ya'kūb gibi safha-i rūzgārı dutdı(12) katā müsāfirlerden eser peydā olmayup Ya'kūb'un ıżtırābı ziyāde olup(13) dirdi: Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Bir haber vir ey sabā serv-ı revānum kandadur
Cānumun ārāmı yok ārām-ı cānum kandadur
Neyledün nitdün felek ḫurşīd-i 'ālem-tābumı
Ol(15) ruḫı ferḫunde māh-ı mihr-bānum kandadur

S29[a]

Dem-be-dem taḫayyül iderdi ki: " Āyā evc-i emelden(1)/aḫter-i murādum tulū'ınun te'ḫīrine ne sebeb vāki' oldı ola ve āsmān-ı(2) du'ādan āyet-i rahmet nüzūline ne māni' oldı ola?" Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

(3)Beni dūr itdün ey devr-i felek bir māh-sīmādan

Ki zevk-ı vaslıdur yegrek bana dünyā vü 'ukbādan

B35 (4)/Şeb-i tārīkden ey gerdūn kıyās itgil anun hālin

Ki düşmişdür cüdā bir āfitāb-ı 'ālem-ārādan

(5)Ya'kūb tamām gice bu sürūdla müterennim idi ol vakde dek ki Ya'kūb-ı sefīd(6)-mūy-ı subh-ı sādık Yūsuf-ı hūrşīd iştiyākından āh-ı serd çekdi (7)ve pīr-i gerdūn-ı ham-kāmete ol āh-ı serdden

Ü25[a] rikkat kılup sitāre-i sirişkin dökdi.(8) Ya'kūb edā-yı/namāz-ı subh idüp ol gün dahı menziline müraca'at(9) kılmayup Şeceretü'l Vedā' altında sāye-vār yirden yire mütereddid olup(10) ol şem'-i şebistān-ı sa'ādetün intizārıyle nevha kılurdı. ammā ihvān-ı(11) Yūsuf ol emr-i kabīha irtikāb itdükden sonra ol gice müraca'at-ları müyesser(12) olmayup sahrāda kalup uykuya gitdiler. Nısfü'l-leylde Yahūdā(13) sāyir ihvānından mahfī çāh üzerine gelüp nidā kıldı ki "یا اخی اخی انت ام میت" Yūsuf eyitdi: "Ayā sen kimsin ki ğarīb-ler hālin istifsār(15) idersin?" Didi: "Ben Yahūdā'yım ey birāder

S29[b] nedür hālün?" Yūsuf eyitdi: "Ey 'azīz(1)/n'ola hāli anun kim ğayr-lardan(2) cefā gördükde mu'āvenetin istediği kavmden cefā görüp āteş-i firāk-i peder nāyire-i cefā-yı birāderden hırmen-i ha-yātına(3) hırkat-ı fenā yete ve hıdmet içün dāmenin dutan tāyife bīdād içün ğirībānun(4) duta." Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ğarīb-i mülk-i 'ışkım ğayr-i eşk ü āh ü derd ü ğam

Ne bir(5) müşfik ne bir mūnis ne bir hem-reh ne bir hem-dem

Yahūdā eyitdi: "Ey birāder keyfiyyet-i(6) hālün ma'lūmdur vasiyye-tün var ise beyān it." Yūsuf eyitdi: "Vasiyyetüm budur ki(7)

vālid-i büzürgvārum hużūrında meclis-i cem'iyyetünüz in'iķād buldukda benüm perīşānlıġumı(8) ferāmūş itmeyesiz ve cehdünüz oldukça pīr-i 'acizün gönlin yaķup(9) ḫāṭırın incitmeyesiz." Allāh Allāh ne münāsibdür bu vaṣiyyet āna ki Ḥażret-i Sulṭān-ı(10) Kerbelā İmām-ı Zeynel'ābidīn'e vaṣiyyet ķıldı ki: "Ey ferzend-i dil-bend selāmumı ṣüleḥā-yı(11) ümmete yetür ve iltimās it ki her

Ü25[b] vaķtde bir maẓlūm/ve bir ġarīb müşāhede(12) ķıldukça benüm ġarīblıgüm ve maẓlūmlıġum yād ideler." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(13)Ey ķılanlar ārzū-yı āb-ı Kevser dem-be-dem
Teşne dünyādan giden āl-i Resūl'ı yād idün
(14)Mācerā-yı Kerbelā żikrin ķılun şām ü seher

B36 /Ṭab'unuz ol żikr-i riķķat-baḫşla mu'tād idün

(15)
Rivāyetdür ki Yehūdā henüz mürāca'at ķılmadan birāderleri

S30[a] ḫaberdār olup 'aķabınca(1)/gelüp gördiler giryān, didiler:" Sebeb-i girye nedür?" Didi: "Bu ġarīb içün aġlarum(2)." Birāderler anı melāmet idüp ser-i çahı muḥkem idüp müteveccih-i Ken'ān oldılar(3) ve Yūsuf'un pīrāhenin berg-i gül gibi ḫūnīn idüp sıbā'a aldurduk dimege(4) ittifāķ ķıldılar. Şeceretü'l-Vedā'a ķarīb oldukda Ya'ķūb'a mülāzım olan(5) Dīnā nām duḫter-i bülend-aḫter gördi ki evlād-ı Ya'ķūb gelürler ammā Yūsuf(6) aralarında yokdur a'żāsına lerze düşüp mużṭarib oldukda(7) eyitdi: "Ey żā'ife bu ne ra'şedür?" Ol ma'ṣūme eyitdi: "Ey peder-i büzürgvār(8)

T19[a] evlādun görindi ammā Yūsuf(1) görinmez bilmezem ne ḥikmetdür."

Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Güller açıldı görinmez ol gül-i ḫandān(2) ne sūd
Çıkdılar seyyāreler çıkmaz meh-i tābān ne sūd

Bu hāle mukārin evlād-ı Ya'kūb bildiler[3] ki henüz Ya'kūb Şece-
retü'l-Vedā' altındadur hīle ile girībānların çāk ve mekrle
didilerin[4] nem-nāk idüp واأخاه وايوسفا diyüp nevhaya başladılar
Dīnā suret-i hallerinde[5] mażmūna muttali' olup Ya'kū-
Ü26[a] ba haber virdükde Ya'kūb-ı bī çāre/bī-hūş olup düşdükde[6] Dīnā
feryād itdi ki: "Ey 'azīzler Ya'kūb elden gitdi ayakdan düşdi
S30[b] meded kılun." Evlād-ı[7] ol pīr-i mazlūmun üzerine cem'/olup
Yahūdā eyitdi: "Ey cāhiller bu ne fikr-i hatā ve endīşe-i[8]
nā-savābdı ki kıldunuz, hakkā ki bu tedbīrün netīcesi dünyāda
melāletdür ve āhiretde hacālet." El-kıssa[9] Ya'kūb-ı nā-murādī
bī hūş iken ol hāk-ı mezellètden götürdiler ve kendü mihnet-
hānesine[10] yetürdiler. Bir müddetden sonra Ya'kūb dīde-i nem
-nākün açup Yūsuf'ı istifsār itdükde ol[11] cefā-cūlar rişte-i
tezvīre tāb virüp Yūsuf'un pīrahen-i hūn-ālūdın araya getürdi-
ler[12] ve sibā' ve ziyāba töhmet bırakup nāle vü efgānların
eflāke yetürdiler. Ya'kūb ol haberden[13] yine bī hūş olup bir
müddetden sonra özine geldükde eyitdi:" اين انا Didiler: "Kendü
menzil-i[14] kerāmetünde ve makarr-ı sa'ādetündesin." Ya'kūb
eyitdi: "Hāşā çün Yūsuf'um yokdur menzilüm menzil-i[15] ta'zi-
yetdür ve makāmum makām-ı nedāmet ." Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Niderem cān ü cihānı bana dil-dār gerek

B37 [16] Nedürür/cān ü cihān 'āşıka dīdār gerek

El-kıssa Ya'kūb-ı hazīn libās-ı mātem giyüp ve binā-yı[17]
beytü'l-ahzān kılup nāle vü efgānı bir gāyete yetürdi ki me-
lāyike-i āsmān mütażarrı' olup[18] münācāt itdiler ki: "Yā Rab
Yūsuf'ı Ya'kūb'a vāsıl it yā bize ruhsat vir ki yir yüzine i-

T19[b] .nüp[(1)] ana muvafakat kılalum." Cebra'il eyitdi: "Yā Ya'kūb ابكيت بكائك/الملائكه
s31[a] Ya'kūb eyitdi: "Ey Cebra'il[(2)] Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü26[b] /Beste-i dām-ı ġam-ı hicrān-ı yārem neylerem

'Ayb kılmañ giryemi bi-ihtiyārem neylerem

Ya'kūb'un[(3)] āb-ı çeşm-i eşk-bārı bir mertebede ruhsat-ı cereyān buldı ki sevād-ı merdüm-i çeşmin beyāz-ı dideden[(4)] mahv kıldı. Niteki Sahih-i Tenzil andan haber virür ki وابيضت عيناه من الحزن

Nakldür ki Hazret-i İmām[(5)] Zeynel'ābidin vakı'a-i Kerbelā'dan sonra hemişe giryāndı iltimās itdiler ki: "Yā İmām kesret-i bükāyla[(6)] ikdām itme sabr it." Ol Hazret buyurdı ki: "Ey 'azizler beni ma'zūr dutun." Şi'r:

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün)

Bir[(7)] oġlından cüdā düşmişdi Ya'kūb

Hücūm-ı girye kılmışdı gözin kūr

'Aceb mi girye kılsam[(8)] ben ki düşdüm

Nice Yūsuf gibi ma'sūmdan dūr

Hazret-i Ya'kūb peyġamber-i mürseldi on[(9)] iki oġlınden biri ġāyip oldukda ve ġāyibün dahı visāline recā hāsıl iken ol kadar aġladı[(10)] ki nokta-i sevād-ı didesin tiġ-i seyl-i sirişk hak kıldı. Ben ki valid-i büzürgvārum ve a'mām-ı 'āli[(11)] -mikdārum ve ihvān-i bülend-iktidārum huzūrumda şehādet buldılar ve bi-ümmid müraca'at-ı 'ālem-i[(12)] bakāya teveccüh kıldılar girye kılsam 'aceb midir?" Beyt:

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün)

Benüm hālüm ne bilsün olmayan mihnet giriftārı

[(13)] Belā āzürdesi ġurbet perişānı ġam efgārı

S31[b] /Rivāyetdür ki evlād-ı Ya'kūb Yūsuf'ı bırakup gitdükden sonra her zamān mu'avedet kılup ahvālin tecessüs iderlerdi. Birgün Mālik nām bir tacirün güzārı ol çāh üzerine düşüp Yūsuf'ı çıkardukda(14) evlād-ı ~~Yūsuf~~ Ya'kub haber-dār olup üzerine varup, bu bizüm kulumuzdur, diyü anı Mālik'e satdılar(15) ve sifāriş kıl-dılar ki: "Bu bende girīz-pādur bend ü zencīrsiz koymañ ve 'abd-ı 'āsīdür istifā-yı(16) ekl ü şurble tuğyān virmeñ." Yū-

B38 suf-ı sıddīk anlaruñ kelimātın/istimā' itdükce tasdīk virüp(17) sabr iderdi. Ammā bend ü zencīre geldükde tevakkufsız figāna geldi. Mālik eyitdi: "Ey ğulām, bende-i girīz-pāye bend ü zencīr lāzımdur ne figān idersin?" Yūsuf eyitdi: "Ey Mālik ben bend (18) ü zencīrden ağlamazam ammā ol gün yāduma geldi ki

T20[a] Hazret-i Sultān-ı Bārgāh-ı Kibriyā, Mālik-i dūzaha(1) hükm ide ki ta'atümden mütemerrid olanları selāsil ü ağlāle çek. Āyā baña bu cefāları revā görenlerin(2) hāli ol gün ne olur deyü ağlaram." Mālik bu haberden müte'essir olup eyitdi: " Ey ğu-lām kelimātuñda(3) eser-i derd var bu bend ü belāya müstahikk degülsin ammā h[v]acelerüñ hātırı içün bir dem mukayyed(4) ol-

S32[a] duğından sonra seni ıtlāk iderem." Çün evlād-ı/Ya'kūb Yūsuf'ı mukayyed itdürüp Mālik'e(5) teslīm itdiler ve gitdiler, Yūsuf Mālik'e tazarru' itdi ki: "Ey Mālik lutf it beni bir dahı h[v]a-ce(6)lerüm dīdārına müşerref kıl." Mālik eyitdi: "Ey fakīr bunça cefādan sonra bu ne muhabbetdür ki seni anlara(7) müştāk ider?" Yūsuf eyitdi: "Ey Mālik bunlar benüm mahdūmlarumdur bunlardan 'izzet gördükce (8) ülfetüm ziyāde olur." Mālik ta'ac-cüb idüp āvāz yetürdi ki: "Ey eşrāf-ı Ken'ān ta'cīl(9) itmeñ ki bu bende bir dahı dīdāruñuza müşerref olmak ister." Evlād-ı

T19[b]13 - bırakup...Yūsuf'ı/17 -geldükde...zencīr

Ü27b Ya'kūb tevakkuf idüp(10)/Yūsuf zencīrin sürüyüp anlara mülhak oldı, eyitdi: " Ey 'azīzler her cefā ki kılduñuz(11) size helāl iderem bu şartla ki peder-i büzürgvār ri'āyetinde ihmāl itmeyesiz." Yehūdā giryān(12) olup eyitdi: " Ey Yūsuf hālā bir musībetdür ki vākı' oldı merdāne olup cehd it(13) ki hānedan-ı nübüvvete seyl-āb-ı ceza'dan halel yetürmeyesin." Şi'r:

(Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün)

Merdāne gerek belāda 'āşık

(14)'Uşşāka ceza' degül muvāfık

Bī-sabr degül murāda kābil

Sabr ile olur murād hāsıl

El-kıssa(15) Yūsuf'ı bir nākaya bindürüp bir ġulām-ı zişt-rūy ü tünd-hūy aña müvekkil itdiler ve müteveccih-i dār(16) ü'l-mülk-i Mısr olup mahmil-i 'azīmet yüritdiler. Yūsuf-ı bī çāre her merhalede ceres-vār fiġān(17) kılup ve her menzilde mütehayyir/ü bī-zebān kalup envā'-ı küdūretle giderken yolda makābir-i

S32b

B39 āl-i İshāk'a(18) güzārı düşüp vālidesi mezārın/görüp ihtiyārsız

T20b nākadan kendüsin bırakup ol(1) kabri kucaklayup feryād itdi ki

يا اماه mülāhaza kıl ki bendeler gibi bey'a girüp sārikler gibi (2) zencīre çekilüp ne 'ukūbetlere giriftār olmışam." Kabirden āvāz geldi ki يا ولداه يا قرة عيناه فاصبر ان الله مع الصابرين (3) Subh oldukda Yūsuf'a mü'ekkel olan ġulām Yūsuf'ı nāka üzerinde (4) görmeyüp tecessüs iderken gördi ki bir kabr üzerinde oturup nevha ider. Bī-mahāba bir niçe (5) tapança ile ruhsār-ı latīfin mecrūh idüp

Ü28a eyitdi: " Ey bende-i 'āsī hᵛācelerüñ senüñ(6) husūsunda/sādık olduklarıñ ma'lūm oldı." Yūsuf hīç cevāb virmedi ammā derdle (7) bir āh çekdi ki mülk ü melekūta ġulġule düşüp fi'l-hāl

ebr-i bahār ve ra'd ü berk peydā olup(8) bir tūfān kopdı ki ehl-i kāfile mütevehhim olup didiler:" Bu 'alāmet-i kıyāmetdür." Yūsuf'un(9) mü'ekkeli olan ğulām eyitdi: "Ey 'azizler ben bu ğulāma bir niçe tapanca urdum bu ğulām bir tazarru(10) itdi bu 'alāmet zāhir oldı." Mālik eyitdi: "Ey ğulām sebeb-i tapanca ne idi?" Ğulām eyitdi:(11) " Nākadan düşüp firār itmek tedārikinde idi." Mālik eyitdi: "Zencīrle/firār itmek olmaz."(12)

S33a

Yūsuf'ı hāzır idüp su'āl itdükde eyitdi: "Vālide-i müşfikam kabrin görüp ziyāretine teveccüh(13) itdüm, bu zālim beni bī-günah incitdi ben hem bir āh çekdüm ki cihānı tārīk itdi."Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(14)Dūd-ı dilden çehre-i hūrşīde ger çeksem nikāb

Tā kıyāmet ehl-i dünyāya görinmez āfitāb

(15)Ehl-i kāfile Yūsuf'a nazar-ı i'tibārla bakup iltimās itdiler ki: "Ey cüvān-ı 'ālī-şān bu küdūreti(16) āyīne-i rūzgārdan götür." Fi'l-hāl Yūsuf göge bakup leb-i gevher-feşānın du'āya müteharrik(17) itdükde hevādan küdūret gidüp safāya mübeddel oldı. Mālik Yūsuf'un bend ü zencīrin götürüp(18) fāhir libāsla mülebbes idüp mükerrem ü muhterem kıldı. Ey 'azīz Yūsuf mezār-ı

T21a

māder görüp figān(1) itdükde beyle mü'essir oldı ma'lumdur ki

Ü28b

muhadderāt-ı hücre-i/risālet ve havātīn-i serā-perde-i nübüvvet(2) ve eytām-ı aslāb ü velāyet deşt-i Kerbelā'da bedensiz

B40

başları ve başsız bedenleri ~~bedensiz başları~~ görüp(3) nevha kıldukda ne/eser virür. Rivāyetdür ki 'azīz-i Mısr, Yūsuf'ı Mālik'den alup Zelīhā'nun (4) hıdmetin āna mukarrer kıldukda ve Zelīhā anun dām-ı muhabbetine giriftār oldukda çün 'ışk-ı Zelīhā(5) ālūde-i mecāz idi tab-ı melāmet getürmeyüp kendüsine rāhat ve ma'şūkına

mihnet revā gördi(6) ve dāmen-i pākine çak-ı töhmet bırakup bend ü zindānla aña āzārlar yetürdi. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

S33b /`Ālem-i(7) `ışk içre oldur `ādet-i ma`hūd kim

`Āşık ehl-i derd olup ma`şūk olan bī-derd(8) ola

Hīç `aşık hātır-ı ma`şūka āzār istemez

Merd olan ma`şūka cevr itmez meger nā-merd ola

(9) Bir gün Zelīhā hükm itdi ki zencīrle bir nākaya bindürüp Mısr'ūn mahallelerinde gezdürüp(10) nidā ideler ki :"Velīyy-i ni`met harem-serāyında hıyānet kılanlarun cezāsı budur." Bu haber şāyi` oldukda (11) Mısr'ūn der ü dīvārı nezzāre ehlinden sahāyif-i tasvir oldı zīrā müşāhede-i cemāl-i Yūsuf (12) ehl-i Mısr-ı gāyet-i hayretden sūret-i dīvār kıldı. Bu tarīkle seyr iderken Zelīhā kisvet-i(13) mechūlle Yūsuf'un güzer-gāhına geldi ki hālin görüp kelimātın istimā` ide ve bu hāletde(14) Yūsuf münā-cāt itdi ki: "İlāhī bī-günāhem sen vekāyi`-i ahvālüme vākıfsın rahm it." Şi`r:

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

(15) Büzürgvār Hudā'ya esīr ü hayrānem

Şikeste-hāl ü dil-āzürde vü perīşānem

Ü29a /Mukīm-i gūşe-i gam(16) mübtelā-yı dām-ı elem

Esīr-i derd ü giriftār-ı bend ü zindānem

Cebrā'īl Hazret-i Celīl'den gelüp(17) eyitdi: "Ey Yūsuf bend ü zindāndan elem çekme ki seng-rīze habs-ı ma`adında müzāyaka çekmese(18) la`l-i āb-dār olup zīver-i efser-i selātīn olmaz

T21b ve katre-i āb tengnāy-ı sadefde mahbūs olmasa(1) dürr-ı şāh

S34a -vār olup mahbūblar visāline/dest-res bulmaz.Ey Yūsuf Zelīhā

güzer-gahunda(2) durup mutarassıd-ı istima`-ı kelamundur, hükm-
dür ki ceza` kılmayasın ve kesret-i elemden müteşekki olmaya-
sın(3) ki Zeliha `amelinden hoşnud olmaya ve senün melalünden
sürur bulmaya." Rivayetdür ki Yusuf(4) Zeliha'ya yetdükde mü-
nadi lisanına bu cari oldı ki هذا اغلام من كنعان و العزيز عليه غضبان
(5) Cebra'il eyitdi: " Münadiye cevab vir ki هذا خير من غضب الرحمن و
B41 معصية الديان/ود خول النيران وسرابيل القطران Yusuf bu eda ile mütekellim olduk-
da Cebra'il ol(7) sadayı Zeliha'ya irişdürdi ve Zeliha münfa`il
olup kendü menziline müraca`at kılup haris-i(8) zindana irsal
kıldı ki: " Min ba`d bu gulama cefa reva görmeyüp bend ü zen-
cirin götürüp(9) hüsn-ı ri`ayetinde taksir itmeye." El-kıssa
Yusuf yeddi yıl mukim-i güşe-i zindan idi amma ol mertebede(10)
efgan iderdi ki ehl-i zindan dirlerdi: " Ey `aziz gündüz nale
eylersin bari gice(11) tahammül it ki bize rahat müyesser ola."
Ü29b Zeliha bu hale muttali` oldukda buyurdı ki:/"Zindandan(12) şa-
ri`-i `amme bir deriçe açalar ola ki sadir ü varid nezzaresin-
den Yusuf'un dil-i bi-kararına(13) bir karar gele." İttifaka ol
deriçe canib-i Ken`an'a açıldı, her gice ki salabet-i hindu-yı
zulmet-i(14) şeb ol güzer-gahdan halkun tereddüdün kat` iderdi
S34b /tenha Yusuf ol deriçeyi meftuh(15) idüp canib-i Ken`an'dan mü-
teharrik olan nesimi muhatab idüp Ya`kub'un ahvalin istifsar
(16) idüp ana peygamlar irsal iderdi. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Bir haber vir ey saba ol mah-ı tabandan(17) bana
Kim gam-ı `ışkunda yüz gam yetdi devrandan bana
Olma gafil Tanrı'çün dayim tereddüd (18) eyleyüp
Geh yetür benden ana peygam geh andan bana

T22[a] Bir gün bir a`rābī-i şütur-süvār şehirden[(1)] müteveccih-i sahrā iken nāka anı bırakub bī- ihtiyār Yūsuf'un zindānına mukābil gelüp lisān-ı hālle[(2)] Yūsuf'a selām virüp eyitdi: "Ey pesendīde-i Melik-i Celīl ve ey şükūfe-i gülzār-ı benī İsrā'īl[(3)] Ken`ān'dan Mısr'a geldüm ve hālā Mısr'dan Ken`ān'a giderem Ya`kūb'a peygāmun var mı?" Yūsuf ki[(4)] Ya`kūb adın ve Ken`ān zikrin istimā` itdi feryād ü figānı āsmānı dutdı.Şi`r:

(Mefâ`îlün Mefâ`îlün Mefâ`îlün Mefâ`îlün)

(5) Sabā lutf itdün ehl-i derde dermāndan haber virdün
Ten-i bī-cāna cāndan cāna cānāndan[(6)] haber virdün

Bu hālete mukārin a`rābī ıztırāb ilē gelüp nākaya tāziyāne urmak sadedinde [(7)] iken zemīne hükm oldı ki a`rābīyi habs ide. A`rābī mukayyed oldukda Yūsuf nidā yetürdi[(8)] ki:" **Yā a`rābī**

Ü30[a] ne cānibden gelürsin ?" A`rābī eyitdi:"Ken`ān'dan/gelürem."

S35[a],B42 Yūsuf eyitdi:[(9)] "Ken`ān'un kansı nāhiyesinden/olurdun?" A`rābī eyitdi:" Menzil-gāhum çeşme-sār-ı benī İsrā'īl[(10)] ve merg-zār-ı āl-ı Ya`kūb'dur." Yūsuf eyitdi: "Ey birāder ol bādiyede hīç bir dıraht gördün mi ki on iki budagı olup birin sarsar-ı āfet koparup bir müddeddir ki[(12)] asl-ı dıraht ārzū-yı fer`le pejmurde ve bīh-i dıraht iştiyāk-ı şahsārla efsürdedür."[(13)] A`rābī eyitdi: "Bu nükte ahvāl-i Ya`kūb'dan kināyetdür ki on iki oğlından birin[(14)] itürüp hālā bir müddeddür ki yollar üzerinde bir mihnet-hāne binā kılup ismin Beytü'l-Ahzān[(15)] koyup anda sākin olup sādir ü vāridden haber sorar ammā eser bulmaz." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

(16) Hīç kim yā Rab esīr-i derd-i hicrān olmasun

Menzili Ya'kūb- nisbet Beytü'l-Aḥzān olmasun

(17)'Āşıḳun bir dem murādınca medār itmez felek

Nice her dem gelmesün feryāda giryān olmasun

(18)Yūsuf'un derdi bu ḫaberden ziyāde olup eyitdi: "Ey a'rābī

T22[b] ḥālā 'azīmetün ne cānibedür?"(1)A'rābī eyitdi:"Bādiye-i Ḥicāz'a 'azm itmişem ki andan metā'-ı münāsib alup Ken'ān'a mürāca'at ḳılam."(2)Yūsuf eyitdi: "Bu ticāretde ne miḳdār fāyide mutaṣavverdür?" A'rābī eyitdi: "Yüz direm." Yūsuf(3)eyitdi: "Sana bir yāḳūt vireyüm ki ḳıymeti yigirmi diremden ziyāde ola bu şartla ki bu menzilden(4)Ken'ān'a mürāca'at ḳılup Beytü'l-Aḥ-

S35[b] zān'a gidüp/ol pīre selāmum yetüresin ve ḫāk-(5)pāyına (niyāzum) 'arż i-

Ü30[b] desin ki: "Ey resūl-i ṣāḥib-ḳabūl ẕikründe olan/ġarībleri ve firāḳun(6)çeken bī-naṣībleri hengām-ı du'ā ferāmūş itmeyesin ve seni unutmayanları unutmayasın." A'rābī(7)eyitdi:"Ey 'azīz ismün nedür?" Yūsuf eyitdi :

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ṣafḥa-i çihremde şerḥ-i miḥnetüm merḳūmdur

Ẓāhirümden bāṭınum(8)keyfiyyeti ma'lūmdur

İẓhār-ı ism ne ḥācet ṣaḥīfe-i ṣūret-i ḥālümden keyfiyyet-i me'ālüm ma'lūm itmek olur(9)ve bu āsār melāletümden ol pīre ḫaber virdükde kim olduğum bilür." Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Gör ruḫ-ı zerdümde(10) ey hem-dem sirişk-i alümi

Ol gül-i ra'nāya bu rengile bildür ḥālümi

Ey a'rābī eger anun merdüm-i(11)çeşmi reh-güẕār-ı seyl-āb-ı sirişk döküp maḥv oldıysa benüm ḥāl-i ruḫsārum ḫūn-ı(12)ciger

B43 girdābında nāyāb oldı ve eger anun maḳāmı/Beytü'l-Aḥzān ise be-

---

T22[b]7 eyitdi ṣafḥa-i çihremde merḳūmdur ẓāhirümden bāṭınum(8) keyfiyyeti iẓhār-ı ism

nüm menzilüm bend ü zindāndur.(13) Ey a'rābī bu yākūtı alup la'l-i sirişkümden ol ma'den-i mürüvvete haber yetür ki anı ferah-nāk(14) idüp du'āsını alasın zīrā müstecābü'd-da'vedür." A'rābī eyitdi:"Ben giriftār-ı zemīnem(15) harekete kudretüm yokdur."
Yūsuf eyitdi: "Ey a'rābī bu nāka mübārekdür, senden mukaddem bādiye-i ğurbet (16) giriftārlarına sükkān-ı Beytü'l-Ahzān peyğāmın getürdi ve tālibe matlūb müjdesin yetürdi (17) müstahıkk-ı 'ukūbet degül ta'aruzından tecavüz it." A'rabi tövbe kılup/ol mużā-

S36[a]

yakadan(18) necāt buldı ve ol yākūtı alup cānib-i Ken'ān'a revān oldı. Yūsuf ol a'rābī ardınca(1) sirişk-i seyl-ābın töküp dirdi

T23[a]

یالیت راحیل امتلدنی Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Çün demī şād(2) olmazam devr-i cefā- encāmdan

Kāş hergiz doğmasaydum māder-i eyyāmdan

Ü31[a]

/El-kıssa(3) a'rābī Ken'ān'a yetüp nısfü'l-leylde Beytü'l-Ahzān'a gelüp Ya'kūb'a selām virüp eyitdi: السلام علیك یا نبی الله السلام علیك ایها الهموم السلام علیك ایها الغموم Ya'kūb(5) ol sadādan bir ferah ihsās idüp hücreden çıkup eyitdi: " 'Aleyke's-selām (6) ey bende-i Hudā ne cānibden gelürsin?" A'rābī eyitdi: " Peyğāmum var Mısr cānibinden."
Ve (7) tamāmī-i hikāyeti tafsīlle şerh itdi. Ya'kūb ol peyğāmdan sürūr-ı tām ve neşāt-i tamām(8) bulup murādına yetdi. Şi'r:

(Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl)

'Afāka'llāh ey kāsıd-ı hoş-hırām

Yetürdün bana(9) dil-berümden peyām

Rumūz-ı nihān āşikār eyledün

Beni vasla ümmīd-vār eyledün

(10) Ey a'rābī bu müjde ile cān-ı hazīnüme kelimāt-ı behçet āsārla

temkīn yetürdün ve nāyire-i[11] hicrānuma zülāl-i nokta-i güher-bārla teskīn virdün, ne şükrāne istersin?" A'rābī eyitdi: "Yā

S36[b] nebī dünyā murādın Yūsuf'dan hāsıl itmişem senden necāt-ı/āhiret içün istid'ā-yı du'ā kılıuram."[13] Ya'kūb eyitdi:" İlāhī bu bende-i makbūlī sekerāt-ı mevtden fāriğ idüp müsta'idd-i duhūl-i[14] bihişt kıl."Bu hāle mukārin nāka zebān-ı hālle feryād itdi ki: " Yā **Nebiyyallāh** , vāsıta-i[15] peyām men idüm ben dahı du'āya muhtācam." Ya'kūb eyitdi: "İlāhī bu nākayı bihişt nākalarından idüp[16] ana sebze-zār-ı cennet merātı'ın nāsib it." A'rābī eyitdi:

B44 /"Yā **Nebiyyallāh** bu zamān zamān-ı icābet-i[17] du'ādur ol e-

Ü31[b] sīr-i zindān içün/dahı bir du'ā kıl." Ya'kūb eyitdi: "İlāhī anı matlūbına vāsıl[18] idüp cemī'-i murādın hāsıl it." Allāh Allāh

T23[b] hoş münāsibdür Yūsuf'un cefālar görüp[1] ve bend ü zindāna düşüp Ya'kūb'a irsāl-i peyğām itdügi . Şehīd-i Kerbelā'nun cefā-yı kavmden ta'arruż[2] bulup deşt-i Kerbelā'da mihnetlere giriftār oldukda ravża-i Resūlullāh'a 'arż-ı hāl itdügüne[3] zihī tahammül ki ihvān ü akārib bir bir mukābilinde şerbet-i şehādet içüp kendü tenhā kaldukda[4] mütezelzil olmadı ve tağayyür bulmadı. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Derdā ki ehl-i dāniş ü idrāk gitdiler

[5] Mecrūh ü dil-şikeste vü ğam-nāk gitdiler

Ālāyiş-i zehārife ālūde olmayup

Dünyāya pāk[6] geldiler ü pāk gitdiler

Rivāyetdür ki Hüseyn-i mazlūm ihvān ü akāribden sonra tenhā ka-

S37[a] lup[7] münācāt/itdi ki: "Yā Rab

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâilün)

Zār ü tenhā kalmışam yār ü diyārumdan cüdā

Ehl-i Beyt-i risālet(8) şāh-zādenün bī-kesliğin görüp figāna gelüp bir tarafdan benāt-ı mutahharāt girībān çāk(9) idüp ve bir tarafdan uhuvvāt-ı sālihāt hūn-ı ciger birle dīdeler nem-nāk idüp ve bir tarafdan(10) Hażret-i İmām Zeynel`ābidīn sadā-yı figānın müteveccih-i eflāk idüp ġulġule ve musībet bir ġāyete(11) yetmişdi ki felek-i bī-rahmün hālete rahmı gelüp şiddet-i mihnet devr-i zālimi ol mazlūmun (12) hāline mütehayyir itmişdi.Beyt:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Benzemez Yūsuf'un ahvāline ahvāl-i Hüseyn

Nişekim Yūsuf olup(13) ~~olup~~ beste-i zencīr-i mihen

Düşdi zencīre velī kılmadı zencīr-sıfat

Tīr-i bī-dād-ı `adū cismini revzen (14) revzen

Ü32[a]

Fasl-ı İbtilā-yı Mūsā `Aleyhi's-selām

Tīr-i tahammül ser-geştelerinün ve tīġ-i tevekkül-küştelerinün(15) biri Hażret-i Kelīmullāh'dur ki kıllet-i a`vān ü ansārla cefā-yı āl-i Fir`avn'a mütehammil olup ve süfehā-yı kavm(16) āzārına sabr kılup şükr iderdi. Fi'l-vākı` anun şiddet-i ahvāli ve kesret-i ehvāli şebihdür vakāyi`-i (17) Şāh-ı Kerbelā'ya ki istilā-yı a`dādan münzecir olup terk-i ravża-i Resūl idüp yār ü diyārından(18) mahrūm kalup deşt-i Kerbelā'da mübtelā-yı dām-ı mesāyib ve beste-i nevāyib oldukda tahammül pīşe kılup(1) mütezelzil olmadı ve `akīde-i salāhı taġayyür bulmadı.

S37[b]T24[a]

B45

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Mihnet-i Mūsā degül mānend-i endūh-ı(2) Hüseyn

Farkın itmiş anlarun mīzān-ı endūh-ı belā

58

Şem'-i bezm efrūzdur Vādī-i Eymen āteşi
(3)Nār-ı 'ālem-sūzdur berk-ı belā-yı Kerbelā

Fasl-ı İbtilā-yı 'Īsa 'Aleyhi's-selām

Tarīk-i mahabbet sābit-(4)kademlerinūn ve serā-perde-i mihnet mahremlerinūn biri 'Īsā-yı mücerreddür ki sūzen-vār esbāb-ı(5) dünyādan geçüp ser-rişte-i fenā dutmış ve terk-i ta'allukāt-ı fānī idüp tarīk-i teceddüd ihtiyār itmiş cemā'at-ı Yehūd anı töhmetlere mensūb idüp salbine ikdām itdiler(6) ve mütāba'atinden inhirāf kılup tarīk-i muhālefetin dutdılar. Niteki Hażret-i Şāh-ı Kerbelā tasarruf-ı(7) hükm-ı hilāfetden ki istihkakla ana ensebdür tecāvüz kılup mücāveret-i ravża-i Resūl-ullāh(8) ihtiyār itmiş iken ve ta'arruż-ı emr-i saltanatdan ki irsle ana akrebdür i'rāż idüp gūşe-i kanā'at(9) dutmış iken zaleme-i ümmet sarsar-ı hevā-yı tīgla zevrak-ı temkīnin deryā-yı belāya salup(10)/ve ser-rişte-i ihtiyārın zūr-ı bāzū-yı zulmle elinden alup ġarka-i girdāb-ı fenā kıldılar.(11) Şi'r:

Ü32[b]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)
Kasd-ı katl-i 'Īsī-i Meryem kılan sa'at Yehūd
Eylemişdi mużtarib anı mücerred bīm-i cān
(12)Gör şehīd-i Kerbelā hālin ki hem cān kıldı terk
Hem firāk -ı āl ü evlādıyla oldı imtihān

(13)Fasl-ı İbtilā-yı Eyyūb 'Aleyhi's-selām

S38[a]

Bister-i belā bīmārlarınun ve bādiye-i fenā/dil-fikārlarınun(14) biri Eyyūb-ı belā-keşdür ki nevīd-i ان الله يحب كل قلب حزين dil-i

T24[a]5 - tarīk....idüp

pākin maḫzen-i cevāhir-i iştiyāḳ-ı[15] hüzn ü melāl itmiş ve 'aḳīde-i انا عند المنكسرة قلوبهم hemīşe dil-i şikestesinde temekkün dutmış.[16] Zīrā sulṭān-ı serīr-i Kibriyā'nun 'ināyeti 'ayn-ı 'anādur ve ḥākim-i dīvān-ı ḳażānun iltifātı maḥż-ı belādur.[17]

Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Birdürür maṣdar-ı celāl ü cemāl
Bir bilür ḳahr ü luṭf-ı ehl-i kemāl
Gerçi aḥvāl-i[18] muḫtelif çoḳ olur
Birdür aṣl-ı ḥaḳāyıḳ-ı aḥvāl

T24b, Rivāyetdür ki Eyyūb-ı ṣabūr zamān-ı miḥnetden[1] muḳaddem ḳırḳ yıl müdāvim-i nevāl-i ni'met ve muḳīm-i rıyāż-ı rāḥat idi on iki ferzendi olup[2] her biri istiḳlālle bir Süleymān-ı zamāndı ve dört yüz memlūkı olup ba'żı ḳaṭārlarına sārbān[3] ve ba'żı remmelerine şebān ve ba'żı bostānlarına bāġbān idi. Ammā hergiz

B46 keṣret-i ta'alluḳāt/anunla[4] ma'būdı arasında ḥāyil olmazdı ve istifā-yı murād müdāvemet-i ẕikrden anı ḥāyil ḳılmazdı. Melāyike[5] Eyyūb'un şiddet-i 'ibādetin ve kemāl-i iṭā'atin görüp taṣavvur ḳıldılar ki ol 'ibādete sebeb teysīr-i[6] meṭālib ve ol

Ü33a ṭā'ate/bā'iṣ ḥuṣūl-i mevāhibdür ve gümān itdiler ki eger izā-

S38b le-i ni'met vāḳı'[7] olsa ve ıstimrār-ı/mevhibet halel bulsa anun şükri şikāyete mübeddel olur ve binā-yı i'tiḳādı[8] tezelzül bulur. Lācerem imtiḥān içün bir gün Ḥażret-i Cera'īl Melik-i Celīl'den gelüp eyitdi: "Ey[9] Eyyūb bir müddetdür ki maẓhar-ı āsār-ı ni'metsin ve muḳīm-i gūşe-i rāḥat, vaḳt oldı ki rāḥat diyārından[10] miḥnet mülkine müteveccih olasın ve niteki ni'met lezzetin gördün miḥnet zevḳın bulasın. Eyyūb-ı ṣabūr[11] ol

haberden aslā mütehayyir olmayup ve tevehhüm kılmayup eyitdi: "Ey Cebra'īl bu dahı bir ni`met-i gayr-ı mükerrer[12]dür ki her zamān bir `ālemin seyri müyesserdür." Beyt:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Bilmezem ben kendü re'yümle ziyān ü sūdumı

[13]Bendeem ben pādişāhum yek bilür bih-būdumı

El-kıssa Eyyūb-ı sabūr muntazır-ı belā ve mutarassıd-ı `anā olup[14]bir gün gūşe-i mihrāb-ı `ibādetde namāzından fāriġ olup meşġūl-i mevā`iz iken bir tarafdan[15]şebān geldi ve haber virdi ki tamāmī-i reme seyl-ābа ġark oldı ve bir tarafdan sārbān gelüp[16]ta`ziyyet yetürdi ki cemī`-i nākalarun sarsār-ı semūmdan fenā buldı ve bir tarafdan bāġbān gelüp[17]āfet-i jāleden bostān helākin takrīr idüp fiġāna geldiler ve bir tarafdan hadem ü haşem[18]zelzeleden kasr ü eyvānun inhidāmından haber virüp

T25[a] nevhaya geldiler ammā Eyyūb çün mukaddemeden[1]vākıf idi bu ha-

S39[a] berlerden/ıztırāb itmeyüp ve bu hādiseden hātırına ġubār-ı küdūret yetmeyüp[2]Hakk zikrine meşġūldı nāgāh haber virdiler ki:

Ü33[b] "Ey Eyyūb on bin oġlun ekber-i/evlādun mihmān-[3]serāyında ziyāfete meşġūl iken sakf-ı seray münhedim olup on ikisi dahı helāk[4]oldı. İbtidā-yı hāletde Eyyūb'e istilā-yı cez`a bī-ihtiyār buldı ammā yine ġayret-i mahabbet[5]men`iyle sabr idüp du`āya meşġūl oldı. Beyt:

(Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilün)

Hātır-ı yār eger `āşıka āzār ister

[6]Gerek āzār çeke `āşık eger yār ister

B47 Küfrdür `āşıka endīşe-i/sıhhat kılmak

Yār eger `āşıkını[7]derdle bī-mār ister

Çün fenā-yı māl ü menāl ve fevt-i ü evlād ü ʿıyāl Eyyūb'a tağayyür virmedi(8) ve bināyı iʿtikādına āsīb-i havādis halel yetürmedi, melāyike eyitdiler: "Yā Rab efdal-i niʿam şeref-i (9) sıhhatdür ve Eyyūb'ı fevt olan niʿmetlerün istirdādına ümmīd-vār idüp ʿibādetde kāyim(10) iden ol niʿmetdür." Hükm oldı ki imtihān içün sahrā-yı vücūdı serīr-i sultān-ı sıhhat(11) iken seyr-gāh-ı sipāh-ı sıkām ola ve mecārī-i ʿurūk u ʿazāsında her katre kan bir girm-i hūn-hvār(12) olup mefāsıl terkībinde menzil kıla bu mihnetle dahı sabrına ihtimāl ve ʿakd-ı ʿakīdesine inhilāl(13) bulınmadı ol zamāna dek ki girmler zebān ü

S39b kalbine dahl itdiler ve tefekkür/reh-güzārın bağlayup(14) tezekkür ser-çeşmesin dutdılar. Eyyūb-ı bī-çāre feryāda geldi ve tażarruʿ kıldı ki(15) رب انى مسنى الضر yaʿnī bana żarār müteveccih oldı zīrā cemīʿ-i elemde zikr ü fikrünle teselli olurdum(16) ve ğam u endūh gördükce zikründen ferah ve fikründen tarab temennā

Ü34a kılurdum hālā dil ki ālet-i fikrdür(17) ve/zebān ki sebeb-i zikrdür maraż tarācına gitmekdedür ve beni tefekkürden mahrūm ve münācātdan(18) me'yūs itmekdedür. Hāşā ki bu hāle rıżā

T25b viresin ve bu bende-i muhlīsi fikr ü zikründen mahrūm revā(1) göresin." Şiʿr:

(Feʿūlün Feʿūlün Feʿūlün Feʿūl)

Zebān bülbül-i bāğ-ı zikr ü fenādur
Dil āyīne-i hüsn-ı sıdk ü safādur
Beni(2) bī-dil ü bī-zebān koyma yā Rab
Ki bī-dillık ve bī-zebānlık belādur

Hak sübhānehu ve taʿālā dil-i(3) müteżarrıʿ ve zebān-ı mütehaşşiʿden kabūl-ı tevakkuʿ kılup cemīʿ fevt olan niʿmetlerin istirdā-

dına hükm kıldı[4] ve ten-i meksūrınun cebbārı ve dil-i vīrāne-nün mi'mārı oldı. Ey 'azīzler eger Eyyūb-ı sabūr[5] fevt-i em-vāl ve mevt-i evlādla müteğayyir olmayup sabr kıldı şehīd-i Kerbelā dahı hānümānın yağmaya[6] virüp ve ihvān ü evlād ü ansābı-nun mevtin müşāhede kılup sābir oldı ve egerçi Eyyūb'un[7] bedeninde dört bin girm-i hūn-hvār menzil dutdı şehīd-i Ker-

S40[a] belā'nun teninde/yüz bin peykān-ı[8] āb-dār karār-gāh itdi. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Dime kim Şāh-ı Kerbelā elemi
Ğam-ı Eyyūb-ı dil-fikārcadur
[9] Sanma kim zahm-ı nīş-ı girm-i ża'īf
Darb-ı şemşīr-i ād-dārcadur

B48 Fasl-ı İbtilā-yı Zekeriyyā Ve Yahyā/'Aleyhimü's-selām

[10] Cefā-yı felek āzürdelerinün ve mihnet-i zemāne-efsürdele-rinün biri Zekeriyyā-yı mazlūm ve biri[11] Yahyā-yı ma'sūmdur. Rivāyetdür ki bir gün Zekeriyyā mihrāb-ı 'ibādetinde münācāt itdi ki[12] "İlāhī şām-ı şebāba subh irişdi ve rābıta-i cān ü

Ü34[b] ten riştesine tāb-ı muhālefet düşdi[13] فهب لی من لدنك وليا/ya'nī 'ināyet kıl bana bir halef-i sāhib-takvā ve ferzend-i pākīze--likā."[14] Hak nāvek-i du'āsın hedef-i icābete yetürdi ve Yahyā-yı ma'sūmı ana virdi. Üç yaşına[15] yetdükde bir gün etfāl-i mahalle Zekeriyyā hücresine cem' olup Yahyā'ya tekellüf-i lehv ü lu'b itdiler,[16] Yahyā hücreden çıkmayup cevāb vir-di ki ما للعب خلقنا El-kıssa ibtidā-yı tufūliyyetde[17] rikkat-i ta-māmla mahyūl olup ve terk-i lehv ü lu'b kılup hemīşe istimā'-ı ahvāl-ı Kıyāmet'e māyil[18] ve keyfiyyet-i hevl-i mahşere sā-

T26[a] yil idi ve dört yaşında Tevrat'ı hıfz itdi ve on yaşında[1]
ahkām-ı şer`iyyenün künhine yetdi, şeb u rūz giryān olmağın
ve māh ü sāl figān kılmağın[2] bir gün Zekeriyyā münācāt itdi
S40[b] /ki: Yā Rab senden bir halef istedüm/ki sürūr-ı sīne andan[3]
müyesser ola bana bir nutfe kerāmet kıldun ki andan rāhatum
gitdi ve nāle vü efgānı beni āzürde[4] itdi. Hitāb geldi ki:
"Ey Zekeriyyā sen benden ferzend-i velī-şi`ār temennā kıldun
budur velī[5]ler nişānı ve salihler şānı ki hemīşe giryān o-
lalar ve peyveste nāle vü efgān kılalar, ey Zekeriyyā[6] he-
nüz subh-ı belādan bu nişāne-i seherdür ve āteş-i mihnetden b u
bir şererdür tahammül kıl ki `an-karīb[7] bu şükūfenün mīvesin
dereceksin ve bu ğoncanun gülin göreceksin, ey Zekeriyyā vakt-
dür[8] ki seni başdan ayağa erre ile iki pāre kılalar ve Yah-
yā'nun hulkına tīğ-ı tīz havāle kılup[9] katline müteveccih
olalar." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Yār senden terk-i cān ister götür cāndan tama`
[10]Her ne andan ğayr görsen kat` kıl andan tama`
Ü35[a] /Şem`-veş cāndan seni çün yakmak ister[11] muttasıl
Āteş-i sūzāna gir kes āb-ı hayvāndan tama`

El-kıssa havf-ı Yahyā bir ğāyetde[12] idi ki ol hāzır olduk-
da ve Zekeriyyā `ukūbāt-ı āhiretden bir kelime beyān ve bir
harf `ıyān[13] ide bilmezdi. Bir gün Yahyā'dan ğāfil olup ğā-
B49 yip/sanup zikr itdi ki: "Dūzahda Ğazbān[14] nām bir kūh-ı āteşīn
var ki andan seyl-i eşkle güzār itmek olurve bedraka-i sūz u
güdāzla[15] pāyāna yetmek olur." Yahyā işidüp dürrā`asın bıra-
S41[a] kup/cānib-i sahrāya revān olup[16] الويل لمن دخل غضبان diyüp figāna

başladı. Zekeriyyā anun ahvāline muttali` oldukda(17) minberden inüp vālidesine eyitdi: "Ey żā`ife bu gün sehv idüp bir şemme ahvāl-i dūzahdan(18) beyān itdüm, Yahyā istimā` idüp fi-

T26b

ğān kılup sahrāya düşdi mürāfakat kıl sahrāya gidüp(1) anı istifsār idelüm." İttifākla ol sitem-zedeler sahrā-gerd ü beyābān-neverd olup üç gün(2) seyāhate iştiğāl kılup andan eser bulmadılar ve makāmına muttali` olmadılar. Beyt:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Canā(3) benzer dilberüm bilmen mekānı kandedür

Kim bilür `ālemde `ankā āşiyānı kandedür

Dördinci günde(4) bir şebāna yetüp tefahhüs itdükde şebān eyitdi: "Ben Yahyā'yı görmedüm ammā üç gündür ki bu kūhdan(5) bir sadā-yı dil-sūz gelür ki istimā`ı huzūruma māni` olur." Ol cānibe teveccüh itdükde gördiler(6) āgeşte-i hāk u hūn olmış bī-hod yatur üzerine gelüp feryād itdükde ıztırābla göz açup(7) eyle sandı ki melekü'l-mevtdür kabż-ı rūh itmege gelmiş, tażarru` kılup eyitdi: "Ey melekü'l-mevt(8) ol kadar amān vir ki peder-i

Ü35b

pīr ü māder/hakīrümi görüp vedā` idem." Vālidesi eyitdi: "Ey (9) ciger-gūşe benem, vālide-i dil-fikārun ve māder-i bī-ka-

S41b

rārun." Yahyā haber-dār oldukda/firār itmek tedārükinde(10) oldukda envā`-ı yemīnle teskīn virüp ve Zekeriyyā dahı bir cānibden tażarru` kıldı ve anı menziline(12) götürdiler, bir mikdār `ades tabh idüp Yahyā'ya `arż itdükde Yahyā andan bir mikdār tenāvül idüp(12) meyl-i hvāb itdükde vākı`asında hitāb itdiler ki: Ey Yahyā meger Ğazbān'ı ferāmūş itdün(13) ki ğıdā tenāvül idüp ferāğatle yatdun?" Yahyā bīdār olup yine ıztırābla figān kılup sahrāya(14) düşdi ve feryād ü figānı āsmāna irişdi. Rivāyetdür

ki Yahya müddet-i 'ömrde hergiz hayal-i[15] ma'siyet hatırına yetürmedi ve zikr-i menahi diline getürmedi. Nakldür ki ruz-ı

B50 kıyamet iki nevbet[16] nida-yı 'amm/ideler bir nevbet Yahya içün bu 'ibaretle ki:"Ey ehl-i mahşer nezzare kılun bu bende-i ma'suma[17] ki hergiz endişe-i hata żamirine yetmemişdür ve mutlak lezzat-ı dünyevi tasarruf itmemişdür." Cemi'-i 'alem[18] göz açdukda Yahya-yı ma'suma müşahede kılalar ve bir nevbet Fatıma

T27[a] ma içün bu 'ibaretle ki:" Ey ma'şer-i beşer[1] غضوا ابصاركم ya'ni ey beni-i Ādem göz yumun ki Fatıma-i Zehra gelür." Nakl dür ki Fatıma-i Zehra[2] a'rasat-ı mahşere bir nev'le güzar ide ki hiç nazırun kudret-i nezzaresi olmaya ve hiç kim[3] müşahedesine

S42[a] kudret bulmaya,/ketf-i yemininde pirahen-i zehr-alud-ı Hasan-ı Mücteba ve ketf-i yesarında[4] came-i pür-hun-ı şehid-i Kerbela ve kef-i mübarekinde 'imame-i hunin-i 'Aliyy-i Murtaża ġayet-i tażarru'la damen-i[5] 'arş dutup tazallum göstere ki:"Ya Rab

Ü36[a] feryaduma yet."/Cebra'il Hażret-i Seyyid-i ka'inata haber yetüre[6] ki: "Ya Resulallah Hatun-ı Kıyamet damen-i 'arşa el urupdur ve tazallum idüp bargah-ı 'adalet[7] dergahında durupdur, vaktdür ki sarsar-ı ah-ı can-güdazından derya-yı kahr-ı İlahi temevvüce gele ve 'alemi[8] ġarka-i tufan-ı ġażab kıla."Hażret-i Seyyid isti'calle 'arş ayaġına gelüp Fatıma-i Zehra'ya nasihat kıla[9] ki: "Ey nur-i dide ve aram-ı dil-i ġam-dide bu gün ruz-ı mu'avenetdür vakt-i muhasamat degül ve zaman-ı[10] ri'ayetdür eyyam-i şikayet degül.Sen Hasan'un pirahen-i zehr-aludın ve Hüseyn'ün came-i hun-[11] aludın ele alup ben gisu-yı ġubar-aludemi açup du'a kılalum ve ümmet-i güneh-karlara[12] şefi' olalum ki Erhamü'r-Rahimin ehl-i 'isyana rahmet kıla,

hususa ol kimesnelere ki mazlum(13)larumuz musibetinde ve şehid-lerümüz ta'ziyetinde didelerin giryan ve sinelerin biryan itmişler(14)ve gayibane evladumuz 'azasın dutmışlar." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ehl-i Beyt'ün yad idüp her lahza ab-ı didesin

(15)Zayi' olmaz eşk dökmek dide-i hun-bardan

S42[b] /Bu musibet eşkinün her katresine, ruz-ı haşr

(16)Ecrdür bin bahr-ı rahmet Izid-i Cebbar'dan

Ve ahbar-ı sahihadan nakldür ki Zekeriyya-yı mazlum(17)ve Yahya-yı ma'sumla mu'asır olan melik-i bi-rahmun bir menkuhasınun

B51 zevc-i ahardan bir cemile kızı(18)/olup kendü pir olup istid'a kıldı ki kızın ol melik akdine mukarrer kıla, Melik Yahya'yla(1)

T27[b] bu husüsda meşveret kıldukda Yahya rıza virmeyüp meliki bu endişeden men' itdi.Ol(2)mekkare münzecir olup Yahya kinesin ha-

Ü36[b] tırına dutdı, bir gün melik cam-ı/istila-yı şehvetden(3)mest i-ken karşusında ol mahbubeyi müzeyyen kılup ana gösterdi, melik anun visaline(4)haris olup taleb-i muvasalat kıldukda eyitdi: "Bu suret Yahya'nun kanı tökilmeyince müyesser(5)olmaz ve imkanı bulmaz." Melik Yahya'nun katline hükm itdükde 'ulema-yı 'asr eyitdiler:"Yahya'nun bir(6)katre kanı yir yüzine tökilse ecza-yı 'uruk-ı nebat min ba'd peyvend dutmaya ve ruy-ı zeminde(7)behayim mütemetti' olmaga giyah bitmeye" Melik hükm itdi ki Yahya-nun başın bir taşt üzerinde kesüp(8)kanın tahte's-serada defn ideler ki yir yüzine tökilmeye. El-kıssa celladlar mukarrer olup Yahya'nun(9)katline emr olındukda celladlar eyitdiler:

S43[a] "Zekeriyya müstecabü'd-da'vedür oglınun katlin/itmekde(10)a-nun du'asından ihtiraz iderüz."Hükm oldı ki evvel Zekeriyya ka-

nın tökeler. Bu `azimetle evvel Zekeriyyā[11] menziline gelüp Yahyā'yı mukayyed itdükde Zekeriyyā fursat bulup bir cānibe firār itdi, ba`żı kimesneler[12] Zekeriyyā cüst ü cūyina revān oldılar. Zekeriyyā ıżtırābla giderken şiddet-i ża`fdan bī-ṭākat[13] olup bir penāh isterken bir dıraht-ı `ālī görüp ana müteveccih oldukda evvel dıraht çāk olup Zekeriyyā batnında menzīl itdi. Zekeriyyā duhūl[14] itdükden sonra sūret-i iltiyām dutdı ammā Zekeriyyā'nun gūşe-i ridāsın İblis çeküp taşra[15] kodı, Zekeriyyā tefahhusında olanlar yetdükde İblīs-i la`īni bir pīr-i sālih sūretinde görüp[16] Zekeriyyā ahvālin istifsār itdükde İblīs

Ü37[a] Zekeriyyā'nun gūşe-i ridāsın/gösterüp eyitdi: "[17] Matlūbumuz bu dıraht içündedür." Kāfirler Zekeriyyā'yı dırahtdan çıkarmak tedārükinde iken[18] İblīs eyitdi: " Ey kavm eger ġarażunuz a-

T28[a] nun katlidür dıraht içünde müyesser olur." Ve anlara iki[1] başlu bıçku te'līf idüp ta`līm itdi. Rivāyetdür ki küffār Zekeriy-

B52 yā'nun fark-ı/mübārekine[2] erre koydukda Hażret-i `İzzet'den nidā geldi ki :"Ey Zekeriyyā bu hükm-ı mutā` benümdür eger müte'ellim[3] olıcak olsan ismün cerīde-i nübüvvetden mahv olmak mukarrerdür." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

S43[b] /`Āşıkam dirsen[4] belā-yı `ışkdan āh eyleme

Āh idüp aġyārı esrārundan āgāh eyleme

`Işk sultānı ne[5] fermān itse göster inkıyād

İctināb itme teneffür kılma ikrāh eyleme

Zekeriyyā eyitdi: " İlāhī çün benüm[6] kanum senün ser-i kūyunda tökilür hakkā ki eger erre-vār cemī`-i endāmum zebān olsa şükründen[7] ġayr tekellüme ikdām etmeyem ve ıżtırāb idüp ta-

---

T27[b]13 **isterken bir dıraht çāk olup**

rik-i cez'a tutmayam." El-kıssa ol erre ile ol[8] mazlumı fark-
dan ta kadem iki pare kıldılar bir ah çekmedi ve dide-i nem-na-
kından bir katre eşk-i tazallum[9] tökmedi. Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Lezzet-i cevri bilen cevrden ikrah itmez

Yarsalar cismini başdan ayağa[10] ah itmez

Amma Yahya'yı mukayyed idenler bir taşt üzerinde ser-i müba-
rekin beden-i latifinden cüda[11] idüp ol na-bekara hediyye it-
diler ve kanın bir çah-ı ba'idü'l-ğavra tökdiler. Rivayetdür ki
ol[12] kan her yıl cuşa gelüp gül gibi taze olurdı ol zamana dek
ki Bahtü'n-Nasr nusret bulup[13] anlardan yitmiş bin kafir katl
kıldı, ol hun-rizden sonra Yahya'nun kanı cuşdan sakin[14] olup
Ü37b /karar buldı. Şevahidü'n-Nübüvve'de İmam Zeynel'abidin'den nakl-
dür ki: "Hazret-i Hüseyn[15] Mekke-i mu'azzamadan Kufe'ye teveccüh
itdükde hiç menzile yetmezdi ki Yahya-yı ma'sum macerasın zikr
S44a itmezdi[16] ve buyururdı ki ruzgarun 'adem-i mürüvvetin/ve fe-
legün kemal-i vekahetin görün ki Yahya gibi salihün[17] ser-i
sa'adet-mendin bir facireye hediyye itmiş." Ve Sa'id bin Cü-
beyr 'Abbas'dan rivayet ider ki:"Bir gün[18] Hazret-i Resulullah
haber-i vakı'a-yı Kerbela'dan müte'ellim olup tefekkür iderdi
T28b ki:" Aya ol ğariblerün[1] intikamın zalimlerden kim alur ola?"
Hazret-i 'İzzet'den vahy geldi ki:"Ya Resulallah Yahya bin[2]
Zekeriyya içün yitmiş bin kafir siyasete yetdi senün ferzend-i
ercmendün içün yitmiş bin kafir[3] siyasete yeter." Ve bir ri-
vayet dahı oldur ki yitmiş kerre yitmiş bin münafık katl olsa
gerek. Fi'l-vakı'[4] bu va'de vefaya yetdi, zira Muhtar bin Ebu
B53 'Ubeyde-i Sakafi ve Müseyyib bin Ka'ka'/Huza'i ve İbrahim bin

[5]Mālik Eşter Neha'ī ve Ebū Müslim-i Mervezī biri birine müte-'ākib hurūc idüp safha-i rūzgārdan ekser-i[6] a'dā-yı Āl-i Resūl'ı mahv itdiler ve kanlarından sirişk-i mazlūm gibi cūy-bārlar yürütdiler ve 'Uyūnü'l-Rıżā'da[7] mesṭūrdur ki Mehdī-i Āl-i Muhammed katele-i şühedā-yı Kerbelā'nun tetimme-i zürriy-yātın yir yüzinden götürür[8] ve ka'ide-i sār ü şart-ı intikāmı ol Hażret yirine yetürür. Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Ger olmasaydı ġaraż intıkām-ı[9] hūn-ı Hüseyn
Zuhūr-ı Mehdī'ye çekmezdi intizār vücūd
Kazāya ka'ide-i sabr ihtirā'ından
Cezā-yı[10] kātil-i Āl-i Resūl'dur maksūd

İKİNCİ BĀB

Hazret-i Resūl'ūn Kureyş'den Çekdügi Cefāları Beyān İder

Ü38[a] (11)/Hazret-i Sultān-ı bār-gāh-ı risālet ve nāzım-ı kār-gāh-ı şerī'at gevher-i gencīne-i esrār-ı hikmet gül-bün-i hadīka-i[12] rahmet der-i hizāne-i nasīhat açup ve dürc-i la'l-den cevāhir-i hakīkat saçup buyurmış ki [13] ان اعظم البلاء مع عظم الولاء ya'nī her belāya bir cezā ve her 'anāya bir 'atā mükerrer olmagın merātib-i[14] belā ve 'anā irtifā' buldukça medāric-i cezā ve 'atā mürtefi' olur ve hemīşe dārü'ş-şifā-yı merhamet [15] emrāz-ı mihnet mübtelālarına mefkūfdur ve hem-vāre evkāt-ı tabī'at şifā-hāne-i mekrümet bīmārlar[16] mu'ālecesine masrūfdur her bende-i sādık ki hadīka-i hakīkati münbit-ı nihāl-i mahabbetdür. Lā cerem nihāl-i[17] fıtratı münemmā-ı ezhār-ı melāl ü mihnetdür. Yahyā bin Mu'āz Rāzī rahmet'ullāhi aleyh bir gün münācātında[18] eyitdi:" Yā Rab cereyān-ı 'ādet-i ehl-i 'ālem bu tarīkledür ki bir kimesne

T29[a] bir kimesneye mahabbet bıraksa anūn cemī'-i[1] cevānibden ri'āyet-i hātırın kendüye lāzım bilür ve mümkin oldukça anūn husūl-ı merāmına[2] māyil olur. Ne 'acebdür ki sen mahabbetle ser-efrāz itdügüni mihnetle mümtāz idersin." Nidā geldi ki:" Ey Yahya benüm tarīküm hilāf-ı ehl-i 'ālemdür anlarūn 'alāme-i meveddetleri āsār-ı merhamet ve benüm[4]

nişane-i mahabbetüm mihnet ü elemdür." Şi`r:

(Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

Rencdür genc-i gevher-i rahat

Derddür gülşen-i gül-i rahmet

(5) Ey hoş ol derd-mend-i gam-perverd

Ki refiki gam ola hem-demi derd

Derdden gayr olmaya (6) yarı

Gamdan özge refik ü gam-hvarı

Ü38b Ba`zı kütüb-ı semaviden nakldür/ki:" Ey beni Ādem (7) hergah

B54 ki sayyad-ı kaza seni/nişane-i navek-i bela kıla ve cellad-ı

felek tig-ı cefayla katline mayil ola (8) نقرعناك

ya`ni dide-i ümmidüni nur-ı rızayla ruşen idüp şükr kıl ki

`alame-i (9) makam-ı enbiya vü evliya ve nişane-i husul-ı

mertebe-i `izz ü `aladur bu mu`ayyendur ki bela-yı nev`-i

beni (10) Ādem sani`e akreb olmagın sayir mahlukatdan ziyade-

dür. Zira ibtida'-i hılkatde (11) çeşme-i hun-abeden rızkı maksum olup

kemal-i zillete giriftar olur ve kudret tereddüd buldukda

(12) `ukubet-ı terbiyet-i üstad ve renduh-ı ta`lim ü irşadla

mu`azzeb olup bir müddet ol mihnetde (13) kalur ve mertebe-i

bulug hasıl itdükde kemend-i kesb-i ma`işet ve silsile-i

teklif-i `ibadet (14) kaydına düşüp gah gam-ı dünya ve gah

havf-ı ahiret kararın alur ve dahı muhakkakdur ki rütbe-i

(15) bela-yı enbiya cemi`-i beni Ādem'den a`la ve `azamdur

S45b ve belaya sabr idüp iktisab-ı kabul-ı kurb (16) itmek enbi-

yaya müsellemdür. Şi`r:

(Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

Enbiyādur mezāhir-i rahmet
Enbiyādur hızāne-i hikmet
(17)Her belā kim felekden itdi nüzūl
Enbiyā kıldı ol belāyı kabūl
Siper-i nāvek-i gam anlardur
(18)Anun içün mükerrem anlardur

Vè bu dahı mukarrerdür ki ol mikdār belā ki Hazret-i Mus-
T29[b] tafā'ya yetmişdür(1) ve ol mikdār zehr-i mihnet ki ol Haz-
ret tecerru' itmişdür hīç peygambere müyesser olmış degül
ve hīç(2) kim belāya anun gibi sabr kılmış degül, eger bir
Ü39[a] cür'a şerbet içseydi ana zehr-i belāyla memzūcdı/ve eger(3)
bir hırka geyinse idi tār u pūd-ı renc ü 'anāyla mensūcdı.
Fi'l-vāki' bir belā-yı 'azīmdür mütesaddī-i(4) icrā-yı ah-
kām olup müte'ahhid-i şefā'at-i ehl-i 'isyān olmak ve gaf-
let serā-yı rāhatde h^vāb-ı(5) ferāgat ser-mesti olan bī-
hūşlar içün giceler sabāha dek bīdār olup du'ā kılmak.
Zihī kāmil(6) ki eger mübeşşir-i 'izzet bār-gāh-ı kadrin
kābe kavseyne çekse gerd-i tekebbür dāmen-i iktidārına
yetmezdi ve(7) eger kāyid-i hikmet girībān-ı şükūhın pen-
çe-i 'acz ü inkisāra tapşursa dest-i i'tikādından dāmen-i
(8)tevekkül gitmezdi.Şi'r:

(Mefâ'īlün Mefâ'īlün Mefâ'īlün Mefâ'īlün)
Kemāl-i i'tidāl tab'ı ol gāyetde kim bulmaz
Tagayyür ger zemīn ü āsümān (9)zīr ü zeber olsa
Tekebbür eylemez Mi'rāc'a çıksa pāye-i kadri
Mizācı kesr bulmaz ferş-i hāk-ı reh-güzār(10) olsa

S46[a] Mücmelen dīvān-ı kazādan ol Hazret'ün nām-ı şerīfleri
B55 /merkūm olan belāların ibtidāsı(11) oldur ki henüz vālide batnında iken vālid-i büzürg vārı vefāt idüp sarrāf-ı rūzgār(12) ol gevher-i girān-māyenün lakabın yetīm kıldı ve tevkī'-i refī' vücūd-ı şerīfi bu tugrayla müzeyyen oldı.
(13) Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

N'ola ger olsa yetīm ol dürr-i deryā-yı hayā

Ger yetīm olsa füzūndur dürr-i deryā-yı baha

(14) Ve Hazret-i 'İzid melā'ikeye hitāb itdi ki:"Egerçi habībüm yetīmdür ben ana velī ve vekīlem نعم المولى و نعم الوكيل Rivāyetdür ki iki yaşına yetdükde vālide-i muhteremleri Mekke'den Medīne'ye nakl(16) idüp ol Hazreti vālid-i büzürg vārınun ziyāretine müşerref kılup mürāca'at itdükde marīz(17) oldı ve Hazret-i Resūl ol mahdūmenün şem'-i bā-
Ü39[b] līni olup/dil-i sūzān ve dīde-i giryānla(18) zār zār aglayup dirdi: Beyt

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Gitme ey rūh-ı revān hecrile zār itme beni

T30[a] Yandurup(1) firkāte bī-sabr ü karār itme beni

Nazarumdan gül-i ruhsārunı pinhān idüben

Harhār-ı gam (2) hecrile figār itme beni

Ol sadef-i gevher-i risālet ve nihāl-i şükūfe-i nübüvvet bīhūş iken hūşa(3) gelüp dīde-i eşk-bār açdukda Hazret-i Resūlullāh'un çehre-i mübārekinde eşk-i hasret görüp(4) zebān-ı hālle bu nükteye müterennim oldı.Şi'r:

(بحر رجز)

تبارك الله فيك من غلام ان صح ما ابصرت فى النام

وانت مبعوث الى الا نام من عند ذى الجلال و الاكرام

Ey ferzend-i sa'ādet-mend(6) men vākı'amda görmişem ve hātifden dahı istimā' itmişem ki sen peygamber-i mürselsin eger ben mülk-i(7) vücūddan iklīm-i fenāya müteveccih olmışam ġam çekmezem zīrā senün gibi yādgārum var." Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ġam degül(8) ger dāneyi mahv itse devr-i rūzgār

Çün nihāl-i bār-ver kalmışdur andan yādgār

Rivāyet(9) dür ki endūh-ı müfārakat-ı māder-i mihr-bān i-żāfe-i sāyir-i nevāyib ü ahzān olup sekkiz yaşına(10) yetdükde cedd-i büzürgvārı Hvāce 'Abdülmuttalib ki kāfil-i encām ü mehamm ü merām idi dār-ı dünyādan(11) intikāl idüp ol Hażret'e 'ammı Ebū Tālib mütekeffil oldı ve yirmi yaşına yetdükde biş(12) yıl şebānlık itdi ve ol san'at zımnında ri'āyet-i ümmet kemāline yetdi ve yirmi beş yıldan sonra

B56 (13) Hadīce/Hażretleri'ne ittisāl idüp kırkıncı yılda nü-

Ü40[a] zūl-ı vahyile /müşerref oldı ve kırk üçüncü (14) yılda āġaz-ı da'vet kıldı. İbtidā'-ı da'vetinde on yıl Mekke'de ehl-i küfrden envā'-ı şedāyid(15) ve asnāf-ı mekāyid görüp cefālar çekdi. Nüsha-i Zülālü'r-Rıżā'da mestūrdur ki ol Hażretün(16) sa'ādet-hānesi iki hār-ı cāyir arasında vākı'

S47[a] olmışdı; biri Ebū Leheb biri 'Utbe bin Ebī (17) Mukat. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Gül nice kılmasun yakasın çak gussadan

Her dem yeter ana gam-ı kurb-ı civar-ı har

(18)Yakut nice kahar ile hunin-dil olmasun

Çekmiş zamane hareden etrafına hisar

T30b Bazı(1) tefasirde mesturdur ki Ebu Leheb menkuhası Ümm Cemil ekser-i evkatde reh-güzarlardan har(2)ü hare cem'idüp giceler ol gül-i gülzar-ı risalet reh-güzarına bırakurdı ki ol Hazret(3) subh-dem namaz içün harem-seradan çıkdukda kadem-i mübareki azürde olup mizac-i şerifi mükedder(4) ola. Tarık bin 'Abdullah'dan nakldür ki:"Bedv-ı İslam'da bir gün bazar içinde bir şahs-ı mübarek(5)-suret gördüm, came-i gül-gunla nida kılurdı ki:" Ya kavm قولوا لا اله الا الله محمد رسول الله تفلحوا ve bir(6) zalim anun güftarına tekzib idüp dirdi:" Ey kavm bu kezzabdur kavline i'timad itmen"Ve(7) zaman zaman seng -i sitem birle a'zasın mecruh iderdi. Su'al itdüm ki:"Bunlar ne tayifedürler?" (8)Didiler:" Bu surh-came Muhammed-i Kuraşi'dür halkı imana da'vet ider ve bu inkarına ikdam iden(9)'ammı Ebu Leheb'-dür ve ekser-i sanadid-i Kureyş Ebu Leheb tabi'i olup bu şahsa gah sahir ve gah şa'ir(10) dirlerdi ve gah kahin/okurlar

Ü40b ve gah mecnundur diyü istihza kılurlar ve ol Hazret bu(11) cefaları çeküp kat'a da'vetden hali olmazdı ve şerayit-i

S47b sabr ü tahammülde taksir kılmazdı ve(12) Hazret-i Vacibü'l-Vücud anun teselli-i hatır içün ayetler nazil iderdi bu mazmunla ki:" Hiç (12) peygamberi bir kavme irsal itmedük ki anı sihre ve cünuna mensub kılmadılar ve ana mu'anid ve muhalif(13) olmadılar bu tarik-i muhlikde sabr iden menzil-i maksuda

yeter فاصبركما صبرا ولوا العزم من الرسل Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

B57 (15)Ey hoş ol kim `ışk meydānındadur/sābit-kadem
Dāmen-i dil-dārdan kesmez elin tīġ-ı sitem
(16)Eyle kim mey-hvāreler zevkin ziyād eyler şarāb
Hūn-ı dil içmek kılur efzūn safāsın(17)dem-be-dem

Ravzatü'l-Ahbāb'da mezkūrdur ki `Urve bin `Abdullah Vakkas'dan su'āl itdiler ki:" Āyā (18)Hazret-i Resūl sanādīd-i Kureyş'den müteveccih olan cefālarun ki ekserine muttali` oldun kansı cefā (1)eşedd ü as`ab idi?" `Urve eyitdi:" Bir gün ekābir-i Kureyş cem`olup ol Hazret'ün hikāyetin(2)araya getürüp eyitdiler:" Biz bu yetīmün nice tīr-i gussasın çekelüm gelün ittifak edüp kanın(3)tökelüm." Fātıma bu meşveretden haber-dār olup giryān giryān Hazret-i Resūl hıdmetine(4)gelüp eyitdi:" يا ابت ان القوم عزموا ان يقتلوك Hazret-i Resūl kat`ā muztarib olmayup(5)ve endīşe kılmayup eyitdi: " Ey ferzend bir mikdār su hazır it ki esliha-i vuzu' ki silāhü'l-mü'minīn(6)dür kendüye müheyyā kılam ve cevşenü'l-salāt ki hısnü'l-müslimīndür/egnüme alam ."Pes vuzu' kılup(7)harem-serādan çıkup Mescidü'l-Harām'a kadem basdukda bir mikdār seng-rīze alup eline(8) شاهت الوجوه diyüp ol seng-diller etrāfına bırakdı.Rivāyetdür ki hīç birinün(9)göz açmaga fursatı olmadı ve hīç biri ol ahter-i burc-ı sa`ādetün tulū`ına ıttılā bulmadı ve(10)ol rīzeler her kime dokındı ise hengām-ı harb-i Bedr elbette maktūl oldı. Niteki Ebū Cehl(11)ve `Utbe ve Şeybe ve Ümeyye ve `Ammāre hedef-i tīr-i duā-yı müstecāb olup ansār-ı dīn

T31a S48a,Ü41a

elinde fenā[12] buldılar. Vāḳıʿa-i Kerbelā dahı yirmi bīn ne-
fer-i Şāmī'den ve Kūfī'den Ḥaẓret-i Ḥüseyn'ün nāvek-i[13] ...-
duʿāsına hedef olup cümlesi ol yılda her biri bir belāyla
dünyādan gitdi ve her birine bir[14] ʿuḳūbet yetdi. Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Ber-murād olmaz şehīd-i Kerbelā ḳanın töken
Ehl-i Beyt'ün seyl-i eşk-i[15] çeşm-i giryānın töken

Kenzü'l-Ġarāyib'de mesṭūrdur Ebū Caʿfer isnādıyle ki bir gün
bir āşināyı[16] gördüm aʿmāolmış, suʾāl itdüm ki:" Ey birāder
sen bīnā idün sebeb ne oldı ki nūr-ı[17] baṣar ẓulmet-i ʿamā-
ya mübeddel oldı?" Bu cevāb virdi ki:" Ey ʿazīz vāḳıʿa-i Ker-
B58 belā'da ben dāhil-i[18] sipāh-ı ʿUbeydullāh Ziyād /idüm. Ol
vāḳıʿadan sonra maḳāmuma mürācaʿat itdükde bir gice vāḳıʿam-
T31b da[1] gördüm ki Ḥaẓret-i Resūl bir mescid içinde miḥrāba yas-
S48b ṭanup oturmış ve eṭrāf ü/cevānibinde[2] ṣaḥābe ḥalḳa urmış
ve Ḥaẓret-i Ḥüseyn aʿżā-yı mecrūḥ ve libās-i pür-ḫūnla müte-
ẓallimler gibi karşusında [3] durup ʿarż-ı ḥāl ider ve şühe-
Ü41b dā-yı/Kerbelā ḳatillerin bir bir getürüp Ḥaẓret-i Resūl işā-
ret eyler ki اضربوه بالسيف واحرقوه بالنار ve zebāniyeler anları ḳatl
idüp oda yakdukca yine ḥayāt[5]-ı mücedded bulup bir dahı
tekrārla ol ʿaẕāba giriftār olurlardı. Ben bu siyā-
setün ṣalābetinden [6] tevehhüm ḳılup Ḥaẓret-i Resūl'e pe-
nāh getürüp istiġāṣe ṭarīḳıyle eyitdüm:" السلام عليك يارسول الله
[7] Ol Ḥaẓret selāmum almayup ġaẓab göziyle bakup eyitdi:"
Yā ʿaduvvallāh nişe benüm ḥürmetüm [8] dutmadun?" Didüm:" Yā
Resūlallāh Hak bilür ki ben tīġ çekmedüm." Ol Ḥaẓret buyur-
dı ki:"Tīġ[9] çekmedügünde ṣādıḳsın ammā sebeb-i keṣret-i se-

vad-ı sipah idün." Buyurdı ki:" ~~Eyle degül~~ İlerü gel bu taşt-ı[10] pür-hûna nazar kıl." Müşahede kıldukda gördüm bir taşt-ı pür-hûn," didi:" Ey bed-baht benüm ciger-güşem[11] kanıdur." Pes bir mille ol kandan benüm gözime çekdi, hevlle bidar oldukda `alem gözüme[12] tire oldı." Şi`r :

(Mefâ`îlün Mefâ`îlün Mefâ`îlün Mefâ`îlün)

Şehîd-i Kerbela katline ragbet kıldun ey zalim
Sana çekmek `azab-ı[13] dünyi vü `ukbi mukarrerdür
Temaşa-yı Mesaf-ı Kerbela kıldun hazer kıl kim
Melamet-gah-ı ta`zirün senün sahra-yı[14] Mahşer'dür

Muhammed İshak'dan nakldür ki ol Hazret Ebu Talib'ün hısn-ı himayetinde oldukça küffar[15] fi'l-cümle izasına dest-res bulmazlardı ve müte`arrız olmazlardı. Amma fırka-i ehl-i İslam'dan [16] her kande bir `aciz ve fakir görürlerdi mümkin oldukça ta`arruz yetürürlerdi, ol cümledendür ki Ümeyye[17] bin Halef, Bilal-i Habeşi'yi her gün Batha'ya iledüp `uryan kılup a`zasına hararet-i afitabla kızmış daşları[18] basup

Ü42a ve beden-i `uryanla rik-i germ üzerine / yaturup dirdi ki:"

T32a Terk-i din-i Muhammed kılup Lat[1] ve `Uzza'ya iman getür." Bilal aydurdı احد ya`ni vahid olan ma`buda perestiş

B59 iderem." El-kıssa [2] ol / meydan-ı mücahedet pehlevanları ve ol `alem-i iman sahib-kıranları enva`-ı belaya[3] ve asnaf-ı `anaya mütehammil olup ve sabr kılup dirlerdi ki bela `ayn-ı `atadur ve cefa mahz-ı reca. [4] Amma tedricle ol zalimlerün fesadı ziyade olup ve mururla derya-yı `isyan tugyan[5] kılup bir gayete yetdi ki müslemanlarun katline ve nehbine dest-diraz itdiler ve `Ammar bin Yaser'ün [6] valid ve validesin

---

T32a17 - kızmış

bi-günāh katl idüp ol mazlūmlara sitemler yürütdiler , ba'zı sahābe(7)bi'z-zarūr Hazret-i Resūl işāretiyle Habeş cānibine hicret idüp ba'zı sāyir bilād ve bukā'a (8)müteferrik

S49b olup a'vān ü ansār-ı dīn kıllet bulmagın küffār ol Hazret āzārına fursat buldılar.(9)Bir gün güzārı sanādīd-i Kureyş mecma'ına düşüp Ebū Cehl ve'Adiyy ve sāyir süfehā her cānibden(10)tīg-i zebān çeküp ol Hazret'i āzürde-i cerāhat-ı ta'n ü teşnī' itdiler ve ol Hazret واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما tarīkiyle sālik olup mücādele ve mukātelesiz geçüp bir gūristān(12) kenārında melūl ve mahzūn otururken Ebū Cehl kavl-i kabīhle iktifā kılmayup mürtekib-i fi'l-i şenī' (13)olup ol Hazret'e hadden ziyāde āzār yetürdi. Rivāyetdür ki ol gün Hamza meşgūl-i(14)sayd olup tamāmī-i rūz bir şikāra zafer bulmayup gazab-nāk mürāca'at kıldukda Mekke dervāzesinde (15)

Ü42b /cāriye-i 'Ubeyd Ca'dān istikbāl idüp eyitdi:" Ey Hamza sana şikār itmek ve sayd-gāha gitmek(16)ne münāsib ki birāderzāde-i 'azīzine himāyetsiz olmagın Ebū Cehl ve sāyir süfehā envā'-i ihānetle(17)īzālar yetürdiler." Hamza bu hikāyetden müte'essir olup menzīline geldükde gördi ki menkūhası (18)giryān oturur, sebeb sordukda ol dahı cāriyenün dag-ı

T32b ta'nın tāze kılup eyitdi: " Yā Ebā 'Ammāre(1)ne musībet bundan ziyāde ola ki eşref-i Benī Hāşim'e mütehammil olmayan cefāları revā göreler." Hamza eyitdi:(2)" Ne vākı' olmışdur?" Didi:" Ey Hamza Ebū Cehl birkaç süfehāyla Muhammed'i dutup ruhsār-ı mübārekin pertev-i(3)āfitāb gibi gubār-ālūd itdiler." Hamza eyitdi:" واويلاه Ebū Tālib kande idi?" Didi: " Kendü mezra'asına (4)gitmişdi." Didi: " Ebū Leheb kande

B60 idi?" Didi: " Ol seng-dil/iltifāt itmeyüp belki ihānete tahrīs[5] iderdi ki bir kezzāb ve sāhirdür." Didi: " 'Abbās kande idi?" Didi : " 'Abbās pervāne-vār ol[6] şem'-i şebistānun etrāfına çizginüp istişfā' iderdi ammā kabūl itmezlerdi." Hamza bu haberden[7] gāyetde müte'ellim olup zār zār aġlayup egerçi üç gündi ki ta'ām ü şarāb tenavül itmemişdi[8] me'kūl ve meşrūba iltifāt kılmayup eyitdi:" Muhammed'ün intikāmın Ebū Cehl'den almayınca ta'ām ü şarāb baña harām[9] dur." El-kıssa Hazret-i Resūl'ı istisfār idüp revān oldukda harem-i Ka'be'de gördi melūl ve mükedder[10] dīvāra tekye kılmış eyitdi:" السلام

Ü43[a] عليك يا ابن اخى hātır-ı/mübārekin hoş dut ki intikāmun[11] düşmenlerden almaġa gelmişem ve mümkin oldukça endūh-hātıruña tedārük kılmaġa 'azīmet kılmışam."[12] Hazret-i Resūl eyitdi: "Cemī'-i akrabānun iltifātı baña cefādur 'aceb ki hilāf-ı 'ādet senden zuhūra gele ve temennā-yı[13] hātır-ı nā-şādum ki hiç kimesneden müyesser olmaz senden müyesser ola." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

S50[b] Çerh hergiz sehv idüp[14] re'yümce devrān itmedi
Hīç kim derdüm bilüp tedbīr-i dermān itmedi
Teng-dil bir gonçeem ben kim[15] felek hergiz beni
Nev-bahār-ı lutf tahrīkiyle handān itmedi

Hamza giryān olup kasem yād itdi ki:"[16] Ey birāder-zāde-i 'azīz hakkā ki rızā-yı hātırun hāsıl itmek baña lāzımdur." Hazret-i Resūl[17] eyitdi: Ey 'amm-ı büzürg-vār benüm rızā-yı hātırum bezl-i māl ve irtikāb-ı kıtālle hāsıl olmaz." Hamza eyitdi:" Pes[18] ne ile hāsıl olur?" Hazret-i Resūl eyitdi:" Ey Hamza eger rızā-yı hātırum istersen Vācibü'l-Vücu-

T33[a] dun(1) vahdaniyyetine i'tiraf idüp levh-i zamirüni gubar-ı küfrden pak it." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

'İzz ü cah ü devlet(2)ü ikbal ü mülk-i 'alemün
Olma tahsiline rağıb kim fena encamdur
Devlet-i İslam kesb itmekde(3) taksir itme kim
Devlet-i baki ki dirler devlet-i İslam'dur

Hamza eyitdi:" Ey mahdum-zade bu kelime ile (4)hatırun hoş olur mı?" Hazret-i Seyyid eyitdi:" نعم ." Pes Hamza kemal-i ihlas ü i'tikadla müslüman olup(5) hem ol germiyyetle Ebu Cehl'ün der-i serayına gelüp gördi ki ekabir-i Kureyş/ile
B61 oturmış bi-mahaba elindeki(6) yayla urup fark-ı na-mübarekin
Ü43[b] mecruh idüp eyitdi:" Ey bed-baht senden/Muhammed'e cefa yetmek ne münasibdür? "(7) Cema'at-i Kureyş anı gazab-nak görüp
S51[a] eyitdiler:" Ya Eba 'Ammare bir kezzabçün bunca hiddet ne layık?" Hamza(8) eyitdi:"Ey bed-bahtlar Muhammed-i Kureşi sadık ve emindür ve ben dahı şehadet virürem anun sadık-ı da'vasına(9)." Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Lilahi'l-hamd olup küfr ü dalaletden dur
Düşdi gönlüm evine şem'-i risaletden nur

(10)Eşraf-ı Kureyş Hamza'dan ol kelimatı istima' itdükde mütevehhim olup irtifa'-ı afitab-ı devlet-i(11) İslam'dan endişe kılup Hazret-i Resul'un katline bil bagladılar ve Ebu Talib'e bünyad-ı çidal ü kıtal (12)kıldılar ve Ebu Talib dahi Benu Haşimi ve Benu Muttalib'i cem' idüp ol serverün muhafazat ve mu'avenetinde(13) yek-cihet oldılar ve cemi'-i Benu Haşim Ebu Cehl'den gayr Ebu Talib'e ittifak idüp bir

şu'be olup[14] Kureyş'den kat'-ı ihtilāt idüp münākeha ve mücādele ve mu'āmele aralarından götürildi. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

[15]Subh-ı sādık gibi kılup tulū'
Nūr-ı şer'-i Muhammed-i 'Arabī
Pertev-i fevzin itdi 'ālem-gīr
Bir[16]birinden ayurdı rūz ü şebi

El-kıssa üç yıl bu minvālle rūzgarları geçüp Ebū Tālib vefāt[17]itdi, üç ay geçdükde Hadīce vefāt itdi. Andan sonra cem'iyyet-i ehl-i İslām bir mikdār halel[18]bulmagın ve a'vān ü ansār müteferrik olmagın küffār tugyān tarīkiyle ol Hazret'e

T 33b

ızhār-ı āzār[1]itdiler ve tarīk-i mu'ānedet dutdılar. Mücmelen on yıl mikdārı Mekke'de cefā çekdükden sonra Hicret'e

S51b

fermān[2]yetüp Mekke'den Medīne'de intikāl itdi. Anda dahı

Ü44a

'ābede-i/asnām saded-i muhālefetde olup[3] muhārebe ve mukātele-ler vākı' oldı ve gazve-i Bedr ol zamānda zuhūra gelüp 'ammzāde-i Resūl[4]'Ubeyde bin Hāris bin 'Abdulmuttalib şeref-i şehādet buldı.

Fasl-ı Şehādet-i 'Ubeyde

Keyfiyyet-i[5]şehādeti oldur ki çün mesāf-ı Bedr'de sipāh-ı İslām ve leşker-i küffār mukātele kıldılar. Sipah-ı küffār [6]dokuz yüz elli mübāriz ve leşker-i İslām üç yüz mübāriz olup ve tamāmī-i leşker-i İslām'da yetmiş[7]merkeb ve altı zırh ve sekkiz şemşīrden gayr yokdı. İki cānibden saflar mü-

B62

retteb/oldukda saf-ı[8]küffārdan üç kimesne meydāna çıkdı

biri 'Utbe bin Rebī'a biri Şeybe bin Rebi'a biri Velīd bin 'Utbe[9] ve leşker-i İslām'dan dahı üç mübāriz-i ensārī anlara mukābil oldılar. Küffār mübārizleri ensār[10] mücāhidlerinden su'āl itdiler ki :" Siz ne tāyifedensiz?" Didiler: "Ensārdan." Nidā kıldılar ki:" Ey Muhammed[11] bizüm ensārla 'adāvetümüz yokdur bize akrānımuzdan mübāriz gönder." Hazret-i Resūl 'Ubeyde bin Hāris'i[12] ve Hamza bin 'Abdulmuttalib'i ve 'Alī ibn Ebū Tālib'i anlarun meydānına irsāl itdi. Mukābil oldukda 'Ubeyde[13] bin Hāris 'Utbe'ye mukābil

S52ª olup ve Hamza Şeybe'ye berāber durup/ ve 'Alī ibn Ebī Tālib Velīd'e[14] mukārin düşüp ibtidā-i harbde Hamza darb-ı tīg-i āb-dārla Şeybe'yi helak idüp ve 'Ali ta'ne-i[15] şemşīr-i sā'ika-bārla Velīd'i katl kılup düşmenlerine gālib oldılar ammā 'Ubeyde bin Hāris 'Utbe bin[16] Rebi'a birbirin mecrūh idüp 'akıbet 'Utbe 'Ubeyde'ye bir zahm-ı münker urup ayakdan bırakdı ve Hamza[17] ve 'Alī ittifākla 'Utbe'yi katl idüp 'Ubeyde'yi götürüp Hazret-i Resūl hıdmetine yetürdiler.

Ü44ᵇ 'Ubeyde[18] bī-hūş iken kendü özine gelüp/gözin açdukda Hvāce-i 'Ālem cemalin görüp eyitdi: Ya Resūlallāh[1] الست شهيدا

T34ª Hazret buyurdı ki:" نعم sen ser-defter-i şühedāsın ve 'Ubeyde ol hālete[2] mübāhāt idüp dārü'l-harbden mürāca'at itdükde menzil-i Ruhānī'de dārü'l-karāra intikāl itdi[3] ve menzil-i maksūda yetdi. Şi'r :

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Ey hoş ol kim hayatı oldukça

T33ᵇ14 āb-dārla 'Utbe'yi

`Ömri sarf-ı reh-i[4] şerî`at ide
Müddet-i `ömri âhır oldukda
Bu cihândan şehâdetile gide

Fasl-ı Şehâdet-i [5] Hamza

Ammâ Hamza'nun şehâdeti bu vechledür ki mesâf-ı Bedr'den sonra küffâr leşker[6] cem` idüp üç bin müsellah ü müretteb kâfir Medîne'ye teveccüh kıldılar ve Uhud dimekle ma`rûf menzile[7] yetdükde Hazret-i Risâlet dahı yedi yüz muhâcir ve ensârla anlara mukâbil durup bir nev`le[8] saf bağladı ki Kûh-ı Uhud kafada ve Medîne mukâbilde ve Kûh-ı `Ayn cânib-i yesârda vâki` olup[9] ve Kûh-ı `Ayn'un bir şikâfı olup kemîngâh olmağa kâbil olmağın Hazret-i Resûl `Abdullâh Habîb'i[10] elli kemân-dâr/la anun hıfzına me'mûr itdi ve mukarrer kıldı ki eger leşker-i İslâm gâlib ve eger mağlûb[11] olsalar anlar ol şikâfdan inhirâf itmeyeler ve ol rahneden bir gayr cânibe gitmeyeler.[12] İki cânibden âteş-i cidâl|iştiʿâl buldukda ve bâzâr-ı muhârebe germ oldukda cemâ`at-i Kureyş'den[13] Talha bin Ebî Talha meydana gelüp `Alî İbn Ebî Tâlib elinde helâk oldı ve ferzendi mübâşir-i harb[14] olup Hamza elinden tecerru`-ı şerbet-i fenâ kıldı. El-kıssa ebvâb-ı zafer leşker-i İslâm'a /meftûh olup[15] leşker-i küffâr inhilâl ve ihtilâl bulmağın `alemleri nigûn-sâr olup müteferrik oldukda leşker-i[15] İslâm ğanâyim dutmakda fursatı ğanîmet bilüp nehb ü ğârete teveccüh kıldılar ve rahne-i kûh mustahfızları[17] ol hâli görüp bî-ihtiyâr menzil(ler)inden muharif olup `Abdullâh men`itdükçe ka-

S52b
B63
Ü45a

bil olmayup ğarete(18) müteveccih olmağın küffār ol memerri ha-
lī görüp ve leşkeri ğarete meşğul bulup ol memerre müteveccih

T34b (1) olup 'Abdullāh'ı ba'zı ashābla şehīd idüp leşker 'akabin-
den çıkup hamle kıldılar. Lā cerem eser-i muhālefet-i(2) Haz-

S53a ret-i Resūl mūcib-i tefrika-i leşker olup küffār tağallüb/idüp
leşker-i İslām üç kısım oldı.(3) Bir kısmı Medīne cānibine firār
itdi ve bir kısmı 'Alī ve Sa'd ve Talha gibi Hazret-i Resūl
mülāzemetinde kaldı(4) ve bir kısmı derece-i şehādet buldı.
Ravzatü'l-Ahbāb'da mestūrdur ki leşker-i İslām hezīmet idüp
(5) Hazret-i Resūl'ı tenhā bırakdukda ol Hazret, 'Alī'den ğayrı
hıdmetinde görmeyûp eyitdi: " Yā 'Alī sen nişe(6) sāyir cemā'a-
te mülhak olmadun?" Hazret-i Murteza 'Alī eyitdi:" Yā Resūlal-
lāh ان لى بك اسوة Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

(7) Bir bendeem ki rūz-ı ezelden mutī' olup
Tavk-ı vefā-yı 'ahdunā çekmiş kaza beni
Nakd-ı hayātum eylemişem(8) nezr-i tā'atün
Hāşā ki senden eyleye devrān cüdā beni

Nāgāh cem'-i mu'anidler ol Hazret'e müteveccih (9) oldılar.
Hazret eyitdi:" Yā 'Alī bu cem'i perīşān eyle." Murteza 'Alī

Ü45b ol cem'-i perīşānı müteferrik kılup ekserini(10)/Mālik-i nīrā-
na tapşurdı. Ol hāletde Cebra'īl nāzil olup eyitdi:" Yā Re-

B64 sūlallāh kemāl-i muhālesat(11) dur/bu ki 'Alī'den zuhūra geldi.
Hazret-i Resūl eyitdi بلى انه منى وانا منه Cebra'īl eyitdi وانا منكما
Rivāyetdür ki manzūme-i لافتى الا على لاسيف الاذوالفقار hātif-i ğaybdan
ol (13) gün sādır oldı. Erbāb-ı hakāyık ve ashāb-ı ma'arefe mu-
hakkakdur ki sebebi i'tilā-yı rütbe-i Murteza(14) ittibā'-ı

Hażret-i Mustafa'dur ve a'zam-ı mu'cizat-ı Nebi velayet-i Murtażadur. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Tekmil-i Murteża'ya sebeb[15] kılsalar su'al
İkbal-i ittiba'-ı şeh-i enbiya yeter
Hakkıyyet-i Resul'e delil itseler taleb
Tav'-ı ita'at-i[16] 'Aliyy-i Murteża yeter

Rivayetdür ki küffardan dört mu'anid 'ahd itdiler ki Hażret-i Resul'e bir darbet[17] yetüreler ve yir yüzinden İslam asarın götüreler. Biri ibn Şıhab ve biri ibn Kımme ve biri ibn[18] Humeydve biri ibn Ebi Vakkas. El-kıssa eşrar galebe idüp ebrar

T35[a] mağlub oldukda fursat bulup[1] İbn Kımme Hażret-i Resul'un cebin-i mübareklerin ki matla'-ı afitab-ı sıdk u safadur seng-i cefayla[2] mecruh idüp ol cerahatden cari olan hunabeyi Hażret pak idüp dirdi ki eger[3] bir katre bu kandan ruy-ı zemine töküise bela-yı asman nüzul kıla. İbn Şıhab bazu-yı şeriflerin[4] ki pençe-i tab-ı dest-i tagallüb-ı küffardı navek-i bi-dadla zahm-nak idüp ve ibn Ebi Vakkas leb-i[5] ruh-efzaların ki mesih-i ihya-yı merasim-i din ü madde-i hayat-ı şer'-i mübin idi,

Ü46[a] hasta/kılup anun[6] eserinden dendan-ı rüba'iyyeleri şikest buldı. Beyt :

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

S54[a] La'l-i nab ü dürr-i siraba hacer virse şikest
[7] Sanma kim arta hacer kadrı **dür ü la'l ola pes**

Ve ibn Humeyd-i haram-zade ol Hażret'i cerahatlere[8] meşgul görüp şemşir-i ab dar havale kılup Hażret ol darbdan ihtiyat idüp bir megaka[9] mütehassın oldukda ruhsar-ı 'alem-araları

ki manzur-ı enzar-ı ahbabdı nazardan gayib olmagın(10) ibn Humeyd -i mel'un tasavvur itdi ki hurşid-i asman-ı şer' ufk-ı sa'adetden nihan oldı ve şem'-i şebistan-ı(11) risalet intifa buldı. Mübahat idüp feryada geldi ki:"Sahib-i da'va-i risalet emrin(12) tamam itdüm." İblis ol mel'unun mürafakatiyle nida

B65 kıldı ki الا ان محمدا قد قتل Rivayetdür ki/avaz-ı(13) İblis Medine'ye yetüp dost ve düşmen arasında şiya' bulup fırka-ı ashab mahzun ve zümre-i(14) a'da mesrur oldı. Amma endek zamandan sonra Hazret-i Resul ol megakdan çıkup sahabeye mülhak olup(15) ve bu gazada Hazret-i Hamza şehadet buldı ve keyfiyyet-i şehadeti budur ki Cubeyr bin Mut'im ki ekber-i a'yan-ı(16) Mekke idi Habeşi nam bir memlukı olup gayetde mübariz idi. Bir gün didi: Ey gulam mesaf-ı(17) Bedr'de benüm 'ammüm maktul olupdur ve Mu-

S54b hammed'un iki 'ammı var biri Hamza ve biri 'Abbas ve 'Abbas Mekke'de(18) dür ve Hamza Medine'de , eger bu iki kimesneden bi-

T35b rin katl idebilsen ve 'ammüm intikamın alsan seni(1) malümden

Ü46b S54b azad iderem. Habeşi -i mel'un Hamza / katlin kabul idüp hemvare müterassıd-ı fursatdı ve Hind(2) ki menkuha-i Ebu Süfyan'dı anun atası dahı Bedr mesafında maktul olup hatırında bu küduret (3) mütemekkin idi ol dahı Habeşi'nün 'azmin malum idüp mü'ekkid-i fesad olup enva'-ı meva'idle ol(4) mel'unı tahris itdi ve sabiyye-i Haris bin 'Amir dahı eyitdi:" Ey Habeşi benüm atam ve karındaşum mesaf-ı(5) Bedr'de müselmanlar elinde katl oldılar eger sen Muhammed'i ya Hamza'yı ya 'Ali'ni katl idecek olsan seni(6) malla bi-niyaz iderem." Şi'r:

(Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül)

Tama'dur ser-i fitne-i ruzgar

Tama'dür kılan 'izzet ehlini hvar
(7)Nihāl-i tama' mīvesidür fesād
Bahār-ı tama' sebzesidür 'inād
Tama' dīde-i danişi kūr ider
Ruh-ı(8) şāhid-i feyzi mestūr ider

Häbeşī eyitdi:" Muhammed katline kādir degülem zīrā sahābe anun muhāfazatına(9) yek-cihetdürler ve Hamza katline dahı ikdām idebilmezem zīrā ol pehlevān-ı sāhib-salābetdür.(10) Ammā

S55[a] 'Alī nev-resīdedür henüz ahvāl-i mesāfa vākıf degül mümkindür ki katline fursat bulam ve ana gālib(11) olam." El-kıssa ol 'azīmetle Habeşī-i harām-zāde muntazır-ı fursat idi, ol vakte dek ki gazā-yı Uhud(12) vākı' olup nīrān-ı muhārebe işti'āl buldı. Mukaddemā Hazret-i 'Alī kasdın kılup gördi ki şah-bāz-ı(13) evc-i Lafetā gurraba sayd olmaz ve şīr-i bīşe-i Hel Eta'ya her şegāl nusret bulmaz. Andan tecāvüz edüp(14) Hamza kasdına düşdi

B66,Ü47[a] ve Hamza 'ādet-i ma'hūd üzerine iki şemşīrle/mesāf/idüp her cānibe(15) hamle kılup sufūf-ı a'dāyı çāk iderken merkebi bir nāhemvār yirde i'tişār bulup ayakdan(16) düşüp kendü piyāde kalup ba'zı a'zāsından zırh dūr olmağın Habeşī-i harām-zāde fursat(17) bulup ana bir darb-ı nīze yetürdi ki bir tarafından bir tarafına güzār itdi. Fi'l-hāl kelime-i şehādet(18) diyüp nakd-ı revān hazīn-i cinana teslīm itdi. Şi'r :

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ol şehen-şāh 'azimü'ş-şāna hengām-ı ecel

T36[a] (1)Tīğ-ı düşmen oldı miftāh-ı der-i dārü's-selām
Çehre-i ikbāline açıldı ebvāb-ı necāt
Dostdan ı(2) isterdi düşmenden müyesser oldı kām

Ve ba'zı bed-bahtlar anun dahı harbe ile sinesin çak(3) idüp cigerin pare pare çıkarup Hind-i ciger-hvare hediyye iletdiler ve Hind-i bi-devlet anun (4) cigerin yiyüp ve Habeşi'ye aferinler okuyup ihsanlar itdi. Rivayetdür ki leşker-i İslam müteferrik(5) olan haletde Hazret-i Fatıma huzurında olan havatin ile müterassid-ı ahbar-ı Resul iken(6) bir sipahi Hazret-i Resul'un fevtinden haber virüp Hazret-i Fatıma ol haberden bi-huş olup (7) kendüye geldükde bi-ihtiyar Medine dervazesinden çıkup ve 'Aişe ve Safiyye ve Hafsa ve ba'zı(8) muhadderat-ı harem-seray-ı 'ismet dahı ittifak idüp çeşmeler gibi dideler nem-nak kıldılar. El-kıssa (9) Fatıma bir nevha bünyad kıldı ki sadasından Uhud Dağı mütezelzel oldı. Beyt:

(Mefa'ilün Fe'ilatün Mefa'ilün Fe'ilün)

Bırakdı kuha(10) sada nale vü fıganı anun

Akıtdı çeşme yaşın çeşme-i hun-feşanı anun

Ü47[b] /Eser-i musibet a'za-yı(11) latifinden kuvvet-i reftar alup gayetde bi-takat olup saye-var ol afitab-ı evc-i 'ismet(12) bir köhen divare tekye kıldı ve etrafında olan avratdan bir salihaya tazarru' kıldı ki ol rezm(13) gaha revan olup Hazret-i Resul'den bir haber getüre. Ol saliha revan olup rezm(14) gaha yetdükde güzarı şehidler üzerine düşüp karındaşın maktul görüp iltifat itmeyüp sür'atle (15) andan geçdükçe oğlın/dahı S56[a] gördi, bir zahmla ageşte-i hak u hun düşmiş hayatından/bir B67 bir ramak(16) baki olup tazarru' itdi ki: "Ey mader-i mihr-ban ahir nefesdür ferzend-i müst-mendüni sa'adet-i didarla müşerref kıl." Ol saliha eyitdi:" Ey ferzend egerçi ateş-i firakun ciger-suz ve navek-i hicranun(18) dil-duzdur, amma ne

diyem Hażret-i Fātıma muntazır-ı müraca'atumdur sana meş-
T36[b] ğūl olabilmen ma'żūr dut.[1] Andan dahı bu 'özrle ötüp mu'a-
reke-i kıtāle kadem basdukda ol mecālde yetdi ki Hażret-i[2] Re-
sūl meğākdan çıkup sāye-i 'ālemde karār dutmışdı, pā-būs-ı
şerīfine müşerref olup sitāyiş[3]ler kılup eyitdi: Şi'r:

(Fa'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey çerāğ-ı hāne-i ~~çerağ~~ [serv] ü gül-i gülzār-ı dīn
Melce'ü'l-āfāk hayrü'l-halk[4] fahrü'l-'ālemīn
Nūr-ı rāyünden münevver dīde-i hūrşīd ü māh
Hāk-ı pāyünden müzeyyen safha-i rūy-ı[5] zemīn

Tafsīlle Fātıma ahvālin 'arż idüp iştiyākın şerh kılup se-
lāmın yetürdi. Hażret-i[6] Resūl eyitdi:" Ey mestūre müraca'at
kılup Fātıma'ya hayātumdan beşāret yetür ve anı benüm huzūruma
[7] getür." Ol mestūre Hażret-i Fātıma'ya seyyid-i Kāyināt'dan
Ü48[a] beşāret/yetürüp Hażret-i Fātıma muztarib-[8]hāl üftān ü hīzān
S56[b] ol rezmgāha yetdükde Hażret-i Resūl istikbāl idüp ana tesellī-i
hātır[9] virüp Hażret-i hātūn-ı Kıyāmet eyitdi: " Ey peder-i bü-
zürgvār bu 'avrata şükrāne kabūl itmişem." Hażret-i[10] Resūl
eyitdi: " Ey mestūre murādun nedür?" Ol 'avrat eyitdi: "Tevak-
ku'um budur ki 'arsa-i Kıyāmet'de[11] bana ve evlāduma şefī' o-
lasın." Hażret-i Resūl tevakku'ın kabūl idüp ve ol åvrat ruh-
sat[12] alup şehīdlerinün üzerine gitdükden sonra Hażret-i Re-
sūl eyitdi:" Āyā Hamza'ya ne vakı' oldı[13] ola ki andan eser
görilmez?" Hażret-i Resūl'e 'Alī, Hamza şehādetinden haber
virdi. Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ne haber[14] dür bu ki hūn-ābe töker müjgāndan
Sabr alur cān-ı hazīn ü dil-i ser-gerdāndan

Hazret-i Resul[15] sahabe ile Hamza'nun üzerine gelüp a'za-yı pare paresin görüp naleler çekdi nevhalar kıldı[16] ve gayetde müte'essir ve müte'ellim oldı, zira 'amm-ı büzürgvar ve birader-i reza'ı olup hin-i nübüvvetde[17] da'vet-i hevadarı idi bu halete mukarin Safiyye ki Hamza'nun hemşiresi idi hazır olup Hazret-i Resul[18] anı görüp oğlına eyitdi:" Valideni bir tedbirle gelmekden men' idegör ki karındaşın[1] bu halle görmeye. Ol mahdum-zade anasına istikbal idüp eyitdi:" Ey valide-i muhtereme[2] Hazret-i Resul'un rızası senün müraca'atündedür." Safiyye eyitdi:" Ey ferzend istima' itmişem ki Hamza[3] şehadet bulupdur ve yakin ki bu musibet rıza-yı Huda ve Resul içündür, tevakku'um budur ki[4] bana dahı ta'ziyetinden ve müşahedesinden bir sevab müyesser ola." Hazret-i Resul ol mazlumenün[5] kemal-i himmetin ve hüsn-ı ihlasın mülahaza kılup ve ruhsat-ı mülakat virüp ittifakla 'azasına iştigal[6] itdiler. Hem ol sa'atde Cebra'il gelüp beşaret getürdi ki Hamza'nun safha-i asmanda ismi[7] Esedu'llah ve Esedü'r-Resul yazıldı. Rivayetdür ki Hazret-i Resul Hamza'nun cenazesi üzerine[8] namaz itdükde yetmiş nefer şehidün cenazesin hazır idüp bir bir üzerlerine namaz itdükce[9] anun cenazesin götürmeyüp yetmiş kerre üzerine namaz kıldı. Nurü'l-Eimme Hvarezmi'den nakldür[10] ki Hamza ikinci şehiddür Ehl-i Beyt'den ve Hüseyn-i mazlum hatimü'ş-şühedadur ve Hazret buyurmış[11] ki:"Kerbela'da Hüseyn'le yetmiş nefer-i mücahid şehid ola ve anlarun üzerine namaz kılmağa bir mü'min hazır[12] olmaya. Benüm Hamza üzerine yetmiş kerre namaz itdügümün biri Hamza içündür ve tetimmesi ol şehidler[13] içündür." Rivayetdür ki bir şehid darü'l-

B68
T37a
S57a

harbde ayakdan düşdügi zamanda hūrü'l-`ayn(14) istikbāle ge-
S57[b] lüpanunla musāfaha kılur. El-kıssa Hazret-i Resūl buyurdı ki
Hamza'yı cāme-i(15) hūn-ālūdla defn ideler. Ve dārü'l-harb-i
Uhud'dan mürāca`at idüp Medīne'ye geldükde her cānib(16) den
şühedā-yı Uhud içün girye istimā` idüp Hamza serāyında nev-
ha istimā` itmeyüp Hazret(17) buyurdı ki:" Hamza'nun bu şe-
hirde ehli yokdur `azāsın dutmaga." Meşhurdur ki iki vakt
iki tāyifeye(18) hasret müstevlī olur sabāh oldukda her fer-
B69,T37[b] zend ki/vālidesinün kinārından durup şefkatler(1) ve mihr-
bānlıklar görür yetīmler bī-kesliği āteşi yakar, her şām
Ü49[a] oldukda her kim menziline müteveccih olur(2)/garīb olan-
larun hātırını serāsīmelik mihneti yakar. Nakldür ki bir
peygamber Melekü'l-Mevt'den su'āl(3) itdi ki: "Ey hāzin-i mu-
kūd-ı ervāh bunca cigerler ki dāg-ı müfārakatla yakarsın
ve bunca hānmānlar ki ecel-i(4) seyl-ābla yıkarsın āyā hiç
kimesneye rahmün gelür mi?" Melekü'l-Mevt eyitdi:" Terahhum
nakşın sahīfe-i hātırumdan(5) Hazret-i Īzid ref` itmişdür,
ammā bu hālle garīblerün ve yetīmlerün hāline rahmum ge-
lür, zīrā istirdād-ı emānet(6) zamānı biri peder ve māder
yād idüp āb-ı hasret dīde-i gam-dīdeden töker ve biri yār
ü diyārı(7) firākından āh-ı hasret çeker." Şi`r:

(Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

Seyl-i eşk-i yetīm ü āh-ı garīb
Mevc urup şu`le çekse(8) şām ü seher
S58[a] Katresi safha-i zemīni dutup
Şu`lesi āsmāna ide eser

Rivāyetdür ki cemī`-i(9) muhācir ve ensārun `avratına hükm

oldı ki Hamza'nun serayına cem' olup kendü şehidlerinün 'azasın(10) anda dutalar ve Hazret-i Resul muhacir ve ansarun ol fi'illerinden gayetde hoşnud olup(11) du'a kıldı. Ey 'azizler mulahaza kılun ki Hazret-i Resul Hamza'nun bi-kesligine rahm itdügi yirde(12) Kerbela'da Hüseyn'le bunca evladı şehid olup matemlerin dutmaga kimesne olmadugı ecelden eger(13) mükedder olsa ve anun rızası içün cemi'-i mahlukat-ı zemin ü asman 'aza dutsa garib ü 'acib(14) olmaz. İmam Muhyi's-Sünne Me'alimü't-Tenzil'de nakl itmiş ki Vakı'a-i Kerbela'dan mukaddem humre-i şafak yokdı(15) ol vakı'adan sonra zahir oldı."Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü49[b] /Sanma kim gül-gun şafakdandur sipihr-i bi-vefa
(16) Damen-i devranı dutmış hun-ı Al-i Mustafa

Şevahidü'n-Nübüvve'de mestürdur ki 'Abdülmelik Mervan(17) meclisinde bir gün vakı'a-i Kerbela zikr olınurdı Züheyri hazır idi, nakl itdi ki:" Ol gün (18) havali-i Mescid-i Aksa'da hiç seng-rize yirinden götürmediler ki anun altında

T38[a] bir katre kan görmediler."(1) Ve 'Uyunu'r-Rıza'da mezkurdur

S58[b] ki 'Ali bin Musa Rıza'dan ki buyurmış ki: "Ceddüm Hüseyn şe-

B70 hid oldukda(2) asman hun-bar olup hakka ki yüz/bin firişte-i rahmet anun intikamın almaga eflakden(3) merkez-i hake indiler amma ruhsat bulmadılar ve hala ravza-i mübarek üzerinde muy-i (4) julide ve hıraşide ile 'azasına meşguldürler."Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Kerbela deştinde şah-ı Kerbela'nun(5) haline
Ittifak-ı 'am olup mecmu'-ı 'alem agladı
Paye-i 'arş-ı mu'allada töküp Cibril eşk
Ravza-i Rıdvan'da ruh-ı Nuh u Adem agladı

Şehādet-i Ca'fer

Üçinçi şehīd Ehl-i Beyt'den [7]Ca'fer-i Ṭayyār'dur. Rivāyet-dür ki Ca'fer cemī'-i ṣaḥābe ile Ḥabeş cānibine hicret itdükde Necāşī [8]'aleyhe'r-raḥme anun irşādıyle müslimān oldı ve Ḳal'a-i Ḫayber feth olındukda Ḥażret-i Resūl mülāzemetine [9] müşerref olup Ḥażret anun ḫuṣūṣında buyurmış ki اشبهت خلقى و خلقى Fi'l-vāḳi' bu nihāyet[10]ta'zīmdür. Rivāyetdür ki Hicretün sekkizinci yılında Ḥażret-i Resūl Ca'fer'i Mürḥāl-i Ġassānī harbine[11]irsāl itdi ve Mūte menzilinde küffāra mülḥaḳ olup leşker-i İslām üç bin mücāhid ve leşker-i [12]mürhil yüz bin müf-sid olup ġāyet keṣretde idi, ammā sipāh-ı ẓafer-penāh-i/İslām keṣret-i[13]sipāh-i a'dādan endīşe ḳılmayup bünyād-ı muḳātele ḳıldılar. Esnā-yı muḳātelede Zeyd bin Ḥāriṣ[14]ki 'alemdār-ı sipāh idi şehīd olup Ca'fer kendü rāyet-i nuṣret-āyeti eline alup ve hücūm-ı küffār[15]merkebin saḳaṭ idüp piyāde ḳalup fesaḳa ve füccār fursat buldukda ḍarb-ı şemşīrle bāzū-yı[16] yemīnin beden-i mübārekinden cüdā ḳıldılar ol şāh-bāz-ı evc-i celādet-āyeti bāzū-yı yesāre[17]alup bıraḳmadı, bāzū-yı ye-sārın daḫı ḳaṭ' itdiler rāyeti dişle dutup düşmege ḳoymadı.
[18]El-ḳıṣṣa bir nā-merd bir ḍarb-ı münker urup ol maẓlūmı ayaḳdan bıraḳdı. Aḫbār-ı ṣaḥīḥa'da naḳldür ki[1]Ḥażret-i İzid ḥucub ü estār ref' idüp Ḥażret-i Resūl'ı Mūte ma'rekesine muṭṭali' itmişdi[2]ve ol Ḥażret dem-be-dem cemī'-i aḥvāle muṭṭali' olup aṣḥāba ḫaber virürdi ki Zeyd bin Ḥāriṣ ve Ca'fer [3]bin Ebū Ṭālib'ün pāre pāre olduḳların i'lām iderdi ve buyu-rurdı ki: " Ca'fer'i gördüm Bihişt'e [4]girüp yāḳūtdan iki

Ü50[a]

T38[b]

B71 şehper peydā kılup tayerān ider/ve bu dahı Hażret-i Resūl'den nakldür[5] ki buyurmış:" Ben Ca'fer'i gördüm misl-i melek tuyūr-ı Bihişt'le pervāz ider, bu cehtden anā[6] Ca'fer-i Tayyār dirler." Ve ba'żı kasasda mestūrdur ki Ca'fer'ün yetmiş iki zahmı olup düşdükde[7] heybet ü salābetinden hīç kimesne katline ikdām idebilmeyüp āhirü'l-emr a'dā hücūm idüp[8] anı yirden götürdükde başın kaldurup münācāt itdi ki: "İlāhī benüm

S59[b] katlümle 'amm-zādemün[9] nāmūsına halel yetürme." Hak Ta'ālā iki şehbāl iltifāt idüp kuvvet-i pervāz virdi ki[10] küffār içinden uçup Firdevs-i Berīn'e nüzūl itdi. Şi'r:

(Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl)

Ü50[b] /Katīl-i reh-i 'ışk olan[11] sālikī

Hak'un iltifātı ser-efrāz ider

Mezellet türābında görmez revā

'Uluvv-i makāmıyla[12] mümtāz ider

Per ü bāl peydā kılup lā-cerem

Tuyūr-ı Bihişt'iyle pervāz ider

Hergāh ki 'Abdullāh b.[13] Ömer Ca'ferün evlādın görürdi bu 'ibāretle ta'zīm iderdi ki السلام عليك يا ابن ذي الجناحين Rivāyetdür Hüseyn-i şehīdden ki Hażret-i Resūl Ca'fer'ün ahvāline muttali' oldukda anun menziline[15] gelüp Esmā' bint'Amīşe ki anun zevcesiydi hāżır idüp Ca'fer'ün etfālini bir bir nevāziş[16] tarīkıyle ser-efrāz itdükde Esmā eyitdi:" Yā Resūlallāh bu gün Ce'fer'ün evlādını yetīmler tarīkıyle[17] nevāziş idersin meger Ca'fer şehādet bulupdur?" Ol Hażret giryān olup anlara sabrile[18] tesellī virdi. 'Abdullāh Ca'fer'den mervīdür ki:"

T39[a] Hażret-i Resul gelüp bize ta'ziyet virdükde ol[1] gāyetde giryāndı ki katarāt-ı eşk mehāsin-i şerīfinden tökilürdi

ve buyururdı ki: "İlāhī[2] Ca'fer'i ahsen-i makāma ve eczel-i

S60[a] sevāba irişdür ve hālā sen anūn halīfesi olup ahlāfını[3] hısn-ı himāyetünde sakla!" Ve ol günden sonra yine gelüp 'azādan çıkarup hātırları[4] aldukda vālideleri yetīmler gibi teşaffu' itdükde buyurdı ki والآخره اتخافين عليهم وانا وليهم فى الدنيا Rivāyetdür ki Ca'fer'ün sekkiz oğlı olup ikisi 'Avn ve Muhammed-i Asğar Hüseyn'le Kerbelā'da şehīd oldılar. Rahmetu'llāhī 'a-

B72,Ü51[a] leyhümā. Hazret-i Resūlullāh'un bir ibtilāsı dahı / fevt-i İbrāhīm'dür. Rivāyetdür[7] ki İbrāhīm Hicret'ün yirmi yılında Māriye-i kıbtiyyeden mütevellid olup kabilesi Müselleme nām cāriye idi.[8] Hazret-i Resūl'den nakldür ki: "İbrāhīm mütevellid oldukda Cebra'īl nüzūl idüp tehniye tarikıyle[9] eyitdi: السلام عليك يا ابا براهيم El-kıssa İbrāhīm bir yıl altı ay fezā-yı hayatda kalup[10] civār-ı rahmete vāsıl oldı. Hazret-i Resūl anūn fevtinden müte'ellim olup girye āgāz itdükde[11] 'Abdurrahman bin 'Avf eyitdi: "Ya Resūlallāh ne sen men' itdūn ceza'dan " Hazret-i Resūl eyitdi: "Ben[12] giryeden men' itmedüm hırāş-ı mūy ü keşf-i a'zādan nehy itdüm, āb-ı çeşm-i mātem-zede bārān-ı rahmet[13] dür ve nişān-ı re'fet. العين تدمع والقلب يحزن ولا اقول الا ما رضى به ربنا Şevāhidü'n-Nübüvve'de[14] mestūrdur ki

S60[b] bir gün Hazret-i Resūl Hüseyn'i bir dizi / üzerine ve İbrāhīm'i bir dizi üzerine[15] alup nevāzişler iderken Cebra'īl hāzır olup eyitdi: "Ya Resūlallāh Hazret-i Hak bu iki lü'lü'-i[16] şahvārı bir rişteye muntazam kılup ~~ref~~ cem' itmez birinün ref'ine rızā virmek gerek." Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

[17] Ey şehryār-ı mesned-i temkīn-i 'izz ü cāh

Olmaz bir āsmān iki hurşīde cilve-gāh

Hażret-i Resūl[18] eyitdi: " Eger İbrāhīm fevt olsa ekser-i ā-
lām bana müteveccih olur ve eger Hüseyn fevt olsa bana ve
T39[b] Murteżā'ya[1] ve Zehrā'ya müte'ellim olmak lāzım gelür ben mu-
sibet-i hāssı mihnet-i 'āma ihtiyār itdüm." Ol vākı'adan[2]
üç gün geçdükde İbrāhīm vefāt itdi. Ol vākı'adan sonra her-
S51[b] gāh ki/Hażret-i Resūl Hüseyn'i eline alup iltifāt iderdi dir-
di ki: "Merhabā ey ferzend-i[3] 'azīzümi fedāsı itdügüm ciger-
gūşem." Zihī bed-bahtlar ki beyle 'azīze ihānet revā göre-
ler. Kenz[4] ü'l-Ġarāyib'de mestūrdur ki bir gün Hüseyn Haż-
ret-i Resūl hıdmetinde idi menziline mürāca'at itmek [5] mu-
rād itdi, ammā bārāndı gitmek müte'azzir görinüp melālet-i
hātır zāhir itdi, Hażret-i Resūl[6] Hüseyn'i melūl görüp eyit-
di: "Ne vākı'dür?" Hüseyn eyitdi: " Yā Resūlallāh bārān bana
B73 mecāl/virmez ki menzilüme[7] gidem." Hażret-i Resūl du'ā kıldı
S61[a] bārān tevakkuf idüp Hüseyn menziline müteveccih oldı. Kıyās[8]
idün ki katre-i bārān cefāsına mütehammil olmayan a'żā-yı
şerīfine seng-i sitemden ne cefālar[9] yetmiş ola. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Hār-ı nāvekden gül-i a'żāsı olmış çāk çāk
Pāyimāl itmiş ġam ol serv-i[10] revānı ey dırīġ
İhtilāf-ı vaż'-ı tuġyān-ı hevā-yı muhtelif
Müntafī kılmış çerāġ-ı hānedānı ey dırīġ[11]

Hakkā ki her zerre-i hāk ve her cüz'-i eflāk tā rūz-ı Kıyā-
met her zamān hezār nāle-i dil-sūz çekse[12] musībet-i Kerbelā'-
ya vefā kılmaz ve ol mihnet-zedeler 'azāsına vāfī olmaz.

T39[b]1 - ol...itdi

ÜÇİNCİ BĀB

Ḥażret-i Seyyidü'l-Mürselīn'ün Keyfiyyet-i Vefātın Beyān İder (13)

Hemişe dīde-i baṣīret birle müṭāla'a-i evrāḳ-ı leyālī vü eyyāmdan (14) erbāb-ı ḥaḳāyıḳ ve aṣḥāb-ı ma'ārefe ma'lūm olmışdur ve hemvāre 'ayn-ı firāsetle müşāhede-i mürūr-ı sinīn (15) ü a'vām kılan ülü'l-ebṣār-ı ẕevi'l-efhām arasında vużūḥ bulmışdur bu ki a'yān-ı s̱ābite-i mümkine (16)/ müstelzim-i iḥāṭa-i 'ademdür ve aṣlına rāci' olur her mevcūd ki vücūdına 'adem muḳaddemdür. Şi'r:

Ü52a

(Müfte'ilün Müfte'ilün Fā'ilün)

(17) Künc-i baḳā ṣanma bu vīrāneyi
İtmeye gör bu büt-ḫāneyi
Mihr götür künbed-i devvārdan
(18) Resm-i vefā umma bu ġaddārdan
Mülk-i vücūdı 'adem-ābād bil
Görme vücūdun 'ademi yād kıl

T40a

(1) Açma cihān żāline çeşm-i heves
'Aḳdine bil baġlama peyvend kes
Dut ki cihān mülkini dutdun (2) tamām

S61b

Sūd ne çün mülkine yokdur devām
Dehr nedür āyine-i 'aks-dār
Ṣūret-i āyīne-i bī-'itibār

Ey 'azīz reyāhīn-i riyāz-ı imkāna şebnem-i bakādan eser-i terāvet yetmemişdür ve sebze-i būstān-ı(4) hayāt-ı müste'ār hergiz sehab-ı sebātdan kesb-i rutūbet itmemişdür. Kitābe-i eyvān-ı binā-yı 'ālem rakam-ı(5) كل مخلوق يموت dur ve humre-i beni Ādem hamīr-i māye كل مرزوق يفوتدر Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Tama' kılmān(6) vefā mülk-i cihāndan
Vefā kandan bu fānī mülk kandan
Bu vīrān içre sanmān genc(7) yokdur
Cevāhirden leb-ā-leb künc çokdur
Velī 'ādet bu olmışdur ki devrān
Kıla(8) her genci bir topragda pinhān
Ger idrāk eylersen her zerre-i hāk
Çeküpdür perdeye bin (9) cevher-i pāk

B74 / Ne bār-gāh-ı haşmetdür ki tāk ü revākı tārem-i a'lāya yetdükde seyl-i fenādan(10) tezelzül bulup vīrān olmadı ve ne nakş-ı kār-gāh-ı rif'atdür ki zīnet ve zībi derece-i kemāl (11) hāsıl / itdükde bāzīçe-i lu'bet-bāz-(delivden) suret-i tagayyür bulmadı. Lāle-zār-ı sahrā-yı imkāndan meşām-ı (12) idrāke rāyiha-i كل من عليها فان gelür ve zemzeme-i bezm-i cem'iyyet-i a'yandan sem'-i 'irfān ısgā-yı(13) sadā-yı كل شيء هالك kılur. Şi'r:

Ü52b

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Dehrden ārzū-yı kām itme
Bunda(14) kām isteyüp makām itme
Felek-i tīz gerd-i tünd-hırām
S62a Hīç nā-kāma virmemişdür kām

T40a7 cevāhirden...çokdur mısra'ı metinde boş bırakılmış.

El-hak[15] bu hār-zāre gül-i murād ümmīdiyle zülāl-i hayāt-ı kirāmı töken hār-ı nedāmetden ğayr behre görmemişdür[16] ve bu būstāna şükufe-i maksad temennāsiyla nihāl-i tevakku' tiken zehr-i belādan özge mīve götürmemişdür[17] ittisāl-i sohbeti hatar-ı infisālden hālī olmaz ve iltiyām-ı ülfeti żarar-ı infikākden emān bulmaz.[18] Şi'r:

(Mef'ūlü Mefā'ilün Fe'ūlün)

Dünyāya gelen gider żarūri

Müstelzim-i ğaybdur hużūrı

T40b Devr-i felegün karārı[1] olmaz

İkbālinün i'tibārı olmaz

Dutdun dutalum cihānı yek-ser

Mānend-i Cem ü Kubād[2] ü Kayser

Ne sūd çün 'ākıbet gidersin

Erbāb-ı cihānı terk idersin

Yakīn bilmek gerek[3] ki vażī' ü şerīf ve kavī vü ża'īf ve 'ālim ü cāhil ve dīvāne vü 'ākıl ve mest ü huşyār ve hufte[4] ü bīdār mülk-i 'ademden hey'et-i mütesāviyye ile çıkup ve 'ālem-i sūretde etvār-ı muhtelife ve evżā'-ı[5] mütenevvi'a ile sülūk idüp hengām-ı inkiżā-yı müddet-i 'ömr renk-i tesāvī

Ü53a dutup şerbet-i كل نفس ذائقة الموت[6] içmek mukarrerdür ve i'tikād ü i'timād itmek gerek ki hil'at-i zuhūr[7] giyüp feyż-i fıtrat kabūl idenlere idrāk-ı tasallut اين ماتكونوا يدرككم الموت mukarrerdür.[8] Şi'r:

(Fe'ūlün Fe'ūlün Feūlün Feūl)

Gel ey mülk-i dünyāya mağrūr olan

Mey-i zevkden mest ü mesrūr olan

S62b [9] Giriftār-ı dām-ı belāsın sakın

Esīr-i dem-i ejdehāsın sakın

Giribānını pençe-i rūzgār
(10)Ṭutupdur ḥaẕer kıl ser-encām-ı kār
Seni dām-ı ḳabre giriftār ider
Başım mühre-i rişte-i mār[11] ider
Gelen bu güẕer-gāha gitmek gerek
Nüzūl eyleyen rıḥlet itmek gerek
Bulınmaz cihan kār-[12]gāhında kām
Ferāġat maḳāmı değül bu maḳām

B75 /Fi'l-vāḳi' eger baḳā-yı beşer mümkin olsaydı Ḫayr[13]ü'l-Beşer ki naḳş-ı nigīn ولكن رسول الله وخاتم النبين dür, bu teşrīfle müşerref olmaḳ enseb idi[14] ve eger devām-ı Beni Ādem iḥtimāl bulsaydı ḳāyil-i انا سيد ولد آدم bu sa'ādet istiḥḳāḳına aḳreb[15] idi delīl-i izāle-i naḳş-ı ta'ayyünāt-ı cismānī bu yeter ki Ḥażret-i Ḫvāce-i kāyināt انك ميت وانهم ميتون ḫiṭābına muḫāṭab olmuştur.ve şāhid-i taġayyür-i ṣuver-i ṣaḥāyif imkānı bu kifāyet ider ki[17] efḍal-i 'ālem وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد ḫiṭāb-ı müstetābın ıṣġā ḳılmışdur. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)
(18)Devr-i zamānenün 'adem-i 'itibārına
Şâhid şiyā'-ı vāḳı'a-i enbiyā yeter
'Ammāl-i kārḫāne-i aḥvāl-ı 'āleme
T41a (1)Mevt-i Nebī 'ālame-i fevt ü fenā yeter

Ü53b /Bī-tekellüf a'ẓam-ı meṣāyib-i şehīd-i Kerbelā[2] fevt-i Ḥażret-i Muṣṭafā'dur.Zīrā mūcib-i iṭāle-i eydi-i ẓulm ü cefādur.Mücmelen keyfiyyet-i mevt-i Ḥażret-i Risālet oldur ki (3)ol şem'-i şebistān-ı risālet ḫurşīd-i āsmān-ı nübüvvet Hicret'ün onıncı yılındaedā-yı Ḥacc'ül-Vedā'[4] itdükde 'arefe güni seyyāḥat-i 'Arafat'da bu āyet-i kerīme nüzūl itdi ki اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى Ḥażret-i Resūl' bu āyetün mażmū-

mından istişmam-ı rayiha-i intikal(6) idüp ve bu 'ibaretün mefhumından ihsas-ı irtihal kılup muhakkak bildi ki teng-na-yı (7) cihandan feza-yı ferah-feza-yı gayba teveccüh itmek gerek ve dar-ı fenadan mülk-i bakaya gitmek(8) gerek . Zira garaz şeref-i risaletden beyan-ı ahkam idi tamam oldı ve maksud sa'adet-i(9) zuhurından izhar-ı ni'met-i İslamdı derece-i kemal buldı. Pes ekabir ü eşraf-ı sahabeyi cem' (10) idüp buyurdı ki: "Ey muhacir ü ensar benden bu gün zaruriyyat-ı umur-ı dininüz tahkik(11) idün fursat-ı iktisab fevt olmadan ki va'de-i müfarakat karib olmışdur ve tarik-i mürafakat(12) intiha bulmışdur." Ve dahı buyurdı :" Ey kavm-i 'arsa-i Kıyamet karar(13) gahıdur ve Kadı-ı ruz-ı ceza يوم لا ينفع الصادقين صدقهم güvahidür eger ol günde sizden(14) su'al olınsa ki "Mu- يوم لا ينفع مال ولابنون

S63[b] hammed nice sulük/itdi?" Cevabunuz nedür?"Sahabe ittifakla e-
B76 yitdiler: "Ya Resulallah(15) senden/eda-yı risalet ve ilka-yı na-
Ü54[a] sihat istima' itdük/şehadet virürüz." Pes Hazret-i Resul(16) engüşt-i sebbabe-i kamer-şikaf canib-i asmane kaldırup eyitdi: "اللهم اشهد ya'ni sen şahid ol." (17) Haccü'l-Veda'dan müraca'at kıldukda esna-yı tarikde Gadir-i Hum dimekle ma'ruf (18) menzilde cema'atle eda-yı namaz kıldukdan sonra sahabeye m
T41[b] müteveccih olup buyurdı ki: (1) ألست بالمؤمنين اولى من انفسهم

Ya'ni mü'minlere degül miyem nefislerinden evla?" Ol hüzzar-ı meclis ittifakla(2) tasdik virüp eyitdiler:" نعم يا رسول الله Pes Hazret-i Murteza'nun elinden dutup eyitdi:" (3) من كنت مولاه فهذا على مولاه ya'ni her kimün ben mevlası idüm 'Ali anun mevlasıdur (4) اللهم عاد من عاداه ya'ni İlahi anunla 'adavet kılana 'adavet kıl. و وال من والاه ya'ni anunla dost ~~idenlere~~ olana dostluk it واخذل من خذله ve anı hvar dutanı hvar dut(6) وانصر من نصره ve ana nus-

ret virene nusret vir وادر الحق معه حيث ما كان ve mukarin(7) eyle Hakkı ana kande olursa." Rivayetdür ki Faruk Hazret-i Murteza'nun elin dutup tehniye(8) tarikiyle eyitdi: "بخ بخ لك يا ابن ابى طالب اصبحت مولاى كل مومن و مومنه

Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

(9)Gel el rıza-yı Resul isteyen zuhura getür

Nişan-ı devlet-i tevfik ü آل من والاه

(10)'Adavet-i Esedullah'a olma kayil kim

Sana çekilmeye şemşir-i عاد من عاداه

(11)Ve bu kelimat-ı hikmet-amiz esnasında eyitdi: "Ey kavm

Ü54[b] beni 'alem-i 'ukbaya da'vet/itdiler ol halete teveccüh(12) kılup hıfz-ı salah içün انى خلفت فيكم الثقلين كتاب الله وعترتى yani mazhar-ı sırr-ı hilafetüm iki emr-i (13)'azimdür: Biri Kur'an ve biri Ehl-i Beyt. Zinhar tarik-i mutaba'atlarından muhalefet kılman ve resm-i(14) mutava'atlarından mütecaviz olman ki bunlar birbiriyle rabıta-i tamam bulup havz-ı Kevser kenarında(15) bana mülhak olup asar-ı şükr ü şikayet zahir itseler gerek." Zihi ümmet-i bi-vefa ki bu mazmun musahhah(16) olmış iken akrab zamanda tahrif-i mazmun-ı Kur'an cayiz gö-

B77 rüp/Ehl-i Beyt'e cefalar reva gördiler(17) ve deşt-i Kerbela'da evlad-ı Resul'e izalar yetürdiler. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ey şeri'at şerefinden gafil

(18)Halel-i şer'a dem-a-dem mayil

Mustafa'dan ne cefa yetdi sana

Ol vefa-pişe ne cevr itdi sana

T42[a] (1)Ki mükafatına bi-dad itdün

Özün azarına mu'tad itdün

S64[b]

Bünye-i şer'ine virdün tağyir
(2)Āl ü evladına çekdün şemşir
Ol seni sahib-i iman itdi
Lutflar gösterüp ihsan(3) itdi
Sen anun zulmle 'ırżın yıkdun
Dağ-ı bi-dad ile canın yakdun

Nürü'l-Eimme'den(4) menkuldur ki hengam-ı tufuliyyetde bir gün Hüseyn-i mazlum etfal-i mahalle ile mula'abeye(5) meşgul iken Hażret-i Resul hażır olup anı dutmağa kasd itdi, Hüseyn Hażret-i H^v ace'den(6) firar idüp her taraf teveccüh kılup Hażret-i

Ü55[a] Resul müte'akıb revan olup/eyitdi: " Ya Hüseyn (7) bu ne nefretdür?" Hüseyn eyitdi: "Ya Resulallah bu nefret degül belki taharrük-i silsile-i muhabbetdür.(8) Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Dilberün uşşakdan 'ayn-ı talebdür nefreti
Men'dendür mihr-i tuğyan-ı mahabbet(9) şiddeti
İntifa-yı nar-ı şevk eyler zülal-i ittisal
Men' mıkdarıncadur matluba talib(10) rağbeti

Ma'şuk ki 'aşıkdan aheng-i giriz ider ateş-i mahabbet ve bazar-ı taleb tiz ider.(11) El-kıssa H^v ace-i Kayinat ol ahsen-i mahlukatı tereddüdle dutup asmana müteveccih olup du'a(12) kıldi ki اللهم احبه واحبه hem ol sa'at 'alem-i ğaybdan hitab geldi ki: "Ya Resulallah (13) bu mahabbetle mümtaz itdügün ciger-guşe ve bu iltifatla ser-efraz itdügün kurretü'l-'ayn deşt-i(14) Ker-

S65[a] bela'da şehid olup dergah-ı 'alem/penahumuza peder-i büzürgvar ve birader-i 'ali-mıkdarla hażır(15) olup biri bir darbetle ve biri bir şerbetle ve biri bir harbetle şehid olup tazallum itseler gerek.(16) Şi'r:

(Mefâ`îlün Mefâ`îlün Fe`ûlün)

Birinün farkı tîğ-ı zulmden şâk

Dem-i mu`ciz misâl-i bedr mutlak

Birinün(17) zehrden hâli diger-gûn

Mizâc-ı telh gül-tek bağrı pür-hûn

Birinün lâle-veş cisminde yüz(18) çâk

Ciger kanıyla cism-i çâki nem-nâk

B78 Hivâyetdür ki Haccü'l-Vedâ`'da eyyâm-ı Minâ/âyet-i kerîme-i[1]

T42b, اذا جاء نصر الله والفتح nüzul idüp Hazret-i Resûl Cebra'îl'e eyitdi: "Ey mukarreb-i dergâh-ı ulûhiyyet[2] ve mahrem-i bâr-gâh-ı rübûbiyyet ğâlibâ hengâm-ı teveccüh-i `âlem-i âhiretdür." Cebra'îl

Ü55b eyitdi: "Ya Resûlallâh[3] والاخرة خيرلك/من الاولى Hazret-i Hvâce bu âyet isti`maından ve bu mazmûn ıttılâ`ından[4] sonra tehniye-i erbâb-ı intikâle ve tertîb-i âlât-ı irtihâle meşğûl olup hemîşe kelime-i tayyibe-i[5] سبحانك اللهم اغفرلى انك انت الوهاب tekrâr iderdi. Sahâbe eyitdiler: "Ya Resûlallâh bu[6] kelimeyi tekrâr itmekden nedür ğaraz?" Hazret-i Resûl eyitdi: "Beni `âlem-i bakâya da`vet itdiler." Ve esnâ-yı[7] tekellümde giryân oldı. Eyitdiler: "Yâ Resûlallâh mevtden girye itmek Hazret'ünüzden ne münâsibdür[8]

S65b husûsâ ki muhterem ve mağfûr/olduğun mukarrerdür." Hazret-i Seyyit eyitdi: " Benüm ıztırâbum anunçündür[9] ki bunca cefâ çeküp dâyire-i îmâna çekdügüm müslemanlar âyâ benden sonra mekâyid-i İblîs'e giriftâr olup[10] ne âfetlere mukârin olalar ve ne mihnetlere düşüp ne ihânetler bulalar ." El-kıssa ol âfitâb-ı[11] âsmân-ı lutf u kerem müteveccih-i dergâh olup bir ay vefâtından mukaddem sahâbe-i kibârı `Âyişe[12] menzilinde cem` idüp anları birbirine sifâriş kılup bu du`âyla ser-efrâz itdi ki رفعكم الله هداكم الله جمعكم الله حفظكم الله نصركم الله وفقكم الله ve şerâyit-i du`â-

dan sonra vasiyyet kıldı[14] ki:" Ey kavm benüm teveccühüm 'ālem-i bakāya mukarrer oldı ve āfitāb-ı hayātum ruhsat-ı ġurūb buldı hürmet-i[15] Ehl-i Beytümi size tapşurup sizi tapşurdum ol pādişāh-ı bī-zevāle ki mülk-ı bakāsına halel-i[16] intikāl tārī olmaz ve mir'āt-i hayāt-ı mü'ebbedi küdūret-i fenā bulmaz. Lāyık oldur ki hemīşe[17] tarīk-i tā'at-meslūk idüp mütāva'atinden muhālefet

ü56a revā görmeyesiz ve kā'ide-i ahkāmına [18] ihtilāf-ı/ārā ile halel yetürmeyesiz ve bir nev'le sülūk idesiz ki rūz-ı Kıyāmet

T43a sizün[1] ef'ālünüz beni şerm-sār itmeye ve dāmen-i mübāhātüme netīce-i a'māl-i zemīmenüzden gerd-i hacālet[2] yetmeye." Sı-

S66a ġār ve kibār Hazret-i Resūl'den bu ahbār-ı mıvahhaşı istimā' itdükde ittifakla giryān olup[3] eyitdiler: "Yā Resūlallāh bu

B79 vakı'a-i hāyile ne vakt/vākı' olsa gerek?" Buyurdı ki: "'Ankarīb vukū'-[4] pezīr olur." Didiler : "Yā Resūlallāh عياذا الله bu sūret vākı' olsa ġasl-i şerīfün kansı[5] hıdmetkāruña rücū' idersin?" Buyurdı ki: " Akreb-i Ehl-i Beyt'üm ġaslüme evlādur." Didiler: "Ne cāme ile[6] cism-i mübāreküni kefen idelüm?" Buyurdı ki: "Egnümdeki cübbe ile ve eger Mısrī hulleler ve Yemenī cāmeler[7] dahı olsa cāyizdür." Didiler: "Merkad-i şerīfün ne makāmda olmak münāsibdür?" Buyurdı ki: "Hālā[8] mıtavattın olduğum menzilde." Didiler: "Saña kimler namāz itsünler?" Buyurdı ki: "Techīz ü tekfīnüm tamām[9] oldukda kabrüm müheyyā kılup cenāzemi kabrüm kenārında koyup daşra çıkun ve bilmiş olun[10] ki namāzuma ikdām iden evvel Cerā'īl'dür andan sonra Mīkā'il ve andan sonra Azrā'il'dür ve[11] sonra İsrāfīl'dür ve cemī'-i melāyike ile anlardan sonra siz gelüp def'a def'a namāz idün[12] ammā ibtidā-yı namāz Ehl-i Beyt'ümden olsun." Sahābe bī-ihtiyār nāle-i zār idüp eyitdiler: "Yā Resūlallāh [13] seni kabre

kim indürsün?" Buyurdı ki: " Akreb-i Ehl-i Beyt'üm gürūh-i me-
S66b,Ü56b lāyike mu'āvenetiyle ki anlar sizi(14) görüp /siz anları görme-
yesiz." Vasiyyet tamām oldukda huzzār-ı meclis ile müvāda'a
kılup(15) gāyiblere selām irsāl idüp buyurdı ki: " Benden son-
ra dār-ı dünyāya gelüp şerī'atüme iktidā(16) kılanlara ve gāyi-
bāne benüm risāletüme mu'terif olanlara Kıyāmet'e dek benden
selām olsun." Andan sonra(17) mutarassıd-ı peygām-ı visāl ve
muntazır-ı zamān-ı ittisāl oldı, ahyānen Hicret'ün on birinci
yılında Safer(18) ayınun yirmi sekkizinci güninde makbere-i
Bakī' ziyāretine müteveccih olup sükkān-ı makbere-i Bakī'
T43b içün(1) istigfār idüp ol mıkdār du'ā kıldı ki kendüye dahı ārzū
oldı ki :" Kaş ben dahı(2) bu buk'a medfūnlarından olup bu du'ā-
ya dāhil olaydum." Rivāyetdür Ebū Hüreyre'den ki dimiş(3): "Ben
hāzır idüm ki Hazret-i Resūl eyitdi: " Ey Ebū Hüreyre bana de-
vām-ı hayāt-ı müste'ārı ve likā-yı perverde(4) gārı ve duhūl-i
dārü'l-kārārı 'arz itdiler likā-yı perverdegārı ihtiyār itdüm
ve terk-i māsivā(5) tarīkın dutdum." Nakldür ki bu gice ol Haz-
ret me'mūr oldı ki gūristān-ı Bakī'a gidüp(6) emvātına istigfār
B80 /ide, andan sonra şühedā-yı Uhud kubūrın ziyāret kılup anlar
içün şefī' ola.(7) Bu tereddüd esnāsında ol Hazret'e bir sudā'
S67a tārī oldı ki fark-ı mübāreklerin 'ısābe ile/muhkem(8) bağlayup
Meymūne serāyına gelüp bī-ihtiyār tekye kıldı ve buyurdı ki
Ü57a اين انا غدا ya'ni yarın(9) benüm menzilüm kandedür?" Fatıma/ol
Hazret'i muztarib görüp ümmehāt-i mü'mināta eyitdi: "Ey havā-
tīn-i(10) sa'ādet-hāne-i 'ismet Hazret-i Resūl mütekessirdür ve
her gün bir menzile gitmek müte'azzir görinür bir menzilde(11)
mukīm olmasına rāzı olun." Muhadderāt-ı hucerāt-ı risālet ol
salāhe rāzı olup mukarrer(12) itdüler ki Hazret-i Resūl 'Āyişe

menzilinde olup her biri hıdmetin anda edā kıla. Pes Meymūne(13) serāyından çıkup bir eli Murteżā ketfinde ve bir eli ʿAbbās ketfinde ʿĀyişe hücresine gelüp bistere(14) düşdükde ḫummā-yı muḥrik peydā kıldı. Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Āfitāb-ı şerʿide bulmışdı evc-i irtifāʿ
(15) Lācerem maḥrūr olur buldukça rifʿat āfitāb
N'ola ger teb ḥiddetiyle aksa cisminden ʿarak
(16) Berk-i güldür akıdur fart-ı ḥarāretden gül-āb

ʿAbdullāh Mesʿūd'dan nakldür ki: "Ben ol vakt(17) ḥāżır idüm nabżına el basdukda ḥarāretlerin ġāyetde ziyāde görüp eyitdüm: " Yā Resūlullāh bu ne(18) ʿaceb teb-i muḥrikdür?" Buyurdı ki: "Her kimün marażı mikdārıncadur." Didüm:" Yā Resūlallāh bu

T44a derde(1) devā nedür?" Didi: " Ol maʿbūd ḥakkıçün ki benüm nefsüm anun kabża-i kudretündedür ki hīç kimesneye(2) marāż ṭārī olmaz ki günāhları anunla tökilmez, nite ki bād-ı sarsardan ev-

S67b rak-ı/eşcār ve taṣādüm-i(3) hevādan katarāt-ı emṭār." Nakldür Ebū Saʿīd Ḫudrī'den ki dimiş: "Ben ḥīn-i maraż ol Ḥażret'e (4) mülāzım idüm üzerine bir katīfe çekilmişdi ḥiddet-i ḥarā-

Ü57b retleri katīfeden maḥsūs olup(5) buyurdı ki:/"Enbiyānun merātibi aʿlā olduġı gibi marażları daḫı eşedd ü akvādur zīrā enbiyā miḥnet(6)lerinün ziyāde olduġın istidʿā kılurlar ve miḥnet mūcib-i kurb olduġın bilürler." Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

(7) Renc-i rāḥat dilberün derdi devādur ʿāşıka
Renc-i bī-ḥad ol sebebden derdi bī-pāyān(8) olur
B81 Ġāfil olma dost derdinden kim/oldukça füzūn
Mūcib-i teşrīf-i luṭf(9) ü şefkat ü iḥsān olur

(Rubâ'î - Ahreb)

Yarūn elem-i 'ışkı devādan yeg olur

Hāk-ı ser-i kūyı tūtiyādan(10) yeg olur

'Uşşāka habīb eyle-dügi cevr ü sitem

Gayr itdügi lutfıyle sehādan yeg olur

(11) Ve buyurdı ki: " Bu maraż ol zehrūn eserīdür ki Ümmü'l-Berām oğlınun ziyafetinde bana virdiler.(12)" Ve her müddetde elemi müceddet olup bir devāyla def' olurdı ammā bu nevbet hengām-ı rıhlet olmağın (13) iştidād buldı ġāliba beden-i şerīfinde ol zehrūn eseri mülāzım olmakdan ġaraż şeref-i şehādetdi.(14)

Rūhü'l-Ervāh'da mestūrdur ki:" Çün bahr-ı feyż-i nübüvvet ve deryā-yı kemāl-i velāyet(15) birbiriyle mukārin olup يخرج منهما

S68[a] اللؤلؤ والمرجان muktezāsınca Hasan ve Hüseyn zuhūra geldiler(16) ve ol şehzādelerün her biri bir keyfiyyete vāriş oldılar. Lacerem Hażret-i Hasan ekber olmağın (17) cedd-i büzügvārına iktidā kılup elem-i zehrle dünyādan gitdi ve Hażret-i Hüseyn asġar olmağın vālid-i (18) 'ālī-mıkdārına teşebbüh kılup darb-ı tīġla āhirete nakl itdi. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

T44[b] Zehrden telh olalı la'l-i(1) şeker-bār-ı Hasan

Zehr-kāmın hīç kim 'ālemde şīrīn görmedi

Ü58[a] /Olalı şemşīrden pür-hūn ten-i(2) pāk-ı Hüseyn

İstirāhat bulmadı şemşīr teskīn görmedi

Ve bu dahı bir münāsebetdür ki Hażret-i(3) Hasan Medīne'de cedd-i büzürgvārınun mu'āvenetin ihtiyār kıldı ve Hażret-i Hüseyn mutavattın-ı 'Irāk(4) olup vālid-i 'ālī-mikdārınun mülāzımı oldı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ'ilün)

T44[a] 17 -gitdi

Vādī-i ġurbetde tenhālıkden ikrāh eyleyüp
Murtażā Şebīr'i hem-ḫvāb itdi Aḥmed Şepper'i
Kıldılar kısmet velāyet baḥrınun[6] gevherlerin
Ekber olan ekberi hıfẓ itdi aṣġar aṣġarı

El-kıṣṣa Ḥażret-i Resūl on dört[7] gün bīmār olup każāya mütavakkıf kaldı. Ravżatü'l-Aḥbāb'da mestūrdur ki iştidād-ı marażda[8] Fāṭıma-i Zehrā'yı ḥāżır idüp ṭarīk-i teveddüd ve kā'ide-i tefakkud ri'āyetinden ṣonra iḫfāyla bir[9] tekellüm itdi ki Fāṭıma giryān oldı, andan ṣonra bir tekellüm daḫi itdi ki endūhı neşāṭa tebdīl[10] oldı. 'Āyişe/eyitdi: " Yā Fāṭıma āyā ol endūha vesīle ne idi ve bu neşāṭa sebeb nedür?" Fāṭıma[11] eyitdi: "Ey muḫaddere-i zamān Ḥażret-i Resūl/ibtidā-yı tekellümde buyurdı ki:" Ey Fāṭıma her yıl Cebrā'īl[12] teblīġ-i aḥkām içün bir nevbet gelürdi bu yıl iki nevbet nüzūl itdi ġālibā ecelüm karīb olmışdur[13] ve hengām-ı ḥayātum derece-i nihāyet bulmışdur." Ben bu ḫaberden müte'ellim oldukda buyurdı ki: "Ey[14] ferzend-i 'azīz ġam çekme ki sana beşāret virürem iki sa'ādete, biri ol ki efḍal-i nisā-yı ehl-i Behişt[15] sen olursın ve biri ol ki Ehl-i Beyt'ümün cümlesinden mukaddem sen bana mülākāt kılursın."[16] Bu müjde istimā'ında/ki tiryākı zehr-i firākın bana sāz-kār idüp sürūr-ı lāḥıkdan elem-i sābıka[17] teskīn yetdi ve buyurdı ki: "Ey Fāṭıma çün cemī'-i nisā-yı ehl-i 'ālemden senün żürriyetün[18] a'ẓam ve maķāmun efḍaldür. Lācerem senün beliyyātün etemm ve ekmeldür ṣabr it ve taḥammül pīşe kıl."[1] Ġarażı bu ki ol Ḥażret'ün iştiyākına ki eşedd-i beliyyātdur, Fāṭıma ṣabr idüp taḥammül pīşe kıla.[2] Fi'l-vākı' eger müjde-i 'uluvv-ı derecāt-ı uḫrevī ve beşāret-i

B82 S68b Ü58b T45a

.sumuvv mertebe-i ma'nevī mūcib-i teskīn-i ḥāṭır[3] olmasa Ḥażret-i Resūlullāh gibi server-i ḫuceste-likānuñ āteş-i firāḳına ve elem-i iştiyāḳına taṣabbur [4] ve taḥammül ḫāric-i iḥāṭa-i iḥtimāl ve imkāndur zīrā āteş-i cān-sūz elem-i cānsitāndur. Şiʻr:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

[5] Ḫançer-i hicrān ü tīġ-i ḳaṭ'ü şemşīr-i firāḳ

Çāk çāk eylerdi Zehrā'nuñ dil-i efgārını

S69[a] / Virmeseydi[6] va'de-i vaṣlın virende Muṣṭafa

Müjde-i zevḳ-i viṣāl ü devlet-i dīdārını

Rivāyetdür ki ol[7] serverüñ teb-i muḥriḳi geldükce ziyāde olup ve ḥarāret-i cism-i laṭīfi gitdükce tezāyüd bulup buyurdı[8] ki: "Yeddi ḳūze ile yeddi ḳuyudan su getürüp üzerine tökeler ki ḫiffet bulup mescide teşrīf[9] buyura. Ḥasbe'l-işāre yeddi ḳūze ile yeddi ḳuyudan su getürüp ol çeşme-i ḥayātuñ üzerine tökdüler. Fi'l-cümle ḫiffet bulup, ḥücreden daşra çıḳup[10] cemā'atle namāz ḳılup bir ḫuṭbe-i ḥikmet-āmīz inşā ḳılup dergāh-ı vācibü'l-vücūddan müceddeden[11] şüheda-yı Uḥud içün istiġfār ve isti'fā ḳıldukdan ṣonra buyurdı ki:" Enṣār benüm ḫavāṣṣımdur[12]

B83,Ü59[a] anları kerāmī dutun / ve ḫaṭālarından tecāvüz / ḳılun." Ve bir rivāyet daḫi oldur ki ol[13] Ḥażret'ün marażı tezāyüd buldukda enṣāruñ ḳarārı ḳalmayup mescid-i Nebevī eṭrāfında tereddüd[14] iderlerdi. 'Abbās ol ḥāle muṭṭali' olup Muṣṭafā'ya 'arż idüp Ḥażret-i Murtażā daḫı aña[15] muvāfıḳ şerḥ-i ḥāl itdükden ṣonra Ḥażret-i Resūl yerinden durup eyitdi: "Yā 'Alī Enṣār ne dirler?" [16] Murtażā 'Alī eyitdi: "Enṣār dirler ki "Ḥāşā eger Ḥażret-i Muṣṭafā dünyādan naḳl idecek olsa[17] ve bu muṣībet vüżūḥ bul-

S69[b] sa / bizüm aḥvālümüz n'olur ve uhde-i ri'āyetümüzden kim gelür?" Ḥażret-i[18] Resūl ayaġa durup bir elin Murtażā ketfine ve bir

T45[b] elin 'Abbās ketfine bıraḳup mescide gelüp[1] ve minber üzerine

çıkup karār dutdı ve hamd ü senāya müştemil bir hutbe-i be-
liğ inşā kıldı ve[2] ensārı muhācıra ve muhācırı ensāra mübā-
lağa-i tamāmla sifāriş kıldı. Rivāyetdür Fazl bin[3] 'Abbās'-
dan ki:Eyyām-ı marazda bir gün Hazret-i Resūl benüm elüm du-
tup hücreden çıkup ve mübārek[4] başına 'ısābe bağlayup minber
üzerine karār dutdı ve Bilāl'e buyurdı ki :"Nidā kıl cem'-i
halk[5] olsun anlara vasıyyet kılam ki bu āhirīn vasıyyetdür."
Bilāl hasbe'l-fermūde nidā-yı 'ālem kılup[6] ve cemī'-i halk
hazır olup ol Hazret edā-yı hutbeden sonra buyurdı ki:" Ey
fırka-i İslām[7] ve zümre-i enām benüm ecelüm karībdür zinhār
benden bedenlerünüz cüdā oldukda gönüllerünüz cüdā olmān[8] ve

Ü59b nite ki ben sizi ferāmuş itmezem siz dahı/beni ferāmuş kılmān.
Ey kavm hīç peyğamber şerbet-i bakā[9] içmemiş ki ben dahı ol
şerbeti nūş idem." Ve bir rivāyet dahı oldur ki buyurdı: "Ey
kavm[10] size iblāğ-ı ahkām itdüm ve salāhunuza ikdām kıldum ve
belālara mübtelā oldum hālā sohbetünüzden[11] inkıta' itmek me-
cālidür ve müfārakat kılmak zamanıdur, kimün kim bende hakkı
var alsun ve[12] kimün kim müşkili var su'āl kılsun ki bār-

S70a gāh-ı kurbe cemī'-i da'vādan münezzeh gidüp ve dāmen-i[13]
tecerrüdümi dest-i ta'alluk ve tazallüm dutmaya." Bu edādan
sonra minberden inüp cemā'atle namāz-ı zuhr edā kılup[14] yine
minbere çıkup kelimāt-ı sābıkı tekrār kıldukda huzzār-ı meclis-

B84 den bir şahs ayağa/durup eyitdi: "[15] Yā Resūlallāh senün zım-
metünde benüm üç dirhemüm var." Hazret-i Resūl ol deynün edā-
sına[16] hükm idüp 'Alī Murtazā edā kıldı. Andan sonra sahābe-
den 'Ukkāşe nām kimesne ayağa durup[17] eyitdi: " Yā Resūlallāh
Tebük seferinde nākaya tāziyāne havāle kıldun nākadan redd o-
lup bana[18] irişdi, ol darbdan ğāyetde müte'ellim oldum hālā

T46[a] kısās isterem." Hażret-i Resūl eyitdi:(1) " جزاك الله خيرا rahmet sana ki bu kısāsı āhirete bırakmayup dünyāda taleb itdün." Buyurdı ki:(2) " Ey 'Ukkāşe tāziyāne ma'rūfun mıdur?" 'Ukkāşe eyitdi: "Bir edīme dutılmış tāziyānedür." Hażret-i Resūl(3) eyitdi: "Ol tāziyāne Fātıma menzilindedür getürsünler." Selmān Fātıma serāyına müteveccih olup(4) hücresine yetdükde eyitdi: " السلام

Ü60[a] عليكم يا اهل البيت Selmān'un āvāzın işidüp/Fātıma eyitdi:"(5) Ey Selmān hācet nedür?" Selmān eyitdi: "Filān tāziyāneyi Hażret-i Resūl

S70[b] ister ." Fātıma eyitdi: "Ey(6) Selmān hāl-i marażda tāziyāneden ġarażı nedür?" Selmān sūret-i ahvāl şerh itdükde Fātıma eyitdi: (7) Hażret-i Resūl bīmārdur anda kudret-i ihtimāl-i tāziyāne yokdur." Fi'l-hāl Hasan ve Hüseyn'i hāżır idüp(8) eyitdi:"Ey cigergūşeler ceddünüze bir hak müteveccih olmış ve hüsn-ı 'adālet edāsına iktiżā ider(9) gidün ve anun 'ivażına darb-ı tāziyāne kabūl idün." Selmān ve Hüseyn ve Hasan tāziyāneyi alup(10) mescide geldükde ehl-i mesciden hurūş ü velvele eflāke çıkup her biri bir tarafdan 'Ukkāşe'ye(11) ilhāh-ı 'afv iderlerdi ki:"Bize bir tāziyāne 'ivaż bin tāziyāne ur Hażret-i Resūl'e müte'arrıż(12) olma ve cism-i latīfin āzürde kılma." Hażret-i Resūl buyurdı: "Kısās bana müteveccih oldukda size(13) tāziyāne urılmak münāsib degül."'Ukkāşe eyitdi: "Yā Resūlallāh ben ol gün 'uryāndum sıhhat-i kısās(14) içün sen dahı 'uryān ol." Hażret-i Resūl derrā'e-i şerīfe ketf-i latīfinden bırakdukda(15) sükkān-ı hatāyir-i kuds ve hużżār-ı meclis-i ünsden hurūş ü efġān eflāke çı-

B85 kup/cihāna ġavġā(16) bırakdı. 'Ukkāşe ki Hażret-i Resūl'un ketf-i mübārekinde mühr-i nübüvvete nazar kıldı fi'l-hāl ol mühr-i(17) mübāreke yüz sürüp tāziyāneyi elinden saldı, didi: "Yā Resūlallāh benüm bu mübālaġadan iki(18) ġarażum var idi, biri ol ki senün

insāfını halka izhār iden ve biri ol ki

T46[b] من مس جلدی لا تمسه النار muktezāsınca beden-i mübārekine yüz sürem

Ü60[a] ve āteş-i dūzahdan amān bulam."[2] Bu kaẓiyyeden/sonra Ḥaẓret-i Resūl minberden inüp h[v]āb-gāha gelüp maraẓı tezāyüd ve teẓā'uf bulup[3] sem'-i mübāreki 'ālemi kudsden ṣalā-yı H[v]ān-ı na'īm ıṣġā kıldı ve ṭayir-i rūḥ-ı şerīfi ḥabs-gāh-ı dünyādan [4] nüzhet-gāh-ı bakāya müteveccih oldı. Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Ġarīb-i mülk-i vücūd itdi ārzū-yı vaṭan
[5]Mukarrer oldı ki rūḥ eyleye vedā'-ı beden
İrişdi vakt ki şahbāz-ı āşiyāne-i kuds
Kıla[6] irādet ile terk-i ḥabs-ḫāne-i ten

Rivāyetdür ki ol ḥāletde Cebra'īl nüzūl idüp eyitdi: "Yā[7] Ḥabību'llāh Perverdigār-ı 'ālem irsāl-i selām idüp seni mevt ve ḥayāt arasında muḫtār itdi[8] eger bakā-yı ḥayāta ṭālib isen ḥayātuña bakā mukadder olsun ve eger mevte rāġıb isen suhūletle [9]müyesser olsun." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün)

Dünyī ve 'ukbī benüm mülkümdür ey faḫr-ı rüsül
Sen baña bir bende-i ṣāfī-dil ü ṣāḥib-vakār[10]
Re'y re'yündür senüñ benden baña yok imtinā'
Eyledüm iḥsān saña her mülki itsen [11] iḫtiyār

S71[b] Ḥaẓret-i Resūl eyitdi: "Ey Cebra'īl 'inān-ı iḫtiyārumı Ḥaẓret-i Ḥak rıẓāsına virmişem ve ḥüsn-i[12] i'tikādla dāyire-i tefvīẓ ü teslīme girmişem فان شاء احیانی وان شاء اماتنی Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ḫālikum[13] yegrek bilür benden benüm bihbūdumı
Ben aña tapşurmışam çokdan ziyān u sūdumı

Rivāyetdür[14] ki āḫir-i maraẓda üç gün Ḥaẓret-i Resūl çıkmayup

cema'atle namaz itmedi ve dördinci güninde 'aşa(15) ü'l-āhir vaktinde Bilāl südde-i sa'ādet dest-gāha ve 'atabe-i 'ālem-penāha gelüp nidā kıldı ki (16) الصلاة يا رسول الله Hażret istimā' idüp buyurdı ki: "Hak sana ecr ü hayr vire ." Bilāl bir nevbet dahı(17) eyitdi الصلاة يا رسول الله /Hażret cevab virdi ki:" Ey Bilāl İzid sana müjde-i rahmet/yetüre.(18)" Bilāl bir nevbet dahı eyitdi: الصلاة يا رسول الله Hażret bihūş idi cevab virmedi. Bilāl(1) nevmīd olup giryān giryān cema'ate müteveccih oldı eyitdi: (2) واغوثاه وانقطاع رجاه وانكسار ظهراه Dirīgā ki asl-ı rābıta-i in'ikād-ı cema'at terk-i cema'at kıldı ve esās-ı bünye-i sünnet hıfz-ı(3) silsileden fārig oldı. Şi'r:

Ü61[a] B86 T47[a]

(Rubâ'î - Ahreb)

Derdā ki binā-yı şer' vīrān oldı
Cemiyyet-i İslām perişān(4) oldı
Virmişdi felek murādumuz lutf kılup
Gūyā ki bu lutfdan peşimān oldı

S72[a] (5) Ol esnada cema'ate Hażret-i Resūl'den fermān yetürdiler ki Ebū Bekr-i Sıddīk imāmet kılup cema'at mün'akıd(6) ola. Hażret-i Ebū Bekr hasbe'l-fermān müteveccih-i mihrāb oldukda sūret-i mihrāb zebān-ı hālle Resūl'ün(7) tāk-ı ebrūsından haber virüp Ebū Bekr ki kāmetün bār-ı hayretle rükū'dan mukaddem hamīde kıldı ve müşāhede-i(8) şekl-i mihrābdan çehresine ebvāb-ı firāk açıldı. Bī-ihtiyār efgāne gelüp ve cümle sehābe anun ittifākıyle(9) giryān olup sadā-yı nevhalarından Hażret-i Resūl haber-dār oldukda Fātıma'dan su'āl itdi ki:(10) "Bu ne gulgūledür?" Fatıma eyitdi: "Yā Resūlallāh sahābe şiddet-i firākundan figāne gelmişler ve muhācır ü(11) ensār endūh-ı müfārakatünden giryān olmışlar." Hażret-i Resūl bir elin Murtezā ketfine ve bir elin Fażl(12) bin 'Abbās ketfine bırakup bir dahı hücreden çıkup cema'atle namāz itdi.

Ü61[b] Ba'zı kütübde mesturdur ki Ümm Seleme/dimiş: "Ben eyyam-ı marazda ol Hazret'e mülazım idüm bir gün leb-i şekker-barın müteharrik(14) görüp müteveccih-i istima' oldum işitdüm ki münacat ider bu mazmunla ki:"İlahi benüm ümmetüme ateş-i(15) düzahdan necat vir, kıyamet hesabın anlara asan kıl." Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Görün ol padişehün(16) ümmete gam-hvarlığın

Ümmet-i bi-edebün zulm ü sitem-karlığın

Didüm: "Ya Resulallah halün nedür?"(17) Didi: "Ey Ümm Seleme hengam-ı veda'dur ve dem-i intiza'." Bu esnada Murteza hazır olup eyitdi: "Ya(18) Resulallah vakı'amda gördüm ki bir zırh giymiş

T47[b],B87 iken üzerümden çıkardılar." Hazret buyurdı ki:(1)/Ol zırh menidüm ki cemi'-i mekkareden senün penahun idüm vaktdür ki ben göçüp sen tenha(2) kalup belalara giriftar olasın, ey 'Ali zinhar ki dil-teng olup ceza' kılmayasın ve musaberetden(3) gayr tarika zahib olmayasın." Bu esnada Fatıma dahı giryan olup eyitdi: "Ya Resulallah vakı'amda(4) gördüm ki elümde bir varak-ı Mushaf var iken nagah elümden gayib oldı." Hazret buyurdı ki:(5) Ey Fatıma ol varak menidüm nazarundan gayib olsam gerek." Bu esnada Hüseyin ve Hasan hazır olup(6) eyitdiler: "Ey cedd-i büzürgvar vakı'amuzda gördük ki havada bir taht- ı revan olup anun altında(7) biz baş açuk yürürüz." Hazret-i Resul eyitdi: "Ey ciger-guşeler ol taht benüm na'şumdur ki(8) siz giysu-yı müşk-bar açup altında yürüyesiz." Bu vakı'alardan ve ta'birlerden Ehl-i Beyt'ün(9) na-

Ü62[a] le vü efganı bir gayete yetdi ki/sadasın felekde melek işitdi. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- Nice gözden(10) gitmesün hun-abe canandur giden

S73[a] - Nice cism-i zar ayakdan düşmesün candur giden

Nice[11] 'ālem olmasun ehl-i nazar çeşmine tār
Çün nazardan çeşme-i hūrşīd-i rahşāndur giden

[12] Rivāyetdür ki eyyām-ı marażda bir gün dahı Cebra'īl nüzūl idüp eyitdi: "Yā Resūlallāh kendüni nice[13] görürsin?" Hażret-i Resūl eyitdi: "Ey birāder kendümi mehmūm ve mağmūm görürem." Bir gün dahı yine bu[14] su'āli eyitdi yine ol cevābı işitdi üçinci gün Melekü'l-mevt ve İsmā'īl nām bir melek dahı ittifākla[15] gelüp Cebra'īl eyitdi: "Yā Resūlallāh Melekü'l-mevt bāb-ı sa'ādetde durup ruhsat ister ve hīç[16] benī ādemden ruhsat taleb itmemişdür." Hażret buyurdı ki: "Ey Cebra'īl ruhsatdur." Melekü'l-mevt hücre[17] kapusından girüp selām virüp edeb tarīkıyle eyitdi: "Yā Resūlallāh Hak beni senün ri'āyet-i[18] hāturuna me'mūr itmişdür eger ruhsat olursa nakd-i rūhunı hazāne-i behişte tes-

T48[a] līm ideyüm ve eger[1] olmaz ise geldügüm gibi Ma'būd'uma gideyüm." Hażret-i Resūl Cebra'īl/den yana nazar kıldı Cebra'īl eyitdi:[2] "Ey Seyyid-i kāyināt Hażret-i İzid müştāk-ı cemālündür ve ervāh-ı

B88 enbiyā ārzū-mend-i visālün./Hażret-i[3] Resūl eyitdi: "Ey Melekü'l-mevt senün şemşīr-i salābetün mikrāż-ı rişte-i müba'adetdür ve tīğ-i[4] heybetün şem'-i şebistān-ı muvāsalat hıdmetüne

S73[b] taksīr itme ki ben dahı müştāk-ı likāyam ve ārzū-mend-i[5] 'ālem-i bakāyam." İbn 'Abbās'dan nakldür ki: "Hażret-i Resūl'ün

Ü62[b] vefāt güni Hażret-i İzid buyurdı ki[6] Melekü'l-mevt/yir yüzine inüp ruhsat hāsıl itmeden Hażret-i Resūl'ün kabż-ı rūh-ı şerīfin kılmaya[7] ve kustāhāne müte'arrıż olmaya." Melekü'l-mevt bin bin melāyike ile elbise-i mülevven giyüp ve envā'-ı[8] zīb ü ziynet ile müzeyyen olup ol Hażret'ün der-i devlet-serāyına geldiler. Melekü'l-mevt bir a'rābī[9] sūretinde mütemessil olup

ruhsat-ı duhul istedi. Fatıma hazır idi cevab virdi ki: "Ey[10] a'rabi Hazret-i Resul kendü haline meşgüldür hala mecal-i mülakat degül. Melekü'l-mevt sada-yı[11] bülend idüp bir dahı ruhsat istedi, Fatıma hem ol cevabı virdi. Üçinci nevbet eşedd-i[12] asvatla sada yetürdi ki Hazret-i Resul haber-dar olup Fatıma'dan keyfiyyet-i hali su'al itdi,[13] Fatıma eyitdi: "Ya Resulallah bir mübrim a'rabidür, ruhsat-i mülakat ister 'özrle memnu'[14] olmaz ve ma'zeret ana fayide kılmaz." Resulullah eyitdi: "Ey Fatıma bilür misin ol a'rabi kimdür?" Fatıma eyitdi: " الله ورسوله أعلم Hazret-i Resul eyitdi: "Ol katı'-ı lezzat ve müferrik-i

S74a cema'at[16] ya'ni Melekü'l-mevtdür kabż-ı ruhum itmege gelmiş hiç bab ana mesdud ve hiç kim def'ine çare[17] bulmaz. Ruhsatdan ġaraż hürmet-i hanedan-ı nübüvvetdür yoksa ana ne ihtiyac-ı icazet ü ruhsatdur."[18] Fatıma bu vakı'adan mużtaribü'l-hal olup bihuş ol-

T48b dukda Hażret-i Resul Fatıma'nun[1] sine-i bi-kinesine dest-i mübarekin koyup bi-hud olup Fatıma kendüye geldükde Resul'ı bi-hud

Ü63a [2] görüp / tasavvur kıldı ki 'alem-i bakaya teveccüh kılmışdur feryad idüp eyitdi واكرباه لكربك[3] Hażret dide-i eşk-bar açup Fatıma'yı giryan görüp eyitdi: "Ey ciger-güşe aglama ki hamele-i 'arş[4] senün nale vü zarundan figana geldiler ve kendü mübarek

B89 eliyle Fatıma'nun çehresinden sirişkin pak[5] idüp münacat itdi ki: " Ya Rab bu derd-mendi benüm firakumda sabrile mümtaz it." Pes tarik-i[6] tesliyye ile eyitdi: " Ey Fatıma , benüm ruhum kabż olındukda kelime-i إنا لله وإنا إليه راجعون[7] tekrar idüp tahammül pişe kıl ki her insana Izid her musibetde 'ivaż virmek mukarrerdür ve her tahammüle[8] bin tahammül mukadderdür." Fatıma eyitdi: "Ey server-i kâyinât sana 'ivaż olur mı?" Bu hale mukarin ümmehat-ı[9] mü'mi-

S74b natı cem'idüp cümlesine takvā vü tā'at ve sabr ü kanā'at/vasiyyet kılup Fātıma'ya[10] eyitdi: "Hasan ve Hüseyn'i hāzır it." Hasan ve Hüseyn hāzır olup selām virüp giryān giryān[11] karşusında durdukda cemī'-i huzzār-ı meclis ittifākla giryān oldılar. Beyt:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Dem-i vedā'dur[12] ey çeşm-i ter sirişkūn revān kıl

Zamān-ı hecrdür ey dil töküp sirişk figān kıl

İmām-ı[13] Hasan çihre-i pür-gubār ruhsār-ı pür-envārına sürüp ve Hüseyn dīde-i eşk-bār keff-i pāy-ı 'arş[14] mikdārına yetürüp figān iderlerdi. Ol Hazret ittifākla anlara nezzāre kılup müfārakat[15]-larından āh-ı hasret çekerdi ve sirişk-i rikkat tökerdi. Maktel-i Nūrü'l-Eimme'de mestūrdur ki:[16] Ol Hazret hīn-i vefātda Hasan ve Hüseyn'e müteveccih olup dirdi ki: "Ey dirīgā yetīmlik

Ü63b [17] gubārı çihre-i ahvālünüzi dutup bīkeslik/eseri sūret-i etvārunuzda peydā oldı[18] ve cem'iyyetünüz bozıldı. Āyā ümmet-i bī-vefā size ne cefālar kılalar ve ne bahāne ile müte'arrız olalar?"

T49a Bu tekellüm[1] esnāsında bī-ihtiyār giryān oldı. Ümmü Seleme eyitdi: "Yā Resūlallāh sebeb-i girye nedür?" Hazret-i[2] Resūl eyitdi: "انما بكيت رحمة لامتي" Ya'nī giryān olduğum ümmetüm içündür zīrā hüsn-i ihtimāmla[3] şeref-i İslām bulmış iken ve kābil-i kurb-ı İlāh olmışken sonra İblīs igvāsına giriftār[4] (olalar) ve irtikāb-ı kemāl-i ma'-

S75a siyyet kılalar hem anlara 'ukūbet-i İlāhī teveccüh kıla ve hem benüm sa'yüm zāyi' ola."[5] Rivāyetdür ki ol esnāda 'Alī İbn Ebī Tālib'i taleb idüp Hazret-i Murtazā gelüp ol Hazret[6] ser-i mübārek bisterden kaldurup ba'zı lāzım olan vasiyyetleri edā kılup

B90 /emānetleri teslīm itdi.[7] Hazret-i 'Alī'den nakldür ki: "Hazret-i Resūl bana bin bāb 'ilm ta'līm kıldı ki her birinden dahı

bañā[8] bīn bāb meftūḥ oldı." El-ḳıṣṣa Melekü'l-Mevt a'rābī ṣūretinde ḳapuda durup icāzet[9] ṭaleb iderdi, `āḳıbet ruḫṣat ḥāṣıl idüp ḥücreye girüp didi: السلام عليك ايها النبي Ḥażret-i Īzid selāmlar yetürüp ḳabż-ı rūḥ itmege fermān itmişdür, fermān nedür?" Ḥażret-i[11] Resūl eyitdi: "Benüm rūḥum ḳabż itme Cebrā'īl gelmeyince." Melekü'l-Mevt eyitdi: " Fermān senündür."[12] Bu ḥāle muḳārin Ḥażret-i Īzid

Ü64a Rıḍvān'a / buyurdı ki: "Bihişt'e āyīn bağlayup ḥūr ü ğılmānı müzeyyen[13] ḳıla ve Mālik-i duzaḫa emr itdi ki nevāyir-i caḥīme teskīn virüp ḥayyāt ü `aḳāribün semiyyātı[14] ref` ola ve sükkān-ı `ālem-i mülk ü melekūt ve ervāḥ-ı enbiyā ve gurūh-ı mele'-i a`lā istiḳbāle çıḳalar[15] ve ḫuddām-ı ḥarīm-i `arş envār-ı ḳudsden çerāğlar yaḳalar ve bu meṣāliḥ mürettеb oldukdan ṣoñra Cebrā'īl'e[16] ḥükm oldı ki sündüs-i Bihişt'den bir mendīl Ḥażret-i Resūl'e iletüp ḫıdmetine müşerref ola. Cebrā'īl[17] giryān giryān geldükde Ḥażret-i Resūl eyitdi: " Ey birāder bunun gibi ḥāletde benden mübā`adet[18] iḫtiyār idersin sebeb nedür?" Cebrā'īl eyitdi: " Yā Resūlallāh

T49b senün ḫıdmetün beni senden dūr[1] itmişdi, saña beşāret getürmişem yā Resūlallāh النيران قد اخمدت والجنان قد زخرفت والحور العين قد زينت والملائكه قد صفقت بقدوم وحت العزيز Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

İştiyāḳ-ı[3] devlet-i ḳurbundedür ervāḥ-ı ḳuds
Ref`idüp ẓulmet ḥicābın `arż ḳıl dīdārunı
[4] Ravża-i Rıḍvān'a vaṣlundan naṣīb it nev-bahār
Ḥūr ü ğılmān bezmine şem` it meh-i ruḫsārunı

[5] Ḥażret-i Resūl eyitdi: "Ey birāder bu beşāretler ḫoşdur ammā bañā bir ḫaber vir ki bu ḫaberlerden [6] efḍal ola." Cebrā'īl eyitdi: " Yā Resūlallāh Bihişt senden ve ümmetünden muḳaddem cemī`-i enbiyāya ve ümmetlerine[7] ḥarām ola." Ḥażret-i Resūl eyitdi: " Bu

B91 haber dahı hoşdur ammā bundan a`lā habere/muntazıram." Cebra'īl(8) eyitdi: " Yā Resūlallāh mukarrer oldı ki rūz-ı kıyāmet sebkat ü

S76a takaddüm-ı tefvīż ü şefā`at ve tevfīk-i(9) istihkāk-ı rahmet sana virile." Hażret-i Resūl eyitdi: " Bu haber dahı hoşdur ammā

Ü64b bundan eşref(10) habere mutarassıdım."/Cebra'īl eyitdi: " Ey hazin-i nukūd-ı hikmet ve ey āyine-i gencīne-i risālet nedür maksadun?"(11) Hażret-i Resūl eyitdi: "Ey Cebra'īl ümmetüm fikrindeem āyā benden sonra hall-i eşkāl ü ıġlāk-ı mehamm ve tahkīk-i(12) muhkemāt ü müteşābihāt-ı āyāt-ı kelām ve temyīz-i halāl ü harām ve tedbīr-i levāzım-i şer` ü ahkām ve nizām-ı(13) ka`ide-i İslām'a ne vechle ikdām ideler ve dertlerine kimden dermān bulalar?" Cebra'īl eyitdi: "(14) Ey server endūh çekme ki anları Hak Ta`āla kendü penāhında saklayup kıyāmet güni senün şefā`atüni(15) anlara nasīb ider ve ol mikdār günāhlardan tecāvüz kıla ki rāżı olasın." Hażret-i Resūl eyitdi: "(16) Hālā rāżī oldum ey Melekü'l-Mevt hıdmetüne kıyām it." Melekü'l-Mevt ol Hażret'ün kabż-ı rūh-ı(17) şerīfine meşġūl oldukda ol Hażret sakf-ı serāya bakup dirdi: الرفيق الا على Nāgāh bu kelime(18) ile `ālem-i bakāya intikāl itdi. Beyt:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Uçdı ol tāvūs-ı kudsī-ı āşiyān

T50a Gitdi ol(1) şāhinşeh-i `ulvī-mekān

Ger cihāne mümkin olaydı bakā

Terk idüp gitmezdi andan Mustafā

S76b (2) Ve bir rivāyet dahı oldur ki Melekü'l-Mevt Cebra'īl'ün hużūrında ol Hażret'ün rūh-ı şerīfin(3) kabż idüp Cebra'īl a`lā-yı illiyyīne iletdi ve `Alī ibn Ebī Tālib'den nakldür ki: "Ol haletde men(4) āsmāndan sadā-yı وا محمداه istimā` itdüm." Rivāyetdür ki Hażret-i Nebī'den sonra hergiz Fātıma-i Zehrā'yı(5) ki-

mesne mütebessim görmedi ol zamāna dek ki Ḥażret-i Resūl'e vāṣıl oldı ve muṭlaḳ munbasıṭ olmadı(6) ol vaḳte dek ki 'ālem-i baḳāya müteveccih ḳıldı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü65[a] /Ağla ey Zehrā ki senden Muṣṭafā'dur fevt(7) olan
Muṣṭafā fevti zemīn ü āsmānı ağladur.
Efḍal-i ḫalḳ-ı cihān çıḳmış cihāndan lācerem
(8) Bu muṣībet cümle-i ḫalḳ-ı cihānı ağladur

DÖRDİNCİ BĀB

B92 . Fāṭıma-i Zehra Vefātın /Beyān İder

Perde-[9]dār-ı ḥarem-serāy-ı ḳudret ebkār-ı 'ālem-i ervāḥa ruḫṣat-ı tezvīc-i ta'ayyünāt-ı işbā' virdükde ḥilye-i[10]is-ti'dād-ı ālāmla müzeyyen ḳılmadan ḫalvet-gāh-ı ḫafādan manaṣ-ṣa-yı ẓuhūra çıḳarmaz ve meşşāṭe-i nihān-ḫāne-i[11]ḥikmet mu-ḫadderāt-ı nufūsun dest-i ta'alluḳların dāmen-i 'aḳd-ı ebdāna yetürdükde ḥalel-i istiḥḳāḳ-ı[12]seḳāmla ziynet virmeden cu-lūs-ı mesned-i şühūda ruḫṣat virmez. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Ḥāk ü eflāk[13]māder ü pederi

Çüft olanda meger netīceleri

S77[a] /Elem ü şiddet ü meşaḳḳat imiş

Ġam ü endūh[14]ü derd ü miḥnet imiş

Ki cihān içre yoḳ bulardan ġayr

Hem-nişīn-i sülūk u hem-dem-i seyr

[15]Ġālibā 'arūs-ı ḫod-ārā-yı bī-vefā-yı cihānun peyvendine raġbet ḳılan ve 'uḳde-i ittiṣālihe rāġıb olan[16]bilmez ki mihr-i mü'ecceli naḳd-i revān ve cihāzı -ı hefte-i eyyāma ḳaṭār yüklü emti'a-i bī-girāndur ve hemīşe[17]menzil-geh-i firāşı ḫāk-ı fenā ve 'aṭası ebr-i belā ve hemvāre gülgūne-i ruḫsārı maẓ-lūmlar ḳanıdur ve la'āli-i [18]eṭrāf-ı bünā-gūşı sitem-zede-ler eşk-i revānı. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Zāl-i mekkāredür cihān-ı harāb

T50b (1)Gamze-i şuhı āfet-i ahbāb

Reng-i gülgūne-i 'izārı 'ıyān

Dīdeden ehl-i dert dökdügi kan

(2)Tarf-ı rūyında lü'lü'-i lālā

Ü65b Güher-i eşk-i 'āşık-ı şeydā

Dane-i hāl-i rūyı dāğ-ı ciger

(3)Turrası dūd-ı āh-ı ehl-i nazar

Muztarib hastalar müdām andan

Bulmamış hīç hasta- kām andan

(4)Mücmelen zamāne-i ğaddār ve cihān-ı sitemkārun 'adem-i vefāsına şāhid . bu yeter ve kıllet-i cefāsına delīl bu kifāyet (5) ider ki Betül- i Zehrā gibi gevher-i pākize harīm-i ğaybdan fezā-yı şühūda kadem basduğı zamāndan(6) perde-nişīn-i 'ālem-i bakā olana dek bir dem gül-i ruhsārından katerāt-ı eşk-i hasret güm

S77b olmadı ve bir (7) sā'at giysū-yı müşk-bārından 'akd-i melāl açılmadı. Gāh mihnet-i ta'n-ı havātin- iKureyş çekdi ve gāh(8) elem-i müfārakat-ı peder-i büzürgvārın görüp eşk-i lāle-gūn tökdi gāh müfārakat-ı Murtaża musībetin(9) gördi ve gāh ahbār-ı şehādet-i evlād ana elem yetürdi.Kıt'a :

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Veh ki devrān-ı felek Fātıma-i(10) Zehrā'nun

Ğonçe-i lāle gibi kıldı kara bağrını kan

Bir zamān geçmedi eyyām-ı hayātından kim

B93 (11) Dīl-i/pür-hūnını yandurmadı bīn dāğ-ı nihān

Mahrem-i harīm-i ğam-hāne-i sūz-ı güdāz ruhsāre-i şāhid-i (12) rāz-

ḍan bu ṭarzla perde salmış ve Meryem-i ḫāme-i müşkīn-ṭırāżdan hīç tekellüm bu ṭarīkle mütevellid olmamış[13] ki Ḥażret-i Resul'ün Ḫadīce-i Kübrā'dan altı evlādı olup ikisi zükūr biri Ḳāsım ki Ḥażret-i[14] Resūl anun ismiyle mükennā idi ve biri 'Abdullāh ki ṭayyib ü ṭāhir dimekle ma'rūf idi ve benāt-ı[15] muṭahharātun biri Zeyneb ve biri Ruḳıyye ve biri Ümm Gülsüm/ve

Ü66a

biri Fāṭıma idi ve cemī'-i evlādı zamān-ı[16] İslām'da mütevellid olup cümlesinden aṣġar Fāṭıma idi ve mecmū'ı eyyām-ı ḥayātında 'ālem-i baḳāya intiḳāl[17] idüp tecerru'-i zehr-i firāḳı Zehrā'dan ġayre naṣīb olmadı. Fāṭıma velādetinde iḫtilāf-ı rivāyet çokdur, [18] ba'żı dirler ki vaḳı'a-i Fīl'den yigirmi biş/

S78a

yıl geçdükde mütevellid oldı . Şeyḫ Muḥammed İmām-ı Muḥammed Bāḳır'dan[1] naḳl ider ki meb'aṣdan biş yıl geçdükde mütevellid

T51a

oldı ve Ravżatü'l-Vā'iẓīn'de mesṭūrdur ki[2] Ḫadīce Fāṭıma'ya ḥāmile oldukda Ḥażret-i Resūl buyurdı ki: "Ey Ḫadīce Cebra'īl baña ḫaber virdi[3] ki ṣadef-i baṭnunda olan Lü'lü'-i şāhvār bir ṣabiyyedür Fāṭıma nām ki anun nesli cevāhir-i rişte-i[4] imtidād-ı zamān olup ḳıyāmete dek teselsül bula ve ol silsile-i cevāhir gerden-i bend-i 'arūs-ı kāyināt[5] ola." Rivāyetdür ki müddet-i ḥaml munḳażı olup zamān-ı velādet ḳarīb oldukda Ḫadīce ḥavātīn-i [6] Ḳureyş'den ḳābile ṭaleb ḳıldı. Ḫavātīn-i Ḳureyş eyitdiler: " Sen bize 'āṣī olup Ebū Ṭālib kefāletinde[7] olan yetīme rāżı oldun biz sana intisāb itmekden 'ār iderüz." Ḫadīce bu ḫaberden müte'ellim iken[8] nāgāh ḫalvetinde dört ḫātūn-ı ḫavātīn-i Ḳureyş ve benī Hāşim vaż'ında ẓāhir olup ana ta'ẓīm[9] itdiler. Ḫadīce anları muḫadderāt-ı ḳabāyil-i 'Arab taṣavvur idüp aṣl ü neseblerin su'āl itdükde[10] eyitdiler:

/"Ey Hadice, Hak bizi senün hıdmetüne me'mur itdi." Bu hatun-

Ü66b larun biri Sare zevcet-i Halil(11)/ve biri Meryem bint 'İmran ve

biri Gülsüm hadi'a-i Musa ve biri Asiye zevcet-i Fir'avn(12) ve

bunlar sana dünyada hıdmetkar ve ahiretde refik ü yar olalar.

S78b,B94 Pes biri yemininde ve biri(13) yesarında ve biri/kafasında ve biri

mukabelesinde karar dutup Fatıma mütevellid oldı. Tahir ü mu-(14)

tahhar 'alem-i vücuda kadem basdukda nur-ı ruhsarı asmana 'a-

lem çekdi ve rayiha-i müşk-barından(15) safha-i ruy-ı zemine

gubar-ı 'abir ü 'anber çökdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Şer' gülzarına revnak virdi bir nev-res-i(16) nihal

Asüman-ı dine pertev saldı bir ferruh-hilal

Ol nihalün berg ü barından dolup(17) daman-ı dehr

Ol hilale kıldı envar-ı hidayet intikal

Rivayetdür ki hem ol sa'atde(18) Bihişt'den on 'aded huri her

T51b biri bir taşt ve ibrikle hazır olup kabile olan hatun(1) ol ib-

riklerden ab-ı Kevser töküp Fatıma'yı gasl idüp bir kafur-gun

harire sarup (2) Hadice'ye teslim idüp gayib oldılar. Hazret-i

Resul kudum-ı Fatıma'dan haber-dar olup hücreye(3) geldükde Ha-

dice Fatıma'yı ol hırka ile Hazret-i Resul kinarında koyup Haz-

ret ana Fatıma nam(4) itdi ve künyeti Ümm Muhammed ve lakabı

Radiyye ve Mardiyye ve Meymune ve Zekiyye ve Zehra'dur ve a-

nun fezayili hadden(5) ziyade ve menakıbı la-tu'ad ve la- tuh-

sadur. Ravzatü'l-Ahbab'da 'Ayişe'den menkuldur ki andan su'al(6)

itdiler ki: " 'Avrat cinsinden Hazret-i Resul kime ziyade ih-

tiram iderdi?" 'Ayişe eyitdi: "Fatıma'nun(7) ziyade hürmetin

S79a dutardı." Didiler: "Cins-i zükurdan kimün ri'ayetin efzun ider-

Ü67[a] di?"/Didi:" 'Ali ibn Ebi Talib'ün." Ve bu haber sıhhate yetmişdür ki فاطمه بضعة منی Rivayetdür ki Hazret-i Resul bir gazaya[9] müteveccih olup ve Murtaza'yı hem-rah alup Hasan ve Hüseyn tıfl olmağın mürafakat kılmadılar. İttifaka[10] zaman-ı gaybetlerinde bir gün Hüseyn Medine hurmalığında seyr iderken Salih bin Ruk'a-i Yahudi fursat[11] bulup Hüseyn'i alup menzilinde pinhan itdi. Bir gün peyda olmayup ateş-i müfarakat Zehra cigerin[12] yakup yetmiş nevbet hücre kapusına gelüp kimesne bulmadı ki a-mun mutalebetine irsal ide.[13] 'Akıbetü'l-emr İmam-ı Hasan'a eyitdi:" El ciger-guşe Hüseyn gayib olmışdur taleb it." Hazret-i Hasan[14] ıztırabla Medine bağına gelüp: " يا حسين بن على ويا ابن انت

B95 قرة عين النبى / diyü tecessüs iderken bir[15] guşeden bir ahu çıkdı. İmam-ı Hasan eyitdi: يا ظبى ارأيت اخى حسينا ahu Hak fermanıyla mütekellim olup[16] eyitdi: "Ey nur-ı dide-i Mustafa ve Murtaza ve ey sürur-ı sine-i Zehra اخذه صالح بن رقعة اليهودى واخباه فى بيته İmam-ı Hasan Salih Yahuda'nun menziline gelüp eyitdi: "Ey Salih, karundaşum Hüseyn senün[18] menzilündedür bana teslim it

S79[b] ta'allül itme yoksa validesine 'arz iderem ki küngüre-i ger-

T52[a] duna kemend-i ah[1]-ı ciger-suz atup ve dest-i niyazla damen-i 'arş dutup bir du'a ile cemi'-i Yehud cinsin yir yüzinden[2] götürür veya valid-i büzürgvarına suret-i hali şerh iderem ki tiğ-i ab-dar ve zü'l-fikar-ı sa'ika[3]-kirdar ile yir yüzin Yehudiler kanından lalezar ider ve cedd-i 'ali-mikdarına bu

Ü67[b] vakı'adan[4]/haber virürem ki hedef-i Kabe Kavseyn'e navek-i du'a revan idüp ta'ife-i Yehuda müjde-i nüzul-ı[5] bela getürür ve hırmen-i cem'iyyetlerine berk-i fena yetürür." Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Hazer kıl nale-i mazlumdan ey seng-dil zalim

Ki tīr-i āhının peykānı gerdūndan güzār eyler
Sinān-ı berkdur āh-ı tazallüm ihtirāz it[7] kim
Egerçi seng-dilsin zahmı anun taşa kār eyler

Sālih-i Yehūdī ol fesāhatden[8] müte'essir ve mütehayyir olup eyitdi: "Ey 'azīz vāliden kimdür?" İmām-ı Hasan eyitdi: "Vālidem saffet-i hānedān-ı[9] risālet ve kıdve-i dūdmān-ı nübüvvet sadef-i saffet ü 'ismet ğurre-i çehre-i 'ilm ü hikmet nokta-i dāyire-i[10] menākıb ü mefāhir lem'a-i nāhiyye-i mehāmid ü me'āsir māder-i sādāt-ı mecma'-ı sa'ādat şem'-i 'arsa-i 'arasāt[11] Betül-i 'Azrā ya'nī Fatıma-i Zehrā." Sālih eyitdi: "Vālidevün ma'lūm oldı vālidün kimdür?" İmām-ı Hasan[12] eyitdi:

S80[a] " Şīr-i Yezdān şāh-ı merdān muhaddid-i cihāt-ı mekārim muhteri'-i kavānīn-i merāhim musalliü'l-kıbleteyn kurretü'[13]l-'ayn-ı seyyidü's-sakaleyn re'isü'l-evliyā enīsü'l-enbiyā ya'ni 'Aliyy-i Murtażā'dur." Sālih eyitdi: "Vālidün dahı[14] ma'lūm oldı ceddün kimdür?" İmām-ı Hasan eyitdi: "Gevher-i hazāne-i Halīl şecere-i İsmā'īl nūr-ı kandīl-i[15] ta'zīm ü tebcīl habīb-i Melik-i Celīl ol imām muʿterizü't-tā'a ki Mekke'de namāz-ı ferāyiż kılup[16] Mescid-i Aksa'da sünnet edā kıldı ve

B96 ahvāl-i kurūn-ı sābıka ve umūr-ı / ātiyeyi ahkām-ı hāliyyeden evżah[17] bildi münzīl-i furkān vāżıh-ı īmān resūl-ı sakaleyn mah-

Ü68[a] rem-i harīm-i Kābe Kayseyn cedd-i sıbteyn / server-i [18] enbiyā ya'ni Muhammed Mustafā." Şāhzāde edā-yı menākıb kıldukça say-

T52[b] kal-ı kelām-ı mu'ciz-nizāmı Sālih-i Yahūdī'nün[1] mir'at-i żamīrinden jenk-i küfr ü dalālet tedrīcile ref' idüp ve nikāt-ı meva'iza-i āmīzi te'sīr-i tamām kılup[2] katarāt-ı eşk gözden töküp eyitdi: "Ey şāhzāde teselsül-i 'ibārat-ı dil-pezīrün (Remened-ı) ger-

(3) den-i can oldı ve teraşşuh-ı zülal-ı kelimat-ı bi-nazirün hadika-ı i'tikada tervih-i taravet bırakup riyaz-ı revanumı(4) hurrem kıldı." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Gevher-i derya-yı hikmetdür kelam-ı dil-keşün

Tayir-i dil-i saydına her nüktesi bir danedür

S80b (5) Rişte-i 'irfana can-perver sözün dürler düzer

Söz budur kim sen didün gayrün sözi efsanedür

(6) Ey nur-dide biraderün sana ol zaman teslim olınur ki beni dayire-i imana çeküp kelime-i İslam(7) 'arz idesin." İmam-ı Hasan ana iman 'arz idüp Salih-i Yahuda ihlasla müslüman olup Hazret-i(8) Hüseyn'i evinden çıkarup üzerinde bir tabak direm nisar idüp Hasan'a teslim itdi ve Hasan Hüseyn'i(9) Fatıma huzurına getürüp şeref-i kudumından mihnet-i müfarakat nihayete yetdi. Beyt :

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ol ki(10) 'ışk içre beni şöhre-i devran ~~eyledi~~ itdi

~~Gitdi~~ Geldi gam ~~geldi~~ gitdi büka geldi küduret gitdi

Salih-i(11) Yehudi bir günden sonra yetmiş nefer Yehudi akrabasından müslüman idüp der-i hücre-i taharet ziyaretine(12) gelüp dergah-ı 'alem-penahan yüz sürüp tazarru' itdi ki: "Ey ma'sume hata kıldum günahumı 'avf it."(13) Fatıma eyitdi: "Ey

Ü68b Salih/ben günahundan geçdüm amma peder-i büzürgvarından dahı isti'fa taleb kıl ki(14) ol server-i evliya ve ser-defter-i asfiyadur." El-kıssa Salih-i Yehud Hazret-i Mustafa seferden müraca'at(15) idene dek sabr idüp Murtaza'nun hıdmetine müşerref olup suret-i halin 'arz itdükde Hazret-i(16) Murtaza eyitdi: "Ey

S81[a] Ṣālih ben tecāvüz kıldum ammā cedd-i ʿālī-mikdārından dahı is-
tidʿā-yı ʿavf itmek(17)gerek ki seyyid-i enbiyā ve efḍal-ı
B97 halk-ı Hudā'dur." Ṣālih giryān/giryān Hażret-i Resūl hıdmetine
gelüp ʿarż-ı(18)hāl itdükde Hażret-i Resūl buyurdı ki: "Baña
şarṭ-ı İslāmla maʿzeretün makbūldür İmām-ı Hasan ve Hüseyn (1)
T53[a] Hażret-i Īzid muhteremleridür ve anlarun īẕāsına elbette Hak mü-
teʾezzī olmışdur istiġfār itmek(2)gerek." Ṣālih-i bī-çāre ṣah-
rālara düşüp feryād ü fiġān iderdi ki: Rübāʿī

(Mefʿulü Fâʿilâtü Mefâʿîlü Fâʿilün)

Yā Rab esīr-i dām-ı(3)belā vü muṣībetem

Mustaġrak-ı telāṭum-ı bahr-ı ḍalāletem

Berk-i günāh yakdı binā-yı vücūdumı

Rahm it(4)ki ẕillet ile ṭalebkār-ı rahmetem

On yedi gün ser-geşte vü serāsīme gezüp teʾessüf ü tahayyürle(5)
nevhalar kılup on sekizinci günde Cebraʾīl Hażret-i Resūl'e se-
lām-ı Melik-i Celīl' getürüp (6)eyitdi: " Ey seyyid ol bī-ça-
renün tövbesin kabūl itdüm ve günāhına kalem-i ʿavf çektüm be-
şāret vir(7)müjde yetür." Ey ʿazīz teʾemmül kıl ve nazar it
gör ki bir kimesne Hażret-i Hüseyn'i bir zamān mahbūs idüp(8)
hāṭır-ı mübārekin āzürde kılmaġıla ne mikdār tażarruʿdan soñra
Ü69[a] maġfūr/oldı.Āyā ne ola onlarun(9)ahvāli ki daʿvā-yı İslāmla ol
maʿṣūmı tīġ-ı ṣāʿika-bārla pāre pāre kılup itdükleri ʿamelden
(10)istiġfār itmeyeler ve aslā dāmen-i teʾessüf ve tahayyür
dutmayalar. Şiʿr:

(Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün)

Ey töken ẓulm ile evlād-ı Resūl'ün(11)kanını

Olmamış gūyā haber ġavġa-yı mahşerden saña

Mest-i cām-ı cehl ü ğafletsin özünden bī-haber

(12)Havf yok Hak'dan hacālet yok peyemberden sana

Huzeyfe-i Yemānī'den nakldür ki: "Bir gün Hažret-i(13) Resūl hıdmetinde idüm mağrib namāzın edā kılup fāriğ oldukda hücre-i tahārete müteveccih oldı(14) ben dahı `akabince revān oldum gördüm bir şahs-ı mehīb hıdmetine gelüp anunla müşāveret kıldı (15) ve ğāyib oldı. Ol Hažret benden vākıf olup eyitdi: " Ey Huzeyfe ne hācetün var?" Eyitdüm:(16) "Yā Resūlallāh gelmişem ki benüm içün ve vālidüm içün taleb-i ğufrān idesin." Buyurdı ki (17) غفرالله لك ولأمك ve buyurdı ki:" Ey Huzeyfe ol şahs ki benümle müşāveret iderdi gördüñ mi?" Didüm: "Beli Yā Resūlallāh.(18)" Buyurdı ki: "Ol bir melekdür ki hergiz bundan akdem yir yüzine nüzūl itmemişdür." Hažret-i(1) Īzid'den ruhsat hāsıl idüp

T53[b]

B98 /benüm selāmumla müşerref olmağa gelmiş bana beşāret yetürdi ki(2) Fātıma seyyide-i nisā-i Bihişt'dür ve Hasan ve Hüseyn Bihişt nev-cüvānlarınun seyyidleridür." Pes Fātıma'ya eyitdi:(3) "Ey ferzend sana bu sa`ādet yeter ki efdal-i havātīn-i dünyā ve āhiret olasın." Hažret-i Hüseyn-i `Alī'den(4) nakldür ki: "Çün Hak Ta`ālā Bihişt'i Ādem ve Havvā'ya erzānı kıldı ve Havvā'nun

S82[a]

Ü69[b] /letāfet-i cemāli te'sīr-i hevā-yı(5) Bihişt'den müte`ažā`if ve mütezāyid oldı. Bir gün Ādem dikkatle Havvā'ya nazar salup ve anun cemālin manzūr-ı(6) nazar-ı i`tibār kılup eyitdi: "Ey Havvā āyā nakkāş-ı kudret kārgāh-ı fıtratda senün peyker-i cemālünden(7) ecmel sūret çekmiş mi ola ?" Fi'l-hāl bārgāh-ı `izzetden Cebrā'īl'e hükm oldı ki: "Ādem'i Firdevs-i a`lā(8) seyrine hidāyet kıl." Ādem nüzhet-serāy-ı Firdevs'e kadem basdukda gördi bir bisāt-ı mürtefi` üzere(9) elbise-i mükellel ü

murassa'la bir cemîle karâr dutmış ki şa'şa'a-i nûr-ı cemâlinden sâhat-ı Bihişt münevver olmış(10) ve letâfet-i ruhsârına dîde-i hûr ü ğılmân mütehayyir kalmış, nûrdan fark-ı mübârekinde bir efser-i dırahşan(11) ve her kulağında bir gûşvâre-i ğaltân . Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Lâle-i ruhsârı olmış zîver-i bâğ-ı Bihişt

(12) Hâk- pâyı Huld bâğın eylemiş 'anber-sirişt

Sun' mi'mârı binâ kıldukda kasr-ı hüsnini

Müşk-i nâb ü(13) lâle-i hamrâdan itmiş hâk ü hışt

Âdem mütehayyir olup eyitdi: " Ey Cebra'îl bu ne cemîledür ki

S82[b] müşâhede-i(14) hüsni hayret-fezâ ve mülâhaza-i cemâli dil-rübâdur." Cebra'îl eyitdi: "Bu Fâtıma-i Zehrâ'dur bint Muhammed Mustafâ ve başındaki(15) efser-i dırahşân zevci 'Aliyy-i Murtażâ'dur, bu gûşvârelerinün biri Hasan-ı Müctebâ'dur ve biri Hüseyn-i Kerbelâ."(16) Âdem eyitdi: " Ey Cebra'îl bunlar ne zamânun halkıdurlar?" Cebra'îl eyitdi: "Ey Âdem egerçi bunlar 'âlem-i sûretde(17) senden zuhûr idecekdürler ammâ hılkatleri

Ü70[a] dört bîn yıl senden/mukaddem vâkı' olmışdır." Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

(18) Ben ser-bülend-i 'âlem- idüm 'âlem olmadan

Hâk-ı derûn makâmum idi Âdem olmadan

T54[a] Devlet beni bırakmış idi(1) âsitânuna

Âdem Bihişt halvetine mahrem olmadan

'Âyişe'den menkûldür ki:" Bir gün Hażret-i Resûl (2) üzerinde

B99 bir kisâyı peşmîne/olup Murtażâ ve Fâtıma ve Hasan ve Hüseyn'i ol kisâ[yı] altına alup buyurdı ki(3) انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت ve hem ol

dört kimesnenün ḫuṣūṣında buyurdı[4] انی حرب لمن حاربکم و سلم لمن سالمکم ben ḥarb iderem anlarūnla ki sizūnle ḥarb ider[5] ve ṣulḥ iderem anlarūnla ki sizūnle ṣulḥ ider." Ḥażret-i Fāṭıma sekkiz yıl Mekke'de mülāzım-ı Muṣṭafa olup kerāmāt[6] ve işārātınūn nihāyeti yoḳdur. Ol cümledendür bu ki bir gün Ḥażret-i Resūl Mescid-i

S83[a] Ḥarām'da dīvāre tekye[7] ḳılup ḳarār dutmışdı ḫavātīn-i ʿarabdan bir gürūh-ı müzeyyen ve müretteb ḫıdmetine müşerref olup eyitdiler:"[8] Yā Muḥammed egerçi milletle senden bīgāneyüz ammā bir şehirde hem-ḫāneyüz bu gün bir cemʿiyyetümüz olup[9] ḫavātīn-i ʿarab cemʿdür iltimās iderüz ki Fāṭıma-ı Zehrā'ya ruḫṣat viresin ki bizi müşerref ḳıla, şāyed[10] ḥüsn-i iḫtilātla münḳaṭıʿ olan rişte-i ülfetümüz tecdīd-i ittiṣāl bula ." Ḫvāce-i kāyināt red-i suʾāl[11] cāyiz görmeyüp iltimāsların ḳabūl idüp buyurdı ki: "Siz gidūn ben Fāṭıma'yı müteʿāḳıb[12] irsāl

Ü70[b] ideyüm."Pes Fāṭıma üzerine gelüp eyitdi:/" Ey nūr-ı dīde ve ey nuṭfe-i ber-güzīde bize dīvān-ı[13] ḳażādan ḥükm olmışdur ki cefā gördükce vefā ʿarż ideyüz ve bīgānelıḳ müşāhede ḳıldukça āşinālıḳ[14] ḳılayuz." Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Ḫārdan ḫūn-rizlik gördükce gül ḫandān olur
Ṣabr iden ḫayl ü ḫaşem[15] bīdādına sulṭān olur
Miḥnete ṣabr eyleyen rāḥat bulur kim Yūsuf'a
Salṭanat taḫtınūn evvel[16] pāyesi zindān olur

Ey Fāṭıma bu gün ḫavātīn-i ʿarab benden ḥużūrunı iltimas itdiler ki[17] cemʿiyyetlerin feyż-i ḳudūmunla müşerref ḳılasın ve ben daḫı ḳabūl itdüm, imdi şarṭ-ı vefā-yı ʿahd [illegible] ḥüsn-i[18] rıza-yı şerifūndür." Fāṭıma eyitdi: Şiʿr

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Sen şehen-şāh-ı serīr-i 'adlsin

Ben senün bir bende-i fermānunam

T54[b] (1)Rıbka-i hükmünden itmem inhirāf

Nişe kim perverde-i ihsānunam

S83[b] Ey peder-i büzürgvār vefā-yı 'ahdüne(2) ikdām iderüm ammā mütehayyirem ki ne kisvetle ol mahfile girem, hālā 'Utbe'nün ve Şeybe'nün ve Ebū Cehl'ün benāt(3)ü ezvācı elbise-i elvānla mesnet-i rif'atde oturmışlar ben/bu came-i murakka've çader-i peşmīne ile(4) hāzır oldukda Hammalete'l-Hattāb bir yanadan müte'arrız ola ve Hind-i ciger-h^v^ār bir tarafdan teşnī' kıla(5)." "Ey mahdūm anlarun nazarları kāsirdür nezzāre-i 'ālem-i ma'na kılmazlar ve 'ālem-i sūretden ğayr 'ālem olduğın(6) bilmezler."

B100

Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Merdüm-i sūret-perestün himmeti kūtāh olur

Mahv-ı sūret zevk-i ma'nadan kaçan(7) āgāh olur

Bunı diyüp eşk-i hasret dīde-i eşk-bārdan ruhsārına tökilürdi. Hazret-i Resūl(8) eyitdi: "Ey ciger-gūşe melūl olma ki bize nisbet elbise-i fāhir libās-ı takvadur/ve tac-ı murassa' iklīl-i (9)'ilm ü rızādur, 'arūs-ı nev-baharun pīraye-i cemāline ne i'tibār çün sarsar-ı hazan tasallutıyla tārāc olur(10) ve şāhid-i şem'ün efser-i zer-nigārına ne i'timād çün rişte-i hayatın ol kat' kılur." Şi'r:

Ü71[a]

(Rübā'ī - Ahreb)

Maksūdun(11) eger dīn ise dünyādan geç

Allāh'a yapış cümle-i eşyādan geç

Tapşur nem-i ü şu'le-i āha (12)'irān

Ya`ni ki seradan ve Süreyya'dan geç

Bu mahavere esnasında Cebra'il nüzul idüp eyitdi: "Ya(13) Re-
S84a sulallah hükmdür ki Fatıma'yı ol cem`iyyete irsal idesin ki
yümn-i kademinden ba`zı esrar-ı nihan münkeşif(14) olsa gerek."
Hazret-i Resul buyurdı ki:" Ey Fatıma Cebra'il irsalüne fer-
man yetürdi." Fatıma eyitdi: "(15) Ya Resulallah bende muhalefet
yokıdı amma mulahaza kılurdum ki dünya matem-seray-ı ahiretdür
bu matem-(16) serada sur ü sürura hazır olmak ne münasib çün
hükm-ı muta`-ı İzid mü'ekked ferman-ı şerifünüz vakı` (17) ol-
dı, dahı ne çare." Pes mıkna`a-i `iffet fark-ı mübarekine a-
lup ve çader-i `ismet perde-i beden-i latif kılup(18) hücreden
çıkup afitab-ı taban gibi tenha daşraya kadem basdı. Beyt:

(Fe`ûlün Fe`ûlün Fe`ulün Fe`ûl)

T55a Tulu` itdi burcandan(1) ol afitab
Bırakdı cemalinden afaka tab
Kadem hake basdukda ol nur-ı pak
Kanadil-i(2) nur oldı ecza-yı hak

Havatin-i `arab dide-i gurur açup muntazır ve mutarassıd idi-
ler ki Fatıma çader-i pare(3) pare ve came-i ruk`a ruk`a ile
gelüp bizüm serir-i rif`atümüz ve efser-i şefketümüz gördükde
Ü71b ateş-i hasret (4) bina-yı vücudın yakacakdur/ve seyl-i sirişk
B101 /ma`mure-i hayatın yıkacakdur . Nagah gördiler ki heybet(5) ve sa-
labetle bir hatun-ı `uzma ve bir banu-yı kübra encümenlerine
saye-i sa`adet bırakdı ki şa`şa`a-i nur-ı cemalinden(6) basıra
S84b hire olup debdebe-i haşmetinden dide-i `akl hayret alur.Fark-ı
mübareki iklil-i murassa`la gerdun-(7) say ve beden-i latifi di-
ba-yı mülevvenle cilve-nümay selasil-i le'liden gurre-i cebini

pür zīver ve hamāyil-i mutalladan[8] serv-i hıramanı bār-ver etrāf ü cevānibinde meh-veş cāriyeler ve gül-ruhsār hādimeler kimi şukka-i çader-i[9] 'ismetin edeb eliyle götürmiş ki hāk-dān-ı dünyādan ğubār-ālūd olmaya ve kimi dāmān-ı makna'a-i 'iffetin[10] dutmış ki hār-zār-ı dehrden āzār bulmaya kimi hāk-ı reh-güzārına gülāb-efşān u 'ūd-sūz[11] ve kimi memerr-i mürūrında hāşāk-rūb ve şem'-efrūz. El-kıssa ol esās u esbābla ol mecma'a kadem[12] basdukda havātīn-i sanādīd-i Kureyş ol şükūh ü şevkete ve zīb ü ziynete mütehayyir kalup ve kim[13] olduğın bilmeyüp tevakkufsız sadr-ı meclisi āna teslīm kılup āyet-i ğurūrları mensūh ve sūret-i[14] cem'iyyetleri memsūh olup birbirine eyitdiler: " Āyā bu ne şehzādedür ki kabāyilümüzde görmemişüz ve bu[15] ne esbāb ve tecemmüldür ki dāmen-i temlīkine dest-i tasarruf yetürmemişüz?" Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Kimdür āyā bu ki nūrıyle[16] münīr oldı cihān
Meh-i ruhsārınadur dīde-i devrān nigerān
Özi hūrī kadd-i dilber revişi cān-perver
Oturur şem' durur serv yürür rūh-ı revān

Ru'b ü dehşetleri ref' olup [18] nazar-ı te'emmül kıldukda tahkīk itdiler ki Fatıma bint/Resūlallāh'dur, tertīb-i mukaddemātları 'aks-i matlūb[1] netīce virüp ba'zı ki cibilliyetlerinde iştidād-ı küfr rüsūh bulmışdı . Ol kerāmātı sihre haml idüp[2] tāb-ı nezzāra getürmeyüp meclisden çıkdı ve ba'zı ki kābil-i islāh idi zebān-ı ma'zeret açup [3] eyitdiler: "Ey mahdūm-zāde safā getürdün ve bizi toprakdan götürdün, me'akil ü meşāribden[4] hātır-ı mübārekün ne isterse hükm it hāzır olsun." Fatıma dürc-i

Ü72[a]
S85[a],T55[b]

T55[a]16'de üçüncü mısra boş bırakılmış.

cevāhirden gevher-i mevā'ize nisār idüp(5) eyitdi: "Ey à'izze-i Kureyş: Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

B102 Biz cihānı pāy-māl itmiş cihān/peymālaruz

Kulle-i Ķāf-ı kanā'at bekleyen(6) 'ankālaruz

Fakrılandur fahrumuz dünyāya rağbet kılmanuz

Ciyfeye meyl itmenüz tūtī-i şekker-hālaruz

(7)Bizüm māyide-i fakrda ğıdāmuz tesbīh ü tehlīl ve hāsılumuz ol ğıdādan ta'zīm ü tebcīl ve kelime-i اجوع يوما واشبع يوما peder-i büzürgvārum mübāhātıdur ve ni'met-i velāyet ü kerāmet ol sülūkun berekātıdur (9)eger bizüm rızā-yı hātırumuz maksūd ise zulmet-i küfrden fezā-yı īmāna çıkun ve halvet-i i'tikādunuzda (10)şem'-i īmāna yakun."Ekser-i huzzār-ı meclis Fātıma'nun lafz-ı güher-bārından müte'essir olup ol kerāmetleri(11) müşāhede kılup müslümān oldılar ve şeref-i īmān buldılar ve bu sūret Şevāhidü'n-Nübüvve'de mestūrdur.(12) Rivāyetdür ki müddet-i

S85b hicretden bir yıl tamām oldukda Fātıma/ tokuz yaşına ve bir rivāyetde on(13) dört yaşına ve bir rivāyetde igirmi yaşına yetmişdi ve ekābir ü eşrāf-ı Kureyş'den tezvīcine rağbet(14) itdükce

Ü72b /ol Hazret buyururdı ki Fātıma tezvīcinde muntazır-ı vahyem."

Kitāb-ı menākıb-ı Ebū'l-Mü'eyyed-i Hvārezmī'de(15) mestūrdur ki:"Hāfız Ebū'l-Ma'ālī, Hüseyn bin 'Alī'den nakl itmiş ki bir gün Hazret-i Resūl(16) Ümm Seleme serāyında idi bir melek nüzūl itdi ki igirmi başı olup her başında bin dili varidi(17) ve her dil ile müsebbih ve mühellil-i Īzid-i Cebbār'dı ve kef-i desti fezā-yı āsmāna mukābil, şekli mehīb ve şemāyili(18) hāyil. Hazret-i Resūl anı Cebra'īl tasavvur kılup eyitdi: "Ey birāder hergiz seni

T56a bu sūretde görmemişem."(1) Melek eyitdi:" Ey melik-i mülk-i ri-

'sālet bana Sarsā'īl dirler, Ḥażret-i Ḥak beni irsāl itdi bir mūrı bir[2] mūra tapşurmaga ya'ni Fāṭıma'yı Murtażā'ya 'akd itmege." Ḥażret-i Resūl hasbe'l-ḥükm-i İlāhī hem ol sā'atde[3] Cebra'īl ve Mīkā'īl şehādetiyle Fāṭıma'yı Murtażā'ya 'akd itdi. Ve Şeyḫ Tirmiẕī Kitāb-ı Naẓm-ı Dārü's-sıbṭeyn'de[4] ẕikr ider Enes bin Mālik'den ki:"Bir gün Ḥażret-i Resūl ḫidmetinde idüm beşere-i mübārekinde āsār-ı vaḥy ẓāhir[5] olup mütecellī oldukda buyurdı ki: "Ey Enes, Cebra'īl gelüp bana bu peyāmı

S86[a],B103 getürdi ki: ان الله امرك ان تزوج فاطمة من علي Eşrāf-ı muhācir ve ensārı cem' it." Ben dahı emr-i şerīfi muktežāsınca ṣanādīd-i[7] Kureyş'i cem' itdükden sonra ol Ḥażret ḫuṭbe-i belīġ edā kılup eyitdi: "Ey kavm emr-i Vācibü'l-vücūd ve[8] ḥükm-i nāfiẕ-i Ma'būd cārī oldı ki Fāṭıma-i Zehrā'yı 'Aliyy-i Murtażā'ya 'akd idem sizün şehādetünüzle."[9] Pes 'Aliyy-i Murtażā'yı ḥāżır idüp eyit-

Ü73[a] di: "Yā 'Alī Fāṭıma'yı sana virdüm , dört yüz mis̱kāl nukra-i ḫāliṣ[10] mehrle kabūl itdün mi?" 'Alī eyitdi: " Yā Resūlallāh kabūl itdüm." Ve bir rivāyet dahı oldur ki Ḥażret[11] du'ā kılup buyurdı ki: جمع الله بينكما واسعدكما وبارك عليكما واخرج منكما الكثير طيبا[12] Ve Kitāb-ı menākıb-ı Ḫ^vārezmī'de mezkūrdur ki: " Cebra'īl Ḥażret-i Resūl'un ḫıdmetine gelüp Bihiştden[13] bir miķdār sünbül ve karanfil getürüp eyitdi:" Yā Resūlallāh Ḥażret-i İzid buyurdı ki ṣaḥn-i Bihişt müzeyyen[14] olup ve nihāl-i Ṭūbā bāre gelüp ve melāyike 'arż-ı esmā güni Ādem ḫatīb olduġı menzilde cem'[15] olalar ve ḥūr ü ġılmān mecma'-ı sürūr müretteb kılalar ve Rāḥīl nām firişte ki ḥicāb-ı bārgāh-ı rubūbiyyet[16] den ve a'yān-ı dergāh-ı ulūhiyyetdendür nūrdan minber kurup zebān-ı

S86[b] faṣīḥle ḫuṭbe-i nikāḥ inşā[17] kılup Fāṭıma'yı Mutażā'ya 'akd

bağlaya ve melāyike güvāh olup kitāb-ı dīvān-ı każāda sebt ideler[18] bu sūret vakı' olup ben ki Cebrā'il'em bu 'akd-nāmenün

T56[b] sūretin bir harīre tahrīr idüp hāzin-i[1] Bihişte teslīm idem ve mühimm-i 'akd ser-encām oldukda muhadderāt-ı hücre-i Bihişt tabak tabak sünbül ve karanfil[2] nisār idüp ve nihāl-i Tūba götürdi ki şükūfeleri üzerlerine saçup ve 'arāyis-i havrā hulel ü hilyelerin[3] reh-güzārlarına bırakup kā'ide-i sūr müretteb oldı ve bu getürdügüm sünbül ve karanfil ol nisārlardandur."[4] Ve bir rivāyet dahı oldur ki nihāl-i Tūba ruk'alar nisār itdi ol ruk'alarun her birinde bir muhlisün[5] ismi merkūm olup maż-

Ü73[b] mūnı bu ki fulān/āteş-i dūzahdan āzād ola ve ol ruk'aları hāzin-i Bihişt[6] rūz-ı kıyāmet ashābına vāsıl kıla, ya Resūlallāh sen dahı Fātıma'yı Murtażā'ya 'akd it." Pes Hażret-i[7] Re-

B104 sūl ol emr mūcibince Fātıma'yı Murtażā'ya/'akd itdi ve Ümm Seleme'ye buyurdı ki 'Alī'nün hücresine[8] varup Fātıma'yı teslīm ide." Ümm Seleme revān oldukda Hażret-i Resūl dahı namāz idüp[9] müte'ākıb revān olup bir kūze su getürüp ve lu'āb-ı şehd-āmīzle memzūc idüp üzerine[10] mu'avvizeteyn ve münāsib āyetler okuyup

S87[a] Hażret-i 'Alī'ye ol kūzeden vużū' kıldurup tecerru' itdükden[11] sonra Fātıma'nun sīne-i bī-kīnesine saçup eyitdi اللهم انى اعيذها بك وذريتها من الشيطان الرجيم[12] ve bir mikdār dahı Murtażā'nun a'żāsına saçup eyitdi:[13] اللهم كما اذهبت عنى الرجس وطهرتنى فطهر هما Andan sonra daşra çıkmak istedükde Fātıma giryān oldı, Hażret-i Resūl eyitdi: "Ey ciger-gūşe[14] ağlama الحمد لله seni bir kimesneye virmişem ki kadri cemī'-i halkdan füzūn ve 'ilmi cümleden ziyādedür ol[15] benüm akreb-i Ehl-i Beyt'üm ve efdal-i a'vānüm ve eşrāf-ı ensārumdur, ol ma'būd hakkıçün ki benüm nefsüm anun każa-i[16] kudretinde-

dür-semi bir kimesneye virmişem ki sultāndur dünyāda ve seyyiddür āhiretde." Fatıma eyitdi:[17] Ya Reşūlallāh ben kıllet-i māl ve 'usret-i hālden endīşe kılup 'Alī cānibinden melālet çekmezem ammā hıdmet-i[18] şerīfünden fi'l-cümle müfārakat lāzım gelüp rıkkatüm anunçündür." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü74[a],T57[a] /Senden ayrılmak ma'āzallāh[1] bir ölmekdür baña

Bil ki ayrılmakdan ölmek belki yegrekdür baña

Rivāyetdür ki Hażret-i Fātıma'nun[2] cihāzı iki 'aded kamīs-i bürd ve iki bāzū-bend-i nukra ve bir katīfe-i murakka've bir kadeh ve bir āsyā-seng[3] ve bir ard-bīz ve iki sebū ve bir

S87[b] meşk ve bir maşraba ve iki nihālī birinün haşvi tıraşe-i sahtiyāndı [4] ve birinün līf-i hurmādan ve dört 'aded bālişet iki peşmīden memlū ve iki līf-i hurmādan mahşū .[5] İmām-ı Seyf kitāb-ı Sünenü'l-Cāmī'de nakl itmiş ki münāfıklarun biri Medīne'de Murtażā'ya t'an idüp[6] eyitdi: "Ey 'Alī sen eşcā'-ı ehl-i zamāne ve ferid-i yegānesin nişe bir kimesne ile ittisāl itdün ki[7] şāmı çāştine vefā kılmaz ve çāşt bulsa şām bulmaz , eger benüm ittisālüm kabūl itseydün serāyumdan[8] serāyuña dek cihāzla memlū kılaydum ve senün ma'īşetüñe cemī'-i 'ömrümde kefīl olaydum." Hażret-i/Murtażā[9] eyitdi:" Ey gümrāh bu

B105 emr benüm tedbīrümle degül الحكم لله العلى الكبير Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey murassa' tac magrūrī[10] olan bil kim felek

Her kimi 'ālemde bir reng ile eyler hāk-sār

La'l sanma kim firīb-i fırka-i[11] etfāl içün

Reng virmişdür kara topraga devr-i rūzgār

Ve hīç şek yok ki Hażret-i[12] Īzid aḥsen-i aḥvāl bize luṭf itmişdür ve ḫızāne-i iltifātından efḍal-i mevāhib bize yetmişdür." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

[13]Biz metā`-ı mülk-i dünyādan ferāġat ḳılmışuz
Kīmyā-yı faḳrdan kesb-i sa`ādet ḳılmışuz
[14]Ġayre it ey çarḫ `arż-ı cāh ü mülk ü māli kim
Biz ḳanā`at ehliyüz faḳr ile `ādet ḳılmışuz

[15]Rivāyetdür ki Hażret-i `Alī ṭa`ne-i cühhālden müte'essir olmayup istiġnā ṭarīḳın meslūk itmegin nidā[16] geldi ki:" Ey `Alī müteveccih-i āsmān olup temāşā ḳıl." Hażret-i `Alī nezāre ḳıldukda gördi ki pāye-i[17] `arşdan feżā-yı ferşe dek dür ü gevher ve müşk ü `anber yüklü nāḳalar, her birinün cihāzı bir[18] perī çehre ġulām elinde ve her birinün/üzerinde bir māh-peyker cāriye. Nidā ḳılurlar ki:"Hāẕā cihāz-ı[1] Fāṭıma bint Resūlullāh." Hażret-i Murtażā bu mevhibet müşāhedesinden ve bu sa`ādet mülāḥazasından[2] mesrūr olup müteveccih-i harem-i seray oldukda Fāṭıma istiḳbāl idüp eyitdi: " Yā `Alī bana `arż itdüklerin[3] sana daḫı `arż itdiler. El-minnetü li'llāh cihāzı gördün." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Mülk-i dünyāda bizi cāhil[4] muḥaḳḳar görmesün
Biz baḳā mülkin musaḫḫar eyleyen sulṭānlaruz
`Ālem-i ma`nāda a`lādur ḳamudan[5] ḳadrumuz
Gerçi ṣuretde ḥaḳīr ü bī-ser ü sāmānlaruz

Rivāyetdür ki bir gün ḫace-i `ālem[6] buyurdı ki Süleymān nebī dāmādına bir tac müretteb itmişdi yeddi yüz dāne ile muraṣṣa`

Hażret-i ʿAlī(7) hücre-i ṭahārete geldükde Fāṭıma'ya nakl itdi, Fāṭıma istimāʿ itdükde ḫāṭır-ı şerīfine ḫuṭūr itdi(8) ki şayed ʿAlī cihāz ü cihāt-ı duḫter-i Süleymānı olʿazametle işidüp ve benüm cihāzumı bu ḥakāretle(9) görüp ḫayāl ide ki Hażret-i Resūl Süleymānca gelmez ve bu dağdağa ḫāṭırında idi ol vakte

S88[b] dek(10) ki ʿālem-i bakāya riḥlet itdi. Bir gice Hażret-i ʿAlī

B106 vākıʿasında gördi ki Bihiştde / bir muraṣṣaʿ(11) taḫt manṣūb olup eṭrāfında ḥavrā ṣaf çeküp Fāṭıma üzerinde karār dutmış ve bir duḫter-i(12) bülend-aḫter nihāyet-i hüsn-i cemālle ni-s̱ār içün iki ṭabak cevāhir müheyyā kılup muntaẓırdur ki Fāṭıma anā(13) naẓar kıla. Hażret-i ʿAlī Fāṭıma'dan su'āl itdi ki: "Āyā bu kimdür?" Fāṭıma eyitdi ki: "Yā ʿAlī bu Süleymān kızıdur(14) Ḥak Taʿāla benüm ḫıdmetüme me'mūr itmişdür, yā ʿAlī

Ü75[a] bu ʿazīzenün bir gün cihāzı ḥikāyetin nakl / itdün(15) ve bu endīşe benüm ḫāṭırumda idi ve ol endīşeden elem çekdügümün ecrine bu saʿādet müyesser(16) oldı. Yā ʿAlī ol tāc ʿivażına ki Süleymān nebī dāmādına müretteb itmişdi ḥaml-ı livā-yı ḥamd sana mukarrer oldı(17) ve livā-yı ḥamd bir ʿalemdür ki ḫāṣṣa-i Hażret-i Resūl'dür. İrtifāʿı ḥadden ziyāde olup üçşukkası(18) var biri mağribde ve biri maşrıkda ve biri Mekke ü-

T58[a] zerinde, bir şukkasının üzerine yazılmış ki(1) بسم الله الرحمن الرحيم ve birinün üzerinde الحمد لله رب العالمين ve birinün üzerinde(2) لا اله الا الله محمد رسول الله Nakldür ki ʿaraṣāt-ı kıyāmetde ol livāyı ḥāżır idüp nidā(3) kılalar ki, kandedür ümmet-i Muḥammed-i ʿArabī kandedür tevābiʿ-i Ḫ^v āce-i Hāşimī? Ve Hażret-i Nebī ol livā

S89[a] yı mübārek(4) eline alup tamāmī enbiyā ve evliyā ve kāffe-i ehl-i İslām ol livā altında cemʿ olup nite ki buyurmış ki آدم وذريته تحته(5)

، لوائى يوم القيمه Ve fark-ı mübārekine nūrdan bir **tāc urınup ve**(6)**harīr**
-i ahdardan bir hil'at giyüp Burāk'a binüp ve sāyir enbiyā da-
hi suvār olup ve ol 'alemi(7) Hażret-i 'Alī eline virüp müte-
veccih-i Bihişt olalar. Rivāyetdür ki Hażret-i 'Alī'nün fark-ı
mübārekinde ol(8) 'alem bir tāc hey'eti melhūz olınup nidā kıla-
lar ki: "Yā 'Alī bu tāc efdal midür yoksa ol tāc(9) ki Süleymān
nebī dāmādına virmişdi. İmām Necmeddīn 'Ömer radıya'llahu ành
rivāyet ider ki bir gün(10) **Hażret-i Resūl Fātıma hücresine gelüp Fā-**
Ü75b tıma'yı/melūl görüp sebeb su'āl itdükde eyitdi: "Yā Resūlallāh
üç gündür ki serāyumda me'kūlāt kısmından nesne yokdur ve Ha-
B107 san ve Hüseyn muztarib(12) olmışlar ve bu ahvāli/hażretünüzden
mahfī dutaram ammā bu gün Hasan ve Hüseyn'ün ıztırābın gördüm
(13) dirler ki: "Āyā 'ālemde hīç tıfl riyāżeti bizüm riyāżetümüze
yeter mi?" Ey peder-i büzügvār hażretünüzden(14) ruhsat olur mı
ki gustāhāne dergāh-ı İlāh'dan bir tevakku' idem?" Hvāce-i 'ā-
lem eyitdi: "Ey ferzend(15) Hażret-i İzid muhlislerün gustāhlı-
ğın kabūl ider." Fātıma icāzet hāsıl idüp iki rek'at namāz (16)
S89b kılup mübārek ellerin götürüp/ eyitdi: " Yā Rab bilürsin ki 'av-
ratün ve etfālün riyāżete tākat(17) leri olmaz yā tākatümüzce
mihnet mukarrer it yā mihnetümüzce tākat müyesser it." Bu du'ā-
yı tamām itdükde(18) ża'fdan bīhūş olup hem ol sā'at Cebrā'īl
T58b nüzūl idüp eyitdi: "Yā Resūlallāh Fātıma'nun(1) nāle-i dil-sūzı
melāyike-i āsmānı hurūşa getürdi feryādına yet." Hażret-i Resūl
hücreye girüp(2) gördi Fātıma ihtiyārsız düşmiş fark-ı mübārekin
dizi üzerine alup pençe-i kamer-şikāfın sīnesi(3) üzerine koyup
du'ā kıldı ki: " Yā Rab Fātıma'yı elem-i cū'den muhāfaza kıl."
Hvāce-i kāyinātün rāyiha-i(4) giysū-yı müşk-barından istifāde-i

kudret kılup kendüsine geldükde üzerinde min ba`d elem-i cu`a (5)ihsās itmedi. Fātıma'dan nakldür ki: "Ol du`ā berekātından hayātum oldukça kendümi hergiz elem-i(6) cū`a mübtelā görmedüm."

Ü76a /Dürer-i Me`aric'de mesturdur ki: "Bir gün Hazret-i Resūl Fatıma'nūn hücresine(7) gelüp tefakkud tarīkıyle eyitdi: "Ey ferzend hālün nedür?" Fatıma eyitdi: " Yā Resūlallāh el-minnetü **li'llāh** fakrümüz(8) bir gāyete yetmişdür ki menzilümüzde üç gündür eser-i ta`ām bulınmaz." Hazret buyurdı ki اللهم انزل على محمد واهل بيته كما انزلت(10)

S90a على مريم بنت عمران didi: "Ey Fātıma matbaha teveccüh idüp mülahaza-i hikmet kıl." Fātıma matbaha teveccüh idüp `akabince Hasan ve Hüseyn revān olup gördiler(11) cevāhirle murassa` bir kāse içinde bir mikdār ta`ām. Fatıma ol kāseyi götürüp Hazret-i Resūl(12) hıdmetine yetürdi ve Hazret buyurdı ki: " كلوا بسم الله Pes nebī ve dā-

B108 mād ve Fatıma ve Hasan ve Hüseyn(13) ol ta`āmün tenāvüline /meşgūl oldılar. Rivāyetdür ki yeddi gün ol ta`āmdan tenāvül ider(14) lerdi tükenmezdi, bir gün İmām-ı Hasan hücreden çıkup eline bir mikdār ol ta`āmdan alup(15) bir yahūdī `avrat görüp taleb itdi. İmām-ı Hasan kerem-i cibillī muktezāsınca imsāk itmeyüp iltifat(16) itdükde eser-i ittilā`-ı nā-mahremden ol kāse ve ta`ām gāyip oldı ve Hazret-i Resūl buyurdı(17) ki: "Eger bu hālet vākı` olmasaydı hergiz munkatı` olmazdı. Ba`zı tefāsirde mestūrdur ki: "Bir gün(18) Hazret-i Resūl Fatıma hücresine gelüp eyitdi: " Ey ciger-gūşe üç gündür ta`ām tenāvül itmemişem

T59a (1) menzilünde me'kūlāt kısmından ne var?" Fātıma eyitdi: "Yā Re-

Ü76b sūlallāh/ bize dahı bu hālet vākı`(2) olmışdur." Hazret-i Resūl **me'yūs çıkdukda** Fatıma hacālet çeküp du`ā kıldı ki:" İlāhī beni(3) bu hacāletden kurtar ve bir ta`ām keramet kıl." Du`āya mu-

S90[b] kārin Fātıma gördi ki āstāne-i hücrede(4) bir ğarīb durup bir **kāsede bir mikdār ta'ām** bir hādime virdi ki:" Bu hediyyedür." Fātıma(5) ol ta'āmı alup Hüseyn'i Resūl ihżārına revān itdi. Hażret hāżır oldukda ol ta'āmı (6) hużūra getürdiler gördi ki aslā et'ıme-i dünyāya şebīh degül. Hażret bu 'ibāretle Fātıma'dan (7) su'āl itdi ki انى لك هذا Hażret-i Zehrā bu cevāba mülhem oldı ki هو من عند الله يرزق من يشا بغير حساب(8) Bu haberden Hażret-i Resūl münbasıt olup bildi ki matbah-ı ğaybdendür(9) şerāyit-i sipāsın edā kılup eyitdi:" Ey ciger-güşe el-minnetü lillāh ki Hażret-i İzid sana mertebe-i bint 'İmrān(10) nasīb itdi." Pes 'Alī ve Fātıma ve Hasan ve Hüseyn ol ta'āmdan tenāvül idüp sāyir Ehl-i(11) Beyt'e dahı hısse irsāl itdiler. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

N'ola ger in'āmını 'ām itse h^v^ān-ı lutfdan
(12) Ol ki hās ü 'ām h^v^ān-ı lutfınun mihmānıdur
N'ola ger Meryem'den efzūn görse nakd-i pākini
(13) Ol ki 'İsī bir kemīne bende-i fermānıdur

Ve bu haberden derece-i vużūha yetmişdür ve bu nükte cemī'-i 'ālemde(14) iştihār itmişdür ki Hażret-i Resūl Fātıma'yı cemī'-i Ehl-i Beyt'den ziyāde görüp ta'zīminde(15) mübālağa kılurdı

B109 /ve Hażret-i Fātıma ol Hażret'i kendü rūh-ı şerīfinden e'azz ve

Ü77[a] eşref bilürdi.(16)/ Ammā rāvī-i ahbār-ı ciger-sūz ve hāvī-i āsār-ı ğam-endūz bu tarzla tetmīm-i hikāyet kılmış ve bu tarīkle (17) mütemmem-i rivāyet olmış ki H^v^āce-i 'ālem 'ālem-i fenādan

S91[a] mülk-i bakāya intikāl itdükde zemīn ü **zamān** (18)/ mütezelzil olup ğāyet-i harkat cin ü ins u vuhūş ü tuyūrı fiğāna getürdi. Ve

T59[b] kemāl-i rikkat(1) be-tamāmī nizām-ı 'āleme halel yetürdi ve

merkez-i hāk fark-ı eflāke gerd-i melālet saçdı ve hāzin-i(2) nihān-hāne-i kazā āferiniş yüzine ebvāb-ı küdūret açdı. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Dehr nüzhet-hāne-i ikbāli(3) vīrān eyledi
Genc-i İslāmı felek toprağda pinhān eyledi
Tayy kılup rāhat bisātın(4) dehrden ferrāş-ı çarh
Sūret-i cem`iyyetin halkun perīşān eyledi

Bu vakı`a-i hāyile ve hādise-i (5) nāzile vukū` buldukda ve cemī`-i ehl-i `ālem nevhaya meşğūl oldukda Hażret-i Murtażā Fatıma-i Zehrā'ya (6) eyitdi: "Ey ciger-gūşe-i Hażret-i Hayrü'l-beşer ve ey zübde-i evlād-ı peyğamber tahaccüm-ı mesāyibde tahammül şīve-i erbāb-ı(7) vefā ve tuğyān-ı nevāyibde tasabbur ka`ide-i Ehl-i Beyt-ı Mustafā'dur, olmaya ki hücūm-ı seyl-āb-ı sirişk (8) perde-i hicābı āfitāb-ı cemālinden bırakup ve āteş-i āh-ı ciger-sūz hırmen-i sabr ü karārun yakup(9) sadā-yı fiğānından nā-mahremler haber-dār olalar ve sūret-i ıżtırābından bīdertler ferah bulalar(10) sabr it ve tahammül pīşe kıl ol zamāna dek ki āfitāb-ı `ālem-tāb Hażret-i Resūlullāh gibi münzevī-i (11) zāviye-i hicāb ve sāye-nişīn-i sahāb-ı nikāb olup ve āsmān zümre-i ehl-i mātem gibi cāme-i müşk-fām(12) giyüp ruhsārında

S91[b] katarāt-ı sirişk-i kevākib zāhir kılup tereddüd-i nā-mahrem

Ü77[b] münkatı` ola ve her kim(13) makāmında teskīn bula ol vakt Hażret-i Mustafā'nun mezār-ı şerīfin ziyāret idüp derd-i (14) dilün `arża yetür ve sūz ü güdāzla ol Hażret'e şem`-i mezār olup keyfiyyet-i mafī'z-żamīrün zebāna getür."(15) Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ey hoş ol sa`at ki dil-dār ola deyyār olmaya

Yār ola halvetde etrāfında[16] ağyār olmaya
Yār hālin yāre ızhār itmege fursat bulup
Müdda'ī āgāh ü nā-mahrem haber-dār[17] olmaya

Hazret-i Fātıma Murtażā-yı Müctebā'nın nasīhatinden tecāvüz
B110 itmeyüp ol dāğ-ı/nihānla kanlar[18] yudup ve sūz-ı dilini pin-
hān dutup ğonca-i lāle gibi nev-bahār-ı va'deye muntazır ve
T60[a] mutarassıd olup sabr itdi[1] ol vakte dek ki çerāğ-ı halvet-hāne
-i tārem-i çārum intifā bulup şiddet-i zulmetden ğarībler[2] fi-
ğānı āsmāna yetdi. Hazret-i Zehrā şiddet-i ğamdan bī hūş iken
göz açup Hazret-i Murtażā'ya[3] tażarru' itdi ki:" Yā 'Alī ne
vakt ola?" Murtażā 'Alī eyitdi: "Ey Fātıma şeb-i deycūrdan bir
sumn geçmişdür." Fātıma eyitdi: "Yā 'Alī ruhsat-ı ziyāret
müyesser olur mı?" Murtażā eyitdi: " Ey Fātıma ruhsat müyesser
[4] olur bu şartla ki sadā-yı bülend ile fiğān itmeyesin."Fātıma
S92[a] kıyāma gelüp Hazret-i Murtażā hidāyet[6] kılup ravża-i mübāreke-
ye geldiler. Dīde-i Zehrā merkad-i Mustafā'ya düşdi feryād ü
fiğānı mele'-i a'lāya[6] irişdi, ayakdan düşüp bu sürūdla müte-
rennim ve bu edāyla mütekellim oldı ki: Şi'r

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)
[7] Ey felek dārü'ş-şifā-yı şer'i vīrān eyledün
Ehl-i derdi mübtelā-yı dāğ-ı hırmān eyledün
[8] Perde-i idbāre çekdün çehre-i ikbālümi
Cem' idüp yüz ğam bana hālüm perīşān eyledün
Ü78[a] /Āsumān-ı şer' hurşīdine gösterdün zevāl
Māh-ı mülki tīre toprak içre pinhān eyledün
Ger[9] disem kāfirsin ey gerdūn 'aceb yok nite kim
Kasd-ı katl-i muktedā-yı ehl-i īmān eyledün

T60[a] 3 — ne...'Alī// 8 — āsumān...eyledün

(10)Zar zar ağladukça Hażret-i Murtażā teskin virüp dirdi: "Ey Fatıma nevhadan sabr a`lā ve asvabdur(11) ve ceza`dan tahammül evlā ve asvabdur."Fatıma eyitdi: " Ey `amm-zāde-i `aziz beni men` itme ki efdal-i cihanun(12) müfarakati a`zam-ı mesayibdür."Ve bu bir beyt Hażret-i Resulullah mersiyesinde Hażret-i Zehra'dan(13) sadir olan ebyatdandur. Şi`r:

بحر

صبت على مصايب لوانها صبت على الايام حرن لياليا

Nakldür ki merkad-i mübarekden bir kabża hak alup dide-i eşkbarına dutup(15) āgāz-ı nevha kıldı bu mażmunla ki şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Hicri bağrum kan iden gül-berg-i handanum kanı
(16)Rahat-ı can-ı hazin ü cism-i suzanum kanı
Dide-i nem-nakuma tar oldı `alem ey felek
Lem`a-i(17) ruhsar-ı hurşid-i dırahşanum kanı

Ve bu haber sıhhate yetmişdür ki Hażret-i Resul'un vefatından S92[b] sonra(18) hergiz Fatıma tebessüm itmemişdür ve mutlak safha-i B111,T60[b]/hatırından küduret gitmemişdür, ol gayetde ki bir gün(1) ehl-i Medine efganından müte'ezzi olup didiler: "Ya bint Resulullah ya gündüz nale kılup gice(2) aram dut ya gice nevhaya meşgul olup gündüz tahammül it ki halka bir vakt rahat mümkin ola." (3)Hażret-i Zehra halkun ol iltimasın kabul idüp giceler nevha kılup gündüz dağ-ı sabrla cigerin (4)dağlayup tahammül iderdi. İmam Ca`fer-i Sadık'dan nakldür ki: "İfrat-ı girye biş kimesnede münhasırdur biri (5)Ādem ki Bihişt firakından nalandı ve biri/Ya`kub ki Yusuf hecrinden giryandı ve biri Yusuf Ü78[b] ki Ya`kub(6) yadıyla perişandı ve biri Fatıma-i Zehra ki Haż-

ret-i Resūl'un āteş-i firākından büryāndı ve biri 'Aliyy-i (7) Zeynel'abidīn ki kırk yıl vakı'a-i Kerbelā'dan sonra lā-yenkati' sirişk efşāndı" Rivāyetdür ki Müflih(8) nam bir bendesi o lup bir gün eyitdi: "Yā Ibn Resulāllāh olmaya ki bunca giryeden helāk olasın?"(9) Didi: "Ey Müflih hakkā ki girye bana bī-ihtiyār gelür hergāh ki ma'reke-i Kerbelā'da vālid-i büzürgvārumun ve ihvān(10) ü a'mām-ı 'ālī-mikdārumun teşne-leb şehīd oldukların ve 'avrāt ü etfāl-i Ehl-i Beyt'ün gürūh-ı füccāra(11) esīr olup ihānet çekdüklerin yād iderem kendümi giryeden muhāfazat kılabilmezem." Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

(12) Düşdükce yāduma elem-i deşt-i Kerbelā
Gönlüm figān ü nāle-i bī-ihtiyār olur
S93[a] Geldükce yāduma(13) leb-i huşk-ı şeh-i şehīd
Bī-ihtiyār çeşm-i terüm eşk-bār olur
Eyyām çün belālara salmışdurur (14) beni
Ben gördügüm belāları kim görse zār olur

El-kıssa Hazret-i Resūl'un vefātından bir rivāyetde (15) üç ay ve bir rivāyetde altı ay geçdükde bir gün Hazret-i Murtazā menziline gelüp gördi ki(16) Fātıma bir mikdār hamīr idüp ve evlad-ı emcādının gisūların yumaga bir mikdār kil muhammer kılup ve raht(17) ların yumaga bir mikdar su hāzır itmiş, Hazret-i Murtazā ol hālete hayret idüp eyitdi: "Ey mahdūme-i(18) zamān ve ey muhaddere-i cihān hergiz dünyā eşgāline senün bu
T61[a] mikdār iltifātun görmemişem, āyā bu ne(1) hikmetdür ki bir gün-
Ü79[a] de/üç 'amel encāmına ikdām itmişsin?" Hazret-i Zehrā katarāt-ı
B112 eşk / dīde-i(2) eşk-bārdan töküp eyitdi:" Ey tāc-dār-ı Hel-Etā

ve ey şehsuvār-ı 'arsa-i Lā-fetā ve ey hatīb-i minber-i Selūnī (3) ve ey vāris-i mertebe-i Hārūnī ve ey gül-i bāğ-ı وال من والاه ve ey āteş-i dāğ-ı عاد من اعداه ve ey (4) tırāz-ı mesned-i sıdk ü safā ve ey rāz-dār-ı Hażret-i Mustafā ve ey şīr-i bīşe-i hakīkat ve ey keştī-i (5) lücce-i tarīkat ve ey şükūfe-i gülzār-ı Ebū Tālib ve ey esedallāh-i ğālib ve ey mihter ü bihter-i ehl-i

S93b zemīn ü zemen (6) ve ey ma'den-i cevher-i Hüseyn ü Hasan هذا فراق بيني و بينك rāy-ı 'ukde-güşāy ve żamīr-i 'ālem-ārāyuna (7) mahfī ve mestūr buyrılmaya ki rişte-i ittisāl-i sūrī mikrāż-ı każāyla inkıta' bulup ve müddet-i (8) mukārebet-i mecāzī mürūr-ı 'ömrle münkażı olup vakt oldı ki dest-i ta'allukūm dāmen-i devlet-i mülāzemetünden (9) dūr ve dīde-i ümmīdüm müşāhede-i pertev-i cemālünden mehcūr ola." Şi'r:

(Rübā'ī - Ahreb)

Vakt oldı ki (10) şām-ı hecr ola subh-ı visāl
Tağyīr-pezīr ola bu keyfiyyet-i hāl
Vakt oldı 'arūs-ı vasl olup (11) perde-nişīn
'Arż eyleye şāhid-i ğam hecr-i cemāl

Ey 'Alī dün gice Hażret-i Resūlullāh'ı vakı'amda (12) gördüm, bālīnüm üzerine durup her taraf mülāhaza kılup feryāda gelüp eyitdüm: Ya Resūlallāh (13) firākundan helāk oldum āyā kandesin?" Hażret-i Resūl eyitdi:"Ey Fātıma sana beşāret (14) virmege gelmi-

Ü79b şem, demdür ki/rābıta-i kayd-ı hayāt-ı müste'ārı kat' idüp mudīk-i tengnāy-ı fenādan feżā-yı (15) bakāya kadem basasın.Ey Fātıma sen gelmeyince gitmezem eger devlet-i visālüm istersen şitāb eyle (16) ve sa'y kıl ki yarın gice bana mihmān olasın."Ve ben bīdār oldum ve hālā ol ümmīdle müteveccih-i 'ālem-i (17) ba-

kayûm. Yâ 'Alî egerçi senün âteş-i elem-i müfârakatün ciger-sûz-dur ve mihnet-i mübâ adetün ğam-endûz[18] ammâ ol Hazret'ün dahi müjde-i visâli dil-fîrûzdur etmek tedârikin itdügüm oldur ki

T61[b] yarın sen[1] musîbetüme meşğûl oldukda evlâdum endîşe-i ğıdâ çekmeyeler ve raht yuduğum oldur ki benden[2] sonra ğayrlardan memnûn olmayalar gîsûların yuduğum oldur ki ma'lûm degül ki

B113 benden sonra ğam-hvâr[3]lıkların/kim ide." Ey 'azîz Fâtıma an-larun gîsûlarına ğubâr konmakdan mükedder olurdı âh eger[4] gör-seydi deşt-i Kerbelâ'da ruhsârları âgeşte-i hâk ü hûn ve beden-leri hûn-ı cigerden lâle-gûn.[5] Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Kerbelâ deştinde hâtûn-ı kıyâmet âh eger
Ğark-ı hûn görseydi şâh-ı Kerbelâ'nun hâlini
[6]Hîç şek yok kim kılurdı Kerbelâ toprağını
Ğark-ı hûn gözden töküp seyl-âb-ı eşk-i âlini

[7]El-kıssa Murtazâ Fâtıma'dan ol haber-i cân-güdâzı istimâ' itdükde eşk-i nedâmet dîde-i nem-dîdeden [8]revân idüp eyitdi: "Âh bu ne mihnet-i müceddeddür ki yine yüz virdi ve bu ne be-lâ-yı ğayr-ı mükerrerdür[9] ki yine felek zuhûra getürdi, ey Fâ-

Ü80[a] tıma henüz/vâlid-i büzürgvârun dâğ-ı firâkı merhem-pezîr olma-dan[10] ve peder-i 'âlî-mikdârun elem-i iştiyâkı teskîn bulma-dan sen dahı câna bir dâğ-ı tâze yakmak ve dil-i vîrânı[11] sâ'ıka-i musîbetle yıkmak revâ mıdur?" Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Âh kim her dem felek derd üzre derdüm arturur
[12]Gösterür bin derd bir derdine dermân itmeden

S94[b] Bağrumı biryân ider her lahza bir berk-i belâ

(13)Bir belāyı hüsn-ı tedbīr ile bir yan itmeden Fātıma eyitdi: "Ey 'Alī ol musībetde sabr itdün bu müsībetde(14) dahı tahammül kıl ve bir zamān benden ğāfil olma ve ri'āyetümde ta'allül kılma ki āhir-i nefesdür." Bu kelimātı edā kıldukça (15)nem-i dīde-i eşk-bārdan şeh-zādeler rahtların ter kılurdı ve āteş-i āhla etmek içün tenūrı germ iderdi ve dirdi:"(16)Ey ciger-güşeler āyā benden sonra sizün hālünüz n'olur?" Hasan ve Hüseyn bu haberden müte'ellim olup girye(17)āğāz itdiler. Fātıma eyitdi: "Ey nūr-i dīdeler bir zamān gūristān-ı Bakī'a varup benüm içün dü'ā(18)kılun." Anlar müteveccih oldukda bister-i 'ismete tekye kılup Murtazā'ya eyitdi:" Ey hem-ser-i hüceste-li-
T62[a] kā vakt-i vedā'dur(1) halāl it." Hażret-i 'Alī āh-ı hasret çeküp eyitdi: Beyt:

(Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün)

Vā hasretā ki yakdı beni āteş-i vedā'
(2)Yā Rab ki münkatı' ola āyīn-i inkıtā'

Bu hāle mukārin Esmā bint 'Umeyş taleb kılup didi: " Ey(3)Esmā bir ta'ām müheyyā kıl ki cigen-güşelerüm mu'āvedet kıldukda
B114 tenāvül kılalar ve koyma ki/benüm yanuma geleler(4)ve beni bu hāl ile görüp perīşān olalar." El-kıssa şeh-zādeler gūristān-ı Bakī''dan mürāca'at kıldukda(5) Esmā istikbāl idüp anlara ta'ām
Ü80[b],S95[a] teklīf/itdükde şeh-zādeler eyitdiler: "Bizüm hergiz vālidemüzden(6)ayrı ta'ām tenāvül itdügümüz yokdur." Esmā eyitdi: "Ey 'azizler vālidenüzün cüz'īce küdūreti var(7)siz ta'ām tenāvül idün." Didiler: "Ey Esmā bize vālidemüzden cüdā ta'ām sāz-kār olmaz." El-kıssa (8)terk-i ta'ām idüp hücreye geldükde gördiler Fātıma tekye kılup Hażret-i 'Alī bālīni üzerinde giryān(9)

T61[b]15 – ve dirdi

oturur . Şāh-zādelere eyitdi: "Ey-ciger-gūşeler bir zamān Ravża-i Resūlullāh üzerine varup(10) du'ā kılun." Şāh-zādeler ita'at kılup revān oldukda Fātıma eyitdi: "Yā 'Alī bir zamān benden ġāfil(11) olma ki encām-ı 'ömrdür." Beyt:

(Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün)

Hayātumdan hemān birdem kalupdur olma ġāfil kim
Müyesser ola zevk-i (12) devlet-i vaslun dem-i āhir
Hayāt-ı müste'ārum kisvetin tārāc idüp gerdūn
Kefenden egnüme(13) giydürmek ister hil'at-i fāhir

Hażret-i 'Alī eyitdi: "Ey Fātıma bu haber istimā'ına kudretüm yokdur."(14) Fātıma eyitdi:" Bu haber vakı'a-i bī-tedbīr ve hādise-i bī-te'hīrdür." Şi'r:

(Rubā'i - Ahreb)

Sındurdı nihāl-i 'ömrümi bād-i (15) ecel
Cān mürġine dām kurdı sayyād-ı ecel
Ten rābıtasın rūhdan ister kıla kat'
(16) Şemşīr-i siyāset ile cellād-ı ecel

Fātıma 'Alī kenārında bī-hūş olup bir zamāndan sonra özine gelüp(17) 'Alī'ni giryān görüp eyitdi:" Yā 'Alī hengām-ı ta'ziyet degül zamān-ı vasiyyetdür." 'Alī eyitdi: "Ey Fātıma (18) vasiyyetün nedür?" Fātıma eyitdi: "Dört vasiyyetüm var biri ol ki sana nisbet bir terk-i edeb(1) vākı' oldıysa 'avf idesin." 'Alī eyitdi: " Hāşā ki senden terk-i edeb sādir olmış ola hemīşe(2) sen benüm/ ġam-hᵛārum idün ve peyveste ġam-ġusārum." Didi: İkinci vasiyyet oldur ki benüm evlādumı muhterem(3) dutup anlardan bir kustahlık sādir olsa tecāvüz kılasın ve üçinci oldur ki beni gice vaktinde(4) defn idesin ki zamān-ı hayātumda dīde-i nā-

S95[b] T62[b] Ü81[a]

mahremden mestūr olduğum gibi hīn-i vefātumda dahı na`şuma enzār-ı[5] perīşān müte`allik olmaya ve dördinci vasiyyetüm

B115 oldur ki benüm ziyāretümden kadem/çekmeyesin ve hemīşe beni du`ādan[6] unutmayasın." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Çün beni senden felek nāçār mehcūr eyleye

Hāk-ı pāyundan belā-keş[7] başumı dūr eyleye

İltimāsum senden oldur kim ġubār-ı makdemün

Rūhumı bir dem mülākatıyla[8] mesrūr eyleye

Bu vesāyā esnāsında Hażret-i `Alī feryāda gelüp zebān-ı hāl-le eyitdi: Şi`r:

(Rubâ`i - Ahreb)

[9] Dildār bırakdı tarh-ı ġam-hāne-i hecr

Sākī-i zemāne dutdı peymāne-i hecr

Derdā ki serāy-ı vasl iken[10] tekye-gehüm

Vakt oldı makāmum ola vīrāne-i hecr

Eyitdi: "Ey Fātıma senün vasiyyetlerün derece-i[11] kabūle yet-

S96[a] di ammā benüm dahı sana üç vasiyyetüm var `arż ideyüm. Biri ol ki benden sana taksīr-i mülāzemet[12] vākı` olduysa Hażret-i Resūl'e şikāyet kılmayasın; ikinci oldur ki Hażret-i Resūlul-lāh'a selāmum yetüresin;[13] üçinci oldur ki benden ol Hażret'e izhār-ı şükr idesin." Fātıma `Alī'nün vasiyyetlerün kabūl idüp [14] mükāleme kılmakda iken nāgāh bir hurūş u ġulġule sadāsı geldi, Hażret-i `Alī müteveccih oldukda gördi [15] Hasan ve Hüseyn وااماه وامصيتاه diyüp feryād iderek geldiler, ıztırābla hüc-

Ü81[b] re kapusına gelüp[16] eyitdi: "Ey ciger-gūşeler bu ne/hāletdür?" Eyitdiler: " Ey der-i medīne-i `ilm-i Resūl-i Hudā ve ey şīr-i

bīşe-i Lā-feta(17) vālidemüzle vedā` itmege gemişüz." Hażret-i
`Alī eyitdi: " Ey nūr-ı dīdeler ne bildünüz ki vālidenüz bu(18)
ḥāletdedür?" Didiler:" Ey peder-i büzürgvār senün fermān-ı şer
T63a rīfün muktežāsınca ravża-i Resūlullāh(1) ziyāretine mütevec-
cih oldukda sem`imüze bir sadā irişdi ki "Fātıma yetīmleri gel-
di" nāgāh merkad-i(2) mübārekden nidā geldi ki: " Ey nūr-ı dī-
deler tevakkuf itmeyüp müraca`at kılun ki vālidenüz dīdārına
(3) müşerref olup vedā` idesiz zīrā müteveccih-i `ālem-i āhi-
retdür ve ḥālā İbrāhīm-i Ḫalīl ve İsmā`īl-i(4) zebīḥ ve Mūsa- i
kelīm ve `İsī-i Rūḥullāh ve sāyir enbiyā-yı mürsel ve ervāḥ-ı
S96b kuds anun rūḥ-ı pākinun istikbāline (5) gelmişler." Biz bu ha-
berden mütenebbih olup ıżtırābla mürāca`at kılduk." Bu sözi
diyüp Fātıma'nun(6) ayağına düşüp nevḥa bünyād idüp tażarru`
itdiler ki : "Ey maḫdūme-i muḥtereme dīde-i iltifāt açup(7)
B116 bu ġurbet mübtelālarına/bir nazar kıl ve güftāra gelüp bu
bādiye-i belā ser-geşteleriyle tekellüm it." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

(8) Bir nazar kıl kim devā-yı derd-i bī-mār-ı firāk
Bir nazardur nergis-i merdüm şikārundan senün
Bir tekellüm(9) kıl ki erbāb-ı mekātib maksadı
Bir tekellümdür lebi gevher nisārundan senün

Āvāzları Fātıma'nun (10) sem`-i mübārekine irişüp dīde-i mer-
ḥamet açup anları kenārına çeküp katarāt-ı eşk-i ḥasret
(11) dīde-i eşk-bārdan töküp eyitdi: " Ey yetīm-
ler āyā benden sonra sizün keyfiyyet-i aḥvālünüz n'olur?" Ol
(12) esnāda cemī`-i evlādı cem` idüp zükūrın ināsa ve ināsın
Ü82a zükūra emānet ṭarīkiyle teslīm idüp(13)/ve mecmū`ın Hażret-i

Murtażā'ya tapşurup ve cümlesin Vācibü'l-Vücūda mevdū` idüp ve her vechle(14) var ise Ḥasan ve Ḥüseyn'i bir daḫı ravża-i Resūl üzerine gönderüp Ümm Seleme'den su isteyüp(15) ġusl idüp efhar-ı libāsın (geyüp,) vasaṭ-ı serāyında firāş bıraḳdurup tekye ḳıldı cānib-i eymene(16) ve bāzū-yı eymenin ruḫsārına bāliş idüp Esmā bint `Umeyş'e eyitdi: "Bir gün ḫīn-i marażda Cebrā'īl(17) Ḥażret-i Resūl ḫıdmetine gelüp Bihiştden bir miḳdār kāfūr getürüp ve ol Ḥażret bir ḳısmın(18) kendüsine ḥıfẓ-ı kefen ḳılup bir mikdārın benüm içün ve bir mikdārın `Alī içün bana teslīm itmişdi(1) fülān maḥaldedür getür ki kendü ḥiṣṣemi alup `Alī ḥiṣṣesin sana teslīm ideyüm." Esmā bint `Umeyş(2) ḥasbe'l-fermūda ol kāfūrı getürüp kendü ḥiṣṣesin alup Esmā'ya eyitdi: "Bir zamān daşra(3) çıḳ ki benüm ma`būdumla rāz-ı dilüm `arż idecek zamāndur." Esmā daşra çıḳduḳda istimā` itdi(4) ki Fāṭıma dirdi: "Yā Rab Resūl ḥürmeti ve ḥaḳḳıyçün ve `Aliyy-i Murtażā ḳadriyçün ve evlād-ı ma`ṣūmum kerāmetleri(5) içün ki ümmet-i günāhkāra raḥmet ḳılasın ve `āṣīler cerāyimine ḳalem-i `avf çeküp müteraḥḥım olasın." Bu ḥāletde(6) Esmā'ya girye ġālib olup Fāṭıma anun giryesinden ḫaber-dār olduḳda eyitdi: "Ey Esmā dimedüm mi(7) bir zamān beni ḥālüme ḳoy ve bir zamāndan soñra tefaḥḥuṣ it benden āvāz gelür ve yanuma gel ve eger gelmez(8) ise bilmiş ol ki Perverdigār'uma vāṣıl olmışam." Esmā bir zamān / daşrada tevaḳḳuf itdükden soñra(9) / nidā ḳıldı ki: " Yā ḳurretü'l-`ayn-ı Resūlullāh " Cevāb işitmedi bir daḫı didi: "Yā seyyidetü'n-nisā " Cevāb(10) işitmedi, ıżṭırābla ḥücreye girüp ruḫsār-ı mübārekinden cāme-i ḫvāb alup gördi ki `ālem-i baḳāya(11) intiḳāl itmiş. Esmā mużṭaribü'l-ḥāl olup fiġāna geldükde Ḥasan ve Ḥüseyn ḥāżır olup e-

S97a T63b B117 Ü82b S97b

yitdiler: "(12)Ey Esmā vālidemüz ḥāli nedür?" Esmā sabr itmeyüp başından mıḳna'asın bıraḳup giribānın çāk idüp (13) şāh-zādeler bu vāḳı'adan ḫaber-dār olduḳda keṣret-ı ıżṭırābla Ḥażret-i Murtażā ḫıdmetine müteveccih(14) oldılar. Ḥażret-i Murtażā eşrafla 'ibādetde iken Ḥasan ve Ḥüseyn feryādın istimā' itmegin ṣūret-i(15) ḥālden ḫaber-dār olup bī-hūş olduḳda ḥużżār-ı meclis Ḥasan ve Ḥüseyn'e eyitdiler: "Ey şāh-zādeler(16) bu ne efġāndur ki şīr-i bīşe-i şecā'ati ve ejdehā-yı fezā-yı velāyeti ayaḳdan bıraḳdı?" Ol şāh-zādeler(17) eyitdiler : "Nice aġlamayalum ve nice feryād itmeyelüm ki serv-i riyāż-ı 'iṣmeti ṣarṣar-ı ecel pāy-māl itdi nev-bahār-ı(18) 'iffet ve ṭahārete ḫazān-ı fenā taġayyüri yetdi." Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Bizi feryāda getürdi felek-i kec-reftār

T64[a] (1)Nice efġānlar idüp ḳılmayalum nāle-i zār

Virdi cem'iyyet-i aḥvālümüze devr ḫalel

Saldı āyine-i (2) iḳbālümüze dehr ġubār

Ḳıldı nevmīd bizi sebze-i pejmurde gibi

Farḳumuzdan götürüp sāyesini(3) ebr-i bahār

Ey aṣḥāb-ı ġam-ḫvār ve aḥbāb-ı ġam-güsār Zehrā-yı ezher ve Betūl-ı muṭahhar ḳāfile-i ارجعی الی ربك راضیة مرضیة refāḳatiyle cānib-i dārü's-selāma والله يدعو الى دار السلام muḳteżāsınca(5) teveccüh ḳıldı Ü83[a], S98[a] ve tengnāy-ı mużīḳ-i dünyādan/rūy-ı irādet münḥarif idüp meyl-i gülzār-ı Ḫuld-ı Berīn (6) ve mecāmi'-i a'lā-yı illiyyīn ve ḫıdmet-i seyyidü'l-mürselīn itdi. Tamāmī-i aṣḥāb ü aḥbāb ṣūret-i ḥāle ıṭṭılā'(7) bulduḳda Ḥażret-i Murtażā'yla ittifāḳ idüp āġāz-ı nevḥa ḳıldılar ve Ḥażret-i Murtażā bu muṣībetde bir mer-

'siyye inşā kıldı ki ba'zı ebyātı budur: Şi'r:

بحر طويل

لكل اجتماع من خليلين فرقة فكل الاذى دون الفراق قليل

وان افتقادى فاطمة بعد احمد دليل على ان لايدوم خليل

B118 Ya'ni her ictimā'a/bir iftirāk mukarrerdür ve her belā firāka nisbet muhakkakdur ve Hażret-i(9)Resūl'den sonra Fātıma fevti delildür ana ki hiç cem'iyyetün devāmı olmaz ve hiç ülfet sebāt bulmaz.(12)Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Gāyet-i devr-i rūzgār budur

Hāl-i devrān-i bī-medār budur

Ki firāka(13)mübeddel ola visāl

Yete 'ālemde her kemāle zevāl

Fi'l-vākı' eger nazar-ı te'emmül kılsan Zehrā-yı (14)ezher vefātı Hażret-i mazlūm-ı Kerbelā'ya nisbet eşedd-i mesāyib ve as'ab-ı nevāyibdür, zīrā henüz nihāl-i(15)tabī'ati gülşen-i şūretde neşv ü nemā bulmadan ve hilâl-i vücūd-ı şerīfi āsmān-ı hılkatda bedr-i(16)tamām olmadan vālide-i müşfikınun sāye-i

S98b merhameti ve māder-i mihrebānun zıll-ı re'feti fark-ı mübārekinden(17)götürüp ve anun terbiyetün felek-i bī-mürüvvet ġayre muhtac idüp belālara mübtelā ve mihnetlere āşinā(18)kıldı. Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Her zamān 'uşşākı bir dert ile devrān zār ider

Bu çemen her lahza bir mihnet gülin(1)izhār ider

Derd ta'līmin virüp gerdūn tarīkat tıflına

Bu belālar dersidür kim dem-be-dem(2)tekrār ider

BEŞİNCİ BĀB

Haẓret-i Murtaẓā 'Alī Vefātın Beyān İder

Ü83[b] /Haẓret-i Müheymin-i Müte'āl ve Melik-i bī-[(3)] İntikāl 'ammet 'atıyyātah ve 'ābet ?? beliyyātah kelām-ı mu'ciz nizāmda buyurmış ki ولاتحسبن الذين قتلوا في سبيل الله امواتا بل احيا عند ربهم يرزقون Zāhirā bu 'ibāretün matla'-ı mażmūnından lāmi' olan āfitāb-ı sırr-ı hikmet[(5)] ve bu kelāmun çeşme-i mefhūmından teraşşuh kılan zülāl-i ma'rifet oldur ki meydān-ı 'anā gülzār-ı reyāhīn[(6)]-i 'atādur ve şemşīr-i belā çeşme-i zülāl-i bakā. Herāyīne şemşīr-i belā ki çeşme-i zülāl-i bakādur küffār elinde[(7)] olmak āb-ı hayātun zulmetde olduğına işāretdür ve āb-ı hayāt içün irtikāb-ı hevl-i zulmet[(8)]-i cefāya ikdām idüp küffār elinde olan şemşīr-i bakādan şerbet-i şehādet içmekten 'ibāretdür.[(9)] Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Lezzet-i enduh ü zevk-ı derd idrāk eyleyen
'Ayş-ı dehr ü 'işret-i dünyāya pervā[(10)] eylemez
Şāhid-i feyż-i bakā hüsnin temāşā-gāh iden
S99[a] Nakş-ı zāyil sūret-i fānī temennā eylemez

[(11)] Mücmelen zebān-ı sülūk-ı erbāb-ı hāl ve lisān-ı hāl-i ashāb-ı sulūk ittifākla bu mażmūna gūyādur[(12)] ve bu ma'nāya çehre-güşādur ki kabūl-ı riyāżāt ve irtikāb-ı meṣāyib cem'iyyet-i esbāb-ı rāhat ve neyl-i[(13)] istī'fā-yı metālibden/ evlādur. Lā cerem
B119 fırka-i enbiyā ve evliyā ki sebkat-ı ikbāl-i takarrub bulmışlar

(14)ihtiyārla sālik-i tarīk-i musībet ü belā olmışlar ve zümre-i meşāyih-i erbāb-ı inkişāf ki seyr-i 'ālem-i(15)vahdet bulmışlar mihneti rāhatdan mukaddem bilmişler ve kāffe-i hükemā ki bāl-i istidlāl ilehażīż-i imkāndan(16)evc-i idrāk-i ma'rifet-i vücūdiye pervāz itmişler dāmen-i terk-i ta'al-

Ü84[a] lukāt ve tarīk-i nefy-i tena''ümāt dutmışlar.(17)Şi'r:

(Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

Belā bāl-i şehbāz-ı ikbāl olur

Safā bahş-ı āyīne-i hāl olur

Gül ü nergis-i(18)gülşen-i i'tibār

Dil-i çākdur dīde-i eşk-bār

T65[a] Fi'l-vāki' hızāne-i hikmetde belādan eşref cevher-i(1)nefīs olsaydı ehibbā-yı Hażret-i Hak āna tālib olurlardı ve hvān-ı hikmetde musībet(2)den enfa' nevāle sūret-i ihtimāl bulsaydı havās-ı bārgāh-ı kurb-ı İlāhī āna rağbet kılurlardı.(3)Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Anı görme ki felek bir niçe dem

Kime hem-dem-i ferah eyler kime ğam

Anı gör kim çıkacak (4)'ālemden

Kim ferahdan çıkar ü kim ğamdan

S99[b] El-hak isbāt-ı istihsān-ı belāya bu şāhid yeter (5)ve hüccet-i isti'lā-yı rütbe-i musībete bu istidlāl kifāyet ider ki belā enbiyā ve evliyā mülāzemetinde (6)derece-i kemāl bulmış ve musībet mahrem-i serā-perde-i nübüvvet olup Ehl-i Beyt ihtisāsına (7)müşerref olmış. Ol cümledendür Hażret-i Şāh-i Velāyet 'Aliyy Murtażā'nun i'tilā-yı rütbe-i ibtilāsı (8)ve bedāyet-i 'ömrden nihāyete dek meydān-ı belāda isti'lā-yı derecāt-ı mihnet ü belāsı esahh-ı akāvil-i(9)menkūle ve

esedd-i esānīd-i makbūleden müstefād olup Şevāhidü'n-Nübüvve'de mestūrdur ki[10] Hażret-i 'Alī bin Ebū Ṭālib imām-ı evveldür e'imme-i isna 'aşerden ve menākıb ü fezāyili andan ziyāde[11] dür ki imdād-ı hāme ile tahrīre gele yā müsā'ade-i zebān ile mezkūr ola. İmām Ahmed Hanbel'den nakldür[12] ki dimiş: "ekābir-i

Ü84[b] sahābenün hīç birinden ol mikdār/fezāyil ve menākıb ki 'Alī İbn Ebī Ṭālib'den[13] yetmişdür, yetmemişdür." Ve velādet-i şerīfi 'āmü'l-fīl'den otuz yıl geçdükde harem-i Ka'be'de Receb[14] ayınun on üçinde cum'a güni vākı' olmış. Şeyh Müfīd'den nakldür ki: "Diyār-ı Yemen'de Müsrim nām[15] bir 'ābid-i mutteki var idi ezhed-i zühhād-ı rūzgār idi. Beyt:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Sahīfe-i emeli nakş-ı māsivādan[16] pāk

B120 İrişmemiş/etegine ġubār-ı merkez-i hāk

S100[a] Ve yüz toksan yıl 'ömri 'ibādetde geçüp[17] mültefit-i hāl-i rūzgār olmayış ve seccādeden ġayr menzile kadem basmayup mihrābdan ġayr sūrete[18] nazar salmamış. Bir gün münācātında eyitdi: "İlāhī harem-i muhteremün sükkānından ve Ka'be-i mu'azzamun a'yānından[1] birinün dīdārına müşerref olmak temennāsından

T65[b] daem müyesser it." Du'ā-yı bī-riyāsı icābete yetüp Ebū Ṭālib[2] ki eşref-i a'yān-ı Mekke ve efdal-i eşrāf-ı Ka'be idi bir seferde iken reh-güzārı ol zāhid-i nīk-[3] nām ve 'ābid-i 'ālī-makāmun makāmına düşüp ziyāretine teveccüh itdi. Müsrim Ebū Ṭālib'ün şerāyit-i[4] ta'zīminden sonra keyfiyyet-i ahvālin istifsār itdükde Ebū Ṭālib eyitdi: " Mekke diyārında benī Hāşim[5] kabīlesinden 'Abd Menāf oğlı Ebū Ṭālib'em." Müsrim bu haberden münbasıt olup tekrārla ta'zīm itdi[5] ki: "El-minnetü

lillāh murādum ḥāṣıl oldı ve du`ā-yı bī-ru`ūnetüm es̱er ḳıl-
dı." Didi: "Ey Ebū Ṭālib aḫbār-ı[7] sālifeden bize yetmişdür ki
`Abdulmuṭṭalib'ün iki nebīresi olup biri 'Abdullāh ṣulbından
Ü85[a] ẓuhūra[8] gelüp iẓhār-ı sırr-ı nübüvvet ḳıla ve biri/Ebū Ṭālib
ẓahrından ẓāhir olup mūdi`-i ẓuhūr-ı rumūz-ı[9] velāyet ola
ve Nebī otuz yaşına yetdükde velī dünyāya gele. Āyā ol nebī ki
dīde-i devrān muntaẓır-ı[10] devlet-i dīdārı ve çeşm-i zemāne müş-
S100[b] tāḳ-ı pertev-i/ruḫsārıdur, ẓuhūr itmiş mi ola? " Ebū Ṭālib e-
yitdi: "[11] Ey şeyḫ, belī Muḥammed mütevellid olup ḥālā igir-
mi ṭokuz yaşındadur." Müs̱rim eyitdi: "Ey Ebū Ṭālib[12] bundan
Mekke'ye mürāca`at itdükde ol muḳarrib-i dergāh-ı ma`būda ben-
den selām yetür ve `arż[13] it ki Mübrim şehādet virür ki
ḫālik ferd ü bī-hemtādur ve sen anun peyġamberisin . Ey[14]
Ebū Ṭālib senden mütevellid olan `azīze selāmum yetürüp `arż
idesin ki sen daḫı[15] vaṣiyyi peyġambersin niteki anda nübüv-
vet tamām ola sende velāyet iḫtitām bula." Ebū Ṭālib eyitdi:
[16] Ey `azīz bu güftārun ḥaḳīḳatine bir beyān isterem." Şeyḫ
eyitdi: " بسم الله" Ebū Ṭālib muḳābelesinde[17] bir ḳurumış dı-
raḫt-ı enār gördi imtiḥān ile eyitdi:"Ey şeyḫ isterem ki bu
dıraḫt-ı ḫuşkdan[18] berg ü bār gösteresin." Şeyḫ dergāh-ı ma`būda
B121,T66[a] rūy-ı/tażarru` dutup eyitdi: "İlāhī ol nebī ü velī[1] ḥaḳḳıçün
ki ḥaḳīḳatlerine i`tirāf idüp ṣıfātların beyān itdüm beni şer-
mende itme." Fi'l-ḥāl[2] ol dıraḫt-ı ḫuşk bār-ver olup iki ta-
ne enār s̱emer virdi, şeyḫ ol enārlardan [3] Ebū Ṭālib'e virüp
Ebū Ṭālib ol enārların birin pāre ḳılup iki dānesin tenāvül
ḳıldı.[4] Rivāyetdür ki ol dāne bir nuṭfeye sirāyet idüp meb-
S101[a] Ü85[b] de'-i vücūd-ı şaḫṣıyye-i/`Alī ibn Ebī Ṭālib[5]/oldı ve ḥum-

re-i ruḫsāre-i şāh-ı merdān la`l-i rummān gibi ol es̱erdendi. El-ḳıṣṣa Ebū Ṭālib[6] ol müjdeden ḫurrem ü ḫandān olup naḳl-i mekān ḳılup Mekke'ye mürāca`at ḳıldıḳda ṣulb-ı[7] şerīfinden ol nuṭfe, Fāṭıma bint Esed baṭnına intiḳāl itdi ve müddet-i ḥamli munḳaḍı olduḳda[8] Fāṭıma bint Esed'den naḳldür ki: "Ben ḫāne-i Ka`be ṭavāfında idüm es̱er-i miḫāż ẓāhir olup dördinci [9] şavtda Ḥażret-i Resūl beni gördi firāsetle aḥvālüme muṭṭali` olup eyitdi: " Ey Fāṭıma ṭavāfı[10] tamām itdün mi?" Eyitdüm: "Ḫayır." Buyurdı ki: "Ṭavāfı tamām it eger müżāyaḳa bulsān ḥarem-i Ka`be'ye gir."[11] Ve Kitāb-ı Beşāyirü'l-Muṣṭafā'da naḳl itmişler ki: "Fāṭıma bint Esed ṭavāf-ı Ka`be iderken `Abbās[12] bin `Abdulmuṭṭalib ve cemī`-i benī Hāşim anun `aḳabınca ṭavāfa meşġūl iken nāgāh Fāṭıma'ya es̱er-i ṭalḳ ẓāhir[13] olup daşra çıkmaġa mecāli ḳalmayup münācāt itdi ki: Yā Rāb bana velādeti āsān ḳıl." Fi'[14]l-ḥāl dīvār-ı Beytullāh şaḳḳ olup Fāṭıma naẓardan ġāyib oldı ve biz ḫāne-i Ka`be'ye[15] girüp aḥvāline muṭṭali` olmak istedük müyesser olmadı. Üç gün ġāyib olup dördinci[16] gün ḥaremden çıḳdı elinde `Alī ibn Ebī Ṭālib. İmāmü'l-Ḥarameyn naḳl itmiş ki: "Hergiz `Alī'den

S101b /muḳaddem[17] bu sa`ādet kimesneye müyesser olmamışdur ki nefs-i ḥaremde mütevellid ola ve andan soñra daḫı olmayacaḳdur." [18] Beyt:

(Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilün)

Murtażā bir dür-i deryā-yı velāyetdür kim
Ḥarem-i Ka`be'dür ol dürr-i semīnün ṣadefi

T66b, Ü86a [1]/Ġayrdan eşref eger olsa anunçündür kim
Ḥarem-i Ka`be'den ol kesb ḳılupdur şerefi

(2)El-kıssa Fātıma bint Esed harem-i Kā'be'den Hazret-i Murtażā'yı çıkarup hücresine gelüp 'ādet(3) üzerine/anı mehde bağladukda Ebū Tālib hāżır olup eyitdi ki ruhsār-ı şerīfin göre.(4)Nikābına el urdukda 'Alī pençe-i Hayber-küşā ile Ebū Tālib'ün elin men' idüp ruhsārına pençe urup (5)çehresin hırāşīde kıldı ve vālidesi dahı takarrub idüp istedi ki rıżā'ına ikdām(6)ide, men' idüp anun dahı ruhsārın mecrūh itdi. Ebū Tālib mütehayyir olup eyitdi: " Ey Fātıma(7)bu tıflı ne isimle mevsūm idelüm." Fātıma eyitdi: Ey Ebū Tālib bu tıflun pençesinde esed salābeti(8)var, esed dimek münasibdür." Ebū Tālib eyitdi: "Benüm salāhum budur ki Zeyd ismiyle mevsūm idem." (9)Haber-i velādetin Hazret-i Resūl işitdükde ferah-nāk olup Ebū Tālib serāyına gelüp su'āl(10) itdi ki:" Bu tıflun ismin ne mukarrer itdünüz?" Her kim ihtiyār itdügin beyān itdükde Hażret-i(11) Resūl buyurdı ki: "Benüm salāhum budur ki ismin 'Alī-i 'alī-himmet ola." Fātıma eyitdi: "Hakkā ki ben dahı(12)hātifden bu ismi işitdüm." Ve bir rivāyet dahı oldur ki vālid ve vālide arasında isim içün(13)nizā' olup istihāre tarīkiyle müteveccih-i Kā'be olup Fātıma rūy-ı niyāz dergāh-ı bī-niyāza(14)dutup eyitdi: "Yā Rab harem-i şerīfünde kerāmet kılduğun nutfe-i latīfesine ta'yīn-i ism(15)iltimās iderüz." Bu niyāz esnāsında bām-ı Kā'be'den sadā geldi ki: "İsm-i şerīfin 'Alī-i a'lā kılun."(16)Her ne takdīrle nām-ı mübārekin 'Alī-i 'alī-kadr koydılar. Hażret-i Resūl istedi ki mehd üzerine(17) varup Murtażā'ya mülākāt ide. Fātıma eyitdi:" Ey ferzend delīrāne gitme ki bu tıfl şīr-haslet(18)gazanfer-savletdür olmaya ki Hażretünüze nisbet bir bī- edeblik ide." Hażret-i Re-

B122 S102[a] Ü86[b]

T67[a] sūl eyitdi: " Ey[1] Fāṭıma 'Alī bana nisbet ṭarīḳ-i edeb ri'āyet ider." Pes müteveccih olup Ḥażret-i Murtażā mest-i ḫ̌ābken [2] rāyiḥa-i gīsū-yı Resūlullāh'ı istişmām idüp dīde-i ḥaḳīḳat-bīn açup mulāḥaẓa-i nūr-ı ruḫsār-ı[3] nebī ḳıldı ve zebān-ı ḥālle bu maḳāle müterennim oldı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Şükr kim oldum müşerref devlet-i[4] dīdāruna
Dīde-i ḫūn-bārumı açdum gül-i ruḫsāruna
S102[b] Olmadı żāyi' 'adem menzillerin ḳaṭ'[5] itdügüm
Vāṣıl oldum pertev-i ḫūrşīd-i pür-envāruna

B123 /El-ḳıṣṣa ol şīr-i bīşe-i velāyeti Ḥażret-i[6] Resūl mehdinden açup kināruna alup tehniye ṭarīḳiyle eyitdi: Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Merḥabā ey ḳıble-i erbāb-ı[7] 'izz ü iḥtişām
Ḫayr-maḳdem ey şeh-i aṣḥāb-ı ḳadr ü iḥtirām
Ben ki meb'ūs̱am cihān ehlini[8] da'vet ḳılmaġa
Ḳılmadum sen gelmeden bu emre iḳdām-ı ḳıyām
Ẕāt-i pākün intiẓārıyla ne pinhān [9] ġayrdan
Mūcib-i te'hīr-i iẓhār-ı nübüvvet vesselām

Ve her zamān zebān-ı mu'ciz-beyānların berg-i[10] gül gibi dehānına ḳoyup lu'ābından ki ser- çeşme-i esrār وماينطق عن الهوى dur şerbet-i هذا لعاب رسول اللغى قمي tecerru' itdürdi. Rivāyetdür ki

Ü87[a] Ḥażret-i Murtażā'ya Ebū Ṭālib men'inden[12] ġaraż /oldı ki ibtidā-i ḫilḳatde Ḥażret-i Resūl'le muṣāfaḥa ḳıla ve rıżā' imtinā'ından maḳṣūd[13] bu ki āġāz-ı fıṭratda lu'āb-ı lisān-ı Resūlullāh'dan mütecerri' ola. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Katre katre (14) zülāl-i ma'rifeti
Ebr deryādan iktisāb itdi
Feyż-i Hak ol hilāli itmege bedr
(15) Kābil-i nūr-ı āfitāb itdi

El-kıssa taşt ü āfitābe hāżır idüp Mustafā yed-i kamer-şikāfla (16) 'Alī'nün ġasline mübāşeret itdi. Rivāyetdür ki cānib-i yemīnin ġasl itdükde işāretsiz cānib-i (17) yesāre munkalib oldı

S103^a Hażret-i Resūl bu hāle muttali' oldukda giryān oldı, Fātıma eyitdi: "Ey (18) birāder sebeb-i girye nedür?" Hażret-i Resūl eyitdi: "Ey Fātıma ben bu tıflı ibtidā-yı hilkatde ġasl iderem

T67^b (1) bu tıfl beni nihāyet-i 'ömrümde ġasl ider ve ben ġasl itdükde bu tıfl cānib-i yemīnden cānib-i yesāre (2) kendü münkalib olduġı gibi ben dahı münkalib oluram." El-kıssa Hażret-i Resūl ol dür-i (3) şāh-vārı peyveste sadef-vār kināırında tertīb kılup ġam-h^v arlıġın iderdi ve ol (4) gonça-i nev-resīn ebr-i nev-bahār gibi üzerine gelüp giderdi . Murtażā biş yaşına yetdükde mülk-i Hicāz (5) kıllet-i emtārdan mevrid-i melāl-i kaht oldı ve 'adem-i aġdiyyeden ahvāl-i halk ıżtırāb buldı (6) ve Ebū Tālib 'ıyāl-mend idi, bir gün Hażret-i Resūl 'Abbās'a eyitdi: "Sen tüvāngersin ve Ebū Tālib (7) fakīrü'l-hāl ve kesīrü'l-'ıyāl-

B124 münāsib oldur ki şiddet-i kaht zāyil olana dek / her birimüz

Ü87^b Ebū Tālib'ün (8) / bir ferzendine mütekeffil olalum ve āna ma'īşet husūsında mu'āvenet kılalum." İttifākla Ebū Tālib (9) hużūrına gelüp şerh-i hāl itdükde Ebū Tālib eyitdi: "'Akīl'i benümle koyun

S103^b bākī evlādumla siz (10) bilürsiz." 'Abbās, Ca'fer-i Tayyār'ı alup Hażret-i Resūl 'Aliyy-i Murtażā'yı kabūl kılup 'Alī Hażret-i (11) Resūl kefāletinde idi ol zamāna dek ki Cebrā'īl āna

müjde-i ruhsat-ı da'vet yetürdi ve 'Ali[12] aña iman getürdi. Ve Hażret-i 'Ali'nün bir künyeti Ebu Türab'dı ve bu lakabdan be-ġayet hoş-hal[13] olurdı ve tesmiye vechinde ahval muhtelif-dür. Şevahidü'n-Nübüvve'de mesturdur ki[14] bir gün Hażret-i Resul Fatıma hücresine gelüp 'Ali'ni hażır görmeyüp tefahhus itdükde Fatıma eyitdi: "[15]Ya Resulallah ba'żı każıyyeden melalet-i hatır bulup daşra çıkdı ġaliba ki mescide teşrif[16] buyurdı." Hażret-i Resul mescide gelüp gördi ki rida-yı mübarek beden-i latifinden dur olup[17] cism-i şerifi alude-i ġubar olmış, Hażret-i Resul ol ġubarı pak idüp sada yetürdi ki قم يا ابا تراب 'Ammar Yasır'den nakldür ki: "Ġazve-i 'Anter'de men ve

T68ᵃ 'Ali bir dıraht sayesin hᵛab-gah idüp[1] tekye kılmışduk, Hażret-i Resul'un güzarı üzerümüze düşüp avaz yetürdi ki Hażret-i Murtażá'ya[2] ki قم يا اباتراب ve buyurdı ki: "Ya 'Ali haber virürem saña cemi'-i halkdan eşka'[3] iki bed-bahtdur, biri ol ki Salih nakasın zebh itmiş ve biri senün mehasin-i şeri-

S104ᵃ, Ü88ᵃ fün kanla rengin ider." Ve Hażret-i[4] 'Ali'nün bir/künyeti dahı Ebü'r-Reyhaneyn'dür." Cabir, 'Ali'den nakldür ki: "Hażret-i Resul üç gün vefatından[5] mukaddem Murtażá'ya eyitdi: "Ya Ebe'r-Reyhaneyn saña vasiyyet iderem ki iki Reyhan'a hıfzın ki biri Hasan ve biri[6] Hüseyn'dür, ya 'Ali 'an-karib senün iki rüknün münhedim ola ve iki 'użvun inkıta' bula." Fi'l-vakı' eyle[7] oldı, evvel Hażret-i Resul fevt olup andan sonra Hażret-i Fatıma vefatı suret buldı.[8] Hażret-i 'Ali'den nakldür ki buyurmış: "Ben cefa çok çekdüm gerdiş-i ruzgardan ve cevr çok[9] gördüm/'alem-i ġaddardan, cümlesinden as'ab üç musibetdi ve cemi'sinden a'zam üç mihnet idi[10] biri vefat-ı

Hażret-i Resūl ki cemī'-i mehālikde penāhum ve kamu mekārih-de ümmīd-gāhum idi anun[11] vefātından sonra hergiz hücūm-ı ne-vāyib bana kem olmadı ve ta'arruż-ı a'dādan haṭurum tereffuh bulmadı.[12]" Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey hoş ol günler ki bir ümmīd-gāhum var idi
Mihnet-i 'ālem hücūmında penāhum[13] var idi
Ben fakīre cevr kıldukça 'adū-yı süst-rāy
'Arż-ı hālüm itmege bir pādişāhum[14] var idi

İkinci musībet fevt-i Zehrā idi ki Mustafā'dan sonra hem-rā-zum ve cemī'-i vakāyi'de çāre-sāzum idi, çehre-i bakā perde-i

S104[b] hafāya çeküp şebistān-ı 'ayşumı tīre vü tār ve külbe-i ahzāmu-mı mevkıd-i[16] nīrān ıżtırāb ü ıżtırār itdi. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Devrden veh ki nasībüm ġam-ı hicrān oldı
[17] Gül-i bağ-ı emelüm ġonça-i hırmān oldı
Dağuma rāhat içün penbe-i rāhat basdum
Tutuşup[18] ol dahı bir āteş-i sūzān oldı

T68[b] Ve üçinci mihnet ciger-gūşelerüm şehādetinün haberi idi ki[1]
Ü88[b] Resūlullāh'dan ma'lūm itdüm."/Şevāhidü'n-Nübüvve'de mestūr-dur ki bir sefer Hażret-i Murtażā'nun güzārı[2] deşt-i Ker-belā'ya düşüp giryān olup buyurdı ki: "Bu makāmdur maktel-i ekābir-i şühedā ve bu mekān[3] dur mevżi'-i sefk-i dimā' ve e'āzim-i Āl-i 'Abā." Sahābe sūret-i hāl istifsār itdükde eyit-di: "Bu[4] menzilde bir ṭāyife maktūl olalar ki hesapsız bihişte duhūl bulalar." Ve bundan ziyāde īżāh[5] itmedi ve hīç kim bu sırrun hakīkatüne yetmedi ol zamāna dek ki vākı'a-i Kerbelā

sūret buldı ve sefk-i(6) dımā'-ı Ehl-i Beyt vākı' oldı. El-hak bu vākı'anun nesīm-i tez-kārından açılan gül-berg-i nedāmetün her bergi(7) bir şu'le-i ciger-sūzdur ve bu hadīsenün sehāb-ı ahbārından sīr-āb olan gülzār-ı mihnetün her(8) nihāli bir nāvek-i dil-dūzdur. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Bin ciger oldı kan bu vākı'adan
Tīre oldı(9) cihān bu vākı'adan
Hem yedi ahter eyledi efgān
Hem tokuz āsümān bu vākı'adan
S105a (10) Geldi feryāda yerde vü gökde
Melek ü ins ü cān bu vākı'adan

B126 Elkāb-ı Hazret-i Murtazā(11) bī-nihāyetdür, ol cümledendür/Emīrü'n-Nahl ve Ya'sūbiddīn ve Kerrār ve Esedullāh. Firdevsü'l-Ahbār'da(12) Mu'āz bin Cebel'den nakldür bu haber ki حب علی حسنة لاتضرها سيئة وبغض علی سيئة لاتنفعها حسنة Bir gün Hazret-i Resūl Murtazā'nun cebīn-i mübārekin öpüp 'Abbās bin 'Abd(14) ülmuttalib eyitdi: "Yā Resūlallāh bu şahsı sever misin?" Hazret-i Resūl eyitdi: "Ey 'Abbās bu şahs benüm(15) mahbūbumdur ve gümānum yokdur ki Ü89a bunun/muhabbetinden tegāfül itmek bana mümkin ola. Ey 'amm-ı büzürgvār hikmet-i(16) Hak her peygamberün zürriyetin kendü sulbinde mevdū' idüp benüm zürriyetümi bunun sulbinde mukarrer (17) idüp kıyāmete dek benümle şerīk-i neseb olmış." İmām Tirmizī 'aleyhi'r-rahme nakl itmiş ki: "Selmān'a su'āl itdiler(18) ki: "İfrāt-ı muhabbet-i Murtazā'ya sebeb nedür?" Eyitdi: "Hazret T69a -i Mustafā'dan işitdüm ki ki buyurdı: "Her kim beni(1) sever 'Alī'ni sever ve her kim 'Alī'ni sevmez [beni sevmez] ve Hak Ta'āla'dan onun-

çün du'ā kılmış ki: "Yā Rab muhabbet[2] kıl anunla ki Murtażā'ya ızhār-ı muhabbet kıla ve 'adāvet kıl anunla ki Murtażā'ya 'adāvet kılmağı kendüye[3] lāzım bile." Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

S105[a] Farżdur kim ola sıġār ü kibār

Māyil-i hubb-ı Hayder-i Kerrār

Anun içün [4]dimiş Resulullāh

Hażret-i Hakka وال من والاه

Ey ki lutf-ı İlāha tālibsen

Rūz-ı mahşer[5] necāta rāğıbsen

Olma ol şāha düşmen-i bed-h[v]āh

Hedef-i tīr-i عاد من عاداه

Şevāhid[6]ü'n-Nübüvve'de İmām Müstağfirī isnādıyla mestūrdur ki:"Sülėha-i zamāndan bir müttekī-i pāk-i'tikād ve[7] bir 'ābid-i safī-nihād dimiş :"Bir gice vakı'amda gördüm 'arasāt-ı kıyāmet kāyim olmış ve muhāsib-i każā[8] halk-ı evvelīn ü āhirīn hāżır idüp nasb-ı mīzān kılmış ve ben müteveccih-i Sırat iken Hażret-i Resūl'i[9] gördüm kenār-ı havż-ı Kevser'de Hasan ve Hüseyn sākī olup sahrā-yı mahşer muta'attışların sīr-āb[10] itmege

Ü89[b] ta'yīn olınmışlar ben dahı/iştiyāk-ı tamāmla hıdmetlerine müşerref olup bir cür'a iltimās itdüm."[11] Hażret-i Resūl eyitdi: "Sana reşehāt-ı Kevser'den nasīb yokdur." Me'yūs olup eyitdüm: "Ya Resūlallāh [12]illet-i māni' nedür?" Didi : "Ey ġāfil senün civārunda bir şakī var sākī-i Kevser mezemmetin

B127 /eyler ve sen[13] ahvāline muttali'sin men'ine ikdām itmezsin." Didüm: "Ya Resūlallāh men'in eylesem helākum kasdın eyler."[14] Hażret-i Resūlullāh bir mücerret tīğ virüp buyurdı ki: "Bu

S106[a] tīġla ol mel'ūnı helāk it." Ben dahı[(15)] vāḳı'amda anı ḳatl itdüm, Resūl ḫıdmetine mürāca'at itdükde Ḥüseyn'e emr itdi ki bana su vire.[(16)] Neşāṭ-ı tamāmla bīdār oldukda ṣubḥ idi nāgāh işitdüm ki feryād idüp dirler ki "Fülān kimesneyi[(17)] bu gice pisterinde ẕebḥ itmişler." Ḥākim ḫaber-dār olup cemī'-i hemsāyeleri töhmet ile ḥabs idüp ben dahı[(18)] ol gürūha dāḫil idüm çün bilürdüm ki hemsāyelerinüñ ol ḳażiyyeden ḫaberleri yoḳ idi[(1)] ṣıdḳ-

T69[b] dan necāt isteyüp ḥākime ṣūret-i vāḳı'a şerḥ itdüm. Ḥākim muḥibb-i ḫānedān idi kelāmuma[(2)] taṣdīḳ idüp eyitdi: "Ey 'azīz ben dahı anuñ ḥaḳīḳat-i aḥvāline muṭṭali' idüm kendü cezāsına yetmiş[(3)] جزاك الله خيرا Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Tīġ-ı bāṭın tīġ-ı ẓāhirden beter ḫūn-rīz olur

Ẓāhir ü bāṭında[(4)] şemşīr-i velāyet tīz olur

Ve bu dahı Şevāhidü'n-Nübüvve'de mesṭūrdur ki İbrāhīm bin Hişām Maḫzūmī [(5)] Medīne'de vālī iken her cum'a ḫalḳı minber a-

Ü90[a] yağına cem' idüp ve kendü minbere çıkup Murtażā'ya/mezemmet[(6)] iderdi. Bir cum'a minber ayağında bana ḫ[v]ab ġalebe idüp vāḳı'amda gördüm ki Ḥażret-i Resūl'üñ merḳad-i[(7)] mübāreki şāḳḳ olup kāfūr-gūn libāsla bir kimesne çıkup eyitdi: "Ey 'Abdullāh seni

S106[b] bu mel'ūnuñ kelimātı[(8)] mükedder itmez mi?" Didüm:/ "Belī yā Resūlallāh melūl ider ammā ne çāre ḥükm-ı ḥākim-i muṭā'dur." Didi: "Ey[(9)] 'Abdullāh müşāhede kıl ki ana ḳahr-i İlāhī ne siyāset gösterür." Bīdār olup naẓar itdükde gördüm [(10)] minberden düşüp helāk oldı." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Cām-ı buġż-ı Murtażā nūş eyleyen nākeslere

Sākı-i devrān(11) virür zehr-i helāhil ʿākıbet
Hem görürler ʿālem-i sūretde āsār-ı belā
Hem çekerler bend-i aġlāl(12) ü selāsil ʿākıbet

Rivāyetdür ki ġazve-i Hayber'de Hażret-i Resūl buyurdı ki: "Yarın rāyeti(13) bir kimesneye virsem gerek ki çehre-i mübārekinde nūr-ı mahabbetullāh ve resūlihi ve nāsiye-i pākinde nişān-i(14) يحب الله ورسوله ʿıyān ola." Sabah oldukda rāyeti Murtażā'ya/ virdi. Ve bu dahı bir rivāyetdür ki hīn-i muhāṣara-i Tāyif Hażret-i Resūl ʿAli bin Ebū Tālib'i hāżır idüp zamān-ı tavīl anunla müşāveret(16) kıldı. Leşker mütehayyir kalup eyitdi. "Āyā sāhib-i vahye ne ihtiyāc-i müşāveret?" Hażret-i Resūl vākıf(17) olup eyitdi: " Ben kendü re'yümle ana şerh-i rāz itmezem Hażret-i ʿİzzet teczī emr itmişdür." Ve bu haber-i sahīh **Kisāī(18) de Tirmizī isnādıyla menkūldur ki: Şiʿr:**

(Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün)
Ol idi mahrem-i Resūlullāh
Sırr-ı zāt-ü sıfātdan(1) āgāh
Kātib-i nakş-ı nāme-i tenzīl
Hāzin-i genc-i hāne-i te'vīl
/Āfitāb-ı sipihr-i fażl ü kemāl
Nev-bahār-ı(2) rıyāż-ı cāh ü celāl

Ol sultān-ı serīr-i سلونى ki āfitāb-ı keyfiyyet-i zātı مشرق على منى وانا منه ve ahter-i sıfātı يا على انت منى بمنزلة هارون من موسى sipihr(3) den tāliʿdür ve hızāne-i evsāfından(4) انا مدينة العلم وعلى بابها bir gevherdür, gevher-i rişte-i dürr-i iştihāre muntazam ve hadīka-i mehāsin(5) ve menākıbından سلونى عما دون العرش bir gonçedür. Nesīm-i īżāh ü ittiżāhdan mütebessim ve cümle fezāyilden(6) ʿilmi ol ġa-

yetde idi ki bir gün pāye-i minberi pābūs-i şerīfiyle müşerref kılup buyurmış ki : "Ruhum kabża-i kudretinde(7) olan ma'būd hakkıyçün ki eger fermān yetüp Zebūr u Tevrāt ve İncīl tekellüm kılsalar ben cemī'-i esrār(8) larından haber virydüm ve anlar ittifākla bana tasdīk virürlerdi ." Ve 'ibādeti ol mertebede idi(9) ki her gice halvetinden bin tekbīr istimā' olınurdı gayr-ı tekbīrat-ı ferāyiż ve sünen-i ma'hūda . Ve hilmi(10) ol derecede idi ki bir gün bir bendesini yetmiş kerre erfa'-ı asvatla taleb kıldı cevab işitmeyüp(11) mutālebesine teveccüh itdükde gördi ki hücre kapusında durmış, eyitdi: "Nişe cevāb virmedün?" Eyitdi: "Yā 'Alī istedüm ki seni gażab-nāk idem ." 'Alī eyitdi: "Ey gāfil ben ol kimesneem ki seni bu(13) imtihāna me'mūr ideni gażab-nāk iderem, ya'ni İblīs'i." Ve ol bendeyi āzād itdi müddet-i 'ömrinde(14) ma'āşın kabul itdi, hakkā ki bu nihā-

Ü91[a] yet-i hilmdür. Ve tevāżu'ı ol gāyetde idi ki/zamān-ı hilāfetinde(15) ki hadd-i magribden Semerkand'a dek taht-ı hükūmetinde idi Kūfe'de piyāde tereddüd idüp irtikāb-ı(16) rükūb-ı hayl itmezdi. Bir gün/ba'żı havāyic alup kendü götürüp hādimlerinün bi-

B129 ri eyitdi: "Yā Emīr(17) ü'l-mü'minīn bu hıdmet-i rücū'ın bendeye iltifāt it." Buyurdı ki ابو العيال احق ان يحمل (18) hādimi eyitdi: "Sen halīfe-i zamānsın ve sultān-ı cihān bu 'amel sana nisbet

T70[b] mūcib-i tahfīfdür." (1) Buyurdı ki: لاينقص الرجل من كاله اذا احمل لعياله ve sehāveti ol mertebede idi ki 'ālem-i(2) fānīde dört dirhemi olup birin sırrla birin cehrle ve birin gice ve birin gündüz tasadduk idüp(3) şān-ı şerīfinde āyet-i الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية nāzil olup ve cümle 'āleme(4) intişār u iştihār buldı Ve fakr u fākaya ihtimāli ol mikdār idi ki keyfiyyeti āyet-i

---

T70[a]6 – **pāye-i minberi**

ويطعمون الطعام على حبه مسكينا ويتيما واسيرا (5) mazmûnında derece-i vuzûha yetmiş ve derece-i kemâl-i ihsânı kerîme-i (6) ويؤتون الزكوة وهم راكعون

S108[a] ma'nâsını sâbit itmiş. Rivâyetdür ki bir gün zamân-ı hilâfetinde hızâne-i beyt(7) ü'l-mâle girüp cem'iyyet-i sîm ü zer gördükde eyitdi ki ياحمرا يابيضا غراغيرى ya'ni "Ey zer-i zerd-(8) ruhsâr ve ey nukra-i nâ-tamâm-'ayâr cilve-i dil-rübâ ve 'işve-i 'ukûbet-fezâyla ğayra ğurûr virün ki ben(9) size eyle talâk virmemişem ki mürâca'atı mümkin ola ve bir ğâyetde sizi terk itmemişem

Ü91[b] /ki tecdîd-i musâhabet(10) sûret bula." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Olsa zer hûrşîd anı hıfz itmezem gerdûn misâl
Nukra mâh olsa(11) âna hûrşîd-veş salman nazar
Rif'atüm bâbındadur hâk-ı siyeh hûrşîd ü mâh
Himmetüm yanındadur(12) toprağa yeksân sîm ü zer

Ve cümle-i kerâmatından biri oldur ki pây-ı devlet-rikâb-ı sa'âdete basdukda(13) iftitâh-ı tilâvet-i kelâm idüp sadr-ı zîne mütemekkin olup bir rikâba dahı kadem basınca hatm iderdi.(14) Ve Şevâhidü'n-Nübüvve'de mestûrdur ki: "Esmâ bint 'Umeys, Fâtıma'dan nakl itmiş ki:" Şeb-i zifâf 'arsa-i(15) 'arż anunla tekellüm ittügin istimâ' itdüm, sabah oldukda tahayyür tarîkiyle Hażret-i Resûl'e ol hâli(16) 'arż itdükde secde-i şükr idüp buyurdı ki: "Ey Fâtıma beşâret sana ki zevcüne sa'â-

S108[b] det-i tafdîl(17) virüp Îzid yir yüzinün halkından efdal itdi."

B130 Ve bu dahı Şevâhidü'n-Nübüvve'de mestûrdur ki:(18)/Harb-i Sıffîn'e teveccüh itdükde kıllet-i âb vakı' olup leşker yemîn ü

T71[a] yesâre tereddüd iderken bir deyre(1) yetdiler. Râhib-i deyr haber virdi ki fülân menzilde bir çeşme var. Leşker müteveccih

oldukları[2] semtden münharif olup ol cānibe ʿinān-tāb oldukda Hażret-i Şāh eyitdi:" Ġayr cānibe[3] gitmen ." Hem ol menzilde bir sahre görüp işāret itdi ki"Götürün" , cemīʿ-i leşker hücūm idüp[4] ol sahreyi götürmekden ʿāciz oldılar. Hażret-i Şāh engüşt-ı Hayber-güşāyla ol sahreyi götürüp[5] altından bir çeşme-i zülāl-i hoş-güvār çıkup **tamām-ı leşker sīrāb** oldukdan sonra yine ol sahreyi[6] çeşme üzerine/koyup **defn itdürdi rāhib bu** kerāmeti görüp eyitdi: " Ey ʿazīz sen resūl[7] misen?"Didi: "Yōk ben vasiyy-i resūlem." Rāhib ihlāsla Resūlullāh'a īmān getürüp müslümān[8] oldı. Hażret-i Emīr sebeb su'āl itdükde eyitdi: "Yā Ebe'l-Hasan mütekaddümlerümüzden intikāl itdi[9] ve kitāblarumuzda mestūrdur ki bu mevżiʿde bir çeşme var anun izhārı müyesser olmaz illā resūle[10] yā vasiyy-i resūle, ve bu gün bu kerāmet senden zāhir oldı maʿlūm itdüm ki sen vasiyy-i resūlsen, (11) murāduma yetdüm ." El-kıssa terk-i deyr idüp mülāzemet-i şāh-ı merdān ihtiyār idüp mülāzemetinde[12] muhārebeler kılup saʿādet-i şehādete yetdi. Şiʿr:

Ü92a

S109a

(Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün)

Hıdmet ehline sīm ü zer virmek
(13) Şāh-ı mülk-i Hicāz'a ʿādetdür
Hāsıl-ı hıdmet-i nebiyy ü velī
Şeref-i rütbe-i şehādetdür

(14) Hakkā ki Hażret-i ʿAliyy-i Murtażā'nun evsāf-ı hamīde ve ahlāk-ı sütūdesine istidʿā-yı kasr-ı tahrīr[15] ve dāʿiye-i żabt-ı takrīr hāric-i ihāta-i kudret-i beşer ve müşāhede-i sūret-i ahvāl-i māfevk-i imʿān-ı nazar.[16] Ol cümledendür ġazv-ı Bedr'de ve harb-ı Uhud'da melhūz olınan āsār-ı nüzūl-ı

Lafeta ve mukatele-i[17] 'Amr ü 'Anter ve muharebe-i Merhab-ı Yahudi ve kal'-ı bab-ı Hayber ve harb-i 'Utbe ve Şeybe. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Bir serverün[18] ki şöhre-i hüsn-ı hisaliçün
Vassafı Hel-Eta ola meddahı Ennema
T71b Layık degül ki eyleye hurşid-i[1] zatınun
Daman-ı ittisalini alude her seha

Ravi-i gülzar-ı sühan ve ravi-i ahbar-ı kühen ol şehriyar-ı[2] Ü92b B131 mesned-i/imamet ve şahbaz-ı evc-i velayetün/meydan-ı sıfatından 'aczle 'inan-ı tasarruf mün'atıf ü[3] münharif kılup ahbar-ı vefatından bu tarikle şemme-i beyana getürmiş ve zuhura yetürmiş ki çün[4] mesned-i hilafet makdem-i şerifleriyle 'arş-say oldı ve cülus-ı mübarekleriyle hak merkezinde karar[5] buldı ittifaka S109b vakı'a-i Cemel ve Sıffin vakı' olup kaziyye-i hakemeyn suret buldukda ol ma'arekeden[6] Kufe'nün 'ubbad ü zühhadınun dört bin nefer-i kimesne ol şehriyarun taht-ı liva-yı nusretinden çıkup[7] ita'atinden temerrüd idüp didiler حكم الا الله ve sekkiz bin na-merd dahı etraf ü cevanibden[8] anlara mülhak olup İbn Kevake kendülerine serdar idüp huruc itdiler ve Hazret-i Murtaza İbn 'Abbas'ı[9] risalet tarikiyle anlara irsal idüp nasihat kıldı, kabul itmeyüp eyitdiler: "Çün 'Ali hükmine[10] razı oldı biz andan müberra olduk." İbn 'Abbas me'yus müraca'at kılup Hazret-i Şah kıyam-ı[11] hüccet içün bi'z-zat anlara mukabil durup nasihat itdükce 'inadları ziyade oldı eyitdiler:[12] "Ya 'Ali günah-ı 'azim itmişsin eger tövbe kılup yine tecdidle tertib-i sipah idüp ve müteveccih-i Şam olsan[13] ve muharebe kılsan senünle musalaha iderüz ve eger bu

musālahaya rāżı olmazsan senünle harb ideruz." (14) Hażret-i 'Alī eyitdi: "Siz harb itmeyince ben harb itmezem." El-kıs-sa her cānibden leşker cem' olup teh'iye-i (15) esbāb-ı harb itdükce Hażret-i 'Alī anlara iltifāt itmezdi ol zamāna dek ki fesādları (16) kā'ide-i i'tilālden mütecaviz olup müslemānlara

S110[a] tagallüb ve tasallut ider oldılar ve dā'iye kıldılar ki (17) Hażret-i/Emīr müteveccih-i Şām olduğın tahkīk itdükde Kūfe'ye

Ü93[a] müteveccih idüp gāret kılalar. Leşker-i (18) İslām bu haberden mütereddid olup eyitdiler: " Yā 'Alī Havāric def'in itmeyince

T72[a] hiç yana gitmek olmaz ve bu fesādun (1) żararından tegāfül it-mek olmaz. Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Hakīr görme 'adūyı ki 'akreb-i kurūn
Demi düşende (2) fesādı füzūndur ejderden
Tasavvur itme ki hasm-ı kavīden ola 'ıyān
Mażarratı ki yeter düşmen-i (3) muhakkardan

B132 Hażret-i Emīr/bir nevbet dahı İbn 'Abbās'ı irsāl idüp nasīhat itdi, eser-i icābet (4) görmeyüp yine kendü bi'z-zāt anlara mu-kābil durup nasīhat itdükde ol cümleden Kevāke ki (5) emīr-i Ha-vāric idi on nefer akrābasıyla Havāric'den rücū' idüp ve sek-kiz bin nefer dahı (6) التوبة التوبة diyüp Havāric'den dönüp leşker -i İslām'a mülhak oldılar ve bakī-i Havāric 'Abdullāh bin (7) Vüheyb 'i ve Kakus bin Züheyr'i kendülerine emīr idüp cānib-i Nehrevān'a teveccüh kıldılar ve Hażret-i (8) Emīr rāyet-i za-fer-āyet müteharrik idüp 'akablarınca revān oldı. Hażret-i Resūl bu tāyifeye (9) Mārıkīn diyüp Hażret-i Emīr'e muhālefet-lerinden haber virmişdi ve Cebra'īl bunlaruñ haberin Resūl'e

(10) getürmişdi. Ve Şevahidü'n-Nübüvve'de mesturdur ki Hazret-i
S110b Resul Murtaza'ya haber virdi ki harb (11) ideceksin Marıkin-i
cema'atle ya'ni Havaric'le ve serdarları Zü'ş-Şedid nam bir
mel'un ola (12) pistan-ı nisa gibi sinesinde bir lahm-ı zayid
var ola ve nesh-i İsfahani delayilinde isnad-ı dürüstle men-
Ü93b küldür (13) Ebu Sa'id Hudri 'den/ki: "Hazret-i Resul hıdmetinde idüm
kısmet-i ganayime meşgul idi beni (14) Temim'den Zevi'l-Huveysır'a
nam bir kimesne hissesine razı olmayup eyitdi: " Ya Resulal-
lah ri'ayet-i (15) 'adl kıl." Hazret-i Resul buyurdı ki: "Ben
'adl itmesem kim ider?" Faruk eyitdi: "Ya Resulallah ruhsat
(16) vir ki bu bi-edebi kendü cezasına yetürem." Resul eyitdi:
"Ya 'Ömer sabr it ki 'an-karib akran u emsaliyle (17) hıyta-i
İslam'dan çıkalar." Niteki kavs-ı kaviden tir-i perran ve
huruc ideler efdal-i ehl-i İslam'a (18) ve mihterleri müdebbir-i
siyah çerde olup ketfinde pistan-ı nisaya şebih bir lahm-ı za-
T72b yid ola." (1) Hakka ki men ki Ebu Sa'id'em bu kelimatı Hazret-i
Resul'den istima' itdüm ve müşahede kıldum ki (2) 'Ali bu ta-
yife ile harb itdi ve kutela arasında mihterlerin bulup ol
nişaneyi anda gördüm." (3) Beyt:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Zeban-ı Mustafa mu'ciz-beyandur
Çü Cibril'i Emin'e hem-zebandur

Rivayetdür ki (4) teveccüh-i gaza-yı Havaric'de leşker-i Hazret-i
Emir Nehrevan kurbında bir deyre yetüp rahib-i deyr na'ra urdı
S111a,B133 (5) ki: "Ey leşker-i İslam emirünüze i'lam/idün bu canibe gel-
sün ."Hazret-i Emir vakıf olup (6) 'inan-ı sa'adet ol canibe
mün'atıf idüp deyre yetdükde rahib eyitdi: "Ey serdar-ı leş-

ker-i İslām[7] bu günler sitāre-i ṭāli'-i İslām hubūṭa māyil-
dür ṣabr it ki derece-i ṣu'ūda yetüp ṭāli'-i İslām[8] ḳavī o-
la." Ḥażret-i Emīr eyitdi: "Ey rāhib da'vā-yı ḥükm-ı nücūm ider-
sin fülān sitāreden baña ḫaber[9] vir." Rāhib eyitdi: "Ben bu
Ü94[a] sitāreden vāḳıf degülem."/Ḥażret-i Emīr eyitdi: " Ey rāhib
ma'lūm oldı[10] ki aḥvāl-i āsmān ma'lumuñ degül aḥvāl-i arż-
dan ḫaber ṣorayum, ḥālā ḳadem basduġun menzilde[11] ne medfūn -
dur?" Rāhib eyitdi: "Bilmezem." Ḥażret-i Emīr eyitdi: " Bir
ẓarfdur bir nişāne ile ve içinde bir[12] miḳdār direm var bu
'adedle ve bu naḳş ve sikke ile." Rāhib eyitdi: "Ey 'azīz bu
mükāşefe saña ḳandan[13] ḥāṣıl oldı?" Ḥażret-i Emīr eyitdi: "
Resūlullāh'dan ki ḫaber virmişdi ve buyurmışdı ki: "Bir leş-
kerle[14] ḥarb idesin anlaruñ leşkerinden ondan eksik ḳurtıla
ve senüñ leşkerüñden ondan eksik şehīd[15] ola." Rāhib müte-
ḥayyir olup imtiḥān içün ḳademi altındaki yeri ḥafr itdükde
S111[b] ol ẓarf muḳarrer[16] olan direm ve nişāne ile çıḳup rāhib fi'l
-ḥāl īmāna geldi ve Ḥażret-i Emīr mülāzemetin iḫtiyār[17] idüp
ḫıdmetinde Nehrevān'a müteveccih oldı. Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Her sa'ādet-mendekim tevfīḳ-i devlet yār[18] olur

Vāḳıf-ı sırr-ı nihān ü kāşif-i esrār olur

T73[a] Naḳldür ki Cündüb ibn 'Abdullāh Ezedī dimiş:[1] Ben Murtażā'y-
la ḥarb-ı Cemel ve Ṣıffīn'de hem-rāh idüm, egerçi velāyetinde
şekküm yoḳıdı ammā Nehrevān'a[2] nüzul vāḳı' olduḳda bu ḫāṭuruma
yetdi ki ḥarbine iḳdām itdügümüz ṭāyife cemī'i zühhād ü 'ub-
bāddur [3] bunları ḳatl itmek emr-i 'aẓīm görinür, ṣubḥ-dem
leşkerden daşra çıḳup sinān ü rumḥumı dil-i zemīnde[4] muḥ-

kem kılup siperüm saye-ban idüp sayesinde karar dutmışdum. Hazret-i Emir tenha benden yana[5] güzar idüp eyitdi: "Ey Cündüb suya gümanun var mı?" Mathere-i pür-ab var idi teslim it-

Ü94[b] düm, nazarumdan[6] gayib olup müddet-i tavilden sonra/peyda oldı, tecdid-i vuzu kılmış yanumda karar dutdı.[7] Bu hale mu-

B134 karin bir sipah peyda olup/Hazret-i Emir eyitdi:" Ey Cündüb bu sipahiden ehl-i Nehrevan[8] ahvalini su'al it." Su'al itdükde sipahi eyitdi:"Muhalifler Nehravan'ı geçdiler." Hazret-i

S112[a] Emir eyitdi:[9] Haşa galatdur bu haber."/Sipahi mübalaga kıldı ki:"Vallah Nehrevan'ı 'ubur itdiler." Bu hale mukarin[10] bir sipahi dahı gelüp bu haberi mü'ekked kıldukda Hazret-i Emir hiddet ile eyitdi: "Elbette bu haber galatdur[11] nice geçeler Nehrevan'ı ki anlarun mevzi'-i sefk-i dımaları bu canibdedür." Bunı diyüp yirinden turdı[12], ben bu güftarı tereddüdüm temyizine mizan itdüm ve haturumda mukarrer kıldum ki eger da'vası kizb olub[13] ehl-i Nehrevan 'ubur itmiş olalar, anunla kıtal idenlerün muktedası ben olam ve eger güftarı[14] sahih olup 'ubur itmemiş olalar ana canumı cümleden mukaddem feda kılam. Hakka ki Nehrevan'a karib oldukda[15] gördüm ki rayat-ı muhalif henüz yirinden müteharrik olmamış ve ol leşkerün bir ferdi 'ubur[16] itmemiş, ben rayümden münfa'il iken Hazret-i Emir kafadan gelüp ketfümi dutup debredüp eyitdi: [17] Ey Cündüb hakikat-i hal ma'lum oldı mı?" Didüm:" Beli ya Emirü'l-mü'minin."Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ol ki sıdk ü[18] sıhhat-ı güftarına şekkak olur

Ana kabildür ki şemşirünle bagrı çak olur

T73[b] Rivāyetdür ki(1) kenār-ı Nehrevān'da sipāh-ı Ḫavāric sebze-i leb-i cūybār gibi ṣaf çeküp durduğın ve ʿalemlerin cevlāna(2) getürdüklerin görüp sipāh-ı şāh-ı ʿālem-penāh bī-iḫtiyār mü-

S112[b] teveccih olup bünyād-ı kārzār kıldılar(3) ve ol ṣafuñ sipāhesin

Ü95[a] ṣafḥa-i rūy-i zeminden/götürmege müteveccih oldılar. Leşker-i küfr ü İslām(4) ve sipāh-ı nūr u ẓalām birbiriyle mümtezic olup nāyire-i cidāl ü ḳıtāl iştiʿāl bulup bir neberd(5) oldı ki her naḳş-ı naʿl-i semend bir ḥufre-i ḳabr olsaydı ḳutelā defnine vefā ḳılmazdı ve her zerre-i(6) ġubār bir kūh-sār olsaydı ḫūn-ābe seylinüñ reh-güẕārın duta bilmezdi. Şiʿr:

(Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün)

Ḫāke ḫūn(7) tökdi zaḫmdan bed-ḫᵛāh

Laʿl-i nāb oldı naʿl-i Düldül-i şāh

Oldı miḳrāż-ı Zülfiḳār'a(8) şiʿār

Ḳaṭʿ-ı ʿaḳd-ı selāsil-i füccār

Āḫirü'l-emr ṣubḥ-ı ẓaferden āfitāb-ı fetḥ ṭulūʿ idüp leşker-i (9) İslām'a pertev bıraḳdı ve lehce-i livā-yı İslām şuʿle-i ā-

B135 teş olup sipāh-ı/ādamuñ(10) ferāhem ḳılduġı esbāb-ı tedbīr ü emtiʿā tedārükin yaḳdı. والله يؤيد بنصره من يشا den(11) nesīm-i ʿināyet-i فقد جاءكم الفتح müteḥarrik olup ve ser-çeşme-i انا فتحنا لك فتحا مبينا den zülāl-i(12) mekremet-i نصر من الله teraşşuḥ ḳılup leşker-i İslām manṣūr ve sipāh-ı aʿdā maḳhūr oldı ve sitāre-i(13) ehl-i Ḥaḳ ḥuṣūl-ı saʿādet ḳılup aḫter-i erbāb-ı buṭlān eser-i vebāl buldı. Şiʿr:

(Fāʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

S113[a] Her sipāhuñ(14) kim olur serdārı şāh-i evliyā

Hīç şek yoḳ kim ne yan ʿazm eylese manṣūr olur

Her[15] yāna kim salsa pertev rūşen eyler āfitāb
Kande kim ebr-i bahār itse güzer ma`mūr olur

Rivāyetdür [16] ki ol dört bin bed-bahtdan üç bin tokuz yüz toksan bir nefer maktūl olup tokuz[17] nefer firār itmişdi ve leşker-i İslām'dan hemān tokuz sa`ādet-mend devlet-i şehādete yetmişdi.[18] Hazret-i Emīr emriyle küşteler arasında Zü'ş-şedīd

Ü95[b],74[a] /didükleri mel'ūnı buldılar hem ol[1] nişāne ile ki Hazret-i Resūl haber virmişdi. El-kıssa Hazret-i Sultān-ı velāyet feth-i Nehrevān mühimmātın[2] ser-encām idüp mesned-i istiklāl ü isti`lāda mütemekkin oldukda ekābir ü eşrāfa yüz dutup [3] eyitdi: "Kimdür ki Kūfe'ye feth-nāme iletüp nusretümüzden haber vire?" `Abdurrahman bin Mülcem-i Murādī[4] ayağa durup eyitdi: "Eger icāzet olursa bu hıdmetün ehliyem." Hazret-i Emīr eyitdi: "Ey İbn [5] Mülcem senün bundan ziyāde hıdmetün bize yetecekdür merdāne olğıl."Rivāyetdür ki İbn Mülcem[6] diyār-ı Mısır'dan olup Hazret-i `Osman katline gelen kavmle hem-rāh gelüp Kūfe'de kal-

S113[b] mışdı ve bir rivāyet[7] dahı oldur ki Hazret-i Emīr müteveccih-i harb-i Havāric'ken her cānibden leşker taleb idüp Yemen'den[8] İbn Mülcem gelmişdi ve her kim bir tuhfe getürdükde anun bir şemşīr-i ābdārı olup hediyye tarīkiyle Hazret-i[9] Emīre `arz itdi, Hazret-i Emīr andan inhirāf idüp hediyyesin kabūl itmedi. İbn Mülcem[10] halvetde Hazret-i Emīr huzūrına gelüp eyitdi: "Ey şāh-ı Düldül-süvār ve ey kār-fermā-yı Zülfikār[11] nişe halk arasında bu bendüni şerm-sār idüp hediyyesin redd itdün?" Haz-

B136 ret-i Emīr/eyitdi:"[12] Ey İbn Mülcem nice almak olur senden bir tīği ki senün murādun benden anunla hāsıl olur?"[13] İbn Mülcem bu haberden mütevehhim olup bünyād-ı ceza` kıldı ki: "Ya Emīrü'l-mü'minīn hāşā ki hazretünüze[14] nisbet benden terk-i

Ü96[a] edeb sādır ola, hakkā/ki senün devlet-i mülāzemetün temennāsında terk-i[(15)] vatan kılmışam ve senün hevā-yı hıdmetün tevellāsında mukīm-ı diyār-ı ğurbet olmışam." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Hāşe[(16)] lillāh kim sana ben yār iken ağyār olam

Nakż-ı peymān ü hılāf-ı `ahd idüp ğaddār olam

[(17)] Ārzū-yı devlet-i dünyā vü dīn itmez miyem

İstemez mi hātırum `ālemde ber-hor-dār olam

[(18)] Hażret-i Emīr eyitdi: "Ey bī-vefā şek yokdur ki sen āyi-

T74[b] ne-i hayātuma ğubār-ı fenā yetürürsin[(1)] ve şayibe anda ki sen hānedān-ı velāyetden zevk ü safā eserin götürürsin."Şiir:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`îlü Fâ`ilün)

[(2)] Bīgānedür tarīk-ivefādan cibilletün

Bīdāddur işün sitem ü cevr `ādetün

Lāf-ı vefā-yı[(3)] ahd urursan velī ne sūd

Çün hıfz-ı `ahd kılmağa yokdur mürüvvetün

İbn Mülcem'ün `āzāsına[(4)] vehmden lerze düşüp ruhsārı ki şermide hılāf-ı `ādet `urk-ı hacālet zāhir olup eyitdi: " Yā Emīrü'l-

S114[a] mü'minīn emr it dest-i/nā-mübārekümi kat` itsünler ki bu żarar endīşesi mürtefi` ola." Hażret-i[(6)] Emīr eyitdi: "Hiç kısās cerāyime takdīm itmez ammā muhbir-i sādık banā bu vākı`adan haber virmişdür." Ve bir[(7)] rivāyet dahı oldur ki İbn Mülcem Havāric'den idi ammā Hażret-i Emīr Nehrevān'a teveccüh itdükde fursat-ı[(8)] firār bulmayup leşker-i İslām içinde kalmışdı ve Hażret-i Emīr'e mülāzım olmışdı. El-kıssa Hażret-i[(9)] Emīr ol mel`ūnun iltimāsın redd itmeyüp Havārie feth-nāmesin virüp Kūfe'ye revān itdi.[(10)] İbn Mülcem Kūfe'ye yetdükde şehre āyin

bağladup eşraf ü ekabire feth-nameyi ibraz itdi. Bu mazmunla

Ü96[b] ki[11]/ sipas-ı bi-kıyas ol münşi -i ahkam-ı divan-ı kudret ve mümli- i erkam-ı 'unvan-ı hikmete ki tasaddi-i umur-ı[12] hal ü 'akd-i 'alemi ve tasarruf-ı ahval-i nev'-i beni ademi min haysü'l-istihkak hatim-i enbiya Muhammed Mustafa'ya[13] müfevvez idüp bu hususda mübeşşir-i vahy ü ilhamla beşaret-name-ler irsal itmiş ve dürud-ı[14] na-ma'dud ol padişah-ı mülk-i

B137 risalet ve sultan-ı serir-i nübüvvete ki/ انت منى بمنزلة هارون[15] işaretiyle andan nesk-i hıfz-ı nizam ve tervic-i kargah-ı İslam bana yetmiş. Hakka ki ihata-i hükm-i cihan müta'um[16] hem mah-

S114[b] ruse-i dünya hem ma'mure-i 'ukbaya şamildür ve mücahidlere na'im baki ve mu'anidlere cahim hayildür. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Afitab-ı devletüm şem'-i cihan-efruzdur

[17]Nur-ı bezm-efruz-ı 'alem nar-ı 'alem suzdur

Garaz bu mukaddemeden oldur ki dayire-i ita'atümden çıkup [18] haşiye-i Nehrevan'a cem' olan tayife-i tağıye-i bağıy e-i Ha-

T75[a] varic kal' ü kam'ına leşker-i zafer eserüm, rayet-i 'azimet-i[1] gaza müteharrik kılup tevfik-i cihad temennasıyla müteveccih oldukda ol bed-bahtlar[2] اينما تكونوا يدرككم الموت muktezasınca meferr-i necat ü mecal-i firar bulmayup naçar mukabele gelüp haşak[3] -var kendülerin şu'le-i tiğ-i sa'ika-baruma urup mübaşir-i cidal ü kıtal oldılar. Amma akreb-i[4] zamanda eshel-i vü cuhla telatum-ı emvac-ı derya-yı leşker-i İslam'dan girdab-ı fenaya düşüp[5] 'azab-ı hayata rahat-ı mematı ihtiyar kıldılar. Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Tiğumı a'daya nusret berk-i suzan eyledi

T74[b] 16 -ve mücahidlere...hayildür

(6)Feyż-i devlet şem'-i ikbālüm fürūzān eyledi

İmdi gerekdür ki a'yān ü eşrāf u hāṣ(7) ü 'amm-ı ehl-i Kūfe bu

Ü97a haberden mübtehic ü/mesrūr olup ṭarīka-i şükr ü sipās mer'ī

ve meslūk(8)ideler vesselām." Rivāyetdür ki bu müjde sürūrından şehr-i Kūfe'de bir niçe gün āyīn baġlayup(9)ḫalkı 'ayş ü

'işrete māyil iken bir gün İbn Mülcem dārü'l-emāreden kendü

S115a serāyına giderken bir(10) ḳaṣrdan ṣadā-yı def ve nay istimā' idüp

iḥtisāb ṭarīkiyle men' itmek ṣadedinde olup(11) ol ḳaṣra duḫūl

itmek tedārükinde iken ḳaṣrdan bir niçe müzeyyen ve dil-firīb

'avrat çıḳup ol(12)cem' içinde bir maḥbūb müşāhede ḳıldı ki

ol 'aṣrda andan aḥsen ü ecmel yoḳıdı. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

(13)Büti kim ġamzesi ġāret-ger-i İslām ü īmāndur

Ḫırāmı fitne-i devrān nigāhı āfet-i cāndur

(14)Ḫumār-ı nergis-i mesti açılmaz tā ki içmez ḳan

Giriftārına raḥm itmez dem-a-dem içdügi ḳandur

(15)El-ḳıṣṣa şu'le-i āteş-i ruḫsārı İbn Mülcem'ün ḫırmān-ı

ḳarārına bir nāyire bıraḳdı ki ol siyeh-rūzgārun(16) rūzgārın

yaḳdı. Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

B138 /Ḫancer-i müjgāna eyler mi heves cānın seven

Büt sücūdından ḥaẕer ḳılmaz mı(17) īmānın seven

El-ḥaḳ binā-yı īmānı muḥkem olsaydı ġamze-i maḥbūb-ı mecāzīden raḫne bulmazdı . Ol(18) bed-baḫtun binā-yı 'aḳīdesi süst

ve peymān-ı īmānı nā-dürüst olmaġın bu naẓardan inhidām bulup

T75b (1)ve bir teveccühden mütezelzil olup niyāz-ı 'āşıḳāne 'arż

idüp eyitdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fa'ilün)

Ey hırāmı(2) 'akl bünyādından istihkām alan

Cilve-i nāzile ehl-i 'ışkdan ārām alan

Kandedür yā Rab(3) makāmın ism ü evsāfın nedür

Kimdür āyā şerbet-i la'l-i lebünden kām alan

S115b, Ü97b/ Ol mekkāre-i sehhāre(4) leb-i sihr-engīz açup eyitdi: "Kabīle-i benī Temīm'denem ve ismüm Kıtāme'dur ve bir müddetdür ki rakabe-i tasarrufumdan (5) silsile-i ta'alluk-ı tezvīc mürtefi'-dür ve hātem-i kayd-ı nikāh enāmil-i mücerredümden müntezi'-dür." Beyt: (6)

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Güherüm rişteden müberrādür

Cevher-i ferd-i dürr-i yektādur

Kıtāme'nün lezzet-i güftārı 'ilāve-i(7) ışk-ı ruhsār ve zevk-i reftār olup İbn Mülcem-i mel'ūnun şevkı ziyāde olmağın eyitdi: "Ey nāzenīn ben(8) harīdār-ı güher-i visālün ve müş-tāk-ı devlet-i ittisālünem n'ola ger şeref-i kabūlle ser-efrāz ve sa'ādet-i(9) rizāyla mümtāz idesin." Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Eylesen rağbet dil ü cāndan taleb-kārem sana

Nakd-i(10) cānum nezr-i vaslundur harīdārem sana

Kıtāme eyitdi: Bu bir emr-i 'azīmdür evliyāmla meşveret(11) kılmadan müyesser olmaz ve akrabā ve ensābdan ruhsat almayınca sūret bulmaz." Kıtāme menziline müteveccih(12) olup İbn Mülcem muntazır-ı cevāb olup daşrada durdukda ol mel'ūne elbise-i elvānla ārāyiş-i(13) gayr-i mükerrer kılup ve cevāhir-i gūnāgūnla müzeyyen olup :

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Pirayeden ziyad olup ol büt letafeti

(14)Devranun oldı fitnesi dünyanun afeti

Cilve-i nazile gurfe üzerine gelüp İbn Mülcem'e 'arż-ı didar(15)idüp

S116a cevab virdi ki: "Ey talib-i visalüm ve müştak-ı cemalüm olan ser-gerdan ü hayran gevher(16)-i ittisalüm kıymeti giran-mayedür 'uhdesinden çıkan mutasarrıf olur ve şahbaz-ı visalüm bülend-pervaz(17)ı dur saydına kudret bulan rağbet kılur." Beyt:

(Fa'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü98a B139 /Her kim ister vasl-ı canan terk-i/can itmek(18)gerek

Yoksa hasretler çeküp ah ü figan itmek gerek

T76a İbn Mülcem-i bed-baht dam-ı 'ışka(1)giriftar ve meta'-ı vasla haridarıydı tażarru'la eyitdi: " Ey mahdume mihrün nedür?" Kıtame eyitdi: "(2)Benüm mihrüm üç nesnedür, biri üç bin direm-i Bağdadi ve biri cariye-i cemile ve biri katl-i 'Ali İbn (3)Ebi Talib." İbn Mülcem eyitdi: "Ey Kutame nakd ü cariye makbuldür amma katl-i 'Ali emr-i 'azimdür ve şügl-i(4)vehim." Kutame eyitdi: "Nakd ü cariyeden tecavüz itdüm amma katl-i 'Ali aksa-yı muradumdur zira(5)benüm karındaşumla on nefer akraba ve ensarum leşker-i Havaric'dendi anun şemşir-i ab-darıyla şerbet-i(6)fena içmişler andan bu intikamı almayınca kararum olmaz ve bu mühimmi kifayet kılmayan visalümden behre bulmaz."(7)Bu mübalağa esnasında İbn Mülcem'ün yadına 'Ali bin Ebi Talib'ün güftarı gelüp eyitdi: "Galiba ki bu(8)emr mukadder olmışdur ve bu hükm sahife-i takdirde tahrir bulmışdur, ol bed-bahtun 'ırk-ı nifakı(9)müteharrik olup eyitdi: "Ey Kutame bu emri kabul

S116b iderüm/bir darbla benden rażı olsan." Kutame(10) eyitdi: "Kabul

ītdüm ve ba`żı kimesneler daḫı sana mu`īn ve muẓāhir olmaġa ta`yīn iderem ammā kelāmunda[11] ṣādık isen şemşīrüni bana teslīm it tā şarṭdan tecāvüz itmeyesin." İbn Mülcem şemşīrin ana [12] teslīm idüp ol bed-baḫt dil-i pür-kīne ile menziline revān oldı. Rivāyetdür ki ol gün[13] Ḥażret-i Emīr sa`ādet-i iḳbālle ġazā-yı Nehrevān'dan mürāca`at ḳılup cemī`-i ehl-i Kūfe istiḳbāle[14] / çıkup ta`ẓīm ve tekrīm ile ol şehriyārı şehre getürdiler ve Ḥażret-i Emīr mescid-i cāmi`e yetdükde[15] ḥarem-serāsına gitmeden Düldül'den inüp mescide ḳadem basdı iki rek`at namāz ḳıldı ve cemī`-i evlād[16] ü eşrāf ü a`yānı ḥāżır idüp pāye-i minberi ḳudūmından müşerref ḳılup bir ḫuṭbe āġāz itdi,[17] ḥamd ü s̱enāya müştemil ve bir na`t-ı Muṣṭafā'ya muḥtevī ve ḫavāṣ ü `āmmı ṭarīḳ-i va`ẓla bihiştde ümmīd-vār[18] ve `uḳūbāt-ı dūzahdan ḫaber itdükden soñra cānib-i yemīne naẓar salup İmām-ı Ḥasan'a eyitdi[1] يا بنى كم مضى من شهرنا هذا ve ṭaraf-ı yesārına māyil olup İmām-ı Ḥüseyn'e eyitdi[2] يا بنى كم بقى من شهرنا هذا Didiler: " / On beşinci gündür." Ve ol şehr-i Ramażān idi pes dest-i mübārekin meḥāsin-i şerīfine [3] urup eyitdi: " Bu ayda bu mükerrem benüm ḳanumla ḫıżāb olur ve benüm ḳātilüm bu meclisdedür." İbn Mülcem [4] bu tekellümden heybet-i `aẓīm olup ḫalvetde Ḥażret-i Emīr ḫıdmetine gelüp eyitdi: " Yā emīrü'l-mü'minīn[5] senden iltimāsum budur ki emr idesin benüm ellerümi ḳaṭ` idüp siyāsete yetüreler." Ḥażret-i Emīr[6] eyitdi: " Ḥāşā ki günāhdan muḳaddem ḳıṣāṣa ḥükm idem ammā Resūl bana ḫaber virdi ki: "Senün[7] ḳātilün ḳabīle-i Murādī'den olup bir murād içün sana ḍarbiyyet ura ammā murādına yetmeye." Ey İbn Mülcem[8] sana ḫaber vireyüm ki ṣıdḳ-ı kelāmumı andan taḥḳīḳ idesin, eyyām-ı ṭufūliyyetde sana

Ü98[b] T76[b] B140 S117[a]

mürebbī olan bir[9] Yahūdī 'avrat idi ve ol gün Yahūdī bir günü gazab

Ü99[a] tanīkıyle/ sana eyitdi: "Ey nāka-i Sālihi zebh iden[10] şakīden eşkā." İbn Mülcem eyitdi: "Sadākat ya emīrü'l-mü'minīn. Bu nişa- neden be-gāyet müte'essir olup[11] münfa'il oldı. El-kıssa Haż- ret-i Emīr şerā'at-i mevā'iz ü nesāyihden sonra mescidden menziline buyu- rup[12] bir gice İmām-ı Hasan menzilinde iftār iderdi ve bir gi- ce İmām-ı Hüseyn makāmında ammā üç lokmadan ziyāde[13] tenāvül itmezdi. Eyitdiler:" Yā emīrü'l-mü'minīn kıllet-i ta'āma sebeb nedür?" Didi: "Va'de-i mülākāt-ı[14] Hak karīb olmışdur garażum

S117[b] ri'āyet-i tahāretdür. Rivāyetdür ki Ramażān ayının tokızıncı[15] gicesinde ki mev'id-i katldi ol Hażret sabāha dek ta'āt ü 'ibā- dete meşgūl olup her[16] sā'at sahn-ı serāya çıkup āsmāna nazar kılup intizār-ı va'de çeküp dirdi ki: "Sıdk-ı Resūlullāh [17] hakkā ki hergiz Resūlullāh'un kavli hilāf olmaz ve levh-i każāda tahrīr olan hat-ı takdīr mutlakā[18] tagayyür bulmaz." Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'lâtün Fâ'ilûn)

Her ne kim takdīrdür tagyīr bulmaz ey gönül

T77[a] Levh-i takdīrün hatı hergiz[1] bozılmaz ey gönül

Ol zamān ki mürg-ı seher bu musībet-hāne-i melāl-efzāda sūz ü güdāzla[2] zemzemeye āgāz itdi ve mü'ezzinler surūdı erbāb-ı 'ibādet sem'ine yetmege va'de yetdi ol mukteda-yı[3] 'ālem ve pīş- vā-yı nev'-i benī Ādem vużū tāze kılup daşra çıkmaga 'azm it-

B141 dükde ittifākā ol serāy-ı[4]/ ferah-fezāda bir niçe mürgābī olup reh-güzārına gelüp dāmen-i 'ismetin dutup zebān-ı hālle fer-

Ü99[b] yāda[5] geldiler , benāt-ı/ mutahharāt anlarun men'ine ikdām it- dükde Hażret-i Emīr eyitdi: " Ey ciger-gūşeler men' itmen[6] ki bunlar benüm mātemüm dutalar ." İmām-ı Hasan eyitdi: "Ey

mahdūm bu ne fāl-ı nā-mübārekdür?" Hażret-i Emīr eyitdi:"(7) Ey ferzend-i sa'ādet-mend gönlüm bu gün şehādetüme şehādet virür." Pes cemī'-i evlādın hāżır(8) idüp bir bir muvāda'a kılup

S118a bu mażmūnı beyāna çekerdi/Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Cāna yetdüm mihnet ü derd-ü(9) belā-yı dehrden
Eyledüm 'azm-i sefer mihnet-i serāy-ı dehrden
Meyl-i seyl-i lāle-zār-ı cennet(10) itdüm neylerem
Gonca-veş gönlüm dutıldı tengnāy-ı dehrden
Nice bir āvāre kılsun gerdiş-i(11) gerdūn beni
Nice bir gönlüm figār olsun cefā-yı dehrden

El-kıssa müteveccih-i mescid olup(12) bang-ı namāz edā kılup namāza meşgūl oldı ve rağbet-i tamāmla 'ādet-i ma'hūd üzere(13) dergāha teveccüh kıldı. Hem ol gice İbn Mülcem-i mel'ūn Kutāme-i bed-baht serāyına gidüp ve Kutāme-i (14) bī-sa'ādet İbn Mülcem'ün tīğ-i bī-diriğin zehrle sīrāb idüp ve Mervān-ı Temīmī ve Şīs ibn Buhayr-ı eşcā'i peydā kılup anun mu'āvenetine mukarrer kılmışdı , ol üç harām-zāde tamāmī-i şeb meşğūl-ı(16) şurb-ı hamr olup kılāb-mānend subh-dem mest-i hᵛāb iken Kutāme ki muntazır-ı izhār-ı fesād idi(17) āvāz-ı bāng-ı namāz istimā' itdükde ol ğāfilleri bīdār idüp eyitdi: "Ey bī-haberler durun(18) ki 'Alī mescidde tenhādur." İbn Mülcem-i bī-emān ol efdal-ı za-

T77b mānun katline yek-cihet olup sür'atle(1) mescide gelüp kendisin hᵛāb idenler silkine bırakdı. Hażret-i Emīr tahiyyet-i mescid

Ü100a /edāsından soñra(2) hufteleri bīdār itmege teveccüh kılup İbn

S118b Mülcem 'i ki mukaddem-i erbāb-ı ğaflet idi mübārek kademiyle tenbīh(3) idüp eyitdi: قم وصل ve tecāvüz idüp yine mihrāba ge-

-lüp namāza meşġūl oldı. İbn Mülcem[4] ol iki bed-baḫtı daḫı u-
yadup eyitdi: "Durun fursat ġanīmetdür." Ve Tārīḫ-i Ṭaberī ve
ba'żı[5] tevārīḫde beyle mesṭūrdur ki Emīr henüz bāng-i namāza

B142 meşġūldı ki ol ḥarām-zādelerün ikisi mescid ḳapusınun iki/ta-
rafından durup ve İbn Mülcem[6] mescide girüp muḳarrer itdi-
ler ki muḳaddem ol iki nā-merd ḍarbet ideler eger hīç biri
kār-ger olmasa İbn Mülcem tamām ide. El-ḳıṣṣa Ḥażret-i Emīr
mescide[8] ḳadem basdukda Mervān-ı Temīmī tīġ bıraḳdı, redd
olup ṭāḳ-ı dergāh-ı mescide uġradı. Anun'aḳabince [9] Şīs ibn Buḥayr
şemşīr ḥavāle kıldı kār-ger olmayup firār itdiler ve Ḥażret-i
Emīr dil ü cānla şehādete[10] rāġıb olmaġın iltifāt itmeyüp
namāza iştiġāl itdükde İbn Mülcem-ı bed-baḫt furṣat bulup
secde-i[11] ūlādan baş götürdükde fark-ı mübārekine şemşīr-i zehr
-ālūd yetürdi. İttifāḳā ol mevżi'e[12] yetdi ki rūz-ı Ḫandeḳ 'Amr
bin 'Abd tīġıyla zaḫm-nāk olmışdı ve ol bed-baḫtun tīġı maġz
-ı[13] ustüḫvān-ı kelleye dek eser kıldı. Ḥażret-i Emīr eyit-

S119[a] di: فزت برب الكعبة ya'ni dāġ-ı ġamdan necāt[14] buldum ve dāyire-i

Ü100[b] elemden āzād oldum." İbn Mülcem-i bed-baḫt/bu hareket ṣudū-
rından ṣonra firār idüp[15] āvāze düşdi ki: قتل امیرالمؤمنین Ehl-i
Kūfe ṣıġār ü kibār müteveccih-i mescid olup Ḥasan[16] ve Ḥüseyn
ıṭṭılā' bulup cāme-i çāk ve dīde-i nem-nākle ḥāżır oldukda gör-
diler ḳandīl-i miḥrāb-ı[17] imāmet seng-i bī-dādla şikest bul-
mış ve nihāl-i naḫl-sitān-ı velāyet ṣarṣar-ı cefāyla pāy-māl
olmış.[18] Ser-i niyāz ḳadem-i mübārekine ḳoyup fiġāna baş-
ladılar ve Ḥażret-i Emīr dem-be-dem fark-ı mübārekinden ḫūn-

T78[a] -ābeyi[1] alup ruḫsār-ı laṭīf-ü meḥāsin-i şerīfine sürüp mübā-
ḥāt iderdi ki:" El-minnetü lillāh sa'ādet-i[2] şehādet naṣībüm

olup bu nişane ile taraf-ı bar-gah-ı kibriya ve mülakat-ı Hażret-i Mustafa ve(3) müşahede-i didar-ı Zehra ve musafaha-ı Hamza-i seyyid-i şüheda ve muhalata-i Ca'fer-i Tayyar itsem gerek ve bu seyl-ab-ı(4) hun-abla zevrak-ı muradum revane o-lup menzil-i maksuda yetsem gerek. " Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Şükr kim bağ-ı(5) muradum güli açıldı bu gün

Hak beni vasıl-ı iklim-i baka kıldı bu gün

Şeh-zadeler واویلاه واصیتاه diyüp ve has ü 'amm-ı Kufe şerayit-i 'azayına ikdam idüp dirlerdi, şi'r:

S119[b] (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(7) Ey sipihr-i bi-vefa bi-hude devran eyledün

Kasd-ı din itdüng bina-yı şer'i viran eyledün

B143 Ser-nigun kıldun 'ibadet- minber/ü mihrabını

Ma'bed-i İslam'ı toprağ ile yeksan eyledün

(8) Leşker-i İslam'ı koydun server ü serdarsız

N'oldı ey zalim ki kasd-ı Şah-ı Merdan eyledün

(9) El-kıssa Hażret-i Emir'ün zahmın bağlayup su'al itdiler ki:

Ü101[a] "Sana kimden vakı'/oldı bu cefa?"Buyurdı(10) ki: "Sabr idün 'ıyan olacakdur yakin ki bu 'amel mürtekibin Hak rüsva kıla-cakdur." Bu hale mukarin Şis(11) bin Buhayr firar idüp giderken bir kimesne anı muztarib görüp su'al itdi ki: "Meger sensin katil-ı(12) emirü'l-mü'minin?" İnkar itmek istedi zebanına ik-rar cari oldı." Halk-ı Kufe anı leked-kub(13) itdiler amma İbn Mülcem-i münafık mescidden çıkup hücresine girip esbab ve esli-hasın bırakmakda iken(14) ehlinden bir kimesne anı gördükde gü-mana düşüp eyitdi: "Meger sensin katil-i Şah-ı Merdan?" Ol(15)

T78[a] 7 viran eyledün(8) leşker-i İslam'ı

mel'ūn lā dimekden ne'am didi, ol kimesne giribānın dutup mescide getürdi. Ve bir rivāyet dahı(16) oldur ki mescidden çıkup sahrāya müteveccih iken Hemedān kabīlesinden bir kimesne anı gördi elinde(17) şemşīr-i hūn-ālūd, cür'et idüp ol mel'ūnı dutup hücūm-ı 'āmla bağlayup mescide getürdi.(18) Hazret-i Emīr ol mel'ūna 'itāb tarīkiyle eyitdi: " Ey birāder meger bende li-

T78b S120a yākat-ı emānet yokıdı(1) ki vücūdum ref' itmege ikdām itdün." Didi: "Ma'āzallāh." Hazret-i Emīr eyitdi: " Pes ne bā'is oldı ki(2) evlādumı yetīm koyup hānedānıma rahne bırakdun?" İbn Mülcem eyitdi:" Yā emīr hasenātdan ġayr senden bana(3) yetmemişdür ammā ne çāre كان أمر الله قدرا مقدورا Hazret-i Emīr buyurdı ki:"Anı habs idün(4) ve ben hayātda oldukça ben tenāvül itdügüm ta'ām ü şarābdan ana virün ve cefā kılman eger ben(5) bu kaziyyeden

Ü101b necāt bulsam salāh benümdür ve eger necāt bulmasam ol bana bir darb urdı siz(6) dahı ana bir darb uruñ." Hasbe'l-fermān İbn Mülcem'i habs idüp Hazret-i Emīr'i Hasan ve Hüseyn bir(7) firāş üzere götürüp mescidden çıkardılar. Ol sā'at eser-i subh-ı sādık peydā olmışdı Hazret-i (8) Emīr eyitdi: " Ey ciger-gūşe-

B134 ler beni müteveccih-i maşrık dutun." Müteveccih-i maşrık olup eyitdi: " Ey subh-ı sādık(9) ol perverdigār hakkı'çün ki anuñ şevkiyle giribānuñ çākdur rūz-ı mahşer şehādet viresin ki(10) Hazret-i Resūl'den ta'līm-i namāz aldugum günden bu güne dek sen beni ġāfil bulmayup hemişe ben sana(11) istikbāl itmişem." Andan sonra teveccüh āsmāna idüp eyitdi: "İlāhī bu ahvāle sen güvāhsın rūz-ı(12) mahşer ki yüz igirmi dört biñ peyġamber ve

S120b ervāh-ı evliyā ve şühedā 'arş altında hāzır olalar(13) şehādet viresin." Huzzār-ı meclis hurūş ü gulgule āġāz itdiler. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Cihānı ebr-i āfet ġark-ı[14] seyl-i ıżṭırāb itdi
Dil-i ehl-i vefāyı āteş-i ḥayret kebāb itdi
Meded kim devr-i ẓālim[15] rūzgārun revnaḳın pozdı
Figān kim 'ālemi gerdūn-ı dūn-perver ḫarāb itdi

Eşrāf-ı[16] ehl-i Beyt ıżṭırāb-ı tamāmla feryād ü figān itdükce Ḥażret-i Emīr anlara tesellī virüp dirdi: "[17] Ey şeh-zādeler ben Muṣṭafā ḫıdmetine ve Zehrā ṣoḥbetine müşerref oluram be-nüm içün te'essüf çekmen ve[18] ceza' ḳılman zīrā ki ben bu gice vāḳı'amda gördüm ki Ḥażret-i Resūl āstīn-i mübārekiyle T79a Ü102a çihremden ġubār[1] pāk iderdi bu delīldür/ki çihre-i cānumdan ġubār-ı beden ref' olur."Beyt:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)
Ḫoş ol zamān[2] ki çıḳup Yūsuf'um bu zindāndan
Gubār-ı ten ola merfū' çihre-i cāndan

Rivāyetdür ki Ḥażret-i[3] Emīr üzerine cerrāḥ getürdiler, cerrāḥ ol zaḫm-ı münkere naẓar ḳıldukda feryāda geldi ki:"Bu zaḫmun [4] şemşīrine zehr-āb virmişler cerāḥatı ḳābil-i 'ilāc degül." Ve bir rivāyet daḫı oldur ki cerrāḥdan muḳaddem[5] Ümm Gülsüm İbn Mülcem'i görüp ḥabsde eyitdi:" Ey bed-baḫt bu ne endīşe-i bāṭıldı ki ḳıldun Ḥażret-i[6] Emīr'e be-her-ḥāl senün zaḫmun eṡer ḳılmaz ammā senün ḥālün n'olur?" İbn Mülcem eyitdi:"Ey ḫātūn ben ol[7] tīġı bin altuna alup ve bin altun daḫı virüp zehrle sīr-āb itmişem cerāḥatinden amān[8] mümkin degül." Ve bu vāḳı'a Ramażān ayınun igirmi birinde idi. Ḥażret-i Emīr vaṣiyyet yazup evlādın[9] vedā' idüp Ümm Gülsüm'e eyitdi: يا بنتي اغلقي عليك الباب Ümm Gülsüm ḥücre ḳapusın mesdūd[10] idüp Ḥasan ve Ḥüseyn daşrada B145 giryān giryān/otururken nāgāh bir ṣadā iştdiler ki bir hātif

أفمن يلقى فى النار خيرام من يأتى آمنا يوم القيمة (11), ve bir hātif dah̲ı dirdi بل من يأتى آمنا يوم القيمة Ve bir rivāyet dah̲ı oldur ki ḥücreden لا اله الا الله محمد رسول الله (13) kelimesin istimā` itdiler. Şeh-zādeler bī-ih̲tiyār ḥücreye girdükde gördiler `ālem-i(14) bakāya intikāl itmiş. Şevāhidü'n-

Ü102b Nübüvve'de mestūrdur ki Ehl-i Beyt dimişler:"/Hengām-ı vefāt-ı Murtażā(15) ġaybdan bir ṣadā geldi ki:" Çıkun ḥücreden bu bende-i pāk-i`tikādı kendü ḥāline koyun!"Biz(16) ḥücreden çıkdukda ḥücreden bir ṣadā geldi ki: "Dirīġā Muṣṭafā vefāt itdi ve veliahd şehīd(17) oldı āyā kimdür anlardan ṣonra ri`āyet-i ümmet kılan?" Bir hātif dah̲ı nidā yetürdi ki:"Anlarun(18) sīretleriyle müteh̲allik olan." Āvāz sākin oldukda ḥücreye girdük

T79b gördük muġassel ü mekeffen olmış üzerine(1) namāz kılup götür-

S121b dük." Ve bir rivāyet dah̲ı oldur ki Ḥażret-i Emīr vaṣiyyet itdi ki: "Ben(2) göçdükde dīvār-ı serādan bir levḥ peydā olur beni ol levḥ üzerine bırakun gökden kefen ve ḥunūt(3) ẓāhir olur, taġsīl ü tekfīnüm tamām oldukda beni bir tābūta koyup ṣaḥn-ı serādan koyun. Üzerümde (4) bir nevbet İmām-ı Ḥasan ve bir nevbet İmām-ı Ḥüseyn namāz idüp tābūtı götürüñ her kande ki ser-i (5) tābūt meyl-i h̲āk iderse ol buk`ayı ḥafr idüñ saçdan bir tābūt çıkar beni ol tābūtla(6) anda defn idün." Ve bu dah̲ı Şevāhidü'n-Nübüvve'de mestūrdur ki Ḥasan ve Ḥüseyn'e vaṣiyyet itmiş ki:"(7) Beni tābūta koyup götürün Ġaribeyn dimekle ma`rūf zemīne iletüp anda bir zümürrüd-fām ḥacer ẓāhir(8) olur benüm medfenüm andadur." Vaṣiyyet muktežāsınca `amel kılup ḥālā meşhūr olan makāmda defn itdiler(9) ve ta`arruż-ı süfehādan iḥtirāz idüp kabr-i mübārekin mestūr kıldılar. Ve hemīşe mestūr idi ol(10) zamāna dek ki Hārūnürreşīd müstevlī oldı bir gün ol

Ü103[a] nevāhīye/şikār iderken bir puşte gördi[11] ki ba`zı cānverler anda mutehassın olmışlar ve her niçe ki cevārih bırakdılar ol cānverlere meyl itmediler[12] bu hāle mütehayyir olup bir pīre ol kaziyye sırrın su'āl itdükde eyitdi: " Ecdādumdan istimā` S122[a] B146/itdüm[13] ki merkad-ı `Alī ibn Ebī Tālib bundadur." Hārūnürreşīd terk-i şikār idüp ol mevzi`de tecessüs[14] idüp eserin görüp ma`mūr itdi eyyām-ı hayātında anı ziyāret-gah itmişdi. El-kıssa şāh-zādeler[15] Şāh-ı Merdān'ı gice ile götürüp Kūfe'den çıkarup vasiyyet itdügi menzilde defn itdürüp[16] mūracā`at kılduk-da `azāya meşgūl olup halk-ı şehr def`a def`a gelüp şerāyit-i ta`ziyet edā[17] kılurlardı amma her niçe istifsār iderlerdi ki "Şāh-zādeler Hazret-i Emīr'ün merkad-i münevveri ve[18] meşhed-i mu`attarı kandadur tā ziyāret-i şerīfine müşerref olup kıble-i hācāt idelüm." Şi`r:

(Fe`ilâtün Mefā`ilün Fe`ilün)

T80[a]
(1) Billāh ol şāh-ı şehriyār kanı
Server-i ehl-i rūzgār kanı
Cümle-i derdümüz tabībi olan
(3) Mazhar-ı lutf-ı kirdigār kanı
Ol eger gitdi ise `ālemden
Ol makām itdügi mezār kanı

(3) Kat`a eser bulmazlardı ve mezārından vākıf olmazlardı rivāyetdür ki Hüseyn ve Hasan Hazret-i[5] Emīr'i defn idüp mūracā`at kıldukda bir fakīre sataşdılar ki āvāz-ı hazīnle figān iderdi[6] hālin sordukda eyitdi: "Ey `azīzler ben garīb-i mehcūrum mihnetüm çok gam-hᵛārum yok."Didiler:[6] "Bu evkātde gam-hᵛārun kimdi?" Didi: Ü103[b] /"Bir yıl mikdārıdur ki her gün bu şehrden bir şahs

---

T80[a]3 - mazhar-ı...kanı

(7)üzerüme gelüp benümle müvāneset kılup cemī'-i mā-yahtācum hāżır idüp giderdi." Didiler: "İsmi nedür?"(8)Didi:"İsmin sordum cevāb virdi ki:" Benüm merhametüm rıżā-yı Hak içündür şöhret'çün degül." Didiler:(9)"Sūret ü hey'eti nedür?" Didi: "Ben a'māyem ammā bu kadar bilürem ki iki gündür üzerümden kadem(10) çeküp ahvālümden nazar-ı iltifāt dirīğ idüpdür." Didiler:"Nişāne-i etvārı nedür?" Didi(11)iştiğāli tesbīh ü tehlīldür hakkā ki sadā-yı tesbīh ü tehlīline melāyikden cevāb işitdüm , belki (12)der ü dīvārdan ta'zīm ü tekrīmin ihsās itdüm ve her sā'at mücālesetümden mesrūr olup(13)dirdi مسكين جالس مسكينا وغريب جالس غريبا

Şāh-zādeler bu haberden giryān olup(14)eyitdiler: " Ey derviş bu nişāneler 'Alī ibn Ebī Tālib nişāneleridür." Ve derviş e-

B147 yitdi:"Ey mahdūm-(15)/zādeler ana ne vākı' oldı?" Didiler:"Bir bed-baht anı şehīd itdi ve hālā biz anūn merkadinden(16) gelürüz." Derviş ol haberden muztarib olup figāna başladı eyitdi: "Ey şeh-zādeler cedd-i(17)büzürgvārunūz ve peder-i 'ālī-mikdārunūz hürmeti hakkı'çün ki beni ol serverün mezārı üzerine hidāyet(18)kılun." Şeh-zādeler rahm idüp bir elin Hasan ve bir e-

T80[b] lin Hüseyn dutup Hażret-i Emīr'ün medfen-i şerīfine(1)yetürdiler ol derviş kabr üzerine düşüp eyitdi: "İlāhī bu merkad-i şerīf hürmeti hakkı'çün(2)beni ğam-h^{v}arsız koyma ol ğam-h^{v}āra vāsıl

Ü104[a] it."/Du'āsı muvāfık-ı hükm-ı każā olup fi'l-hāl nakd-ı(3)cān -nisār-ı merkad-ı Şāh itdi." Beyt:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Katre deryāya ittisāl itdi

Zerre hūrşīde(4)intikāl itdi

Şeh-zādeler ol dervīşün üzerine namāz idüp hem ol mevżi'de defn(5)itdiler. Fi'l-vākı' vefāt-ı Şāh-ı Merdān şehīd-i Kerbe-

lā'ya nisbet a`żam-ı mesāyib ve ekber-i nevāyib idi. Zīrā(6) cemī`-i mekkāreden hısn-ı hasīn ve hisār-ı metīn olup minhācü me'ẕibdi. Lācerem ğurūb-ı āfitāb-ı şevketi(7) mūcib-i istilā-yı zulmet-ı zulm ü fesād olup izāle-i zıll-ı re'feti bā`is-i iktiżā-yı tuğyān-ı `udvān u(8) `inād oldı. Şi`r:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`îlü Fâ`ilün)

Şāhun himāyetinde iken hergiz itmedi
Gül-zār-ı hānedāna nesīm-i belā güẕer
(9)Katlinden ol şehün nem-i hūn-ābe çekmeden
Āl-i Abā'ya nahl-ı belā vermedi s̱emer

ALTINCI BĀB

İmām-ı[10] Hasan Hażretleri Aḥvālin Beyān İder

Hażret-i sulṭān-ı serīr-i kibriyā ve mālik-i توتی الملك من تشا ḥa-vāṣ-ı dergāh-ı rif'at dest-gāhına irşād ve teslīm ü tevekkül kılup cevāb-ı ta'n[12] ü ta'arruż ta'līm itmiş ki قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا هو مولينا وعلى الله فليتوكل المؤمنون[13] ve mübbav-ı bār-gāh-ı 'ālem-penā-hına ihdā-yı sabr ü taḥammül idüp bu 'ibāretle teskīn ü temkīn virmiş ki[14] وما صبرك الا بالله Şi'r:

(Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün)

Sana ger menzil-i maḳṣūda yetmekdür murād ey dil
Perīşān gezme her[15] cānib reh-i ṣabr ü taḥammül dut
Tereddüd pençesinden cehd idüp ḳurtar girībānun
Kef-i iḫlāṣ ile[16] dāmān-ı teslīm ü tevekkül dut

Ü104[b] B148 / Ḥaḳḳā ki nihāl-i rıżā-yı Īzid-i Cebbār cuybār-ı teslīm ü tevekkülden sīr āb[17] olmayınca andan ictinā-yı eṣmār-ı devām-ı ni'met ve ta'ṭīf-i ezhār-ı baḳā-yı sa'ādet mümkin olmaz ve çerāġ-ı iḳbāl-i[18] ḳurb-ı dergāh-ı ilāh āteş-i ṣabr ü taḥammülden i-ẓa'et almayınca ehl-i ẓulmet serāsın münevver kılmaz. Şi'r:

(Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūl)

T81[a] [1]Kimi kim sever sāḳī-i rūzgār
Ana sāġar-ı semm-i ḳātil virür
Kimün kim bilür iḥtirāmın revā
[2]Ana cām-ı zehr-i helāhil virür

Çün vuḳū'-ı meṣāyib ve ḥudūs-ı nevāyib lāzıme-i vücūd-ı 'ālem-

dür[3] belki ekser-i ecza-yı terkib-i 'alem huruf-ı elemdür. La-cerem her mazarratı musibet-ı gayr-ı mükerrer ve ehl-i ceza' [4] hemişe mu'azzeb-i 'azab-ı musibet olmak mükarrerdür. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Ceza' takdire çün tagyir virmez
[5] Kaza-yı mübreme te'hir virmez
Bela vakti ana ragbet hatadur
Bela üzre ceza' hem bir beladur

[6] El-hak dayire-i teslim bir hisar-ı müstahkemdür ki mütehas-sınlarına şebihun-ı sipah-ı nevayibden eser yetmez[7] ve makam-ı tevfiz bir hısn-ı metin-i mübremdur ki mütemekkin-lerine hücum-ı seyl-ab-ı hadise te'sir-i afet itmez.[8] Her-ayine devran bezminün zehr-i musibeti ehl-i teslime şehd-i şifadur ve felek celladınun tig-ı siyaseti[9] erbab-ı tefvize miftah-ı gencine-i 'atadur. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Ma'nide zehrle dolu bir şişedür[10] sipihr
Andan pür eyleyüp kadeh-i mihri her seher
Saki-i dehr halka beraber dutar veli
Tahsin[11] ana ki itmeyüp ol zehrden hazer
Nuş ide eyle kim şeh-i dünya vü din Hasan
Nakd-i[12] nebi çerag-ı melek zübde-i beşer
Ü105a /Pa-beste-i selasil-i hüsn-i rıza-yı dost
Ser-mest-i neş'e-i[13] mey-i hun-abe-i ciger

Bu mazmun mestur-ı Şeref-name-i Şevahid'dür belki mu'tekad-ı ekabir-i erbab-ı 'akayid ki[14] Hazret-i İmam-ı Hasan ikinci imamdur e'imme-i isna 'aşereden ve künyet-i şerifi Ebu Muham-

med ve lakab-ı latifi Naki ve Tevfik.(15)Veladeti Hicret'ün üçinci yılında Ramażan ayınun evasıtında Medine-i münevverede vakı` oldı. Sahife-i(16)Rażaviyye'de mesturdur ki Esma bint 'Ümeyş'den nakl olınur ki dimiş: " İmam-ı Hasan velayetinde(17) kabile idüm ol afitab-ı evc-i sa`adet asman-ı `ismetden fü-

S124[b] ruzan oldukda ve nihal-i(18)/gülşen-i velayet hadika-i `iffet-

B149 den/neşv ü nema bulup feża-yı vücuda geldükde Hażret-i Resul

T81[b] vakıf olup(1)Fatıma harem-serasına saye-i sa`adet bırakup şeh-zadenun ıhżarına emr itdi, ben İmam-ı Hasan'ı bir(2)kehrübayi hırkaya sarup hıdmetine getürdüm. Hażret-i Resul lutfla eyitdi: " Ey Esma sana kerratla(3)dimedüm mi ki benüm evladumı saru hırkaya sarma."Ben dahı hasbe'l-işare anı bir kafur-fam hırkaya(4)sarup mübarek eline virdüm, Hażret ana telkin-i bang-ı namaz idüp Hażret-i `Ali'den su'al itdi(5) ki:"Bu tıfla ne nam ta`yin itdüñ ?" Murtaża eyitdi: "Ya Resulallah evladum tesmiyesinde hażretünüze takaddüm (6)itmezem amma hatırumda bu idi ki salah-ı şerifün olsa Harb idem ya Hamza ." Hażret buyurdı ki: Hükm-i(7)Huda mukaddemdür." Bu haletde Cebra'il nü-

Ü105[b] zul/idüp eyitdi: " Ya Resulallah Aliyy-i a`la sana selam(8)irsal idüp buyurur ki `Ali sana Musa'ya Harun menzilindedür, anun oğlın Harun oğlınun(9)ismiyle mevsum it." Hażret buyurdı ki :"İsmi nedür?" Hażret-i Cebra'il eyitdi: " Şepper ve Şepper Süryani diliyle(10)Hasan dimekdür." Pes hasbe'l-hükm ol mahdum-zadenün ism-i şerifin Hasan itdiler. Rivayetdür Enes bin

S125[a] (11)Malik'den ki İmam-ı Hasan eşbeh-i evladıydı Hażret-i/Resulullah'a, İbn **Garib** nakliyle mestur(12)dur ki:"Gördüm bir gün Hażret-i Resul İmam-i Hasan'ı gögsine alup buyurdı ki:

اللهم انى احبه فاحبه(13) Ya`ni bu şeh-zādeyi ben severem sen dahı sev." Ve dahı buyurdı ki:" Ben bu şeh-zādeyi severem ve seveni dahı severem."(14) Ebu Hüreyre'den menkūldür ki didi:" Hergiz İmām-i Hasan'un ruhsār-ı şerīfin görmedüm ki(15) lezzet-i ferahdan çeşmüm çeşme çeşme şād-āb-ı sürūr tökmedi. Bir gün Hażret-i Resūl mescidde `ibādete(16) meşgūl iken İmām-i Hasan hāżır olup kinār-ı şerīfine çıkup giysūlarıyla mülā`abe iderdi, Hażret-i(17) Risālet ruhsārın ruhsārına sürüp dirdi. اللهم احبه واحب من يحبه

Şi`r:

(Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

(18) Meh-i gerdūn-ı `iffet ü `ismet
Hem Hasan nām ü hem hasen siyret
Evvelīn gevher-i hızāne-i cūd
T82[a] (1) Āhirīn nakş-ı kār-gāh-ı vücūd
B150 Matla`-ı nazm-ı ehl-i/beyt-i Nebī
Nūr-ı çeşm-i Muhammed-ı `arabī
Ü106[a] /La`l-i nābı ki(2) rūh perver idi
Gayret-i şehd ü reşk-i şekker idi
Devr-i zālimden oldı zehr-āşām
(3) Zehr-i la`lın kılup zümürrüd-fām
Cigerin pāre pāre kıldı anun
Ahkerini şerāre kıldı anun
(4) `Ām olup bir şerārenün eseri
Bir ciger dāğı oldı her şereri

S125[b] Sünen-i Tirmizī'de mezkūrdur(5) İbn `Abbās'dan ki Hażret-i Resūl bir gün İmām-ı Hasan'ı ketf-i mübārekine alup taşra çıkdı, sahābeden(6) biri eyitdi: نعم المركب Hażret-i Resūl iltifāt tarīkıy-

'le eyitdi:" نعم الراكب Şevāhid'de mestūrdur[7] ki bir gün Hażret-i Resūl meclise gelüp İmām-ı Hasan'ı hāżır idüp huż-żār'a eyitdi:" Benüm bu[8] halefüm seyyiddür ve serverdür ve akreb zamānda bunun sebebiyle ıslāh ola iki gürūhun[9] ara-sında. Ve evżah-ı delāyil-i fezāyil-i Hasan ve Hüseyn bu ye-ter ki Hażret-i Resūl buyurmış ki الحسن والحسين سيدا شبان اهل الجنة Ve Kitāb-ı İ`lām-ı Verā'da İbn `Abbās'dan nakldür ki didi: [11] Ben Hażret-i Resūl hıdmetinde idüm Fātıma giryān giryān gelüp eyitdi: Ya Seyyid Hasan ve Hüseyn [12] hücreden çıkup müddet-i ġıybetleri imtidād buldı ve Hażret-i `Alī hāżır de-gül ki mutālebet kıla,[13] çāre nedür?" Hażret-i Resūl eyitdi: "Ey Fātıma ġam çekme ki Hażret-i İzid anlarun hıfzına bizden evlādur."[14] Pes du`ā kıldı ki:" İlāhī ol şeh-zādeleri eger deryāda ise zevrak-ı `ināyetle kenāra getür [15] ve eger sah-

Ü106b rāda ise bedraka-ı hidāyetle menzile yetür." Fi'l-hāl/Cebra'īl nüzūl idüp eyitdi:" Yā Resūlallāh[16] anlar efāżıl-ı ehl-i dünyā

S126a ve e`āzım-ı ehl-i/`ukbādur ve vālidleri anlardan a`lādur hiç ġam çekme kim [17] ol şeh-zādeler Benīü'n-Neccār hāzīresinde ā-sāyişdedürler ve Hażret-i İzid iki firişte anlarun[18] hıfzına müvekkel idüp bāl ü perlerün anlara ġıtā ve firāş idüp hıd-

T82b metlerine meşġūldürler. Hażret-i[1] Resūl ol hażīreye revān o-lup İmām-ı Hasan'ı götürdi ve İmām-ı Hüseyn'i bir firişte gö-türüp[2] gelürken Ebū Eyyūb-ı Ensārī firiştevi ihsās itmeyüp

B151 tasavvur itdi ki şeh-zādelerün ikisi[3]/dahı Resulullāh'dadur tarahhum kılup eyitdi: "Yā Resūlallāh bu iki şeh-zādenün birin bana vir ben[4] götüreyüm ki hażretünüze sebük-bārlık hāsıl ola." Hażret-i Resūl eyitdi:" Ey Eyyūb bunlar mükerrem[5] lerdür dün-

yada ve muhteremlerdür 'ukbada, validleri kendülerinden eşref ü efdal." Pes canib-i(6) sahabeye teveccüh kılup eyitdi:" Ya kavm haber vireyüm size ki cedd ü cedde cihetünden eşref kimdür?" (7) didiler:"Kimdür ya Resulallah?" Buyurdı ki:" Hasan ve Hüseyn ki ceddleri resul ve ceddeleri Hadice-i(8) bint Hüveyled'-dür eşref-i kabayil-i 'Arab ." Didi:" Haber vireyüm valid ve valide cihetinden kimdür eşref?" (9) Didiler:" Kimdür?" Didi Hasan ve Hüseyn ki validleri 'Ali ibn Ebu Talib'dür ve valide-

S126[b] leri Fatıma bint(10) Resulallah." Didi: " Haber vireyüm ki hal ü hale cihetünden kimdür eşref?" "Kimdür?" Didiler, didi:" Ha-

Ü107[a] san ve(11) Hüseyn ki halleri Kasım/ibn Resulallah'dur ve haleleri Zeyneb bint Resulallah."Didi: "Haber(12) vireyüm size 'amm ü 'amme cihetünden kimdür eşref?" Didiler: "Kimdür?" Didi: "Hasan ve Hüseyn ki 'ammları Hazret-i(13) Tayyar ve 'ammeleri Ümm Hani bint Ebu Talib." Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Kandedür beyle bir şereflü neseb
Ma'den-i(14) fazl-ı 'izz ü 'ilm ü edeb
Sıfat-ı Hazret-i Hüseyn ü Hasan
Cümle-i kayinatadur ruşen
Ol biri(15) nakd-i pak-i Mustafavi
Bu biri nur-ı çeşm-i Murtazavi
Ol biri bedr-i asuman-ı kemal
Bu biri(16) serv-i cuybar-ı cemal
Ol biri afitab-ı evc-ı yakin
Bu biri gülbün-i hadika-i din
Her biri bir(17) hüma-yı cilve-nüma

رفع الله اقتدارهما

Rivāyetdür ki İbn Zübeyr'le seferde iken bir gün bir[18] nahl-istāna yetdiler ki nahllerinde eser-i tarāvet kalmamışdı, anda karār dutup İbn Zübeyr ārzū kıldı ki[1]:"N'olaydı bu dırahtlarda rutab zāhir olaydı." Hażret-i İmām Hasan rūy-ı niyāz dergāh-ı bī-niyāza dutup[2] du'āya iştigāl idüp du'āsı icābete yetdi, fi'l-hāl bir nahle tarāvet peydā kılup rutab zāhir[3] itdi, ba'żı şekkāklar .. anı sihre haml idüp Hażret-i İmām eyitdi:" Bu sihr degül ammā eser-i feyż-i Hażret-i[4] Resūlullāh'dur. El-kıssa ol şeh-zādelere/mensūb olan kerāmat ü velāyāt ihāta-i hasra gelmez[5] ve bu muhtasarda merkūm olmaga kābil olmaz. Şi'r:

T83[a] S127[a] B152

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Ü107[b]

/Hasan vasfına yokdur hadd ü gāyet
Vefā[6] kılmaz ana hasr-ı rivāyet
Sözi zikr-i saf -ı her encümendür
Delīl-i hüsni ol bes kim Hasan'dur

[7] Ammā rāvī-i ahbār-ı ciger-sūz ve hāvī-i āsār-i gam- endūz bu tarīkle ol şeh-zādeyi 'ālem - penāhun[8] vakāyı'-i ahvālinden haber virmiş ve bu sürūdla zemzeme-i ahbār-ı şehādetin mesāmi'-i ehl-i rūzgāra[9] yetürmiş ki çün Hażret-i Şāh-i evliyā serīr-i hılāfeti ol Hażret'e teslīm idüp ahkām-ı şer'iyye[10] nefāzın ana tevfīż itdi nevbet-i siyāset-i ümmet tedrīcle ol pādişāh-ı rif'at dest-gāha[11] yetdi. Ol Hażret şerāyit-i ta'ziyet edāsından sonra hās ü 'āmı cem' idüp paye-i minberi kudūm-ı[12] şerīfiyle müşerref kılup kāyim-makām-ı Hażret-i Mustafā ve nāyib-menāb-ı Hażret-i Murtażā lisān-ı[13] belīğ ve zebān-ı

S127[b] fasihle bir hutbe āgāz itdi ve mev'izasından sonra nidā kıldı ki: "Ey sükkān-ı(14) serā-perde-i hükm-ı şerī'at ve ey huzzār-ı hatīre-i takvā ve teharet benem ibnü'l-beşīr, benem
Ü108[a] ibü'n-nezīr benem vāris-i (15) sultān-ı taht-ı risālet,/benem cā-nişīn-i hākim-i mülk-i velāyet, cedd-i pāküm size dīn-i Hakka da'vet itdi(16) ve valid-i büzürgvārumdan size sa'ādet-i hidāyet yetdi hālā ben dahı sizi anlarun tarīkine ihdā (17) kıluram ve muhakkak bilün ki bana iktidā anlara ittibā'dur ve bana muhālefet anlara imtinā'dur." Bu hāle(18) mukārin 'Abdullāh 'Abbās ayağa durup eyitdi: "Ey kavm bu mahdūm-zāde ferzend-i Resul-
T83[b] ullāh'dur(1) sizden ikrār-ı tav'-ı imāmet ve izhār-ı bey'at ister ne dirsiz ?" Cemi'-i huzzār-ı meclis feryād itdiler ki (2) سمعنا واطعنا kayide-i bey'at tamām oldukdan sonra İbn Mülcem'i hāzır idüp eyitdi: "Ey bed-baht Hazret-i(3) 'Alī sana ne yamanlık itmişdi?" İbn Mülcem eyitdi: "Ey şeh-zāde olacak vākı' oldı imdi eger icāzetün olsa(4) hākim-i Şām ki mesnedüne sāhib-i da'-
B153 vādur anun katlin kabūl iderem."/Hazret-i İmām-ı Hasan tatvīl -i kelāma(5) fursat virmeyüp bir darble ol pelīdi helāk idüp
S128[a] buyurdı ki cesed-i pelīdin ihrāk itdiler. Ol(6) cānibden hātır tesellī itdükden sonra nizām-ı mülk ü millet ve nesak-ı ahkām -i dīn ü devlet iştiğālinde (7) olup endek zamānda otuz bin mücāhid bey'ate girdi ve cemi'iyyet-i 'asākir-i nusrat- meāsir mesned-i hilāfete(8) revnak virdi. Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Buldı hurşīd-i cihān-tāb-ı hilāfet irtifā'

Şu'le-i 'ālem fürūzı(9) saldı her cānib şu'ā'

Bu haberden hākim-i Şām mütezelzil olup altmış bin mübārizle

müteveccih-i[10] hifz 'Irāk oldı ve Hażret-i İmām-ı Hasan dahı kırk bin mücāhidle Kūfe'den çıkup istikbāl tarīkiyle[11] 'Abdurrahman diyerin muhayyem-i hıyām-ı nüzūl-ı ordū-yı humāyūn kıldı.

Ü108[b] Ol menzilden Kays bin Sa'd'ı/iki[12] bin nām-dārla talī'a-i sipāh-ı zafer-penāh idüp kendü müte'akıb revān oldı. Merhale merhale giderken[13] sābāt-ı Medāyin'e yetdükde istirāhat tarīkıyle bir niçe gün tevakkuf itdi çün şeh-zāde ekser-i evkātde[14] zikr iderdi ki:" Ben ihtiyārla mürtekib-i husūmet olmazam ve kimse ile saltanat-ı dünyā içün münāza'a[15] kılmazam." Hevā-yı nehb ü ğāret içün cem' olan leşker şeh-zādenün tevakkufından gümān itdiler ki anda[16] muhārebe meyli yokdur, bu endīşe 'akīdelerin fāsıd idüp muvāfık iken muhālif oldılar ve itāle-i[17] ey-

S128[b] yādi tağallub idüp cemī'-i/ esbāb-ü cihādın yağma kıldılar ve Hażret-i şeh-zāde ba'żı havāsla müteveccih-i[18] Medāyin olup giderken Hazric bin Dahiyye-i Esedī ki çokdan mutarassıd-ı

T84[a] fursat-ı āzār olup kemīnde[1] idi fursat bulup şeh-zādeye bir zahm urup ba'żı mülāzımlar dutup anı pāre pāre[2] kıldılar ammā Hażret-i İmām ol zahmdan ğayetde münzecir olup Medāyin'de kasr-i ebyaż nüzūl[3]-ı iclālle müşerref kılup cerrāhlar mu'ālecesine iştiğāl itdiler. El-kıssa şah-zāde mu'āvenetine ve [4] mutāva'atına i'timād itdügi ehl-i Kūfe'de vefā görmeyüp

الصلح خير muktezāsınca hākim-i Şām'la[5] ba'żı şürūt üzerine ki

B154 tafsīl anūn mūcib-i/melāldür musālaha kıldı Medīne'ye müteveccih oldı. Rivāyet[6]dür ki bir gün 'Alī bin Temīr-i Hemedānī Medīne'de ol Hażret'e eyitdi: " Yā ibn Resūlullāh Mu'āviye musālahasına[7] senden rıżā münāsib degüldi." Cevāb virdi ki:"Ey 'Alī biz gencine-i hikmet hızāne-darlarıyuz ve[8] meydān-ı ve-

layet şeh-süvārlarıyuz bize ma`lūm olan size mestūrdur ve biz idrāk itdügümüz[9] esrār sizün idrākünüzden dūrdur. Henüz iki cānibden cidāl ü kıtāl içün müheyyā olan[10] leşkerüñ va`de-i hūn-rīzi tevakkuf ve te'hīrdedür vakitsiz teveccühlerine/ Hākim-i Każā rıżā virmez[11] ve hıl`at-i hūn-ābe hızāne-i hikmetden Hüseyn-i mazlūma virilmişdür benüm ikdāmumı zamāne revā görmez,[12] arsa-ı heycāda Hüseyn içün saf-ı kıtāl müretteb iden bezm-i belāda benüm içün zehr-nābdan cām-ı leb-ā-leb[13] müheyyā kılmışdur ve Hüseyn-i mazlūma `Irāk'da mülāzemet-i Murtażā mukarrer olındukda bana Medīne'de mülāzemet-i[14] Mustafā mukadder olmışdur." Şi`r:

(Mef`ūlü Fā`ilātü Mefā`īlü Fā`ilün)

Fermān-berüz muhālefete yokdur mecālümüz

Her hükm kim olur[15] Samed-i kār-sāzdan

İltür beni Hicāz'a mukīm-i `Irāk iken

Ol kim sürer Hüseyn'i `Irāk'a Hicāz'dan

[16] Fi'l-vākı` her emr bir vakte mahsūsdur ve her vakt bir emre mute`allik-i bī-tekellüf eger Mu`āviye'nün mu`āsırı[17] Hüseyn olsaydı salāh-ı zamān muktezāsınca musālaha itmek mukarrer idi ve eger Yezīd'le İmām-ı Hasan mukābele[18] kılsaydı mukātele itmek nā-müyesser idi ve her birinün makāmı ezelden mukadder idi ve bidāyetden mukarrer.[1] Şevāhidü'n-Nübüvve'de mestūrdur ki Hażret-i Īzid Beni Ümeyye mülkin Hażret-i Resūl'e/ `arż itdükde Hażret-i [2] Resūl gördi birbirinün `akabince minbere çıkarlar bu hālet ol Hażret'e düş-vār gelüp mütefekkir oldukda[3] tesliye-i hātır içün sūre-i انا اعطيناك الكوثر nüzūl itdi ki `ibāretinde olan elf şehr-i Benī[4] Ümeyye'nün mülkine müş`irdür garaż bu ki mülk-i fānī

S129a T84b Ü109b S129b

'ivażına anlara Havż-i Kevser virülmişdi. Ve bir rivāyetdür[5]
ki İmām-ı Hasan musālaha itdükden sonra Medīne'ye müraca'at
B155 kıldukda/erbāb-ı 'adāvet tahrīk-i silsile-i [6]fitneden te-
vehhüm idüp ol Hażret'ün def'ine ve ref'ine ikdām idüp ba'żı
fesād ehline engīz[7]itdiler ki ol Hażret'ün Basra'da vākı' o-
lan ehibbāsından otuz sekkiz nefer mü'min-i muvahhidi bahane
ile[8]katl idüp envā'-i kabāhat zuhūra getürdiler. Hażret-i İ-
mām ol hālete ittilā' buldukda 'Abdullāh[9]'Abbās ile mütevec-
ci-i Dımışk olup reh-güzārı Mūsul'a düşüp Sa'd-ı Mūsulī teş-
rīf-i şerīfinden haber-[10]dār olup istikbāle çıkup nihāyet-i
i'zāz ü ihtirāmla hıdmetler kılup şāh-zāde bir niçe gün[11]anda
istirāhat görüp andan müsāfir olup diyār-ı Dımışk'a yetdükde vā-
lī-i Şām eşrāf ü ekābir-i[12]Şām'la istikbāle gelüp kemāl-i i'zāz-
la şehre getürüp merāsim-i hıdemātında mübālağalar kıldı ve
Ü110ª Hażret-i İmām [13]hātırında olan każiyyeleri şerh/idüp münāsib
cevāblar aldı .El-kıssa hıtta-ı Dımışk'dan yine[14]Mūsul'a mürā-
ca'at kıldukda bu nevbet Sa'd menziline nüzūl itmeyüp Hasan nām
bir āşināsının menziline[15]kadem basdı ve dā'iye kıldı ki bir
S130ª niçe gün Mūsul'da tarh-ı ikāmet bırakup istirāhat bula,gürūh-ı[16]
a'dā ki hemīşe mutarassıd-ı fursat idi ol mizbānun 'akīdesin
va'de-i mālle Hażret-i İmām'dan[17]munharif kılup şīşe şīşe ze-
hirler irsāl itdiler ki mat'umātında ve meşrūbātında müyesser
oldukça[18]memzūc idüp vire, ol bed-baht üç nevbet Hażret-i İ-
T85ª mām'a zehr virdi ammā bakā-yı müddet-i hayāt[1]māni'-i te'sīr
olup eser-i tamām itmedi ammā mūcib-i tağayyür-ı mizāc olup
tab'-ı şerīflerin mükedder iderdi [2]ve ol mīzbānun ahvāline
Hażret-i İmām muttali' oldı ammā iżhār idüp infi'āl virmezdi.Beyt:[3]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Āh kim dünyāda bir yār-ı muvāfık kalmadı

Ġam-güsār ü mūnis ü ġam-ḫvār ü müşfik kalmadı

(4)Ve her nevbet ki şāh-zāde tekessür-ı mizāc peydā kılurdı du'ā berekātıyla sıhhate mübeddel olurdı, mīzbān(5) 'āciz olup sūret-i hāl 'arż itdi ki:" Üç nevbet zehr virdüm eser kalmadı." Bu nevbet bir(6) şīşe-i zehr-i helāhil irsāl itdiler ki

B156 /eger Hażret istişmām-ı rāyihasın kılsa fenādan amān bulmaz(7) ve eger safha-i vücūda sūretin çekseler nesīm-i hayāt kāyināta güzer kılmaz. İttifākā ol kāsıd-ı erbāb-ı(8) mefāsid gelürken

Ü110b /istirāhat içün bir menzilde düşüp mest-i ḫvāb oldukda ba'żı

S130b sıbā' ü(9) behāyim anı helāk idüp bu hāle mukārin Hażret-i İmām'un bir mülāzımı gelürken ol maktūlı görüp(10) ve ol şīşe ve nāmeyi alup Hażret-i İmām'a getürdi, Hażret-i İmām mütāla'a kıldukda mūcib-i ḫacālet-i(11) mīzbān olmasun diyü pinhān itdi ammā Sa'd-ı Mūsulī Hażret-i İmām'un reng-i mübārekin ġażabdan(12) müteġayyir görüp hakīkat-i mektūb su'āl itdükce Hażret-i İmām meşġūl-ı ehādis-ü tefāsir olup(13) ol sırrun ifşāsına raġbet itmezdi. 'Ākıbetü'l-emr Sa'd-ı Mūsulī Hażret-i İmām'un musallā-yı şerīfi(14) altından ol nāmeyi bir takrīble alup mutāla'a itdükde ġāyetde mużtarib olup Hażret-i İmām'(15)dan icazetsiz meclisden daşra anı hāżır idüp eyitdi: " Ey bed-baht Mustafā ve Murtażā ve(16) Zehrā'dan sana ne ta'addī vākı' olmışdı?"Ol bed-baht eyitdi:"Hāşā anlar mahż-ı mekārimdürler(17) Sa'd eyitdi: "Ey bī-devlet pes ne ba'is oldı ki evlādına kasd idersin ve ol nāme ve zehri(18) izhār itdi. Ol bed-baht inkār itdükde buyurdı ki mülāzımlar envā'-ı ihānetle ol pelīdi(1) helāk itdiler.

T85b Ammā Hażret-i İmām münkesir ü münzecir Mūsul'dan çıkup Medīne'-

S131[a] 'ye teşrīf buyurdı(2), ittifākā Mervān-ı hakem anda idi ol bed-baht zāhiren Hażret-i İmām'a izhār-ı mahabbet iderdi ammā(3) bātında tarīk-i 'adāvete sülūk idüp hemīşe def'inün tedbīrinde

Ü111[a] idi./Bir gün Ansūne nām(4) bir dellāliyye eyitdi: "Ey Ansūne, Ca'de bint Eş'as Hāzret-i İmām Hasan'un harem-i muhteremidür ve bilürem ki(5) Hasan'un müte'addid ezvācı olmağın hātırı anun tarafından cem' degül, fi'l-vakı' hayfdur ki ol hüsn(6) ü cemāliyle evkātı żāyi' geçüp müddet-i 'ömrinde ihtiyār ve iktidār bulmaya ve ben istimā' itmişem ki Yezīd (7) bin Mu'ā-

B157 viye kerratla zikr iderdi ki:"Anun tezvīci bana ensebdür. Ey Ansūne eger Ca'de'nün mizācın(8) İmām-ı Hasan'dan münharif idüp bu mühimmi kifāyet idecek olsan cemī'-i murādun husūline kefīlem." Ansūne-i(9) rū-siyāh ol emri kabūl idüp andan çıkup İmām-ı Hasan serāyına teveccüh itdi. İttifākā Hażret-i(10) İmām ol gün ihvān ü ensābla seyre gitmişdi Ca'de tenhā idi ve Medīne'de Esmā'yla ma'rūf(11)dı, Ānsūne-i mel'ūne āğaz-ı tekellüm kılup her cānibden mukaddimeler tertīb idüb takrīble ızhār-ı(12) müdde'ā kıldı ki : "Ey bānū-yı mükerrem ve ey ha-

S131[b] tūn-ı mu'azzam el-minnetü lillāh dāmen-i kemāl-i cemālün ğubār-ı naksdan(13) mu'arrā ve cemī'-i esbāb-ı kemālün müheyyādur hālā senün ol vaktündür ki hemīşe silsile-i cem'iyyetün muntazam(14) olup meclisün āyn-ı 'işretden hālī olmaya ve mutlak nesīm-i tefrika gülşen-i cem'iyyetüne güzār kılmaya ne(15) münāsibdür bu ki evkātün bir zāhid hıbālesinde sarf ola ki ekser-i evkātı 'ibādetde sarf(16) olup güşe-i mihrābı

Ü111[b] ebrū-yı mukavvesden ahsen bile ve dereçāt-ı minbere/silsile-i zülf-i mu'anberden yegrek(17) teveccüh kıla, husūsā ki her

iki günde bir mahbūbeye meyl idüp tarīk-i 'akd ü talāka 'ādet itmişdür(18) ve çok 'avratlara elem-i müfārakatı yetmişdür." Ca'de ki ol kelimātı işitdi ve ol güftār-ı nā-sevāba kulak(1) dutdı münāfık-zāde idi ve ābā vü ecdādı Murtażā tīgıyle dünyādan gitmişdi. Lā cerem cibilletinde(2) olan eser-i nifāk mütcharrik olup ābā ve ecdādunun intıkāmın almaġa muttasıl* mukīm-ı mekmen- ı intizārdı(3) Bu sözlerden müte'essir olup ve intıkāmun fursat bilüp eyitdi:" Ey Ānsūne tarīk-i tedārik nedür?"Ānsūne(4) eyitdi: " Ey hatūn muhakkak bilmiş ol ki Yezīd bin Mu'āviye bu hıdmet mukābelesinde seni mutasarrıf-ı hükm-ı(5) hılāfet idüp mukaddim-i havātīn-i harem-serā kılur

T86[a]

hālā tedārik oldur ki İmām-ı Hasan def'ine ikdām(6) idesin."

S132[a]

Ca'de-i bī-vefā Hażret-i İmām'un kasdına kemer-i kīn baġlayup ve Ānsūne ol menzilden çıkup(7) Mervan'a hāl 'arż itdükde Mervan bir mikdār zehr irsāl idüp Ca'de ol zehri(8) engebine memzūc idüp Hażret-i/İmām'a virdi. Hażret ol 'asel-i mesmūm tenāvülinden bī-huzūr olup(9) istifrā' idüp ravża-i Resūlullāh üzerine varıp 'arż-ı niyāz itmekle şifā buldı(10) ammā Ca'de'ye bed-gümān olup anun menziline tereddüd itmez oldı. Bir dahı tevakkud-ı ahvāl(11) tarīkiyle Ca'de'nun menziline güzār itdükde Ca'de eyitdi:" Yā İmām Medīne hurmālıġından bir mikdār rutab(12) getürmişler raġbet itmez misin?" Hażret-i İmām/rutaba rāġıb idi buyurdı ki:Getür." Hāżır oldukda (13) Ca'de'ye emr itdi ki: "Sen dahı müfārakat kıl." Ca'de mesmūm olmayan rutabdan tenāvül kılup(14) Hażret-i İmām mülāhaża kılmayup rutab-ı mesmūmdan yeddi dāne rutab tenāvül kıldı , yine mizācı(15) müteġayyir olup eyitdi:" Ey Esmā bu rutabdan mizacum müteġayyir oldı hikmet ne-

B158

Ü112[a]

dür?" Ca'de envā'-ı 'özrle[16]ref'-i gümān idüp Hazret-i İmām ane-

S132[b] dan çıkup yine ravza-ı Resūlullāh ki dārü'ş-şifā-yı ehl-i dert[17]dür teveccüh kılup şifā bulde. Bir gün ihvān ü ansābın cem' idüp eyitdi: "Ey 'azīzler ben bu[18]şehre geldügüm zamāndan bu güne dek bir dem rāhatdan dem urmadum ve bir sa'at

T86[b] istirāhat[1]görmedüm, salāhum oldur ki Mūsul'a varup tebdīl-i āb ü hevādan temettu' bulam ve bu dām-ı küdūretden[2]ola ki āzād olam." Pes İbn 'Abbās ve ba'zı havāsla müteveccih-i Mūsul olup ve ol buk'a-ı mübāreke yetüp[3]tarh-ı ikāmet bırakdukda āvāze-i vusūl-ı mevkib-i humāyūnı Şām'a yetüp mahrūsa-ı Dımışk'da bir a'mā[4]varidi ki düşmen-i hānedān-ı Haydar-ı Kerrār'dı vusūl-ı makdeminden haber-dār olup dil-i pür-kīne ile[5]Mūsul'a teveccüh kılup nevk-i 'asāsın zehrle sīr-āb idüp Hazret-i İmām'un mülāzemetin ihtiyār itdi.[6] Bir gün 'asāsın her yire basup tereddüd iderken ittifākā nevk-i 'asāsın Hazret-i İmām'un mübārek ayağına[7]irişdi. Ol hāleti ihsās idüp kuvvet kıldı ve

Ü112[b] ol nevk-i 'asā-yı zehr-ālūdla/Hazret-i[8]İmām'un pāy-ı mübārekin mecrūh kıldı, ol gāyetde ki Hazret-i İmām āh idüp ayakdan

S133[a] düşdi.[9] 'Abdullāh 'Abbās ve ba'zı muhlisler istediler ki ol bī

B159 -basīrete siyāset göstereler. Hazret-i İmām māni' olup[10]/mürāfa'asın kıyāmete bırakdı. El-kıssa Mūsul'da dahı eser-i rāhat bulmayup āzār-ı dem-ā-dem çeküp dirdi: Şi'r

(Rubā'ī-Ahreb)

Derdā ki demī dem urmadum rāhatdan
Kurtılmadum endūh u gam ü mihnetden
[12]Her buk'ada kim meyl-i ikāmet kıldum
Ol buk'a mükedder oldı bir āfetden

El-kıssa ol zahmun[13] mu'ālecesine cerrāhlar getürdiler, cerrāhlar gördükde eyitdiler:" Bu zahmun sinānın zehrle sīrab itmişler."[14] Ol cerāhate on beş gün mikdārı tedbīrler idüp şeh-zāde ol zehrden necāt buldı ve ol[15] a'mā intıkāmın alup Mūsul'dan çıkup Dımışk'a giderken 'Abbās 'Alī üzerine havale olup 'asāsın[16] elinden alup yine ol 'asāyla ol mel'ūnı helāk itdi. Rivāyetdür ki şeh-zāde Mūsul'da dahı[17] karār dutmayup yine Medīne'ye müteveccih oldı ammā Ca'de'nün serāyına tereddüd itmeyüp anun küdūretin[18] ziyāde kılmağın peyveste muntazır-ı fur-

T87[a] sat idi tā ki şeb-i cum'a Safer ayınun igirmi dokuzında bir[1] mikdār elmās-ı sūde alup Hazret-i İmām olan menzile müteveccih

S133[b] oldı ve hātırında mukarrer itdi[2] ki eger görseler izhār-ı şevk ü tahassür kıla ve eger görmeseler müdde'āsın hāsıl idüp ber-mu-

Ü113[a] rād/ola.[3] Manzara üzerine geldükde gördi ki şeh-zāde meşğūl-ı hvāb ve etrāf ü cevānibde olanlar ğāfil[4] sākin sākin bālīn-i mübāreki üzerine gelüp gördi su içdügi kūzenün ağzı mahtūmdur[5] elmās-ı sūdeyi kūze üzerinde olan harīr üzere koyup müteharrik itdükce harīrden geçüp[6] suya memzūc oldı ve ol bed-baht sur'atle mürāca'at idüp menziline gitdükde şeh-zāde bīdār[7] olup Zeyneb'e eyitdi:" Ey hemşīre-i 'azīze hālā vakı'amda gördüm ki ceddümi bana izhār-ı iştiyāk itdi[8] bir mikdār su vir ki āteş-i firāka teskīn vireyüm." Zeyneb ol kūzenün mührin açup İmām[9] eline virdükde Hazret-i İmām ol kūzeden bir curà nūş itdükde elmās-ı sūde ecza-yı cigerin[10] den rişte-i rābıtayı kat' idüp pāre pāre kıldı. Hazret-i İmām eyitdi:" Āh bu ne şerbet-i nā-sāz-kārdı[11] ki derūnuma āteş bırakdı ve bu ne

B160 cur'a-ı nā-hoş-güvārdı ki cān ü cigerüm yakdı. Hem ol/sā'at[12]

Hażret-i Ḥüseyn'i ḥāżır idüp eyitdi:" Ey birāder-i ʿazīz. Şiʿr:

(Rubâî - Ahreb)

Zehr-i ġam-ı rūzgār kār itdi bana
Gör bu sitemi ki rūzgār itdi bana
Her zulm ki żımnında idi devrānun
İẓhāra getürdi[14] āşikār itdi bana

Maḫfī ve mestūr olmaya ki ḥālā ceddümi vāḳıʿamda gördüm elümden dutup riyāż-ı[15] bihişti bana ʿarż idüp buyurdı ki :" Ey ferzend

Ü113b beşāret sana ki dām-ı/belādan necāt bulduñ [16] ve miḥnet-i zamāneden ḫalāṣ olduñ yarın benüm ḥużūrumdasın." Bīdār oldukda bu kūzeden bir[17] şerbet su içdüm cigerüm doġrandı gūyā ki zamān-ı riḥletdür, ḥalāl it." Hażret-i Ḥüseyn giryān olup[18] ol kūzeyi eline alup istedi ki imtiḥān içün tecerruʿ ide. İmām

T87b -ı Ḥasan elinden aldı ki :" Be nüm[1] naṣībümdür sana müyesser olmaz ." Ve yire urdukda ol kūze sınup ol zehr tökilüp ecẓā-yı arżiyye[2] te'sīrinden şaḳ şaḳ olup cūşa geldi. El-ḳıṣṣa şeh-zādenün ciger-i mübāreki yetmiş pāre olup[3] ḥulḳ-ı şerīfinden tökildi. Şiʿr:

(Mefʿûlü Fâʿilâtü Mefâʿilü Fâʿilün)

Ser-sebz ḳıldı gülbün-i baġ-ı velāyeti
Sīrāb-ı zehr-i nāb ḳılup cevr-i[4] rūzgār
Ol sebz gülbün üzre dil-i pāre pāreden
Ḳıldı bahār-ı ḥādiṡe berg-i gül āşkār

[5] Ol dem ki āfitāb-ı zerrīn-fām felek-i mīnā-fāmda irtifāʿ-ı maḳām buldı ol Ḥażret'ün reng-i[6] mübāreki zümürrüd-fām olup eṭrāfında olan ehibbādan su'āl itdi ki:" Benüm rengüm ne gūnedür?" Didiler:"Sebz[7] dür." Ḥażret-i Ḥüseyn'e baḳup eyitdi: "

صدق يا رسول الله Huzzār-ı meclis istifsār-ı mażmūn itdükde eyitdi:[8] Cedd-i büzürgvārum bir gün buyurdı ki: " Ravża-i cinānda seyr iderken ehl-i `ālemiñ bir bir makāmların baña[9] `arż itdiler, iki kasr gördüm biri la`lden ve biri zümürrüdden ki şu`aları āfitāb-ı tābāne[10] ta`n iderdi. Rıdvān'dan su'āl itdüm ki bu kasr kimlere mensūbdur?" Didi: "Biri İmām-ı Hasan'uñ ve[11] biri İ-

Ü114[a] mām-ı Hüseyn'ündür." "Āyā ihtilāf-ı/levne sebeb nedür?" Rıdvān hāmūş olup ben mübālağa kıldukda[12] Cebra'īl eyitdi: "Yā Resūlallāh Rıdvān şerm ider ben `arż ideyüm, kasr-ı zümürrüd-gūn İmām-ı Hasan'a müte`allık[13] dur anun`çün ki vakt-ı vefāt zehr

B161 içüp reng-i zümürrüd/fāmla dergāha gelür ve kasr-ı gül-reng İmām-ı Hüseyn'e[14] mensūb anun'çün ki tīğ-ı āb-darla ğark-ı hūn olup bihişte teveccüh kılur." Şi`r:

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

Nem-i tavaşşuh-ı[15] zehr ile reng kıldı `ayān
Safā-yı safha-ı āyīne-i `azār-ı Hasan
Meger ki cur`a-i zehr idi katre-i[16] bārān
Kim anda itdi `ayān sebze lāle-zār-ı Hasan

S135[a] Şevāhid'de mestūrdur ki İmām-ı/Hasan zehrle[17] müteğayyirü'l-hāl oldukda Hüseyn su'al itdi ki:" Ey birāder-i[18] mihr-bān ben bildügümi sen dahı bilürsin ammā ğammāzlık bizden zāhir

T88[a] olmak münāsib degül hem sabr evlā[1] ve ensābdur." Faslü'l-Hitāb'da Hvāce-i Pārsā'dan nakldür ki:" Hasan'a altı kerre zehr virdiler[2] te'sīr itmedi, `akıbet elmās-ı sūde eser kıldı." Rivāyetdür ki İmām-ı Hasan ol sırrı melāya bırakmayup[3] hafāda Ca`de'ye eyitdi:" Ey yār-ı nā-mihr-bān ve ey bānū-yı cefā-kār-ı āzār-ı resān n'oldı ki hakk-ı[4] hıdmetüm ferāmuş kılup hürmetüm

dutmaduñ ve cedd ü babam hürmetin ri'ayet itmedüñ?Hala ben se-
nüñ mürafa'anı(5)divan-ı haşre bırakdum dünyada seni rüsva it-
megi münasib görmedüm ve sana azar yetürmedüm(6)amma bilmiş ol
Ü114b ki her murad içün ki bu şuğle ikdam itdüñ ise/ol murada dest-rest
bulmazsın ve her(7)kam içün ki bu dalaleti kabul itdün ise andan
behre-mend olmazsın." Bu mu'atebeden sonra Hażret-i(8)Hüseyn'i
ve sayir evladın ve ashabın hażır idüp takva ve taharete va-
S135b siyyet kılup Ümm Gülsüm'e eyitdi:(9)"/Ey hemşire Kasım'ı getür."
Kasım hażır oldukda elinden dutup İmam-i Hüseyn'e teslim idüp
eyitdi:"(10)Ey birader fulan kızunı bu ferzendüme viresin va'-
desi irişdükde." Bu hal Safer ayınuñ (11)igirmi tokuzıncı gice-
sinde idi. Rivayetdür ki gicenüñ bir sülusı geçdükde nergis-i
şehlasın açup(12)İmam-ı Hüseyn'e bakup eyitdi:" Ey Hüseyn bu
evladumı sana tapşurdum ve seni Vacibü'l-Vücud'a ve kelime-i
(13)şehadet zeban-i mübarekine cari olup devlet-i bakaya fayiz
oldı. انا لله و انا اليه راجعون(14)Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Serv-i kaddi çemen-i Huld'e hıraman oldı
Hur ü ğılmane ruhı şem'-i şebistan oldı
B162 (15)Cevher-i zatı olur/husn-ı 'alayıkdan pak
Mahrem-i bar-geh-i rahmet-i ğufran oldı
Gerçi ol(16)hatır-ı cem'ile sefer kıldı veli
Dil-i ahbab-ı firakında perişan oldı
Merdüm-i dide-i erbab-ı nazar(17)eşk düküp
Nem-i eşkiyle gönül evleri viran oldı

Cemi'-i ihvan u uhuvvat ağaz-ı ta'ziyet kılup(18)ol Hażret'e
techiz ü tekfin müterreb itdükden sonra makbere-i Bakı'a 'da

T88[b] ceddesi Fātıma bint Esed mücaveretinde(1) defn itdiler ve `ömr-i
S136[a] şerīfi esahh-ı ekāville kırk yedi yıldur. Rivāyetdür ki merā-
Ü115[a] sim-i ta`ziyetden sonra Mervān(2) Hākem endīşe kıldı ki eger/ Hü-
seyn İmām-ı Hasan kātilin tefahhus idüp şīşe-i zehr ü elmās kıs-
sāsın(3) ma`lūm idecek olursa ahvāl müşkil olur tedbīr idüp Ca-
de'ye i`lām itdi ki:" Ey(4) gāfil Hüseyn sūret-i hālünden haber
-dār olup senün tedārükündedür." Ca`de-i bī-sa`ādet الخائن خائف
muktezāsınca fi'l-hāl firār idüp kendüsin Mervān menziline bı-
rakdı ve Mervān ol bed-(6) bahtı iki nefer gulām ve üç cāriye i-
le Şām'a irsāl itdi ve keyfiyyet-i hālin hākim-i Şām'a `arż
kıldı. (7) El-kıssa Ca`de diyār-ı Şām'a yetdükde ve haber-i ve-
fāt-ı İmām-ı Hasan şiyā` buldukda vāli-i Şām buyurdı(8) ki:"Der
ü dīvār-ı Şām siyāh idüp tamāmī-i ehl-i memleket siyeh-puş olup
üç gün üç gice(9) merāsim-i ta`ziyet ve şerāyit-i musībet edā kı-
lalar. Kā`ide-i mātemden sonra Ca`de-i bed-bahtı hāżır idüp
keyfiyyet-i(10) ahbār su'āl itdükde Ca`de hakīkat-i māceräsın
mahfī kılmayup beyāna getürdi. Hākim-i Şām müte'essif(11) olup e-
yitdi:" Ey bed-baht Hudā ve Mustafā'dan şerm itmedün mi sen ki
S136[b] nakd-i Resūlullāh'a/ bu kabāhati(12) revā görürsin benüm oğlum
sohbetine ne lāyıksın."Beyt:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ey nihāl-i gülşen-i `ısyān belādur hāsılun
(13) Mazhar-ı zulm ü sitemdür cevher-i nā-kābilün
Hānedān-ı `iffet ü `ismet ne lāyıkdur sana
Mekmen-i İblīs'dür(14) dāyim hayāl-ı bātılun

Ol bed-baht bu fi`lden peşīmān olup üç gün hvār ü hvābdan
mahrūmidi,(15) dirdi ki: "Āyā bu ne fi`ldi ki benden sādır oldı

Ü115[b] ve rakam-ı خسرالدنياوالا خرة nāsiye-i a'mālüme (16)/çekildi ve nakş-ı
B163 ذلك هوالخسران المبين sahīfe-i ahvālümde zāhir oldı." Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Oldı siyāh(17) nāme-i a'mālüm ey dirīğ

Tağyīr buldı sūret-i ahvālüm ey dirīğ

Ben tāyir-i hatīre-i gülzār-ı kuds idüm

(18)Sındurdum öz elümle per ü bālüm ey dirīğ

Üç günden sonra hükm oldı ki ellerin ve ayakların bağlayup(1)
T89[a] cezīre-i Fīl'e bırakalar. Rivāyetdür ki cezīre kurbına yetdükde bir tūfān peydā olup ol bed-bahtı(2) alup cezīreye bırakdı ve min ba'd andan eser görinmedi. Beyt:

(Mefâ'ılün Fe'ilâtün Mefâ ılün Fe'ilün)

Cihān içünde mücerrebdür intikām-ı(3) zamān

Zamāne yahşiye yahşi virür yamana yaman

Fi'l-vākı' Hażret-i İmām-ı Hasan şehādeti Hüseyn-i mazlūma(4) nisbet bir musībet-i 'uzmā ve hādise-i kübrādur zīrā mūcib-i istilā-yı a'dā-yı bed-fercām ve mūcib-i indihām-ı(5) şer' ü islām
S137[a] oluḃ perde-i müvāsā ve müdārāyı çihre-i ahvālinden götürdi ve leşker-i a'dāyı ser-hadd-i(6) tuğyāna yetürdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Zehr-i a'dādan Hasan şehd-i şehādet içmeden

Bulmadı a'dā-yı dīn(7) fursat Hüseyn āzārına

'Ömrler her fitne kim pinhān iderdi rūzgār

Fitne-i katl-i Hasan oldı(8) sebeb izhārına

Hasan:T89[a]7 Hüseyn

YEDİNCİ BĀB

Ḥażret-i Sulṭān-ı Kerbelā'nun Medīne'den Mekke'ye Teveccüh İtdügin Beyān İder

(9)Bu nusha-i nāmī ki müsā`adet-i hāme-i siyeh rūzgār-ı eşk bārla zuhūra gelür ve bu nāme-i kirāmī ki(10)mu`āvenet-i kilk -i ser-geşte-i bī-karārdan tahrīr alur zafer-nāme-i sulṭān-ı Kerbelā Hüseyn İbn `Aliyy-i Murtażā'dur (11)ki derd meydanında

Ü116[a] `alem-i āh-ı ciger-sūz/çeküp ve merdüm-i dīde-i nem-dīdeden kanlar töküp cem`iyyet-i(12)cuyūş-ı beliyyāt-ı mevfūre ve ic-tımā`-ı `asākir-i mesāyib-i nā-mahsūre ile teshīr-i memālik-i eltāf-ı sübhānī(13)itmiş ve feth-i ekālīm-i `avātıf-ı ilāhī kılup saltanat-ı serīr-i takdīrde derece-i kemāle yetmiş. Şi`r:

(Mefâ`īlün Mefâ`īlün Mefâ`īlün Mefâ`īlün)

(14)Ta`ālallāh zihī sulṭān ki dergāh-ı felek kadri
Medār-ı dīn ü devlet kıble-gāh-ı ehl-i `ālemdur
(15)Ana olmış müyesser kesb-i feyż-i dünyī ve `ukbī
Ana teshīr-i mülk-i sūret ü ma`nī müsellemdür

S137[b] (16)Ve musībet-nāme-i Yezīd/pür cefādur ki şebistān-ı ġafletde tahrīk-i hevā-yı nefsle çerāġ-ı tevfīk-i sa`ādeti(17)intifā bulmış ve seyl-i Nīl-i zehārif-i dünyāyla binā-yı īmān ü İslām'ı vīrān olmış. Beyt:

(Mefâ`īlün Mefâ`īlün Mefâ`īlün Mefâ`īlün)

B164 (18)/Zihī nādān ki kadrin bilmeyüp tevfīk-i İslām'un
Metā`-ı fānī-ı dünyāya virmiş nakd-i īmānın

T89[b] Teveccüh[(1)] haşr dîvanına kalmış mülk-i dünyâdan

Tırâz-nâme-i a'mâl idüp mazlûmlar kanın

Fi'l-vâkı' ebdânından[(2)] müfârakat iden ervâha müşâhede-i ahvâl-i dünyâ mümkin olsa ve nüfûs- insâniyye inhilâl-i bedenden[(3)] sonra umûr-ı dünyâya ıttılâ' bulsa ma'lûmdur ki Hazret-i Hüseyn-i 'Alî çekdügi cefâlardan hâsıl ittügi[(4)] zamân zamân sa'âdetdür mahzûz olup tervîh-i mezâr ve ta'zîm-i evlâd ve teksîr-i menâkıbdan ve medâyihdan[(5)] kıyâmete dek ne mikdâr temettu' alur ve Yezîd-i pelîd itdügi 'amel cezâsın görüp lahza lahza teceddüd-i la'net ve te'addüd-ı[(6)] envâ'-ı ihânet ve tecerru'-ı zehr-i mezemmetden ne belâya müte'ellim olur. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Dâr-ı dünyâda bu yeter olara

[(7)] Eser-i cennet ü nişân-ı cahîm

Mahşer oldukda hod mukarrerdür

Ni'met-i bâkî vü 'azâb-ı 'azîm

Ü116[b] /Hakkâ ki[(8)] Hüseyn-i şehîdün zikr-i vâkı'a-ı şehâdeti mûcib-i tecdîd-i kemâl-i ihlâs ü i'tikâd olmağın 'ayn-ı 'ibâdetdür[(9)] ve mazlûm-ı Kerbelâ'nun tekrâr-ı vakâyi'-i musîbeti bâ'is-i

S138[a] tenbîh-i ehl-i gaflet olduğı sebebden kemâl-i/sa'âdetdür[(10)] Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Her kim ki zikr-i vâkı'a-i Kerbelâ ile

Bir nâtüvânün eyleye çeşmini eşk-bâr

Gülzâr-ı 'izz[(11)] ü câhını ser-sebz kılmağa

Ol çeşm-i eşk-bâr yeter ebr-i nev-bahâr

Egerçi zikr-i vâkı'a-i Kerbelâ takrîr iden[(12)] zebân-ı nevha-serâ berk-ı elemden bir şu'le-i cân-sûzdur ve keyfiyyet-i ah-

vāl-i şühedā tahrīr iden hāme-i(13)melālet-fezā keman -ı küdūretden bir nāvek-i dil-dūzdur ammā ol şu'le-i cān-sūz zebāna çekdükde(14)sīne-i erbāb-ı mahabbetden ğayr mevkıd-ı iltihāb bulmaz ve ol nāvek-i dil-dūz pervāze geldükde(15)esbāb-ı cefādan ğayrı nişāne kılmaz. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Tök ey müjgān ciger-kanın ki geldi girye hengāmı
(16)Gel ey eşk-i revān kim gitdi 'ayş ü 'işret eyyāmı
Getür takrīre bir bir rūzgārun sūret-i(17)hālin
Ki bilsünler nedür dünyā-ı dūn-perver ser-encāmı

Nüsha-i Şevāhidü'n-Nübüvve'de mestūrdur belki (18)cümle-i 'ālemde meşhūr ki Hazret-i Hüseyn İbn 'Aliyy-i Murtażā üçinci i-

T90[a] māmdur e'imme-i isnā 'aşereden ve künyet-i şerīfi(1)Ebā 'Abdullāh ve lakab-ı mübāreki Zekī ve Şehīd ve Sıbt olup sa'ā-

B165 det-i/vilādeti Medīne'de Hicret'ün(2)dörtinci yılında Şa'bān ayınun beşinci güninde seşenbe güni vākı' olmış. Rivāyetdür ki nihāl-i(3)hilkatleri gülşen-i sa'ādetde zuhūra gelüp hadīka-i

Ü117[a] feżā-yı vücūdı/müzeyyen kıldukda müjde-i teşrīf-i(4)kudūmı Haż-

S138[b] ret-i Resūl'e yetüp ol Hażret iştiyāk-ı tamāmla Fātıma harem-serāsına sāye-i iltifāt(5)bırakup Esmā bint 'Umeyş ki kābile idi ol cevher-i kābili Hażret-i Seyyid hużūrına getürdükde (6)ol Hażret 'Alī İbn Ebū Tālib'e eyitdi:" Yā 'Alī bu ferzend-i sa'ādet-mendi ne isimle mevsūm idersin?" Murtażā(7)'Alī eyitdi:" Ya Resūla'llāh hāşā ki ben bu maslāhatda Hażretüne takdīm idem, salāhum senündür(8)ammā hāturumda bu idi ki Hażret'ünüzle müşāveret idüp ismin ya Harb ya Ca'fer idem."Hażret-i(9) Resūl eyitdi: "Ben dahı bu tesmiyede Vācibü'l-Vücūd'a sebkat

itmezem. Bu hāle mukārin Cebra'īl(10) nüzūl idüp didi:"Ya Resūlallāh bu tıflun dahı ismin Hārūn Nebī oğlınun ismine(11) muvāfık Şepīr eyle , Şepīr lugat-ı Yūnānī'de Hüseyn'dür."
Pes hasbe'l-emr ism-i mübārekin Hüseyn itdiler(12) tedrīcle ol Hazret'ün āfitāb-ı rif'atleri gün günden āsmān-ı velāyetde derece-i irtifā' bulup(13) ve hilāl-i fıtratları hūrşīd-i risāletden iktibās-ı envār-ı feyz itmege māh-ı tamām olup cāmī'-i(14) cemī'-i fezāyil-i sūrī vü ma'nevī oldı ve her fazīletde iktidār-ı teveffük ve her ma'nīde i'tibār-ı kemāl(15) buldı. Fi'l-vākı' ne fazīlet bundan ziyādedür ki mecmū'-ı

S139a meşāhir-i eimme ve ekābir-i sādāt anun(16) neslinden olup silsile-i siyādet ana merbūt ola ve ne mertebe andan efzūndur ki tecdīd-i ta'ziye(17) sinden kıyāmete dek hakīkat-i hak ve

Ü117b bātıl temyīz bula. El-hak bir nihāl-i/nuceste ki hāk-ı tıynet-i Zehrā'dan(18) baş çeküp zülāl-i cūybār-ı şevkat-i Murtazā

T90b ve nesīm-i iltifāt-ı Mustafā'yla neşv ü nemā bulmış ola(1) ma'lūmdur ki 'ākibet ne bār virür ve bir gevher ki sadef-i batn-ı Fātıma'da nīsān-ı kemāl-ı Murtazā'dan zuhūr(2) bulup deryā-yı intisāb-ı Resūlullāh'da hāsıl olmış ola, yakīndür ki bāzār-ı hakīkatde ne kıymet(3) bula. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

B166 Ger kalem olsa kamu eşcār ü/deryālar midād
Gelmeye tafsīlle tahrīre evsāfı anun
(4) Ger 'adū hem kām-ı dil buldıysa katlinden n'ola
Cümleye meftūhdı ebvāb-ı eltāfı anun

(5) Lā-cerem her cihetden zāt-ı şerīfi iktizā-yı kemāl itmegin belā ü mihnetde dahı rütbe-i kemālin görün ve(6) makām-ı şid-

-detde dahı 'uluvv-ı mertebesin mülahaza kılun ki cemi'-i enbiya ve evliyadan mümtaz bi-mu'avin [7]ü muzahir yetmiş iki zahm-ı muhlik ile igirmi iki bin zalim arasında cidal idüp ve fevt-i ensab[8]ü evlad ıztırab virüp 'acz ü istişfa'a ba'is oldı ve ne tefrika-ı 'ıyal ve 'ceza'-ı etfal[9]ve tekeddür-ı ahval anı ıztıraba salup 'akidesi tağayyür buldı.

S139[b] Rivayetdür ki ol Hazret'ün haber-i[10]şehadeti Hazret-i Resul'e Cebra'il kerratla yetürmişdür ve ahbar-ı musibetin defe'atle getürmişdür ol[11]cümledendür bu ki ol mazlumun vilayetinden mukaddem Ümmü'l-Fazl bint Haris bir gice vakı'asında[12]gördi ki Hazret-i Resul'un a'za-yı şerifinden bir mikdar kesüp anun kinarına bırakdılar. Iztırabla[13]yukudan bidar olup Hazret-i Resul hıdmetine varup su-

Ü118[a] ret-i vakı'ayı 'arz itdükde/Hazret[14]buyurdı ki: "Ey Ümmü'l-Fazl, Fatıma hamiledür bir halef-i saliha ve ol benüm ciger-güşemdür, 'an-karib[15]mütevellid olur sen dayesi olursın." Rivayetdür ki eyyam-ı tufuliyyetde bir gün Hazret-i Resul[16]ol ma'sumı kinarına alup yüzin yüzine sürüp şeh-zadeye takaza-yı irakat zahir olup[17]kataratından bir reşha Hazret-i Resul'un daman-ı 'ismetine irişdi. Ümmü'l-Fazl ol vakı'adan eser-i[18] infi'al peyda kılup ol mazlumı 'unfla Hazret-i Resul'un kinarın-

T91[a] dan aldı bir nev'le ki tab-ı naziki[1]münzecir olup giryan oldı. Hazret-i Resul eyitdi: " Ey Ümmü'l-Fazl nişe ciger-güşemi ağlat-

S140[a] dun[2]mukarrerdür ki bu katrenün küdureti endek suyla zayil o-lur amma bu mazlumun kuduret-i[3]hatırından haturuma yeten kuduretderyalarla zayil olmaz." Bu hale mukarin Cebra'il nüzul

B167 idüp[4]eyitdi:"Ya Resulallah/Hüseyn'ün bir katre-i ab-ı didesi tökilmekden mükedder olursın, Kerbela'da[5]a'zasından yüz çeş-

me açılup bir birinden seyl-i hūn akduğın görsen hālün n'olur?" Hażret-i[6] Resūl müte'ellim olup giryān oldı. Şi`r:

(Fā`ilātün Fā`ilātün Fā`ilātün Fā`ilün)

Veh ki şāh-ı Kerbelā'nun mihnetin izhār idüp

[7] Mātemінden gösterür her yılda devrān bir nihāl

Ol bahārun lālesi hūnīn-cigerdür çāk çāk

[8] Berkı.. āh ü ra`dı efgān ebri çeşm-i eşk-bār

Ve ol cümledendür bu ki bir gün `ıyd-ı[9] neşāṭ-ı `ıydle halk-ı `ālem hurrem ve esbāb-ı cem`iyyet-i `ālem ferāhem olmışdı. Şeh-zādeler ittifākla Hażret-i Resūl[10] hıdmetine müşerref olup tażarru`la `arż itdiler ki: "Ey seyyid-i kāyināt/evlād-ı ekābir-i Kureyş elbise-i mülevven-i[11] müceddedle mübāhāt iderler biz dahı ki şecere-i bustān-ı velāyetüz nev-bahār-i iltifātundan hıl`at-i mücedded[12] iltimās iderüz." Hażret bu endīşe ile müteveccih-i dergāh iken Cebra'īl nüzūl idüp bihiştden[13] iki hulle-i kāfūr-gūn getürüp birin/Hasan'a ve birin Hüseyn'e nāmzed kıldı, şāh-zādeler ol hıl`atleri[14] rengden sāde görüp tażarru` itdiler ki: "Bizüm hıl`atümüz mülevven gerek." Hażret-i Resūl'e Cebra'īl eyitdi:[15] " Bu dā`iye sehldür yā Resūlallāh buyur su getürsünler bu hıl`atler üzerine tökeyüm sen yed-i kamer[16] şikāfla ta`sīr it, şeh-zādeler levn ihtiyār itsünler." Ol emre şurū` olındukda Hażret-i İmām Hasan[17] eyitdi: "Bana hıl`at-i zümürrüd-fām matlūbdur." Hażret-i İmām Hüseyn eyitdi: " Bana cāme-i lāle-gūn[18] merġūbdur." Fi'l-hāl istedükleri gibi müyesser olup hil`atlerin giyüp şād oldukda Cebra'īl[1] giryān oldı. Hażret-i Resūl eyitdi: " Ey ser-hayl-i melāyik benüm evlādum neşātı seni mahzūn itmek[2] bir hikmetden hālī degül." Cebra'īl

eyitdi:" Ey seyyid meger şeb-i Mi'rac bihiştde gördügün kasr-ları unutdun(3) ki İmam-ı Hasan'un kasrı zeberced-gun ve İmam-ı Hüseyn'ün kasrı la'l-fam idi, bu hil'atler levni(4) dahı ol ma'niye işaretdür, zira İmam-ı Hasan zehr içüp hin-i vefat reng-i mübareki zümürrüd-fam(5) olup ve İmam-ı Hüseyn'ün ruhsa-

B168 re-i şerifin hun-abe-i/ciger lale-gun kılur. " Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Saki-i dehr(6) iltifatı budur

Ki Hasan sagarına zehr töker

Ü119[a] /Çarh celladunun budur hüneri

Ki Hüseyn-i(7) şehide tig çeker

S141[a] Ol cümledendür bu ki İmam-ı/Taberi, Tefsir-i Kebir'de mestur itmiş ki cümle-i sahabeden(8) Dahiyye nam bir pakize suret ki-mesne ekser-i evkat ticarete gidüp geldükde Hazret-i Resul hıdmetine(9) hediyesiz gelmezdi ve tuhfesiz olmazdı ve şeh-zadeler mu'tad olmagın hergah ki Dahiyye hazır olurdı(10) her canibden astin ü giribanına el urup hediyye tefahhus iderlerdi. Bir gün Cebra'il Dahiyye suretinde(11) Hazret-i Resul'le musahabet iderken şeh-zadeler gelüp Cebra'il'i Dahiyye tasavvur idüp bi-tekellüf(12) kinarına çıkup astin ü giribanına el uzatdılar. Hazret-i Resul ol hareketden infi'al bulup(13) men' itmek sadedinde iken Cebra'il eyitdi: "Ya Resulallah bunlara mani' olma ve hareketlerin(14) bana nisbet terk-i edeb mulahaza kılma ki ben bunların hıdmetkârıyam ve çok vakı' olmuşdur ki Hazret-i Fatıma teheccüd(15) namazından sonra müteveccih-i hvab olup bunlar agaz-ı girye kıldukda Hazret-i İzzet'den bana ferman(16) yetüpdür ki bunların gehvarelerin depretüp giryelerine teskin virem ta Fa-

tıma bīdār olmaya ve müjde-i, Ş`ir:

(17) (بحر رمل)

ان فی الجنة نهرا من لبن لعلی و حسن و حسین

bunlarun sem`-i mübāreklerine ben[18] yetürmişem ve hālā kināruma çıkup āstīn ü girībānuma el ursalar `aceb olmaz ammā hayretdeem ki[1] āyā bu tecessüsden nedür murādları?" Hażret-i Resūl eyitdi: Seni Dahye tasavvur iderler / ve Dahye[2] hāżır oldukça bir hediyyeden hālī olmazdı." Cebra'īl yed-i iktidārla bihiştden bir hūşe-i engūr[3] ve bir enār getürüp anlara virdükde tenāvül tedārükinde iken bir sāyil āvāz yetürdi ki:"Ey[4] ehlü'l-beyt baña ol enār ve engūrdan nasīb havāle kılun." Hażret-i Resūl kerem-ı fıtrı[5] muktežāsınca hisse virmek istedükde Cebra'īl māni` oldı ki:" Ya Resūlallāh bu sāyil İblīs'dür[6] mīve-i bihişt aña harām iken hīle ile tenāvül itmek ister." El-kıssa İblīs memnū` olup şāh[7] zādeler mīve/tenāvül itmege iştigāl itdükde Cebra'īl giryān olup eyitdi:"Ya Resūlallāh[8] bu iki şeh-zādenün birin cān-ı zehrle ve birin tıg-ı kahrla şehīd ideler ve bunlarun musībeti saña mūcib-i[9] rif`at-ı menzilet vākı` ola.

S141[b] T92[a] Ü119[b] B169

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

Egerçi akreb-i evlādı katlünün haberi
Resūl hażretine a`zam-ı mesāyib[10] idi
Ve līk fāyide ol a`zam-ı mesāyibden
Ecell-i menzilet ü eşref-i merātib idi

Ol cümledendür bu ki bir gün Cebra'īl Hażret-i Resūl hıdmetine geldükde İmām Hüseyn ol Hażret kinārında[12] olup hulk-ı mübārekinden öpüp nevāziş kılurken Cebra'īl eyitdi:" Ya Resūlallāh bu ferzend-i[13] sa`ādet-mendi sever misin?" Hażret-i Re-

S142ª ṣūl eyitdi: نعم اولادکاند İttifāḳā Ḥażret-i Ḥüseyn'ün(14) gerden-i laṭīfinde rişte-i ḥamāyilden bir eṣer ẓāhir olmışdı Cebra'īl anā baḳup müte'ellim ve müte'emmil(15) olup Ḥażret-i Resūl eyitdi:" Ey birāder bu rişte eṣerinden ser-rişte-i melālet dutduğ

Ü120ª ġanda(16)/ḥikmet ne ola?" Cebra'īl eyitdi:" Yā Resūlallāh 'an-ḳarīb deşt-i Kerbelā'da bu maẓlūmun ~~fark~~ hulk-ı mübārekin(17) ol rişte eṣerinden ḳaṭ' idüp anā cefālar ḳılalar." Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Kerbelā deştinün āvārelerin yād(18) ḳılup

Aḫter-i eşk töküp gerdiş-i gerdūn ağlar

Çarḫdan ağlama ẓālim deyü ey ġāfil kim

T92ᵇ (1)Çarḫ bu vāḳı'ada cümleden efzūn ağlar

Ve ol cümleden budur ki bir gün Cebra'īl Ḥażret-i(2) Resūl'le muṣāḥabetde iken Ḥüseyn ḥāżır olup Ḥażret-i Resūl kinārında ḳarār dutdı Cebra'īl(3) eyitdi:" Yā Resūlallāh 'an-ḳarīb bu ferzend-i dil-bendüñi ḳatl ideler." Ḥażret-i Resūl eyitdi:" Ey Cebra'īl bu emr-i ḳabīḥ kimden ẓāhir ola?" Cebra'īl eyitdi:" Ümmet-i bī-vefālardan ẓuhūra gele." Ve cānib-i Kerbelā'ya işāret (5) ḳılup ve bir ḳabża ḫāk alup Ḥażret-i Resūl'e virdi ki:"Bu ḫāk anuñ maḳtelindendür ve anuñ ḳanıyla(6) rengīn olacaḳdur." Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

Ol la'l pāre dirdi eger ḳılmasaydı kār

Farḳına urmaz(7) idi zemīn seng-i kūh-sār

S142ᵇ Ger olmasaydı vāsıṭa-i mātem-i Ḥüseyn

Seyl-āb-ı eşk aḳıtmazda idi(8) çeşm-i çeşme-sār

Şevāhidü'n-Nübüvve'de mesṭūrdur ki Ḥüseyn-i şehīd sīneden tā

B170 ketf-i pāşebīh idi(9) Resūlullāh'a ve/Ḥasan farḳdan tā sīne. Sü-

nen-i Tirmizī'de mezkūrdur ki Hażret-i Resūl buyurmış[10] ki:" Ben Hüseyn'denüm ve Hüseyn benden." Īzid-i Ta'āla sevsün anı ki Hüseyn'i sever" Rivāyetdür ki bir gün[11] Hażret-i Resūl sahābe ile bir kūçede giderken cem'ī-i eṭfāl görüp ol cem'den bir ṭıfl

Ü120b dutup[12] elin/öpüp nevāziş kıldı. Su'āl itdiler ki: Ya Resūlallāh bu iltifātunla ser-efrāz olan ṭıfl-ı[13] reşīd ne karābetle ve nisbetle merhametüne mazhar vākı' oldı?" Hażret-i Resūl eyitdi:"Bu ṭıfl bir gün benüm[14] Hüseyn'ümle mülā'abe idüp hāk-ı kademin gözlerine sürerdi, ol günden bu ṭıfla mahabbet bırakmışam[15] ve ana ve atasına ve anasına şefī' oluram." Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Eser-i hıdmet-i Hüseyn ü 'Alī

Sebeb-i devlet-i[16] sa'ādetdür

Reh-i 'ışkunda terk-i cān itmek

Mūcib-i rütbe-i şehādetdür

Şevāhidü'n-[17] Nübüvve'de mesṭūrdur ki bir gün Hasan ve Hüseyn Hażret huzūrında musāra'a iderlerdi ve Hażret-i[18] Resūl dirdi: "Yā Hasan dut Hüseyn'i." Fāṭıma hāżır idi eyitdi: "Yā Resūlallāh

T93a S143a Hasan birāder-i ekberdür 'aceb ki[1] asġara hevādarlık münāsib iken ekbere mu'āvenet kılursın." Hażret-i Resūl eyitdi:" Ey Fāṭıma[2] Cebra'īl-i Emīn Hüseyn'ün mu'āvenetindedür." Ve 'Uyūnü'r-Rıżā'da Hüseyn bin 'Alī'den nakldür ki:"Bir gün cedd-i[3] büzürgvārum hıdmetinde idüm ve Ebī bin Ka'ab anda hāżır idi, Hażret-i Resūl buyurdı ki وحياك[4] يا ابا عبدالله يازين السموات والارض Ebī İbn Ka'b eyitdi: "Yā Resūlallāh āsmān ü zemīne senden[5] ġayrı ziynet var mı?" Hażret-i Resūl buyurdı ki:" Ey İbn Ka'ab ol ma'būd hakkıçün ki beni 'ubbādına hakka[6] irsāl itdi ki Hüseyn bin 'Alī nite ki

zīver-i merkez-i ḫakdur andan ziyāde ziynet-i ṣaḥāyif-i eflāk-dur(7) ḥaḳḳā ki ism-i şerīfi dılʿ-ı eymen-i ʿarşda mıṣbāḥ-ı hüdā ʿibāretiyle/yazılmışdur." Ve İbnü'-Haşşāb isnād-ı(8) Ebī

Ü121a

ʿAvāid'le naḳl itmiş , Ḥażret-i Resūl buyurmış ki Ḥasan ve Ḥüseyn iki güşvāre-i ʿarşdurlar(9) ve ol zamanda ki Ḥażret-i ʿİzzet bihiştė ḫılʿat-ı ḫılḳat virdi ki: "Sen mesken-i mesākīn

B171

olsan gerek."Bihişt/zebān-ı ḥālle güftāra geldi ki:" Yā Rab sebeb nedür ki beni miskīnlere ve dervişlere(11) mesken idersin?"

S143b

Nidā geldi ki:" Ey bihişt bu saʿādete rażī olmaz mısın ki er-kānunı Ḥasan ve Ḥüseyn'le(12) müzeyyen idem." Bihişt ol müjdeye mübāhāt idüp eyitdi:" رضيت رضيت Zihī saʿādet-mendler ki(13) güş-vāre-i ʿarş ve ziynet-i erkān-ı bihişt olalar ve bār-gāh-ı ḳurbda bu mıḳdār rıfʿat ve menzilet(14) bulalar." Beyt:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Āsmān-ı ḳadr ü kān-ı luṭf ü bāġ-ı ʿilmden
İki aḫter iki gevher iki serv olmış(15) ʿayān
Cümle-i ḫalḳ-ı cihāndan bulabilmez bir bedel
Bu birine ol birinden ġayr-ı ʿaḳl-ı ḫurde-dān

(16) Kenzü'l-Ġarā'ib'de mesṭūrdur ki bir gün bir aʿrābī Ḥażret-i Resūl'e bir āhū-bere hediyye getürdi ve Ḥażret(17) anı Ḥasan'a luṭf itdi ve İmām Ḥüseyn andan vāḳıf olup Ḥażret-i Resūl ḫıdme-tine gelüp(18) eyitdi: " Ya ceddāh bana daḫı bir āhū-bere gerek." Hīç bahāne ile tesellī bulmayup girye āġāz itdi. Ḥażret-i Resūl

T93b

(1) mütefekkir iken gördi ki ṣaḥrādan bir ġazāle baççesin önüne bı-raḳub taʿcīlle gelür. Ḥażret-i Resūlullāh(2) ḥużūrına yetdükde zebān-ı faṣīḥle eyitdi:" Ya Resūlallāh Īzid-i Taʿālā bana iki beç-

Ü121b

çe kerāmet(3) ḳılmışdı birin ṣayyād dutup/biri benümle ḳalmışdı

rezā'ına meşgūl iken nidā geldi ki :"Ey ğazāle(4)bir ferzendün Hażret-i İmām Hasan'a vāsıl oldı ve hālā Hüseyn-i mazlūm Haż -

S144a ret-i Resūl'den āhū-(5)bere taleb kılup girye āğāz itdi tevakkuf itmeyüp bu ferzendüni dahı anun hıdmetine yetür ve bu(6) bār-ı küdūreti anun gönlinden götür yoksa seyl-i eşki bina-yı 'arşa tezelzül salur ve eser-i(7)melāleti melāyikeyi bī-tāb ü takat kılur." Hażret-i Resūl ol haberden mesrūr olup āhū-bereyi İmām-ı(8)Hüseyn'e virüp hatırın tesellī itdi. Ey 'azīzler melāyık-ı āsmān ve vuhūş-ı arż revā görmediler(9)ki bir katre eşki revā ola, āyā anlar ki ruhsārın ğarka-i hūn-āb itdiler ne cevāb vireler. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fa'ilün)

(10)Ey ehl-i kīn velī vü nebī būse-gāhını

Hūn-āb-ı nāb ğarkası itmek revā mıdur

Kat'-ı ta'alluk(11)eylemek Āl-i Resūl'den

Biz ümmetüz diyenlere şart-ı vefā mıdur

B172 İmām/Necmeddīn ol hażretün hüsn-ı(12)sīretinde getürmiş ki والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس والله يحب المحسنين mażmūnı ana(13)mahsūs ve mensūbdur zīrā bir gün eşrāf-ı Kureyş'le bir māyide üzere hāżır iken bir memlūk hıdmetkārı(14)bir zarf-ı memlū meclise getürürken elleri titreyüp ol ta'ām-ı germ şāh-zādenün fark-ı mübārekine tökildükde(15)Hażret-i İmām te'dīble hıdmetkāra bakdukda

S144b hıdmetkār tevehhüm idüp zebānına cārī oldı ki(16) الكاظمين الغيظ Hażret-i İmām tebessüm idüp eyitdi: كظم غيظ itdüm. Hıdmet-

Ü122a kār eyitdi (17)والعافين عن الناس/Hażret-i İmām eyitdi:" 'Avf kıldum." Hıdmetkār eyitdi:والله يحب المحسنين Hażret-i(18)İmām eyitdi:" Seni mālumdan āzād itdüm ve ma'işetün kendü zimmetüme lāzım kıldum."

T94[a] Huzzār-ı meclis bu vākı'adan[(1)] mütehayyir olup insāf itdiler. Cenāb-ı hvāce-i Pārsā Faslü'l-Hıtāb'da bu mikdār getürmiş ki[(2)] Hazret-i Resūl'ün 'uzv-ı mübāreki olan ciger-gūşelere bu na't yeter. انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت ويطهركم تطهيرا anlarun şanındadur. Şi'r:

(Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün)

Medh-i Hüseyn ü vasf-ı[(4)] Hasan kılsalar taleb
Hatm-ı kelām idüp kılalum muhtasar sözi
Ol iki ber güzīde-i devr-i zamāne[(5)] dür
İki cihān penāhı cihānun iki gözi

Mesābihü'l-Kulūb'da mestūrdur ki Cebrā'īl[(6)] bihiştden bir enār ve bir sīb ve bir bih getürüp Hasan'a ve Hüseyn'e verdi. Hazret-i Resūl eyitdi: "[(7)] Ey ciger-gūşeler bu mīveleri vālid ü vālide huzūrına iletüp ittifākla tenāvül kılun ammā her birinden[(8)] bir mikdār zahīre idün." Rivāyetdür ki ol kā'ide üzerine her gün tenāvül idüp bir mikdārın[(9)] zahīre itdükde yine dürüst olurdı. Fātıma dünyādan gitdükde enār gāyib olup Murtazā[(10)] dār-ı 'ukbāya intikāl itdükde bih dahı ma'dūm oldı ammā sīb Hazret-i Hüseyn'le kalup deşt-i[(11)] Kerbelā'da anunla kat'-ı 'ataş kılurdı ve ol Hazret şehīd oldukda gāyib oldı. Hazret-i İmām[(12)] Zeynel-'ābidīn'den nakildür ki ihlāsla Hazret-i Hüseyn'ün türbetin zi-

B173Ü122[b] yāret kılan ol sīb[(13)] rāyihasın istişmām ider. Şi'r:

(Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün)

Ey hoş ol dergāh-ı 'arş-āsā-yı 'ālī-kadr kim
(14) Hāk-ı pāyinden meşām-ı cān alur būy-ı bihişt
Habbezā ol merkad-i eşref ki hāk-ı pākinün
Teşne-i cüll āb-ı vaslıdur leb-i cūy-ı bihişt

Çün evsafına ol padişahun nihayet yokdur(16) ve anun menakıb u mehamidi çokdur ve bu muhtasarda ğaraż irad-ı keyfiyyet-i ahval-i Kerbela'dur tatvil-i(17) kelamdan ihtiraz idüp maksud u matluba rücu' itmek evladur. Çemen-ara-yı hadayik-i hüzn ü melal(18) ve bağ u seray-ı riyaż-ı inkılab ve ihtilal bu renkle

T94^b ğurs-ı nihal izhar-ı hal itmiş ve bu hevayla(1) cuy-bar-ı tahrire zülal-i rivayet yürütmiş ki çün Mu'aviye bin Ebi Süfyan mesned-i hükumetde derece-i istiklal(2) buldı ve muhalifsiz ve münaza'sız riyaset-i mülke müstevli oldı. İstikamet-i mülk(3) ve isti-

S145^b damet-i hükm içün istid'a kıldı ki Yezid'i eyyam-ı hayatında veli'ahd idüp serir-i saltanata(4) nasb ide ve ol zalimi nayib-menab idüp dünyadan gide. Pes tedricle tertib-i mukaddemat(5) idüp etraf ü cevanibe mekatib ve merasil gönderüp cemi'-i ekabir-i Şam ve 'Irak'dan bey'at aldı(6) rıbka-i bey'atden haric heman e'izze-i Hicaz kaldı ve bu maslahat içün kendü bi'z-zat ol diyara(7) gitdi ve anların dahı ekserin her ne vechle varsa rażı itdi amma dört kimesne bu suretden(8) imtina' idüp dayire-i bey'ate

Ü123^a girmediler ve Yezid'ün/hılafetine kat'a rıża virmediler. Biri Hüseyn bin(9) 'Ali biri 'Abdurrahman İbn Ebu Bekr biri 'Abdullah bin 'Ömer biri 'Abdullah bin Zübeyr, bu husus̱da ne izhar-ı mulayimet(10) ve isar-ı mülatefet anlara müfid oldı ve ne asar-ı tehdid ve ıżrar fayide kıldı. Rüfeka-yı erba'a(11) bim-i ibramdan ittifakla Mekke-i Mu'azzama'dan Medine-i Münevvere'ye intikal itdiler ve buk'a-i Batha'dan hıtta-ı(12) Yesrib'e nakl-i mekan tarikıyle mahmil-i 'azimet yürütdiler, vali-i Şam anda dahı varup enva'-ı cidd ü(13) cehd idüp çare kılmadı ve bu vakı'anun hiç tedbirle ıslahın idebilmedi. El-kıssa bu suret(14) müstemirdi

S146[a]B174ve ol zamāna dek ki kendü dünyādan gidüp Yezīd'e/makām ü menzil mukarrer oldı ve Yezīd(15)istiklālle mesned-i eyāletde karār buldı.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Zulm nahlın tikdi bāğ-ı mülke devr-i rūzgār
(16)Cevr resmin kıldı devrān-ı sitem-ger āşkār
Rāyet-i ikbālini kıldı Yezīd'ün ser-bülend
(17)Çekdi Āl-i Mustafā kasdine tīğ-ı āb-dār
Bu hatādan tā ebed çekmez mi yā Rab infi'āl
Bu cefādan(18)rūz-ı haşr olmaz mı yā Rab şerm-sār

Ol sitem-kār-ı bed-kirdārun a'yān-ı -devleti ve erkān-ı haşmeti(1)bir gün cem' olup bu piyāde-itezvīri bisāt-ı fesāde yürütdiler ve anı bu fitneye tahrīs(2)itdiler ki:" Eger istidāmet-i saltanat ve istikāmet-i hükūmet murādun ise ataman zamānında(3)bey'atünden tahallüf idenleri bey'ate getür ve eger gelmezler ise ğubār-ı küdūretlerin ne vechle olursa(4)mir'āt-i mülkden götür ki nizām-ı mülk ihtilāf-ı 'akāyid/kabūl itmez ve muhālefet būstānında(5)nihāl-i temettu' bitmez." Ol müdbir bu nasīhati anlardan kabūl idüp Medīne hākimine bir nāme yazdurdı (6)bu mazmūnla ki:" İstihkākla yir yüzinün halīfesi olan ve istiklālle mesned-i hilāfetde tevfīk-i(7)emānet-i İslām bulan Mu'āviye bin Ebū Süfyān dār-ı dünyādan intikāl idüp hālā növbet-i icrā-yı(8)hükūmet bana yetmişdür ve hākim-i dīvān-ı kazā mutasaddī-i hall ü 'akd-ı nizām-ı 'ālem beni itmişdür. Her-āyine(9)lāzımdur ki cumhūr-ı havās ü 'avām-ı 'ālem ve cemī'-i ekābir ü asāğir-i nev'-i benī Ādem beni imām-ı müfterizü't-(10)tā'a ve halīfe-i vācibü'l-itā'a bilüp mutī'üm olup rıbka-i in-

T95[a] Ü123[b] S146[b]

kıyādumdan rakabe-i itā'at(11) çekmeyeler ve gülzār-ı itā'atümde mīve-i nedāmet derecek nihāl-i muhālefet dikmeyeler. İmdi sen ki vālī-i(12) Medīne olan Velīd bin 'Utbe'sin gerekdür ki ol diyārda olan e'āzim ü eşrāfdan husūsā(13) peder-i büzürgvārum zamānındabey'atümden mütemerrid olanlardan bey'atüm alasın ve eger kabūl itmezler ise(14) katl idüp başların Şām'a gönderürüp iltifātuma ümmīd-vār olasın." Çün Velīd bin 'Utbe(15) bu mażmūna ıttılā' buldı mütehayyir olup eyitdi: "Ya Rab ne müşkil każiyye vākı' oldı eger mażmūnına(16) muhālefet itsem dünyāda żarar görmek mukarrerdür ve eger mutāva'at/kılsam havf-ı āhiret

B175

a'zāb-ı(17) ekberdür."İttifākā ol zamānda Mervān Hakem Medīne'de

Ü124a sākin idi hāżır idüp bu sūrete(18) muttali'/itdükde ol müfsid eyitdi:" Eger āteş-i fitne şerāre iken intifā bulmasa mürūrla

T95b hiddet-i işti'āl(1) buldukdan sonra ol şerārenün def'ine tedbīr müşkil olur ve seyl-i belānun ibtidā-yı tahrīkde reh-güzārı(2)

S147a dutılmasa tedrīcle tezāyid bulup tedārüki elden 'inān-ı ihtiyār alur. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

'Ākıl oldur(3) kim każā-yı emre fursat var iken

Hüsn-ı encāmın esīr-i dām-ı te'hīr itmeye

Hālā münāsib oldur ki(4) ol dört kimesneyi ihżār idüp bey'at 'arż idesin eger kabūl itmezler ise anlara hākimün(5) hükmün yürüdesin." Velīd bin 'Utbe anlarun ihżārın murād idüp ihbar itdükde İmām-i Hüseyn'le 'Abdullāh(6) Zubeyr bir arada bulunup 'Abdullah eyitdi:" Yā Hüseyn Velīd'ün bizümle ne maslahatı var ola?" İmām-i Hüseyn(7) eyitdi:" Eyle anlarum ki vālī-i Şām fevt olupdur ve şem'-i hayātı şebistān-ı hükūmetde intifā'(8) bulup-

dur zira ben bu gice vakı'amda gördüm minberi nigunsar olmış ve esas-ı şevketi bozılmış(9) ve hala bu haber Velid'e yetüp şiya' bulmadan bizden Yezid'ün bey'atin almak ister ve bizi tedbirle (10) dayire-i bey'ate salmak ister." 'Abdullah eyitdi:" Ya İbn Resulullah böyle olursa salah nedür?" Hüseyn(11) eyitdi:" Bizden ne münasib bir fasıkun bey'atine girmek ve bir facirün hilafetine rıza virmek, hakka(12) ki hergiz bu müyesser olmayacakdur ve bu ma'na suret bulmayacakdur." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Haşelillah kim melek(13) ferman-ber-i şeytan ola

S147^b Ü124^b Ehl-i 'ismet tabi'-i alude-ı 'ısyan ola/

Kande cayizdür bu kim viran(14) olup bünyad-ı şer'

Ehl-i iman olmayan mü'minlere sultan ola

Bu sözde iken Velid'ün(15) resulı tekrarla ihzarlarına te'kid itdügi Hüseyn bin 'Ali suret-i gazab gösterüp eyitdi:" Bu ne(16) ta'cildür hiç kimesne gelmese ben hod gelürem Velid teselli olsun. Kasıd mu'avedet kılup vakı'ayı(17) 'arz itdükde Mervan eyitdi:" Ey Velid, Hüseyn gelmeyecekdür." Velid eyitdi:" Ey Mer-

B176 van/Hüseyn bin 'Ali(18) kezzab ü gaddar degül çün gelürem dedi, elbette gelür." Şi'r:

(Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ul)

Gül-i bustan-ı vefadur Hüseyn

T96^a Dür-i dürc-i(1) sıdk u safadur Hüseyn

Ciger-guşe-i Hazret-i Fatıma

Sürur-ı dil-i Mustafa'dur Hüseyn

(2) Dirler Velid bin 'Utbe bir mü'min-i pak i'tikad idi ki ehl-i Beyt'ün tarik-i ri'ayetlerinde sabit-kadem(3) ve mahabbetlerinde

ṣāhib-i sedād idi. Beyt:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Muḥibb-i ḫānedānuñ ḫāṭır-ı pākinde kīn olmaz

(4)Hevā-yı nefsden bünyād-ı īmānı ḫalel bulmaz

El-ḳıṣṣa Ḥüseyn bin 'Alī kendü menziline gelüp mülāzım(5)larından bir niçe müsellaḥ kimesne buyurdı ki:"Benümle dārü'l-imāreye gelüñ daşrada ḥāżır oluñ eger baña(6)ḳaṣd itseler mümkin oldukça

S148[a] mu'āvenet ḳıluñ." Ol sulṭān-ı serīr-i imāmet ve ol şīr-i bīşe-i (7)şecā'at Ḥażret-i Resūlullāh'uñ ridā-yı mübāreklerin boynına salup ve 'aṣā-yı şerīflerin eline(8)alup Velīd'üñ menziline müteveccih olup serāyına girdükde Velīd'le Mervān şāh-zādeye ta'zīm(9)itdükden ṣoñra ṣūret-i aḥvāl 'arż itdiler, ol Ḥażret buyurdı ki:" Bu bir ḳażiyye-i muḫtaṣar ve emir-i(10)muḥaḳḳar degül

Ü125[a] ve anuñ gibi bir mu'teber/ḫalīfe olup benüm gibi bir ma'rūf kimesne gizlü bey'at itmek münāsib(11)görinmez yarın mecma'-ı 'ām idüp bu ḥikāyeti iẓhār idüñ ol mecma'da her ne ṣalāḥ ise(12)iẓhār olına." Velīd eyitdi:" Yā Ḥüseyn ṣalāḥ budur." Mervān eyitdi: " Ey Velīd Ḥüseyn'üñ ḥabsine(13)ḥükm it bu menzilden ḫurūcına rıżā virme ki bir daḫı ele getürmek düşvār olur ve anuñ(14)muḳāvemetine ḳudret olmayup bu maṣlaḥat ta'vīḳ bulur." Bu tekellüm istimā'ından Ḥażret-i İmām'a ġażab(15)müstevlī olup eyitdi:" Yā İbnü'z-Zerḳā kim aña ḳadirdür ki beni ḥabs ide ḥaḳḳā ki baña nisbet-i(16)sefāhet ḳılanuñ ḳanıyle yer yüzin gül-gūn iderem." Pes Velīd'e yüz dutup eyitdi:" Ey Velīd(17)biz ehl-i beyt-i risāletüz biz ḫānedān-ı nübüvvetüz peyveste maḳāmumız maḥall-i tereddüd-i melāyik-i muḳarrebdür(18)ve hemīşe nāvek-i du'āmız hedef-i icābete

S148[b] yetmek mücerrebdür Yezīd ki ḫammār ve fāsıḳdur bey'at itmek

T96[b] (1)bizden ne lāyıḳdur." Ḥażret-i İmām'uñ tekellümin ġāyet ṣalā-

B177 betde istimā' idüp/mülāzımlar[2] ālet-i ḥarble duḫūl itmek tedārikinde iken Ḥażret-i İmām çıḳup kendü sa'ādet serāyına revān[3] oldı. Mervān eyitdi:" Ey Velīd Ḥüseyn'i ḥabs itmedügünde ḫaṭā ḳıldun." Velīd eyitdi:" Ey Mervān[4] ḥāşā ki ben Ḥüseyn'e ḳaṣd idem, ḥaḳḳā ki eger maġribden maşrıḳa dek baña bu şarṭla virseler rıżā[5] virmeyem ve ana cefā revā görmeyem zīrā rūz-ı maḥşer

Ü125[b] Muṣṭafā'dan ve Murtażā'dan ḫacālet çekmek düşvār[6] olur/ve elbette bugün ehl-i beyte cefā ḳılan ḳıyāmetde şerm-sār olur." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'lâtün Fâ'ilün)

Ḫūn-ı Āl-i Muṣṭafā[7] tökmez müselmānam diyen

Ḳaṣd-ı ehl-i beyt ḳılmaz ehl-i īmānam diyen

'Ādet itmez kendüye Āl-i Muḥammed buġżını

[8] Rūz-ı maḥşer ṭālib-i tevfīḳ-i īmānum[a] diyen

Bu ḥāle muḳārin bir mektūb-ı mücedded Yezīd-i pelīdden Velīd'e [9] irişdi bu mażmūnla ki:" Ey a'zam-ı a'yān-ı ḥaşmetüm ve ekrem-i erkān-ı rıf'atüm olan Medīne ḥākimi Velīd[10] bin 'Utbe şümūl-ı merḥametüm ve 'umūm-ı mekrümetüm ihtiṣāṣından ṣonra böyle ma'lūm idesin ki bundan aḳdem[11] bey'at-ı eşrāf-ı Ḥicāz ḫuṣūṣında

S149[a] mektūb-ı nā-merġūbum irsāl olınmışdı, aṣlā eseri ẓāhir olmaduġına[12] sebeb ma'lūm olmadı. İmdi gerekdür ki eger bey'atüm lāzım olanlardan imdiye dek bey'at alındıysa[13] فهوالمراد ve eger henüz maḳām-ı te'ḫīr ü tevaḳḳufda ise te'ḫīr ü tevaḳḳuf itmeyüp kemāl-i dikkatle iḳdām[14] idüp be-her-ḥāl bu emri ser-encām idesin ve[fi]'l-vāḳı' göresin, ol dört kimesne ki temerrüd[15] idüp bey'ate girmemek muḳarrer oldukda ve 'iṣyānları iṭā'atumden s̱übūt buldukda 'Abdullāh[16] Zubeyr ve 'Abdullāh bin 'Ömer ve 'Abdurraḥman Ebu Bekr'e çendān mültefit olmayasın zi-

ra kande olsalar benüm[17] ġażabum anlara mulhak olur ve her biri ne rayla sülūk itse benden cefā-yı 'amel bulur ammā Hüseyn bin[18] 'Alī def'ini lāzım bilüp katl idüp başın kesüp bu cānibe

T97[a] irsāl idesin, neden ki ol[1] āfitāb-ı evc-i şecā'at ve sipihr-i

Ü126[a] velāyet dırahşān oldukça benüm ahter-i ikbālüm ihtirākdedür."

[3] Velīd bin 'Utbe ki ol mektūbın mażmūnına ıttılā' buldı ve mefhūmına muttali' oldı eyitdi:" Hakkā[4] ki eger Yezīd bana ce-

B178 mī'-i/saltanatın virse Hüseyn bin 'Alī katline rıżā virmeyem ve

S149[b] zehārif-i dünyā içün[5] Āl-i Muhammed'ün nā-hak kanına girmeyem." Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Hāşā ki mülk-i dünyī içün terk-i dīn idem
Āl-i Resūl'ı[6] küşte-i şemşīr-i kīn idem
Hāşā ki cāh ü devlet-i bī- i'tibār içün
Şād eyleyüp Yezīd'i[7] Hüseyn'i hazīn idem

Pes ol hükmün sūretin tahrīr idüp bir mahremile Hażret-i Hüseyn'e irsāl[8] idüp 'arż itdi ki:" Ey nūr-ı dīde-i Zehrā ve sürūr-ı sīne-i Mustafā ve Murteżā hāşā ki[9] senün gibi pādişāha ben gibi gedādan terk-i edeb sādır ola ve ben gibi hāk-sārdan sen[10] gibi şehr-yāra bir kabāhat zuhūr idüp mir'āt-ı żamīr-i münīrünüz andan ġubār-ı küdūret bula." [11] Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Çıksun ol göz ki sana eyleye kahrile nigāh
Yansun ol dil ki senün[12] buġżunadur menzil-gāh
Sinsün ol Āl ki senün sıdkile dutmaz etegün
Yetmesün kāmına[13] her kim ki sanadur bed-hʷāh

Ammā vehmüm andandur ki hākim-i Şām benden bir ihmāl anlayup bu

diyāra[14] bir ẓālim kimesne irsāl ide ve tedārük-i aḥvāl içün fırṣat fevt olup iḫtiyār elden gide."[15] Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Şāh olan fitne-i bed-ḫ^vāhdan olmaz ġāfil

Şīr olan ḥīle-i rūbāhdan[16] olmaz ġāfil

Sālik-ı rāh-ı ḫıred ḥazm ṭarīkin gözler

Reh-güzārında olan çāhdan olmaz[17] ġāfil

Ü126ᵇ / Ḥażret-i İmām bu ḥāle vāḳıf oldukda ve bu mażmūna ıṭṭılā' bulS150ᵃ dukda muḥaḳḳaḳ bildi ki[18] nāzım-ı kār-gāh-ı ḳażā ṣıḥḥat-ı aḫbār-ı Kerbelā içün tertīb-i muḳaddemāt itmekdedür ve perde-i T97ᵇ ḫafāda mestūr[1] olan esrār-ı ḥikmet tehiyye-i esbābla ẓuhūra yetmekdedür. Lācerem ḳavs-ı ḳażādan nāvek-i ḳader bir[2] nişāneye ḥavāle olsa siper-i tedbīr vuṣūline māni' olmaz ve gülşen-i taḳdīrde reyāḥīn-i umūra nesīm-i[3] va'de mürūr itse açılmaḳda teveḳḳuf ḳılmaz. Ḥażret-i İmām ol gün ol giceye dek taḥayyür ve tefekkürle[4] ṣabr idüp gice kim debdebe-i salṭanat-ı rūz-ı nūrānī kevkebe-i istilā-yı şeb-i ẓulmānīye mübeddel oldı[5] ve ṣūret-i ḥāl-i rūzgār ınḳılāb-ı ḥavādisden taġayyür buldı. Ol şem'-i şebistān-ı velāyet[6] ve çerāġ-ı dūd-mān-ı imāmet Ḥażret-i Resulullāh'un merḳad-ı mübārekleri üzerine varup giryān[7] giryān türābına yüz sürdi ve nihāyet-i ta'ẓīm ü tekrīm birle selām virdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

B179 [8] Es-selām / ey āsitānun reşk-i Firdevs-i berīn

Ḫāk-rūb-ı dergehün müjgān-ı çeşm-i ḥūr ü 'ıyn

[9] Es-selām ey ḫādim-i dergāh-ı ḳadrün Cebrā'īl

Mitḥatün Ḳur'an ü meddāḥun ilāhe'l-'ālemīn

(10) Yā Resūlallāh benem kām-ı dil-i Zehrā Hüseyn
Yüz sürüp dergāhuña geldüm dil-ifgār ü hazīn
(11) Ol benem kim ümmetüñ hıfẓını emr itdüñ baña
Ol benem kim genc-i esrāra beni kılduñ emīn
(12) Ümmet-i ẓālim baña ızhār-ı bī-dād itdiler
S150[b] Bī-kesem bī-çāreem sensin baña ancak mu'īn(13)

Tamāmī-i şeb tā subh taẓarru'lar kılup 'ibādetler itdi bir nev'le ki sadā-yı tesbīh ü tehlīli āsmāna yetdi.(14) El-kıssa
Ü127[a] ol gün dahı giceyē dek ziyāret idüp/ikinci gicede kemāl-i hayret nergis-i şehlāsın(15) müstaġrak-ı h^vāb idüp ve tefekkürle çeşm-i hakīkat-bīni bir zamān yukuya gidüp vākı'asında gördi(16) ki Hażret-i Resūl cemī'-i ervāh-ı mukaddese ile hāẓır olup ol seyyid-i mazlūmı baġrına basup didi:"(17) Ey ciger-gūşe-i mazlūm ve ey imām-zāde-i ma'sūm benüm şefā'atüme ümmīd-vār olanlar ve müselmānam diyü(18) da'vā-yı bātıl kılanlar seni deşt-i Kerbelā'da şehīd iderler ve ol 'arsa-i belāda senüñ ve evlādınuñ
T98[a] (1) kanından cūybārlar yürüdeler." Şi'r:
(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)
Geldi ol dem kim senüñ kanuñla rengīn ola(2) hāk
İdeler zulm ile sen mazlūmı ẓālimler helāk
Geldi ol dem kim seni bī-dertler(3) katl ideler
Olasın mülhak baña zār ü hazīn ü derd-nāk
Amma hāşā ki anlara benüm şefā'atüm(4) nasīb ola ve ri'āyetümden ol tāyife-i tāġıye behre bula. Ey Hüseyn, Murtaẓā ve Zehrā(5) ve Hasan-ı Müctebā muntazır-ı dīdāruñ ve hūr ü ġılmān nigerān-ı māh-ı ruhsārıñdur, vaktdür ki şerbet-i(6) visālüñ merhem-i
S151[a] dāġ-ı firāk ve pertev-i cemālüñ şem'-i şebistān-ı iştiyāk idesin."

Hüseyn eyitdi:" Ya ceddāh(7) hālā ki mülākāt müyesser olupdur ve tālib matlūbın bulupdur no'la dünyāya müraca'at(8) kılmasam ve bir dahı ol dām-ı belāya giriftār olmasam." Şi'r:

(Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün)

Melūl oldum cihān-ı bī-vefādan
(9) Dutıldı gönlüm ol mihnet-serādan
Nola kat' itsen andan irtibātum
Götürsen(10) ol güzer-gehden bisātum
Du'ā kılsan ki lutf-ı Hazret-i Hak
B180,Ü127b Baña göstermeye/dünyāyı mutlak /

(11) Hazret-i Resūl eyitdi:" Ey Hüseyn derece-i şehādet müstelzim-i rücū'-ı dünyādur hālā saña dünyāya(12) mürāca'at evlādur." Esnā-yı tekellümde İmām-ı Hüseyn gördi ki Hazret-i Resūl'ün reng-i gülgūnı(13) za'ferānī olmakdadur ve gīsū-yı mu'anberlerine gerd-i küdūret dutılmakdadur, muztarib olup(14) su'āl itdi ki:" Ey gülzār-ı nübüvvet ve ey serv-i cūybār-ı risālet bu ne 'alāmetdür?" Ol Hazret(15) eyitdi:" Ey nūr-ı dīde-i Zehrā ve ey ber-güzīde-i Āl-i'Abā bu gubār-ı meydān-ı belā ya'ni eser-i rest-hīz-i hāk-ı(16) Kerbelā'dur.Bu gubār-ı küdūretdür ki mir'āt-i cem'iyyetünden Kerbelā'da sūret-i sürūrı nihān ider(17) ve bu gerd-i mihnetdür ki musībetün i'lāmı içün ol bādiyeden āsmāna

S151b gider."Hazret-i Hüseyn ıztırābla(18) bīdār olup gāh va'de-i dīdārla hurrem ve gāh tefekkür-ı müfārakāt-ı 'ıyālle pür-gam

T98b menzil-i şerīfine buyurup(1) Medīne ikāmetinden gönül götürüp sefer-i Mekke 'azīmetin musammam kıldı ammā anda dahı karār dutmayup Kerbelā' ya müteveccih olduğın kendüye mukarrer kıldı. Pes tarīk-i vedā'la Hazret-i(3) İmām-ı Hasan merkad-i

münevveri üzere gidüp selām virüp eyitdi:"Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

El-vedā` ey[4] serv-i gülzār-ı imāmet el-vedā`

El-vedā` ey şem`-i bezm-i istikāmet el-vedā`

El-vedā` ey zehr[5] te`sīriyle rengünsebz-fām

El-vedā` ey sebze-i bāğ-ı kıyāmet el-vedā`

Andan dahı nakl-i mekān idüp[6] serv-i kāmetin şem`-i mezār-ı Zehrā kıldı ve ol ravża-i mübārekde gülbün-i derdinden güne

Ü128[a] -gün güller[7] açıldı, her zamān bir nevha ile dem-sāz/ve her dem bir sürūdla hem-sāz olup dirdi:" Es-selām ey[8] sadef-i gevher-i hayātum ve ey ma`den-i cevher-i zātum, iltifāt it ki vedā`a gelmişem ve bu āhir ziyāretdür."[9] Rivāyetdür ki ravża-i mübārekden bir āvāz geldi ki:" Ve `aleyke's-selām ey ferzend-i ercümend ve ey nutfe-i[10] sa`ādet-mend bir müddetdür ki teşne-i zülāl-i visāl ve müştāk-ı āfitāb-ı cemālem, ceht it ki `an-karīb perde-i[11] hıcābı tīğ-ı a`dāyla çāk ve mir'āt-i zātun ğubār-ı küdūretden saykal-ı sinān-ı bed-hvāhla pāk[12] ide-

S152[a] sin." Hażret-i İmām andan dahı nakl-ı mekān idüp mükerreren merkad-ı Resūlullāh üzerine gelüp[13] tecdīd-i ziyāret idüp vedā` itdükden sonra menziline dönüp tehiyye-i esbāb-ı sefer kılup

B181 /şeb-i[14] Cum`a Şa`bān ayınun dördinci gününde devlet-i şehādet ümmīdiyle sā`at-ı sa`d ihtiyār idüp emr[15] itdi ki:" Hicāb-ı bārgāh-ı rıf`at serā-perde-i `izz ü ikbāl ve şādırvān-ı `azamet ü iclāllerin hāk-ı[16] Yesrib'den getürüp bedraka-i sa`ādetle hıttā-ı Hicāz'a revān olalar ve rāyet-i nusret ve livā-yı nüzhetlerin[17] Medīne meydānından Mekke cānibine müteharrik kılalar.Şi`r:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`îlü Fâ`ilün)

Yüklendi bâr-hâne çekildi katarlar

(18)Eflâke çıkdı rûy-ı zemînden gubârlar

Âsâr-ı na`l-i sümm-ı semend-i sipâhdan

T99[a] Nakş-ı mecerre kıldı(1) `ayân reh-güzârlar

Tamâmî-i a`yân ü eşrâf-ı Medîne bir menzil müşâya`a tarîkıyla hem-râh olup mürâca`at(2) kılup Hazret-i İmâm kendü havâs-ı hümâyûnıyla müteveccih oldı. Ammâ menzil menzil kat`-ı râh itdükçe(3) menâzilde ve merâhilde ekser-i evkât gâh Hazret-i Mûsâ'nun/Fır`avn'dan kaçup hûn-h°âr beyâbânlarda(4) hayran kalduğın

Ü128[b]

rivâyet kılurdı ve gâh Hazret-i İbrâhîm'ün Nemrûd'dan firâr idüp

S152[b] hevl- nâk(5) bâdiyelerde ser-gerdân olduğın hikâyet iderdi ve buyururdı ki:" `Alâme-i kurb-ı İlâhî(6) tecerru`-ı helâhil-i mihnet ü belâdur ve nişâne-i kabûl-ı dergâh-ı ma`bûd tahammül-ı mesâyib-ı renc ü `anâdur. Şi`r:

(Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

(7)Cevr-i ağyâra sabr eylemeyen

Bulmaz ehliyyet-i takarrüb-ı yâr

Ser-be-ser hârdur gül etrâfı

(8)Sengdür la`l ma`denine hisâr

Esnâ-yı tarîkde bir gün `Abdullâh bin Mutî` ki muhibb-i hânedân idi(9) ve Mekke'den gelüp Medîne cânibine revân idi ol Hazret'ün mülâkât-ı şerîflerine müşerref olup(10) ve devlet-i mülâzemetlerinden sa`âdet-ı `uzmâ kesb kılup ızhâr-ı senâ kıldı.Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Merhabâ ey(11) nûr-ı rûyundan münevver kâyinât

Cevher-i zât-ı şerîfün câmi`-i hüsn-ı sıfat

Merhabā ey(12) vāriṡ-ı 'ilm-i Resūl-ı Hāşimī

Mukteda-yı ehl-i īmān hādī-i rāh-ı necāt

Ve Hażret-i İmām'un(13) mażmūn-ı makālāt ve karāyin-i halātlarında şemme-i māfi'ż-żamīrlerin ma'lūm idüp tarīk-i edeb birle 'arż (14)itdi ki:" Ey ber-güzīde-i āfāk ve ey seyyīd-i 'ale'l-ıtlāk gerçi cemī'-i dekāyık-ı ahvāl żamīr-i münīrünüze rūşendür(15) ve

B182 bizden Hażretünüze nisbet izhār-ı nasīhat/terk-i edeb olduğı muhakkak ve mu'ayyen ammā iktiżā-yı hüsn-ı(16) sadākat ve kemāl-ı

S153a muhālesat teklīf-i cür'et-i tekellüm kılur. Yā İbn Resūlallāh Mekke-ı Mu'azzama'ya buyurdukda(17) bilürem ki a'yān-ı Kūfe mekā-

Ü129a tib-ü merāsil irsāl idüp/Hażretünüz'e teklīf-i huzūr iderler zinhār ol kelimāt-ı(18) kizbe i'timād itmeyesiz ve Mekke'den Kūfe cānibine gitmeyesiz ki ol bī-vefālarda eyle ki ben gördüm vefā imkānı

T99b (1) yokdur ve ol gürūhun salāhdan fesādları çokdur, yakīn ki eger Mekke'de tarh-ı ikāmet bırakup(2) temkīn bulsanuz ve ol buk'a-ı şerīfde tevattun itmege rağbet kılsanuz ehl-i Mekke sizden ğayrı size ihtiyār(3) itmezler ve siz anda oldukça ğayr hükmin anda yürıtmezler." Hażret-i İmām anun kelimātına tasdīk idüp(4) vedā' kılup revān oldı. Mürūrla merāhil ü menāzil kat' olup umārāt-ı Mekke ve 'alāmāt-ı Bathā 'ıyān(5) oldukda eşraf ü e'izze-i Mekke haber-dār olup tarīk-i istikbālle pāy-būs-ı şerīfinden kesb-i sa'ādet(6) kılup ol Hażret'i kemāl-i ta'zīmle ve nihāyet-i tekrīmle getürdükde küngüre-i bınā-yı Kā'be bu sürūdla müterennim ve lisān-ı(7) zemzem bu edāyla mütekellim oldı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Merhabā ey mesned-ārā-yı serīr-ı 'izz ü cāh

Merhabā ey şāh-ı(8) kuds-ı mülk-ı rūhānī sipāh

Merhabā ey 'arsa-i īmāna ahkāmun revān

Merhabā ey havza-i İslām'a[9] ikbālun penāh

S153[b] Kıble-gāh-ı Ka'be dīdār-ı şerīfündür senün

Gerçi hāk-ı Ka'bedür ehl-i cihāna kıble-gāh

[10] Hażret-i İmām sa'ādet ü ikbālle nüzūl idüp mütemekkin oldukda eşrāf-ı Hicāz gürūh gürūh hıdmet-i[11] şerīflerine gelüp mübārek bād-ı menzil kılup evkāt-ı hamsda ol Hażret'e iktidā-yı namāz iderlerdi[12] ve andan bey'at alup giderlerdi. Rivāyetdür ki Yezīd kıbelinden vālī-i Mekke olan Sa'd bin 'As ekā-

Ü129[b] bir-i[13]/Hicāz'un Hażret-i İmām'a mürāca'atın görüp tevehhüm kılup Mekke'den Medīne'ye firār kıldı ve keyfiyyet-i ahvāli [14] ol nā-bekāra 'arż kıldı. El-kıssa bu haber cāmī'-i bilād ü bukā'a münteşir olup husūsā Kūfe'de şāyi'[15] oldı ve iştihār buldı ki Hażret-i Hüseyn Yezīd'ün bey'atinden imtinā' idüp Me-

B183 dīne'den Mekke'ye[16] teşrīf/buyurup a'vān u ensār cem' itmekdedür. Kūfe'de olan hevā-dārlar Süleymān Merd Huzā'aī hücresine[17] cem' olup bu salāhı gördiler ki tarīk-ı mu'āvenet ve müzāheret meslūk idüp Hażret-i İmām'a[18] 'arż-ı sadākat kılalar ve anun rikāb-ı hümāyūnında derecāt-ı necāt-ı dünyā vü āhiret

T100[a] bulalar. Ekābir ü eşrāf-ı[1] Kūfe'den yetmiş nefer-i mu'temed

S154[a] kimesneler misl-i müseyyeb ve Rifā'a bir Şeddāb ve Habīb bin Muzāhir ve Muhammed Eş'as[2] Şüreyh kadı huzūrında kasem yād itdüp ittifāk itdiler ki hānedān-ı nübüvvet ü velāyet tarīk-i müveddetinde[3] māl ü cān dırīġ itmeyeler ve Hüseyn-i 'Alī'den ġayrün hükmin Kūfe'de yürütmeyeler ve Hażret-i İmām'a bir mektūb[4] imlā itdiler bu mażmūnla ki:"El-minnetü lillāh rayiż-i tevfīk-i hidāyet ve kayid-i te'yīd-i sa'ādet 'inān-ı tevsen-i [5] i'tikādumuzı tarīk-i dalāletden münharif kılup şāh-rāh-ı

necata mün'atıf kılmış ve çehre-i amalümüze(6) miftah-ı ikbal ebvab-ı mevedded-i hanedan-ı velayeti meftuh idüp zamirümüze mahabbet-i Ehl-i Beyt salmış(7) hemvare ana talib ve peyveste ana

Ü130a rağıbuz/ki sahife-i emr-i hilafetden izale-i nakş-ı hilaf itmekde ve(8) ceride-i hükm-ı imametden ref'-i rics-ı muhalefet kılmakda kemal-i ikdam ve nihayet-i ihtimam ızhar ideyüz(9) amma imamumuz ve muktedamuz yokdur, hala beyle istima' olındı ki eşedd-i a'da-yı din ve edall-i ezdad-ı(10) hanedan-ı seyyidü'l-mürselin Yezid bin Mu'aviye 'adem-i istihkakla istid'a-yı cülus-ı mesned-i hilafet kılup(11) ol afitab-ı evc-i velayet ve şahbaz-ı aşiyane-i risaleti bey'at teklif itmiş ve ol Hazret dahı(12)

S154b imtina' idüp asar-ı muhalefet perde-i hafada iken derece-i zuhura yetmiş. İmdi ol serv-i cuybar-ı(13) keramet ve şükufe-ı nev-bahar-ı sa'adetden mütevekkı' ve müterakkab oldur ki tarik-i 'inayet ü iltifat(14) mesluk olınup bu canibe liva-yı nusret tahrik bulup bu muhlislerini kudum-ı sa'adet-lüzumla(15) müşerref kılalar ve bu bendeleri kendüye ehibba-yı sadık ve evidda-yı muvafık bileler." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(16) Vaktdür kim sebze-zar-ı huşg-ı sal-i firkatı
Reşha-ı lutfıyla sirab ide ebr-ı nev-bahar
(17) Vaktdür kim pertev-i hurşid-i 'alem-tabdan
Zümre-i ahbaba pür-nur ola çeşm-i intizar

B184 (18) Eger bu sa'adet/müyesser olsa bu du'a icabet bulsa Kufe'ye kadem basdukda Yezid kıbelinden(1) hakim olan Nu'man Beşir ki bir pir-i za'ifdür şehirden ihrac itdügümüz mukarrerdür. Mücme-

Ü130b la mukavemet-i(2) a'da içün her ne esbab maksud ise/bugün Kufe'de

müyesserdür ." Nāme tamām oldukda `Abdullāh Mesma`-ı (3) Hemedānī ve `Abdullāh Bekrī'ye teslīm idüp irsāl itdiler. Cevābı gelmeden müte`akıb bu mażmūnla dahı bir nāme (4) Beşīr bin Temīr ve `Abdullāh ile revāne kıldılar. Anlarun `akabince Hān bin Hānī ve Sa`y bin (5) `Abdullāh Haşa`ī ve anlarun `akabince Şīs bin Rebī`ī ve `Urve ibn Kays ve `Ömer bin Haccāc ve Sa`d bin `Ab-

S155^a dullāh (6) revāne olup el-kıssa mütevātır bir mażmūnla yüz igirmi kitābet gönderüp ızhār-ı kemāl-i sadākat (7) itdükde Hażret-i İmām ehl-i Kūfe'nün mekātib-i mütevātırların kendüye hüccet bilüp ve niyyet-i icrā-yı Hak (8) żamīr-i münīrlerinde rüsūh-ı tamām bulup tervīc-i umūr-ı dīn içün diyār-ı Kūfe'ye `azīmet musammem kıldı. (9) Egerçi ol diyārda mübtelā-yı beliyyāt olduğın muhakkak bildi ammā mukarrer kıldı ki kendüden mukaddem (10) Müslim `Akīl'i ol diyāra revāne kıla ve kendü dahı müte`akıb müteveccih ola. Pes ekābir ü eşrāf-ı Kūfe'ye (11) bir nāme tahrīr itdi bu mażmūnla ki: "Hamd-i bī-hadd ol mübdi-i eşyā ve muhterī-i māsivāya ki nev`-i insānı tevfīk-i (12) `akl ü ihtiyārla sāyir mahlūkātdan mümtāz itmiş ve sipās-ı bī-kıyās ol musavvir-i eşkāl-i kār-(13)hāne-i dünyā ve müdebbir-i ahvāl-i dārü'l-karār-ı `ukbāya ki cemī`-i nev`-i insāndan fırka-i enbiyāya tevfīk-i tefavvuk (14) virüb şeref-i imtiyāz birle ser-efrāz itmiş ve durūd-ı nā-ma`dūd ve salavāt-ı nā-mahdūd ol server-i kāyināta (15) ki fırka-ı enbi-

Ü131^a yādan/cevher-i isti`dādı eşref-ü a`lādur ve tahiyyāt-ı bī-ğāyet ve teslīmāt-ı bī-nihāyet (16) ol fırka-ı ehibbāya ve zümre-i ashā-

S155^b ba ki kabūl-ı sohbet-i sadr-ı risālet bulup anların tā`atleri cemī`-i (17) `amelden evlādur. Ammā ba`de bu nāme-i nāmī ve mektūb-ı kirāmī ki mutażammın-ı kemāl-i nasīhat ve mütekeffil-i vusūl-ı

sa'ādetdür.[18] Ben ki Hüseyn bin 'Alī Murtażā'yam size ki e'iz-
T101[a] ze-ı eşrāf-ı Kūfe'siz, ey fırka-ı ehibbā-yı sādıkü'l-i'tikād[1]
B185 ve ey zümre-i eviddā-yı hāliṣü'l-vidād mekātib-i/muhāleset mek-
nūnunuz ki tarīk-i ittihād ve cādde-i i'tikāddan[2] teblīğ olın-
mışdı vāsıl olup mażmununa ki mahż-ı izhār-ı hulūs-ı taviyyet
ve kemāl-i beyān-ı safā-yı niyyet idi ıttıla' hasıl oldukda hüsn-i
istid'āmıza icābet lāzım gelüp ol cānibe 'azīmetümüz[4] tasmīm
bulup hālā Müslim 'Akīl'i ki a'kal-i eşrāf-ı benī Haşim ve erşed
-i cemī'-i ekābir ü e'āzimdür kendü[5] kıbelümden ol cānibe irsāl
itdüm. Gerekdür ki makdem-i şerīfin muğtenim bilüp tarīk-i mü-
rāfakat ve muvāfakatda[6] dakīka dırīğ itmeyesiz ve bir nev'le
i'zāz ü ihtirām idesiz ki āsār-ı şükri zāhir ola ve cānib-i[7]
şerīfünüzden tesellī-i hātır bula, yakīn ki benüm tahrīk-i livā
-yı rif'atüm ol cānibe anun nesīm-i ahbār-ı husūl-ı[8] mürā'atına
meşrūtdur ve rişte-i ihtizār-ı rāyet-ı hümāyūnum ol diyāra anun
silsile-i i'lām-ı hüsn-ı[9] rıżāsına merbūtdur." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey görenler anı teşrīfümden olman nā-ümīd
Kim bahār-ı 'ālem-āradur[10] gül-ı sīrāb men
Ü131[b] /Ey gören anı bana ümmīd-vār olsan n'ola
Subhdur ol sādıku hūrşīd-ı[11] 'ālem-tāb men

S156[a] Mektūb-ı şerīf şeref-i itmām buldukda Hażret, Müslim 'Akīl'e
teslīm idüp buyurdı[12] ki:" Ey benüm mehālik-i şiddetde a'zām-ı
a'vānum ve meżāyık-ı kurbetde akreb-i ihvānum mahall-i mürāfa-
kat ve zamān-ı[13] muvāfakatdur bu cānibden ümmet-i Muhammed ü-
zerümüze hüccet bırağup izhār-ı hak itmege terğīb iderler[14]
ne 'özrle ihmāl itmek olur ve bir cānibden a'dā-yı dīn ittifāk

idüp helākümüze kasd itmişler(15) mukāvemet itmek olmaz firār i-
düp kande gitmek olur?" Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Tūfān-ı fitne kopdı gelün(16) ğarka olmadan
Raht-ı salāhumuz çekelüm bir kenāreye
Oldukça hüsn ü 'aklla tedbīre ihtimāl
(17) Dil şīşesini urmayalum seng-i hāreye

Hālā bir niçe mü'mīn kimesneler mekātib irsāl idüp(18) bizi da'-
vet itmişler teğāfül itmek olmaz ve ta'allül itmekle nāyire-i

T101[b] istīlā-yı 'adū intifā bulmaz. Salāh oldur(1) ki sen benden mu-
kaddem ol diyāra teveccüh idüp tefahhus idesin. Fi'l-vākı' ef'ā-
li akvāle muvāfık(2) görsen i'lām idesin ben dahı teveccüh idem."
Müslim 'Akīl Hazret-i İmām'un hükm-i şerīfine inkıyād idüp(3) hem

B186 ol gün müteveccih oldı/Henūz bir menzil kat' itmeden Müslim'ün
cānib-i yemīninden bir sayyād çıka gelüp(4) elinde bir saydı olup

S156[b] fi'l-hāl zebh itdi, Müslim ol kaziyyeyi kendüye mübārek görmeyüp
(5) mu'āvedet idüp Hazret-i İmām'a eyitdi: " Benüm Kūfe'ye gitme-
güm salāh degül zīrā bu yolda bu hāle(6) sataşdum." Hazret-i İmām

Ü132[a] eyitdi:" Ey Müslim tarīk-i/rıżā-yı Hak muhātaradur kabūl iden
sālik olur(7) ve gevher-i maksūd girdāb-ı belā[da]dur ğavvās olan a-
nı alur, kuvvet-i vāhimen ğālib ise bir ğayr kimesne(8) ta'yīn
idelüm." Müslim gördi ki Hazret-i İmām'un rıżāsı anun gitmegin-
dendür ziyāde mübālağa itmeyüp(9) 'arż-ı 'özr itdi ki:" Yā İmām
benüm vehmüm fevt-i mevtden degül ammā andandur ki min ba'd dī-
dār-ı şerīfüni(10) görmeyüp mahrūm kalam ve devlet-i mülāzeme-
tünden bī-nasīb ğurbetde olam." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(11)Ey cemālün matla'-ı hurşīd-i ikbālüm benüm
Gün yüzüngdendür mübārek muttasıl fālüm benüm
(12)Devlet-i zevk-ı visālündür beni hoş-hāl iden
Bilmezem senden cüdā düşsem n..lur hālüm benüm

(13)Hażret-i İmām dahı bu hālete giryān olup dirdi ki: Şi'r:

(Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün)
Ey gönül āh eyle kim āh eylemek hengāmıdur
(14)Ey gözüm kan ağla kim kan ağlamak eyyāmıdur
Ayrılur benden bugün hālüm perīşān eyleyüp
(15)Ol ki göz nūrı gönül matlūbı cān-ārāmıdur

El-kıssa Müslim 'Akīl dīde-i giryān ve dil-i büryānla(16)vedā' idüp Mekke'den çıkup Medīneye teveccüh kılup Hażret-i İmām tehsiyye-i esbāb-ı sefer emrine meşgūl(17) oldı. Rivāyetdür ki esbāb-ı 'adāvet-i Hüseyn muhālefet-i sūrī ve ma'nevīdür ammā muhālefet

S157a -i ma'nevī/iki(18)vechledür biri ol ki āğaz-ı hilkat-i mevcūdāt

T102a ve bidāyet-i īcād-ı mükevvenātda cemī'-i cevāhir-i nüfūs-ı(1)insāniyye bir def'ada mahlūk olup tedrīcle tengnāy-ı kuvvetden feżā-yı fi'le teveccüh itmişler(2)ve mażmūn-ı hadīs الارواح جنود مجندة muktezāsınca reng-i tenākür ve ta'ārif dutmışlar. Lā cerem(3)sā-

Ü132b bıka-i irtibāt bulup/ol mecma'da birbirine karīb olan ervāh 'ālem-i eşbāhda birbirin buldukda(4)aralarında silsile-i ülfet

B187 -i sābık müteharrik olur ve ba'īd olanlar birbirin/gördükde aralarında(5)nefret-i ezelī elbette eser-i muhālefet salur. Her-āyīne bu iktiżādandur ol muhālefet ki 'Abdüşşems(6)evlādı Hāşim ve Ümeyye arasında idi ve ol 'adāvet ki 'Abdülmuttalib ve Harb arasında idi(7)ve ol nizā' ki Hażret-i Resūlullāh ve Ebū Süfyān arasında idi ve ol küdūret ki 'Alī ve Mu'āviye(8)arasında idi

ve ol fitne ki Hüseyn ve Yezīd arasında idi. Ve muhālefet-i ma'-nevīnün bir vechi[9] dahı oldur ki zāt-ı pāk-i Vācibü'l-Vücūd masdar-ı sıfat-ı celāliyye ve cemāliyye olup iktižā-yı[10] zuhūr itdükde ihtilāf-ı mezāhir lāzım gelüp isti'dād-ı nüfūs-ı insāniy-

S157[b] ye istihkāk-ı kahr ü[11] lutf içün hikmet muktežāsınca iki kısım olmış biri müstecmi'-i cemī'-i fežāyil ve ol ervāh-ı enbiyā ve [12] evliyā ve sülehā ve etkıyādur ve biri müstecmi'-i cemī'-i rezāyil ve ol ervāh-ı küffār ve füccār ve fesaka ve eşrār[13] ve eşkiyādur. Lācerem bu iki gürūh hemīşe muhālefet üzere olup Hażret-i Hüseyn bin 'Alī fırka-ı[14] evvelīnden ve Yezīd-i pelīd zümre-i āherīnden vākı' olmış ve muhālefet-i sūrī dahı her cānibden [15] iki vechledür ammā Hażret-i Hüseyn'ün Yezīd'e ızhār-ı husūmet kılduğının iki vechi var, biri ol ki[16] çün emr-i hilāfet tasaddī-i ihrām-i şer'iyye ve tekeffül-i tenfīz-ı umūr-ı 'örfiyyedür

Ü133[a] ve iktižā-yı sıdk ü salāh[17] ider ve Yezīd ki/hummār ü fācir ü fāsık olup aslā irtikāb-i menāhīden ictināb itmezdi ve[18] ri'āyet-i nāmūs-ı şerī'at tarīkin dutmazdı. Lācerem ġayret-i imāmet

T102[b] ve mesned-i hılāfeti anunla ālūde revā[1] görmedi ve anun hilāfetine rıżā virmedi. Ve bir vechi dahı oldur ki Hażret-i İmām Hasan mülāhaza-i[2] iktižā-yı zamān idüp münāza'asında te'hīr itmegin ba'žī kimesne ol sulh sūretin görüp Mu'āviye'de[3] rāyiha-ı isti'dād-ı hilāfet istişmām iderken eger Hażret-i Hüseyn dahı Yezīd'ün bey'atin kabūl[4] itse idi Benī Ümeyye'nün da'vā-yı hilāfetlerine

S158[a] tasdīk vākı' olup kat'a şek kalmazdı.[5] Lācerem Hüseyn bin 'Alī nakd-ı hayātın sarf idüp ol sırr-ı nihānı zuhūra getürdi ve Benī Ümeyye'nün[6] butlān-ı da'vāların derece-i vużūha yetürdi. Ve Ye-

B188 zīd'ün dahı izhār-ı 'adāvet/kılduğının[7] iki vechi var biri ol

ki mesned-i hilafetde karar itdükde Hażret-i Hüseyn'i bey`ate teklif idüp(8) Hażret-i İmam imtina` itdi ve bir vechi oldur ki `Abdullah Zübeyr'ün bir cemile `avreti olup Yezid(9) anun avaze-i hüsn ü cemalin istima` idüp `aşık olmışdı enva`-ı hilelerle ol `avretün(10) ve `Abdullah Zübeyr'ün arasına müfarakat salup talak aldırup tezvicine fursat bulmışdı.(11) El-kıssa Ebu Musa Eş`ari'ni irsal idüp ol `avrete talib oldukda ve Ebu Musa bu maslahat içün (12) teveccüh kıldukda tarik-i teveccühinde Hażret-i Hüseyn'e

Ü133[b] mülaki olup/Hażret-i İmam eyitdi:" Ya Eba Musa(13) teveccühün n e canibedür?" Cevab virdi ki:" Ya İbn Resulallah mutallaka-i İbn Zübeyr'i Yezid bin Mu`aviye(14) içün mutalebet kılmaga `azm itmişem." Hüseyn eyitdi: "Ey Eba Musa eger ol mesture Yezid'ün `akdinden(15) imtina` itse benüm içün taleb kıl." Ebu Musa Hüseyn'ün

S158[b] dahı vekaletin kabul idüp revane(16) oldukda `Abdüllah bin `Ömer dahı görüp bu tarikle sifariş kıldı. El-kıssa Ebu Musa üç şahsun (17) vekili olup ol hatunun harem serayına yetdükde hatun enva` i`zaz ve ihtiram itdükden sonra(18) eyitdi: "Ya Eba Musa bu bende -haneye teşrif buyurduğunuzdan garaż ne ola?" Ebu Musa eyitdi:"

T103[a] Ey(1) muhaddere-i zaman ve ey mesture-i devran sen gibi nazenine künc-ı `uzlet ve güşe-ı vahşet bekleyüp oturmak(2) münasib görinmez, ba`żı kimesneler `alaka-i tezvicüne talib olmışlar; eger ruhsat var ise `arż ideyüm."(3) Ol mesture eyitdi:" Ya Eba Musa ehl-i sa`adet salahından tecavüz muris-i şekavetdür, hususa(4) senün salahundan ki mutażammım-ı kemal-i sa`adetdür." Ebu Musa eyitdi:" Visalüne talib ve tezvicüne rağıb(5) olanlarun biri Yezid bin Mu`aviye ve biri Hüseyn bin `Ali ve biri `Abdullah bin `Ömer ve biri benem."Hatun eyitdi:"(6) Ey Eba Musa ben bir nev-

divanam ve sen bir kühen-sāl senünle hod benüm münāsebetüm yokdur sen bu ğarażdan ferāğat(7) kıl ve bī-ğaraż beyān it ki ol üç şa-

Ü134a B189 hısdan kansı bana enseb ve elyakdur?" Ebū Mūsā eyitdi: "Eger(8) hükūmet murādun ise Yezīd'i kabūl it ve eger hüsn-ı sūret ister-

S159a sen 'Abdüllāh bin 'Ömer ittisāline(9) rağbet kıl ve eger sa'ā-det-i āhiret temennā kılsan Hüseyn-i 'Alī'nün dāmen-i ittisālin elden bırakma." Hātūn(10) eyitdi:" Hükūmet emr-i zāyildür ve hüsn -ı sūret fenāya kābildür, hātırum necāt-ı āhiret ve musāhabet-i (11) Zehrā'ya māyildür." Pes bu vechle ikrār alup Ebū Mūsā ol hā-tūnı Hüseyn içün 'akd kıldı(12) ve bu haber Yezīd'e yetdükde muh-rik-i 'adāvet aslı oldı. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Çarh her fitne kim ister kıla 'ālemde(13) 'ayān
Eshel-i vechile esbābına encām virür
Salup ol fitne binasınun esasın evvel
(14) Rūzgārile ana sūret-i itmām virür

SEKİZİNCİ BĀB

Müslim ʿ ʿAkīl'ün Şehādetün Beyān İder

[15]Rivāyetdür ki āftāb-ı zulmet-sūz-ı āsmān-ı risālet ve māh-ı ʿālem-efrūz-ı sipihr-i saʿādet yaʿnī [16]يجاهدون فى سبيل الله ṭarīkinün muktedāsı ve جاهد الكفار muʿārekesinün sahib-livāsı. Şiʿr:

(Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün)

[17]Şāh-ı eyvān-ı risālet māh-ı gerdūn-ı vefā
Maʿden -i ihsān ü reʾfet menbaʿ-ı sıdk ü safā
[18]Hāzin-i genc-i şerīʿat mazhar-ı esrār-ı dīn
Serv-i gülzār-ı nübüvvet dürr-i dürc-ı istifā[1]

T103b ان العبد اذا سبقت له منزلة لم يبلغها بعمله ابتلاه الله فى جسده اوفى ماله اوفى ولده ثم صبره على ذلك حتى يبلغ منزله التى سبقت له [2] Buyurmuş: yaʿnī bir bende -i kābil ki sābıka-ı fıtratda[3] istiʿdād-ı fıtrı ile bir derece-i aʿlā ve bir mertebe-i kusvāya kābil olsa ki ol mertebeyi aʿmāl-i sāliha[4] ve efʿāl-i sütūde Ü134b ile/hāsıl itmek mümkin olmaya, hacerem ol bendeyi Vācibü'l-Vücūd belālar ile imtihān[5] idüp yā emrāż-ı cismāniyye mübtelā kılur ya fevt-i emvālle ıżtırāba salur ya fevt-i evlādla karārın[6] alur ve ol musībetlerde ana sabr virüp ol sabrla müstaʿid-i idrāk-ı mertebe-i mukadder kılur. Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

[7]Her temennā kılsan ey ʿārif belādan iste kim
Her belā żımmında bin rāhat mukarrerdür sana
[8]İtmek olmaz bī-belā idrāk-ı neyl-i her murād

Ger belā çeksen murād-ı dil müyesserdür sana

Fi'l-vākı'[9] çün dünyā bādiye-i fenādur ve cemī-i aḥvāli bī-ba-

B190 kādur dünyāda belā çeken dünyādan çıkdukda/ḫalās[10] olduğın id-

rāk itse şükr itmez mi ve rāḥatda olan terk-i dünyā kıl-

dukda fevt olan rāḥat te'essüfinün 'azābı ana yetmez mi? Hüseyn

Manṣūr-ı 'Ārif'den meşhūrdur ki birgün münāca'atında[12] dedi:" İ-

lāhī ḥakīkatün ḥakkı içün ḫızāne-i beliyyātun ebvābını meftūḥ

idüp her belā var ise bana[13] rūzī it ve beni cemī'-i belada im-

s160[a] tiḥān kıl. Eger ṭarīk-i maḥabbetde/'inān-ı irādetümi ẕerre mün-

ḥarif görsen[14] beni silsile-i aṣdikādan iḫrac idüp merdūd eyle.

Hakka ki eger mıkraż-ı riyāżet birle zerre zerre[15] a'żā-yı vü-

cūdumı kaṭ' itseler hergiz kemāl-i irādetümde noksan olmaya ve

ṣūret-i ṣadākatüm tağayyür bulmaya." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

'Āşık oldur kim cefā tığından ikrāh itmeye

Zerre ẕerre kılsalar a'żasını[17] āh itmeye

Ḳan içe ṣabr eyleye her dem figān ü āh idüp

Derd-ı 'ışk-ı yārdan ağyārı[18] āgāh itmeye

Ü135[a]/Revḥü'l-Ervāḥ'dan nakıldür ki bir gün bir 'azīz bir bīmār dervi-

T104[a] şün 'ıyādetine varup[1] ve anı envā'-ı beliyyāta giriftār görüp

tesliye ṭarīkiyle eyitdi:" Ey dervīş, 'āşık ma'şūkun[2] cefāları-

na ṣabr itmese da'vā-yı maḥabbetde ṣādık degül." Dervīş eyitdi:

"Ey'azīz ğalaṭ didün[3] 'āşık ma'şūkun belālarından ẕevk bulmasa

'āşık degül." Şi'r:

(Fâ'ilatün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

'Āşık oldur kim belā[4] ẕevkını idrāk eyleye

'Işk derdi dem-be-dem gönlin ferah-nāk eyleye

Ey 'ārif ehl-i[5] mahabbet belāya sabr itmekle sāyir halkdan mümtāz olurlar ve erbāb-ı vefā cefāya tahammül kılmağla harīm-i visālle[6] tarīk-i mahremiyyet bulurlar. Şi'r:

(Rübā'ī - Ahreb)

Da'vā-yı mahabbet itmek āsān olmaz
Cem' olmaz eger[7] gönül perīşān olmaz
'Āşık ğam odına yanmasa şem'-sıfat
Makbūl-ı harīm-i vasl-ı cānān olmaz

S160ᵇ [8]/'Abdullāh Mübārek rivāyet itmiş ki bir gün 'azīmet-i Ka'be kılup sahrāda tenhā yürürken bir tıfl[9] gördüm ki şem'-ı ruhsārından āfitāb-ı tābān nūr alurdı ve gīsū-yı müşk-bārı āfitāba sāye[10] salurdı, mütehayyir olup didüm: Şi'r:

(Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün)

Hızrdur bu tıfl yā İlyās yā āb-ı hayāt
Kim yürür[11] tenhā bulur anı gören ğamdan necāt

İstikbāl idüp selām virdüm cevāb virdi. Didüm:"Kimsen?"[12] Didi:

B191 "Hak bendesi." Didüm:" Kandan/gelürsen?" Didi:"Hakdan gelürem." Didüm:"Kanda gidersen?"[13] Didi:" Hakka giderem." Didüm:" Bu sahrāda ne taleb idersen?" Didi:" Hak rızāsın." Didüm:" Tuşe-i rahun[14] nedür?" Didi:" Takvādur." Didüm:" Bu bādiye-i h̬ᵛun-h̬ᵛārda tenhā nice tereddüd idersen?"/Didi:" Ziyāretine[15] müteveccih olduğum benden ğāfil olmaz." Didüm:" Ey mahdūm-zāde egerçi sūretde tıflsen ammā[16] ma'nīde kāmil görinürsen, āyā kansı kabīledensen?" Didi:" Ey İbn Mübārek biz sūretde kūy-ı[17] mahabbet belā-keşleriyüz ve gūşe-i mihnet müşevveşleriyüz ya'ni mazlūmlar ve mehmūmlaruz gāh istilā-yı[18] adādan hātır-ı perīşānumuz muztar ve ğubār-ı vādī-i ğurbetden mir'at-ı murādumuz mükedder ammā ha-

Ü135ᵇ

T104[b] kikatde[1] selātīn-i memālik-i kurb-ü kabūlüz ve sükkān-ı sürā-
S161[a] dıkat-ı makām-ı vusūluz, bizdendür germiyyet-ı hengāme-i[2] /mah-
şer ve bizdendür ifāże-i intifā'-i zülāl-i Kevser." Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Biz bakā mülkinün istiklāl ile[3] sultānıyuz

Ma'nī ile bākīyüz sūretde gerçi fānīyüz

Bunı diyüp nazarumdan ğāyib oldı[4] ve hātırum müfārakatından ğā-
yetde küdūret buldı. Tavāf-ı Ka'be müyesser oldukda gördüm ki ol
tıfl[5] bir mecma'da mesāyil-i helāl ü harām nakl ider. Hakīkatin
su'āl itdükde didiler: " Bu ādem Āl-i 'Abā'dur ve nūr-ı[6] dīde-i
Mustafā ve Murtażā'dur, budur mukteda-yı ehl-i yakīn, ya'nī 'A-
liyy-i İbnü'l-Hüseyn-i Zeynel'abidīn." Pes[7] hıdmet-i şerīfine mü-
şerref olup elin öpüp 'özrle eyitdüm:" Ya İbn Resūlallāh ne kim ka-
būl-ı mesāyibden[8] ve rıf'at-i merātibden şerh itdünüz sarīh ve
sahīhdür. Fi'l-vākı' belā nişāne-i kurb ü kabūl olmasaydı[9] ehib-
bāya nasīb olmazdı ve mihnet iktiżā-yı kemāl bulmasaydı erbāb-ı
tā'ate ihtisās bulmazdı."[10] Beyt :

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Kābil-i feyz-i belā şāyeste-i dergāh olur

Hīç şek yok kim belā mahsūs-ı ehl-i 'ullāh[11] olur

Ü136[a] /Bu şartla ki belā nişāne-i kurb-ı İlāhī ve mūcib-i husūl-ı sa'ā-
det-i nā-mütenāhīdür, kemāl-i kurb[12] ü kabūl Hażret-i Resūl
S161[b] evlād ü ittibā'ında/ hasr olınmışdur ve nihāyet 'ulüvv-ı menzilet
anlarda ihtitām[13] bulmışdur. Zīrā zümre-i nev'-i benī ādemden
belki cümle-i mahlūkāt-ı ehl-i 'ālemden hīç āferīde anlarca be-
lāya[14] sabr itmemiş ve hīç ferde anlarca āsār-ı belā yetmemiş.
B192 Ol /cümledendür Müslim 'Akīl'ün ve evlādun keyfiyyet-i[15] şehā-

detleri ve vakāyi-i enduh ü mihnetleri encümen-ārā-yı mecālis -i mihnet ü ğam ve çihre-hırāş-ı 'arāyiş-i(16) mātem bu surūdla nevha bünyād itmiş ve bu nevha ile şehīdler mātemin dutmış ki Müslim 'Akīl, Hażret-i İmām'ı(17) vedā' idüp Mekke'den Medīne'ye geldükde kesret-i muhālifden ihtirāz idüp gice ile şehre girüp(18) Hażret-i Resūl'ün merkad-i mübāreklerin ziyāret idüp vedā' itdi ve

T105[a] ol mezār-ı şerīfden kendü(1) menziline gitdi. El-kıssa karār itmeyüp iki nev-res oğlı var idi biri Muhammed nām sekkiz yaşında (2) letāfet-i hüsnle bir hūrşīd-i 'ālem-tāb ve biri İbrāhīm nām yeddi yaşında tarāvet-i ruhsārla(3) bir lāle-i sīrāb. Anları bile alup ve bakī 'ıyāl ü etfālle vedā' kılup hem ol gice Kūfe 'azmine(4) revān oldı.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Āh-ı berk-āsāyla bir ebr-i āteş-bārdı

Reh-güzārı eşk-i alinden(5) kamu gül-zārdı

Reh-beri göz yaşı kūs-ı rıhleti savt-ı figān

Tūşesi ğam hem-demi dāğ-ı(6) dil-i efgārdı

Çeşmi pür-hūn eşki gül-gūn gönli mahzūn kaddi hām

S162[a] /Ğussadan her gün perīşān(7) her gice bīmārdı

Ü136[b] /Bu tarīkle kat'-ı tarīk idüp menāzilde ve merāhilde envā'-ı mekkāre ve esnāf-ı(8) şedāyid görüp gāh zulmet-i dūd-ı āhla 'alāme -i menāzil idüp 'āciz ü ser-gerdān olmağla ve gāh(9) seyl-āb-ı eşk reh-güzārın dutup mütehayyir kalmağla bir müddetden sonra Kūfe'ye yetdi Dār-ı(10) Muhtār dimekle ma'rūf bir menzile nüzūl itdi. Eşrāf-ı a'yān-ı Kūfe kudūmından haber-dār olup(11) gürūh gürūh gelüp ızhār-ı şevk iderlerdi ve tarīk-ı mütāva'at gösterüp bey'at alup(12) giderlerdi. El-kıssa cüz'ī zamānda on sekkiz bin

mübāriz-i nāmī dāyire-i bey'ate girüb dest-i(13) irādet dāmen-i tevellāsına muḥkem itdiler. Müslim 'Aḳīl ol ṭāyifenün mir'āt-ı 'amellerinde ṣūret-i(14) iḫlāṣ müşāhede ḳılup ḫāṭır-ı cem'le Ḥażret-i İmām'a anlarun ṭā'at ü inḳıyādların i'lām(15) idüp ḥużūr-ı şerīfin istid'ā ḳıldı. Nu'mān Beşīr ki Kūfe'de Yezīd cānibinden ḥākim idi(16) Müslim'ün gelüp Ḥüseyn içün ḫalḳdan bey'at alduğın ma'lūm / itdükde ehl-i Kūfe'yi bir gün(17) cāmi'-i Kūfe'-ye cem' idüp kendü bi'z-zāt minbere çıkup nidā ḳıldı ki:" Ey ehl-i Kūfe bu ma'lūm(18) oldı ki siz Müslim 'Aḳīl'i getürüp / āġāz-ı fesād itmişsiz, bu ḥaḳāret münāsip degül Yezīd ḥākim-i(1) ḳahhār ve melik-i cebbārdur, bu aḥvāle ittılā' bulduḳda size siyāset lāzım gelür ve ġażab(2) müteveccih olur." Gördi ki mücerred tehdīdle ol fitne teskīn bulmaz ve naṣīḥatle iṣlāḥ-pezīr(3) olmaz. Yezīd'ün Kūfe'de olan muḫlisleri miṡl-i 'Abdullāh bin Müslim Bāhilī / ve 'Ammār bin Velīd ve 'Ömer(4) bin Sa'd, Yezīd'e ṣūret-i ḥāl ittifāḳıyla vāḳı'ayı 'arż itdiler, bu mażmūnla ki:"Şeh-bāz-ı şikār-endāz-ı(5) nişīmen-i 'izz ü 'alā Hüseyn bin 'Aliyy-i Murtażā feth-i memālik hevāsıyla āşiyānesinden pervāz idüp ibtidā-i (6) 'azminde şehper-i nuṣret-sāyesin diyār-ı Kūfe'ye bıraḳmışdur ve ol ser-çeşme-i ṭūfān-ı celādetden(7) bir cūybār-ı belā cānib-i Irāḳ'a aḳmışdur. Eger vaḳtle bu emre tedārük olınmasa ve vaḳtle bu derde(8) devā bulınmasa mürūrla ser-rişte-i tedbīr-i umūr elden gider ve bu diyārun tamāmī-i eşrāf ü a'yānı(9) aña teveccüh ider, eger Kūfe'ye iḥtiyācun var ise bir vālī-i ṣāḥib siyāset irsāl it." Yezīd-i(10) pelīd bu aḫbār-ı melālet-āṡāra ittılā' bulduḳda ve bu ṣūret-i aḥvāle muttali' olduḳda tevehhüm-ı(11) zevāl-ı ni'met dil-i bī-ḳarārımun ḳara-

rın alup ve havf-ı izale-i devlet ol bi-sebatı ıztıraba salup[12]

S163[a] dikkat-i/tamamla mülkinün nizamına müteveccih oldı ve hem ol

sa'at töhmet-i taksirle Velid bin 'Utbe'yi[13] Medine eyaletin-

den 'azl idüp yirine İbnü'l-Esdak'ı nasb kıldı ve Kufe hususında

a'zam-ı[14] a'yan-ı devlet ve akdem-i erkan-ı haşmeti olan Serhun

nam vezirle müşaveret kıldukda Ser[15] hun eyitdi:" Ey halife

eger muradun bu fesad ref' olmak ve bu nayire-i fitne intifa

bulmak ise[16] Nu'man Beşir'i ki bir pir-i hakirdür Kufe'den 'azl

idüp yirine Basra hakimi olan 'Ubeydullah Ziyad'ı[17] nasb kıl ki

Ü137[b] ol emr-i/emaretde nadirdür ve def'-i her-fesada kadirdür." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Har-ı divar-ı[18] riyaz-ı mülk ü millet hıfz içün

Nevk-i tıg-ı abdar-ı hakim-i hun-riz olur

T106[a] Hükm mikdarınca hakimde[1] siyaset hem gerek

B194 Nişe kim ifratı her fi'lün/fesad-engiz olur

Yezid Serhun'un salahın[2] kabul idüp 'Ubeydullah Ziyad'a bir na-

me yazdırdı bu mazmunla ki:" Haliyya elsine-i ehibba-yı sadık[3]

ve efvah-ı evidda-yı müşfikden bu müstefad olındı ki Hüseyn bin

'Ali benem ki halife-i zamanam[4] bey'atümden inhiraf idüp etraf

ü cevanibe nameler gönderüp halkı kendüye da'vet itmekde[5] dür.

S163[b] Hususa Basra ehline ve Kufe halkına andan nüvaziş-nameler/gelüp

anlardan ana[6] mekatib ve merasil gitmekdedür. İmdi sen ki 'U-

beydullah Ziyad'sen misal-i vacibü'l-imtisalüm varid[7] oldukda

ve mektubı ve mazmunı vuzuh buldukda gerekdür ki bu emri nefs-i

Basra'da[8] tefahhüs idüp bu fitneye ba'is olanları buldurup def'

ü ref' itdükden sonra kendü canibünden[9] bir mu'temed kimesne

Basra'da nayib idüp bi'z-zat Kufe diyarına teveccüh kılsın ve

ol diyārün[10] dahı iyālet ve hükūmetin kendüye mukarrer bilesen ve żabt ü rabtında mücedded olasan ve bilmiş ol ki benüm[11] hvān-ı iltifātumdan nevāle-i ihsāna ol vakt istihkāk bulursen ve hızāne-i merhametümden teşrīf-i[12] istihsāna ol dem müstahikk olursen ki mi'mār-ı firāsetün seng-i hirāsetden etrāf-ı 'Irāk'a bir[13] hisār-ı müstahkem çeküp ve tereddüd-ı a'dā reh-güzārına

Ü138a seng-rīze-i/tedbīr ü tedārük töküp fursat[14] virmeyesin ki Hüseyn bin 'Alī'nün min-ba'd nesīm-i tasavvurı ol gülzāra güzār ide ve ol buk'a ehlinden[15] āna mütevatır-ı rusul ü resāyil gide ve anda olan muhibb ü muhlisleri buldurup def' ü ref'[16] idüp 'ināyetüme ümmīd-vār olasen." Yezīd'ün mektūbı 'Ubeydullāh'a iriş-

S164a dükde ittifākā hem ol[17] zamānda Hażret-i Hüseyn'ün/Selmān nām bir memlūkı mektūblar getürüp ba'żı kimesneleri tarīk-i hakka[18] irşād itmek iştiġālinde idi. 'Ubeydullāh Ziyād vākıf olup

T106b ve ba'żı müslümānları dahı anunla[1] müttehem kılup katl itdükden sonra yirine karındaşın ta'yīn idüp Kūfe cānibine revān oldı ve[2] kemāl-i ihtimāmla 'Irāk hıfzına müteveccih kıldı. Ba'żı tevārihde bu mestūrdur ki: Ol müfsid Kūfe[3] kurbına yetdükde tahammül itdi tā giceden iki sā'at ötdı pes taġyīr-i sūret kılup

B195 başına[4] bir 'imāme-i/miskīn sarup Hāşimīler gibi taylasān bırakup nikābla revān oldı. Eşrāf[5] ü a'yān-ı Kūfe'den mutarassıd-ı kudūm-ı Hażret-i İmām olup intizār çekenler ol vaż' ü vakārla[6] anı Hüseyn bin 'Alī tasavvur kılup istikbāl idüp rikāb-i hümāyūnına yüz sürüp dirlerdi:[7] Şi'r:

(Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün)

El-minnetü'l illāh ki murād oldı müyesser

Şād eyledi 'āşıklarını vaslıla dilber

(8)Tebdīl olınup rūz-ı visāle şeb-i hicrān

Hūrşīd çıkup eyledi āfākı münevver

(9)Ve önine düşüp nihāyet-i ta'zīm ü takrīmle dārü'l-imāreye yet-

Ü138b dükde Nu'mān Beşīr/vehm idüp dārü'l(10)imāre dervāzesin bağlayup üzerine çıkup āvāz yetürdi ki:" Ey nutfe-i Resūlullāh(11)bu fit-

S164b neyē bāis olma ve tasavvur kılma/ki bu mülki Yezīd senūn tasarrufunda koyup ta'allül kıla(12)ne revā bir zahmete irtikāb itmek ki akreb-i zamānda żayi' ola." Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

'Ākıl oldur ki ittügi(13)'amelün

Fikr ide ibtidāda encāmın

Ol degül kim te'emmül eylemeyüp

Giçüre ğaflet ile(14)eyyāmın

Hālā salāh oldur ki bu gice bir ğayr menzilde ārām dutup istirahat kılasın, sabāh(15)oldukda ne kim salāh ise 'amel olına." Ehl -i Kūfe Nu'mān Beşīr'e ta'n idüp tehdīd iderlerdi(16)ki: "Ey bed-baht bu Hüseyn bin 'Aliyy-i Murtażā ve nakd-i ber-güzīde-i Mustafā'dur dārü'l-imāre duhūlinden(17)men' itme ve tarīk-i muhālefet ve mu'ānedet dutma." Müslim 'Akīl ol macma'da idi, hakīkat-i hāl ma'lūm(18)idüp nidā kıldı ki:" Ey kavm bu şahs Hüseyn bin

T107a 'Alī degül meftūnı olmañ hīlesine i'timād kılmañ."(1)'Ubeydullāh Ziyād hücūm-ı 'āmdan ihtirāz idüp çihre-i nā-pākinden nikāb alup kendüsin(2)izhār itdükde Nu'mān Beşīr andan vākıf olup dervāze-i kasrı açup 'Ubeydullāh Ziyād(3)kasra girüp sāyir ehl-i Kūfe nevmīd olup müteferrik oldılar ve gürūh gürūh menzillerine teveccüh (4)kıldılar. Subh-dem ki sadā-yı kūs-ı nevbet-i selātīn-i zālim-pīşe dī-

Ü139a S165a de-i sükkān-ı serā-perde-i/rāhatdan(5)h^vāb-ı ğaflet/aldı ve zem-

zeme-i fussāk-ı sabūhī-keş dımāğ-ı erbāb-ı lehve dağdağa-i te-
reddüd-i fesād saldı.[6] 'Ubeydullāh Ziyād istiklālle mesned-i
hükūmetde karār dutup ve a'yān ü eşrāf-ı Kūfe'ye tevkī'[7]-ı
B196 /hükūmet ü eyāletin ibrāz idüp gāh mevā'id-i eşfāk ü eltāfla ceb-
bār-ı kesr-i kulūb oldı ve gāh vā'id-i[8] tehdīdle anları siyāset-
den haber-dār kıldı. Müslim 'Akīl bu hāletden haber-dār oldukda
hātır-ı[9] şerīfine vehm müstevlī olup Dār-ı Muhtār'dan çıkup
Hānī bin 'Urve menziline gelüp eyitdi: " Ey[10] Hānī ben bu mülk-
de ğarībem ve senden ğayra i'timād itmezem ve hālā bu ahvālün
ser-encāmı ma'lūm olana dek[11] baña senün menzilünde olmak müna-
sibdür." Hānī bin 'Urve mübāhatler kılup ol Hazret'e kendü[12] se-
rāyında münāsib menzil ta'yīn idüp ve ol şerefden efser-i 'izz
ü i'tibārı āsmāna yetdi. Hem[13] ol dāyire-i bey'atinde olan muh-
lisler mülāzemetinde tereddüd iderlerdi ve hıdmetine gelüp gi-
derlerdi[14] ammā 'Ubeydullāh Ziyad ol müdebbir-i pür-fesād şām
ü seher Müslim'ün tecessüs ü tefahhusında olup bir gün[15] Mufad-
dal-nām bir memlūkına eyitdi:" Ey Mufaddal Müslim'ün bu şehirde
S165b olup Hüseyn içün halkdan bey'at[16] alduğın/tahkīk itmişem ammā
bilmezem kandadur eger tecessüs idüp ma'lūm idecek olsañ seni[17]
mālumdan āzād iderem. Belki envā'-ı eltāfla dahı ber-murād ide-
Ü139b rem." Mufaddal-ı bī-devlet ol hadīsi[18] kabūl/idüp tecessüs i-
derken bir gün cāmi'-i Kūfe'de bir pākīze-sūret mü'min görüp ha-
T107b tırında[1] cezm itdi ki bu Müslim'ün müte'allıkātından olacaktır."
Huzūrına gelüp eyitdi:"Ey mü'min-i pāk-[2] sīret ben mu'tekıd-ı
Hüseyn'em ve biñ akçe nezr itmişem ve getürmişem ki Müslim'e
virem ammā bilmezem ki kandadur[3] bir lutf it anı ben fakīre gös-
ter." Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Gerdenümden kerem it silsile-i kaydı götür

(4)İltifāteyle beni menzil-i maksūda yetür

Ol mü'min eyitdi:" Ey 'azīz bunca halk arasında ne bildün(5)ki ben şī'a-i Hüseyn'em?" Mufaddal eyitdi:" Hüsn-i hısālün ve lutf-ı ef'ālün şehādet virdi." Ol mü'min-i(6)dil-ğāfil anun kavline tasdik idüp eyitdi:" Ey 'ārif ğalat itmedün ben ol tāyifedenem ve bana(7)Müslim 'Avsece dirler." Beyt:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Ey besā sıdk kim żarar yetürür

Kāyile mihnet ü belā getürür

B197 El-kıssa(8)Müslim bin 'Avsece ol mel'ūnı alup Müslim 'Akīl'ün/hıdmetine getürdi ve hādī tevfīk olup(9)menzil-i maksūdına yetürdi.

S166a Mufaddal Müslim'ün dīdārına mübāhāt/kılup elin öpüp nezrin(10)mülāzımlara teslīm idüp mushaf getürüp kasem yād idüp bey'at alup andan çıkdukda 'Ubeydullāh(11)Ziyād'ı ol ahvālden vākıf itdi." 'Ubeydullāh Ziyād ol vākı'adan muttali' oldukda fi'l-hāl(12)mecma'-ı 'āmm idüp ol mecma'da esmā-yı Hārice'den ve Muhammed Eş'as'dan Hānī bin 'Urve'nün ahvālin(13)istifsār idüp eyitdi:" Ol kandadur ki görinmez." didiler Yā emīr ol bī-huzūrdur./İbn Ziyād(14)eyitdi:"Ol bī-huzūr degül ammā işitdüm ki bir mānī'i var, ne kadar mānī'i var ise bir zamān bu meclise(15)gelmek olur?" Hānī bin 'Urve'ye haber gönderüp 'Ubeydullāh Ziyād'un şevkın izhār idüp(16)huzūrın lāzım itdiler.

T140a Hānī bir 'Urve 'azīmet-i mülākāt idüp menzilinden çıkup kasr-ı(17)emmāreye yetüşükde ashābına eyitdi:" Ey 'azīzler bu gün bu kasrdan benüm gönlüme bir vehm müstevlī olup(18)'aceb ki bu gün bu kasrdan bana bir żarār irişmeye." Ashāb ü ahbāb ana tesellī verüp eyit-

T108[a] diler:"(1)Hātır tesellī it n'olacakdur?" Hānī bin 'Urve każāya rıżā virüp ve dāyire-i teslīm ü tefvīże(2)girüp meclise kadem basup selām virdükde İbn Ziyād anun selāmın kināye ile alup(3)
S166[b] ana sūret-i ġażab/gösterdi. Hānī eyitdi:" Ey emīr ne vākı' oldı?" İbn Ziyād eyitdi:" Ne vākı'a(4)bundan ziyād ola ki Müslim bin 'Akīl'i menzilünde pinhān idüp zamān zamān halkı bey'ate (5)teklīf kılup mülk ahvālin perīşān idersen."Hānī inkār itdi, 'Ubeydullāh Mufaddal'ı hāżır(6)idüp ana infi'āl virdi. Hānī gördi ki inkāra mecāl yok mu'terif olup 'özrle(7)eyitdi:"Ey emīr hakkā ki anı ben ihtiyārumla menzilüme getürmedüm kendü istilā-yı şevketünüzden(8)mütevehhim olmağın benüm menzilüme penāh getürüp bana dahı anun men'inden hayā māni' oldı. İmdi çün(9)benüm menzilümde anun olduğına rıżā-yı şerīfünüz yokdur müraca'at
Ü140[b] /itdükde ihrāc ideyem."(10)'Ubeydullāh eyitdi:" Heyhāt heyhāt sen Müslim'i getürüp teslīm itmeyince gitmegün mümkin degül."(11)Hā-
B198 nī eyitdi:" Bu hergiz müyesser olmaz ve sūret bulmaz ki/ben Müslim'i sana teslīm idem." 'Ubeydullāh'a(12)ġażab müstevlī olup anun habsine emr itdi." Esmā-yı hāricе feryāda geldi ki:" Ey ġaddār-ı(13)nā-bekār ve ey bed- 'ahd-ı cefā-kār biz bu derd-mendi bir 'ahdle ve şartla meclisüne getürdük(14)hālā bu ne 'ameldür?" 'Ubeydullāh'un ġażabı ziyāde olup esmā-yı hāriciyye īzālar it-
S167[a] dürüp(15)/buyurdı ki:" Hānī bin 'Urve'nün beden-i ża'īfin 'uryān itdiler ve beş yüz tāziyāne urup(16)'akābına çekdiler ve Hānī bin 'Urve seksen dokuz yaşında bir pīr idi sohbet-i Resūlullāh'a (17)müşerref olmış mu'temed-i sāhib-tevkīr idi. Hużżār-ı meclis istişfā' idüp anı indürdiler(18)yir yüzine düşdükde rahmete vāsıl oldı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Kıldı cellād-ı felek hūn-rīzlik bünyādını

T108[b] (1)İtdi zāhir devr-i zālim 'ādet-i mu'tādını

Bāğbān-ı dehr açup hūn-ı ciger ser-çeşmesin

(2)Kanile sīrāb kıldı gülşen-i bī-dādını

Bu haber Müslim 'Akīl'e irişdükde ol Hazret iki oğlın(3)Şüreyh kādī evine gönderüp kendü isti'dād-ı harble müheyyā olup dāyire-i bey'atında olan yek-(4)cihetlere nidā itdürdi ki:" Ey tarīk-i mesa'ādetde merdāneyem diyen sa'ādet-mendler ve ey meydān-ı(5)mücāhedetde ser-bāzlık da'vāsın kılan ser-bülendler bi'smi'llāh bugün izhār-ı 'akīdet günidür(6)ve bu dem isbāt-ı celādet demidür." Rivāyetdür ki/fi'l-hāl igirmi bin mikdārı sipāh-ı hūn-hvār (7)ve mübāriz-i hancer-güzār isti'dād-ı rezmle Müslim huzūrında kasr-ı emmāreye müteveccih oldılar ve ol(8)kasr-ı refī'ü'l-bün-yānı nigīn-i hātem gibi ihāta kıldılar. 'Ubeydullāh Ziyād ol hāle vākıf/olup(9)kendü kasr içünde kalup sāyir 'askere Muhammed Kesīr'i ser-'asker idüp ruhsat-ı mukātele ve muhārebe(10)virdi. İki cānibden nīrān-ı muhārebe iştigāl bulup ve hengāme-i rezm germ olup;Şi'r:

Ü141[a]

S167[b]

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

(11)Efser-i rāyet oldı gerdūn-sāy

Çıkdı çarh-ı berīne nāle-i nāy

(12)Kūs feryādı oldı 'ālem-gīr

Müjde-i merg virdi savt-i nefīr

(13)Komayup yirde na'l-i rahş defīn

'Arsa-i mahşer oldı rūy-ı zemīn

(14)Pes ki toprağa çarh-ı kec-reftār

Halkūn āb-ı hayātın itdi nisār

B199 (15)İçüp eczā-yı hāk āb-ı/hayāt
Dirilüp oldı kābil-i harekāt
(16)Yir yüzinden kopup süha-mānend
Eyledi meyl-i āsumān-ı bülend
(17)Zulemāt itdi rezm-gāhı ğubār
Rūz-ı rezm oldı gerdden şeb-i tār
(18)Ol şeb-i tāra şem'-i bezm-efrūz
Oldı nevk-i sinān 'ālem-sūz

T109[a] (1)Ol mu'areke-i pür-şūr ve mehleke-i pür-fütūre nev-bāve-i gülzār-ı Benī Halīl ya'ni eşca'-ı sanadīd-i 'Arab(2)Müslim bin 'Akīl semend-i kūh-temkīn-i berk-seyrle cevlāna gelüp ve bir eline ef'ī-i remh-i hūn-hvār(3)ve bir eline ejdehā-yıtīğ-ı sa'aka-kirdār alup her hamlede bir cümleye zehr-i fenā içürdi ve(4)her na'ra ile bir gürūhun tuyūr-ı ervāhın āşiyān-ı bedenden uçurdı. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

S168[a]Ü141[b] /(5)Dönerdi geh yemīn ü geh yesāra
Salurdı lerze hasm-ı bī-karāra
Demādem rezm-(6)bāzārın kılup tīz
Tökerdi kan çalardı tīğ-ı hūn-rīz
Urūrdı Hayder(7)i Kerrār'dan dem
Anun rezminde bir zālidi Rüstem

'Ubeydullāh Ziyād ki kasrdan mu'areke-i(8) mesāfa nezzāre kılurdı ve Müslim 'Akīl'ün keyfiyyet-i şecā'atın bilürdi kendü leşkerin mağlūb ve(9) Müslim leşkerin ğālib görüp huzūrında olan rü'esā-yı Kūfe'ye hükm itdi ki ehl-i Kūfe'ye(10)tehdīd ideler. Pes Kesīr bin Şahāb ve Muhammed bin Eş'as ve Şemir-i Zi'l-cevşen gibi bed-bahtlar(11)nidā yetürdiler ki:" Ey ehl-i Kūfe budur Şām'dan

leşker-i bī-hisāb bu cānibe teveccüh itmişdür[12] belki havālī-i şehre yetmişdür vaktdür ki cemī'-i ehl ü 'ıyālünüz esīr ola ve cümle-i māl ü menālünüz[13] noksan-ı ğāret bula, kendünüze rahm idün ve fursat var iken her birinüz bir cānibe[14] gidün." Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ra'd ü berkile bu sahrāya teveccüh kılmış
Merg bārānını yağdurmağa[15] bir tīre sehāb
Kopun ey ğam-zedeler seyl güzer-gāhından
Gitmeden suya ferāğat[16] evi mānend-i habāb

Ehl-i Kūfe ki zātlarında sebāt-ı i'tikād yokdı bu hikāyetden[17] mütevehhim olup gürūh gürūh hezīmete teveccüh kıldılar ve Pervīn
Ü142a S168b gibi cem' iken Benātu'n-N'aş gibi[18] /müteferrik oldılar. El-kıssa
T109b āfitāb ğurūb idene dek igirmi bin mübārizden otuz nefer kaldı[1] ve anlar dahı Müslim namaza meşğūl oldukda gidüp Müslim tenhā kalup mütehayyir oldı.[2] Cismi ālet-i harbden āzürde ve hāli endūh-ı
B200 ğurbetden/efsürde ıztırābla şehirden çıkmak[3] kasdına tereddüd iderken Sa'īd bin Ahnef ol Hazret'e uğrayup eyitdi:" Ey seyyid ihtiyāt[4] eyle ki ebvāb-ı şehre serhengler ta'yīn olınup senün kasdundadurlar." Müslim eyitdi:" Maslahat nedür?"[5] Sa'īd eyitdi:" Benümle gel." Müslim mütāba'at kılup Sa'īd Müslim'i Muhammed Kesīr menziline getürüp i'lām itdükde[6] Muhammed Kesīr çıkup minnet-i tamāmla i'zāz ü ihtirām idüp Müslim 'Akīl'i evinde pinhān eyledi.[7] Ol gice gidüp subh-dem ki mi'mār-ı serā-yı āferiniş kasr-ı lāciverd-fāmı zer-endūd itdi ve hancer-i[8] şu'ā'-i hūrşīdle şebistānlar şem'inün rişte-i hayātına va'de yetdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Perde-i setri nesīm-i subh berbād eyledi
Fitneyi bīdār idüp bī-dād-ı bünyād eyledi

'Ubeydullāh[10] Ziyād ğammāzlardan ve casūslardan ol ahvāli ma'-
lūm idüp Muhammed Kesīr meclise geldükde eyitdi:"[11] Ey Muhammed
Kesīr Müslim senün menzilündedür getürmez isen sana siyāset ide-
rem." Muhammed Kesīr[12] sāhib-i şevket kimesne idi kesret-i ka-
S169[a] bāyiline i'timād idüp cevāb/virdi ki:" Ey İbn Ziyād ben dahı Hā-
nī bin 'Urve degülem ki bana hükmün cārī ola." Bu sözde iken sadā
-yı nāy-ı rezmī[14] ve hurūş-ı kūs-ı harbi 'āleme ğavğā bırakdı.
'Ubeydullāh Ziyād eyitdi:"Bu ne ğavğadur?" Didiler:" Ey emīr[15]
Muhammed Kesīr'ün akvāmı müsellah olup on bin mikdārı mübāriz
kasr-ı emmāreye müteveccih oldılar[16] ve cidāl ü kıtāle 'azīmet
kıldılar." 'Ubeydullāh Ziyād ol fitneden vehm idüp Muhammed Kesīr-
Ü142[b] ün[17] oğlın yanında muhāfaza kılup kendüye/ruhsat virdi ki çıkup
kavmine teskīn vire. Muhammed[18] Kesīr kasrdan çıkup kavmine
teskīn virüp menziline geldükde Süleymān Surad Huzā'ī ve Muh-
T110[a] tār bin Ebū 'Ubeyde[1] ve Rifā'a bin 'Āzib hāzır olup eyitdiler:
"Ey àzīz ittifākla cehd it ki yarın oğlunı bu zālim[2] kaydından
kurtaralum ve Müslim'i alup kendü kabīlemüze gidüp bir 'azīm leş-
ker cem' idüp Hüseyn bin[3] 'Alī mülāzemetine varalum." Muhammed
Kesīr akvāmıyla bu maslahatda karār virmiş iken ittifākā cānib-i
[4] Şām'dan 'Āmir bin Tufeylī ki 'Ubeydullāh Ziyād mu'āvemetine mu-
karrer olup gelürdi, ol zamānda[5] on bin mübārizle yetüp 'Ubey-
B201 d/ullāh Ziyād ol leşker kuvvetiyle mağrūr olup Muhammed Kesīr'ün
S169[b] ihzārına[6] emr itdi. Muhammed Kesīr dahı otuz bin/mikdārı leşker
kavmından hāzır idüp kasr-ı emmāreye müteveccih[7] oldı, ammā
leşkerin daşrada koyup kendü tenhā kasra girüp 'Ubeydullāh ile
mülākāt itdi.[8] 'Ubeydullāh Ziyād eyitdi:" Ey Muhammed Müslim
'Akīl'i sever misen ya kendü cānunı?" Muhammed eyitdi:" Ey İbn

Ziyād(9) Müslim'ün cānı Allāh hıfzındadur ve benüm cānum otuz bin mübāriz hısārında." 'Ubeydullāh Ziyād(10) anun sözinden ğazab-nāk olup bir devātla urup nüsha-i ser-nüvist-i takdīr olan cebīn-i (11) mübārekin mecrūh itdi. Muhammed Kesīr dahı bī-mahābā tīğ-ı ābdār çeküp 'Ubeydullāh Ziyād'a havāle kıldukda(12) a'yān-ı Kūfe araya girüp bir nevbet hāyil oldılar ikinci kerre tīğ havāle kıldukda 'Ubeydullāh firār(13) idüp mülāzımlarından birin helāk itmegin 'Ubeydullāh Ziyād'un/dahı mülāzımları ol(14) pīr-i nā-tüvānı ortaya alup çok mukātele ve muhārebeden sonra şehīd itdiler. Rahmet ullāhī 'aleyh. Şiir:

Ü143a

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(15) Ey hoş ol kim nakd-i cān bezlinde ihmāl itmedi
Raht ü bahtın kayd-ı mülk ü māli pāmāl itmedi
(16) Hak yolında dutmadı hār-i ta'alluk dāmenin
Pāy-ı bend-i mülk olup endīşe-i māl itmedi

(17) Muhammed Kesīr'ün oğlı ol hāli görüp delīrāne harbler kılup babasınun intikāmın aldukdan sonra(18) bir nā-merdün/sinān-ı zehre-şikāfıyla şehādet buldı. Şi'r:

S170a

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

T110b

Ol nihāl-i nevresi sındurdı devrān(1) ey dırīğ
Kıldı ol genci felek hāk içre pinhān ey dırīğ
(2) Lem'a-i ruhsārı hūrşīd-i cihān-efrūz iken
Eyledi pinhān sehāb-i gerd-i hırmān ey dırīğ

Bu hāle mukārin 'Ubeydullāh(3) Ziyād emr itdi ki:" Kasrun kapusın açup daşra çıkup Muhammed Kesīr'ün leşkeriyle ceng(4) ideler. Ol dilāverler dahı taksir itmeyüp subhdan şāma dek 'asker-i Kūfe ile leşker-i Şām bir(5) cidāl itdiler ki dīde-i rūzgār anun gi-

bi kār-zār görmiş degül. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Fitne deryāsı(6) yine mevc urdı tuğyān eyledi

Emn mülkin ğarka-i seyl-āb-ı tūfān eyledi

Nev-bahār-ı(7) fitneden açıldı āfet gülleri

B202 Seyl-i hūn her yan `alem servin hırāmān/eyledi

Safha-i(8) tasvīr tek her gūşe nakkāş-ı ecel

Sūret-i bī-cānı zīb-i levh-i meydān eyledi

`Arsa-i heycāda(9) düşdükce mübāriz küştesi

Bād-ı pā-na`li lahd hafr itdi pinhān eyledi

Kopdı bir ğavğa ki(10) zahm-ı nāvek-i bī-dād ü tīğ

Çokları ol rezm-`azminden peşīmān eyledi

Āhirü'l-emr `Ubeydullāh Ziyād(11) eyitdi: " Bu kavmün cidāli Muham-

Ü143[b] med Kesīr içündür başın/kal`adan daşra atun görüp tesellī bul-

S170[b] sunlar.(2) Muhammed Kesīr'ün ve oğlınun başların/kasrdan daşra bı-

rakdukda ehl-i Kūfe görüp nevmīd olup perīşan-(13) hāl gürūh gürūh

müteferrik olmağa başladılar. Gice oldukda ol leşker-i Kesīr'den

deyyār kalmadı(14) Muhtar Ebū`Ubeyde gördi ki `inān-ı ihtiyār elden

gitdi akvāmıyla kabīle-i Benī Sa`d'a yüz dutdı(15) ve Süleymān Sard

Hazā`ī leşkeri mağlūb olduğın bildi ol dahı bir yana `azīmet kıl-

dı. Çün(16) Müslim `Akīl Muhammed Kesīr'ün şehādetin ve leşkeri-

nün müteferrik olduğın ma`lūm itdi melūl ve mahzūn(17) olup dirdi.Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ey felek bir gün benüm rāyümle devrān itmedüñ

Derd çok virdün(18) velī bir derde dermān itmedüñ

Hīç menzilde benüm muhlislerüm cem` olmadı

T111[a] Kim bir(1) engīz ile ol cem`i perīşān itmedüñ

El-kıssa mükedder ve muztarib menzilinden çıkup şehirden[(2)] çıkmağa yüz dutdı. Giderken yolda Muhkem bin Tufeyl'ün 'askerine sataşdı, andan müraca'at[(3)] kılup bir ğayr yana teveccüh itdükde mahalle-i Dar-ı Rebi'de Halid bin Ziyad'un leşkerine uğradı. Gördi[(4)] ki her yana teveccüh kılsa leşkerdür, naçar delirane bir cema'at kalbine urup çıkdı amma bir mahalleye[(5)] düşdi ki ol mahallenün şehirden çıkmağa yolı yokdı ve ol mahallede munafıklar çokdı.

S171ª [(6)] Bir bed-baht anı ol hey'et ve salabetle/görüp Müslim olduğın bilüp fi'l-hal 'Ubeydullah[(7)] Ziyad'a i'lam itdi. 'Ubeydullah Ziyad, Nu'man Hacib'i elli mübarizle anun kabzına revan eyledi[(8)]

Ü144ª amma Müslim/giderek gördi ki yol çıkmaz müraca'at kıldukda gördi ki Nu'man Hacib'ün kullları[(9)] gelür, naçar atından inüp bir harab mescide penah getürdi. Nu'man Hacib Müslim'ün merkebin bu-

B203 lup/kendüsinden eser bulmayup 'Ubeydullah'a gelüp haber virdi. 'Ubeydullah tamami-i şehre münadiler bırakup[(11)] hükm itdi ki:" Her kimün evinde Müslim 'Akil çıkacak olursa siyasete müstahık olur ve[(12)] her kim bulup getürse benden cemi , -i muradın bulur." Amma Müslim-i fakir ol mescid-i viranede ol gün[(13)] karar idüp şeb-i zulmani ki zal-i zamane şem'-i cihan-efruz-ı afitab-ı 'alem -tabı şebistan-ı mağribde[(14)] nazardan nihan itdi ve damen-i gerdunı ğaribler ve bi-hanümanlar dud-ı ahı dutdı, Müslim-i ser-gerdan[(15)] ol mescid-i viraneden çıkup tarik-i necat isteyüp her taraf tereddüd iderken bir saliha 'avretün[(16)] menziline yetüp teskin-i hararetçün bir şerbet su taleb itdi, ol 'avrat su getürüp virdükden sonra eyitdi:"[(17)]

S171ᵇ /Ey 'aziz bu şehir bir ğavğalu şehr olmışdur ve bu memleket hala fitne ile dolmışdur benüm menzilüm[(18)] önünden git ki bana mucib-i töhmet olmayasın." Müslim eyitdi:"Ey saliha

T111[b] ben ğaribem kimesne bilmezem hānedān-ı[1] nübüvvet ü velāyetde-
nem mümkin olmaz mı ki baňa menzilünde bir penāh viresin ve beni
hıfz idüp bir[2] sevāba giresin?" 'Avrat eyitdi:" Saňa kim dirler?"
Müslim eyitdi:" Ben Müslim 'Akīl'em." Ol 'avrat-ı Müslime tarah-
Ü144[b] hum[3] idüp elin öpdi ve ayağına düşüp harem/sarāyında menzil ta'-
yīn idüp hıdmetine kıyām itdi.[4] Müslim 'Akīl egerçi anda karār
dutmışdı ammā hātır-ı şerīfi cemī'-i cevānibden müteferrik idi gāh
Hüseyn[5] bin 'Alī hayālinde idi ki:"Āyā ol mazlūmun bu zālimlerle
ahvāli neye müncer ola" ve gāh kendü evlādı[6] endīşesinde idi ki:
"Āyā bu ğurbetde anlarun ri'āyetlerin kim kıla" ve gāh kendü fik-
rinde idi[7] ki:"Āyā benüm keyfiyyet-i hālüm ne sūret bula?" Bu tefek-
kürlerle gāhī dil-i pür āteşden āh-ı hasret çekerdi ve gāhī[8] dī-
de-i nem-dīdeden eşk-i nedāmet tökerdi. Rivāyetdür ki ol 'avrat-ı
sālihanun bir oğlı[9] var idi nā-bekār-ı bed-kirdār, ol dahı in'-
S172[a] ām ü iltifāt ümmīdiyle Müslim/mutālebetinde iken matlūbı[10] mü-
yesser olmayup ta'ab-nāk menziline geldükde anasın hoş-hāl görüp
B204 sebeb sordukda/ol[11] sāliha eyitdi:" Ey ferzend-i sa'ādet-mend
devlet-i 'ukbā bize teveccüh idüp Müslim 'Akīl bizüm bende-[12]
hānemüze penāh getürmişdür inşallāh kıyāmet güni anun sa'ādet-se-
rāsı bizüm penāhumuz olmak[13] mukarrerdür." Ol bed-baht hiç ce-
vāb virmeyüp sabāha dek tahammül idüp 'ale's-sabāh ki hudūd-ı[14]
şa'şa'a-i hūrşīd miftāh-ı ebvāb-ı tereddüd oldı ve engīz-i fitne
ve fesād içün ğammāz olan selātīn-i[15] zālim-pīşe kurbına ruhsat
buldı ol mel'ūn 'Ubeydullāh Ziyād'a sūret-i hāl bildürüp[16] 'U-
beydullāh Ziyād , 'Ömer bin Hāris'e emr itdi ki "Muhammed Eş'as'la
Ü145[a] üç yüz ādem ta'yīn it/Müslim 'Akīl'i[17] dutup getürsünler ve anun
küdūretin mir'āt-i mülkden götürsünler." Muhammed Eş'as üç yüz[18]

mübarizle ol 'avratun mihnet-hanesin muhasara kılup Müslim namazda
T112[a] iken sada-yı süm-ı sütur(1) istima' idüp yirinden durup silahın mü-
retteb idüp daşra çıkdukda ol güruh-ı muhalif(2) Müslim'e hamle kıl-
dılar ol ahter-i burc-ı nübüvvet afitab-ı 'alem-tab gibi tenha
S172[b] tiğ-ı ateş-barla cevelan(3) idüp her taraf 'azm/itse sitare-var
perişan itmegin ol üç yüz mübarizün ekserin(4) helak idüp tetimme-
sin hırasan itdi. Muhammed Eş'as, İbn Ziyad'a peygam itdi ki:" Ba-
na meded(5) gönder." İbn Ziyad eyitdi:" Ey na-merd üç yüz ademle bir
ademe harif olmamak ne himmetdür. Dut (6) getür yoksa bu hıdmete
gayr ta'yin iderem." Muhammed Eş'as gördi ki muharebe ile fursat
(7) bulmaz ve simürg-ı Kaf-ı şeca'at darb-ı destle sayd olmaz, hile
ile eyitdi:" Ey Müslim bu cidalden(8) ne hasıl olur bilürsin ki
cemi'-i leşker-i Şam'a tenha harif olmazsın bari silahun bırakup
(9) kendüni bana teslim it seni iltüp 'Ubeydullah'dan senünçün aman
isteyem." Müslim eyitdi:" Ey(10) na-merd senün emiründen aman iste-
mezem, bilürem ki gaddar ve bi-rahmdur." El-kıssa anun hilesin(11)
kabul itmeyüp mübarezet meydanında celadetden taksir itmedi. Leş-
ker ol hali görüp(12) ba'zı yir yüzinde anunla cidal kılup ve ba'-
zı damlara ve divarlara çıkup jale-veş ol(13) gülbün-ı bag-ı devle-
B205,Ü145[b] te daşlar/yagdırup lale-var a'zasını pare pare ve endamını/çak
çak(14) idüp ve baran gibi oklar tökilmeden gülbün-ı cismi bir gon-
ca-peykan oldı. El-kıssa ol(15) şah-baz-ı evc-i sa'adet kesret-i
S173[a] siham-ı/a'dadan bal ü per peyda kılup canib-i Firdevs-i Berin'e
(17) pervaz kılmakda iken ve ol ma'den-i cevher-i şehadetün hıza-
ne-i cism-i şerifi tiğ-i muhalifden(17) revzenler açup nakd-ı ruh-ı
latifi nisar-ı müjde-i şehadet olmakda iken na-gah bir haram-zade
(18) bir daşla cebin-i mübareklerin mecruh itdi mehasin-i şerifle-

T112[b] rine kan revān oldı. Ol zahmun[(1)] zahmeti özge zahmlara iżāfe olup Müslim'i ġāyetde süst itdükde Bekr bin Hamrān dīvār-serāsına[(2)] pertev-i āfitāb-i 'aṣr gibi tekyelendi. Bekr bin Hamrān-ı bed-baht evinden çıkup bir tīġ-i bī-dirīġ urup[(3)] leb-i mübārekin ġonca-ı dehānından berg-i gül gibi cüdā kıldı. Müslim dahı ol harām-zādeyi bir darbla[(4)] helāk idüp yine dīvāra tekye kıldı kendüye meşġūl oldı ammā ġāyetde 'ataş müstevlī[(5)] olmağın bir şerbet su iltimās itdi, ol kavm-ı bī-rahm aṣlā iltifāt itmeyüp āhirü'l-emr bir[(6)] 'avret rahm idüp bir kadeh ṣu ol çeşme-i hayāta ṣundı. Müslim ol ṣuyı içmek tedārikinde[(7)] iken leb-i mübārekinden kadeh dīde-i 'uşşāk gibi pür-hūn oldı ve eşk-i hasret gibi anı tökmek[(8)] lāzım geldi. Ol 'av-

S173[b] ret bir dahı kadehi doldurup virdükde ol dahı kanla/dolup[(9)] üçinci

Ü146[a] nevbetde ġalebe-i 'ataşdan mübarek dişleri gevher/gibi dürc-i dehānından kadeh içine[(10)] tökildi. Müslim ṣudan el yuyup bildi ki bu müjde-i şerbet-i şehādetdür. Pes bir harām-zāde[(11)] ġāfil gelüp darb-ı tīze ile ol ser-efrāzı girü yanından yüzi üzre bırakdı bir [(12)] tarafdan hücum idüp ol şīr-i bīşe-i şecā'ati dutdılar ve kıldukları 'ahd u peymānları[(13)] unıtdılar. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

Dutıldı āfitāb-ı evc-i devlet

Zamāne tīre vü tār olmasun mı

[(14)] Ayakdan düşdi serv-i gülşen-i dīn

Anunçün dīde hūn-bār olmasun mı

El-kıṣṣa Müslim[(15)] 'Akīl'i mukayyed idüp 'Ubeydullāh Ziyād hużūrına getürdiler ol harām-zāde eyitdi:" Ey Müslim[(16)] nişe İmām-ı zamā-

B206 neye hurūc itdüñ?"/Müslim eyitdi:" Ey ẓālim İmām-i zamān Hüseyn bin 'Alī'dür ve ben[(17)] anun fermānıyla bu şehre gelmişem, el-minnetü

Li'llāh bir imāmın hıdmetine ikdām itmişem ki tarik-i rizāsında[18] ölsem şehīdem ve eger öldürsem ġāziyem , ey İbn Mercāne bilürem ki beni katl idersin zīrā bī-rahmsin,[1] hālā senden bir iltimāsum var bir kimesne ta'yīn it kabīle-i Kureyş'den bir kaç vasiyyetüm var edā[2] kılayım." 'Ubeydullāh Ziyād ol iltimāsı kabūl idüp 'Ömer bin Sa'd'a emr itdi ki vasiyyetin[3] istimā' /ide.Müslim eyitdi:" Ey 'Ömer sana üç vasiyyetüm var biri bu ki bu şehirde yeddi yüz direm[4] deynüm var ve benüm atum Nu'mān Hācib'dedür alup deynümi edā kılasın , ikinci vasiyyet oldur ki beni[5] katl itdükden sonra cesedüm defn itdüresin, üçinci vasiyyet/oldur ki bana vākı' olan ahvāli[6] yazup Hażret-i İmām Hüseyn'e irsāl idüp tenbīh idesin ki bu cānibe müteveccih olmaya." Ve vasiyyet[7] tamām oldukda 'Ubeydullah Ziyād eyitdi:" Kimdür ki Müslim 'Akīl'i çıkarup katl ide?" Bekr İbn Hamrān[8] eyitdi." Ya emīr bu benüm işümdür zīrā bu gün benüm atamı katl idüpdür." Pes Müslim'ün elinden dutup[9] daşra çıkdı ve Müslim Mekke'ye karşu salavāt getürüp oturdı ve teveccüh cānib-i Hüseyn'e[10] kılup izhār-ı niyāz eyledi ki:" Es-selāmü-'aleyke yā ibn Resūlallāh benüm hālüm budur āyā senün[11] hālün nedür? Murādum bu idi ki mülāzemetünde nakd-i cān nisār idem el-minnetü lillāh ki müyesser oldı[12] ve bu hususda kılduġum du'ā derece-i icābet buldı." Ve zebān-ı hālle bu ebyātı inşā kıldı[13]

T113ª S174ª Ü146ᵇ

Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Buk'a- i Bathā'ya bir lutf eyleyüp var ey sabā
Kıl Hüseyn'i hāl-i zārumdan haber-dār[14] ey sabā
Gör beni gönlümde yüz bin derd-i dil üstümde tīġ
/Nice kim gördün ana şerh[15] eyle zinhār ey sabā

S174ᵇ

Cehd kıl men` eyle ol mazlūmı meyl-i Kūfe'den

Öp ayağın çizginüp(16) başına yalvar ey saba

Ben hod oldum mübtelā-yı mihnet-i a`dā-yı dīn

Olmasun bu mihnete(17) ol hem giriftār ey saba

Pes Vācibü'l-Vücūd'a hamd ü senā ve ehl-i Kūfe'ye nefrīn ü nā-sezā diyüp(18) kelime-i şehādet `arż idüp muntazır oldukda Bekr bin Ham-

T113b B207 rān istedi ki aña şemşīr havāle kıla(1) elleri titreyüp/elinden tīğ düşdi. `Ubeydullāh Ziyād andan haber-dār olup sebeb su'āl(2) itdükde eyitdi:" Ey emīr katline mübaşeret/itdükde mukābilüme bir mehīb

Ü147a kimesne gelüb barmağın(3) dişleyüp te'essüf iderdi. Ben andan vehm itdüm." `Ubeydullāh Ziyād tebessüm idüp eyitdi:"(4) Ey Bekr henüz cāhilsen çün hılāf-ı `ādet bir `amel idersen dehşet saña ğālib olur." Pes(5) bir ğayr kimesneye emr itdi, ol dahi geldükde ol şahsı görüp zehresi çak oldı. Āhirü'l-emr(6) Şām ehlinden bir nā-merd gelüp ol mazlūmı şehīd itdi. Şi`r:

(Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilün).

Āh kim rāyet-i İslām(7) nigūn-sār oldı

Gün batup dīde-i ahbāba cihān tār oldi

Güher feyż-i şehādet ele(8) girmez āsān

Nakd-i cān virdi aña kim ki harīdār oldı

S175a /Rivāyetdür ki `Ubeydullāh Ziyād Müslim(9) `Akīl'ün ve Hānī bin `Urve'nün cesedlerin kanārelerden `ibretçün asdurup başların Şām'a (10) gönderüp Yezīd'e vakı` olan sūret-i hāl `arż itdi. Yezīd-i pelīd ittilā` buldukda beşāret(11) ler idüp ol `azīzlerün başların dervāze-i Dımışk'dan asdurdı. Şi`r:

(Mefâ`īlün Mefâ`īlün Mefâ`īlün Mefâ`īlün)

Ferahdan(12) güller açıldı rıyāż-ı Şām'a ol dem kim

Tökildi her ṭaraf tobrağına maẓlūmlar ḳanı

[13]Ser-i ḫūnīn asıldı her ṭaraf dervāze-i Şām'a

Bezendi tügme-i la'lile ol şehrün girībānı

[14]Andan soñra 'Ubeydullāh Ziyād'a bir nāme irsāl itdi ki:"Āferīn saña ve iḳdāmuña ve ihtimāmuña ki[15]cemī'-i ef'ālün baña merżī ve müstaḥsendür, imdi beyle istimā' olındı ki Hüseyn bin 'Alī Ḥicāz'dan çıḳup 'azimet-i 'Irāḳ itmiş. Bu ṣūret vāḳı' olduḳ-

Ü147b da/kemāl-i iḥtiyāṭ ve nihāyet-i iḥtirāzla[17]cemī'-ı ṭuruḳ u şevāri'i mażbūṭ idüp ebvāb-ı fitneyi mesdūd idesin ve her ne vechle olursa[18]def'in ve ref'in kendüye lāzım bilesin."'Ubeydullāh

T114a Ziyād Yezīd'ün mevā'id ü iḥsānına müteżammın mektūbı[1]geldükde

ġāyetde ḫoş-ḥāl oldı ve ḥasbe'l-fermān Ḥażret-i Ḥüseyn'ün def' ü

S175b ref'ine[2]muḳaddemeler tertīb/itmege şurū' ḳıldı. Rivāyetdür ki

'Ubeydullāh Ziyād Müslim 'Aḳīl emrin ser-encām[3]idüp fāriġ ol-

B208 dukda ġammāzlar ol mel'ūna iġmāz/itdiler ki Müslim'ün bu şehrde iki oğlı[4]var. Ol bed-baḫt münādī itdürdi ki:" Müslim'ün evlādın ḳanda olsalar dutup getürmeyen[5]siyāsete müstaḥiḳ olur. Şüreyḥ ḳadı ol tehdīdden tevehhüm idüp tedārük-i aḥvāl itmekçün [6]ol ma'ṣūmları ḥużūrına getürdükde iḫtiyārsız giryān olup fiġāna başladı. Şehzādeler[7]ol ḥālete mütehayyir ḳalup sebeb su'āl itdükde eyitdi:" Ey ma'ṣūmlar ve maẓlūmlar, şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

[8]Belā seyli sebāt ü ṣabr bünyādın ḫarāb itdi

Sitem berḳı maḥabbet ehlinün bağrın kebāb itdi

[9]Bıraḳmışdı ḳażā bu kişvere bir dürc-i pür gevher

Zamāne sındurup ol dürci ḳaṣd-ı dürr-i nāb[10]itdi

Şehzādeler bu kināyeden Müslim'ün şehādetin taḥḳīḳ idüp ittifāḳ-

la bir zamān nāle vü[11] figān itdiler. Bir zamāndan sonra desi-i tażarru'la Şüreyh kadınun dāmenin dutdılar ki :"Ey mahdūm[12] şi'r:

(Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün)

Āğāz-ı 'ömr-ı mevsim-i 'ayş ü neşāt iken

Çarh-ı sitem-ger itdi bizi mübtelā-yı bīm

Ü148[a] (13)/Ahvālümüz n'olur nidelüm kande varalum

Hem tıfl ü hem ğarīb ü hem āvāre hem yetīm

S176[a] Kadı[14] eyitdi:" Ey mazlūmlar 'Ubeydullāh Ziyād/sizün talebünüze dedür ve ben bu diyārda mahabbet-i Ehl-i[15] Beyt'le meşhūrem eger ihtiyāt itsem ma'zūrem olmaya ki düşmānlar bir fesāda fursat bulalar[16] ve tağallüb ü tasallutla sizi benden alalar, hālā ben bu salāhı görmişem ki sizi Medīne cānibine[17] revān idem."Herāyīne ol şehzādelere tesellī virüp ve bir mikdār zer ü sīm hem-rāh idüp[18] Esed nām oğlına eyitdi:" Ey ferzend-i 'azīz işitdüm ki dervāze-i

T114[b] 'Irāk'da bir kārvān cem' olup[1] istid'ā-yı sefer-i Medīne kılup bugün revāne olalar, bu iki dür-dāneyi iltüp kārvān[2] da bir emīn kimesneye teslīm it ki Medīne'ye irişdükde akrabāsına teslīm ideler." Esed[3] ol mahdūm-zādeleri alup revān oldı ammā gice henüz karangu olup bunlar yetince kārvān[4] revān olmışdı ammā eserleri görinürdi. Esed eyitdi:" Ey şehzādeler bana sabaha dek (5) bunda kalmak mucib-i töhmetdür, siz yürün bu kārvāna yetün." Esed müräca'at kılup şehzādeler[6] ğarīb ü muztarib kalup kārvān

B209 ardınca serasīme/giderken araya hāyil düşüp eser-i kārvān nazarlardan ğāyib oldı, şehzādeler mütehayyir oldukda her taraf tered-

S176[b] düd iderken nāgāh 'aseslere[8]/sataşdılar, 'asesler bildiler ki an-

Ü148[b] lar Müslim oğlanlarıdur, fi'l-hāl dutup 'Ubeydullāh Ziyād[9] huzūrına iletdiler ve 'Ubeydullāh anları zindāna gönderüp Yezīd'e bir

nāme yazdı ki Müslim'ün(10) iki nev-reside oğlın dutdum biri yedi yaşında ve biri sekiz yaşında ve hālā habsümdedürler nite ki emr olınursa `amel olına." Rivāyetdür ki zindān-bān Meşkūr nām bir mü'min-i pāk(12) i`tikād idi ol şehzādelere bir niçe gün i`zāz ü ihtirām idüp bir gün eyitdi:" Ey şeh(13) zādeler revā görmezem ki bir żarar size vākı` ola. Nısfü'l-leyl anları zindāndan çıkarup(14) ve şehirden daşra iltüp yol gösterüp barmağından hātemin anlara virdi ve sifāriş kıldı(15) ki bu yolla gidün Kādisiyye nām mülke yetersiz benüm karındaşum anda hākimdür bu hātemi nişāne(16) ta-rīkıyle āna virüp diyün ki sizi Medīne'ye vāsıl ide." Zindān-bān mürāca`at idüp(17) ol şehzādeler revān oldukda çün mukarrerdür ki takdīre tedārük ü tedbīr tağayyür virmez(18) ve hākim mahkeme-i każā ahkāmına teğayyür revā görmez. Ol şehzādeler cānib-i yemīne

T115[a] gitmelü iken(1) każā `inān-ı `azīmetlerin cānib-i yesāre mün`atıf kılup maksad tarīkin itürdiler ve ol(2) gice sabāha dek pergār-sān

S177[a] çizginüp subh / oldukda kendülerin evvelki makamda gördiler(3) müte-vehhim olup bir bāğa girüp bir su üzerinde karār dutdılar. Ol hā-lete mukārin şehrden(4) bir Habeşī cāriye çıkup anları görüp ve cemāl-i bā-kemāllerine hayrān kalup su'āl itdi ki:" Āyā size kim

Ü149[a] dirler?" Şehzādeler āh-ı derd-nāk çeküp / eyitdiler:" Biz ğarīble-rüz, biz yetümlerüz." Cāriye(6) sordı:" Kimün oğlanlarısız?" Şehza-deler nevha vü fiğān itdükde cāriye firāsetle fehm idüp(7) eyitdi: " Ey `azīzler eyle ma`lūm olur ki siz Müslim evlādısız. Şehzāde-ler eyitdiler:" Ne`am biz ol(8) dil-şūdelerüz ve mihnet-zedelerüz ." Cāriye eyitdi:" Ey mahdūm-zādeler hīç vehm itmenüz benüm bir(9) sāliha mahdūmeem var ki be-ğāyet mü'mine ve muhib-i hānedāndur,

B210 durunğ sizi anūn / huzūrına(10) iltüp anı hoş-hāl idelüm." El-kıssa

şehzādeleri cāriye reh-nümūn olup ol ṣāliḥa ḫātunun[11] hużūrına yetürdükde ol ṣāliḥa ḫaber-dār olup i'zāz ü iḥtirāmla anları bir münāsib yirde[12] pinhān itdi ammā 'Ubeydullāh Ziyād anlarun firārından vaḳıf olup Meşkūr zindān-bānı ḥāżır[13] idüp su'āl itdi ki:" Müslim'ün evlādın nitdün?" Meşkūr [14] eyitdi:" Anları

S177[b] /āzād ḳıldum." 'Ubeydullāh eyitdi:" Benden hiç vehm itmedün mi?" Meşkūr eyitdi:" Ey ğaddār-ı sitem-kār Īzd-i Cebbār vehmi senün[15] vehmünden ziyādedür. Dutalum ki Müslim mübāşeret-i kār-zāra ḳādir bir mübāriz idi ḳatl itdüng[16] bu iki ma'ṣūmlara ne günāhla ḳaṣd itmişsin." 'Ubeydullāh eyitdi:" Sana siyāset itmek lāzım gedi." [17] Meşkūr eyitdi:" Bin cānum olsa anlara fedā olsun." Pes cellāda buyurdı ki anı 'ıḳābe çeküp[18] evvel yüz tāziyāne urup andan

T115[b]Ü149[b] soñra ḳatl ide." On tāziyāne urdukda Meşkūr eyitdi:"[1] بسم الله الرحمن الرحيم On tāziyāne dahı urdukda eyitdi:" Yā Rab ṣabr ü taḥammül rūzī[2] it." On tāziyāne dahı urdukda eyitdi:" Yā Rab bana ğufrān naṣīb ḳıl."On tāziyāne dahı[3] urdukda eyitdi:"Yā Rab bana Ehl-i Beyt içün siyāset iderler." On tāziyāne dahı[4] urdukda eyitdi:" Yā Rab beni Ehl-i Beyt'e mulḥaḳ it." Andan soñra bir āh çeküp ḫamūş oldı. Yüz[5] tāziyāne tamām oldukda bir ḳaṭra su istedi, 'Ubeydullāh eyitdi:" Su virmen."

Bir ḳaṭra su virmeyüp[6] ol mazlūmun ḳatline emr itmegin

S178[a] 'Ömer bin Ḥāriṣ şefā'at idüp/ḳurtarup menziline iletdükde[7] raḥmete vāṣıl oldı. Ammā Müslim'ün maḫdūm-zādeleri ol ṣāliḥanun menzilinde yüz bin ğuṣṣa[8] ile yuḳuya gitdükde ol 'avratun Ḥāriṣ nām bir cüft-ı bed-baḫtı olup nāgāh geldi, ğāyetde[9] ta'ab-nāk, 'avrat keyfiyyet-i ḥāl su'āl itdükde eyitdi:" Ey 'avrat bugün ṣabāḥ emīr-i Kūfe[10] Müslim oğlanların bulmağa münādī itdür-

di. Ben dahı in'âm ü iltifât hevâsıyla ol talebde(11) idüp atum dahı sakat oldı anlardan eser bulmadum." 'Avrat eyitdi:" Ey hem-ser-i mihribân senün Ehl-i Beyt'le ne 'adâvetün var?" Ol nâ-merd eyitdi:" Mûcib-i ta'ab 'Ubeydullâh' un in'âm ü ihsânıdur."(13) 'Av-

B211 rat eyitdi:" Ne/nâ-merd ola ki zehârif-i dünyâ çün bir niçe maz-

Ü150^a lûmı zâlimler eline teslîm ide." El-kıssa(14)/bu münâkaşa ile yuhuya vardılar, nısfü'l-leylde Muhammed ki birâder-i ekberdür İbrâhîm'i uyarup eyitdi:" Ey(15) birâder gözün aç yatmak mecâli degül hâlâ bâbâ-yı büzürgvârumı gördüm vakı'amda, Hazret-i Mustafâ (16) ve Murtazâ ve Hasan-ı Müctebâ'yla bihişt içünde seyr iderler. Hazret-i Risâlet bizden yanâ bakup babamuza(17) eyitdi:" Ey Müslim

S178^b nişe bu/mazlûmları zâlimler arasında bî-kes ü garîb bırakdun?" Babamız eyitdi:"(18) Yâ Resulallâh 'an-karîb hıdmet-i şerîfe müşerref olurlar. İbrâhîm dahı eyitdi:" Ey Muhammed ben dahı bu

T116^a vâkı'ayı(1) gördüm." Bunı diyüp ol iki gül-deste-i bâğ-ı letâfet ve nihâl-i nev-res-i gülzâr-ı melâhat benefşe-vâr bir(2) birinün boynına el bırakup hây-hây ile ihtiyârsız ağlarken Hâris-i bedbaht ol nâleden bîdâr (3) olup fi'l-hâl çerağla üzerlerine girüp gördi iki tıfl birbirin kuçup ağlaşurlar.(4) Hâris eyitdi:" Size kim dirler?" Şehzâdeler ol mel'ûnı dost sanup dirler:" Biz Müslim 'Akîl evlâdıyuz."(5) Ol harâm-zâde ki bir yanadan merkebün gussasıyla ve bir yanadan tereddüdün endûhıyle bî-huzûr idi.(6) Her birine bir tapanca urup gül-i ruhsârların âzürde kılup giysû-yı mübâreklerin ki hablü'l-metîn-i(7) 'urvetü'l-vuska idi birbirine bağlayup üzerlerine hücre kapusın mesdûd idüp daşra çıkdı(8) ki sabâh oldukda anları katl ide. Ol 'avrat-ı pâkize-nihâd her niçe

Ü150^b tazarru've teşeffu' idüp(9)/elin öpdi ayağına düşdi fâyide kılmadı,

Subh-dem ki cellād-ı felek rişte-i şu'ā'-ı hurşidle[10] etfāl-ı

S179[a] /kevākıb def'ine ikdām itdi ve nesīm-i dem-serd-i subh-ı kāzibden şem'ler ve çerāğlar helākine[11] va'de yitdi. Ol nā-bekār-ı rū-siyāh tīğ-ı bī-dirīğ alup ve ol şehzādeleri önüne salup[12] kenār-ı Fırat'a revān olup siyāsetlerine ikdām itdükde ol mel'ūnun 'avratı ve bir[13] kulı 'akabince gidüp şefā'at kıldukça ğażabı ziyāde olup kulına hükm itdi ki:" Tīğla bunları[14] helāk eyle." Kul eyitdi:" Ey hv̄āce bu ma'sūmları katl itmege elüm varmaz."Ol

B212 bed-bahtun/ğażabı[15] ziyāde olup elindeki şemşīrin kula havāle kıldı. Kul eyitdi:" Ey hv̄āce çün beni öldürürsin[16] bārī ben da-hı kanumı almış olam." Hāris'e hamle kıldı 'ākıbet Hāris ğālib olup kulun bir kolın[17] düşürdi,oğlı ol hāli görüp eyitdi:" Ey bābā bu kul karındaşum gibidür nişe bu cefāyı anā[18] revā gördün?" Hāris eyitdi:"Ol cezāsına yetdi sen bu tīğı alup bunları katl it

T116[b] yoksa seni[1] dahı helāk iderem." Oğlı eyitdi:" Hergiz ben bu em-re irtikāb itmek revā görmezem ve benün dahı[2] ikdāmuna rıżā vir-

S179[b] mezem ." Ve ol 'avrat dahı ilhāh iderdi ki:"Ey Hāris /bu ma'sūmla-ra kıyma bārī[3] 'Ubeydullāh'ı Ziyād'a teslīm it, neylerse ol ey-lesün." Hāris eyitdi:" Bu cemā'atün Kūfe 'de hevā-dārları[4] çok-

Ü151[a] dur,/şāyed ki şehre girdükde hücūm idüp elümden alalar ve benüm sa'yüm żāyi' ola." Āhirü'l-emr kendü[5] tīğ çeküp ol ma'sūmlara müteveccih oldukda şeh-zādeler ağlaşup tażarru' itdiler ki:Bizüm yetīm[6] lügümüze rahm it eger murādun māl-ı dünyā ise bizüm gi-sūlarumuzı kırkup bizi memlūk mesābesinde[7] satup bahāmuzı tasar-ruf kıl." Hāris ol tażarru'lara iltifāt itmeyüp katllerine cāzim oldukda[8] ol 'avratla oğlı men'ine kıyām itdiler. Hāris gördi ki 'avratla oğlan vücūdıyla anları[9] katl itmek mümkin degül elinde-

ki tiğ-ı bi-dirigoğlana tahvif tarikiyle havale kılup helak itdi.(10) Avrat gördi ki oğlı helak oldı bi-ihtiyar ana müteveccih oldukda 'avrata dahı bir zahm-ı(11) muhlik urup mücmela anlarun men'inden farıg olup şeh-zadelere müteveccih oldı. Şeh-zadeler(12) gördiler ki ebvab-ı necat-ı rahmet cemi'-i cihetden mesdud olup ve bina-yı tedbir ü tedarik halel(13) bulmayup kazaya rıza virmekden gayrı /çare kalmadı, Haris'e eyitdiler:" Bize mühlet vir ki vuzu kılup(14) iki rek'at namaz idelüm." Haris eyitdi:" Vallah ki mühlet virmezem." Şeh-zadeler eyitdiler:" Ol Vacibü'l-(15) Vücud hakkıçün ki hala ismin zikr itdün, ol kadar aman vir ki ana secde idüp niyazumuz(16) 'arz idelüm." Haris eyitdi:" Aman mümkin degül." Eyitdiler:" Ey zalim bu ne 'adavetdür?"/ Ahirü'l-emr ümmid-i(17) necatı kat' idüp/ ol mel'undan her biri evvel beni katl it." deyü takdim-i şehadet tevakku'(18) iderlerdi. El- kıssa ol haram-zade evvel Muhammed'ün ser-i mübarekin bedenden cüda kılup cesed-i şerifin(1) Fırat'a bırakdı, andan sonra İbrahim'ün başın kesip ten-i pakin anun cesedine mulhak itdi. Hakka(2) ki ol sitemden zemin ü zaman tire vü tar olup zümre-i melayikden hurûş u gulgule sükkan-ı(3) taht-ı seraya irişdi ve ateş-i tugyan-ı elem dil-i erbab-ı muhabbet gibi sine-i mihr ü maha düşdi. (4) Şi'r:

S180a B213 Ü151b T117a

(Mef'ulü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Derda ki bezm-gah-ı velayetde bi-sebeb
Sındurdı iki şem'-i müniri sitem yeli
(5) Va hasreta ki bag-ı sa'adetde bi-güneh
Sındurdı iki nahl-ı latifi cefa yeli

El-kıssa Haris-i(6) bed-baht-ı ru-siyah ol şeh-zadeleri bi-günah katl idüp /cesedlerin Fırat'a salup başların(7) 'Ubeydullah Ziyad'a

S180b

iletdükde 'Ubeydullāh Ziyād eyitdi:"Ey Ḥāriṣ bunlar nedür?"Ol mel'-ūn eyitdi:" (8)Müslim oğlanlarınun başlarıdur." İbn Ziyād ol gül-i ruḫsārlara ve ol gīsū-yı müşk-bārlara(9)naẓar itdükde iḫtiyārsız ebr-i bahār gibi eşkbār olup ve bā-vücūd ġılẓet-i ṭab'la raḥm ḳılup(10)eyitdi:" Ey seng-dil bu ṭıflları nişe ḳatl itdün?" Ḥāriṣ eyitdi:" Senün iltifātün ümmīdiyle.(11) 'Ubeydullāh Ziyād eyitdi:" Ey mel'ūn ben Yezīd'e nāme yazmışam ki bunlar ḥabsümdedürler nişe bana getürmedün?" (12)Didi:" Vehm itdüm ki hucūm-ı 'ām elümden alup ben senün iltifātundan maḥrūm ḳalam." 'Ubeydul-

Ü152[a] lāh Ziyād(13)/eṭrāfına naẓar ḳılup meclisinde bir Muḳātil nām kimesne ḥāżır idi ki nāṣiyyesinde maḥabbet-i ḫānedān-ı nübüvvet (14)ẓāhir idi ve İbn Ziyād anun 'aḳīdesin bilürdi ammā pesendīde nedīm olmağın ta'arruż itmeyüp(15)teġāfül iderdi, işāret ḳıldı ki:" Ey Muḳātil bu bed-baḫtı ilet anda ki bu ṭıflları şehīd(16) itmişdür cezāsına yetür ve başların dahı mümkin ise bedenlerine ilḥaḳ it." Muḳātil şād olup(17)ol mel'ūnı muḥkem bağlayup ve başları alup revān oldı.Ve ḫalḳ-ı Kūfe ol başlara neẓẓāre(18)ḳı-

S181[a] lup ol ḥāle iṭṭılā' bulduḳça/ol mel'ūnı seng-sār idüp īẕā ḳılur-

T117[b]B214 lardı. El-ḳıṣṣa(1)ol menzile yetdükde/Muḳātil gördi bir ḳulla ve bir oğlan(2)dahı maḳtūl olup bir 'avrat dahı mecrūḥ düşüpdür, Muḳātil 'avratdan ḥaḳīḳat-i ḥāl su'āl itdükde eyitdi:" Ey 'azīz (3)ben bu bed-baḫtun menkūḥasıyam ve bu oğlan oğlıdur ve bu ḳul ḳuludur biz ittifāḳla bu maẓlūmların(4) ḳatline māni' olduğumuz cihetden bize bu siyāsetleri cāyiz gördi.El-minnetü lillāh ol dahı(5)cezāsına irdi. Muḳātil ol mel'ūnun ḳatlin itmege merkebden indükde ve ol şehīdlerün ḳanın(6)gördükde feryada gelüp nāleler ḳılup başları suya bıraḳdukda rivāyetdür ki ol başlar(7)suya düşdükde ol

cesedler sudan çıkup her baş kendü cesedine mülhak olup ol iki

Ü152[b] (8)ma'sūmlar birbirin kucağlayup suya batdılar. Mukātil/ öl hālete bir dem hayret idüp buyurdı(9)ki:" Ol mel'ūnun ellerin ve ayakların kesüp ve gözlerin çıkarup andan başın kesüp suya bırakdılar (10)ve su anı kabūl itmeyüp daşra bırakdı, āhirü'l-emr hār ü hāşāk cem' idüp ol pelīdi(11)yakdılar ve ol mücāhedetde şehīd olan

S181[b] kulunun ve oğlanun cesedlerin defn idüp ehibbā-yı(12)Ehl-i Beyt şeh-zādeler 'azāsına meşgūl oldılar.Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

(13)Ol iki gevher-i hızāne-i dīn

Ol iki serv-i cūybār-ı yakīn

Dutdılar ma'den-i bakā'da makām

Kıldılar cānib-i behişte hırām

(14)Nazar-ı halkdan olup mestūr

Oldılar dürr-i gūşvār-ı hūr

Yā Rab anlar reh-i vefasında

(15)Ol velī-zādeler 'azāsında

Kim ki bir katre āb-ı çeşm töker

Kim ki bir āh-ı derd-nāk çeker

(16)Vāsıl-ı ecr-i bī-hisāb eyle

'Amelin kābil-i sevāb eyle

DOKUZINCI BĀB

Hażret-i İmām Hüseyn'ün[7] Mekke'den Kerbelā'ya Geldügın Beyān İder

Hakkā ki harkat-ı hikāyet-i pür-şikāyet-i vākı'a-ı Kerbelā bir āteş-i[18] ciger-sūzdur ki eger her şu'lesinün şerhin kilk-i şu'ā'

T118a -ı hūrşīdle muharrir-i kār-gāh-ı każā sahīfe-i rūy-ı[1] zemīne tahrīr itse harāretinden eczā-yı zemīn cūşa gelüp buhārı tenūr-ı āsmānda Hamel ü Hūtı[2] biryān ider ve rikkat-i rivāyet-i melāmet

B215 -i ġāyet-i/şüheda bir helāhil-i cān-güdāz-ı ġam-endūzdur ki sa-

Ü153a rīr-i[3] ra'dla sehāb-ı sā'ika-bār bir/katresinün vasfın gerdūne takrīr itse tārem-i çehārumda Mesīh-i[4] mücerred zülāl-i hayātından halāvet gider. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Sehl sanman Kerbelā ġavġāsın ey ehl-i hıred
[5]'Arsa -i bī-dād ü meydān-ı beladur Kerbelā
Sorsalar kim kansı menzildür meṣāyib mecma'ı

S182a /Ün virür kasr-ı felek kim Kerbelā'dur Kerbelā

Hemānā ki hadīka-i tıynet-i ādem menbat-ı nihāl-i hılāfet[7] olduḳda ve ḳāmet-i isti'dād-ı beşeriyyet hıl'at-i ولقد كرمنا yla ziynet bulduḳda melāyikenün[8] اتجعل فيها من يفسد فيها kināyesinden ġarażları fesād-ı vākı'a-i Kerbelā idi ve mażmūn-ı[9] انى أعلم مالا تعلمون işāretinden murād ol musībetden mustefād olınan derece -i kemāl -i[10] Hüseyn bin 'Aliyy-i Murtażā idi. Fi'l-vakı' vākı'a-i Kerbelā'dan ziyāde fesad mümkin olmaz ve beladan hāsıl[11] olan merā-

tibde mertebe-i şāh-ı Kerbelā'dan a`lā mertebe ṣūret-i iḥtimāl bulmaz. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ger belā-yı[12] Kerbelā ol şāh ḳadrin arturup

Ḫalḳdan mümtāz ana virdi `uluvv-ı iḳtidār

Kerbelā hem[13] ol şeh-i ma`ṣūmdan rif`at bulup

Ḫalḳa olmış ḳadrle manẓūr-ı `ayn-ı i`tibār

Feżā-yı ġam-[14] feżā-yı Kerbelā bir gülzārdur ki āb ü hevā-yı serāb ü semūmla neşv ü nemā bulan serv-i revānı gird-bād-ı belādur[15] ve seylāb-ı eşk-i ḥasretle perverde olan gülbün-i gül-berg-feşānı ḫār-ı cefādur. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

[16] Çeşme nisbet dem-be-dem pākīze ṭıynetler gözin

Eşk-bār eyler melāl-ı żikr-ı ḫāk-ı Kerbelā

[17] Aġladursa Kerbelā tobraġı derd ehlin no`la

Bu muḳarrerdür ki dāyim göz yaşarur tūtiyā

[18] Rivāyetdür ki Ḥüseyn bin `Alī mütevellid oldukda Ḥażret-i S182b Ü153b T118b `İzzet'den Cebra'īl'e emr / olındı ki / nüzūl idüp[1] hem velādet tehniyesin vire ve hem şehādet ta`ziyesin yetüre. Cebra'īl-i Emīn nüzūl itdükde Ḥüseyn-i[2] mazlūm Ḥażret-i Resūl'un kinārında idi, ol Ḥażret'e tehniyet yetürdükden ṣonra iẓhār-ı ta`ziyet ḳıldı. [3] Ḥażret-i Resūl eyitdi:" Ey birāder sebeb-i tehniyet ma`lūmdur vesīle-i ta`ziyet nedür? Cebra'īl eyitdi:" Yā [4] Resūlallāh bu mazlūmı senden ṣonra Kerbelā'da tīġ-ı cefāyla ẓālimler şehīd B216 iderler /" Ḥażret-i Resūl[5] ol ḥālete giryān olup Ḥażret-i Murtażā ḥāżır idi, sebeb sordukda ol Ḥażret iḫtiyār[6] sız iẓhār-ı ṣūret-i ḥāl itdi, Ḥażret-i Murtażā dahı giryān olup menziline müte-

veccih oldukda(7) Hażret-i Fāṭıma'ya ol ḥāli ẓāhir itdi, Fāṭıma giryān giryān Ḥażret-i Resūl ḫıdmetine gelüp(8) didi:" Ey maḫdūm 'ale'l-ıṭlāḳ bu ne ḫaberdür ki 'Alī Ḥażretünüz'den naḳl ider?" Ḥażret-i Resūl eyitdi:(9)" Ey Fāṭıma vāḳı'anuñ nāḳıli Cebrā'īl'-dür." Fāṭıma eyitdi:"Yā Resūlallāh bu ṣūret ne vaḳt ẓuhūra gelür?" (10) Ḥażret-i Resūl eyitdi:" Benden ve senden ve 'Alī'den ve Ḥa-san'dan ṣonra." Fāṭıma eyitdi:" Yā Resūlallāh(11) muṣībetüm ziyā-

S183[a] de oldı, āyā bu muṣībet vāḳı' oldukda benüm maẓlūmum içün/kim 'azā dutar?" Rivāyetdür(12) ki ol ḥāletde hātifden nidā geldi ki: " Ey ḫātūn-ı ḳıyāmet āḫirü'z-zamān ehlinden ḫānedān-ı(13) risālet muḫlisleri her yılda bu mātemi tāze ideler ḳıyāmete dek bu res-mi dünyāda yürüdeler." Rivāyetdür ki şāh-ı Kerbelā mütevellid

Ü154[a] oldukda Cebrā'īl-i Emīn tehniye içün Ḥażret-i/Resūl ḫıdmetine(15) gelürken yolda bir firişte gördi Fatras nām şikeste-bāl ve pe-rīşān-ḥāl muḳīm-i żirve-i 'izzet(16) iken mübtelā-yı dām-ı ẕillet olduġınuñ vesīlesin su'āl itdükde Fatras eyitdi:" Ey Cebrā'īl (17) benüm bir ḫıdmetde ihmālüm olup āteş-i ḳahr-ı İlāhī per ü bālüm yakup beni bu ḥāle bıraḳdı, āyā bu vāḳı'anuñ(18) hīç çāresi mümkin olur mı?" Cebrā'īl eyitdi:" Ben Ḥażret-i Resūl ḫıdmetine

T119[a] gitmelüyem benümle gel ola ki şefā'atine(1) maẓhar vāḳı' olasın." Faṭras Cebrā'īl ittifāḳile Ḥażret-i Resūl ḫıdmetine gelüp 'arż-ı ḥāl itdükde(2) Ḥüseyn-i maẓlūm Ḥażret-i Ḫvāce kinārında idi, ol Ḥażret buyurdı ki:" Ey Fatras kendüñi(3) benüm Ḥüseyn'üme yetür ve a'żā-yı mecrūḥuñı kef-i pāy-ı şerīfine sür." Fatras ḥasbe'l-fermān 'amel idüp ol mülāmese bereḳātıyla maġfūr olup bāl ü per

S183[b] peydā ḳılup ma'būdına 'avdet eyledi 'ibādete (5) meşġūl/oldı. Ve Ḥażret-i Ḥüseyn bin 'Alī şerbet-i şehādet içdükde vāḳıf olup ce-

B217 zā-yı(6)/ihsān istid'āsıyla münācat itdi ki:" Yā Rab n'olaydı ba-
nā emr olaydı hıdmetünde olan(7)yetmiş bin firişte ile Hüseyn'ün
mu'āvenetine hāżır olaydum." Hażret-i 'İzzet'den nidā geldi ki:
(8)Ey Fatras eger ol devlet müyesser olmadıysa hālā mukarrer it-
düm ki hıdmetünde olan firiştelerle(9)Kerbelā'ya varup ol mazlū-
mun mezārı üzre kıyāmete dek ta'ziyet dutup ağlayup(10)katerāt-ı
eşk-i revānun sevābın anda ta'ziyet dutanlara nezr idesin." Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ü154[b] /Gel ey resm-i(11)vefādan dem uran eşk-i revān göster
Mücerred kavle kāni' olma isbāt it nişān(12)göster
Dil-i pür-hūn-ı sūzāmun misāl-i gonca-i lāle
Melāmet hançeriyle çāk kıl dāğ-ı nihān göster

(13)'Ahem-efrāz-ı ma'reke-i meşāyib-i Kerbelā ve encümen sāz-ı
mātem-kede-i āsār-ı meşāyib-i şühedā rāyet-i rivāyete bu(14)tarz-
la tahrīk virmiş ve sürūd u rūd-ı hikāyeti bu kānūnla ızhāra ge-
türmiş ki çün a'yān(15)u eşrāf-ı Kūfe'nün sūret-i sadākatları Müslim
'Akīl tasdikıyla Hażret-i İmām'a ma'lūm oldı(16)ve cādde-i musā-
S184[a] dakatde sābit kadem oldukları ol muhbir-i sādık i'lāmıyla/vużūh
buldı.(17)Hażret-i İmām esbāb-ı sefer müheyyā kılup müsta'idd-i
müsāferet oldukda ahbāb ü ahibbā her tarafdan(18)hıdmet-i şerī-
fine gelüp ve her ne kadar ki men' itdiler müfīd olmadı ve her ni-
T119[b] şe ilhāh kıldılar fāyide kılmadı.(1)Bir gice 'Abdu'llāh 'Abbās mü-
lākāt-ı şerīfine müşerref olup nihāyet-i ta'zīm ü tekrīmden son-
ra(2)edeb tarīkıyle şyitdi:Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey żamīr-i enverün āyine-i gītī-nümā
Āfitāb-ı tal'atun misbāh-ı(3)envār-ı Hüdā

`Azmüne nusret mukārin rāyına hikmet karīn
Emrüne tābi` felek fermānuna kāyil kazā

(4)Yā İmām-ı zamān lutf idüp Kūfe `azīmetin terk eyle ve Mekke'den çıkma ki atang `Alī Ebī Tālib[5] ol diyāra tevaccüh kıldukda giriftār-ı dām-ı beliyyāt oldı ve karındaşun Hasan-ı Müctebā ol (6)mülk ehlinden tefrika-ı hātır buldı." Hazret-i İmām eyitdi: "Ey `Abdullāh zāhirā müsülmanlar mektūblar[7] irsāl idüp huzūrumı istid`ā kıldılar ve iltimāsla nusretüme mütekeffil oldılar ve mümkindür ki bu[8] sūretde icrā-yı umūr-ı Hak sūret bula ve tervīc-i şerī`at müyesser ola." `Abdullāh eyitdi:" Ey mahdūm-zāde[9] henüz Kūfe Yezīd tasarrufındadur, eger anun nāyibin ihrāc idüp şehri Müslim'e teslīm[10] iderlerse ol cānibe gitmek münāsibdür ve eger kaziyye mün`akis olsa ve leşker-i Yezīd"le mükāvemet[11] lāzım gelse mümkindür ki ol cānibden sūret-i nusret zuhūra gele ve Hazretünüze anda ıztırāb[12] müteveccih ola." Hazret-i Hüseyn eyetdi:" Ey `Abdullāh bu gice bu husūsda bir te`emmül idüp yarın (13)sana cevāb vireyüm." `Abdullāh `Abbās menziline mürāca`at kıldukda Hazret-i İmām Kelāmullāh'dan istihāre[14] tarīkiyle mütevakkı`-ı nasīhat oldukda bu āyet falına geldi ki كل نفس ذائقة الموت وانما توفون اجوركم يوم القيمة صدق الله Hazret-i İmām eyitdi:" fāl-ı[16] Mushaf şehādetüm husūsında Hazret-i Resūl'un vakı`amda gördügüm kelimātına muvāfık geldi ve mutābık العظيم و صدق رسوله الكريم (17)vākı` oldı. `acerem kalem-i takdīrle tahrīr olan kaziyye elbette tagayyür bulmaz ve ahkām-ı kazā iktizā-yı[18] temşiyyet kıldukda çāre ile memnū` olmaz. İkinci gün `Abdullāh `Abbās hāzır olup eyitdi:" Yā İbn[1] Resūlallāh ne tedbīre karār virdünüz ve Kūfe `azīmetinde ne maslahat gördünüz?" Hazret-i İmām[2] eyitdi:

B218 S184b T120a

"Ey 'Abdullāh 'azīmet-i sefer musammemdur ve binā-yı niyyet-i mu-
Ü155[b] sāferet muhkem zīrā muhakkak bilürem ki Yezīd[(3)] benden/tegāfül
S185 akılmaz ve def' ü ref'üm tedbīrinden/gāfil olmaz rıżā virmezem ki
hāk-ı şerīf-i Ka'be[(4)] kıble-i 'ālem iken sipāh-ı ehl-i dalālet pāy-
māli olup kesr-i hürmet bulmagına ben sebeb vākı' olam[(5)] ve revā
görmezem ki arż-ı mübārek-i Bathā muhterem ve mükerrem iken dāmen-i
pākin ālūde-i hūn ve halkını perīşān[(6)] kılam. Salāh oldur ki bu sil-
sile-i fitneyi bir gayr diyāra çekem ve bu tohm-ı tefrikayı bir
gayr mezra'aya tökem." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Kande kim eylesem makām bana
Fitne hem-dem belā mülāzımdur
Harem-i Ka'be'ni[(8)] belālarla
Mübtelā eylemek ne lāzımdur

'Abdullāh eyitdi:" Ey mahdūm-zāde eger elbette māyil-i[(9)] sefersin
Şarī Yemen cānibine teveccüh kıl ki memleket vāsi' ve 'arsa-i 'a-
B219 rīz olup/husūn u kılā'ı[(10)] bī-hadd ü şümārdur ve kabīle-i Heme-
dān tamām muhibb-i hānedān-ı Ahmed-i Muhtār'dur. Yakīn ki ol di-
yāra sen[(11)] varup karār dutdukda etrāf ü cevānibden muhlisler ve
mücāhidler cem' olurlar ve sana mu'āvenet[(12)] kılurlar." Hüseyn
eyitdi:" Ey 'Abdullāh senün kemāl-i şefkatüni kendü husūsumda mu-
hakkak bilürem[(13)] ve kelāmün mahż-ı nasīhat olduğına mu'terif olu-
ram, ammā ne çāre kayid-i każā zımām-ı irādetümi cānib-ı 'Irāk'a
çekmekdedür, nihān-hāne-i hikmet sırrına yetmek olmaz ve irāde-i
takdīrden tecāvüz itmek[(15)] olmaz/Min ba'd bu husūsda mübālaga kıl-
ma ve māni' olma ki bize 'ayān olan esrār size nihāndur[(16)] nite
Ü156[a] ki hikmet-i/hark-ı sefīne Mūsā'ya mahfī ve Hıżır'a 'ayāndur ve

ben ol kimesnenün vāris-i[17] 'ilmiyem ki kerrātla minbet üzre buyurmışdur ki اوتيت علم المنا يا والبلايا ve dahı buyurmışdur[18] ki سلوني عما دون العرش Ey 'Abdullāh esrār-ı hikmet bize mahfī olmaz ve feyż

T120[b] -i 'ismet bizi ālūde-i[1] gaflet kılmaz." 'Abdullāh 'Abbās eyitdi: " Yā İmām bana dahı hikmet-i şerīfinde olmak maksūd idi[2] ammā hālā rāyiż-i każā 'inān-ı 'azīmetümi Medīne cānibine mun'atıf kılmış, ümmīd-vārem ki hażretünüz[3] Kūfe'ye vardukda şeref-i mülāzemet müyesser ola ammā bilmezem ki eyyām-ı müfārakatünde rūzgār beni[4] ne belālara giriftār kıla." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ağla ey göz kim ten -i bīmār cāndan ayrılur
Cānile cismüm[5] refīk olmışdı andan ayrılur
Nāle kıl ey dil ki tūtī şekkeristāndan çıkup
Bülbül-i[6] zār-ı belā-keş būstāndan ayrılur

Rivāyetdür ki 'Abdullāh 'Abbās'dan sonra Muhammed Hanīfe ve[7] 'Abdullāh 'Ömer ve 'Abdullāh Zübeyr hidmet-i şerīfine gelüp envā'-ı mukaddemātla nasīhat kıldılar, sūd-mend olmadı[8] ve fāyide kılmadı, eyitdiler:" Yā İmām bu ısrāra sebeb nedür?" Hażret-i Hüseyn eyitdi:" Ey kavm hakkā ki bu[9] gice vākı'amda gördüm, Haż-

S186[a] ret-i Resūl buyurdı/ki:" Ey Hüseyn Kūfe 'azīmetinde te'hīr ve ta'allul itmeyesin[10] ve tarīk-i taksīr ve tekāhül dutmayasın ki Hażret-i Sultān-ı serīr-i Kibriyā seni ol buk'ada ālūde-i[11] hāk ü hūn

B220 görmek ister ve melāyike kemāl-i sabrun 'arż idüp/mertebe-i itā'atün göstermek[12] ister, tevakkuf bu hıdmetde hatādur ve ta'allul

Ü156[b] nā-revā." Ashāb ü ahbāb ol kelimātı istimā'[13] itdükde eyitdiler:/ انا لله وانا اليه راجعون Ey Hüseyn çün nihāyet 'azmün ma'lūm oldı[14] ve gāyet-i müsāfiretün vużūh buldı, bu etfāl ü 'ıyāli ne ümmīdile di-

yār-ı ğurbete salursın(15) ve ne vesīle ile ser-gerdān kılursın?" Hüseyn eyitdi:" Ey 'azīzler Ehl-i Beyt'üm ahvālin dahı Hażret-i Resūl'e(16) dahı 'arż itdüm buyurdı ki anları dahı Vācibü'l-Vücūd zālimler elinde esīr ü 'āciz görmek ister(17) ve anlara dahı ol belāya mukābil cezā yetürmek ister." El-kıssa ashāb ü ahbābla vedā' idüp(18) tehniye-i esbāb-ı sefer kılup ol sultān-ı serīr-i Kerbelā ve şehen-şāh-ı mesned-i 'izz ü 'alā cemī'-i etbā'-ve

T121a (1) eşyā'ın cem' idüp ve muhadderāt-ı hücre-i 'ismet ve cevāhir-i esdāf-ı tehāret çün müşkīn-mūy nakālar(2) üzerine münāsib hevdecler ve 'amārīler müretteb itdürüp bir subh-dem ki şāh-ı en-

S186b cüm, hāşiye-i(3) sipihr-i sebze-zār-ı lāciverd-fāma hayme-i zerrīn-tınāb tikdi ve ferrāş-ı subh-ı sādık revzene-i sebistān-ı(4) zulmete perde-i zer-nigār çekdi 'ālem-i 'azīmet ve livā-yı feth ü nusrat ve sadā-yı kūs-ı(5) rıhlet ve sadme-i nefīr-i irtihālle ceres-vār kubbe-i zengār-ı āsmānı doldurup ittifākā hem ol(6) gün ki Müslim'i Kūfe'de şehīd itmişlerdi, Mekke'den çıkup müteveccih-i 'Irāk oldı. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

(7) Kesb-i şehādet itmege ğurbet diyārına
Oldı revāne kāfile-i 'izz ü ihtişām
Eşrāf-ı Ehl-i(8) Beyt sefer ihtiyār idüp
Seyyāre oldı ahter-i gerdūn-ı dīn tamām

Ü158a Ol server-i dīn(9) ve nakd-ı seyyīdü'l-mürselīn / ehl-i Mekke ile vedā' idüp revān oldukda arāżī-i Mekke'ye lerze(10) düşüp havās ü 'avām-ı Hicaz ba'żı murāfakat içün ve ba'żı müşāya'at içün müteharrik olup bir(11) zelzele kopdı ki nezzāresi 'uyūnı tīre ve te'emmüli 'ukūlı hıyre kıldı ve elem-i müfārakatından halka bir

girye[12] ğalib oldı ki giryeden ebr-i bahar 'ibret aldı. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Hane-i Ka'be urdı gögsine[13] daş

Çah-ı Zemzem akıtdı gözden yaş

Hak-ı pak hatire-i Batha

Zerre zerre binüp[14] semend-i saba

B221 Ol/şehen-şaha oldılar hem-rah

Çıkdı çarh-ı berine gerd-i sipah

S187[a] /Tamami-i eşraf-ı[15] Buk'a-i Ka'be ve havas ü 'avam-ı Mekke bir menzil ol şehriyar-ı 'ali-mıkdar ve sultan-ı kam-karun mülazım-ı [16] rikab-ı hümayunı olup tarik-i mülazemet ri'ayet kıldılar kımme-i şadırvan-ı rif'ati ruy-ı zemin[17] oldukda ve ordu-yı hümayun sa'adetle nüzul icazet buldukda Hazret-i İmam bir feza-yı ferah -[18] fezada bir kürsi nasb itdürüp üzerine çıkup hamd ü senaya

T121[b] muhtevi ve şükr ü sipasa müştemil[1] bir hutbe-i beliğ edasından sonra nida kıldı ki:" Ey ma'şer-ı ashab-ı kirami ve ey huzzar-ı meclis-i sami[2] men seyyah-ı badiye-peyma-yı sahra-yı musibetem ben müsafir-ı beyaban-neverdi badiye-i mihnetem, ben seyyare-i asman-ı[3] ğaribem, ben salik-i tarik-i şehadetem, hatır-ı fatıruma endişe-i lezzat-ı dünya güzar itmez ve zamir-i pür-[4] teşvirüme hayal-i tasarruf-ı mülk-i 'alem yetmez, Sahife-i sohbetüm nakş-ı

Ü157[b] hileden mu'arradur ve ceride-i ülfetüm[5]/tarz-ı hud'adan müberradur. Hiç bendeyi iktina-yı fevayid-i dünyevi va'desiyle mukayyed itmezem ve hiç[6] fakirün i'tila-yı meratib ü menasib müjdesiyle damen-i ta'allukın dutmazam, taht-ı liva-yı rif'atümde saye-i[7] saltanati surı temenna kılan ser-rişte-i irtibatın silsile-i ül-

S187[b] fetümden kat' itsün ve nev-bahar-ı/şevketümde[8] reyahin-i tena'-

'umat mecaziye talib olan terk-i ülfetüm dutsun." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Men bela deryasına garķ(9) olmaga basdum kadem

Gezmesün girdab-vey çevremde her canın seven

Ben fena deyrinde menzil(10) dutmaga 'azm eyledüm

Durmasun yanumda mülk ü kasr ü eyvanın seven

Bu nasihatden sanra şem'-i(11) şebistan-ı harem-seray-ı 'ismet olup sabaha dek suz ü güdazla evkat geçürdi, 'ale's-sabah(12) ki tiğ-i şa'şa'-i husrev-i haver rabıta-i nurdan zulmet-i sil-silesin kat' itdi ve sipah-ı Rum u (13) Habeş birbirinden ayrıl-dı. Ol menzilden ordu-yı humayun irtihal kılup ve ahbab-ı hakiki ve mecazi(14) birbirinden ayrılup ol ki rişte-i irtibatı ta'allu-kat-ı dünyaya muhkem idi veda' idüp Mekke'ye(15) müraca'at kıldı ve ol ki tarik-ı vefada rasıh-dem ve sebat-kadem idi mürafakatın-

B222 da yek-cihet / oldı.(16) Rivayetdür ki ikinci menzilde Hażret-i Sultan-ı Kerbela bir name tahrir idüp 'amme-i Benu Haşim ve kaf-fe-i(17) Benu 'Abdulmuttalib'e irsal itdi bu mażmunla ki:" Ey silsile-i intisab-ı Resulullah'a muntazam olan(18) cevahir-i as-daf-i sa'adet ve ey şeref-ı kurb-ı Mustafa bulan zevahir-i hada-

T122[a] yık-ı siyadet, gencine-i ikbal-i(1) bi-intikale tarik-i tasarruf bulmışam kemal-i mürüvvetüm iktiża-yı sala-yı 'am ider ve mayi-

S188[a] Ü158[a] de-i ni'met-i bi-/zevale(2)/ mihman olmışam, hüsn-ı siretüm takaża-yı ahbar ü i'lam ider. İmdi münhi-i mektub-ı şerifüm ahbar-ı (3) teveccühüm i'lam itdükde ve beşir-i risale-i latifüm size yetdükde her kim isti'calle geldi ve bu gencineden(4) behre bu-lup bu mayide den nasib aldı ve her kim tevakkuf kıldı mahrum kaldı ve's-selam." Mektub(5) irsal idüp bar-haneler yüklenüp revan

oldı. Bir niçe menzil kat' olındukdan sonra esnā-yı[6] tarikde Sabāh nām menzilde Ferezdāk-ı şa'ir ki 'Irāk'dan gelüp Hicāz'a giderdi ol[7] Hażret'ün pābūs-ı şerīflerine müşerref olup ızhār-ı du'ā ve senā kıldı bu tarīkle ki, şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

[8]Es-selām ey nakş-ı na'l-i merkebün mihrāb-ı dīn
Halka-i fıtrāk-ı rahşun rişte-i hablu'l-metīn
[9]Tarh-ı ordū-yı humāyūnun tırāz-ı mehd-i mülk
Nakş-ı çetr-i bār-gāhun ziynet-i rūy-ı zemīn

[10]Hażret-i İmām andan ahvāl-ı 'Irāk istfsār itdükde eyitdi:" Yā İbn Resūlallāh ehl-i Kūfe'nün[11] ef'āllerin akvāllerine muhālif gördüm." Hażret-i İmām anun sözine tasdīk idüp ol[12] menzilden dahı revān olup Batnürremme dimekle ma'rūf menzili muhayyem-ı hıyām-ı ordū-yı humāyūn[13] idüp ol menzilden ehl-i Kūfe'ye Kays bin Meşher'le bir nāme irsāl itdi, bu mażmūnla ki:

S188b "Ekābir[14]/ü a'yān-ı 'Irāk ve e'āzım ü eşrāf-ı Kūfe'den tarīk-ı meveddetümde kadīmü'l-vidād ve cādde-i itā'atümde[15] selīmü'l-i'tikād olan sanādīd-i 'izām ve fırka-i ma'ārif-kirām şerāyit

Ü158b -i teslīmāt-ı 'ināyet-encām[16] ve letāyif-i tahiyyāt-ı/sa'ādet ihtitāma ihtisās-ı tām buldukdan sonra ma'lūm ideler ki 'amm-zāde-i celīlü'l-kadr-i bī-'adīl Müslim bin 'Akīl ki vekīl-i mu'temedüm ve resūl-ı mu'tekadümdür bu cānibe irsāl-i[18] resāyil

B223 /idüp mażmūnında sizün sūret-i ihlās ü i'tikādunuzı 'arż itmegin

T122b silsile-i teveccühüm henüz[1] ol cānibe müteharrik olup ve 'ukāb-ı rāyet-i rif'at ü i'lālüm ol 'arża hevasıyla bāl ü per[2] açup müteveccih olmışam ve ihtimāmla 'azīmet kılmışam. Ümmīd ki Hażret-i 'İzzet tevfīk-i ittisāl müyesser kıla[3] ve bu nāme

Batnürremme'den size infaẕ olındı tā maʿlūm ola." Rivāyetdür ki Ḥażret-i İmām Mekke'den[4] çıkup müteveccih-i Kūfe oldukda Yezīd'ün anda olan aʿvān ü ansārı[ndan] ʿUbeydullāh Ziyād'a mekātib[5] irsāl olınup ḫaber yetmişdi ve ʿUbeydullāh Ziyād cemīʿ-i şevāriʿi ve menzili muʿtemed kimesnelere tapşurup[6] masūn ve mażbūt itmişdi, Ḳays bin Meşher ki Ḥażret-i İmām'un mektūb-ı şerīfin Kūfe aʿyānına yetürmek[7] kasdına istiʿcālle giderdi.

S189[a] Ḳādisiyye mülkine yetdükde ittifāḳā / ol maḳāmun ḥıfzına me'mūr[8] olan Ḥüseyn bin Numeyr maʿlūm idüp ol mazlūmı dutup ʿUbeydullāh Ziyād'a irsāl itdükde[9] ʿUbeydullāh Ziyād ol bī-günāhı şehīd itdi. Ammā Ḥażret-i İmām menāzil ü merāḥil katʿidüp[10] gelürken Dürūd nām menzile yetdükde gördiler bir ḫayme kurılmış ve bir serā-perde urılmış. Ḥaḳīkat-i[11] ḥālin su'āl itdükde didiler Züheyr bin Ḳays Nahaʿī'dür Mekke'den gelüp mülkine gider.

Ü159[a] Ḥażret-i İmām bir ḫıdmetkār[12] / irsāl idüp anun iḥżārın murād itdi, ḥużūrına geldükde eyitdi:" Ey Züheyr biz gevher-i[13] rıżā-yı ḥaḳ temennāsında deryā-yı belā ġavvāslarıyuz neheng-i nāyibeden iḥtirāz itmeyen bize hem-ʿinān[14] olur ve biz cevher-i ḳurb-ı İzid tevellāsında ṣaḥrā-yı s̱ebāt ü ṣabr seyyāḥlarıyuz, hücūm-ı humūm-ı ḥādis̱eden[15] ictināb itmeyen refāḳatumüze raġbet kılur. Āyā sende ol himmet ola mı ki meydān-ı maḥabbetde merkeb-i[16] mücāhedet yügürdüp hem-ʿinān olasın ve şemşīr-i şecāʿat çeküp mürāfaḳat kılasın?" Züheyr ol[17] nev-bahār-ı tevfīḳden gül gibi ḫandān olup didi:" Yā İmām-ı zamān bir müddetdür ki bu saʿādete muntaẓıram[18] el-minnetü li'llāh müyesser oldı ve ḥüsn-i ṭāliʿum ḥuṣūl-ı merāmumuz muʿāvenet kıldı. Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

S189[b]B224T123[a] Geldi/ol dem ki kılam(1) cānumı cānāna fedā
Eyleyem ʿarż-ı mahabbet kılam ızhār-ı vefā

Hem ol saʿat menziline muʿāvenet kılup(2) ashāb u etbāʿına eyitdi:" Ey kavm ben ğarka-i girdāb-ı mahabbet oldum ve cānib-i ʿukbāya teveccüh kıldum(3) belāya mütehammil olup fenāya rıżā virem benümle gelsün ve mukayyed-i rāhat olup ārzū-yı ferāğat kılan(4) mufārakat kılsun ve menkūhasına eyitdi:" Ey yār-ı ʿazīz ben nakd-i cān sarf itmege şehādet bāzārına teveccüh(5) itmişem sen benüm mālumdan hakkunı alup benden mufārakat ihtiyār it." Ve bir rivāyet budur ki ol(6) talāk alup karındaşıyla Kūfe'ye gitdi ve bir rivāyet budur ki didi ki:" Ey Züheyr sen Hüseyn (7) mülāzemetin ihtiyār itdün ise ben dahı hatūn-ı kıyāmet hıd-

Ü159[b] metin ihtiyār itdüm." İttifākā/Kerbelā'ya(8) geldiler çün Hażret-i İmām Şükūk nām menzile nüzūl itdi Kūfe'den bir kimesne gelüp haber virdi(9) ki Müslim ʿAkīl'i ve Hāni bin ʿUrve'yi şehīd itdiler ve başların Şām'a gönderdiler." Hażret-i İmām eyitdi:"(10) انالله وانااليه راجعون Rivāyetdür ki Müslim ʿAkīl'ün on üç yaşında bir kızı olup(11) harem-serāy-ı ʿismetde musāhabet-i muhad-

S190[a] derāta/müşerrefdi ve Hażret-i İmām ana ğāyetde ihtirām iderdi (12) Müslim'ün haber-i şehādetin istimāʿ olındukda Hażret-i İmām harem-serāyına gelüp ol kızı görüp(13) her günden ziyāde iltifāt itdi, ol sāliha firāsetle mütevehhim olup eyitdi:" Yā Hüseyn meger(14) Müslim şehīd olupdur ki bana yetīmler gibi riʿāyet idersin. Hażret-i İmām tahammül kılmayup giryān(15) olup eyitdi: " Ey sāliha Müslim gitdi ise ben anun yerine ."Ol fakīre Müslim'ün şehādetin tahkīk(16) itdükde bünyād-ı nevha kılup ve bākī evlādı nālān olup mātemin dutdılar. Rivāyetdür ki bu(17) haber

şayi' oldukda ve sübut buldukda ba'zı rüfeka Hazret-i İmam'a kasemler virüp mübalağalar kıldılar[18] ki:" Ya İmam kendünüze ve bu etfal ü 'ayale cefa reva görüp Kufe canibine gitmen ve bu tehlikeden[1] ihtiraz idün ki mu'areke-i ğalizdür. Hazret-i İmam te'emmül idüp bir zaman sükut ihtiyar itdükde[2] Müslim'ün evladı hücum idüp eyitdiler:" Ya İmam ehl-i Kufe'den/Müslim'ün kanın almayınca bize müraca'at[3] mümkin degül hiç kimesne gitmez ise bari biz giderüz, ya intikam aluruz ya kesb-i şehadet iderüz." Şi'r:

T123b B225 Ü160a S190b

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

/Zilletile lezzeti olmaz hayatun dostlar
Nakd-i can sarf eyleyüp dünyada[5] kam almak gerek
'Aczile dönmek 'adudan sehldür himmet dutup
Ya şehid olmak gerek[6] ya intikam almak gerek

/Hüseyn-i mazlum anlarda ol himmeti görüp ashabına eyitdi:"لا خیرفی العیش بعد هؤلاء ya'ni bunlardan sonra hayatdan lezzet görmek olmaz." Kufe 'azmine yek-cihet[8] olup ol menzilden göçüp Male menziline nüzul itdükde 'Ömer bin Sa'd'dan bir mektub varid oldı[9] mazmununda bu ki:" Ey Hüseyn ehl-i Kufe ikrarlarına inkar idüp Müslim 'Akil'i şehid itdiler ve Müslim[10] hin-i şehadetde bana vasiyyet itmişdi ki bu ahvali sana i'lam idem, gerekdür ki bu ahbarı[11] ma'lum itdükde hazeründe olasın ve Kufe 'azimetin terkin kılasın." Bu haber şah-zadenün ordu-yı[12] humayununda intişar ve iştihar buldukda etraf ü cevanibden tama'-ı devlet-i dünya çün cem'[13] olanlar gürüh gürüh perişan oldılar ve meydan-ı vefada sabit-kadem olanlar kaldılar. Ol[14] menzilden dahı rihlet idüp Beniülmekatil'e geldükde bir sera-perde gördi-

ler kurılmış, hakīkatin(15) su'āl itdükde didiler:" 'Abdullāh bin Hurr'undur ve Hażret-i İmām İbn Haccāc'ı ki anun kabīlesinden(16) idi mutālebetine irsāl itdi, icābet kılmayup Hażret-i İmām bi'z-zāt anun menziline teşrīf(17) buyurup ana teklīf-i refākat kıldı.

S191a 'Abdullāh bin Hurr eyitdi:" Yā İmām Yezīd'ün leşkeri/çokdur ve Ü160b (18) senün hıdmetünde olanlar şirzimet-i kalīl olup/anlarunla T124a tāb-ı mukāvemetleri yokdur. Ġālib(1) oldur ki maġlūb olalar ve mücerred benümle rahne-i āfet mesdūd olmaz iltimās iderem ki beni mu'āf(2) idesin ve benüm bir atum ve bir kılıçum var ki mānendleri yokdur pīşkeş tarīkiyle benden kabūl idesin."(3) Hażret-i İmām eyitdi:" Ben at içün ve kılıç içün gelmedüm." Me'yūs olup andan mürāca'at kılup(4) rivāyetdür ki ki vākı'a-i Kerbelā'dan sonra

B326 ol süst-rāy kim tedbīr-i te'essüfler çekerdi ammā(5) fāyide kılmazdı. Şi'r:

(Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün)

Zihī nādān ki şāh-i mülk-i īmān
Āna 'arż ide teşrīf-i(6) şehādet
Tevehhüm eyleyüp tīġ-ı belādan
Özinden eyleye selb-i sa'ādet

Nakldür ki(7) bir menzilde Hażret-i İmām, Zeyneb dizi üzerine baş koyup yukuya gitmiş iken ıżtırābla(8) uyanup dīde-i nem-nākından gevher-i eşk revān oldı. Ümm Gülsüm eyitdi:" Yā Hüseyn sebeb-i (9) girye nedür?" Hażret-i İmām eyitdi:" Vākı'amda hālā ceddümi gördüm giryān olup bana didi ki:" Ey(10) Hüseyn va'de-i muvāsalat karīb oldı." Ümm Gülsüm dahı giryān olup ve 'Aliyy-i Ekber eyitdi: " Yā İmām(11) leşker-i a'dāyla mukātele vākı' olduġı takdīrde Hak

S191b /bizüm tarafımuzdadur yoksa anlar cānibinde ?" (12) İmām

eyitdi:" Hak bizdedür ve biz Hak ileyüz." 'Aliyy-i ekber eyitdi:" Pes her cefa mutasavver olsa gam degül."(13) El-kıssa ol menzilden dahı intikal idüp Katkatane didükleri menzile nüzul itdükde şah(14)-zade cemi'-i leşkerin cem' idüp tertib-i mukaddemat

Ü161a -ı nesayih ü meva'iz /itdükden sonra Müslim 'Akil'ün (15) şehadetin ve ehl-i Kufe'nün hıyanetin şayi' idüp nida kıldı ki:" Ey kavm ayine-i devran(16) bir gayr suret gösterdi ve nihal-i tedbir muhalif-i maksud ber verdi ve muhakkak oldı ki ehl-i(17) Kufe nakż -ı 'ahd idüp Müslim'i şehid itmişler ve leşker-i Yezid cidal ü kıtal itmege etraf ü cevanibümüzi(18) dutmışlar ve ben bilürem ki iktiża-yı şehadet bana ruhsat-ı nusrat virmez ve gayret-i şeca'at

T124b (1) müraca'at itmek cayiz görmez. Herayine bana bu derya-yı belaya girmek lazımdur ve isti'dad-ı rütbe-i kaderüm(2) bu seylab-ı fitne girdabına 'azim ü cazim, amma size 'umuma ruhsatdur ki ebvab-ı necat mesdud(3) olmadan kendünüzi feża-yı selamete çeküp bu tefrikadan emin olasız ve rayiż-i fitne-i zaman(4) 'inan-ı ihtiyarunuzı elden almadan bir canibe gidüp bu dagdagadan kurtılasız. Zira reva(5) görmezem ki benüm vücudum mahż-ı hayr iken size

S192a B227 nisbet/mucib-i żarar vakı' ola ve mir'at-i/suret-i(6) halunuz be-

S192a nüm reh-güzarumdan gubar-ı küduret bula." Rivayetdür ki ol cema'atden ol vakde dek(7) hatırında henüz mazanne-i intifa'-i dünyevi olanlar kat'-ı 'alaka kıldılar ve da'va-yı sebat-ı mahabbet(8) kılanlar rıża każaya virüp feryad ü figana geldiler ki :" Ey hadi-i tarik-i müstakim ve ey mukteda-yı(9) sırat-ı kavim biz devlet -i mülazemetünde salik-i rah-ı hidayet iken imtihanla badiye-i

Ü161b te'essüf -tarikin(10) gösterme/ve bir dem sa'adet-i şehadetden nevmid oldugumuzı reva görme." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(11)Biz belādan incinüp bī-dāddan vehm itmenüz
Nakd-i cānın sarf-ı canān eyleyen 'āşıklaruz
(12)'Işk meydānında bī-dād ü belādan dönmeyüp
Rast-rev sālikleriz sabit-kadem sādıklaruz

(13)Fi'l-vākı' ol zamānda sa'ādet ve şekāvet birbirinden imtiyāz buldı ve sa'īd ü şakī ahvāli(14)bir imtihānla ma'lūm oldı. Ol tāyife ki 'ömr ü mal ü evlād ü mülk-i dünyā mukayyed olup terk (15)idebilmedi kesb-i sa'ādet-i ebedī kılmadı ve ol gürūh ki esbāb-ı müste'ār-ı dünyevīden geçüp(16)sa'ādet-i şehādet ihtiyār itdi menzil-i maksūda yetdi. Yakīndür bu ki kassām-ı kazā dünyā (17)harīsine āhiret virmez ve hiç mezhebde iki hemşīre bir nikāha girmez. El-kıssa Hazret-i İmām menzil(18)menzil kat'-ı rāh idüp Benī Sükūn kabīlesine yetdükde/Benī 'Akreme'den bir şahsa uğrayup andan(1)Kūfe ahbārın su'āl itdükde eyitdi:" Yā İmām, 'Ubeydullāh Ziyād senün kasduna her cānib leşker(2)revān idüp tefahhüsünde ve tecessüsündedür, salāh oldur ki müraca'at kılasın. Hakkā ki teveccühün(3)tīğ-i ābdār ve sinān-ı hūn-hvardur ve muhālifün gāyetde cefā-pişe ve sitem-kāredür. Ol neheng-i deryā-yı velāyet ve şīr-bişe-i siyādet ol haberden tevehhüm itmeyüp belki şevk ü zevk-ı şehādet(5)hiddetin ziyāde kılup revān oldı ammā rāh-dārlar ve cāsūslar Hazret-i İmām'un Benī Sükūn(6)kabīlesine/ yetüp andan dahı rıhlet idüp ve hiddet-i 'azīmetin görüp 'Ubeydullāh Ziyād'a haber(7)virdiler. Ol müdebbir Hurr bin Yezīd Riyāhī'ye emr itdi ki bin müsellah nā-merdle istikbāl kılup(8)Hazret-i/Hüseyn'i kande görseler ne vechle olsa gayr cānibün teveccühinden men' idüp Kūfe'ye(9)getüre. Hurr bin Yezīd ol leşker-

S192[b]
T125[a]
Ü162[a]
B228

le bādiye-peymāy ve sahrā-neverd olup menzil menzil Hüseyn'i mutālebet[10] idüp tereddüd kılup Sedāb dimekle ma'rūf menzile yetüp ol menzilde ārām dutup muntazır[11] iken Hazret-i İmām menzilinden gice ile göçüp bedreka-i ahter-i eşk-i ğam-endūz ü meş'ale-i āh-ı ciger-[12] sūzla sabāha dek kat'-ı rāh idüp, şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Subh kim halkı hāzin-i hikmet

S193a /Sırr-ı[13] pinhāndan eyledi āgāh

Çerh-i zālim-nihād-i kāfir-kiş

Kıldı büt-hānesini āteş-gāh

Ol pādişāh-ı büt-şiken-ı āteş-hāne-fiken ve ol şāh-bāz-ı düşmen-şikār-ı 'ulvī-neşīmin ğāyet-i[15] isti'calden ihtiyār-ı nüzūl itmeyüp āfitāb-vār rāyet-ı rıf'at āsmāne çeküp ve sehāb-ı[16] müjgān-ı dür-efşāndan zamān zamān reh-güzāra bārān-ı rahmet töküp yürürdi[17] ol zamāna dek ki eczā-yı zemīn irtifā'-ı hūrşīdden kesb-ı harāret kılup ve bāzār-ı semūm ve[18] serāb hiddet-i havādan revāc ü revnak bulup rıf'at-ı āfitāb zevāle müteveccih oldı ve

T125b hey'et-i[1] rūzgār fart-ı hararetden tağayyür buldı.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ğāyet-i hiddet virüp sūhān-ı nakş-ı rīgle

[2]Dehr cellādı hevā tīğını hūn-rīz eyledi

Ü162b /Safha-i sahrāda sūret gösterüp sudan serāb

[3]Teşne tab'ında ta'attüş āteşin tīz eyledi

Debdebe-i ta'zīm ü tebcīl ve zemezeme-i tesbīh ü tehlīlle[4] talī'a-i sipāh-ı zafer-penāh menzil-i Seddāb'a yetüp Hurr bin Yezīd Riyāhī'nün leşkerine mülhak oldılar ve Hurr'un[5] leşkeri dahı bir sahrada düşüp her biri kendü sāye-i merkebinde karār dutmış-

Budur `alem içre heman niyyetüm
Ki bildüm seni mukteda bilmesem
Kabul eylemez Hak benüm(2) ta`atüm

Hazret-i İmam ana aferin ~~okuyup~~ ittifakla namaz kıldukdan sonra hatibane şemşir-i abdarına tekye kılup hamd ü senaya müştemil ve dürud ü du`aya muhtevi bir hutbe-i belig eda oldukdan sonra ehl-i (4)Kufe'yi muhatab idüp mev`ize-i hutbesin bu kelimatla müzeyyen kıldı ki:" Ey ümmet-i Muhammed جعل الله التفيق رفيقكم egerçi benüm rakabe-i iktidarum Yezid'ün rıbka-i inkıyadına girmek münasib görinmeyüp(6) anun ita`at-i na-makbulinden inhiraf itdügüm derece-i vuzuha yetmişdi. Siz ki ehl-i Kufe'siz(7) mütevatır nameler irsal idüp ve asar-ı mahabbet ve meveddet `arz eyleyüp imamumuz ve muktedamuz yokdur(8) diyü benüm huzurumı lazım itdünüz , imdi eger hem ol karar üzeresiz bana lazım olan(9) emre ikdam itdüm siz dahı size lazım olan maslahatı ser-encam idün ve eger `azimet-i mülk-i (10)sa`adetde har-ı sahra-yı ta`alluk damen-i himmetünüz dutup peşiman oldunuz ise har-ı reh-(11)güzarum olman, geldügüm gibi müS194[b]Ü163[b]B230 raca`at kılayum. Zira ben bu diyara gelüp/cidal ü kıtal içün kendü (12)re'yümle ihtiyar itmişem ve razı degülem ki sebeb-i sevk-ı dıma' olam." Hurr eyitdi:"Ey Hüseyn-i `Ali, benüm(13) namelerden haberüm yokdur."Hüseyn eyitdi:" Senün yoksa leşkerände haberi olan çokdur." Pes buyurdı ki(14) ol nameleri ba`zı hazır olanlara gösterüp infi`al virdiler. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)
Ey hoş(15) ol dem ki name-i a`mal
Gafili vakıf-ı günah eyler
Mihak-i imtihan olup zahir

çeküp sahrada bir zaman tereddüd idüp, bulmadum deyü(15) müraca'at kılam ve bu ma'siyyetden necat bulam ." Hazret-i Hüseyin esrar-ı hikmet izhar içün ol salahı(16) münasib görüp nü-

S195b zül itdükde bir mikdar anlardan ba'id olmağla anlar h͟vab-ı ğafletde iken nısf-ı(17) leylde ordu-yu hümayun göçürüp canib-i Mekke -i mu'azzamaya revan oldı. Ğaliba ol gice 'arus-ı(18) 'alem şüheda içün ta'ziyet istiʿdadında olup giysu-yı müşk-barında ruh-

T126a sarın nihan itmişdi(1) ve şehidler ve mazlumlar ıztırabın görüp dud-ı ah-ı zemin damen-i asmanı dutmışdı. El-kıssa bir(2) zul-

Ü164b met-i/mehib-i can-standı kim badiye-i dehşetde Hızr hıred ser-gerdan idi, ne mah ü sitareden(3) nişan peyda ve ne subh ü afitabdan eser hüveyda, anun gibi zulmetde ol mazlumlar 'inan-ı ihtiyar(4) kayid-i kazaya teslim idüp tamam gice cedd ü cehdle kat'-ı rah kılup subh oldukda merkeb-i şehsüvar-ı(5) meydan-ı şehadet bir hevl-nak menzilde tevakkuf idüp andan ilerü gitmege takdirden ruhsat bulmadı (6) ve Hazret-i İmam ne kadar ki taziyane urup müteharrik itmek istedi fayide kılmadı. Hazret-i İmam (7) eyitdi:" Ey menazil ü merahilden haberdar olanlar bilür misiz bu ne menzildür?" Didiler:" Bu zemine(8) arz-ı Mariye dirler." İmam eyitdi:" Şayed bir ğayr ismi dahı var ola."Didiler:" Bir ismi dahı Kerbela'dur."(9) Hüseyin eyitdi:" الله اكبر هذا ارض كرب و بلا

Şi'r:

S196a (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

/Budur ol menzil ki toprağına(10) kaynar kanımız

Bundadur zira mekan-ı cism-i ser-gerdanumuz

'Aliyy-i Ekber müte'ellim olup eyitdi:" Ey(11) peder-i büzürgvar bu ne fal-ı na-mübarekdür?" Hüseyn eyitdi:"Ey nur-ı dide 'Aliyy-i

Murtażā'yla 'azīmet-i(12) harb-i Sıffī'n itdükde bu menzile yetdükde Hażret-i Murtażā Düldül'den yinüp İmām Hasan dizi üzerine (13) mübārek başın koyup yukuya gitmiş iken nāgāh bīdār olup āh çekdi, İmām Hasan sebeb(14) su'āl itdükde ol Hażret eyitdi:" Şim-

B232 di vākı'amda gördüm ki bu sahrā girdāb-ı hūn/olmış ve benüm(15) Hüseyn'üm ol girdāba düşüp mütehayyir kalmış ne kadar ki istiġāse ider kimesne feryādına yetmez , pes bana(16) müteveccih olup/e-

Ü165[a] yitdi:"Yā Hüseyn bu bādiyede sana bu vāk'a il virse ne dirsin?" Didüm:" Yā 'Alī sabr(17) iderem ve sabr ile ecr isterem ki انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب Pes şehzāde buyurdı ki(18): "Hicāb-ı bārgāh-ı rif'at ol menzili muhayyem-i hıyām-ı ordū-yu hümāyūn ideler."

T126[b] Fermān vācibü'l-iz'ān muktezāsınca(1) ol pādişāh-ı 'ālem-penāhun serā-perde-i rif'atleri sahrā-yı Kerbelā'ya urıldı ve ol sultān-ı(2) melāyik sipāh haşmet dest-gāhun bārgāh-ı sa'ādetleri meydān-ı Kerbelā'da kurıldı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(3) Sāye saldı kubbe-i gerdūna çetr-i 'arş-sāy

S196[b] /Yetdi sath-ı hāke kadrinden kemāl-i irtifā'

(4) Kerbelā gerdūndı çetr-i şehīd-i Kerbelā

Hayme-i hurşīd idi ātnāb-ı zerrīni şu'ā

Çün(5) Hażret-i İmām'un cemī'-i ef'āli mezāhir-i esrār-ı hikmet ve metāli'-i envār-ı kudretden Hurr bin Yezīd Riyāhī(6) leşkerinden inhirāf idüp Mekke cānibine teveccüh itmiş iken ihtiyarsız Kerbelā'ya düşdügi(7) tevehhümden ve tahayyürden degüldi belki bu ġaraż-ı manzūr idi ki 'azīmet-i meydān ve teveccüh-ı deşt-i Kerbelā (8) kendünün mahż-ı şecā'atlerinden bilinmeyüp refīki olan a'yān-ı devlete ve erkān-ı haşmete ma'lūm(9) ola ki dāyire-i tedbīr ü

tasarrufından haric bir muharrik-i silsile-i iradet ve badraka -i tarik-i meşiyyet var ki(10) anun emriyledür her ne vakı` olur. Nakldür ki Hazret-i İmam semend-i bad-pay-ı badiye-peymasından (11) nüzul idüp hak-ı Kerbela'ya kadem basdukda ol hak hayasından

Ü165b /sararup andan(12) bir gubar çıkup giysu-yı mu`anberlerin mugabber itdi, Ümm Gülsüm anı görüp eyitdi:" Ey `azizüm bir `acib halet (13) mülahaza kıldum ve bir garib `arıza gördüm bu badiye toprağından gönlüme bir vehm müstevli(14) oldı." Hazret-i İmam ana teselli virüp Şehrbanu'ya eyitdi:" Ey yar-ı dil-neváz ve ey hem -dem ü hem-raz(15) beni bu mevzi`de a`za-yı mecruhla ageşte-i hak ü hun gördükde vasiyyetüm budur ki , sada-yı(16) nevha ile ba`is

S197a B233 -i tezayid-i /sürur-ı a`da olmayasın ve giysu-yı müşkin/perişan idüp gülistan-ı cemalün(18) temaşa-gah-ı ehl-i şematet kılmayasın."

Beyt:

(Mefâ`îlün Mefâ`îlün Mefâ`îlün Mefâ`îlün)

Kılup giysu perişan hatırın cem` itme bed-hahun

(18) Sürud-ı ah ile derd-i dil ızhar itme eşrara

Açup hurşid-ı `arız kılma ruşen çeşm-i bed-bini

T127a (1) Giriban çak idüp cennet kapusın açma küffara

Tamami-i ehl-i beyt ol haberden giryan ü(2) biryan olup didiler: "Ey şehzade-i `alem-penah bu ne ahbar-ı can-güdaz-ı ciger-suz ve kelam-ı elem-encam-ı gam-(3) enduzdur?" Hazret-i şehzade mukaddemat-ı nesayih ü meva`izle teselli virdi ki:" Ey cevahir-i(4) ma`den-i risalet ve reyahin-i ravza-i velayet içün irade-i takdir-i Rabbani budur sabrdan gayr ne çare." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Suret-i keyfiyyet-i eşya çeken ressam-ı sun`

Kārgāh-ı san'atın mevkūf-ı tedbīr(6) eylemez
Vādī'-i tedbīr ser-gerdānıdur 'ālem veli
Hīle -i tedbīr selb-i hükm-i takdīr eylemez

(7) El-kıssa Hażret-i İmām ol bādiye-i hūn-hᵛār ve sahrā-yı melālet-āsarda karār dutup mütemekkin(8) oldukda Süleymān bin Sard Huzā'ī/ eşraf ü a'yān-ı 'Irāk'a bir nāme yazup Kays-ı A'rabiyle(9) irsal itdi, bu mażmūnla ki:" Ey ġayibāne ızhār-ı sadākat kılup 'arż-ı iştiyāk iden(10) mu'tekıdler ve ey muhlisāne 'ubūdiyyet-/nāmeler irsāl iden mücāhidler sizün mekātib ü mürāselünüzün(11) sutūr-ı hutūtı selāsil-i cezb-ı irādetümüz vākı' olup bu cānibe teveccüh kılup hālā deşt-i(12) Kerbelā ki batn-ı bilād-ı 'Irāk-ı 'Arab'-dur muhayyem-i nüzūl-ı ordū-yı hümāyūn oldı ve Süheyl-i ikbāl-i Hicāzī(13)-matla'umuz bu fezāya pertev-i sa'ādet saldı. İmdi gerekdür ki kılduġumuz 'ahde vefā kılup(14) ve sa'ādet-i makdem-i şerīfümüzi muġtenem bilüp mażmūn-ı misāl-i vācibü'l-imtisāle ittilā' buldukda nakd-i(15) cān-nisār itmege dergāh-ı felek iştibāhumuza ki kıble-i ikbāl ve menhec-i āmāldür, tevakkufsız(16) teveccüh kılasız ve sa'ādet-i 'ukbā devlet-i fānī-i dünyādan evlā olduġın muhakkak bilesiz. Hakkā ki(17) bu işāret size ihdā-yı tarīk-i hidāyetdür, tasavvur itmen ki istid'ā-yı müzāheret ve(18) mu'āvenetdür zīrā saltanat-ı 'ālem-i fānī ana degmez ki minnetle tahsīl ideler ve zilletle bıraġup(1) gideler." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Tīġ-ı/tevfīkile ben kat'-ı ta'alluk kılmışam
Çekmezem minnet olup māyil serīr ü efsere
(2) Çün bana maksūd feth-ı 'ālem-i tecrīddür
'Ālemi dutmakda gün muhtāc olur mı leşkere

Kays-ı[3] A'rabî Hażret-i İmâm'un nâmesin Kûfe'ye iletüp Süleymân Huzâ'î'ye virüp cevâb almak kasdına[4] revân oldukda Kû-

S198a,Ü166b fe'ye yetmeden 'Ubeydullâh Ziyâd'un/ṭalâye-i/'askeri ol nâ-murâdı dutup[5] hużûrına iletdiler. Kays-ı A'rabî 'Ubeydullâh Ziyâda mukâbil oldukda nâmeyi pâreledi. 'Ubeydullâh eyitdi:"[6] "Nişe nâmeyi pâreledün?" Kays eyitdi:" Dost sırrı düşmandan mahfî gerek."'Ubeydullâh eyitdi:" Ey[7] Kays eger benüm siyâsetümden necât bulmak murâdunsa iki işden birin ihtiyâr it, ya nâmede[8] olanlar ismi izhâr eyle ya minbere çıkup Hüseyn ve etbâ'ına nâ-sezâ eydüp bana ve Yezîd'e sitâyiş[9] kıl." Kays eyitdi:" Ey İbn Ziyâd izhâr-ı mażmûn-ı nâme hod mümkin degül ammâ każiyye-i minber ihtimâl-pezîrdur,[10] buyurun halk cem' olsun." Silsile-i cem'iyyet müntażam oldukda Kays-ı A'rabî minbere çıkup zebân-ı[11] fasîhle Vâcibü'l-Vücûd'a hamd ü senâ ve Hażret-i Resûl'e dürûd-i nâ-müntehâ edâ kıldukdan sonra[12] nidâ kıldı ki:" Ey ehl-i Kûfe ben resûl-ı Hüseyn'em ve gelmişem ki teşrîf-i şerîfinden sizi haber-dâr idem[13] ve mażmûn-ı nâmeyi âgâzdan encâma dek şerh kıldı ve Yezîd'e ve İbn Ziyâd'a nefrîn okıyup ve Hüseyn[14] ve etbâ'ına sitâyişler kılup hâs ü 'âma giriv ü ġulġule saldı.'Ubeydullâh Ziyâd ol[15] vakı'adan ġażab-nâk olup henüz minberde iken ol mazlûmı şehîd itdürdi. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

[16] Ne sâ'atdür ki gülzâr-ı belâdan bir gül açılmaz

S198b /Ne demdür kim felek bir mübtelâ bagrını kan kılmaz

[17] Çün 'Ubeydullâh Ziyâd Hüseyn bin 'Alî'nün Kerbelâ'ya gel-

Ü167a düginden vâkıf olup/bir nâme irsâl[18] kıldı, bu mażmûnla ki:" Ey Hüseyn bana Yezîd nâmeler irsâl idüp i'lâm idüpdür ki Hü-

T128[a] seyn bin `Alī[(1)] ol cānibe geldükde benüm bey`atümi andan almayınca karār dutmayasın ve eger kabūl etmez olursa[(2)] katlinde ta`allül kılmayasın. İmdi saña nasīhat iderem kendüne terahhum

B235 /idüp Yezīd'ün bey`atün kabūl[(3)] it ve eger kabūl itmez isen erbāb-ı muhārebe müheyyā kıl." Hażret-i Hüseyn ol nāmenüñ mażmūnına[(4)] muttali` oldukda elinden bırakdı ve çihre-i mübāreki ġażabdan gül-nārī olup buyurdı[(5)] ki:" Zihī bed-baht kavmi ki rıżā-yı halkı ġażab-ı Hālik'a ihtiyār idüp ümmetiyüz didükleri[(6)] peyġamberuñ evlādın helāk itmekle rıżāsın isterler." Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Gör ne cāhildür `adū[(7)] kim da`vī-i İslām idüp
Devlet-i dünyā içün Āl-i Resūl eyler helāk
Gör ne[(8)] ġāfildür aña tābi` olan bed-baht kim
Halkı hoşnūd eyleyüp eyler Hüdā'yı hışm-nāk

[(9)]Kāsıd-ı `Ubeydullāh eyitdi:" Yā Hüseyn nedür bu risālenüñ cevābı?" Hażret-i Hüseyn eyitdi:" ما له عندي جواب لقد حقت كلمة العذاب Kāsıd-ı `Ubeydullāh mürāca`at kılup Hüseyn bin `Alī'nüñ [(11)] cevāb virmeyüp nāmeyi bırakduğını ol müdebbire haber virdükde

S199[a] /ol bed-baht ġażab-nāk[(12)] olup ehl-i meclise yüz dutup eyitdi: "Ey ekābir-i Şām ü e`āzim-i Kūfe kimdür sizden ki[(13)] mütesaddī-i harb-i Hüseyn olup her memleket-i mu`ażżama ki `Irāk'dan murād idinse aña virem." Hīç[(14)] kimesne cevāb virmedi , bu kelimeyi tekrār idüp kimesneden cevāb almayup `ākıbet `Ömer bin

Ü167[b] [(15)]Sa`d Vakkās'a/eyitdi:"Ey eşcā`-i benī Kureyş bir müddetdür ki mülk-i Rey temennāsın ve diyār-ı[(16)] Taberistān istid`āsında, imdi mülk-i Rey ve diyār-ı Taberistān hükūmetin saña virdüm." Fi'l-[(17)]hāl menşūr-ı eyālet tevkī`-i ihtitāma yetüp

teslīm olındukda bir hıl'at-ı fāhir dahı geydürüp ve(18) bir cenīb -i berk-reftār dahı mülāzımlarına teslīm itdürdi. Bu in'ām

T128[b] ü ihsāndan sonra(1) eyitdi:"Ey nakd-ı Sa'd Vakkās atan ekābir-i sahābeden olup şecā'atde meşhūr ve ma'rūfidi(2) ve hālā Yezīd'ün taht-ı livā-yı hükūmetinde egerçi mu'teber ser-efrāzlar çokdur ammā senden eşcā've akdem(3) mübāriz yokdur, benüm salāhum budur ki sen sipeh-sālār-ı leşker olup Hüseyn bin 'Alī üzerine leşker (4) çeküp andan Yezīd'ün bey'atin alasın ve eger kabūl itmezse

B236 anun ve etbā'ınun başların kesüp(5) bu cānibe gönderüp/bu hıdmeti kendüne mūcib-i izdiyād-ı rif'at ve bā'is-i tezāyüd-i menzi-

S199[b] let bilesin.(6)/'Ömer Sa'd eyitdi:" Ey 'Ubeydullāh bu bir emr-i 'azīmdür ve şuğl-i vehīmdür tefekkürsiz ve te'emmülsiz şürū' itmek(7) olmaz , bana mühlet vir menzilüme mürāca'at kılup evlād ü etbā'umla meşveret idüp ne maslahata karār(8) virürler ise gelüp 'arż ideyüm." Ruhsat hāsıl idüp giydügi hil'atle merkeb-i cenībe binüp(9) Taberistān ve Rey menşūrın eline alup menziline geldükde evlād ü etbā'ı anı ol ziynetle görüp(10) eyitdiler:" Bu in'ām ü iltifāta sebeb ne vākı' oldı ola?" İbn Sa'd eyitdi:" Bugün 'Ubeydullāh Ziyād'un(11) deryā-yı iltifātı temevvü-

Ü168[a] ce gelüp ve nesīm-i 'ātıfeti/müteharrik olup beni bu in'ām ü ihsānla ser-efrāz(12) idüp ser-'asker itdi, bu şartla kim Hüseyn bin 'Aliyy-i Murtażā'yla harb idüp yā dāyire-i bey'ate getürem (13) yā derece-i şehādete yetürem." Ulu oğlı eyitdi:" Heyhāt heyhāt ey ğāfil bu ne hayāl-i ğalat(14) ve endīşe-i bātıldur ve ne sevdā-yı bī-hūde ve sa'y-ı bī-hāsıldur, āyā bilmez misin ki ol ciger-gūşe-i(15) Zehrā ve nūr-ı dīde-i Mustafā ve sürūr -ı sīne-i Murtażā'dur ve senün atan Sa'd Vakkās nakd-i(16) canın

anlarun yolında sarf itdi ve hâlâ sen anun kasdına leşker çek-

S200[a] mek istersin ve sen kendü[17] elüngle üç mektūb/yazup irsāl i-

düp bu diyāra anı da'vet itdün, hālā ğadrla[18] kanın tökmek

istersin ,hakkā ki müslümānem diyen bu emre irtikāb itmez ve

T129[a] da'vā-yı İslām iden[1] bu 'amel zuhūra yetmez." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

At ölür don yırtılur Rey mülki eyler intikāl

Lïk[2] tā mahşer kalur bākı vebāl-i infi'āl

Belki bu nekbetün eseri kıyāmete dek evlāduna ve etbā'una dahı

sirāyet eylemek mukarrerdür, zīrā mu'zam-ı a'zam ve cināyet-i

ekberdür." 'Ömer bin Sa'd[4] anun sözinden münzecir olup yüz dön-

dürüp kiçi oğlından nasīhat istedükde ol[5] harām-zāde eyitdi:"

Ey baba egerçi karındaşum didügi sözlerün sahīh olduğı zāhir-

dür[6] ammā emr-i ğayib olup 'Ubeydullāh Ziyād itdügi in'ām ü

ihsān hāzırdur hiç 'akıl nakdi[7] nesīeye virmez ve ğayibi hā-

B237 zırdan evlā görmez." 'Ömer bin Sa'd anun salāhın kabūl/idüp ve

Ü168[b] ol[8] rāye karār virüp 'Ubeydullāh Ziyād'un/meclisine gelüp ız-

hār-ı rızā kıldukda 'Ubeydullāh hoş-[9] hāl olup āferinler okı-

yup fi'l-hāl biş bin mübāriz-ı hūn-hᵛār hem-rāh idüp Kerbelā'-

ya[10] revān itdi. Rivāyetdür ki 'Ömer Sa'd tehi'e-i esbāb

idüp müteveccih olmakda iken Hamza[11] bin Muğiyre ki hᵛāher

-zādesiydi ol müdebbirün 'azīmetin görüp eyitdi:" Ey bed-baht

S200[b] -ı/ezel[12] ü ebed, bu ne hayāl-i fāsıddür aya İzd-i Cebbār ve

Ahmed-iMuhtār ve Haydar-ı Kerrār'e rücū'un olmaz mı[13] ve 'A-

rasāt-ı kıyāmet yāduna gelmez mi?" İbn Sa'd eyitdi:" Ey 'a-

'zīz ben dahı bilürem ki bu endīşe-i[14] nā-sāyibdür ammā zevk-i

hükūmet-i Rey ve Taberistān cemī'-i tasavvurātuma ğālibdür."

Hamza eyitdi:"(15) Hakkā ki hükūmet-i tamāmī-i 'ālem ana degmez ki dünyāda bed-nām olasın ve 'āhiretde 'ukūbet bulasın."(16) 'Ömer Sa'd bu nasīhatden bir mikdār müte'essir olup fesh-i 'azīmete 'azm kılmış iken yine hubb-ı cāh(17) ve sevdā-yı riyāset dīde-i basīretin a'mā kılup dalāletde yek-cihet olup ol ser-'asker-i(18) sipāh-ı şeyātīn ve sipeh-sālār-ı erbāb-ı kibr ü kīn

T129[b] ences-i evkātde ve erzel-i sa'atde(1) sitāre-i nahs gibi bürc-ı munkalib-i Kūfe'den tulū' idüp deşt-i Kerbelā'ya pertev-i nühūset bırakdı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Aldı teşvīş-i kudūmı rāhat ehlinden fırāğ

Urdı evżā'-ı hıyāmı(3) sīne-i sahrāya dāğ

ve yetdügi sa'atde tevakkuf itmeyüp bī-edebāne Hażret-i Hüseyn'e(4) bir mektūb irsāl itdi bu mażmūnla ki:" Ey Hüseyn bu diyāra geldügünden ğaraz nedür?" Hażret-i(5) İmām cevāb yazdı ki:" Benüm hużūruma sebeb sizün nāmelerünüz ve izhār-ı iştiyākunuz vākı'(6) oldı. /

S201[a] Ü169[a] Hakkā ki ben bu cānibe sizün salāhunuz içün müteveccih oldum ki mudīk-i dalāletden(7) fezā-yı necāta reh-nümālık idem. Hālā ki cevher-i isti'dādunuza eser-i kabūl-ı hidāyet olmayup Müslim 'Akīl'e ol cefāları revā gördünüz ma'lūmum oldı. Niyyetüm budur ki dārü'l-mülk-i Hicāz'a mürāca'at(9) kılam, eger māni' olmayasız." 'Ömer Sa'd tasavvur iderdi ki Hüseyn bin 'Alī mahżā cidāl ü kıtāl içün bu(10) diyāra gelüpdür, bu cevābla hoş-hāl olup eyitdi:" Şāyed sulhla ref'-i fesād mümkin ola(11) ve Hüseyn 'Alī kendü diyārına /

B238 mürāca'at kılup bu fitne teskīn bula." Pes vākı' olan su'āl ve(12) cevābı 'Ubeydullāh'a 'arż itdi. Ol müdebbir cevāb yazdı ki:" Ey sipeh-sālār-ı

Kūfe Yezīd'ün[13] bey'atin Hüseyn'e 'arż it kabūl itmez olursa bana i'lām idüp mutarassıd-ı fermān ol." İbn[14] Sa'd ol mażmūnından muhakkak bildi ki 'Ubeydullāh sulha rāżı olmaz, ol nāmeyi Hażret-i İmām[15] hużūrına irsāl idüp Hażret-i İmām ol mażmūndan ībā ve imtinā' sūretin gösterdükde[16] ve keyfiyyet-i hāl 'Ubeydullāh'a 'arż olındukda ol müdebbir ġazab-nāk olup Hüseyn bin Temīr ve Şīs bin Rebī'ī ve Şemr Zilcevşen'i on bin

S201[b] müfsidle irsāl idüp emr itdi ki Hüseyn'i āb-ı/Fırāt'dan[18] men' kılup bey'at idene dek su virmeyeler. İbn Sa'd ol emre itā'at

T130[a] idüp 'Ömer bin Haccāc'ı[1] biş yüz nā-merdle rūd-ı Fırāt żabtına ta'yīn kılup zülāl-ı Fırāt'ı ol deryā-yı fażīletden[2] münkatı' itdiler. Bu sūret Muharrem ayının yedinci güninde vākı' oldı ve

Ü169[b] hem ol gün/Hażret-i[3] İmām'un leşkerinde eser-i ta'attuş peydā olup ġusūn-ı şecere-i nübüvvet ve reyāhīn-i ravża-i risālet[4] kaht-ı ābdan pejmürde ve hiddet-i 'ataşdan efsūrde olmağın 'Abbās bin 'Alī elli nefer suvār ve piyāde[5] mübarizlerle Fırāt'a müteveccih olup 'Ömer bin Haccāc'la muhārebe idüp ġālib düşüp kifāyet[6] mikdārı su getürüp leşker-gāha yetürdiler. İkinci gicede Hażret-i İmām İbn Sa'd'a i'lām itdi[7] ki eger salāh ise bir zamān mülākāt idelüm." İbn Sa'd ol salāhı kabūl idüp ba'żı[8] mülāzımlarla leşkerinden çıkup ve Hażret-i İmām 'Abbās ve 'Alī Ekber'le mukābele kılup eyitdi:"[9] Ey İbn Sa'd atan Sa'd Vakkās'dan sana vasiyyet bu mıdur ki āl-i Ebū Süfyān'a tābi' olup[10] sākī-i selsebil ü kevser evlādına āb-ı revān mesdūd idüp teskīn-i harāretlerin zülāl-i[11] şemşīr-i ābdāra havā-

S202[a] le kılasın ve fecere vü fesaka mülāzemetin/hānedān-ı nübüvvet tevellāsından evlā[12] bilesin. Ey İbn Sa'd zehārif-i dünyāya

i'tibār olmaz ve 'arūs-ı bī-vefā-yı zemāne kimesneye vefā[13]
kılmaz. Hakkā ki sana izhār itdügüm nesāyih zimmetümde mevdū'
B239 olan/levāzım-ı emr-i ma'rūf ve nehy-ı[14] münkerdür yoksa se-
nün mu'āvenetün ve müzāheretünden müstağnī olduğum mukarrer-
dür.[15] Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilûn)
Biz belā meydānına vakf itmişiz cān nakdini
Hvāh senden ğayr bu meydāna[16] gelsün hvāh sen
Bu ne lāyıkdur sana kim bunca ehl-i zulmden
Olasın kattāl-i evlād-ı[17] Resūlullāh sen

İbn Sa'd eyitdi:" Yā İbn Resūlallāh cemī'-i buyurduğun hak ve
Ü170a sıdkdur,[18] ammā vehmüm/ andandur ki mübāşir-i emr-i kıtāl ol-
T130b masam 'Ubeydullāh Ziyād 'inādla Kūfe'de olan makām[1] ü menzilü-
müzi harāb ide." Hażret-i İmām eyitdi:" İmāret-i dünyāya ne
i'tibār, āhiretde senün makāmuna[2] mütekeffil olayum ve dünyā-
da dahı sarāyundan yeg menzil-i Medīne'de senünçün mukarrer
kılayum. 'Ömer Sa'd[3] eyitdi:" Benüm Kūfe'de żiyā' ü 'akārum
çokdur, tasavvurumdan çıkar." Hażret-i İmām eyitdi:" Benüm Hi-
cāz'da[4] żiyā' u 'akārum var, anları sana vireyüm." 'Ömer
Sa'd'un bahānesi munkati' olup hāmūş oldı."[5] Hażret-i İmām gör-
di ki kābil-i nasīhat degül, didi:" Ey zālim bu 'amelde ta-
savvur itdügün[6] murāduna yetmeyeceksin." Fi'l-vākı' öyle ol-
S202b dı endek zamānda Muhtār Ebū 'Ubeyde çıkup ol[7] müdebbiri/ve
oğlını siyāsete yetürdi ve necāsetlerin yir yüzinden götürdi. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)
[8] Zālimi sanma kim murāda yeter
Zulm bünyādı üstüvār olmaz

Behre-mend eylemez fesād ehlin
(9)Mekr nakşına i`tibār olmaz

Rivāyetdür ki şehzāde andan me`yūs menziline mürāca`at itdükde(10)Berīr bin Hasīn Hemedānī ki efdāl-i zühhād-ı `asrdı, Hazret-i İmām'un icāzetiyle nasīhat içün(11)ol güm-rāhun leşkerine gidüp icazetsiz meclisine girüp selām virmeyüp oturdı(12), İbn Sa`d ol hāletden müte`accib olup eyitdi:" Ey `azīz ne māni` oldı ki selām virmedün?"(13)Berīr eyitdi:" Selām müslümānlara mahsūsdur." İbn Sa`d eyitdi:" Meger ben müslimān degülem."

Ü170[b] Berīr eyitdi:"(14)Hadis-i Mustafā'vīdür ki المسلم من سلم المسلمون من يده ولسانه ve sen Hazret-i Resūl evlādını(15)āb-ı Fırāt'dan men` idüp dā`iye kılmışsın ki harb idüp katl idesin, bu takdīrle(16)

B240 islāmuna hükm olınur mı?" İbn Sa`d eyitdi:" Ben dahı/bilürem ki evlād-ı Resūl'le harb iden(17)müstahıkk-ı `azāb-ı elīm ve müsta`id-i `ıkāb-ı cahīm olur, ammā terk-i hükūmet-i Rey ve Taberistān idebilmezem."(18)Berīr ol bed-bahtdan nevmīd olup meclisinden çıkdı. Kıt`a:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`îlü Fâ`ilün)

T131[a] Her bī-hired ki fısk ü fesād ile(1)dutdı hū

S203[a] /Olmaz hadis-i ehl-i hıred kār-ger aña

Zātında her şakī ki Zuhal gibi nahsdur

(2)Bin Müşterī sa`ādeti itmez eser aña

Rivāyetdür ki Şimr Zülcevşen-i şakī ol ahvāle(3)vākıf oldukda fi'l-hāl Kūfe'ye revān olup `Ubeydullāh Ziyād'a `arż itdi ki Hüseyn'le(4)`Ömer Sa`d arasında ihtilāt olup giceler mücāleset iderler, bilmezem ne tedārükdedürler."(5)`Ubeydullāh Ziyād'un ol haberden ġażabı tuġyān idüp `Ömer Sa`d'e bir nāme yazdı.

Bu mażmūnla ki:" (6)Ben seni muḥārebet içün göndermişem muṣāḥabet içün göndermemişem, bilürem ki sen bu emr-i(7) ḫaṭīrun ʿuhdesinden çıḳmazsın, Ṭaberistān ve Rey menşūrın Şemr Zilcevşen'e teslīm it."(8) ʿÖmer Saʿd ol nāmeden müte'essir olup ol cefā-kār-ı bed-kirdārun āteş-i fesādı ʿUbeydullāh'un(9) dem-i serdinden zebāna çeküp muḥārebe ve muḳāteleye yek-cihet olup perde-i muḥābā ve muvāsāyı(10) aradan götürdi. Rivāyetdür ki

Ü171a Muḥarrem'ūn sekizinci gününde leşker-i islām da /āsār-ı(11) taʿaṭṭuş ẓāhir olup ol çeşme-i ḥayāta ʿarż olındukda ol ḥażret işāret itdi bir(12) mevżiʿi ḥafr itdiler bir çeşme-i zülāl çıḳup cemīʿ-i leşker sīrāb oldukdan sonra yine pinhān oldı(13) ve bu ḫaber daḫı ʿUbeydullāh'a irüşüp ol ẓālim tehdīdle ʿÖmer

S203b /Saʿd'a iʿlām itdi ki: İstimāʿ olınur(14) ki Ḥüseyn'e bādiyede ḥafr-ı āb-yār idüp ferāġat ruḫṣatın virmişsin, bu ḳażiyye nā-maḳbūldür(15) gerekdür ki aḥvāline mużāyaḳa virüp temkīn-i rāḥat virmeyesin." Hem ol saʿat Muḥammed Eşʿas'ı(16) dört bīn mübārizle ve anun ʿaḳabınca Ḳays bin Aḥmas'ı iki bīn nā-merdle ve ana müteʿāḳıb Ḥaccāc(17) bin Ḥarez'i bīn mübārizle irsāl idüp on altı bīn mübāriz cemʿ oldılar. Ol hücūmı görüp(18)

B241 Ḥabīb bin Mübāriz eyitdi:" Yā İbn Resūlallāh ḳabīle-i/Benī E-

T131b sed bu ḳurbdadur eger icāzet olursa(1) varup anları ṭarīḳ-i hidāyete irşād itmek olur zīrā ol ṭāyifede mertebe-i şehādet ṭālibi(2) olanlar çokdur, ammā bu maʿrekeden ḫaberleri yokdur." El-ḳıṣṣa şeref-i icāzet ḥāṣıl idüp ol(3) ḳabīleye varup nidā ḳıldı ki:" Ey saʿādet-i şehādete müştāḳ olanlar ve ey devlet-i bāḳī istidʿā(4) ḳılanlar, şiʿr:

(Mefʿūlü Fâʿilâtü Mefâʿîlü Fâʿilün)

Şehbāz-ı āşiyān-ı velāyet helākine

Sahrā-yı Kerbelā'da hücūm eylemiş ğurāb

(5) Şīr-i şikār-gāh-ı ğazādan hücūm idüp

'Azb-ı Fırat şehdini men' eylemiş kilab

Ü171b Rivāyetdür (6) ki ol tāyifeden toksan/şücā'-ı nām-dār ve mübāriz-i kīne-güzārlarına ser-hayl idüp mükemmel (7) ve müsellah Habīb Müzāhir'le Hazret-i İmām huzūrına müteveccih oldılar. 'Ömer Sa'd

S204a ol ahvāli ma'lūm (8) idüp/Ezrak Şāmī'yi dört bin nā-merdle yollar muhāfazatına irsāl itmişdi. Fırāt kenārında (9) birbirine mülhak oldılar, ol mücāhidler dahı anlardan dönmeyüp bünyād-ı cidāl ü kıtāl idüp (10) ol müslümanlarun ba'zı maktūl olup ba'zı mehrūb cānib-i Kerbelā'ya yol bulmayup kendü (11) kabīlelerine mürāca'at kıldılar. Habīb Müzāhir me'yūs ve mahrūm Hazret-i İmām'a mülhak olup sūret-i (12) ahvāl 'arz itdi, 'Ubeydullāh Ziyād ol hāle dahı muttali' olup 'Ömer Sa'd'a ğazab-āmīz bir mektūb (13) irsal itdi ki:" İşitdüm ki Hüseyn'e mühlet virmişsin kabāyile nāmeler gönderüp leşker cem' itmege. (14) Hakka ki nāme yetdükde ibtidā-yı harb idüp anun emrin ser-encām itmeyecek olsan sana (15) ve cemī'-i huzūrunda olanlara siyāsetlerüm dokınur. Hīn-i vusūl-ı nāme egerçi āhir-i rūz olup (16) ğurūb-ı āfitāba karīb idi, sabāha dek sabr itmeyüp siyāsetden ihtirāz idüp İbn (17) Sa'd tamāmī-i leşkerin müretteb idüp müteveccih-i harb oldılar. Kıt'a:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Mehce-i rāyet oldı gerdūn-sāy

(18) 'Arşa çıkdı sadā-yı nāle-i nāy

Saf çeküp leşker-i muhālif-i dīn

Levh-i hatt-ı ğam oldı rūy-ı zemīn

T132[a] (1)Ahter-i rūz-gerd-i leşker-i Şām
S204[b] /Safha-i āfitāba saldı zalām
Ü172[a]B242/İttifāka ol gün/Muharrem ayının dokuzıncı(2)güniydi ve Hazret-i İmām ol vakt mesned-i āsāyişde idi, nāle-i nāy ve nevha-i nefīrden bīdār(3)olup 'Abbās'a emr itdi ki, anlara mukābil durup hakīkat-i hāl ma'lūm ide. 'Abbās igirmi(4)mübārizle anlara istikbāl idüp harbçün geldüklerin ma'lūm kılup Hazret-i İmām'a haber yetürdükde(5)Hazret-i İmām buyurdı ki:" Ey 'Abbās bu cemā'atden bu gice mühlet isteyüp döndüregör, zīrā(6) bu gice cum'a gicesidür ve intihā-yı eyyām-ı 'ömrümüz, merāsim-i tā'at ü 'ibādete iştigāl idelüm, sabāh oldukda(7)her ne salāh ise 'amel olına." 'Abbās ol leşkere mukābil durup nidā kıldı ki:" Ey müslemānlar(8)ciger- gūşe-i Resūlullāh sizden bu gice mühlet ister." İbn Sa'd ümerā-yı leşkerine meşveret kılup mühlete(9)salāh görmeyüp didiler:" Size amān yokdur. " 'Abbās eyitdi:" Ey bī-rahmler bu ne zulm-ı sarīhdür(10)ki nakd-i Resūlullāh'a bu gice mühlet virmeyesiz ve ey bed-bahtlar bu ne emr-i kabīhdür ki(11) cemī'-i 'ömrünüzde Hak rızāsına girmeyesiz. Hakkā ki eger şeh-süvār-ı meydān-ı velāyetden sebkat-ı harbe(12)ruhsat alsaydum ve sultān-ı serīr-i imāmetden takaddüm-ı rezme icāzet bulsaydum zebān-ı tīğ ile (13)cevābunuz virürdüm." El-kıssa leşker ol mükālemeden hayā kılup muhārebe emrinde ta'allül idüp(14)bi'z-zarūre rü'esā-yı leşkere dahı mürāca'at lāzım gelüp/kaziy-
S205[a]
ye-i harb ol gice mevkūf oldı.(15)Ammā Hazret-i İmām cemī'-i
Ü172[b]
ashāb u ahbābın/cem' idüp buyurdı ki:" Ordu-yı şerīfün bir tarafından(16)reh-güzār-ı harb içün yol koyup bakı etrāfına handak mah-

---

T132[a]1 saldı nizām// 10 zulm-ı sarīh ve emr-i

fūr idüp ḫar ü ḫaşākla doldurup[17] od uralar ki ibṭāl-ı ma'reke-i cidāl ü ḳıtāle meşġūl iken muhadderāt-ı sürādıḳ-ı ismet muḫāliflerden[18] mutaḥaṣṣın olalar." Ol āteşūn şu'lesi zebāna çek-

T132[b] dükde Mālik bin 'Urve ki eşedd-i ehl-i nifāḳdı[1] merkebine binüp cevelān ḳılup na'ra urdı ki :" Ey Hüseyn āteş-i dūzaḫdan muḳaddem kendūnü āteş-i dünyāya yaḳduñ." Hüseyn eyitdi:" كذبت

B243 يا عدوالله gümān ider misin ki ben dūzaha girüp[3] sen ehl-i bihişt/ olasın?" Müslim 'İvesce eyitdi:" Yā İbn Resūlallāh icāzetün olsa bir ḫadeng-i[4] zehre-şikāfla bu mel'ūna dūzaḫı göstermek olur." Hüseyn eyitdi:"Ya Müslim istemem ki benüm leşkerümden[5] ibtidā-yı ḥarb ola, ammā temāşā ḳıl ki bu mel'ūn ḳahr-ı İlāhī'ye nice giriftār olur?" Pes ol sālik-i[6] rāh-ı ḥaḳīḳat yüzin dergāh-ı bī-niyāza dutup eyitdi:" اللهم جره الى النار ya'nī"İlāhī bu mel'ūnı[7] silsile-i 'uḳūbetle āteş-i sūzāna çek." Fi'l-ḥal

S205[b] دعوة المظلوم مستجابة muḳteżāsınca /ol mel'ūnun[8] merkebi iḫtiyārsız anı alup Ḥażret-i İmām'un leşkerine müteveccih olup ḫandaḳa yetdükde iltihāb-ı nāyireden rem ḳılup ol mel'ūnı āteş-i sūzāna bıraḳdı ve ol ḥālete iki leşker temāşā ḳıldılar.[10] Ḥażret-i İmām secde-i şükr idüp du'aya meşġūl oldı dirdi ki:" Yā Rab

Ü173[a] zürriyet-i Ehl-i Beyt-i[11]/Resūl'em ve yetīm ü mazlūm-ı Betül'em sen dādumı bu ẓālimlerden alasın." Muḥammed Eş'aş-ı Kūfī na'ra urdı[12] ki:" Ey Hüseyn sana peyġamberün ne nisbeti var ki anda lāf idersin?" Hüseyn eyitdi:" Yā Rab İbn Eş'as[13] nesebüm ḳaṭ' ider, isterem ki bugün cezāsın viresin." Henüz du'ā tamām olmadan ol mel'ūnun[14] baṭn-ı nā-pākinde bir teḳāżā ẓāhir olup merkebinden yire indi ki tedārük-i aḥvāl ide, 'avretine[15] bir 'aḳreb nīş urup necāset içre dolanup mekşūfü'l-'avre cān

---

T132[B] 14 yire yindi ki

tapşurdı. Hem al[16] zamān Ca`de-i Kırānī mukābele gelüp āvāz yetürdi ki:" Ey Hüseyn zülāl-ı Fırāt ki deryā-sıfat[17] temev - vücdedür, hakkā ki sana ve etbā`una andan bir katre su virilme tā teşne-leb helāk olasız."[18] Hazret-i Hüseyn giryān olup

T133a du`ā kıldı ki: اللهم اقته عطشا ! Fi'l-hāl ol mel`ūnın merkebi[1] bī-vāsıta rem kılup anı bırakup ol mel`ūn piyāde her cānib yü-

S206a gürüp:"/ العطش العطش" dirdi[2] ve her ne kadar su virürlerde içe-bilmeyüp huşk-leb cān tapşurdı ve leşker-i Yezīd ol[3] kerāmetleri görürlerdi ammā fāyide kılmazdı ve āyīne-i i`tikādlarından bu saykallarla jeng-i[4] küdūret açılmazdı. Şi`r:

(Mef`ūlü Mefā`īlü Mefā`īlü Fe`ūlün)

Pāk itmege erbāb-ı hatā safha-i kalbin

İzhār-ı kerāmet kılur[5] ehl-i nazar ammā

B244 Zālimlere ızhār-ı/kerāmet eser itmez

Kılmaz dil-i Fır`avn'ı münevver yed-i beyzā

[6] Bu kerāmetlerden sonra Hazret-i Sultān-ı Kerbelā cemī`-i ih-

Ü173b vān ü ensābın cem`/idüp[7] bir kürsī nasb kılup üzerine çıkup bir hutbe āgāz itdi, bu mazmūnla ki:" Şerāyif-i sipās-ı bī-[8] kıyās ol müdebbir-i bī- niyāza ki mazmūn-ı kitābe-i eyvān-ı bār-gāh-ı kurbı esrār-ı mihnet ü musībet beyāndur."[9] Şi`r:

(Fā`ilātün Fā`ilātün Fā`ilātün Fā`ilün)

Ol nesak-bahş-ı umūr-ı kār-gāh-ı sun` kim

Şehd-i lutfı mihnet-āmīz ü belā-engīzdür

[10] Cūybār-ı gülşen-i ihsānı tīg-ı ābdār

Sebze-i gülzār-ı kurbı hancer-i hūn-rīzdür

Ve letāyif-i hamd-ı bī-had[11] ol ma`şūk-ı `āşık-güdāza ki hil-ye-i serā-perde-i harīm-i kurb-ı kabūlı mahremler ve mukarribler

(12) kanıdur. Beyt:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Zihî sultân-ı müstağnî ki câm-ı iltifâtından

Nasîb-i ehl-i teslîm ü tevekkül(13) zehr-i kâtildür

Kemâl-i iltifâtı ğâyet-i kahrındadur mużmer

Cefâsından teneffür kılmayan lutfına kâbildür

S206[b] (14) Ve / dürûd-ı nâ-ma'dûd ol eşref-i kâyinâta ki süllem-i ihtimâl-i meşâyib pâye-i kadrin derece-i Mi'rac'a(15) yetürmiş ve tecerru'-ı zehr-i belâ tab'-ı selîm-i müstakîmine nişâne-i tevfîk-i takarrub virmiş. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ol şeh-i ma'mûre-i endûh-ı iklîm-i belâ

Kim diyâr-ı derd ta'mîrinde sarf itmiş hayât

(17) Salmamış vîrâne-i dünyâya zıll-ı i'tikâd

Açmamış cem'iyyet-i esbâba çeşm-i iltifât

Şerâyit-i(18) hamd ü senâdan sonra buyurdı ki:" Ey dâyire-i mü-

T133[b] tâba'atümde ve havza-i intisâbumda olan vefâ-dârlar(1) جزاكم الله خيرا sizden hoşnûdam , tarîk-i mürâfakatümde taksîr itmedünüz ve dâyire-i mütâba'atümden(2) tarîk-i muhâlefet dutmadunuz, hâlâ isteman ki nâyire-i mihnetümden size şerâret-i mażarrat ire ve

Ü174[a] sarsar-ı(3) musîbetümden gülzâr-ı cem'iyyetünüzğ / hazân-ı tefrika gire ve benüm bugice bu cefâ-pîşelerden muhlet istedügümden (4) ğaraż halâve-i hayâtumdan istîfâ-yı temettu' itmek degül belki maksûdum budur ki çün şâhid-i tevfîk-i(5) şehâdet perde-i hafâda iken 'arż-ı cemâl itdi ve nihâl-i hayât-ı müste'ârum berg-rîz olmağa(6) va'de yetdi. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Geldi ol dem ki fenā perdesini çāk kılam

Bezm-i vahdetde bakā lezzetin[7] idrāk kılam

B245 Ve bilürem ki bu tāyifenün maksūdları benem ve bana zafer/bulduk-

S207[a] dan sonra size iltifāt[8] itmezler, salāh oldur ki bu gice/fursat

var iken gürūh gürūh etrāf ü cevānibe perīşān olasız[9] ve ğarka

-i tūfān-ı belā olmadan bir necāt bulasız. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün)

Çıkmadan dest-i tasarrufdan `inān-ı[10] ihtiyār

Fikr idüp mihnetde tedbīr-i necāt itmek gerek

Hādisāt-i dehrden ğāfil gerekmez[11] ādemī

Sūret-i hāline her kim iltifāt itmek gerek

Bu kelimātı işitdükde āl ü etbā`[12] ü eşyā`ından feryād ü figān

felek-i devvāre çıkup ittifākla eyitdiler:"Ey hāzin-i gencīne

-i esrār-ı hikmet ve ey kāşif-i rumūz-i velāyet, hāşā ki hāk-ı

pāyüne nakd-i cān nisār olmadan ve[14] devlet-i mülāzemetünden mü-

fārakat mümkin ola ve `īd-gāh-ı belāda hıl`at-ı gül-reng-i şehā-

det giymeden[15] bu ma`rekeden çıkmak sūret-i ihtimāl bula. Şi`r:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`îlü Fâ`ilün)

Biz ibtidā-yı hılkat ü āğāz-ı `ömrden

[16] Nezr-i nisārun eylemişüz nakd-i cānumuz

Mümkin degül mülāzemetünden mufārakat

Tā safha-i vücūdda[17] vardur nişānumuz

Ü174[b] Hazret-i İmām tarīk-i vefāda anları/sābit-kadem görüp du`ā kı-

lup Müslim[18] `Akīl evlādına eyitdi:" Ey `azīzler biz Kūfe

T134[a] halkınun mevā`id-i kāziblerine i`timād idüp Müslim`i ol[1] di-

yāra irsāl itdük ve ol müfsidler tarīk-i muhālefet dutup ol maz-

lūmı şehīd itdiler.[2] Hālā salāh oldur ki siz vālidenüz alup

S207b Benî Tayy/kabilesine varup andan müteveccih-i Medîne(3) olasız ke hânedanumuz münhedim ü mün'adim olmaya." Evlâd-ı Müslim bu kelimât-ı cân-güdâzdan hurûşa(4) gelüp eyitdiler:" Hâşâ ki hıdmetünden müba'adet ihtiyâr ideyüz. Yâ Hüseyn, iltimâsumuz budur ki bâbâmuz(5) ve karındaşlarumuz mukaddeme-i leşker-i şehîd olduğı gibi bize dahı bu sa'âdet müyesser ola." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(6) Çün bakâ mülkindedür cem'iyyet-i ehl-i vefâ
Rûy-i dil ol maksad-i a'lâya döndürmek gerek
(7) Neylerüz hayrân ü ser-gerdân kalup himmet dutup
Dâr-ı dünyâdan 'inân 'ukbâya döndürmek gerek

(8) Hazret-i İmâm anlara dahı du'â kılup cemî'-i ashâbına ruhsat virdi ki varup tâ'at ü 'ibâdete(9) iştigâl ideler ve kendü

B246 dahı sa'âdet-serâyına müteveccih/olup 'ibâdete meşgûl oldı.

[10]ONINCI BĀB

Hazret-i Hüseyn'ün Leşker-i Yezīd'le Muhārebesin Beyān İder
Ve Ol İki Fasldur Fasl-ı Evvel
Şehādet-i Hurr Ve Ba`zı Şühedā

Çün müttefak-ı `aleyh-i erbāb-ı `ukūl ve mu`tekad-ı ashāb-ı[12] kabūl oldur ki `adl umūr-ı mutavassıt mutasāviü't-tarafeynden `ibāretdür ve cevr ifrāt ü[13] tefrītden bir kināyet. Lācerem tarīk-i `amelden her `udūle iki cevr mülāzım olup bu sebebden[14]

S208ᵃÜ175ᵃ kıllet-i `adl ve kesret-i cevr/ lāzım gelmegin ekser-i/ halk-ı cihān erbāb-ı fitne ve fesād olup ekall-ı[15] ehl-i zamān sahib-i ashāb-ı salāh ü sedāddur.

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)
Umūr-ı mertebe-i `adldür tavassut-ı hāl
`Udūli[16] mūcib-i ifrāt ü bā`is-i tefrīt
Sebeb budur ki olup `adl cevre maġlūbı
[17]Hemīşe fitneden olmaz berī bisāt-ı basīt

Herāyine sultān-ı tabī`at müstahdem-i[18] asnāf-ı cevr olmaġın ve şehriyār-ı `akl iktibās-ı envār-ı `adl kılmaġın peyveste biri-

T134ᵇ birine münāzı`dur[1] ve münāza`aları cemiyyet-i esbāb-ı nizām ü intizāma māni`dür. Şi`r:

(Mefâ`îlün Mefâ`îlün Fe`ûlün)
Tabī`at tālib-i zevk ü tarabdur
[2]Tarīk-i `akl kānūn-ı edebdür

T134ᵃ15'de ilk beyit satır halinde//16 tefrīt beyt

Tabī'atdür mezīd-i rıf'at ü cāh

Murād-ı 'akl terk-i māsevāullāh

(3)İlāhī pertev-i 'ināyetünden i'ānet istid'ā kılınur ol dem ki sultān-ı tabī'at diyār-ı bedende sipāh-ı(4)rezīlet cem idüp esleha-i menāhī ve melāhī müretteb kılup şehriyār-ı 'aklun leşker-i sıdk u salāhın(5)müteferrik idüp mağlūb kıla ve eser-i merhametünden mu'āvenet iltimās olınur ol sā'at ki mülk-i(6)ten-de istilā-ı hücūm-ı leşker-i hevādan melik-i rūh muztarib ve mütehayyir ola. Nitg ki tağallüb ve tuğyān-ı leşker-i(7)Yezīd-i pür- cefādan şehīd-i bādiye-i Kerbelā ve hücūm-ı humūm-ı a'dā-dan Hüseyn bin 'Aliyy-i Murtażā, şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

S208b

/(8)Sūret-i tahrīre gelmez olsa deryālar midād

Şerh-i bī-dād ü belā-yı rezm-gāh-ı Kerbelā

Kerbelā'da(9)hasr olup 'ālemde her mihnet ki var

Bend kılmışdur tarīk-i sabrı Şāh-ı Kerbelā

Rāvī-i rivāyat-ı(10)ciger-sūz ve nākıl-i hikāyāt-ı ğam-endūz bu tarzla tertīb-i sufūf-ı ma' rekeye kelām virmiş ve bu tarzla(11)

Ü175b
B247

silsile-i rivāyeti tahrīke getürmiş ki/ çün şeb-i 'aşūrā Hażret-i Sultān-ı Kerbelā leşker-i a'dādan(12)tetmīm-i/şerāyit-i 'ibādet ve takdīm-i merāsim-i 'özr-ı ashāb-ı itā'at içün mühlet taleb kılup ve ol istid'ā(13)icābete yetüp endīşe-i harbden fi'l-cümle fāriğ olup tevābi' ü levāhıkle 'ibādete iştiğal itdi (14)ve sabāha dek zükūr ü enāsdan zemzeme-i tekbīr ü tehlīlin savāmi'-i melekūta yetdi. Ol gice sükkān-ı(15)sürādık-ı 'ulvī mütegayyirü'l-ahvāl olup ve 'ummāl-ı 'avālim-i süflī hayret ü dehşetde kalup felek(16)şerm-sāridi ki:" Āyā bu ne tedbīr-i nā-savāb-

dı,ve zemin muztarib ü bi-karar ki, aya bu ne bi-dad-i bi-hisabdı.(17)Sitare te'sir ü tedbirden 'aciz olmış belki dide-i bidar açup mütehayyir kalmış, 'arus-ı 'alem libas-ı matem(18)giyüp havatin-i harem-saray-ı 'ismet içün matemde idi ve hüsrev-i en-

T135[a] S209[a] cüm matem-kede-i zulumata girüp şüheda içün(1)/gam ü elemde idi.Şiir:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Asuman açmışdı ebvab-ı melal

Ahter-i ikbale yetmişdi vebal

(2)Fevt olup ser-rişte-i tedbir-i kar

Muztarib kalmışdı devr-i ruzgar

Münfa'il devran(3)muhalif devrden

Münzecir 'alem müşevveş tavrdan

Egerçi Mesiha, damen-i hurşidi dutup(4)tulu'ından men' iderdi ki eşi''a-i envar-i şehid-i Kerbela'ya siham-ı bela olmaya ve gendün seher ebvabın(5)mesdud itmişdi ki subh-ı kazibün dem-i serdinden Şah-ı Kerbela'nun şem'-i hayatı intifa bulmaya, amma(6)iktiza-yı ik-

Ü176[a] bal-i şehadet sur'at-i devrana isti'cal idüp tali'a-i/subh-ı sadık canib-i maşrıkdan(7)hüveyda oldı.Rivayetdür ki ol dem asmandan bir nida geldi ki يا خليل الله ادركني ve ol sadadan(8)Ümm Gülsüm muztarib olup ta'cille Hazret-i İmam'un menziline gelüp eyitdi:" Ey birader-i 'aziz(9)bu sadadan vakıf oldun mı?"Hüseyn eyitdi:" Beli vakıf oldum, hala Hazret-i Resul'ı vakı'amda(10)gördüm, ol hazret bana müjde-i şehadet virüp buyurdı ki:"Ey Hüseyn sevakin-i 'alem-i bala ve (11)zümre-i mela-i a'la ervah-ı mukaddese-i enbiyayla istikbal-i

S209[b] ruh-ı şerifün kılup intizarundadur,(12)cehd it/ki bu gice huzurumuzda iftar idesin ." Ve bu hale mukarin bir firişte gördüm elinde

B248 bir(13)/şişe, didüm:" Ya Resulallah bu firişte elinde bu şişe nedür?"

Buyurdı ki:" Yā Hüseyn bu firişte(14) me'mūrdur ki zālimler senün kanun tökdükde bu şīşeye doldurup āsmāna ilete." Ümm Gülsüm(15) ol hālete giryān olup Hüseyn eyitdi:" Ey mazlūme ehl-i beytümi hāżır it ki hengām-ı vedā` dur.(16) Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Elvedā` ey dostlar kim geldi hengām-ı sefer

`Arş pervāzına murġ-ı rūhum açdı bār ü per

Yūsuf-ı Mısr-ı kabūlem çekmez oldum habs-ı ten

Eyledüm zindān-ı ten-i(18) dehrden kat`-ı nazar

Nīce ihmāl eyleyem mülk-ı bakā `azminde kim

Şām-ı `ömrüm eyledi ızhār āsār-ı seher

T135[b] (1) Muztaribdür şevk-ı teşrīfümde Şāh-ı evliyā

Muntazırdur lezzet-i dīdāruma Hayrü'l-beşer

(2) El-kıssa muhadderāt-ı serā-perde-i tahāret ve reyāhīn-i riyāż

Ü176[b] -ı velāyet hāżır olup Hazret-i İmām anları(3) bir bir bağrına/basup vedā` idüp dirdi ki:" Ey mazlūmlar āyā bādiye-i ġurbetde bu zālimler(4) içinde ahvālünüz n'ola ve `avākıbunuz ne sūret bula?" Şi`r:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtün Mefâ`ilü Fâ`ilün)

Derdā ki reh-güzār-ı havādisde(5) uġradı

Bī-dād gird-bādına şem`-i cemālünüz

Ey ma`den-i tahāret ü `ismet güherleri

Yā Rab ne ola(6) hāk-i mezelletde hālunuz

S210[a] Bir tarafdan Şehrbānu girībān-ı tahammül çāk idüp/dirdi ki:" Ey bī-çāreler (7) ġam-hvārı ve ey şikesteler ġam-güsārı bu şehzādeleri yetīm idüp kimün `uhdesinde bıraġup(8) gidersin ve bu emānetleri kime teslīm edersin?" Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Hīç kim yā Rab bana mānend mahzūn olmasun
(9)Sūret-i hāli havādisden diger-gūn olmasun
Bir yana endūh-ı ğurbet bir yana hicrān-ı dost
(10)Nīce dil pür-ıżtırāb ü dīde pür-hūn olmasun

Ve bir tarafdan Ümm Gülsüm nahun-ı endūhla ruhsāre-i[11] gül-gūnın pāre pāre kılup nevha kılurdı ki:" Ey çerāğ-ı hānedān-ı risālet ve ey şem'-i şebistān-ı imāmet[12] 'Aliyy-i Murtażā müteveccih-i ravża-ı Rıdvān oldukda āteş-i firākına mūcib-i teskīn olan Hasan-ı Mücteba idi[13] ve ol Hażret intikāl itdükde senün sāye-i ātıfetün müfārakamuzda idi, āyā senden sonra[14] mahremümüz kim ola ve hātırumuz kimünle teselli bula?" Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

B249 Bu musıbet ğaflet-i/mevtile āsāndur bana
(15)Kim kılur gerdūn-ı gerdān cānumı tenden cüdā
Bu musıbet andan efzūndur te'emmül eylesen
(16)Kim beni senden cüdā eyler seni benden cüdā

Ve gāh bu sürūdla nevha bünyād iderdi ki: Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü177[a] (17)/Çarh-ı zālim 'akıbet mülkin harab eyler dirīğ
Emr-i nā- makbūl ü fikr-i nā-savāb eyler dirīğ
S210[b] (18)/Zulmet-i hicrān ile tārīk idüp 'ālemleri
Ebr-i bī-dādı nikāb-ı āfitab eyler dirīğ

T137[a] (1)Bu musıbetde iken eser-i subh peydā olup Hażret-i İmām āfitāb-vār harem-serādan müteveccih-i sahrā[2] olup teyemmüm kılup cemā'atle namāza meşğūl odı. Rivāyetdür ki evrād-ı namāz ihtitāma yetmeden[3] ve Hażret-i İmām du'ā-yı namāzı tamām itmeden ma'siyyet

ser-mestlerinden sadā-yı cūş ü hurūş(4) kubbe-i eflāka çıkup ve bīşe-i bid'at behāyiminden sademāt-ı asvāt-i nā-mülāyim gūş-ı gerdūnı(5) ker kılup nāle-i nāy-ı rezmi ve sadā-yı kūs-ı harbi mübarizlere salā-yı harb urup zālimler arsa-i(6) Kerbelā'ya 'alemler yürittiler ve sipāh-ı dalālet fevc fevc süvār ü piyāde müteveccih-i meydān olup ġubār-ı(7) tīreden āyine-i rūy-ı zemīni mükedder itdiler. İbn Sa'd-ı sefīh ta'biye-i saff-ı sipāh idüp meymene-i(8) nā-meymūnı 'Ömer bin Haccāc'a müsellem idüp meysere-i mā-meysūrı Şemr Zülceşen'e nāmzed kılup kendü kalb-ı(9) siyāhla kalb-i sipāh oldı. Şi'r:

(Mefâ'īlün Mefâ'īlün Mefâ'īlün Mefâ'īlün)

Zihī bed-baht kim kesb-i şekāvet ihtiyār itdi
(10) Özin dünyā içün bed-nām-ı rūy-ı rūzgār itdi
Zihī müdbir ki maġlūbı olup 'ālemde şeytānun
(11) Fesād itmekde insānı melekden şerm-sār itdi

S211[a] /Ve bir cānibden dahı meydān-ı mücāhedet(12) cān-sipārları ve 'arsa-i şehādet-vefā-dārları ol cūş u hurūşdan mütenebbih olup belki(13) bezm-i belāda ol terānelerden zevkler bulup birbir na'ra-i mestāne ve hurūş-i merdāne ile künyetler(14) virüp /ol sultān-ı mülk Ü177[b] -āstānun āstānına geldiler ve ruhsat-ı meydān bulup tesbīh ü(15) tehlīlle 'arsa-i kār-zāre müteveccih oldılar ve Hażret-i İmām dahı kesret-i sipāh-i a'dādan mütevehhim(16) olmayup ve kıllet-i ahibbādan taġayyür bulmayup fark-ı mübārekin 'imāme-i Resūl /le müzeyyen B250 ve beden-i latīfin(17) durrā'a-i risālet birle ~~müzeyyen~~ müretteb kılup Resūl Hażretlerinün Feriha nām merkebin rikāb-ı humāyūna çeküp(18) ve şemşīr-i zafer- me'āsirin hamāyil idüp cevelān iderek saff-ı sipāha geldi ve sipāh-ı zafer-penāha tertīb(1) virüp meymene-i mey- T137[b]

munı Züheyr bin Mücellâ'ya rücû' idüp meysere-i meysûrı Habîb bin Müzâhir'e mukarrer(2) kılup râyet-i feth-âyeti 'Abbâs bin 'Aliyy-Murtażâ'ya tapşurup kendü bi'z-zât îmân gibi mü'minlerün kal-binde(3) karâr dutup şehâdete muntazır oldı. Ol gün 'arûs-ı halvet

S211[b] -sarây ufk-ı mâtem-kede-i dünyâya hırâşîde-rûy(4)/ve perîşân-mûy çıkdı ve pîr-i siphr-i hamîde-kâmet tarîk-i ta'ziyet dutup dâmen--i libâs-ı nîl-gûna(5) çâklar bırakdı ve ebkâr-ı encüm tâb-ı nezzâ-re-i meşâyib-i havâtîn-i harem-sarây-ı nübüvet getürmeyüp perde--i(6) hicâba girdi ve nesîm-i seher şühedâ içün dem-â-dem âh ı serd çeküp mizâc-ı kâyinâta küdûret getürdi(7) Rıdvân riyâż-ı cinâ-na ziynet virdi ki rûh-ı şehîd-i Kerbelâ mihmân olur ve Havrâ dîde-i iştiyâk (8) açup mutarassıd oldı ki nûr-ı dîde-i Zehrâ ge-lür. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâilün)

Çıkdı gün yâ sîne-i gerdûna(9) urdı tâze dâğ

Berk-ı endûh-ı dil i evlâd-i Hayrü'l-mürselîn

Ü178[a] /Subh pertev saldı yâ mazlûm(10) lar hâlin görüp

Ġussadan bîmâr olup zerd oldı ruhsâr-ı zemîn

Rivâyetdür ki iki cânibden sufûf-ı muhârebe **müretteb oldukda ve keyfi**-yet-i hakk ü bâtıl ve küfr ü îmân imtiyâz buldukda(12) Hażret-i Sultân-ı Kerbelâ saff-ı sipâhından çıkup ol bî-sa'âdetlere mukâbil turup (13) salâbet-i savtla bu beyti inşâ kıldı. Şi'r

(بحر طويل)

(14)
انا ابن نبی الطهر من آل هاشم كفانى بهذا مفخرى حين افخر

Ya'nî ben ferzend-i Resûl-ı Hudâ'yam ve nutfe-i Server-i enbiyâ-yam , iftihâr itdükde(15) baña bu fahr kifâyet ider ve mübâhât kıl-

---

T137[b] 11 **muhârebe oldukda**

S212[a] dukda bana tefahür bu yeter. Ey kavm-i/bī-rahm başumdaki 'imāme (16) ve belümdeki tiğ ve egnümdeki durrā'a ve rikābümdeki merkeb Hażret-i Resūlullāh'undur ve ben vāris-i (17) 'ilm-i Resūl'em ve nūr-i dīde-i Betül'em, hergiz kizb ü güzāfa ikdām itmemişem ve mutlak tarīk-i muhālefet-i Hudā(18) ve Resūl dutmamışam. Medīne'de

B251 mücāvir-i ravża-i/Resūl iken bana temkīn virmedünüz ve Mekke'de =

T138[a] mu'tekif-i(1) zāviye-i kanā'at olduğumı revā görmedünüz, hakkā ki bana mekātib ü merāsil irsāl idüp(2) üzerüme hüccetler bırakup bu diyāra siz getürdünüz ve bu fitneyi tahrīk-i selāsil-i esbābla(3) siz bu makāma yetürdünüz. Ey 'Ömer bin Sa'd ve ey 'Ömer bin Haccāc ve ey Şīs bin Rebī'a bu ne ğaddār(4) lığdur ve ey Sinān bin Enes ve ey Şemr Zülcevşen bu ne mekkārlığdur?" Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Mekr bünyādı üstüvār(5) olmaz

Hīle āsārı pāy-dār olmaz

Ü178[b] Ol cemā'at ittifākla inkār itdiler/Hażret-i İmām(6) mektūbların hāżır idüp anlara hüccet tamām itdükden sonra ol mektūbları oda yakdurdı.(7) 'Ākıbet 'Ömer bin Sa'd mukābiline gelüp eyitdi:" Ey Hüseyn bu hikāyetler netīce virmez yā Yezīd'ün(8) bey'atin kabūl itmek gereksin, yā terk-i hayāt eylemek." Bu sözi diyüp bir nāvek-i

S212[b] dil-dūz(9) eline alup eyitdi:" Ey ehl-i Kūfe güvāh olun ve/'Ubeydullāh hużūrında şehādet virüng ki(10) ibtidā-yı harb-i Hüseyn benden oldı ve ol nāvek cānib-i Hüseyn'e revān kıldı. Hażret-i(11) Hüseyn mehāsin-i şerīfin eline alup eyitdi:" Ey kavm ğażab-ı Rabbānī Yahūda ol zamān iştidād(12) buldı ki عزیر ابن الله didiler ve kahr-i İlāhī Nasārā'ya ol gün nāzil oldı ki مسیح ابن الله (13) didiler ve saht-ı Subhānī size hālā mukarrer oldı ki kasd-i Āl-i Resūl it-

dünüz. Hakkā ki sizün(14) bedenünüzde her ser-i mū bir hancer-i āb-dār olsa واصبروا صبرك الا بالله dāyiresinden(15) inhirāf itmezem ve her ferdünüz kasduma bir leşker-i kīne-güzār olsa ان الله يحب الصابرين(16) mertebesinün terkin dutmazam." Rivāyetdür ki leşker-i Yezīd, İbn Sa'd'un ikdāmın gördükde(17) ana iktidā kılup Hazret-i İmām'a bir mertebe tīr bārān itdiler ki per-i 'ukābdan çeşme-i āfitāb(18) dutıldı ve zahm-i peykān-ı ābdārdan rūy-ı zemīn mesābe-i ġirbāl

T138[b] oldı. Hazret-i İmām ol hücūmdan(1) saff-ı sipāha mürāca'at kılup as-

Ü179[a] hāb ü ahbābına eyitdi:" Ey/vefā-dārlar ve cān-sipārlar(2) müsta'id olun ve tehiyye-i esbāb-ı sefer kılun ki dem-i hūn-rīzdür ve hen-

B252 gām-ı restahīzdür." Ve 'Ömer bin(3) Sa'd'ung peyk-i/peykānı bu hab-

S213[a] ber peyāmına geldi ve/kāsıd-ı nāvek bu peyġāmla vārid oldı ve bu vākı'a(4) sabāh-ı Cum'a 'āşir-i Muharrem, Hicret'ün altmış altıncı yılında vukū' buldı ve leşker-i muhālif bir rivāyetde(5) on yeddi bin nefer ve bir rivāyetde otuz bin nefer ammā esahh-ı akvālle igirmi iki bin(6) mübāriz olup ve leşker-i İmām bir kavlle seksen nefer ve bir kavlle yetmiş iki nefer olup otuz(7) iki atlu ve bāki piyāde idi. Ve ekser-i resāyilde icmāl ile şerh itmişler ammā Hazret-i mevlānā Hüseyn(8) Vā'iz 'āleyhü'r-rahme fi'l-cümle tarīk-i tafsil dutmış, rāvī-i ahbār-ı melālet-asar bu tarzla itmām-ı(9) rivāyet virmiş ve nakıl-ı güftār-ı küdūret-āsār bu tarzla güftāra ziynet-i tetmīm yetürmiş(10) ki çün sufūf-ı leşker müretteb oldı, Hurr bin Yezīd Riyāhī, 'Ömer Sa'd'un huzūrına gelüp eyitdi: (11) Yā İbn Sa'd elbette Hüseyn'le muhārebe itmek mukarrer midür?" İbn Sa'd eyitdi:" Belī mukarrerdür, Bu harbde(12) kanlar tökilür ve başlar kesilür." Hurr eyitdi:" Resūlullāh'a kıyāmet güni ne cevāb virürsin?" 'Ömer Sa'd(13) cevāb virmeyüp Hurr kendü leşkerine müraca'at kılup heybet ve salābetden levni müteġayyir olup(14) ve

kalbi mütehayyir olup bī-karārdı. Karındaşı andan su'āl itdi ki:

Ü179[b] " Ey pehluvān-ı/'arab hergiz hīç(15) ma'rekede senden bu tezelzül

S213[b] mülāhaza/olınmayup ma'a-kıllet-i a'dā bu ne teğayyürdür ki sende zāhir(16) oldı?" Hurr eyitdi:" Ey birāder bana a'dādan tevehhüm yokdur ammā bihişt ve dūzah arasında mütehayyir(17) kalmışam ve hak ü bātıl imtiyāzında hayrān olmışam." Bu tekellümde iken ihtiyarsız bir na'ra urdı ki el-minnetü'llāh mekmen-i ğaybdan meş'ale-i nūr-ı hidāyet zāhir olup beni tarīk-i dalāletden sırāt-ı

T139 müstakīme(1) bırakdı." Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Lillahi'l-hamd ki ben sāhib-i irfān oldum
Kābil-i mertebe-i sıhhat-i īmān oldum
(2)'Amel-i bātıl imiş Āl-i Muhammed buğzı
İ'tirāf eyledüm ol cürme peşīmān oldum

Pes semend-i bād(3) pāya cevelān virüp kendü leşkerinden çıkup leşker-i Hüseyn'e mülhak olup merkebinden inüp(4) rikābı hümāyūnına yüz sürüp eyitdi: Şi'r:

(Fâ'ilatün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey çerāğ-ı tal'atün şem-i şebistān-ı sürūr
B253 (5)Gerd-i hāk-ı reh-güzārun tūtiyā-yı çeşm-i/hūr
Ya Emīrü'-mü'minīn 'isyāna ikdām ~~itdüm~~ eyledüm
(6)Bilmedüm ki beyle tuğyān ide erbāb-ı ğurūr
Ya şefī'ü'l-müznibīn 'özr-ı günāhum kıl kabūl
(8)Görme cāyiz bünye-i ümmīde hırmandan fütūr

Bi tarīkle çok niyāzlar idüp tazarru(9) itdi ki:" Ya İmām āyā ma'zeretüm ~~kabūl~~ makbūl olur mı ola?" Hazret-i İmām eyitdi:" Ey Hurr dergāh-ı

S214[a] lutf(10)u ihsān ehl-i i'tizāra/hemīşe meftūhdur ve günā-

Ü180a ḫına mu`terif olan hemişe muṣab ü memdūḥdur(11) وهو الذى يقبل التوبة عن عباده

çün Muṣ`ab bin Yezīd karındaşın gördi ki āḫireti dünyāya(12) iḫtiyār itdi ve `özr-ı günāhı derece-i ḳabūle yetdi. Ol dahı sa`ādet-i mülāzemetine müşerref(13) oldı ve ṣūret-i iḫlāṣ `arż ḳıldı. El-ḳıṣṣa Ḥurr bin Yezīd Riyāḥī mükāfāt-ı e`f`āl içün(14) Ḥażret-i İmām'dan icāzet-i ḥarb istedükde Ḥażret-i İmām eyitdi:" Ey Ḥurr henüz bizdan(15) istişmām-ı rāyiḥa-i rāḥat itmeden zaḥmete düşmek münāsib degül, ṣabr it ibdidā-yı ḥarb ġayrdan(16) olsun." Ḥurr eyitdi:" Ya İmām, nite ki ibtidā-i muḫāṣemet benden oldı, isterem ki āġāz-ı ızhār-ı maḥabbet(17) dahı benden ola."El-ḳıṣṣa tażarru`la ruḫṣat alup meydana girdi ve bu taẓallumla ism ü resmin ẓuhūra(18) getürdi.

Şi`r:

(Fe`ilātün Mefa`ilün Fe`ilatün)

Benem ol Ḥurr bin Yezīd-i Riyāḥī

Ki ezelden muḥibb-i Āl-i Abā'yam

T139b (1)Şükrü lillāh kemāl-i ṣıdk ü ṣafādan

Ḳābil-i ḫıdmet-i veliyy-i Hudā'yam

Tīġ-ı ḫūn-rīzle zamān-ı şecā`at

(2)Düşmen-i dūn-ı nā-bekāra belāyam

İbn Sa`d-ı bī-ḫıred Ḥurr bin Yezīd'i meydanda görüp endāmına(3) tevehhümden lerze düşüp maḫṣūslarından Ṣafvān nām bir mübārize eyitdi:" Yüri var Ḥurr'a naṣīḥat(4) ḳıl ve māl ü esbābla firīb vir, eger(5) ḳabūl itmese siyāsete yetür." Ṣafvān ṣaff-ı sipāhdan çıkup semend-i bād-reftāra cevelān virüp Ḥurr'a muḳābil oldukda eyitdi:" Ey Ḥurr ṣāḥib-i(6) `aḳl ü ṣāḥib-i rāy olmak gerek, `aceb ki ni`met-i

S214b

U180b dünyādan inḥirāf idüp/ẕillet iḫtiyār itdüng."(7) Ḥurr eyitdi:" Ey nādān `izzet-i ḫıdmet Āl-i Resūl'dedür. Zihī sefīh-i siyeh-rūzgār

ki ni'met-i fānī(8) içün terk-i devlet-i bākī ide, el-hak eger

B254 īmān varsa nefy-i tene''umāt-ı/ravża-i Rıdvān nedür(9) ve eger

īmān yoksa da'vā-yı īmān nedür?" Şi'r:

(Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâün Fā'ilün)

Kābil-i keşf-i rumūz-ı hikmet olmaz her kişi

(10)Her kimün fā'li nakīż-ı kavldür mezmūm olur

Perde-i teşkīkdür bu zulmet-ı kayd-ı hayāt

(11)Perde ref' oldukda hāli her kimün ma'lūm olur

Safvān gördi ki Hurr kābil-i nasīhat degül(12) ġażab-nāk olup

sīne-i bī-kīnesine nīze-i cānsitān havāle kıldı, Hurr-ı vefādār bir

tīġla(13) nīzesin redd idüb bir darbla merkebinden nigūnsār idüp

bir lu'bla yıkdı ki na'ra-i āferīn iki(14) leşkerden āsmāna çıkdı.

Rivāyetdür ki Safvān'un üç karındaşı olup taleb-i intikām(15) ta-

rīkiyle müte'akıb meydāna gelüp birbir Hurr elinden şerbet-i fenā

içdiler, Hurr ol mübārizleri(16) helāk itdükden sonra Hazret-i İmām

S215[b] /'izz-i hużūr-ı şerīflerine gelüp eyitdi:" Yā İmām-ı zamān benden

(17)hoşnūd oldun mı?" Hazret-i İmām eyitdi:" نعم انت حركما سمتك امك

Hurr ol beşāretle yine meydāna(18) mürāca'at kılup germ-i mübārezet

T140[a] iken bir harām-zāde merkebin sakat kılup piyāde kaldı. Ol(1) muh-

lis-i vefā-dār 'adem-i merkeb ile leşker-i a'dādan ızhār-ı 'acz

itmeyüp 'inān-ı 'azīmet döndürmeyüp(2) muhārebe itdügün şahzāde

gördükde bir merkeb-i tāzī-nijād irsāl itdi. Hurr ol merkebe Bi-

Ü181[a] nüb(3) cevelān/idüp her taraf müteveccih oldukda gürūh gürūh muhālif-

leri parākende itdügi esnāda(4) hātifdan nidā geldi ki:" Ey Hurr

müjde ki hūr ü ġılmān muntazır-ı dīdārundur." Hurr ol sadādan(5)

mesrūr olup cānib-i Hüseyn'e teveccüh kılup eyitdi:" Yā İmām

ceddün hıdmetine müteveccih oluram peyġāmun(6) nedür?" Hazret-i

İmam ol haberden giryan olup eyitdi:" Ey 'aziz biz dahı müte'akıb gelmekdeyüz."(7) El-kıssa ol şir-i bişe-i şeca'at ve neheng-i derya-yı celadet sedd-i sipah-ı a'daya rahneler(8) urup ve cem'iyyet-i muhalife tefrikalar yetürüp nizesin şikest bulup tiğ-ı abdarla müteveccih-i kalb-i sipah(9) oldı ve kalb-i sipahı dil-i 'uşşak

S215[b] gibi çak idüp kendüsin/'alem-dara yetürdi. 'Alemi nigunsar(10)

B255 iken Şemr-i bed-baht/leşkerine na'ra urdı ki:" Ey na-merdler bir mübarizden 'aciz olmak nedür?"(11) Leşker her canibden ğuluvv kılup ol na-muradı ortaya alup nagah Kısver bin Kinane bir zahm-ı(12) muhlik urup Hurr dahı ana bir zahm urup ikisi dahı merkebden cüda olup Hurr na'ra urdı ki:"(13) Ya İbn Resulallah ادركنى Hazret-i İmam bi- ihtiyar meydana girüp Hurr'ı ol zalimler arasından (14) alup leşkerine yetürdi ve ol merkebinden inüp başın dizi üzerine alup astin-i mübarekiyle ruhsarından(15) hak ü hun pak idüp du'a kılurken Hurr anun rayiha-i can-bahşından hayat isti'are(16)

Ü181[b] kılup ruhsar-ı mübarekine dide-i/iştiyak açup tebessüm kılup eyitdi:" Ya İmam benden razı oldun(17) mı?" İmam eyitdi:" Senden razı oldum Allah senden razı olsun." Hurr-ı vefa-dar bu beşaretle fi'l-hal(18) nakd-i can nisar idüp, şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

'Işk meydanında can virmek degül 'ar ey gönül

T140[b] (1) Can virüp maksuda yet ger himmetün var ey gönül

'Işk bazarında salmışdur sa'adet(2) gevherin

Nakd-ı canın virmeyen olmaz haridar ey gönül

S216[a] Rivayetdür ki bu beyt/Hazret-i İmam'un Hurr(3) içün didügi mersiyedendür. Şi'r:

بحر

فنعم الحر حر ابن رياحى   صبور عند مختلف الرماحى

(4)Çün Hurr'un karındaşı Hurr'ung şehādetine ittilā` buldı ol dahı ruhsat alup meydāna girüp(5) ızhār-ı kemāl-i şecā`atden sonra şehādet bulup karındaşına mulhak oldı. Rivāyetdür ki Hurr'un (6)`Alī nām bir oğlı var idi ki besi şücā` ve ciger-dār idi, bu ahvāli mülāhaza kıldukda `Urve nām (7)bir kulla atların su virmek bahānesiyle leşkerden çıkup Hazret-i İmām'un hıdmetine müşerref olup(8) ızhār-i ism ü resm itdiler ve icāzet-i harb aldılar. İbtidā-yı hāl `Alī bin Hurr meydāna girüp cidāl(9)ü kıtāl idüp sa`ādet-i şehādet hāsıl itdi. Şi`r:

(Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilün)

Ey hoş ol nutfe-i pākize kim ol
(10)Olmaya nākıs ü nādān ü sefīh
Kıla ızhār-ı hüner kesbin idüp
B256 /Ma`ni-i الولد سرابيه

(11)Andan sonra `Urve-i vefā-dār hvāceleri vefasında ser-bāzlık
Ü182ᵃ idüp rütbe-i hürriyet kesb itmege(12)/meydāna girdi, ol dahı merāsim-i şecā`at edā kılup şehīd oldı. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ey hoş anlar kim kılup(13)feyż-i şehādet kesbini
Halkdan tevfīk-i ikbāl ile mümtāz oldılar
S216ᵇ /Kıldılar cem`iyyet-i dünyāya(14)`ukbā ihtiyār
Fevż idüp hāsıl bulup rıf`at ser- efrāz oldılar

Sipeh-sālār-ı meydān-ı(15)tekellüm bu tarzla `arsa-i beyāna sipah-ı `ibāret çekmiş ve saf- ārā-yı ma`reke-i sühan bu renkle tīğ-ı zebān(16)çeküp merdum-ı dīde-kanın tökmiş ki Hurr bin Yezīd Ri-

yahi etba'ıyle bezm-i belada cam-ı sa'adetden(17) şerbet-i şehadet iç-
dükden sonra sultan-ı serir-i 'izz ü 'ala Hüseyn bin 'Aliyy-i Mur-
taża saff-ı sipah-ı zafer-(18)penahdan çıkup leşker-i a'daya
mukabil durup bir dahı ka'ide-i hüccet taze kılup nida kıldı ki
T141a (1)"Ey ehl-i İslam ü İmanam diyü da'va kılanlar ve ey mu'terif
-i şehadet olup mu'tekıd-i iman(2)olanlar. Ben nebire-i Ahmed-i
Muhtar'am ben nakd-ı sahib-i Zülfikar'em tasavvur itmen ki kesret
-i sipahunuzdan(3)ihtizarum ola ya şiddet-i 'adavetünüzden sebat
-ı temkinüm tezelzül bula. Hakka ki şemşir-i abdaruma(4)müdebbir
-i kargah-ı hikmetdan ruhsat olsa zulmet-i sevad-ı sipahunuzda
şa'şa'a-i afitab-ı(5)'alem-tabdur ve sinan-ı sa'ika-barum muharrik
-i silsile-i şehadetden icazet bulsa bina-yı(6)fesad-ı 'inadunuza
tişe-i ihtilal ü inkılabdur. Egerçi muhakkak bilürem ki tıynet-ı
na-pakunuzde(7)isti'dad-ı kabul-ı nasihat olmaduğın ve rusuh-ı
niyyet-i fesad cibilliyyetünüzde mev'iza ile tağayyür(8)bulmadu-
S217a ğın amma itmam-ı hüccet tarikiyle/size tekrar nasihat iderem. Ey
Ü182b tayife-ı/tağıye ben bu(9)diyara harb içün gelmemişem ve bu ğav-
ğaya kendü rayümle mürtekıb olmamışam henüz aramuzda(10)ateş-i fe-
sad işti'al bulmadan ve bu suret-i mukatele ve muharebe zahir olmada
ya bana mani' olman(11)yine Medine'ye müraca'at ideyüm ya tarikı
mesdud itmen Yezid'le münazara kılmağa Şam'a gideyüm."(12)Cevab
virdiler ki :" Ey Hüseyn sana bu tehlikeden necat mümkin degül,
B257 zira eger Şam'a gitsen(13)/fesahat-i lisanla Yezid'e firib virüp
halas oldukda sermaye-i fesad olursın ve eger(14)Medine'ye müra-
ca'at kılsan esbab-ı fitne müheyya kılup her ne takdirle bizi bir
dahı 'azaba salursın."(15)Hażret-i İmam eyitdi:" Bari 'azb-ı Fı-
rat'ı ki cümle mahlukata mübahdur, şecere-i gülzar-ı 'ismet ü ta-

hāret[16]den kat` itmen." Didiler:" Ey Hüseyn istilā-yı ta`attuş-
dan etbā` ü ensābuna ża`f-ı beden yetmese[17]ve kaht-ı āb nihāl-
-ı şevketünüzi pejmurde itmese bu mükerrerdür ki savlet-i şecā`at
āl-i Hāşim'e[18]hār ü hāşāk-ı Kūfe ve Şām mukāvemet kılmağa kādir
T141b olmaz ve hayātından kat`-ı ümmīd iden gürūhla[1]muhārebe fāyide
kılmaz." Hażret-i İmām gördi ki hiç vechle emr-i salāh sūret
S217b bulmaz ve hiç tedbīrle[2]/musālahat mümkin olmaz." Didi:" Ey kavm
çün muhārebe mukarrerdür bārī insāf idüp tarīka-i `adldan[3]`u-
dūl itmen. Bir bir mübāşir-i harb olung ki merdden
nā-merd mümtāz ola." Bu şartı kabūl idüp[4] leşker-i Yezīd'den
Sāmir nām bir mel`ūn meydāna girüp na`ra-i هل من مبارز
Ü183a urup/Hażret-i İmām[5]leşkerine mukābil durdı. Bu cānibden Züheyr
bin Hassān, Sultān-ı Kerbelā'dan ruhsat alup[6]ebr-i bahār gibi
cūşān ü hurūşān sā`ika-i şemşīr-i ābdār ve bārān-ı hadeng-i hūn
-hvārla `arsa-i[7]hāk-dānı hasm kanıyla lālezār itmege meydāna
çıkdı ve cilve-i nesīm-i semen-i sā`ika-mānendle saff-ı[8]a`dā-
ya evrāk-ı eşcār gibi lerzeler bırakdı? Merāsim-i tarīd ü naverd-
den sonra ızhār-ı ism ü resm [9]itdi ki:" Ey fırka-i füccār-ı nā-
bekār.Şi`r:

(Fe`ūlün Fe`ūlün Fe`ūlün Fe`ūl)
Benem sāhib-i tīğ ü gürz ü kemend
Züheyr[10]İbn Hassān yel-i ercümend
Benem çāker-i hānedān-ı Resūl
Kemīn bende-i nūr-ı çeşm-i Betül
Eger[11]kūh-ı Kāf ile kılsam mesāf
Mesāfumda `āciz olur kūh-ı Kāf

Sāmir-i bed-baht ol[12]nīk-bahtı görüp āgāz-ı nasīhat kıldı ki:

"Ey şehsüvār mizmār-ı mübārezet ve ey nāmdār-ı meydān-ı[13] mu-

S218[a] hārebet bu ne/tedbīr-i nā-münāsibdür ve rāy-ı nā-ṣāyibdür ki terk -i māl ü ehl ü 'ıyāl ḳılup [14] bu leşker-i maġlūba dāhil olmışşın ve kemāl-i zilleti nihāyet-i 'izzete ihtiyār ḳılmışşın?" Züheyr

B258 eyitdi:" [15] Ey nā-merd devlet-i bāḳī/mülāzemet-i hānedān-ı nübüvvetdür ve 'izzet-i dāyimī mütāba'at-ı dūdmān-ı[16] velāyetdür."

Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Ne i'tibār sürūr-ı serīr-i dünyāya

Ki var kevkeb-i ḥükmunde iḥtimāl-i ufūl

[17] Hoş ol ki eyleye gerdūn-ı ṭāli'inde ṭulū'

Sitāre-i şeref-ı mihr-i hānedān-ı Resūl

[18] Sāmir isterdi ki taṭvīl-i kelām ide, Züheyr mühlet virmeyüp

T142[a] anı bir ḍarbla dūzaha gönderüp[1] pehlüvān istedäkde ehl-i 'Irāḳ ve Şām ol nāmdārun vehminden hırasān olup hiç[2] pehlüvana bu iḳtidār

Ü183[b] olmadı ki meydān-ı şecā'atde rahş-ı/himmete cevelān vire ve āna muḳābil dura.[3] İbn Sa'd ol ḥāli görüp leşkerine siyāset göziyle baḳup eyitdi:" Ey nā-merdler bu ne hamiyyetsizlikdür?" Naṣr bin Ka'b bin Nah'ī ki rü'esā-yı 'arab anı bin mübārize berāber dutarlardı, [5] meydāna girüp Züheyr'e muḳābil durup mübāhetler ḳılup lāf ü güzāfla na'ralar urdı ve Züheyr'e[6] ol dahı āġāz-ı naṣīḥat ḳıldı ki:" Ey şücā'-ı yegāne ve mübāriz-ı merdāne nişe terk-i 'inād idüp[7] gelmezsin ki 'Ubeydullāh Ziyād'dan devlet-i dünyā bu-

S218[b] lasın ve ṣāhib-i/rıf'at olup emsāl[8] ü aḳrān içünde ser- efrāz olasın. Züheyr eyitdi:" Ey bed-baht ben būstān-ı velāyetden ictinā-yı[9] reyāhīn-i murada dest- res bulmışam ve gül-deste-i risāletden istişmām-ı rāyiha-i rāḥata[10] muvaffaḳ olmışam.Bana Yezīd'ün hār-zār-ı hıdmetinde neşv ü nemā bulan nihāl-i nedāmet gerekmez ki

evrāk-ı[11] zill ü dalālet göstere ve mīvesi ta`am-ı tuğyān ~~ide~~ vire. Şi`r:

(Fâ`ilâtn Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ben mukīm-i ravża-ı lutf ü rıyāż-ı[12] re'fetem
Ḫār-ı sahrā-yı dalāletden ḫaber virmen bana
Nūr-ı rahmetden münevverdür çerāğ-ı[13] devletüm
Dūd-ı nīrān-ı nedāmetden ḫaber virmen bana

Nasr bin Ka`b ol endīşede[14] idi ki kelimātla anı meşğūl idüp hīle ile bir hayf ide. Züheyr ol ma`nīden āgāh[15] olup temkīn virmeyüp bir darbla anı dahı helāk idüp andan sonra Sālih bin Ka`b gelüp[16] anun şemşīr-i ābdārından şerbet-i fenā içdi. El-kıs-

Ü184[a] sa bu tarīkle ol mü'min-i muttakī çok mübārizler[17] / katl idüp hiç bir mübārizde ikdām-ı mukābele görmeyüp mukaddeme-i leşker-

B259 de / olan piyādeler sufūfında[18] müteveccih olup anları dahı müteferrik idüp yine meydāna mürāca`at kılup mübāriz taleb itdükde

T142[b] S219[a] [1] İbn Sa`d, Hacerülahcār'a / ki mu`temed-i saff-ı sipāh idi `itāb itdi ki:" Ey sipeh-sālār-ı Şām senden[2] ğayr mübāriz bu pehlevāna mukābil dura bilmez." Hacerülahcār eyitdi:" Ey emīr bu pehlevān bir āteş-i sūzān[3] dur, ḫār ü ḫāşāka anunla mukābele ḫāric-i dāyire-i imkāndur , meger hīle ile üç yüz mübāriz[4] kemīn ideler ve ben anunla mukātele idüp kemīn-gāh tarafına hezīmet kılup ol benüm kasduma[5] gelüp bana yetdükde ol leşker her yanadan tīr-bārān idüp ana nusret bulalar[6] ve hīle ile ana ğālib olalar." Şi`r:

(Mefâ`ilün Mefâ`ilün Mefâ`ilün Mefâ`ilün)

Şecā`at resmini sanman ki ancak ḫūn-feşānlıkdur
[7] Sipāhīler içünde hīle hem bir pehlevānlıkdur

İbn Sa`d bu maslahata rāżī olup üç[8] yüz mübāriz kemīne mukarrer

kılup Hacerülahcār , Züheyr bin Hassān'a mukābil durup mülāyimet(9) tarīkiyle eyitdi:" Ey ber-güzīde-i 'arab ve ey şeh-süvār-ı 'ālī-neseb , ben muhārebe içün gelmemişem nasīhat(10) içün gelmişem, hayfdur ki senün gibi nām-dār kābil-i 'izz ü iktidārken kābil-i 'acz ü inkisār ola,(11) Hüseyn bin 'Alī hālā mağlūbdur ve sa'ādet-i dünyā Yezīd'e mensūbdur mukteżā-yı himmet-i bülend(12) oldur ki hażīż-i zilletden evc-ı rif'ate rağbet kılasın ve terk-i ihānet kılup tālib-i 'uluvv-i(13) menzilet olasın." Züheyr eyitdi:"

S219b Ey müdebbir, 'izz-i ebedī/ mülāzeme-i Āl-i Mustafā'dur ve anlardan

Ü184b (14)/ğayre hıdmet 'ayn-i ma'siyet ü mahż-ı hatādur." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Her ne devlet var ise dünyāda olmaz(15) bī-halel

Devlet-i Āl-i Nebī'dür lā-yezāl ü lem-yezel

El-kıssa Züheyr bin Hassān hamle kıldukda(16) Hacerülahcār hezīmet idüp Züheyr mute'akıb revāne olup ol kemīn-gāha irişdükde(17) üç yüz nā-merd çıkup ol şeh-süvārı araya alup tīr- bārān itdiler ammā ol firişte-i(18) āsumān-ı rahmet hücūm-ı şeyātīnden mulāhaza

T143a kılmayup zevk-ı devlet-i şehādetle şevkı efzūn(1) olup ve kesret-i hār ü haşākdan nāyire-i şecā'ati hiddet-i işti'āl bulup temevvüc-ı deryā-yı(2) himmeti ol ğāyete yetdi ki Hüseyn-i teşne-lebden

B260 yana hūn-ı/a'dādan cūybārlar yüritdi.(3) Āhirü'l-emr esnā-yı ma'reke de ızdihām-ı hücūm-ı 'ām olup Şīş bin Rebī'a hamle kıldukda ol bed-baht hezīmet(5) idüp ol şīr-i bīşe-i şecā'at ol halle dahı elli mübāriz helāk idüp 'akıbet(6) cereyān-ı hūnābe-ı cerāhatden eser-i ża'f hāsıl idüp Hażret-i İmām (anun halinden)(7) haber-dār olup on nefer-i mülāzım ir-

S220a sāl idüp ol ejdehā-yı mūrçeler izdihāmından(8)/kenāra çeküp Hażret-i İmām hużūrına getürdiler. A'żā-yı şerīfinden doksan zahm

olup(9) her birinden çeşme-i hūn revāndı ammā şükr-ı sa'ādet-i şehādet kılmağa her zahmı bir dehāndı.(10) Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü185a /Tīğ-ı düşmen nāmedür mazmūnı peyğām-ı ecel

Muttasıl gelmekdedür tedbīr-i hicrān itmege

(11) Açdı revzenler beden kasdına peykān-ı belā

Cān çıkup nezzāre-i ruhsār-ı cānān itmege

(12) Hazret-i İmām merkebinden inüp başını dizi üzerine aldukda rāyiha-i mahabbetinden hayāt-ı(13) müceddet bulup gül-i ruhsārına nergis gibi dīde-i hayrān açup zebān-ı hālle bu tekellümde gūyā(14) oldı. Şi'r:

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mef'ailün Mefâ'ilün)

Bi-hamd-illāh reh-i 'ışkunda cān nakdin nisār itdüm

Virüp cān hak-ı dergāhunda(15) kesb-i i'tibār itdüm

Hazret-i İmām eyitdi:" Ey tāyir-i ravza-i şehādet rāz-ı dil izhār (16) idüp bir tekellüm it." Züheyr eyitdi:" Yā Hüseyn benüm içün bir cām-ı şerbet müheyyā olupdur, sabr it (17) ki içdükden sonra tekellüm ideyüm." Hazret-i İmām ashāba ve ahbāba eyitdi:" Bu şerbet-i bihiştdür(18) ki Züheyr'e 'arz itmişler." Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Dimen ki tīğ-ı 'adūdan şehīde yetmez feyz

T143b Zülāl-ı ravza-i(1) Rıdvān'dur āb-ı tīğ-ı 'adū

Zülāl-i hancer-i hed-h ahı sehl sanman kim

Harāret-i dil-i ahbābı(2) ref' ider ol su

Bu tekellüm esnāsında ol tāyir-i bülend-pervāzun mürğ-ı rūhı ne-

S220b şīmen-i bakāya(3) pervāz/ kıldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Āferīn ol sa'ādet ehline kim

Reh-i canana[4] can nisar itdi
Kılmadı meyl-i 'alem-i fani
Devlet-i baki ihtiyar itdi

Rivayetdür[5] ki Züheyr bin Hassan sa'adet-i şehadet buldukdan

B261 sonra rü'esa-yı leşker-ı/Yezid kutela-yı 'askeri[6] tefahhus itdükde gördiler Züheyr bin Hassan kıtalinde mecruhdan ğayr maktul o-

Ü185[b] lanlar yüz nefer[7] den ziyadedür. Bu vakı'adan zehreleri/çak olup eyitdiler:" Heyhat bu güruhla bir bir[8] mukatele itmek mümkin olmaz ve sarfe kılmaz, İbtal-i 'asker bir ğayetde hırasan oldılar ki[9] hiç kimesnede rağbet-i meydan kalmadı. Amma Hazret-i İmam'un ' 'asker-i hümayunı egerçi suretde[10] şirzime-i kalil idi amma ma'-nide her biri bir yegane-i bi-nazir ve ferid-i bi-'adil idi ki it-tifakla[11] esliha-yı takva ve teharete müretteb idüp leşker-i şeyatine melayik-var iztırab ü ihtizaz[12] salmışlardı. Zira ta'al-lukat-ı dünyayla mutlak irtibatları kalmayup şehadete müheyya olmışlardı." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Terk-i dünya eyleyen endişe kılmaz mevtden
Kayd-ı cem'iyyet çeken[14] bi-derde ol düşvar olur
'Arsa-i mülk-ı baka seyrin kılan 'ariflere

S221[a] /Tengnay-ı derd[15] zindan-ı dar-ı dünya dar olur

İbn Sa'd leşkerün ıztırabın görüp tevehhüm idüp nazar-ı[16] siya-setle bakdukda saff-ı leşkerde 'Ubeydullah Ziyad'un iki memlukı hazır idi, biri Salim[17] dimekle ma'ruf biri Yesar dimekle mev-suf, ittifakla aheng-i meydan itdiler. Hazret-i İmam leşkerinden (18) Berir'le Habib bin Müzahir'e ğayret-i şeca'at ğalib olup

T144[a] ruhsat-ı meydan talib itdükde Hazret-i[1] İmam ruhsat virmeyüp

'Abdullāh 'Ömer bin Kelbī rikāb-ı hümāyūnına yüz sürüp icāzet-i (2)meydān istedükde Hażret-i İmām buyurdı ki:" Ey 'Abdullāh merdāne ol ki bu iki ḥarām-zādenün(3) ḳatli senün elünde muḳadderdür." 'Abdullāh sa'aḳa-i şemşīr-i ābdārla ebr-vār ḫurūşān ü ġurrān(4) piyāde müteveccih-i 'arṣa-i meydān oldı, dirdi: Şi'r:

(Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün)

Bu 'arṣa-i belāda benem ol piyāde kim

(5)'Azmümde fīl-i bend-i 'adūdan gider s̱ebāt

Ü186[a] /Ruh şāh-ı dīn rikābına sürmiş piyādeem

(6)Lu'bum 'aceb mi ḫaṣm-ı deġal-bāzı itse māt

Yesār -ı bed-baḫt ol vefā-dāra nīze ḥavāle ḳılup(7) 'Abdullāh anun nīzesin redd idüp bir tīġ urup merkebin ayaḳdan bıraḳub piyāde olduk-

S221[b] B262da(8)/fursat bulup tedārük-i ḳatlinde iken Sālim ḥamle ḳıldı./Ol mübāriz-i vefā-dār ḳaṭ'a endīşe(9) ḳılmayup evvel Yesār'ı helāk idüp anun 'aḳabince Sālim'i daḫı bir ḍarbla dūzaḫa gönderüp(10) 'Ubeydullāh Ziyād'un kulları ol ḥāli görüp ittifāḳla hücūm idüp taṣavvurdan ziyāde(11) cidāl ü ḳıtāl itdükden ṣonra ol maẓlūmı şehīd itdiler. Raḥmetullāhi 'aleyh. Andan ṣonra Beşīr bin Ḥaṣr Hemedānī ki ezhed-i zühhād-ı devrān ve evra'-ı 'ubbād-ı zamān idi ve hergiz dest-i ta'alluk(13) dāmān-ı tecerrüdine yetmemişdi ve żamīrine muṭlak endīşe-i mülk ü māl ḫuṭūr itmemişdi, müteveccih-i(14) ḥarb olup ol leşker-i bī-amānla ḳıtāl idüp dirdi:"Ey bādiye-i ġaflet ser-gerdān(15) ları ve ey bāde-i ḍalālet mest ü ḥayrānları, şi'r:

(Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün)

Cān fedā-yı Kerbelā ḳıldum belādan(16) dönmezem

Ehl-i teslīmem belā-yı Kerbelā'dan dönmezem

Terk-i serdür müdde'ā meydān-ı 'ışḳ(17) içre baña

Gitse başum dönmezem bu müdde'adan dönmezem

Her taraf cevelan idüp mübarizlere(18) fena salmağından leşker-i a'da 'aciz olup 'akıbet Yezid bin Mu'akkıl künyetler virüp a-

T144b S222a nun katline(1) haris itdiler, ol mel'un meydana girüp/Berir'e mukabil

Ü186b durdukda bünyad-ı ta'arrüz itdi ki:"/Ey(2) Berir, ehl-i dalaletsin İmam-ı zamana huruc itmişsin." Berir eyitdi:" Ey zalim senünle mübahele(3) idelüm ehl-i butlana bela nazil olsun." Ol mel'un kabul idüp iki tarafdan du'aya(4) iştigal olınup didiler:" İlahi hakkı galib ve batılı mağlub kıl." Bu söze karar virüp Yezid(5) bin Mu'akkıl Berir'e şemşir havale kılup mazarrat yetürebilmeyüp Berir tiğ-i sa'ika-kirdarın mihak-i(6) tecrübe-i hak ve batıl kılup ol na-merdi bir darbla helak idüp 'akıbet Bahteri-i bed-baht(7) darbetiyle derece-i şehadet buldı. Rahmetullahi 'aleyh. Nurü'l-E'imme'den nakıldür ki Bahteri'nün ibn 'ammı(8) 'Abd bin Caber, Bahteri'ye eyitdi:" Ey bed-baht bu gün bir zahidi şehid itdün ki 'arsa-i(9) 'alemde bi-nazir idi. " Ol bi-devlet peşiman olup leşkerden çıkup mütehayyir giderken hevl(10) galib olup helak oldı.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

B263 Gerçi şemşir-i sitem zahirde el-hak/tiz olur

(11)Tiğ-ı hak zahirde hem batında hem hun-riz olur

Andan sonra Vahib Kelbi ki mah ruhsarı(12) şem'-i sebistan-ı hüsn ü cemal ve serv kameti nihal-i bustan-ı hüsn-ı i'tidal henüz

S222b galiye-i 'anberin(13) gülbün-i ruhsarına saye salmamışdı/ve nesrin-i 'ızarına benefşe-i hattı mukarin olmamışdı. İttifaka(14) hem ol zamanda tevfik-i tevzi'i vakı' olup ol mah-tal'at-ı Zühre-cebinle ittisal(15) itmişdi ve gayetde ana nigerandı. Kameri nam validesi olup ana ilhah itdi ki:" Ey(16) ferzend-i sa'adet-mend, şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Vakt dür kim kıla maksūdını herkim hāsıl

Vakt dür[17] kim ola matlūbına herkim vāsıl

Bugün hāzin-i gencine-i kerem deşt-i Kerbelā'da hvan-ı feyż-ı[18]

Ü187a şehādet açup salā-yı/'ām itmiş sa'y idüp andan nasib olmak gerek

T145a ve rūzgārla[1] intizārın çekdügümüz sa'ādet ve husūline va'de yetmiş, ta'allül itmeyüp behre-mend olmak gerek[2] salāh oldur ki Şāh-ı Kerbelā'ya bugün nakd-i can nisār idüp benüm rıżāmı belki hak rıżāsın[3] anun rıżāsında hāsıl kılasın ve bir zamān zahmet çeküp mertebe-i sa'ādet-i bākıye[4] vāsıl olasın." Vāhib Kelbī eyitdi:"Ey māder-i mihr-bān nasīhatünī kabūl itdüm ammā hātırum cānib-i[5] 'arūsa māyildür, mühlet vir ki anunla vedā' ideyüm zīrā benden behre görmeyüp ğarib[6] ü bīkes kalur." Ol sāliha eyitdi:" Ey ferzend cemā'at-i nisā nakıs 'akılla ma'rūf tāyifedür[7]/olmaya ki

S223a 'azimetüne māni' olup şevk-i ğālib seni bu sa'ādetden mahrūm ide."

Vāhib eyitdi: [8] Ey vālide, mahabbet-i Hüseyn bin 'Alī ol ğayetde muhkem degül gönlümdeki şive-i 'arus-ı ra'nā[9] belki füsūn-ı zāl-i mekkāre-i dünyāyla halel-pezīr ola." El-kıssa Vāheb 'arūsla mülākat idüp[10] vedā' kılup meydāna girüp bu recezi āgāz itdi: Şi'r:

(بحر متقارب)

اميرى حسين ونعم الامير   له لمعة كا لسراج المنير

Ve ğalebe-i a'dādan tevehhüm itmeyüp bünyād-ı kıtāl idüp[12] ol mel'ūnlardan cem'-i kesīr helak idüp validesi huzūrına gelüp eyit-

B264 di:" Ey nihāl-i[13] mīve-i hayātum benden rāzī/oldung mı?" Ol 'afīfe eyitdi:" Ey ciger-gūşe rāzī oldum[14] ammā itmām-ı ni'met derece-i

Ü187b şehādetdür." Vāheb kabūl idüp yine meydāna/mürāca'at kılup[15] Muhkem bin Tufeyl ki eşedd-i ebtāl idi katl idüp 'akıbet hücūm-ı

leşkerle şehīd olup(16) bī-sa'ādetler anun sa'ādetlü başın kesüp İmām leşkerinden yana bırakdılar." Ol sāliha(17) oğlı başın 'arūs huzūrına getürüp yüzin yüzine sürüp fiğāna başladılar ve 'ākıbet (18) sabr idüp kazāya rızā virdiler. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

S223[b] /Dehr-i dūn her lahza bir nevres güli berbād ider

T145[b] (1) Bülbül-i bī-çāre hasretler çeküp feryād ider

Andan sonra 'Ömer bin Hālid meydāna girüp çok(2) münāfıkları dere-kāt-ı cehenneme gönderüp cennet-i a'lāya müteveccih oldı. Rahmet-ullāhi 'aleyh . Andan sonra (3) Hālid ibn 'Ömer meydāna girüp من اشبه اباه فما ظلم muktezāsınca vālid-i büzürgvārınun intıkāmın(4) alup ana mülhak oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. Andan sonra Sa'd Hanzele meydāna girüp sevākıb-ı sihām(5) ile mürtekib-i rücūm-ı şeyātīn olup ve nāyire-i hüsāmla hırmen-i 'ömr-i a'dāya āteş-i fenā salup müteveccih-i(6) dārü'l-bakā oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. Andan sonra 'Ömer bin 'Abdullah Remhī meydāna girüp nehengvār (7) cevelānla deryā-yı kārzārı müteveccih kılup ğarka-i girdāb-ı visāl oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. (8) Andan sonra Vakkās bin Mālik ebr-i sā'ika-bār-ı nev-bahār-ı rezm olup emtār-ı sihām-ı tīz-reftārla(9) münāfıklar cem'iyyetin seylāb-ı fenāya virüp bir nā-merdün darbetiyle şehādet buldı. Rahmet ullāhi(10) 'aleyh. Andan sonra Şüreyh bin 'Ubeyd āfitāb-ı 'arsa-i meydān olup şa'şa'a-i tīğ-ı

Ü188[a] āteş-bārla çok(11)/zālimlerüng zulmet-i küdūretin safha-i 'ālemden ref' idüp 'ākıbet ufk-ı şehādete ihtifā(12) buldı. Rahmet ullāhi

S224[a] 'aleyh. Andan sonra Müslim/Āzerbaycānī sākī-i bezm-i rezm olup na'ra-i mestāne(13) ile künbed-i gerdūne sadālar bırağup çok bī-haberleri cām-i fenādan ser-mest itdi, gāh şemşīr-i(14) āteş-bārla

rezm idüp gāh tīr-i tīz-reftārla muhārebe kılurken kesret-i cerā-

B265 hatden ża'īf[15] olup merkebinden düşdi. /Hażret-i İmām ve Habīb Mü-

zāhir üzerine gelüp anı ma'rekeden[16] çıkarup saff-ı sipāha yetür-

dükde henüz hayātından bir ramak vardı. Hażret-i İmām eyitdi:"[17]

Ey Müslim, ehl-i bihişte selāmum yetür ki ben dahı müte'akıb gelmek-

deem." Müslim gözi açup tebessüm[18] kılup bu mażmūnla gūyā oldı ki:

Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

T146a Ey hoş ol sā'at ki cān sarf-ı reh-i cānān[1] ola

Gösterüp 'āşık vefā ma'şūkına kurbān ola

Habīb Müzāhir eyitdi:" Ey Müslim[2] eger bilseydüm senden sonra

kalduğumı iltimās-ı vasiyyet iderdüm." Müslim eyitdi:" Ey Habīb[3]

vasiyyet budur ki Hażret-i İmām'a cānun fedā kılasın ve anun hıdme-

tin sa'ādet-i dünyā ve āhiret [4] bilesin." Bu tekellümde iken ā-

heng-i ravża-i Rıdvān itdi. Rahmetu'llāhi 'aleyh. Andan sonra anun

[5] nakd-i pākī ve halef-i sālihi meydāna girüp bābā-yı büzürgvārunun

S224b |intikāmın alup bir şakī darbetiyle[6] bezm-gāh-ı bakāya intikāl itdi.

Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Hoş ol 'ārif ki belde mülk-i dünyānun[7] ser-encāmın

Hayātından temettu' bulmayup içdi ecel cāmın

Ü188b /Andan sonra Hilāl[8] bin Rāfi' istid'ā-yı meydān idüp ruhsat istedi.

İttifākā nev kedhudāyı idi, Hażret-i[9] İmām eyitdi:" Ey Hilāl revā

görme ki mukayyed-i 'alāka-i ittisālun şarab-ı visālünden temettu'

[10] görmeden tecerru'-ı zehr-i firākunla helāk ola." Hilāl eyitdi:

" Ey nakd-i Resūlullāh hālā hīç şerbet[11] bana şerbet-i şehādetden

enfa' ve cüllāb-ı tahammülden enseb mülāhaza olınmaz." El-kıssa ni-

hāyet[12] ilhāhla icāzet bulup meydāna girdi ve ol bir kemān-dārdı ki

hengam-ı remy siham-ı(13)navek-i dil-duzına şu'a-i hurşid gibi etbak-ı asman hicab olmazdı ve peykan-ı ecel-(14)kirdarına te'sir -i kevakib gibi siper-i tedbirle endişe çare kılmazdı. İbtida-yı harbde Kays Şami(15)mukabil gelüp hedef-i navek-i dil-duzı olup ve çoklar anun gibi peykan-ı abdarından(16)cerahat bulup mukabiline mübariz gelmez oldı. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Rengin keman eline alan(17)demde gül-ruhum

Zahm-ı hadengi ile zemin lale-zar olur

S225aB266 /Çak olsa sineler n'ola(18)devrinde/lale-var

Kavs-ı kuzah 'alame-i fasl-ı bahar olur

T146b Rivayetdür ki ol ser-efrazun(1)tirkeşinde yetmiş navek olup her biriyle bir na-merdi maktul idüp 'akıbet zur-ı bazu-yı hücum-ı (2)a'dayla navek-var ruh-ı pür-füturı keman-hane-i bedenden pervaz itdi.Rahmet ullahi 'aleyh. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

(3)Her dem bela yelin müteharrik kılur felek

Her lahza bir nihali ayakdan salur felek

Andan sonra(4)'Abdurrahman bin 'Abdullah Yezeni meydana girüp

Ü189a leşker-i bed-hvaha cezalar/virüp igirmi sekkiz mübariz(5)katl idüp hun-ı a dadan cuybarlar yürütdi. Ol cuybarlar üzere başlardan(6)hababler revan itdi: Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Bir karzar kıldı ki devran-ı ruzgar

'Alemde görmemişdi(7)anun gibi karzar

Leşker-i muhalif yegan yegan ol yegane-i ruzgarun muharebesine kadir(8)olmayup hilaf-ı ka'ide-i ma'hud üzerine hücum idüp ekserin

maktūl oldukdan sonra(9) ol mazlūmı şehīd itdiler. Rahmet ullāhi 'aleyh. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Rahmet ana ki rāh-ı mahabbetde virdi(10) cān
Endīşe-i ta'allül ü te'hīr kılmadı
Düşmen tağallübinden idüp vehm ü ihtirāz
(11) Kesb-i rızā-yı dostda taksīr kılmadı

Andan sonra Yahya bin Müslim Māzenī meydāna girüp(12) hıl'at-ı gül-gūn-ı hūn-ābe ile/bezm-i sürūr-ı bakāya teveccüh kıldı. Andan sonra 'Abdurrahman bin 'Urve(13) meydāna girüp cem'iyyet-i a'dāya tefrikalar bırakup rahmet-i rahmāna vāsıl oldı. Andan sonra Mālik(14) bin Enes meydana girüp çok muhālifler Mālik-i dūzaha teslīm idüp mālik-i mülk-i bihişt(15) oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. Andan sonra 'Ömer bin Mutā' fermān-ı cihān-ı mutā' muktezāsınca meydāna girüp(16) ehl-i 'isyāna icrā-yı hükm-ı şer' idüp mukarreb-i dergāh-ı kurb oldı. Şi'r:

S225[b]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Gün açıldukça(17) olup germiyyet-i ğavğa füzūn
Çıkdı deşt-i Kerbelā'dan dāmen-i gerdūna hūn

Mücmelen(18) hēr cānibden hāzin-i cennet ziyāfet-hāne-i bihişte cevāhir-i asnāf-ı eltāfla/ziynet virüp(1) vē h[v]ān-ı 'umūm-ı mekārimde envā'-ı ni'am müheyyā kılup salā-yı ziyāfet yetürmegin ervāh-ı(2) şühedā bir bir libās-ı/hūn-ābe-i şehādet ve lāl-i eşk-i hayret birle müzeyyen olup hār ü hāşāk-ı(3) a'dāyı yollarından pāk idüp ol mecma'a müteveccih olmakda idi ve bir cānibden(4) Mālik-i nīrān āteş-i cahīme hāşāk-ı ebdān-ı füccārla hiddet-i işti'āl virüp ve ğaleyān-ı(5) kīr ü katrānı cūşa salup ve efā'ī ü 'akāribin

Ü189[b] T147[a]

B267

ʿazāb içün hāżır idüp nüfūs-ı eşrāra[6] taʿyīn-i menāzil itmegin ʿaceze-i Şām ü Kūfe gürūh gürūh buhār-ı sevād ü gerd-i meydān-ı

S226a belādan/sevādü'l-[7]vech hāsıl idüp her biri kendü mıkdārınca menziline vāsıl bulmakda idi. Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

[8]Bu mukarrerdür ki dergāh-ı mukarreb mahremi

Sāyir-i nüzhet-serāy-ı ravża-ı Rıdvān olur

[9]Bu muhakkakdur ki sultān-ı mücerred tābiʿī

Sākin-i zindān-ı mihnet hāne-i nīrān olur

[10]Rivāyetdür ki deryā-yı tağayyür-ı Kerbelā telātumda iken nāgāh cānib-i yemīn-i maʿrekeden bir şehsüvār-ı[11]mehīb sāye-i salābet meydāna bırakdı ki cilve-i semend-i berk-reftārı lemha-i basardan esraʿ[12]ve hiddet-i sinān-ı sāʿika-kirdārı deşne-i ecelden aktaʿ idi leşker-i Kūfe'ye mukābil durup[13]naʿra urdı ki:" Benem Hāşim bin ʿUtbe Vakkās, ey gürūh-ı dalālet-pīşe ve ey fırka-ı fücūr-endīşe[14]binā-yı īmānūnuzdan ne halel vākiʿ olupdur ve esās-ı Islāmunuz ne kusūr bulupdur ki[15]irtikāb-ı emr-i nā-savāb itmişsiz ve tarīk-i muhālefet-i Hudā ve Resūl dutmışsız."

Ü190a /ʿÖmer bin Saʿd[16]ʿamm-zādesin istiʿdād-ı harble meydānda gördükde ğāyetde muztarib oldı, zīrā kemāl-i[17]şecāʿatinden haber-dārdı. Ekābir-i sipāha yüz dutup anun mesāfına mübāriz taleb itdükde

S226b [18]Semʿān bin Mukātil/ki hākim-i Haleb idi hem ol

T147b gün bin mübārizle Kerbelā'ya gelmişdi. Icāzetle[1]meydāna girüp Hāşim'e mukābil durdı ve āğāz-ı nasīhat itdi ki:"Ey emīr-zāde-i ʿarab ʿamm[2]-zāden sipeh-sālār-ı Kūfe ve Şām'dur, sana ne münāsibdür ki küfrān-ı niʿmet kılasın ve makhūrlar[3] ve mağlūblarla makhūr ü mağlūb olasın."Hāşim eyitdi:" Ey bed-baht niʿmet-i bākī

devlet-i(4) fāniden evlādur, ehl-i hak egerçi mağlūbdur sūretde ammā ğālib-i ma'nīdür. " Şi'r:
(Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün)

(5) Olsa binā dīde-i idrāk 'irfān ehline

B268 Hāsıl-ı her fi'l ü nef'-i/her 'amel ma'lūmdur

(6) Dime Hāmān haşmetile geçdi Hārūn fakrile

Anı gör kim şimdi kim memdūh ve kim mezmūmdur

(7) Sem'ān-ı bed-baht Hāşim'i kābil-i nasīhat görmeyüp ana tīğ-ı ābdārın havāle kıldukda Hāşim anun(8) ta'nesin red idüp bir darbla rişte-i hayātın kat' itdi. Ammā Nu'mān bin Mukātil karındaşı(9) intikāmın almağa mülāzemetinde olan bin mübārizle hücūm idüp Hāşim'i ortaya aldılar, Hazret-i(10) İmām gördi ki ol nā-murāda kesret-i a'dādan hatar müteveccih oldı, rahm idüp Fazl bin(11) 'Aliyy-i Murtazā'yı

S227[a] Ü190[b] dokuz mücāhidle mu'āvenetine irsāl itdi./Ol hāle İbn Sa'd vākıf olup(12) iki bin nā-merd ta'yīn itdi ki Hāşim'le ol mücāhidlerüñ arasına hāyil olup mulhak olmağa(13) fürsat virmeyeler. El-kıssa ol on mücāhid ol iki bin mu'ānide kıtāl idüp āteş-i tīğ-ı(14) berk-güzārdan bāzār-ı mukātele germ oldı, bir ğāyetde ki harāretinden Mirrīh-i hançer-güzār sīm-āb-(15) vār münhalt olup katre-i şebnem gibi nīlūfer-ı āsmān üzere tezelzül buldı ve deryā-yı harb bir (16) mertebede temevvüc kıldı ki dāmen-i libās-ı müşgīn i'zükal nem-nāk olup 'arsa-i āsmāna reng saldı.(17) Şi'r:

(Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūl)

Gubār-ı sipāh oldı bir tīre-mīğ

Ana berk ü bārān olup tīr ü tīğ

(18) Sadā-yı nefīr itdi gerdūnı ker

Nem-i hūn kılup safha-i māhī ter

T148[a] Bulup rahneler zahmdan(1) kasr-ı ten

Revān itdi cānlar vedā'-ı beden

Anun gibi ma'rekeden Fażl bin 'Alī tecdīd-i[2] merāsim-i rezm-i Murtażā kılup tīġ-ı Zülfikār-kirdārla her ḥamlede bir cümleyi helāk idüp[3] merdāne kārzār iderken ol iki bin nā-merd tīr-bārān idüp merkebin sakat kılup[4] piyāde oldukda dahı çok harbler itdükden

S227b sonra ol āfitāb-ı evc-i sa'ādet hicāb-ı[5] ebr-i belāya/girüp ser-defter-i şühedā-yı ehl-i beyt oldı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey hoş ol kim rezm[6] meydānında hātifden āna

Yetdi hengām-ı tezelzül müjde-i fetḥ-i karīb

Ḫvān-ı iḥsān[7] üzre oldı müstaḥiḳḳ-ı feyż-i 'ām

B269 Hem ġazādan/behre buldı hem şehādetden naṣīb

Ü191a [8]/Leşker-i Yezīd ol on nefer-i mazlūmı şehīd itdükden sonra Nu'mān Mukātil mu'āvenetine müteveccih[9] olup Hāşim-i bī-çāreye hücūm itdiler. Hāşim-i cīvān-merd ol üç bin nā-merdle muḥārebe itmekde[10] iken nāgāh Nu'mān Mukātele mukābil vāḳı' olup bir ḍarb-la ol mel'ūnı helāk idüp[11] 'ālemin nigūnsār itdi. 'Āḳıbetü'l-emr esnā-yı harbde keṣret-i cerāḥatden ve şiddet-i ḥarāretden[12] muż-ṭarib olup āna ża'f ġālib oldukda bir bed-baht darbetiyle şerbet-i şehādet nūş[13] itdi. Raḥmet ullāhi 'aleyh. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Sarrāf-ı çerḥ rişte-i feyż-i şehādete

Her laḥẓa dāne dāne[14] çeker dürr-i şāhvār

Ol dürleri 'alāka-i ṭarf-ı 'izār idüp

Artar cemāl-i şāhid-i bīdād-ı[15] rūzgār

Andan sonra Ḥabīb bin Müzāhir müteveccih-i meydān oldı ve bir pīr-i köhen-sāl[16] ṣāḥib-kemāl-i pākīze-ḫıṣāl ḥamīde-fi'āl idi ki

āsār-ı takva nāsiye-i ahvālinde peydā ve 'alāmat-ı[17] hilm ü

S228a haya sūret-i a'mālinde hüveydā/ide ve ekser-i evkāt-ı 'ömri Mus-
tafā ve Murtazā mülāzemetinde[18] sarf kılmışdı ve her gice bir
nevbet kelām-ı İlāhī hatm itmek mu'tād olmışdı. Hazret-i Hüseyn

T148b eyitdi:[1] Ey pīr-i perhīz-kār sen Hazret-i Resūl'den yādigārsın
ve sende şiddet-i za'fdan kuvvet-i[2] muhārebe yokdur, mürtekib-i
meşakkat-i harb olma." Habīb eyitdi:" Ey nūr-i dīde-i Zehrā tev-
fīk-i tūl-ı[3] 'ömr bana sa'adet çün müyesser olmışdur, hālā ki fur-
sat düşdi iktisāb-ı matlūbda[4] te'hīr itmek revā degül. Şi'r:

(Rüba'ī - Ahreb)

Ü191b /Çün ehl-i cihān-güştelerin yād ideler
Tahsīn[5] ideler rūhların şād ideler
Cān nakdini sarf kılduğumdan ğarazum
Oldur[6] ki beni dāhil-i ta'dād ideler

El-kıssa icāzet alup meydāna girüp bu mazmūnla bir recez[7] inşā
kıldı. Şi'r:

(Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün)

Benem Habīb-i Müzāhir muhibb-i Āl-i Resūl
Kemīne mu'tekıd-ı hānedān-ı[8] zevc-i Betūl
Hüseyn'e nakd-i revān isterem nisār kılam
Zihī sa'adet eger olsa hıdmetüm[9] makbūl

Ol pīr-i za'īf zevk-i şehādet beşāretiyle kuvvet-i tamām bulup

B270 mūrçe-i nahīf[10] iken ejdehā-yı demān ve peşe-i za'īf iken şīr-i je-
yān olup 'arsa-i heycāda girdbād[11] gibi her taraf cevelānda gürūh
gürūh hār ü hāşākı yir yüzinden götürürdi ve seyl-āb-mānend[12]

S228b /her teveccühde sufūf-ı a'dāya rahneler bırakup haleller yetürür-
di. El-kıssa çihre-i nūrānī[13] ve mehāsin-i kafūr-fāmla tīğ-i āteş

.-bār çeküp subh-ı sādık gibi Şām ehline fenā bırakmakda iken(16) Benī Temīm'den bir bed-baht darbetiyle ayakdan düşdi , na'ra urdı ki:" Yā İmām, meded." Hazret-i İmām(15) anun na'rasından müte'essir olup bi'z-zāt bahr-ı belāya ğavta urup üzerine sāye-i merhamet(16) bırakdukda rāyiha-i iltifātından hayāt-ı müceddet kesb idüp zebān -ı hālle bu beyti inşā kıldı.(17) Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Şükr lillāh gerçi nesrīn oldı reyhānum benüm

Dermeden maksad gülin bu būstāndan(18) çıkmadum

Hāsıl itdüm devlet-i cāvid tūl-ı 'ömrden

Virmeden cānānuma cān cihāndan çıkmadum

T149a Ü192a (1) Hazret-i İmām ol mazlūma beşāret-i cinān virüp ol mazlūm ravza -i cinān(2) beşāretine cān virdi. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Nesrine reng-i lāle virüp hūn-ı nābdān

(3) Arturdı bāğ-ı cennete pirāye-i sürūr

Kāfūr-fām tāre çeküp dāne dāne la'l

(4) Kıldı dem-i mu'ānaka zīb-i 'izār-ı hūr

Rivāyetdür ki ol serverün ser-i mübārekin bir(5) ser-keş kat' idüp yanında saklayup vākı'a-i Kerbelā'dan sonra Mekke'ye müraca'at

S229a kılup(6) merkebinün boynından asup şehre girüp mübāhāt/iderken Habīb Müzāhir'un oğlı (7) uğrayup, bu kimün başıdur, diye su'āl itdükde ol bī-haber tefāhür kılup eyitdi:" Bu(8) Habīb bin Müzāhir başıdur." Ol halef-i kābil ol muhālifi bir darbla katl idüp Habīb (9) Müzāhir'ün ser-i mübārekin bir buk'ada defn itdi ve hālā Re'sül-Habīb dimekle ma'rūf bir mezār-ı(10) mukarrerdür. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

T147b 17 virmeden maksad

Ten-i pāk-i şühedā setri yeter perde-i hūn
N'ola ger olsa dem-i(11)defn kefenden ayru
Şafak-āmīz güneşdür ser-i hūnīn-i şehīd
N'ola yirden yire ger gitse(12)bedenden ayru

Andan sonra Hamza Harīr ki mu'tak-ı Ebā Zerī Gıfārī idi piyāde meydāna girüp(13)şeb-i müşg-fām gibi a'dānun rūzgārın siyāh itdi

B271 ve dūd-ı āh-ı 'uşşāk gibi andan muhāliflere çok/eserler yetdi. 'Ākıbet hücūm-ı a'dāyla ol merdüm-dīde dīde-i merdümden(15)nihān oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. Andan sonra Yezīd bin Muhācir Ca'fī

Ü192b meydāna girüp/şehīd oldı.(16)Rahmet ullāhi 'aleyh. Andan sonra Enes bin Ma'kıl müteveccih-i harb olup sa'ādet-i şehādete karīn (17)oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. Andan sonra Şārib mu'tak-ı 'Abbās bin Şīs zırh ü siperden istiğnā(18)kılup beden-i 'uryānla meydā-

S229b na girdi. Didiler:" Bu ne bī-pervālıkdur?" Cevab/virdi ki:"Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

T148b (1)Siper dutman belā peykānlarına geçmişem candan
Çü men deryāma ğark oldum ne bākum var(2)bārandan

'Ākıbet tīr-bārān-ı a'dāyla şehīd oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh.Andan sonra Ca'fī Mü'ezzin(4)leşker-i īmām, ruhsat alup meydāna girdi ve zemzeme-i tekbīr ü tehlīl āsmāna yetürdi ve def'a(4) def'a gürūh gürūh muhālifleri helāk idüp 'ākıbet şehīd oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh.Andan sonra(5)Seyf bin Hāris ve Mālik bin 'Utbe ittifākla icazet alup meydāna girdiler ve ol nifāk(6) ehline belālar yetürdiler. 'Ākıbet hücūm-ı a'dāyla bu zulmet-sārada nüzhet-gāh-ı bakāya yüz urdılar.(7)Andan sonra Fāris Gulām devlet -i pā-būsa müşerref olup 'arż-ı niyāz itdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(8)Ey harīm-i dergeh-i kadrūnde hādim subh ü şām

Şām bir Hindī kenīzek subh bir Rūmī ġulām

(9)Yā İmām-ı zamān feyż-ı şehādet hᵛān-ı 'umūm-ı ihsān açup her kim mikdārınca behre-mend(10)olmakdadur, hāzin-i gencīne-i ġazā feth-i ebvāb idüp her kim nasīb almakdadur. Bendeye(11)dahı bu sa'ādet matlūbdur." Hażret-i İmām eyitdi:" Ey Fāris sen İmām-i Zeynel'abidīn'e(12)mensūbsın andan icāzet iste ve Hażret-i İmām

Ü193ª /Zeynel'abidīn ol eyyāmda(13)bīmārdı. Fāris hıdmetine müşerref

S230ª /olup icāzet istedükde eyitdi:" Ey Fāris ben seni(14)āzād itdüm,

B272 hālā şurū'-ı muhārebe senün irādetüne müte'allıkdur." Fāris/dāhil-i silsile-i ahrār(15)olup merdāne meydāna girüp saff-ı a'dāya mukābil durup bu mażmūnla bir recez inşā kıldı(16)ki, şi'r:

(Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūl)

Benem Fāris ol türk-i hancer güzār

Ki Behrām'a tīġumdur āyīne-dār

Bana(17)hıdmet-i hānedān-ı Resūl

Yeter pāye-i rıf'at-ı iktidār

Sa'ādet refīküm olup kılmışam

(18)Hüseyn-i 'Alī hıdmetin ihtiyār

Gah tīġ-ı āteş-bārla ve gāh nīze-i ejdehā-kirdārla ve gāh nāvek-ı

T150ª(1) hūn-hᵛārla leşker-i bed-hᵛāha fenā bırakub 'akıbet nevbet-i teceru'-ı cām-ı şehādet ana dahı yetüp rūh-ı(2)pür-fütūhı hātifden sadā-yı فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی istimā' idüp müteveccih-i ravża-i (3)Rıdvān oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. Andan sonra Hanzele bin Sa'īd meydāna girüp envā'-ı mevā'izle(4)ve hesāyihle ol güm-rāhları tehdīd idüp müfīd görmeyüp mübāşir-i kıtāl oldı ve ekser-i ehl-i(5)dalāletden 'arsa-i meydānı hālī idüp şehādet buldı. Rah-

met ullāhi ʿaleyh. Andan soṅra Yezīd(6) bin Ziyād Şeʿbī meydāna girüp nāvek-i dil-dūzla mürg-i rūḥ-ı aʿdāya bedenlerin keṣret-i

S230b cerāḥatden(7) ḳafes ḳılup ʿāḳıbet ṭāyir-ı/rūḥı ṣafīr-i ارجعی الی

Ü193b ربك راضیة مرضیة istimāʿ idüp/müdīk-i bedenden(8) pervāz itdi. Raḥmet-ullāhi ʿaleyh. Andan soṅra Saʿd bin ʿAbdullāh ki Muḥammed Ḥanīfe aḳrabāsından idi meydāna(9) girüp ve muḳābiline gelen muḫālifleri seyl-i fenāya virüp ʿāḳıbet كل شی هالك الا وجهه(10) muḳteżāsınca rūz-nāmçe-i ḥayātın ecel rakam كل من علیها فان ile müzeyyen ḳılup nüsḫa-i ḥayātına ḫaṭṭ-ı(11) inḳıżā-yı mühlet çekdi. Raḥmet ullāhi ʿaleyh. Andan soṅra Civābe bin Ḥāriṣ mutaṣaddī-i emr-i meydān olup (12) ıẓhār-i kemāl-i celādet ve iṣbāt-ı münteha-yı şecāʿat ḳılup girbād-ı bād-pāyinden mirʾāt-i cemʿiyyet(13) aʿdāya jeng-i tefriḳa bıraḳup ʿāḳıbet jeng-i ḥayāt-ı müsteʿārı mirʾāt-ı ẕātından ṣayḳal-ı tīġ-ı (14) bed-ḫvāhla mürtefiʿ oldı. Raḥmet ullāhi ʿaleyh. Andan soṅra ʿÖmer bin Cibābe Ḥāriṣ ʿarṣa-i meydānı cilve-gāh-ı(15) semend ḳılup ʿāḳıbet nüzhet-serāy-ı server-i baḳā oldı. Raḥmet ullāhi ʿaleyh. Andan soṅra on beş(16) mücāhid-i nām-dār ü şücāʿ ḫancer-güzār ittifāḳla meydāna girüp leşker-i aʿdāya muḳābil/durup ʿarṣa-i(17)

B273 rūzgārı ṣademāt-gīr ü dār ve ġulġule-i kār-zārla memlū ḳılup düşmanları bī-ḥadd ü bī-şümār derekāt-ı saʿīre irsāl ḳıldukdan soṅra

S231a derecāt-ı cennete/intiḳāl itdiler. Raḥmet ullāhi ʿaleyküm. Andan

T150b soṅra(1) Muḥammed bin Mıḳdād ve ʿAbdullāh bin Dücāne meydāna girüp müteʿaddid-i rezm olup āteş-i ḳıtālle ḫırmān-ı(2) ḫāşāk-ı cemʿiyyet-i bed-ḫvāha fenā ṣalup ʿāḳıbet hücūm itmegin Ḥażret-i

Ü194a İmām leşkerinden Saʿd-ı ġulām(3) ki mevlā-yı/ʿAlī ibn Ebū Ṭālib idi ve Ḳays bin Rebīʿ ve Şiṣ bin Süveyd ve ʿÖmer bin Ḳarṭ ve Müslim ve Ḥammād(4) anlaruṅ ḥimāyetine müteveccih olup ol yed-

di ahter-i seyyāre-i āsmān-ı şecā'at muhāliflerün gürūh gürūh(5) rişte-i hayātların kat' itdükden sonra va'de-i şehādet yetdükde bir birine müte'ākıb bihişt-i(6)heşt-bāba müteveccih oldılar. Rahmet allāhi 'aleyküm.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Kimdür ol kim 'arsa-i dünyāya geldi gitmedi

(7)Kimdür ol kim kasr-ı 'ömri çarh vīrān itmedi

El-kıssa āfitāb 'arsa-i rub'-ı āsmānı kat' idene dek(8)Hażret-i İmām'un müte'allukāt ve mensūbātından elli üç ferzāne şerbet-i şehādet içüb Hażret-i İmām'la(9)Zeynel'abidīn'den gayrdan on tokuz nefer 'arsa-i intizār-ı şehādete kalmışdı. Ammā derece-i āfitāb(10) irtifā' buldukça harāret-i rūz iştidād bulup bir gāyete yetmişdi ki harekāt-ı sarsar-ı semūm(11)mesābe-i şemşīr-i ābdār ve mümdūd-ı şü'ā-i āfitāb müşābih-i sihām-ı berk-āsārdı. Şi'r:

S231[b]

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

/(12)Kürre-i nār idi hatīre-i hāk

Ahker-i menkal ahter-i eflāk

Mevc urup lahza lahza bahr-ı serāb

(13)Teşneye artırurdı hasret-i āb

Fitne āteş-gehi olup meydān

Şu'le-i şemşīr idi(14)şerer peykān

Āteş urmışdı 'āleme hūrşīd

'Ālem olmışdı sāyeden nevmīd

(15)Hażret-i İmām çün leşker-i a'dānun kemāl-i gılzet ve 'adem-i mürüvvetlerin mülāhaza kıldı ve ekser-ı ashābın(16)maktūl görüp ve

Ü194[b]

kendünün ve tetimme-i ahbābınun/dahı ser-encāmı ne olduğın muhakkak bildi ve(17)ehl-i beytinün hiddet-i hevādan ve fevt-i a-

hibbādan ve tasallut-ı a'dādan tevehhüm ve tahassür ve te'ellüm

B274 çekdüklerine[18] muttali' olup, āh-ı derd-ālūd/çeküp dīde-i nem-dī-

T151[a] deden eşk-i hasret töküp zebān-ı hālle bu[1] terennüme gūyā oldı ki

şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Nedür ey çarh eşrārı 'azīz eşrāfı hvār itmek

Hılāf[2] ehlin ser-efrāz ehl-i sıdkı hāk-sār itmek

Nedür kılmak mukaddem sādıkından kāzibin subhūn

[3] Nücūmun nahsını sa'dından a'lā i'tibār itmek

Serīr-i pür-safā-yı subha urmak şu'le-i āteş

[4] Serāy-ı tenknāy-ı şāmı pür nakş ü nigār itmek

Şerāret cilve-gāhın rıf'at-ı kadriyle gerdūn-[5] sāy

Velāyet hānedānın zulm eliyle tār ü mār itmek

Yezīd'i kām-rān müstağrak-ı deryā-yı[6] cem'iyyet

S232[a] /Hüseyn'i teşne-leb bed- 'ahdlar zulmıyle zār itmek

Egerçi istilā-yı şedāyid żamīr-i[7] münīrlerine bir mikdār te'sīr itdi ve isti'lā-yı nevāyibden hātır-ı 'ātırlarına fi'l-cümle bir küdūret[8] yetdi ammā yine nesīm-i tevfīk-i tahammül cānib-i riyāż-ı rıżā-yı İlāhī'den hadīka-i hüsn-i ahlākına güzār[9] idüp sebze-i āmālin katarāt-ı bārān-ı beşāret irtifā'-ı kadrla sīr-āb idüp ve āfitāb-ı[10] te'bīd-i tevekkül felek-i feyż-i nā-mütenāhīden 'ālem-i 'izz ü ihtisāsına tulū' idüp feżā-yı sūret-i[11] ahvālin şa'şa'a-i nūr-ı nevīd-i i'tilā-yı şānla münevver kılup bu sürūşa mülhem oldı ki, şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

[12] Ey nihāl-ı nāz-perverd-i riyāż-ı Hāşim'i

Nazenīn tab'un belā gördükde mehmūm eyleme

(13)Bu belā żımmındadur feyż-ı kemāl-i ḳurb-ı Ḥaḳ

Ü195[a] Bu belāya ṭa'n idüp ol ḳadri mezmūm eyleme/

(14)Eṭrāf ü cevānibde olan iḫvān ü ensāb tesliye ṭarīḳıyle eyitdiler:" Ey hümā-yı evc-i sa'ādet(15)ve şāh-bāz-ı aşiyāne-i devlet, ne sa'ādet bundan efzūn ola ki va'de-i mülāḳāt-ı ervāḥ-ı (16)muḳaddese-i enbiyā ḳarīb olup ṭālib maṭlūba vāṣıl olmaġa furṣat bula.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(17)Hem-nişīnler ḳıldılar 'azm-ı diyār-ı ḳurb-ı Ḥaḳ

Ol vefā ehline ihmāl itmeyüp yetmek gerek

(18)İtmek olmaz tīġ-ı reşk-i sebḳat-ı aḥbāba ṣabr

S232[b] /Tīġ-ı a'dā ile ref'-i tīġ-i reşk itmek gerek

T151[b] (1)Ḥażret-i İmām anları ṭarīḳ-i vefāda ṣābit-ḳadem görüp du'ā ḳılup teselli oldukda Ehl-i Beyt(2)zümresinden 'Abdullāh bin Müslim 'Aḳīl 'icāzet-i meydān istid'ā ḳılup eyitdi:" Ey nūr-ı

B275 çeşm-i(3)risālet/icāzet-i şerīfünle mütevecciḥ-i ravża-ı Rıḍvān olup selāmını Müslim'e iletmek tedārükindeem(4)himmet dirīġ itme." İlḥāḥ-ı tamāmla ruḫṣat ḥāṣıl idüp meydāna girüp cevelānlar itdi ki(5)na'l-i bād-pāyinden ġubār-ı ṣalābet felek-i ṣābite yetdi. Ol cānibden 'Ömer Sa'd rü'esā-yı leşkere(6)tenbīh ṭarīḳıyle eyitdi:" Ey mübārizler iḥtiyāṭ-ı tamām idüŋ ki bu cemā'at ḫavāṣ-ı Benī Hāşim'dür. Ḥaḳḳā(7)ki eger merkeblerinde cū' ü 'aṭaşdan āsār-ı żā'f ve bedenlerinde tāb-ı ḥarāret ve ceza'-ı eṭfālden(8)ıżṭırāb olmasaydı her birinden bizüm gibi yüz leşker 'aciz olurdı ammā size mu'āvin olan(9)şemşīr-i şu'le-i āfitāb ve müẓāheret ḳılan nāvek-i dil-dūz harekāt-ı semūm-ı ciger-tābdur."

Ü196[b] Pes a'yān-ı(10)leşkerden Ḳuddāme bin Ḳırāne/mütevecciḥ olup eyit-

di:" Ey Kuddāme sen eşca'-ı ehl-i rūzgārsın(11) bir pehlevān-ı Benī Hāşim'e mukābil durup şerrini def' it." Kuddāme-i bī-dev-

S233a let 'Abdullāh-ı sāhib-sa'ādete(12) mukābil durup/'Abdullāh hamle itdükde firār idüphile ile bir niçe nevbet tereddüd itdükde 'Abdullāh(13) teşnelikden süst oldukda bir gūşede karār dutup nīzesin elinden bırakdukda(14) ol harām-zāde fursat bulup ana bir nīze havāle kıldı. 'Abdullāh anun nīzesin elinden alup(15) bir darbla katl idüp merkebine binüp kendi merkebin kolına salup müteveccih -i harb oldı. Leşker-i(16) muhālif ol haraketden mütevehhim olup mukābelesinde te'hīr itmegin tenhā kalup leşkere urup(17) İbn Sa'd'un taht-ı livāsında Sālih bin Mısrī'yi katl idüp yine meydāna mürāca'at kıldı. Bir şakī(18) merkebin sakat kılup piyāde kalup ve kesret-i harāretden nihāyet-i za'f bulup Mufaddal bin Me-

T152a rāhim(1) darbetiyle ol hulāsa-ı hānedān şehīd oldı. Rahmet ullāhi 'aleyh. Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Dirīğ u derd ki hurşīd-i(2) āsumān-ı kemāl

Cefā-yı çarhdan evc-i şerefde gördi vebāl

Cihān nezzāre-i hüsniyle(3) hurrem olmışken

Yetürdi cām-ı ecel nūş idüp cihāna melāl

B276 Andan sonra Ca'fer bin 'Akīl(4) meydāna/girüp bu mazmūnla bir recez āgāz itdi ki, şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Benem ki nakd-i 'Akīl'em kemīn ğulām-ı(5) Hüseyn

Hakīr bakma bana ey muhālif-i kem-bīn

Sürūr-ı 'ālem-i fānī degül murād bana

Ben ü mahabbet-ı(6) evlād-ı Seyyīdü's-Sakaleyn

S233[b] /müdde'asınca muhalifler katl itdükden sonra anun dahı sefine-i hayatın[(7)] telatum-ı derya-yı fitnede girdab-ı fenaya bırakdı. Rahmet ullahi 'aleyh. /Andan sonra 'Abdurrahman bin 'Akil[(8)] merkeb-i ictihad 'arsa-i cihanda segirdüp meydana girüp kemal-i şeca'at gösterüp 'akıbet[(9)] 'Abdullah bin 'Urve darbıyla sa'adet-i şehadet buldı. Rahmet ullahi 'aleyh. Şi'r:

Ü196[a]

(Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl)

Felek[(10)] zulmler aşikar eyledi

Zamana muhalif medar eyledi

Cefa ehlini hurrem ü şadman

[(11)] Vefa ehlini h[v]ar ü zar eyledi

Evlad-ı 'Akil mahrem-i sera-perde-i şehadet oldukdan sonra[(12)] nevbet-i şehadet evlad-ı Ca'fer Tayyar'a düşüp Muhammed bin 'Abdullah, Hazret-i İmam'un pa-bus-ı şerifine[(13)] müşerref olup eyitdi: " Ey Simürg-ı Kaf-ı kurb-ı İlahi ve ey şah-baz-ı aşiyane-i feyz-ı na-mütenahi[(14)] icazet-i iltifat it ki meydana girüp bu kafir nihad-ı bed-siret ve mülhid-i'tikad-ı zişt-[(15)] suretlerden mü'minlerüng intikamun alup sevab hasıl idem." El-kıssa icazet alup[(16)] meydana girüp bu mazmunla bir recez ağaz itdi ki,

şi'r: (Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Lillehâl-hamd zaman-ı gam u mihnet gitdi

[(17)] İçmege cam-ı şehadet bana nevbet yetdi

Din tarikiyle şehid olmak idi kam-ı dilüm

[(18)] Virdi kam-ı dilümi dehr bana rahm itdi

S234[a] /Minkar-ı peykan-ı abdarla dane dane ehl-i gurur-ı eşk-barı

T151[b] [(1)] sahife-i ruy-ı ruzgardan götürüp ve baran-ı zülal-i tir ü tigla

sukkān-ı sevāhil-i ğaflet[2] rahṭ-ı feragatlerin seyl-āb-ı

Ü196[b] fenāya virüp ʿākıbet şehīd oldı. Rahmetullahi aleyh /Andan sonra[3] Muhammed bin ʿAvf bin ʿAbdullāh karındaşın maktūl görüp ʿırk-ı uhuvvet müteharrik olup ihtiyārsız [4] meydāna girüp karındaşı kātilin katl idüp Hażret-i İmām'un hıdmetine mürācaʿat kılup āğāz-ı[5] maʿzeret kıldı ki:" Ey semere-i nihāl-i fütüvvet ve ey vāsıta-i īcād-ı fıtrat firāk-ı birāder baʿis-i

B277 terk-i[6] edeb vākıʿ olup/icāzetsiz meydāna girdüm, hālā iltimās-ı icāzet iderem ki bakıyye-i hayāt[7] sarf-ı reh-i mahabbet kılam." Hażret-i İmām ana duʿā kılup ruhsat virdükde müteveccih-i meydān olup zülāl-i[8] şemşīr-i ābdārla gülzār-ı mesāfı sīrāb idüp ʿākıbet müteveccih-i dārü'l-karār oldı. Rahmetullahi[9] ʿaleyh.

Andan sonra ʿAvn bin ʿAvf meydāna girüp nakd-i cān nisār itdi.

Şiʿr:

(Feʿūlün Feʿūlün Feʿūlün Feʿūl)

[10] Dırīğā ki bir bir ğurūb itdiler
Ser-ā-ser nücūm-ı sipihr-i vefā
Gülistān-ı ikbāl gülbünleri
[11] Sınup oldı ser-sebz hār-ı cefā

S234[b] Evlād-ı Caʿfer-i Tayyār şehādetden/sonra nevbet Hażret-i İmām[12] Hasan evlādına yetüp ʿAbdullāh bin Hasan ki ekber-i evlād-i Hasan-ı Müctebā idi, ʿamm-ı büzürvārından icāzet[13] alup meydāna girüp gürūh gürūh müfsidleri seyl-āb-ı fenāya virürdi tā yüz seksen mübārize dek[14] helāk itdi, meydānına mübāriz rağbet itmez oldı. ʿĀkıbet muhālifler bu salāhı gördiler ki[15] bunlarunla mesāf itmekden ise tahammül idüp mesāf

Ü197[a] itmemek evlādur zīrā biz tahammül itdükce/anlara[16] harāret-i

'ataş müstevlī olup helāk ider, bu tedbīri tevehhüme bahāne idüp tavakkuf itdükde(17) 'Abdullāh'un deryā-yı şecā'ati cūşa gelüp bī-ihtiyār kendüsin kalb-i sipāha urup bi'ż-żāt(18) 'Ömer-i Sa'd'a hamle kıldı. İbn-i Sa'd tāb-ı mukāvemet getürmeyüp

T152[a] firār ihtiyār itdükde 'Abdullāh ba'żı(1) mübārizleri katl idüp yine meydāna mürāca'at itdi. Bahterī bin 'Ömer Şāmī, İbn Sa'd'a eyitdi:"(2)Ey emīr da'vā-yı riyāset-i sipāh idersin bir mübārizden firār itmek ne münāsibdür?" İbn Sa'd eyitdi:" Ey Bahterī ben ser-'askerem, benüm helāküm cemī'-i leşker helākidür ve dahı cān şīrīndür 'ıvażı olmaz(4)ve fi'l-vākı' eger sende ziyādet-i şecā'at varsa itmihān itmek olur." Bahterī İbn Sa'd'ün(5) sözinden ġayret idüp biş yüz mübārizle 'Abdullāh'a

S235[a] mukābil dutdı. Hażret-i/İmām leşkerinden(6) dahı Muhammed İbn

B278 Enes ve Es'ad bin Dücāne ve Fīrūzān mevlā-yi/Hüseyn 'Abdullāh'un mu'āvenetine(7) revān olup cümleden mukaddem Fīrūzān, Bahterī'ye mukābil durup muhārebeye iştiġāl itdiler(8) esnā-yı kār-zārda 'Abdullāh bin Hasan ol mücāhidlere ittifākla hamle kıldukda ol biş yüz nā-merd(9) dört pehlevāna harīf olabilmeyüp maġlūb olup tefrīka buldılar. Ol mücāhidler kendü(10)lerin kalb-i si-

Ü197[b] pāha urdukda İbn Sa'd, Şīs Rebī'a'ya dahı biş yüz/hem-rāh idüp anlarun(11) mu'āvenetine irsāl itdi. El-kıssa bin mübāriz dört şeh-süvārla harb idüp yine harīf(12) olabilmeyüp maġlūb olup münhezim oldukda İbn Sa'd'dan nakldür ki dimiş:" Ben Fīrūzān-ı(13) ġulāmdan ol gün bir şecā'at mülāhaza kıldum ki ~~saffeti~~ sıfatı ihāta-i takrīre girmez." Hakkā ki eger(14) hevl-i 'ataş 'inān-ı 'azīmetin dutmasaydı tamāmī-i sipāh āna harīf olmazdı. Rivāyetdür(15) ki yüz otuz mübāriz rumhla ve igirmi yedi

mübārizi tīğla helāk itmişdi ammā kesret-i[16] zaḥmdan süst olup Ḥaẑret-i İmām ḫıdmetine mürāca'at itmek istedükde 'Osmān-ı Mufaḍḍıl (17) ol mazlūma bir ḍarb urup merkebden bırakdı ammā henüz pi-

S235b yāde ol müdbbirle cidāl(18)/iderdi. Es'ad ol ḥāle vāḳıf olup

T152b ḥamle ḳılup anı çıkarmak tedārikinde iken Baḫterī-i ġāfil(1) bir ḍarb urup elinden nīzesin bırakdurdı. Ezraḳ bin Hāşim anı şehīd itdi. Raḥmetullāhi ʿaleyh(2) Ammā 'Abdullāh bin Ḥasan Şis Rebī'i ile cidāl idüp Şis Rebī'i on yedi zaḫm ol(3) mazlūma urup her zaḫmından bir çeşme-i ḫūn-ābe revāndı, ol zaḫmlardan muẓṭarib olmayup(4) Şis Rebī'i'nün saf-ı sipāhın çāk idüp Es'ad ve Fīrū- zān ma'rekesine gelüp(5) gördi ki Es'ad şehīd olup Fīrūzān mec-

Ü198a rūḥ ve piyāde ḫāk-i mezelletde düşmiş.(6) Baḫterī'nün saf-ı/si- pāhın müteferrik idüp Fīrūzān'ı alup aṣḥābına getürmekde iken merkebi(7) kesret-i zaḫmdan bī-ṭāḳat olup hareketden ḳalup nāçār piyāde oldı. 'Avn-ı 'Alī(8) ol ḥāle vāḳıf oldukda 'Abdullāh'a

B279 bir cenīb yetürüp 'Abdullāh ol/merkebe binüp(9) Fīrūzān piyāde gelürken Ḥaḳḳa vāṣıl oldı. Raḥmetullāhi ʿaleyh Ammā 'Abdullāh bin Ḥasan(10) Fīrūzān müfāraḳatinden ġāyetde müte'ellim olup **dest-i tevekkül** حبل المتين حسبي اللهي **üstüvār**(11) **ḳılup ve ḥıṣn-ı** وما توفيقي الا بالله

S236a mütehaṣṣın olup āheng-i meydān/itdi ammā tevehhüm-i şemşīr-i (12) ābdārı ol ġāyete yetdi ki āfitāb-ı şu'le-i tīğından muḫālif- lerün mürg-i rūḥları ḫuffāş-(13) vār ḫırāsān olup muḳābele gel- mez oldı ve pertev-i meh-tāb-ı ṭal'atına ol maṣrū'lardan(14) mu- ḳābele mümkin olmaz oldı. İbn Sa'd mübālağa-i tamāmla Yūsuf bin Aḥcār'ı anun meydānın (15) irsāl idüp Yūsuf bin Aḥcār ol şeh- zāde'nün elinden şerbet-i fenā tecerru' ḳıldı, ana(16) müte'āḳıb Ṭarıḳ bin 'Abdullāh hem ol şerbetden naṣīb aldı, ana müte'āḳıb

Bedrek-i pelid(17) gelüp hem ol sağardan mütecerri` oldı. Ahirü'l-emr şeh-zadenün vehm-i tiğı ebvab-ı teveccüh-ı(18) a`dayı mesdud idüp kendü ol leşker-i bi-girane hamle kılup on iki müba-

Ü198b T153a riz dahı yıkup(1) Hazret-i İmam hıdmetine müraca`at kılup/ na`ra urdı ki:" Ey `amm-ı büzürgvar العطش العطش (2) Hazret-i İmam buyurdı ki:" Ey nur-ı dide dem-be-demdür ki zülal-ı Kevser'den ruh-ı revanun(3) sirab olur." `Abdullah bin Hasan ol beşaretle yine meydana girüp bu nevbet İbn-i Sa`d biş(4) bin bed-bahtı anun kıtaline mukarrer kılup ol şir-i bişe-i velayeti araya alup her canibden hücum(5) itdiler. Lacerem kesret-i cerahatden a`za

S236b -yı şerifi ğark-ı hun olup ve bina-yı/ vücudı(6) zahmlardan rahne bulup `Abbas-i `Ali ve `Avn-ı `Ali ol biş bin na-merde hamle kılup(7) `Abdullah'ı anların arasından alup götürürken Mehal bin Zahir ol şah-ı `alem-penaha(8) bir darb urup şehid itdi. Rahmetullahi `aleyh `Abbas-ı `Ali sa`ika-misal ol pelidün hırmen-i(9) `ömrihe ateş-i fena urup Hamza bin Menal ki anun nutfe-i na-makbuli idi `Abbas'a hamle kılup `Avn(10) bin `Ali anun serrin `Abbas'dan

B280 def idüp ittifakla `Abdullah'ı götürüp Ehl-i Beyt'ün/ huzurına (11) getürdiler. Mutahharat-ı hücre-i taharet seyl-ab-ı eşkle a`za-yı şerifin hak u hundan pak(12) idüp `azasına meşğul oldılar. Şi`r:

(Fa`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ah kim devran emel kasrını viran eyledi
(13) Ehl-i ümmidi esir-i dam-ı hırman eyledi

Bad-i bi-dad-ı hazan gülzar-ı `ismet güllerin
(14) Gösterüp afet açılmakdan peşiman eyledi

Nusha-i İslam'dan şiraze açdı ruzgar
(15) `Arsa-i `alemde evrakın perişan eyledi

Kāsım bin Hasan ki sipihr-i siyāhatde bir āfitāb-ı[16] ʿālem-
Ü199a tāb idi ve bustān-ı letāfetde/bir lāle-i nev-reste-i sīr-āb,
ʿAbdullāh bin Hasan'un ol hāletin[17] mülāhaza kıldukda fezā
-yı ʿālem nergis-i şehlāsına tār olup dil-i bī-karārı nihāyet
S237a -i ġayretden[18] pür-iżtırār olmıġın sultān-ı/Kerbelā'nun rikāb
T153b -ı hümāyūnına yüz sürüp eyitdi:" Ey ʿamm-ı büzürgvār[1] ve ey
hüdāvend-i ʿālī-mikdār ruhsāt vir ki bu fācirlerden intikām
almaġa meydāna girem ve zebān-ı[2] sinān ve sinān-ı zebānla
ehl-i dalāletün cevābın virem. Ol şehriyār-ı kāmkārun ʿazīme-
tin[3] mülāhaza kıldukda bir tarafdan havātīn-i harem-serāy-ı
nübüvvet dāmen-i iktidārına dest-i tazallum[4] urup feryāda gel-
diler ki:" Ey gül-deste-i nev-bahār-i fażīlet, senden rāyiha
-i hüsn-ı Hasan gelür,[5] fırākuna tahammül olınmaz" Ve bir ta-
rafdan Hażret-i İmām tarīk-i teveccühi mesdūd itdi ki:" Ey
şemse-i[6] eyvān-ı siyādet, birāder-i erşedüm zikri senünle ihyā
olur sana bedel olınmaz. Şiʿr:

(Mefâʿilün Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün)

[7] Devā-yı derd-i firāk-ı Hasan bana sensin
Senün teveccühüne hātırum rıżā virmez

[8] Görür ʿadū sitemin kim ki bu mesāfa girer
Mürüvvetüm sana mutlak sitem revā görmez

[9] Rivāyetdür ki şāh-zāde Kāsım hiç vechle ruhsat-ı meydān bul-
mayup ġāyetde müte'ellim olmaġın[10] hātır-ı şerīfine yetdi ki
Hażret-i İmām Hasan ʿālem-i fāniden rıhlet itdükde bir taʿvīz
yazup[11] bāzū-yı mübārekine baġlayup vasiyyet itmişdi ki:" Ey
Kāsım kemāl-i mġlālet buldukda bi taʿvīzi[12] açup okuyup maż-
S237b mūnıyla ʿamel idesin." Kemāl-i endūhı/müstelzim-i mütālaʿa-i

B281,Ü199[b] ta`vīz olup[13]/ol ta`vīzi/bir halvetde açup okudukda gördi yazılmış:" Ey Ḳāsım sana vasıyyetüm[14] budur ki Ḥażret-i Ḥüseyn deşt-i Kerbelā'da belāya giriftār oldukda zinhār zinhār ana nakd-i[15] cān nisār itmege taḳṣīr itmeyesin ve hīç bahāne ile ṭarīk-i ta`allül dutmayasın.Şi`r:

(Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilün)

Budur ey nutfe-i[16] pākīze vaṣiyyet sana kim

Naḳd-i cān ṣarf ḳılup kesb-i sa`ādet ḳılasın

Lezzet-i `ömr seni[17] ḳılmaya ġāfil Ḥaḳ'dan

Kendüni ḳābil-i iḳbāl-i şehādet bilesin

Ḳāsım ol ta`vīzi Ḥażret-i Ḥüseyn'e[18] gösterüp icāzet-i meydān istedükde Ḥażret-i İmām eyitdi: " Ey nūr-ı dīde ve ey seyT154[a] yid-i ber-güzīde[1] ol Ḥażret'ün bana dahı bir vasıyyet ~~itmişdi~~ olmışdı ammā vefāsına devrān müsā`id olmadı[2] ve encāmına felek mu`āvenet ḳılmadı." Pes Ḳāsım'un elin dutup harem-serāy-ı `ismete girüp `Avn-i[3] `Alī ve `Abbās-ı `Alī'ni ḥāżır idüp ḫavātīn-i harem-serāya emr itdi ki Ḳāsım nāmzedi olan şeh-zādeye[4] `arūsāne ziynet virüp getüreler. Ḥażret-i Ḥüseyn ol ṣāliḥūn elin Ḳāsım eline virüp[5] eyitdi:" Ey rāḥat-ı dil, Ḥażret-i İmām-ı Ḥasan vasiyyeti muḳteżāsınca bu emāneti sana teslīm itdüm."[6]

S238[a] `Arūs-ı nā-murād Ḳāsım'a teslīm olındukda Ḥażret-i İmām ol/harem-serādan çıḳup müteveccih-i meydān[7] oldı. Ḳāsım ibn Ḥasan ol gonça-ı `ulvī-çemenün ruḫsārına ḥayrān olup mütefekkir iken leşker-i[8] muḫālifden ṣadā-yı هل من مبارز sem`-i mübārekine irişdi.Bī-iḫtiyār terk-i ḫalvet ḳılup[9] `azīmet-i meydān itmek

Ü200[a] tedārükinde iken mutahharāt-ı ḫānedān-ı/`ismet dest-i tażarru` dāmen-i pākine urup tażarru`[10] itdiler ki:" Ey şem`-i şebistān-ı

tahāret ve ey gonça-i gülbün-i siyādet bu emaneti kime teslīm (11)idüp gidersin?" Kāsım-ı mazlūm āb-ı dīde revān idüp eyitdi: "Ey reyāhīn-i gülzār-ı 'ismet(12)ve ey nücūm-ı sipihr-i 'iffet, ġalebe-i leşker-i muhālif İmām-ı Hüseyn'e mukābildür, ne revā ki ben sürūra māyil(13)olam ve istilā-yı a'dā leşker-i İslām'a hāsıldur, ne münāsib ki men sākin-i halvet-serāy-ı(14)'işret olup teġāfül kılam, benüm va'de-i tezvīcüm kıyāmete düşdi ma'zūr

B282 dutun."/ Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

(15)Zamāne bir gül itdi serve peyvend

Velī serv olmadı gül birle hursend

Araya saldı(16)fırkat ihtirākın

Ele gösterdi ol servün firākın

Felek bir rişteye çekdi iki dür

(17)Kesüp ol rişteyi tīġ-ı taġayyür

Bırakdı birbirinden dürleri dūr

Każā bu emredür(18)gūyā ki me'mūr

S238^b 'Arūs-ı nā-murād perde-i hicāba berg-i āh-ı hasretle āteş urup/fi-

T154^b ġān itdi ki:"(1)Ey mahdūm-zāde, kıyāmet sana ne makāmda tālib olayum ve ne 'alāme ile seni bulayum?" Kāsım(2)eyitdi:" Ey gül -i nā-şükufte ve ey gevher-i nā-süfte beni 'arsa-ı kıyāmetde hıdmet-i ecdādumda cāme-i çāk(3)ve dīde-i nem-nākla bulmak olur." Pes 'arūsa vedā' idüp müteveccih-i meydān oldı, Ehl-i Beyt'den (4)ġırīv ü ġulġule kubbe-i eflāka çıkup Hażret-i İmām gördi ki Kāsım müteveccih-i derece-i şehādetdür,gül(5)gibi girībānın çāk

Ü200^b idüp libāsına kefen terkībin/virüp kendü tīġin beline baġlayup meydāna(6)gönderdi. Kāsım meydāna girüp cevelān idüp bu mażmūn-

la bir recez āġāz itdi ki: Şi`r:

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

(7)Benem gül-i çemen-ı sıdk Kāsım İbn-i Hasan

Ki nakd-i cān kılubam nezr-i hāk-i pāy-i Hüseyn

Mukīm-ı kūy-ı vefāyam(8)müsāfir-ı reh-i Hak

Mutī`-i emr-i Hasan tālib-i rızā-yı Hüseyn

Ve leşker-i a`dāya hamle kılup mukābiline(9)gelen harām-zādeleri helāk idüp deryā-yı sipāha ġavta urdı ve kalb-i sipāhda `Ömer Sa`d'a mukābil(10)durdı ve salābet-i savtla na`ra urup nidā yetürdi ki:" Ey cefā-kār-ı tīre-rūzgār bunca(11)mü'minleri şehīd itdün, vakt olmadı mı ki istiġfār idüp bu `amelden peşīmān olasın?" (12)İbn Sa`d eyitdi:" Ey büzürg-zāde/vakt olmadı mı ki siz dahı bu tuġyānı terk idesiz ve Yezīd'ün(13)bey`atin kabūl idesiz?" Kāsım eyitdi:" Ey şakī tuġyān budur ki rūd-ı Fırāt'ı cemī`-i mahlūkāta mubāh iken(14)evlād-ı Resūl'e dırīġ idersin. Āyā `ataş-ı sahrā-yı kıyāmet hātumuna yetmez mi ve va`d ü va`īd-ı kelām(15)menzil-i dil-i sengīnüne eser itmez mi?" İbn-i Sa'd ol kelimātı istimā` itdükde mülzem olup leşkerine (16)yüz dutup eyitdi:" Ey mübārizler bu şeh-süvār-ı yegāne ve şücā`-ı ferzāne Kāsım İbn Hasan'dur ki şīve-i(17)/şecā`at aña irsle yetmişdür ve āyīn-i rezm ana ābā ve ecdāddan intikāl itmişdür. Rūz-ı rezm(18)hancer-i ābdāra mahbūblar nāvek-i müjgānından ziyāde meyl ider/ve hengām-ı harb nīze-i ejdehā-nümūdāre(1) sanemler kāmetinden füzūn teveccüh kılur. Şi`r:

S239^a B283 Ü201^a T155^a

(Fâ`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ûlün)

Budur ol nakd-i Haydar-ı Kerrār

Ki çeküp(2)tīġ idende kasd-ı kıtāl

Reşkden hancerini daşa çala
Lem'a-i berk-i afitab-misal
(3)Tayir-i tir-i tiz pervazı
Meyl-i sayd eylese açup per ü bal
Ana eyler heva-yı vasl dutup
(4)Mürg-ı ruh-ı muhalif istikbal

Hakka ki ehl-i asman ü zemin bir bir muharebesine kudret bulmazlar.(5)Salah oldur ki cemi'-i leşker ittifakla ana mütevec-

S239b cih olup temkin-i cedel virmeyüp /kesret-i tiğ ü(6)tir ü nize ile her tarafdan a'zasın mecruh idüp ve sademat-ı avaz-ı kus ü nay ü nefir (7)ile her canibden murg-ı ruhın serasime kılasız, şayed ki bu tedbirle ana galib olasız." Kasım-ı(8)mazlum bu vakı'adan bi-haber ki ol güruh-ı cefa-kar piyade ve süvar haşak-ı nize vü navekle seyl-ab-(9)var ol serv-i bülend-iktidara müteveccih olup araya alup bünyad-ı cidal ve tir-baran(10) itdiler. Kasım İbn Hasan ol guluvdan endişe kılmayup bir hamle ile ol cem'i perişan idüp İbn Sa'd (11)Ezrak-ı Şami'ye ki sipeh-salar-ı Şam idi, tiğ-ı tane urup eyitdi:" Ey pehlevan-ı Şam sen(12)manzur-ı enzar-ı 'avatıf-ı Yezid'sin, bunun gibi hengame içün ne ma'nidür ki çıkup bu mübarizün(13)fitne-

Ü201b sin def' itmezsin?"/Ezrak Şami tekebbür tarikiyle eyitdi: "Ey İbn Sa'd beni, 'Arab bin mübarize(14)mukabil dutarlar ne münasibdür ki bir tıfla mukabil durup namusuma şikest virem?" İbn Sa'd eyitdi:"(15)Ey nadan bu nebire-i Hazret-i Mustafa ve Murtaza'dur ve bu nakd-i Hasan-i Müctebâ'dur, hakka ki eger e-ser-i (16)'ataşdan tab'-ı naziki münzecir olup inhiraf-ı mizac bulmasaydı ve nihal-i naz-perverd-i tabi'ati(17)teşnelik-

S240[a] -den pejmurde olmasaydı/bu sipāhla meṣāf itmek āna 'ār idi."
Ezraḳ eyitdi:" Çün[18] mübālaġa ḳılursın, dört oġlum var, her
T155[b] biri bir nādir-i rūzgār, birine emr ideyüm anı dutup[1] ge-
B284 türsin." Pes/ol bed- baht ekber evlādına künyet virüp meydā-
na revān itdükde ol ḥaram-zāde[2] ziynet-i tamāmla Ḳāsım'a muḳā-
bil durup ḥamle itdükde Ḳāsım anun ta'nın redd idüp ol mel'ūnı
[3] bir darbla merkebinden yıkup kākülinden dutup bir zamān e-
linde gezdürüp a'żāsını sındurup[4] mübāriz istedükde ikinci
oġlı meydāna girüp şeh-zāde elinde helāk olup üçinci oġlı[5]
meydāna girüp ol şāh-bāz-ı āşiyān-ı şecā'at darbıyla anlara
mülḥaḳ oldı. Dördinci oġlı meydāna[6] girdi ol şeh-süvār-ı mey-
dān-ı mehābet anı dahı dūzaha gönderüp Ezraḳ ġażab-nāk[7] olup
ṣalābet-i tamāmla meydāna girdükde şeh-zādeye zebān dıraz idüp
nā-sezālar didi.[8] Şeh-zāde eyitdi:" Ey Ezraḳ bu ıżtırab oġlan-
Ü202[a] lar fıraḳından ise bu derdün/dermānı elümdedür."[9] Ḥażret-i
İmām,Ezraḳ-ı mel'ūnı meydānda görüp ıżtırab peydā ḳıldı, zīrā
ol ḥaram-zāde[10] şecā'atde şöhre-i devrāndı ve şeh-zāde hem
S240[b] nev-resīde ve hem teşne-ciger ve hem ta'b-nāk ve hem[11]/nige-
rāndı, dest-i niyāz dergāh-ı bī-niyāza açup du'āya meşġūl oldı.
El-ḳıṣṣa Ezraḳ-ı bed-[12] baht Ḳāsım-ı ṣāḥib-sa'ādete ḥamleler
ḳılup ve şeh-zāde anun ḥamlelerin redd idüp ma'āmele-i cidāl[13]
aralarında çok zaman iştidād bulup 'āḳıbet nesīm-i nuṣret şeh
-zāde cānibinden müteharrik olup[14] ol ẓālimün def'ine fursat
bulup bir tīġla merkebinden bıraḳup başın kesüp merkebin ce-
nībet[15] ḳılup Ḥażret-i İmām ḥużūrına mürāca'at ḳıldı ve ze-
bān-ı ḥāli bu tekellüme gūyā oldı ki, şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(16)Ey rikāb-ı rahş-ı ikbālün hilāl-i evc-i dīn
Nakş-ı na'l-ı merkebün mihrāb-ı erbāb-ı yakīn
(17)İktidā-yı şer'dür fermānuna olmak mutī'
Asl-ı īmāndur seni bilmek Emīrü'l-mü'minīn

Yā Emīrü'l-mü'minīn(18)nīrān-ı ta'attuş şebistān-ı vücūduma ihtirāk-ı tezelzül bırakmakdadur ve nāyire-i kaht-ı āb canuma kasd(1)idüp cigerüm yakmakdadur, her nice ki sākī-i devrāndan teskīn-i harāret kılmağa bir katre su(2)isterem, teskīn-i harāretümi gāh gözümden akan seyl-āb-ı eşk-i revāna hamle kılup ve gāh zahm(3)lardan revān olan çeşme/çeşme kana işāret eyler ve gāh zülāl-i tīğ-ı a'dāya rücū' ider(4)āyā bu ne hikmetdür?" Şi'r:

T156a B285

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

S241a Ü203b

/Şāhid-i zevk-i tarab-ı ruhsārına ey çarh-ı dūn
Bī-tavakkuf perde-i(5)fevt ü fenā çekmek nedür/
Bir içüm su virmeden teşne-cigerler kasdına
Hancer-i bī-dād ü şemşīr-i(6)cefā çekmek nedür

Hażret-i İmām ol mazlūma müjde-i şerbet-i şehādet birle teşkin virüp(7)eyitdi:" Ey Kāsım bir dahı devlet-i dīdār ğanīmetdür harem-serāya varup Ehl-i Beyt ile resm-i(8)muvāda'a tāze kıl." Şeh-zāde müteveccih-i hużūr-ı Ehl-i Beyt olup 'arūs-ı şebistān-ı 'ismet perde-(9)serādan çıkup devlet-i pā-būsına müşerref olup nevhalar kılup şeh-zāde ana teselli(10)virüp yine meydāna mürāca'at kıldı amma mevkıd-ı żamīrinde nar-ı mahabbet be-ğāyet müşta'il ve żamīr-i münīri(11)te'emmül-i keyfiyyet-i avākıb-ı 'umūra müştağıl olup dirdi, şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Nedür ey çarh-ı zālim yārı[12] yārından cüdā kılmak
Murād ehlin esīr-i dām-ı bī-dād ü belā kılmak
Çü lāzımdur sana kılmak[13] cüdā her yārı yārından
Çeküp zahmet ne lazım birbiriyle āşinā kılmak

El-kıssa ol şeh-zāde-i kāmil[14] hezār endūhla meydāna girdükde nazar-ı mübāreki ʿUbeydullāh-ı Ziyād'ün rāyet-i nühūset-āyetine düşüp[15] himmet anun def'ine masrūf idüp kalb-i sipāha S241b müteveccih oldı, piyādeler şeh-zādenün men'ine ikdām[16]/idüp ol Hazret piyādelere meşgūl iken Şīs bin Nahʿī ketf-i mübārekine bir nīze havāle kılup[17] ol şeh-süvār ma'reke-i şecā'ati merkebinden bırakdı. Ol Hazret'ün yigirmi zahmı olup her [18] birinden çeşme çeşme kanlar revān olmağın za'f ğālib olmışdı, mağlūb olup merkebinden cüdā[1] oldukda na'ra urdı ki T156b يا عماه ادركني Hazret-i/Hüseyn ol sadādan müte'essir olup merkeb-i[2] mücāhedet meydāna salup saflar sındurup gördi ki ol Ü203a serv-i riyāz-ı velāyet ālūde-i[3] hāk ü hūn olup Şīs bin Rebī'ī üzerine musallat olmış ser-i mübarekin bedenden cüdā kılmak B286 ister,[4]/bir darbla ol pelīdi şeh-zādenün üzerinden dūr idüp ol şehīdi götürüp[5] hayme-gāha getürdi henüz hayātından bir ramak bākī idi. Ehl-i Beyt üzerine cem' olup[6] nevha vü figān itdükde anlarun sadāsından bir nevbet nergis-i şehlāsın açup gül gibi tebessüm[7] idüp gülşen-i cinana 'azm itdi.

Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fa'ilün)

Rahmet ol ehl-i dillere kim ihtiyārla
[8] Rağbet bu kārgār-ı fenādan götürdiler
Bil bağlayup tarīk-i mahabbetde merd-vār
Her da'vī[9] itdilerse yirine yetürdiler

S242a

/İkinci Fasıl

Hazret-i Hüseyn Ve Ehl-i Beyt Şehadetin Bildürür

Münşi-i[10] ahkam-ı kargah-ı kudret ve mümli'-i erkam-ı sahayif-ı hikmet ki bidayet-i fitratde ان الانسان لفی خسر 'ibaretiyle sahife-i ahval-ı insana rakam-ı hikmet-ı husran yürütmiş ve zümre-i havas bargah-ı[12] kurbın istisna-yı الا الذین امنوا وعملوا الصالحات işaretiyle ol cümleden mefruz itmiş amma[13] mazmun-ı ان وعد الله حق ولکن اکثرهم لا یؤمنون kesret-i a'dasına bir bürhandur katı' ve[14] mefhum-ı وقلیل من عبادی الشکور kıllet-i ehibbasına bir beyandur vakı'. Zahira kesret-i erbab-ı[15] dalalet ve kıllet-i ashab-ı hidayete vesile oldur ki tabi'at-ı beşer asl-ı fıtratda mayil-i rahatdur[16] ve kabul-ı ahkam-ı şer'iyye mutazammın-ı /asnaf-ı meşakkat. Kıt'a:

Ü203b

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Rahat ister tab' ü mihnetdür[17] 'ibadet ser-be-ser
Terk-i rahat rağbet-i mihnet kılan mümtaz olur
Bu sebebdendür ki[18] küfr asan olup islam sa'b
'Arsa-i 'alemde mülhid çok müvahhid az olur

T157a

Fi'l-vakı'[1] bu mazmuna bir şahid-i sadıkdur vakı'a-i Kerbela ve bir bürhan-ı muvafıkdur vuku'-ı kesret-i sipah-ı[2] Yezid ve kıllet-i zümre-i şüheda. Zira igirmi iki bin cefa-kar yetmiş iki leb-teşne-i dil-fikara[3]/ mukabil durmışdı ve sarsar-ı tuğyan-ı sitem perde-i azermi aradan götürmişdi. Bir tarafdan cemi'-i asnaf-ı 'udvan suret-i cem'iyyet bulup ve bir canibden silsile-i cem'iyyet-i iman müteharrik[5] olup ne gürüh-ı muhalifden tarik-ı/mürüvvet-asarı hüveyda idi ve ne zümre-i

S242b

B287

T156a5 -asarı ve ne

şühedāda ka'ide-i tenezzül ve müdārā-(6)nümūdārı peydā. Egerçi 'ālem-i sūretde zamān zamān mücāhidler eksilüp muhālifler ziyāde(7)olmakda idi ammā 'ālem-i ma'nīde muhālifler tenezzül bulup mücāhidler kemāl-i rif'at bulmakda idi.(8)

Kıt'a:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Mümkin olmaz ki ola 'ālemde

Ehl-i butlāna ehl-i hak mağlūb

Ehl-i hak(9)kātil olsa ger maktūl

Zaferi 'akl ana kılur mensūb

Katlden olur eyleyen ikrāh

(10)Ki şehādet degül ana matlūb

Herāyīne Hazret-i İmām leşkerinün emvātına mażmūn-ı فريق فى الجنة (11)tuğra-yı misāl-i hāl ve müjde-i ان الابرارلفى نعيم mūcib-i firāğ-bāl olup sükkān-ı riyāż-ı (12)Rıdvān'dan سلام عليكم بما صبرتم tehniyye-i kudūm olmakda idi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü204a /Nakd-i cān sarf-ı(13)reh-i cānān iden sāhib-nazar

'Işk meydānında ser-hayl-i saf-ı 'uşşāk olur

Menzil-i(14)maksūdadur kayd-ı ta'alluk sedd-i rah

Rütbe-i terk-i ta'alluk ahsen-i ahlāk olur

Ve muhālif(15)sipāhun kutelāsına mefhūm-ı فريق فى السعير tıraz-ı nāme-i a'māl olup tehdīd-i ان الفجار لفى جحيم ihtizāz ü ihtilāl virüp mukayyed-i selāsil-i salābet kılmakda idi. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

S243a /Kayd-i cem'iyyet-i(17)esbāb-ı giriftārı olan

Seyr-i gülzār-ı cinān itmege fursat bulmaz

Zevk-ı dünyā ile żāyi` geçüren[18] evkātın
Şeref-i rütbe-i tevfīk-i sa`ādet bulmaz

T157b Bī- tekellüf `arsa-i Kerbelā meydān-ı imtiyāz-ı hakk[1] ü bātıldur ve tarīk-i husūl-i kemāl eşref-i menāzildür. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Kerbelā'dan hāsıl itmişler[2] `uluvv-ı menzilet
Zıllet ü `izzetde ehl-i zulm ü erbāb-ı vefā
Nerdübān-ı bām-ı rif`atdür te'emmül eylesen
[3] Nakş-ı mevc-i rīk-i sahrā-yı şerīf-i Kerbelā

Hakka ki `arsa-i Kerbelā'nun ahbār-ı ciger-sūzı andan ziyāde-[4] dür ki ihāta-i imkān-i takrīre gire ve ahvāl-i şühedānun hikāyet-i ğam-endūzı andan füzūndur ki[5] kalem-i şikeste-zebān ana sūret-i tahrīr vire. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Eyleyüp her yıl cemī`-i ehl-i `ālem ittifāk
[6] Şerh iderler māCerā-yı Kerbelā ahbārını
Ne tükenmez kıssadur kim hergiz āhir olmadı
Şerhi `āciz[7] eyledi ehl-i cihānun varını

B288 Ma`reke-ārā-yı/meydān-ı kelām ve encümen-serā-yı mahfil-i ahbār ü i`lām[8] tetimme-i ahvāl-i Kerbelā'dan bu tarīkle haber virmiş ve şühedānun encām-ı hālin bu tarzla beyāna getürmiş[9] ki Hażret-i İmām-zāde Kāsım İbn Hasan sa`ādetle dā-

Ü204b hil-i/ اصحاب الجنة هم الفائزون olup[10] müteveccih-i `ālem-i bakā oldukdan sonra Ebū Bekr bin `Aliyy-i Murtażā kemer-i `azī-

S243b met-i şehādet/miyān-ı cāna üstüvār[11] kılup kemāl-i tażarru`la Hażret-i Sultān-ı Kerbelā'dan icāzet-i meydān iltimās itdükde Hażret-i İmām[12] nergis-i şehlādan gül-i ruhsāra eşk-i lāle

-gūn revān edüp eyitdi:" Ey ġonçe-i gülbün-i imāmet[13] ve ey şükūfe-i bāġ-ı raḥmet bu temennā kılduġun meydān-ı belā 'arṣa-i fenādur, bu 'arṣaya kadem basan[14] müraca'at kılmadı ve bu meydāna giden girü gelmedi ne ümmīdle saña ruḫsat vireyüm ve ne vechle[15] müfārakatün revā göreyüm?" Ol server-i ḥamīde-menākıb ve ol nakd-i 'Alī İbn Ebī Ṭālib rikāb-ı[16] hümāyū-nına yüz sürüp eyitdi:" Ey pādişāh-i mesned-i 'izz ü temkīn ve ey şehriyār-ı vilāyet-i devlet ü [17] dīn, taht-ı livā-yı nuṣ-retinden her mübāriz meydāna girüp şehd-i şehādet içdükde be-nüm deryā-yı şevkum[18] temevvüce gelüp ve ta'aṭṭuşum zülāl-ı T158ª mülākāt-ı Muṣṭafā ve Murtażā'ya ziyāde olup sebkat idenler[1] reşkinden helāk oluram, n'ola eger kemāl-i merḥametünden rıżā ḥāṣıl idüp ben dahı nakd-i cān[2] bezl eyleyüp bu meydānda mu-rādum ḥāṣıl idem. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Cān temāşā-yı rıyāż-ı raḥmet eyler[3] ārzū

Dil ṣafā-yı bezm-gāh-ı cennet eyler ārzū

Oldı baġrum berk-i ifrāṭ-ı ḥarāretden[4] kebāb

S244ª /Selsebīl-i ravżadan bir şerbet eyler ārzū

İlḥāḥ-ı tamāmla icāzet ḥāṣıl idüp[5] müteveccih-i meydān olup Ü205ª bu mażmūnla/bir recez āġāz itdi ki, şi'r:

(Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūl)

Benem nakd-i sulṭān-ı Düldül-[6] süvār

Şeh-i ḳanber ü ṣāḥib-i Zülfikār

Benem aḫter-i āsumān-ı şeref

Ebū Bekr bin Ḥaydar-ı[7] nām-dār

Benem çāker-i nūr-ı çeşm-i Betül

Ḥüseyn-i 'Alī server-i kām-kār

Bi-hamdillāh oldur[8] imāmum benüm
Anūn ṭā`atın ḳılmışam iḫtiyār
Murādum budur kim rıżāsın bulup
[9] Āna eyleyem naḳd-i cānum nisār

Ve mübāriz-āne cevelānlar ḳılup ve rıf`at-ı iḳtidār-i ābā vü

B289 ecdāda[10] / mübāhātler idüp ve semend-i ṣabā-reftārın taḥarrüke

salup ve tīġ-ı ṣā`iḳa-kirdārın eline alup[11] endek zamānda yüz

ḳırḳ mübāriz müsāfir-i rāh-ı `ādem ḳıldı ve igirmi yedi zaḫm-ı

muhlik[12] a`żā-yı şerīfine vāṣıl oldı. Āḫirü'l-emr `Ubeydullāh

bin `Utbe ḍarbıyla dār-ı dünyādan intiḳāl[13] itdi. Raḥmetullāhi `aleyh

Ḳıṭ`a:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`îlü Fâ`ilün)

Dārü's-selām cilve-gehin iḫtiyār idüp
Peyvend kesdi[14] rişte-i ḳayd-ı zamāneden
Meyl-i feżā-yı ravża-i mülk-i baḳā ḳılup
Şeh-bāz-ı rūḥı uçdı[15] bu teng āşiyāneden

Andan ṣonra `Ömer bin `Alī mütesaddī-i emr-i ḥarb olup ṣamṣam

-ı intiḳāmla[16] leşker-i Yezīd'ün rāyet-i istiḳlāline ihtizāz

S244b bıraḳup kemāl-i şecā`atle / mübārizler yıḳup `āḳıbetü'[17] l-emr

şerbet-i şehādet nūş itdi. Raḥmetullāhi `aleyh ve bir rivāyet daḫı

oldur ki ol Ḥażret[18] Kerbelā vāḳı`asında ḥāżır olmadı ammā a-

T158b ṣaḥḥ-ı aḳvāl oldur ki ḥāżır olup şehīd oldı.[1] Andan ṣonra `Os-

Ü205b mān / bin `Aliyy-i Murtażā mübāşir-i tehvīc-i `arṣa-i rezm olup

Sulṭān-ı Kerbelā'nūn[2] icāzet-i şerīfiyle meydāna girüp bu maż-

mūnla bir recez āġāz itdi ki, ḳıṭ`a:

(Mef`ûlü Mefâ`ilü Fe`ûlün)

Men gevher-i ma`den-i[3] vefāyam
`Osmān-ı `Aliyy-i Murtażā'yam

Tāc-ı ser-i ehl-i ʿālemem lik
Ḫāk-ı reh-i Şāh-ı Kerbelā'yam
(4)Terk eylemişem fenā maḳāmın
Men ṭālib-i devlet-i baḳāyam

Ol vāris-i şecāʿat-ı Ḥaydar(5) ve reşḥa-i zülāl-i vücūd-ı sāḳī-i Kevser ʿAlī-vār cengler idüp ve Ḥaydar'āne meṣāflar ḳılup(6) bī-kerān muḫālifler helāk itdükden ṣonra Sinān bin Yezīd Ebṭaḥī darbıyle şemʿ-i ḥayātı şebistān-ı bedende(7) intifā buldı. **Raḥmetullāhi ʿaleyh. Şiʿr:**

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Her şehīde gösterüp cennetde devrān menzilin
(8)Aldı ol menzil temennāsında gönlinden ḳarār
ʿİṣmet eşcārın feżā-yı ravżada ġars(9) itmege
Ḥakdān-ı dehrden bir bir ḳopardı rūzgār

Andan ṣonra ʿAvn bin ʿAlī ki ṣūretle(10) aḥsen-i erbāb-ı cemāl ve sīretle ekmel-i aṣḥāb-ı kemāl idi,/Ḥażret-i İmām'un rikāb-ı saʿādet(11) intisābına rūy-ı tażarruʿ sürüp eyitdi, S245[a]

Ḳıṭʿa:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Ey feżā-yı ravża-i ḳurbun bihişt-i cāvidān
(12)Pādişāh-ı dīn ü devletsin imām-ı ins ü cān
/İḫtiyār-ı ḫidmetün mişbāḥ-ı eṭvāb-ı necāt B290
(13)İnḳıyād-ı ṭaʿatün miftāḥ-ı ebvāb-ı cinān

Edā-yı ṡenādan ṣonra ʿarż itdi ki:" Ey perde-(14)güşāy-ı bārgāh-ı انى اعلم مالا تعلمون ve ey ʿārif-i esrār-ı ن والقلم ومايسطرون (15)icāzet-i meydān-ı iltifāt it ki ʿarṣa-i heycāda henüz senün rāyet-i zafer-āyetün sāye-/güsterken(16) ve naẓar-ı iltifātun ʿālem-i ẓāhirde bende-perver iken ẓıll-ı merḥametünde Ü206[a]

vāsıl-i derece-i şehādet olam[17] zīrā murādum budur ki dīvān -ı haşrde şehādetünle şehādetümi isbāt kılam." İlhāhla icāzet [18] aldukda eyitdi:" Yā İmām bir tedbīr itmişem." Hazret-i İ-

T159[a] mām eyitdi:" Ol tedbīr nedür?" 'Avn eyitdi:" Yā İmām bu[1] leşker-i bī-nihāyetdür bunlarunla bir bir muhārebe itmek bize sarfe itmez zīrā eger ta'arruż görmeyüp[2] işümüz mücerred tīğ urup katl itmek olsa imtidād-ı tūl-ı 'örümüz bu leşkerün nihāyetine[3] yetmez, salāhum oldur ki ibtidā-yı teveccühde kalb-i leşkere hamle kılam ola ki 'alem-i 'alāme-i 'asker-i muhālif-[4] lerün ser-nigūn itmege fursat bulam." Hazret-i İmām eyit-

S245[b] di:" Ey şāh-ı mülk-ı/melāhat ve şāh [5] bāz-ı evc-i sabāhat, sufūf-ı leşker-i a'dā bir mertebede hāyil degül ki ol müdde'āya fursat mutasavver ola." 'Avn eyitdi:" Ey server-i hamīde-hısāl ve seyyid-i sütūde-fi'āl, hamle-i 'ankāya[7] tabakāt-ı perde-i 'ankebūt hıcab olur mı ve hücūm-ı seyl-ābe sufūf-ı hār ü hāşāk[8] mümāna'at kılur mı?" Bu tedbīrle ol server-i ġāzī ve ol meydān-ı ġazā ser-efrāzı kalb-i[9] leşkerē hamle kıldukda İbnü'l-Ahcār ol pelīd-i ġaddār iki bin mübāriz -i hūn-hvārla şāh-zādeye[10] istikbāl idüp bünyād-ı harb itdi.

Kıt'a:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Tīşe-i Ferhād kasd-ı Bīsütūn eyler velī
[11] Tīşe ile Bīsütūn taşı tükenmekdür muhāl
Mün'adim olmak ne mümkin leşker-i mūr ü mekes
Dutalum kim ejdehā dem urdı Sīmürġ açdı bāl

Ü206[b] /Şāh-zāde ol harām-zādelerden[13] katl itdükce kalb-i leşkerden mu'āvenet gelüp şeh-zādeye teheccüm kılup kalb-i leşkere

duhūl müte`azzir[14] olup Hażret-i İmām'un şevk-ı dīdārı şeh

B291 -zādenün `inān-ı `azīmetin cānib-i hayme-gāha/mün`atif[15]

kılup devlet-i mülāzemet müyesser oldukda Hażret-i İmām ana

du`ālar kılup eyitdi:" Ey `Avn[16] cerāhatlerün çokdur, bir

zamān harem-serāya teveccüh kılup cerāhatlerün bağladup bir

S246a mikdār[17] istirāhat idüp/yine meydāna gel." `Avn eyitdi:" Ey

birāder-i büzürgvār görürem ki sākī-i Kevser bir cām [18] şer-

bet müheyyā kılupdur, bana işaret itmekdedur.Vehmüm andandur

T159b ki ben müteveccih-i rāhat oldukda[1] bu şerbet fevt olup taaṭ-

tuşum ziyāde ola ve cānumda Fırāt suyından ziyāde bu şerbe-

tün[2] tahassürı kala." Hażret-i İmām gördi ki men` olınmaz

eyitdi:" Ey `Avn rikābundaki merkeb cerāhat[3] lerden zebūn

olupdur, ol edhem ki Hażret-i `Aliyy-i Murtażā'dan sana `i-

nāyet kılınmışdı mübarekdür[4] sefer-i āhiret çün anı rikāb-ı

hümayūnuna çek." `Avn- `Alī ol merkebi müşerref idüp ma`re-

keye girdükde[5] Sālih bin Yesār ki Hażret-i Murtażā'nun ey-

yām-ı hilāfetinde müstahikk-ı ta`zīr olup emr-i şarī` mukte-

żāsınca[6] `Avn- `Alī seksen tazīyāne urmışdı ve ol kīne he-

mīşe hātırında idi. `Avn'a intikām[7] içün mukābil durdi ve

`Avn ana fursat virmeyüp bir darbla helāk idüp mübāriz iste-

dükde[8] leşker-i füccār piyāde vü süvār bī-hadd ü bī-şümār her

Ü207a cānibden tīr-bārān/idüp ol `ukāb-ı bülend-[9] pervāz sihām-ı

a`dādan bāl ü per peydā kılup kuvvet u kudret oldukça vīrāne

-i ġaflet-būmların[10] müteferrik idüp `akıbet tarīk-i ihvān

S246b ü ensāra sālik olup şerbet-i/şehādet içdi.Rahmetullahi `aleyh[11] Kıt`a:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Kim ki girdi Kerbelā meydānına fursat bulup

Nüzhet-i 'ukbaya tebdil itdi(12) dünyanın ğamın
Gayib oldı kim ki cüllab-ı şehadet buldı nüş
'Alem-i ğayb eyledi(13) devran şehadet 'alemin

Andan sonra 'Abdullah bin 'Aliyy-i Murtaža şehriyar-ı mesned-i rıžadan icazet-i(14) meydan alup 'arsa-i meydanı cilve-i semend-i saba-seyriyle fanus-ı hayal idüp esra'-ı harekatla yüz(15) seksen mübarizün rişte-i hayatın kat' itdükden sonra Hani bin Süveyb Hadrami darbıyle şerbet-i hayat-ı(16) ebedi nüş itdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

B292 Bargah-ı/kurbda tertib olup bezm-i sürur
Nevbet ile içdiler(17) cam-ı tarab ferzaneler
Pence-i devran şehadet riştesine virdi tab
Devr ile bir bir düzildi(18) rişteye dür-daneler

Andan sonra nevbet-i tecerru'-i şerbet-i şehadet 'Abbas bin 'Aliyy-i Murtaža'ya yetdi(1) ve ol Hažret 'alem-dar-ı sipah ve 'alame-i leşker-i zafer-penahdı. Çün gördi ki tengnay-ı hayat-ı(2) müste'ar-ı fani tertib-i sufuf-ı 'asker-ı erbab-ı vefaya müžayaka virüp leşker bir bir feža-yı 'alem-i(3) bakayı cilve-gah itmekdedür ve sultan-ı Kerbela'dan bir bir ruhsat alup mudik-i mihnetden(4) ol feža-yı ferah-fezaya gitmekdedür./ S247a 'Alem-i 'alame-i 'asker-i hümayunı dil-i zeminde muhkem idüp Hažret-i(5) Sultan-ı Kerbela'nun/ Ü207b rikab-ı hümayunın mülsem-i takbil-i edeb kılup bu tarikle 'arž-ı niyaz itdi(6) ki: " Ey lenger-i sefine-i sabr ü tahammül ve ey 'anka-yı Kaf-ı teslim ü tevekkül vakt oldı ki ben dahı(7) 'alem-efraz-ı 'alem-i 'ulvi olam ve 'alem-i ahı 'alame-i 'uluvv-iktidar idüp

'ālem-i ukbāya teveccüh kılam."(8) Hażret-i İmām giryān olup eyitdi:"Ey 'Abbās sen 'alāme-i 'asker-i İslām idün, hālā ki (9) leşker bādiye-i fenādan mülk-i bakāya 'azimet-i rıhlet kıldı, saña dahı ol diyāra 'alem çekmek münāsib (10) oldı, ammā saña nasīhatüm budur ki meydāna girdükde bu zālimlere tecdīd-i hüccet tarīkıyle nasīhat (11) viresin." 'Abbās 'Alī kabūl idüp müteveccih-i meydān olup envā'-ı lu'bla a'dāya mehābet (12) bırakup bu mażmūnla bir recez āgāz itdi ki, kıt'a:

(Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün)

Benem 'Abbās-ı ser-dār-ı muhālif-sūz ü (13) hasm-efgen
Mutī'-i Mustafā nakd-i Emīrü'l-Mü'minīn Haydar
Eger deryāya düşse tīġ-ı (14) āteş-bārumun 'aksi
Şu'ā'ından olur deryāda her bir katre bir ahker
Ve ger toprağa (15) pertev salsa şem'-i rāyet-i 'azmüm
Żıyāsından olur toprakda her bir zerre bir ahter

S247ᵇ (16) Izhār-ı ism ü resm itdükden sonra āvāz-ı/bülendle nidā kıldı ki:" Ey kavm-i bī-mürüvvet eger nasīhat (17) makbūl ise Hażret-i Hüseyn-i 'Alī'den size resūl-ı peyām-güzārem ve eger hılāf-ı tarīk-i mürüvvet (18) dutsanız mü'eddī-i kār-güzārem."
Ol mu'anidler eyitdiler:" Peygāmun nedür?" 'Abbās eyitdi:"Ey

T160ᵇ B293 bī-vefālar (1) Hażret-i/Sultān-ı Kerbelā ve nakd-ı Mustafā ve nūr-ı çeşm-i Murtażā ve ciger-gūşe-i Zehrā buyurur ki; (2) tamāmī-i vefā-dār ü hevā-hvāhlarumı katl itdünüz, vakt olmadı mı

Ü208ᵃ ki vākı' olan ahvālden (3) peşīmān olup bu/nīrān-ı ta'attuşdan ıżtırab iden 'avrat ü etfāle bir içim su viresiz (4) ki leb-i huşklerin ter kılalar ve amān viresiz ki anları alup cānib-i diyār-ı Rūm ya Hind (5) ve Çīn'e çıkup cezīre-i 'Arab

ve mülk-i Hicaz'ı size müsellem kılam ve şart idem sizünle ki rūz-ı kıyamet(6) muhaseme kılmayam. Bu kelimatdan leşker-i Yezid'e huruş ü ğulğule düşüp ba'zı müte'essif olup(7) ümera-yı leşkere kasd itmek tedarikinde iken Şimr-i Zülcevşen ve Şis -i Rebi'ī ve Hacerül-Ahcar fitneden(8) tevehhüm idüp leşkere temkin virmeyüp Hazret-i 'Abbas'a mukabil durup eyitdiler:" Ey 'Abbas(9) eger tamamī-i rūy-ı zemin seyl-abla dolsa ve anun

S248^a hıfzı bizüm/kabza-i iktidarumuzda olsa(10) Yezid'e bey'at itmeyince bir katre su Hüseyn'e ve etba'ına virilmek mümkin degül." 'Abbas ol tayifeden(11) nevmid olup müraca'at kılup 'arz -ı hal itdükde nagah etfal-i Ehl-i Beyt'den feryad-ı(12) العطش العطش sem'-i mübarekine irişüp bir iki meşk ü ~~mutahha~~ mathara alup bi- ihtiyar seyl-manend(13) müteveccih-i rūd-ı Fırat oldı ve dört bin na-merd ki muhafaza-i Fırat çün mukarrer olmışdı(14) 'Abbas'ı görüp süvar ü piyade müteveccih olup tir-baran itdiler ol şir-~~piçe~~ -i ibişe mahabet (15) endişe kılmayup ol güruha hamle kılup bir hamlede yetmiş na-merd derekat-ı cehenneme gönderüp(16) tetimmesin perakende kılup Fırat'a girdi amma tem-

Ü208^b kin virmeyüp /süvar ü piyade hücum idüp(17) tir-baran itdiler, ol neheng-i derya-yı şeca'at Fırat'dan çıkup yine ol derya -yı tuğyana(18) 'asa-yı Musa gibi çaklar salup girü Fırat'a mü-

T161^a raca'at kıldı. İstedi ki merkebin sir-ab idüp(1) kendü dahı bir

B294 mikdar su içe, yine Ehl-i Beyt'ün leb-teşne ve ciger-suhteleri/ yadına gelüp(2) reva görmedi ki anlardan mukaddem sir-ab ola. El-kıssa bir içim su içmeden elindeki meşk ü mutaharayı(3)

S248^b pür-ab idüp/çıkdukda ol bed-bahtlar etrafın alup tir-baran idüp esna-yı muharebede(4) Nevfel bin Ezrak-ı haram-zade-i

ğāfil tīğ-i bī-dırīğ urup ol mazlūmun sā'id-i yemīnin(5) beden-i mübārekinden cüdā kıldı. 'Abbās ol meşki elinden bırakmayup bāzū-yı yesāre salup(6) revān oldı, bir harām-zāde dahı fursat bulup bir harbe ile bāzū-yı yesārın dahı kat'(7) itdi. Rivāyetdür ki ol sānī-i Ca'fer-i Tayyār ve vāris-i Haydar-ı Kerrār ol meşki bırakmayup(8) mübārek dişleriyle ketfine bırakup ri-kabla a'dāyı etrāfından men' iderdi ve dirdi ki, Kıt'a:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(9) Sabrdan kat'-ı kef ü sā'id beni **men'** eylemez
Nahli kılmaz munharif noksān-ı berg ü şahsār
(10) Merd-i meydān-ı belāyam kat'-ı a'zādan ne bāk
Şehper-i himmetdedür pervāz-ı evc-i iktidār

Nāgāh(11) bir harām-zāde dahı zahm-ı nāvek-i dil-dūzla ol meşki delüp anda olan su mazlūmlar eşki gibi(12) ve şehīdler kanı

Ü209[a] mesābesinde hāk-ı Kerbelā'ya tökildi./'Abbās ol vakı'adan perīşān(13) olup āh-ı ciger-sūz sīne-i pür-āteşden çeküp eyitdi: "Yā Rab bu ne hāletdür ki bir katre su(14) Ehl-i Beyt'e nasīb olmaz." Hātifden nidā geldi ki: " Ey mazlūm husūl-ı derecāt-ı uhrevī āsān olmaz ve cefā çekmeden hīç sālik menzil-i maksūda dest-res bulmaz." Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

S249[a] /Fırak āteşi rūşen kılur çerāğ-ı visāl
Harāret-i 'ataş eyler ziyāde zevk-i zülāl

(17) El-kıssa 'Abbās 'Alī ol iki zahm-ı muhlikle merkebden dü-şüp na'ra urdı ki: (18) يا اخى ادرك اخاك " Hüseyn-i mazlūm ol āvāzı is-

T161[b] timā' idüp figān itdi (r) الآن انكسر ظهرى ki Ya'nī imdi bilüm sındı ve bir āh-ı ciger-sūz çekdi ki zemīn-i Kerbelā mütezelzil(2) oldı.

T161[a] 9 beni kat'

Kıt'a:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Gitdi ol serv-i semen ber ki dil-ārāmum idi

Rāhat-ı sīne ve kām-ı dil-i nā-kāmum idi [3]

Rivāyetdür ki Muhammed-i Enes Hażret-i İmām hıdmetinde idi, Hażret-i 'Abbās'un āvāzın[4] istimā' itdükde ve [ol] sadā istimā'-

T295 ından şāh-zāde Hüseyn'ün ıżtırābın/gördükde müteveccih-i[5] meydān olup gördi ki Hażret-i 'Abbās āgeşte-i hāk ü hūn olup cān virmiş[6] kendüsin anun üzerine bırakub şīven iderken leşker-i muhālif süvār ü piyāde tīr-bārān[7] idüp anı dahı şehīd itdiler. رحمة الله عليهم اجمعين Çün cemī'-i ansāb ü akrabā şehd-i şehādet nūş[8] idüp nevbet-i tecerru'-ı şerbet-i bakā Hüseyn'e ve

Ü209[b] evlādına/yetdi, hiddet-i āteş-i sitem ciger-i kāyināta[9] te'sīr itdi. Āsumān pençe-i hurşīdi dāmen-i devrāna urdı ki, vakt oldı bu devr-i[10] muhālifden peşīmān olasın, ve ecel-i

S249[b] Melekü'l-Mevt'e/āgāz-ı ta'arruż itdi ki, niçe bir Benī Āl-i Mustafā'dan şerm-sār kılasın? Kıt'a:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Tecāvüz kıldı hadden ey felek bī-dādun[12] insāf it

Yeter ta'zīm-i eşrār eyleyüp tahfīf-i eşrāf it

Rivāyetdür ki[13] Hüseyn ibn 'Alī'nün üç oğlı olup biri 'Aliyy-i Ekber idi ve biri 'Aliyy-i Evsat idi ki[14] Zeynel'ābidīn dirlerdi ve biri 'Aliyy-i Asğar idi ki 'Abdullāh dirler ve Hażret-i İmām anun ismiyle mükennādur, ol server-i mülk-i bakā ve mahrem-i serā-perde-i vefā evlādunun fevt ü mevtin görmemek[16] maslahatı içün kendüye silāh müretteb kıldı müteveccih-i meydān olmağa. 'Aliyy-i Ekber hurşīd-i ruhsārın[17] Hażret-i

İmam'un kef-i pay-ı 'arş-payesine sürüp tażarru' idüp ruhsat-ı meydan istedi(18) her niçe ki havatin-i harem-seray-ı nübüvvet feryad ü figanla men' itdiler fayide kılmadı. Hażret-i İmam(1) tażarru' ve ilhahından müte'essir olup kendü mübarek eliyle esbab-ı rezmin müretteb kılup Hażret-i(2) Âdem kemerin ki Şah-ı Velayet'den yadigar idi biline bağlayup ve Hażret-i 'Abbas'un merkebine(3) bindürüp himmet-i 'aliyesin bedraka-i rah-ı baka kılup meydana revan itdi. Kıt'a:

T162a

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Veh ki(4) ol gül-ruh sefer 'azmine aheng eyledi
Şehr ü sahrayı bana gönlüm gibi teng eyledi

S250a Ü210a (5)/ Rivayetdür ki/ ol zamanda şah-zade on sekiz yaşında olup sünbül-i gisu-yı(6) müşk-barı gülşen-i ruhsarına saye salmakda idi ve etraf-ı lale-zarı/ benefşe-i terden(7) müzeyyen olmakda idi ve bu meşhurdur ki hüsn-i suretle Resulullah'a andan eşbeh mader-i eyyamdan(8) mütevellid olmamışdı ve andan emlah dayire-i vücuda 'ademden gelmemişdi, hergah ki Ehl-i beyt'e arzu-yı(9) istima'-ı kelimat-ı Resul galib olurdı anun la'l-i şeker-barın güftare getürürlerdi(10) ve hergah ki didar-ı seyyid-i kayinata müştak olurlardı anun çihresinden dideye nur-ı sürur (11) yetürürlerdi. El-kıssa ol nihal-i gülşen-i sabahat ol zaman ki ruhsat alup serv-i hıramanın(12) 'alem-i 'arsa-i meydan itdi zevk-ı pa-bus-ı semend-i sebük-seyrinden zemzeme-i mübahat zemin ü zamana(13) yetdi. Kıt'a:

B296

(Mefâ'ulün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

'Ukab-ı berk-şitabı sabadan aldı karar
Sipihri eyledi hayran sür'at-ı(14) reftar

Zemine rahşı salup nakş-ı mih-i rize-i na'l
Sevabıt eyledi zahir kevakib-i[15] seyyar
Letafet-i harekatına aferinler idüp
Tabak tabak dür-ı encüm sipihr kıldı nisar

[16]Her taraf cevelanlar idüp lu'blar gösterdükden sonra be-
S250b yan-ı ism ü resm idüp na'ra urdı ki[17] benem şükufe-i/nihal
-i takva benem nakd-i Hüseyn bin 'Aliyy-i Murtaza, şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)
Benem ol şah ü şah-zade-i[18] dehr
Ki sıfatumda 'akl hayrandur
Hasr-ı evsaf-ı kadr ü menziletüm
T162b Haric-i ihtimal[1] ü imkandur
Nur-bahş-ı çerağ-ı icadum
Mah ü kevneyn ü Şah-ı Merdan'dur
Ü210b /Cedd-i paküm Muhammed-i Mürsel
[2]Asl-i zatum 'Aliyy-i 'İmran'dur

İbn-i Sa'd ki ol fürüğ-ı şa'şa'a-i cemali mutala'a kıldı ve
ol[3] letafet-i hüsn-i makale vakıf oldı ve şeh-zadenün kim ol-
duğın bildi, kendü kabahat-ı[4] ef'alinden eser-i infi'al bu-
lup ah-ı hasret çeküp a'yan-ı leşkere eyitdi:" Ey kavm bu ser-
ver ekber-i[5] evlad-i Hüseyn bin 'Ali'dür ki şekl ü şemayilde
şebih-i Hazret-i Nebi'dür." Bir zaman mütehayyir kalup kimes-
neye ruhsat virmedi ki meydana gire ve ana bir elem yetüre zi-
ra bildi ki meks itdükce ta'arruż-ı leşker[7] ihtiyac olmayup
ol nev-civanun helakine tiğ-ı ta'attuş yeter ve navek-i şu'a'
-ı afitab-ı suzan[8] ve sinan-ı zehre-şikaf-ı semum-ı ciger-
suz kifayet ider. Şeh-zade gördi ki direng itmekle[9] şemşar-i

B297 harāret tīz olup mūcib-i żaʿf-ı ḳavī ve bāʿis-i riḳḳat-i/aʿżā olur, bī-mahābā kendüsin[10] ḳalb-i sipāha urup bünyād-ı cidāl itdi ve hükm-ı zülāl-i şemşīr-i āb-dārın mümkin oldukça mecārī-i[11] ʿurūḳ-ı ebdān-ı aʿdāya yürütdi ammā ızhār-ı kemāl-i şecāʿat idüp şevkle ceng iderek[12] tāb-ı āfitābdan zırh

S251a /halkaları hiddet-i harāret bulup beden-i nāz-perverdine dağlar urdı[13] ve ihtimāl-i ālet-i harb ketf-i şerīfine elemler yetürdi. Şiʿr:

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Bār-ı tār-ı pīrehenden inciyen[14] cism-i laṭīf
Nice çeksün rezm meydānında bend-i āhenīn
Nāz-perverd-i naʿīm-i şefkat ü ihsān[15] olan
Nice olsun ḳābil-i bī-dād-ı ehl-i zulm ü kīn

Ü211a /El-ḳıssa külfet-i ālāt-ı rezm ʿilāve-i[16] endūh-ı taʿattuş olup şeh-zāde telātum-ı harbden kenāra çıkup vālid-i büzürgvārınun hıdmetine[17] müracaʿat idüp feryāda geldi ki يا ابتاه ذبحنى العطش واثقلنى الحديد yaʿni: Beni helāk[18] itdi susuzluk ve ağırlandurdı bār-ı āhen, ḥaḳḳā ki eger bir ḳatre suyla teskīn-i ha-

T163a rāret virseydüm[1] leşker-i muhālifi ğarḳa-i ṭūfān-ı fenā kılurdum." Hażret-i İmām gerd-ı meydān çihre-i pākinden pāk idüp[2] Hażret-i Resūl'un nigīn-i mübāreklerin teskīn-i harāret içün laʿl-i āb-dārına mülāzım itmegin bir mikdār[3] teskīn bulup yine meydāna müracaʿat kıldı. Bu nevbet İbn Saʿd, Ṭārıḳ bin Şīs'e emr itdi ki[4]: " Ey Ṭārıḳ sen meydāna girüp bu şeh-zāde defʿine ḳudret bulsan vilāyet-i Mūsul hükūmetin[5] sana inʿām iderem." Ṭārıḳ-ı melʿūn hükūmet-i Mūsul hevāsıyle meydāna girüp ʿAlī bin Hüseyn'e[6] nīze havāle kıldı, şeh-zāde ol bed-bahtun

S251b/nīzesin redd idüp sīne-i pür-kīnesine bir(7)nīze urdı ki nevk -i nīze sebze mānend şūre-zār-ı cism-i pelīdinden baş çıkarup helāk(8)oldı. Andan sonra 'Ömer Tarık gelüp şeh-zāde elinden şerbet-i fenā içdi. Andan sonra Mısra(9)bin Ġālib meydāna gelüp mukābil oldukda şeh-zāde şecā'at-ı Mustafavī ve calādet-i (10)Murtażavī ızhār idüp tīġ-i āb-dārla nīzesin kalem kılup fark-ı nā-mübārekine bir darb urdı ki(11)iki pāre olup merke-

Ü211b binün iki tarafından/meydāna düşdü, leşker-i muhālif ol darb

B298 -ı(12)desti görüp/berg-i hazān gibi lerzān olup muhārebesinden mütevehhim oldukda İbn Sa'd(13), Muhkem bin Tufeylī iki bin mübārizle ol āfitāb-ı āsumān-ı velāyeti araya alup şeh-zāde endīşe(14)kılmayup neş'e-i velāyet ser-mesti olup ol iki bin nā-merdi müteferrik idüp bir dahı(15)Hażret-i İmām hıdmetine teveccüh idüp eyitdi: ياابتاه العطش العطش Hażret-i İmām dīde-i nem-nāk(16)den seyl-i hūn-ābe revān idüp didi:" Ey ciger-gūşe sabr it ki senünçün şerbet-i Kevser(17)müheyyā olupdur." Şeh

S252a -zāde ol beşāretle meydāna müraca'at kıldukda/leşker-i a'dā hücūm idüp(18)yemīn ü yesārın alup ve nihāl-i cism-i latīfi gülbün-i gonca gibi pür-peykān olup ve siper-misāl a'żā-yı

T163b(1)şerīfine muhtelif zahmlar çaklar salup 'ākıbetü'l-emr İbn Temīr ta'nesiyle ve bir rivāyetde Men'a bin(2)Murre 'Abdī zahmıyla merkebden düşüp na'ra urdı ki يا ابتاه ادركنى Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ġark-ı girdāb-ı(3)firāk oldum terahhum kıl sabā
Şerh idüp hālim bana bi'llāh yetür dil-dārumı
Kıldı cellād-ı(4)ecel kasd-ı helākum Tanrı'çün
'Arż kıl dil-dāruma hāl-i dil -i efgārumı

Var iken cismümde cān maksūdum(5) oldur kim kılam
Şem`-i rūyından münevver dīde-i hūn-bārumı

Hażret-i İmām ol mazlūmun(6) intizārında iken na`rasın işidüp bī-ihtiyār meydāna girüp ol serv-i revānı hāk-ı mezelletden

Ü212a (7) götürüp hayme-gāha /yetürdi ve ruhsārın ruhsārına sürüp eyitdi:" Ey ferzend-i dil-bend ve ey(8) ārām-ı dil-~~bend~~ -i derd-mend bir tekellüm it." Şeh-zāde göz açup vālid-i büzürgvārın ve birāder-i ğam-güsārın(9) ve vālide-i bī-karārın üzerinde görüp eyitdi:" Ya ebtāh gördüm ki ebvāb-ı āsumān meftuh olup(10) şerbet-i selsebīlden cāmlar müretteb olupdur." Bu tekellüm esnāsında rūh-ı pür-fütūhı ravża-i(11) Rıdvān'a intikāl itdi: Kıt'a:

S252b **(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'âlü Fâ'ilün)**

Māh-ı cemālin ol gül-i bağ-ı risaletün
(12) Setr-i sehāb-ı merg nihān itdi ey dırīğ

B299 Şāh-ı gül-i hadīka-i/ikbāl-i rūzgār
(13) Pāmāl-i inkılāb-ı hazān itdi ey dırīğ

Ve bu dahı bir rivāyetdür ki şeh-zāde kalb-i sipāh-ı(14) a`dāya hamle kıldukda Hażret-i İmām'un nazarından ğāyib oldı, ol Hażret bī-ihtiyār(15) anun mütālebetine revān olup:" Yā `Alī, yā `Alī." diyüp her taraf gezüp feryād idarken nā-gāh bir(16) cānibden sadā-yı:" Yā ebtāh." istimā` idüp ol cānibe revān oldı ammā eserin görmedi(17) ve sebeb ol idi ki Men'e bin Murre-i harām-zade şeh-zādeye zahm urdukda bī-şu`ūr olup(18) merkeb bī-ihtiyār anı meydāndan çıkarup bir sahrāya bırakmışdı. Hażret-i İmām şeh-zade tefahhusında(1) iken gördi ki

T164a merkeb-i bī-rakib müteveccih-i hayme-gāh oldı, cāme-i sabr ü tahammül çāk idüp(2) merkebi dutmak istedi, merkeb firār

itdükde Hażret-i İmām'ı ol menzile iletdi ki[3] şeh-zāde düş-

Ü212[b] müş idi./Hażret-i İmām gördi ki şeh-zāde ālūde-i ḫāk ü ḫūn olup[4] henüz ḥayātından bir ramaḳ var, merkebinden piyāde olup ser-i mübārekin kinār-ı şerīfine alup[5] ruḫsārın ruḫsārına sürüp şeh-zāde gözin açduḳda Hażret-i Sulṭān-ı Kerbelā'nun

S252[a] ruḫsār-ı[6]/mübārekin görüp eyitdi:" Ey vālid-i büzürgvār ḥālā görürem ki Ḥażret-i Resūl iki elinde iki[7] cām dutupdur, birin baña virmek istedi, ben eyitdüm:" Ya ceddāh ikisin daḫı iltifāt[8] it ki ġāyetde teşneem". Buyurdı ki:" Ey `Alī bu cāmların biri saña mensūbdur[9] sen taṣarruf it, bu birine ṭama` ḳılma ki Hüseyn içün müheyyā olupdur, ḥālā gelüp nūş idecekdür."[10] Bu tekellümde iken cānını cānāne teslīm itdi. Ḥażret-i İmām anı merkebine bağlayup[11] ḫayme-gāha getürüp Ehl-i Beyt'e/muṣībet tāze ḳıldı. Ḳıṭ`a:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`ilü Fâ`ilün)

Derdā ki içdi bezm-i[12] belāda mey-i fenā

Cān ü cihāndan ālmadan ol nev-resīde kām

Gülzar-ı `ömri gördi[13] ḫazān görmeden bahār

Māh-ı cemāli itdi ġurūb olmadan tamām

Dırīġā ki[14] nihāl-i nev-res-i imāmet iẓhār-ı şükūfe ḳılup çemen-ārā-yı būstān-ı velāyet olmış iken[15] ṣarṣar-ı ḫazān-ı

B300 fenādan şikest/buldı ve hilāl-i āsmān-ı siyādet gūşe-i ebrū gösterüp[16] ehl-i iştiyāḳı neẓẓāresiyle mesrūr itmiş iken bedr-i tamām olmadan seḥāb-ı ecelde muḫtefī[17] oldı. Muḫadderāt-ı serā-perde-i `iṣmet bünyād-ı nevḥa ḳılup tecdīd-i mātem itdiler. Fi'l-vāḳı` bu[18] vāḳı`a-i dil-dūzun lehīb-i nīrān-ı ḥa-

Ü213[a]T164[b] rāretinden/bir ḫūnīn-ciger āgāhdur ki dil-i pāre pāresi[1] bir

T164[a]2 menzile başladı ki //15 ḫazān-ı belādan şikest

S253[b] ferzend-i/dil-bend dāġ-ı firākıyla yanmış ola ve bu ḥādise-i ġam-endūzun ḥarāret-i merāretinden(2) bir dil-sūhte vāḳıfdur ki naḫl-ı ḥayātung tāze iken sarṣar-ı hevā-yı muḫālifden bir şāḫsārı(3) sınmış ola. Ḥażret-i İmām bā-vücūd ḫırḳat-ı tamām ile ḫavātīn-i Ehl-i Beyt'e ol muṣībetde tesellī(4) virüp dirdi: " Ey Ehl-i Beyt-i risālet ve ey reyāḥīn-i gülzār-ı imāmet, belā-yı āsmān nüzūl(5) itdükde āsārı cemī'-i kāyināta şāmildür ve kāfir ü müslüman iḥāta-i 'umūm-ı miḥnete dāḫildür ammā(6) 'ayār-ı imtiyāz-ı mü'min ü kāfir belāda ṣabr ü ceza'dur, nite ki ni'metde fısk ü vera'dur , lācerem(7) mü'min belāya ṣabr ü şükr itmekle rütbe-i rif'at bulur ve kāfir ceza' ü ıżṭırāb kılmaġ ile maḳhūr(8) ü mezmūm olur ve taḥrīr-i dil-peżīr انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب bu mażmūna(9) eṣaḥḥ-ı delāyildür. Ḳıṭ'a:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

Ṣabr itmeyüp muṣībete her kim ḳılur ceza'
Şāyeste-i mevāhib-i 'afv(10) ü 'aṭā degül
Ma'lūm olur meṣāyib-i erbāb-ı küfrden
Kim ṣabrdur vesīle-i raḥmet belā degül

(11) Ey ḫavātīn-i serā-perde-i setr ü 'afāf, ṣabr idüng ve taḥammül pīşe ḳılun ki bu ṣabr ü taḥammülun netīcesi(12) āḫiretde ravża-i na'īm ve dünyāda ḳıyāmete dek iḥtirām ü ta'ẓīmdür. Zinhār zinhār benden ṣonra(13) çāk-ı girībān idüp mūy-ı ser perīşān itmeyesiz/ki mūcib-i şemātet-i a'dā olmaya ammā giryeden

S254[a]

(14) sizi men' itmezem zīrā āb-ı dīde-i maẓlūm ḥadīḳa-i raḥmet

Ü213[b] sīr-āb ider ve seyl-i eşk-i ġarīb-i(15) mehmūm ile/mir'āt-i 'amelden ġubār-ı küdūret gider." Pes aṣāġir-i evlādını ekābire emānet ṭarīḳıyle (16) teslīm idüp ve mecmū'ın Vācibü'l-Vücūd'a

tapşurup vedā' kılup meydān-ı meṣāfa müteveccih(17) oldukda mutahharāt-ı Ehl-i Beyt bir nevha kıldılar ve bir nev'le nālān oldılar ki sükkān-ı ṣevāmi'-i(18) melekūt ġulġule-i nev-

B301 halarından serāsīme olup/tesbīh ü tehlīllerin ferāmūş itdiler ve 'anādil(1) ü kumārī-i riyāż-ı bihişt zemzeme-i girye-lerinden mütehayyir kalup kendü sürūdların unutdılar.(2) Kıt'a:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Şāhid-i ifrāṭ-ı ġamdur keṣret-i feryād ü āh

Seyl-i āb-ı çeşm mıkdārı dil(3) āzārıncadur

İl ġazāsına ne nisbetdür ġazā-yı Ehl-i Beyt

Çün ġazāsı her kimün(4) maktūl mikdārıncadur

Ol hāle mukārin 'Aliyy-i Aṣġar ki tıfl-ı şīr-h^vāre idi ve harā-ret-i(5) rūzgār ġonca-i pistān-ı vālidesine hiddet-i peykān virüp ol tıflun çeşme-i ma'īşetin(6) mesdūd kılmışdı ve ol tıfl-ı ma'ṣūm ıżtırāb-ı cū' ü 'ataşdan varṭa-ı helāke karīb (7) olmışdı. Hażret-i İmām'a ahvālin 'arż itdükde Hażret-i İ-

S254b mām ol tıflı eline alup leşker-i(8) muhālife mukābil durup/eyitdi:" Ey ẓālimler dutalum ki ben günāhkāram bu tıfl-ı bī-günāha niçün(9) bir katre su virmezsiz?" Ol seng-pārelerden āb-ı revān çıkmak mümkin olmayup eyitdiler:"(10) Ey Hüseyn, 'Ubeydullāh Ziyād'un hükm-ı revānı su men'inde mü'ekkeddür teġayyür bulmaz ve bey'at itmeyince saña(11) ve evlāduña su

Ü214a içmek müyesser olmaz." Hażret-i İmām/nevmīd olup mürāca'at itmek ṣadedinde(12) iken Huzayma Kāhilī bir nāvek-i dil-dūze güşād virüp ittifākā ol ma'ṣūmun hulk-ı(13) mübārekine de-yüp güzār idüp Hażret-i İmām'un sā'id-i mübārekine sancıldı. Hażret-i İmām(14) ol okı çekdükde ol tıflun hulkūmından çeş-

me-i ḫūn revān olup pāk[15] iderek vālidesine getürüp eyitdi:
" Ey bī-çāre ferzendūn şerbet-i şehādetle sīr-āb[16] oldı."
Rivāyetdür ki 'Aliyy-i Aṣġar'la yetmiş iki nefer tamām oldı ve
Ḥażret-i İmām Zeynel'ābidīn [17] ġayrı ki bīmārdı ṣaḥrā-yı vü-
cūdda Ḥażret-i Hüseyn'e hem-rāh kalmadı. Şeh-zāde kendüsin[18]
tenhā gördükde āh-ı ciger-sūz çeküp bu mażmūnla bir recez ā-
ġāz itdi ki, şi'r:

(Mef'ūlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

T165b [1] Derdā ki dār-ı dehrde bir yār kalmadı
Bir yār-ı ġam-güsār ü vefā-dār kalmadı
[2] Dām-ı belā vefādan ehl-i vefā buldılar necāt
Bir benden özge zār ü giriftār kalmadı

S255a [3] /Rivāyetdür ki Ḥażret-i İmām Zeynel'ābidīn vālid-i büzürgvā-
rın tenhā görüp rikkat-ı tamāmla[4] ḫvāb-gāhdan daşra çıkup
B302 cism-i/ża'īf ve kef-i lerzānla kendüye esbāb-ı rezm müretteb
[5] kılup 'azīmet-i meydān itmekde iken Ḥażret-i Hüseyn eyitdi:
"Ey nūr-ı dīde hālā sana ruḫsat-ı[6] şehādet yokdur zīrā silsile
-i siyādet sana merbūtdur ve baḳā-i nesl-i Muṣṭafavī senün[7] vücū-
Ü214b dūna meşrūtdur." İmām Zeynel'ābidīn eyitdi:" Ey maḫdūm/ḥāşā
ki ben şerbet-i şehādetden[8] bī-naṣīb ve devlet-i dīdār-ı şe-
rīfünden maḥrūm kalam!" Ḥażret-i Hüseyn eyitdi:" Ey ciger-gū-
şe[9] bezm-i belāda cām-ı şehādet nūş itmege henüz sana nevbet
yetmemişdür ve sāḳī-i ecel seni[10] henüz yād itmemişdür, 'an-
ḳarīb sen daḫı bu şerbetden içüp bize vāṣıl olursın ve[11] murā-
dunca bu ḫvān-ı muṣībetden naṣīb alursın." Pes Ḥażret-i Zeynel-
'ābidīn'i ḥużūrına alup[12] cedd ü ābādan mevdū' olan emānetleri
ol Ḥażret'e tapşurdı, Kelāmullāh-ı Mecīd ve muṣḥaf-ı[13] Fāṭıma

ve cifr-i ebyaż ve cifr-i cāmi` ve ilm-i kıyāmet ve bāki `ulūm ki e'immeden ġayra mümkin degül, aña[14] teslīm idüp ve anı Vācibü'l-Vücūd'a tapşurup, beyt:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`ilü Fâ`ilün)

Seyr eyledi zülāl-i ṣafā bāġa[15] bāġdan

S255[b] / Nūr itdi intikāl çerāġa çerāġdan

Teslīm-i emānet itdükden soñra żiyāfet-ḫāne-i[16] bihişt `azīmetin mukarrer bilüp:" Dōstlar, dōstlar velīmesine gitdükde müzeyyen olmak resmdür." diyü[17] bir daḫı ḥarem-serāya girüp ġubār-ı meydāndan meḥāsin ü giysū pāk idüp ve teodīd-i libās[18] ṭarīkıyle dıḳ-ı Mısrī'den bir girān-māye ḫil'at giyüp ve `imāme-i Resūlullāh'uñ `akdin tāzeleyüp[1] ve seyyīdü'ş-şüheda Ḥamza'nuñ siperin ketfine bırakup ve `Aliyy-i Murtażā'nuñ Zülfikār'uñ ḥamāyil[2] kılup ve Resūlullāh'uñ Zülcenāḥ nām Burāḳ- reftārın rikāb-ı hümāyūna çeküp mübārek[3] eline bir rümḥ-ı ejdehā-mānend alup ziynet-i tamāmla Ehl-i Beyt'e

T166[a]

Ü215[a] vedā` idüp/ كفى بالله شهيدا kelimesin yād kılup `arsa-ı meydāna yüz dutdı ve yetdükde nīze-i cān-sitānın[5] dil-i ḫāke üstüvār kılup ve nīzesine tekye kılup bir recez āġāz itdi ki ba`żi ebyātı[6] budur ki, şi`r:

(بحر رمل)

(7) خيرة الله من الخق ابى ثم امى وانا ابن الخيرتين

B303 فضة قد خلقت من ذهب وانا الفضة ابن الذهبين

فاطم الزهراء امى وابى (8) وارث الرسل امام الثقلين

من لهجد كجدى فى الورى   اوكشيحى وانا ابن العلمين

ذهب فى ذهب فى ذهب   ولجين فى لجين فى الجين

Ya`nī, şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ol benem kim cedd-i pākümdür çerāğ-ı enbiyā

Āfitāb-ı evc-i himmet serv-i[11] bāğ-ı iṣtifā

Ol benem kim ma`den-i dürr-i vücūdumdur `Alī

Şāh-ı erbāb-ı ḥaḳīḳat şem`-i cem`-i[12] evliyā

Ol benem kim şem`-i nūr-ı ḫilḳatümdür Fāṭıma

Gevher-i kān-ı şeref şem`-i şebistān-ı ḥayā

[13] Ben nihāl-i gülşen-i `adl ü rıyāż-ı `iṣmetem

Ey fesād ehli nedür bunca bana cevr ü cefā

[14] Tökdünüz bir bir atup seng-i sitem evrāḳum

Ḳoydunuz tenhā beni ğurbetde bī-berg[15] ü nevā

Ḥāliyā ḳaṭ`üm temennāsında kılmışsız ğulüvv

Ḳansı meẕhebde benüm ḳaṭ`-ı ḥayātumdur revā

[16] Bu maḳāleden ṣonra ol ğurūh-ı muḫālifi muḫāṭab kılup nidā kıl-dı ki: " Ey ḳavm-i sitem-kār[17] ve ey ṭāyife-i ğaddār, iḥtirāz idün ol ḳahhār ḳahrından ki fırḳa-i Āl-i Fir`avn'ı ğarḳa-i seyl-āb-ı[18] nīl ve aṣḥāb-ı Fīl'i mağlūb-ı hücūm-ı ṭayr-ı Ebā-Ü215b T166b bīl itdi / ve tevehhüm kılun ol Cebbār ğażabından ki[1] `uṣāt-ı ḳavm-ı Lūṭ'un şehrin ser-nigūn idüp ğulāt-ı Āl-i Nūḥ'un mül-kine seyl-āb-ı siyāset[2] yürütdi.

Ey ẓālimler eger ḥākim-i dīvān-ı ḳażā[3] `adline ve Ḥażret-i Resūl şerī`atine i`tiḳādunuz var ise yād idün `avāḳıb-ı[4],

umūrı ve bu ẓālimlerden istiğfār kılun ve bana amān virün ki

S256[b] bu eṭfāl ü ʿıyāli pāyimāl-ı (5) ğurbet olmadan/ yā Ḥabeşe cānibi-ne yā Rūm ṭarafına alup gideyüm ve bu cezīre-i ʿArab ve ʿarż-ı (6) Bābil ve mülk-i Ḥicāz'i size teslīm ideyüm ve eger muḥārebeden tecāvüz mümkin olmazsa bārī bir (7) bir meydāna gelün." Leşker-i Kūfe ve Şām ol kelimāt-ı maḥabbet-āmīzi istimāʿ itdükde daşlardan (8) çeşmeler revān olur gibi bī-ihtiyār dīde-i vekāhat-pīşelerinden eşk-i nedāmet revān (9) olup bir mikdār peşīmān olmağa müteveccih iken Baḥterī bin Rabīʿa ve Şīs bin Rebīʿī ve Şimr (10) Zülcevşen ve baʿżı rü'esā-yı ʿasker ki dil-i

B304 /saḥtlarından ʿadāvet-i ḫānedān-ı velāyet mütekemmin idi (11) gördiler ki Hüseyn'ün kelimātı te'sīr idüp teğayyür-ı ʿakāyid-i ʿasker mümkindür. Fi'l-ḥāl Hüseyn'e mukābil (12) durup eyitdiler:" Ey Hüseyn bizüm muḥārebemüz Yezīd hükmiyle olup senün zülāl-i necātun anun (13) çeşme-i beyʿatindedür, yā kabūl-ı beyʿat itmek gerek yā siyāsete yetmek gerek." Bu ḥāle mukārin (14) tīr-endāzlara emr olındı ki Hüseyn'e mühlet virmen, tīr-bārān itdiler bir ğāyetde ki hevā per-i (15) ʿukābdan mem-

Ü216[a] lū olup / kesret-i peykān-ı hücūm ü ʿām-ı sihām şuʿāʿ-i āfitābdan ol māh-ı evc-i (16) rifʿate bir siper-i āhenīn oldı ve ol gülzār-ı ʿismetün eṭrāfın ğalebe-i nāvek hārdātan-ı cefa

S257[a] (17) kıldı ammā ḥırz-ı ḥimāyet-i Rabbānī ḥıṣn-ı ḥıfẓ /olup ol pādişāha żarar yetmedi. Ḥażret-i İmām (18) ol ḥāli görüp kalb-i sipāha ḥamle kılmak tedārükinde iken nāgāh bir ğubār-ı

T167[a] vehm-nāk peydā olup (1) ʿālemi tīre kıldı ve ol ḥālet bir şaḫṣ-ı mehīb ve ṣūret-i ʿacīb ẓāhir oldı ki (2) başı merkebe benzeyüp ayakları aslan ayaklarına benzerdi, Ḥażret-i Sulṭān-ı

Kerbelā'nun[3] mülāzemetine müşerref olup eyitdi:" السلام عليك
وعلى جدك وعلى ابيك Ḥażret-i İmām[4] cevāb-ı selām alup eyitdi:"Ey
nīk-baḫt sen kimsen ki bu tenhālıġda ġārīb-nüvāzlıḳ[5] i-
dersen?" Didi:" Yā İbn-i Resūlallāh ben bu diyārda sākin
olan perīlerün serdārıyam[6] ve bana Za'fer dirler ve Ḥaż-
ret-i 'Alī bin Ebī Ṭālib ol zamānda ki çāh-ı Ẑeynel'ālemin'-
de[7] ḍarb-ı Ẕülfiḳārla dīvleri müslümān itdi, benüm babamı
bu diyārın perīlerine serdār[8] ḳıldı ve ḥālā ben vāris-i
mülkem, ruḫsat vir ki bu sitem-kārlarun itdükleri 'amelle-
rün[9] netīcesin göstereyüm." Ḥażret-i İmām eyitdi:" Ey Za'-
fer ḥüsn-ı i'tiḳāduna memnūn oldum[10] ammā siz ecsām-ı ṭā-
īfesiz maḥsūs olmayup insānla muḥārebe itmek mutażammın-ı
ẓulmdur revā[11] görmezem." Za'fer eyitdi:" Yā Ḥüseyn sūret-i
S257b insāna girüp ceng idelüm/nite ki Bedr-i Ḥuneyn[12] ma'reke-
Ü216b sinde melāyike Ḥażret-i Resūl'e mu'āvin/oldılar."Ḥażret-i
İmām eyitdi:" Ey Za'fer, Ḥażret-i[13] Resūl'e Bedr ve Ḥuneyn
B305 ma'rekesinde/va'de-i şehādet yetmemişdi, be-her ḥāl necāt
içün mu'āvenet[14] lāzım olmaġın Ḥażret-i Ḥaḳ melāyikeye
ḥükm itdi, ḥālā ben 'ilmü'l-menāyada görmişem ki bugün[15]
ma'būdumla mülāḳāt iderem ve dār-ı fenādan mülk-i baḳāya
giderem, bu bir sa'atçün dōstlarumı[16] zaḥmete salmaḳ ne
münāsibdür." Za'fer ruḫṣat-ı muḥārebe bulmayup vedā' idüp
mürāca'at[17] itdükde ol ġubār sākin olup ol ẓulmet açılup
Ḥażret-i İmām müteveccih-i ḥarb olup[18] mübāriz ṭaleb itdük-
de Temīm bin Ḳaḥṭube ki ümerā-yı Şām'dan olup mubāriz-i
T167b ma'rūfdı, muḳābil[1] durup eyitdi:" Ey Ḥüseyn nefes-i vāḥid-
le bir leşkere muḳābil durmışsın ki zamān-ı[2] sābıḳda ekse-

rinün ābā ve ecdādun Nehrevān'da ve Sıffīn muhārebesinde a-
tan katl idüp(3) henüz hātırlarında ol kīne mütemekkin iken hā-
lā dahı ekserinün ihvān(4) ü evlādın helāk idüp tecdīd-i 'adā-
vet vākı' olmışdur ve zamān zamān ziyād(5) olmakdadur bunun gi-
bi leşkerle mukābele itmek ğalatdur. Salāh oldur ki tarīk-i
bey'at(6) meslūk idüp taleb-i necāt idesen ." Hazret-i İmām e-
S258a yitdi:" Ey Şāmī ben sizünle(7) /ibtidā-yı harb itmedüm siz ba'is
-i fesād olup evlād ü ansābumı katl itdünüz, hālā(8) kesret-i
a'dādan bana tevehhüm virüp bey'atümi almak istersin., ey
bed-baht egerçi 'ālem-i sūretde(9) sizün leşkerünüz çokdur '
Ü217a 'ālem-i/ma'nīde benüm sipāhuma nihāyet yokdur. Ben ol sul-
tān-ı bülend-i(10) bār-gāham ki sürādık-ı cāh ü celālüm sath-ı
'arşdan ıtnāb-ı tevfīk ve evtād-ı te'yīdle istihkām(11) bulup
sāye-i'umūm-ı 'ātifet cemī'-i kāyināta bırakmışdur ve tamāmī-i
ma'şer-i melāyık-ı 'ulviyye ve süfliyye(12) ve 'ukūl ü nüfūs-ı
beşeriyye ve dīv ü perī ve vahş ü tayr taht-ı livā-yı imāmetüm-
de i'ānetüme me'mūr(13) olup mutī'leri mizbān-ı merhametüm mütemet i-
ni'met-i bihişt idüp temerridleri iktizā-yı muhālefetüm(14) āteş-i cehīme yakmışdur.
inşa'-Allāh bu sūret size 'ākıbet ma'lūm olur ve perde-i ğaf-
let(15) ref' olup herkim sūret-i a'mālin mulāhaza kılur قد خسر الذين
B306 كذّبوا بلقاء الله حتى اذا جاءتهم الساعة بغتة قالوا يا حسرتنا على ما فرطنا Ey harām-zāde benüm
cedd-i refī'-mikdārumdur ol ki(17) leşker-i muhālif hücūm itdük-
çe melāyik sūret-i insāna girüp hidmetin ihtiyār itdi ve be-
S258b nüm vālid-i(18) büzürgvārumdur ol ki rāyet-i kadrin / mehce-i يحب
T168a الله و رسوله gerdūn-sāy idüp darb-ı(1) destinden bāb-ı Hayber'e
şikest yetdi." Bu neşātla bir na'ra urdı ki cemī'-i leşker hey-
betinden titredi(2) belki 'arz-ı Kerbelā'ya zelzele düşdi. Hem

---

T166b 3 ekserinün ihvān ü evlādın ihvān ü evlādın helāk

ol haletde tig-ı sa'ika-kirdarın çeküp Temim bin Kahtabe'yi (3)bir darbla helak idüp dahı mübariz istedükde cemi-i leşker ol salabet-i na'ra ve ol darb-ı destden(4)ters-nak olup müteğayyir ü mütefekkir kalmış iken Zeyd Ebtahi-i bed-baht ki 'alem-i şeca'atde be-gayet sahib-i(5)gururdı ve 'Arab'da

Ü217[b] kemal-i mübarezetle meşhur, şeh-zadeye mukabil durup/bi-mahaba tig havale kıldı,(6)Hazret-i İmam anı dahı bir darbla iki pare kılup teşnelikden be-gayet muztarib olup su(7)içmek kasdına aheng-i rud-ı Fırat itdi. Şimr-i la'in ol hali görüp feryada geldi ki:" Ey(8)leşker-i Şam ü Kufe zinhar zinhar Hüseyn'e temkin virmen ki bir katre su içe ki eger kendü(9)sir-ab olup merkebi su içe bin bu leşker gibi ana cevab virmez ve cemi' itdügümüz sa'ylar(10)zayi' olmak mukarrerdür." Ol haram-zade tahrisle leşker galebe kılup Hazret-i İmam'la Fırat arasına(11)hayil oldılar ve Hazret-i İmam merkeb-i bad-

S259[a] reftarına cilve virüp ve tig-ı/ateş-barın çeküp(12)mukateleye ve mücadeleye meşgul oldı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Eyle kim pulad ile daşdan olur ateş(13)'ıyan
Akdururdı tigı bagrından 'adunun hun-ı nab
Hun-ı a'dadan revan eylerdi(14)her yan seyller
Seyller üzre 'ıyan eylerdi başlardan habab
Cevher-i tigından mazmun(15)mevc-i Tufan-ı fena
Saye-i remhinde muzmer şerh-i ahval-ı 'azab
Cilve-i rahşında ruşen(16)sür'at-i nur-ı basar
Sür'at-ı seyrinde zahir hamle-i sultan-ı h^v^ab
Rahşı kuh-ı bad-cünbüş(17)tigı berk-ı ab-gun

B307 - Rahşına/gerdūn fedā tīğına kurbān āfitāb

Ol şeh-süvār-ı 'arsa-ı[18] meydān-ı şehādet ve ol şāh-bāz-ı sayd-gāh-ı sa'ādet rahş-ı himmet germ-cevelān idüp ve tīğ-ı

T168b şecā'at[1] ğark-ı hūn-āb-ı ehl-i şekāvet kılup ol zālimlerün üç saffın çāk idüp kendüsin[2] Fırāt'a yetürdi neheng-vār āb-ı Fırāt'a girüp eline su alup içmek istedükde bir kimesne nidā[3] yetürdi ki:" Ey Hüseyn ne su içmek mecālidür leşker-i bed-hvāh ğāret-i harem-serāya müteveccih oldılar."[4] Kemāl-i ğayret 'inān-ı ihtiyārın elinden alup bir katre su içmeden sermend-i seyl-reftārın cānib-i[5] hayme-gāha sedd-i siper idüp yetdükde gördi ki ol āvāz men'-i āb içün bir hīle imiş am-

Ü218a mā[6] muvāfık-ı irāde-i takdīr vākı' olmış, zīrā ol gün/şerbet

S259b -i şehādet/içmek mukarrer idi. Rivāyetdür ki Fırāt kenārından hayme-gāha yetince kırk mübāriz bırakmışdı ve nakl-ı sahīhdür ki[8] Hazret-i İmām hayme-gāha yetdükde mükerrerā havātīn-i harem-serāy-ı 'ismeti hāzır idüp vasiyyet tāze[9] kıldı ki: " Ey esmār-ı nihāl-i fütüvvet ve ey eşcār-ı reyāhīn-i tahāret musībet içün müheyyā olun[10] ammā zinhār cāmeyi çāk idüp mūy-ı gīysū perīşān itmen ve kendünüzi mümkin oldukça[11] nā-mahrem-den nihān dutun." Hazret-i Zeynel'ābidīn'i bir dahı bağrına basup yüzin yüzine[12] sürüp vedā' itdi. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Gel ey hem-dem ki cismümle vedā' itmekdedür cānum
[13] Töker kanlar anup firkat belāsın çeşm-i giryānum
Benüm müşkil degül hālüm ki kurb-ı Hak kılup hāsıl
[14] Ğam-ı dünyā elinden kurtılur hālā girībānum
Senünçün ağlaram kim idecekdür hālüni muztar

(15)Hem a`da zulm ü cevri hem benüm enduh-ı hicranum Ey nur-ı dide tarik-i musaberetden(16)inhiraf itme ki şime-i enbiya ve şive-i evliyadur yakin ki bu ibtila bize nasib olmasaydı bizden(7)sonra zahir olan müslümanlara her bela nazil oldukda anı mucib-i gazab-ı ilahi tasavvur idüp(18)me'yus olmak mukarrer idi, zihi sa`adet ki bela bizüm mülazemetümüzde

T169[a] memduh-ı ehl-i hakikatdür(1)ve vuku`-ı musibet mucib-i teselli-i etkıya-yı ümmet, şi`r:

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün)

Belaya sabr idelüm cevre şükürler(2)kılalum

S260[a]B308 /Ki bu reviş/taleb ehlinedür tarik-ı vusul

Cemi`-i halka bela ihtiramı vacibdür

(3)Kim oldı akreb-i huddam-ı Ehl-i Beyt-ı Resul

Ü218[b]/Ey ciger-güşe Medine'ye yetdükde niteki ben senün(4)selamunı sükkan-ı ehl-i bihişte iletürem sen dahı benüm selamumı anda olan ehibba ve eviddaya `arz(5)idesin." Bu haletde Şehr-banu ol şehr-yarun damenin dutup eyitdi:" Ey server-i `ali-mikdar (6) ve ey seyyid-i büzürgvar ben nesl-i Yezdicirdem şehr-yarem havadis-i eyyamdan senün hısn-ı himayetün penah(7)itmişdüm, hala vehmüm andandur ki zaman-ı gaybetünde bu zalimler sayir havatin-i Ehl-i Beyt'e evlad-ı(8)Resul olmagla hürmet idüp bana ihanet yetüreler, beni kime teslim idersün?" Hazret-i Hüseyn(9) eyitdi:" Ey Şehr-banu bu vasıtadan dagdaga çekme ki sen dahil-i ehl-i beytsin ve bu hısar-ı `iffetde(10)sana na-mahrem ta`arruzı yetmez." Kıt`a:

(Mefâ`ilün Mefâ`ilün Mefâ`ilün Mefâ`ilün)

Per-i Cibril'dür divar-ı devlet-hane-i `ismet

Amun[11] sükkānına āsib yetmez şerr-i şeyṭāndan
Ḥarīm-i ḳurb-ı Ehl-i Beyt benzer zevraḳ-ı Nūḥ'a
[12] Olan ol zevraḳ içre iḥtirāz eyler mi Ṭūfān'dan

Ve bir rivāyet daḫı oldur ki Ḥażret-i[13] İmām Şehrbānū'ya vasiyyet ḳıldı ki:" Benden sonra merkebüm ḫayme-gāha gelür, ol merkebe kendüni muḥkem idüp[14] 'inān-ı irādetün rāyiż-i ḳażāya tapşur, ol merkeb seni bādiye-i hevlden çıḳarur." Ve

S260b Şehrbānū ol[15] vasiyyetle 'amel idüp ol/merkeble leşker-gāhdan çıḳdı, 'āḳıbetü'l-emri Allāh bilür. Ammā eṣaḥḥ-ı[16] rivāyāt oldur ki Ehl-i Beyt'le Şām'a gitdi. El-ḳıṣṣa Ḥażret-i Sulṭān-ı Kerbelā vasiyyeti tamām[17] oldukda müteveccih-i meydān olup bu mażmūnla bir recez āġāz itdi. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü219a /Geldi ol dem[18] kim dil-i ġam-nāḳumı şād eyleyem
Murġ-ı rūḥı dām-gāh-ı tenden āzād eyleyem

T169b Geldi ol dem kim bu miḥnet-ḫāneyi[1] vīrān idüp
Ḳuds mülkine binā-yı 'işret ābād eyleyem
Geldi ol dem kim ḳılam dergāha 'arż-ı ḥālümi
[2] Çeşm-i nem-nāk ü dil-i ġam-nākla dād eyleyem

Ol pādişāh-ı ḳudsī-sipāh ve sulṭān-ı 'arş-bār-gāh[3] zevḳ-i taḳarrub-ı dergāhullāh ile انا ابن رسول الله وانا ابن علي ولي الله diyüp bir na'ra urdı ki ol ṣadādan cemī'-i[4] eczā-yı terkīb-i kāyināt müteḥallil/olup felek-i devvār hareketden mütevaḳḳıf ve

B309 arż-ı sākin mütezelzil oldı. İbn-i Sa'd şeh-zāde ol ṣalābetle görüp leşkeri bir bir muḥārebe ḳılmaḳdan men' idüp feryād [6] itdi ki:" Ey bī-ḫaberler, şecā'at-ı Muṣṭafā ve ṣalābet-i Murtażā ve heybet-i Ḥasan-ı Mücteba bugün bu şaḫṣda[7] munha-

sır olupdur. Hakkā ki eger cemī'-i kāyināt bir sūrete müteşahhıs olup ana mukābil dursa bir hamlesine vefā[8] kılmaz ve hālā zahm-ı tīğ-ı 'ataş ve cerāhat-ı mufārakat-ı ahbāb ana kārger olupdur, cemī'-i leşker ittifākla hamle kılup tereddüdin ziyāde kılun." Ol mel'ūnun emriyle cemī'-i leşker itti-

S261[a] fākla müteveccih olup şeh-zādeyi[10] araya aldılar ve ol/şīr-i bīşe-i şecā'at şu'ā'-ı tīğ-ı berk-āsāyla dīde-i idrāk-ı bed -hvāhı[11] hīre kılup her cānibe teveccüh kıldukca gerd-i na'l -i bād-pāy-ı bādiye peymasından rūzgār-ı a'dā tīre olurdı.[12] Rivāyetdür ki bir dahı ol leşkeri pāy-māl-ı rahş-ı himmet kılup semend-i bād-reftārın Fırat'a yetürdi[13] ve dā'iye kıldı

Ü219[b] ki bir katra/su içüp teskīn-i harāret vire, 'ataş-ı mutahharāt ü etfāl yādına[14] gelüp terk-i müddeā kıldı . Ve bir rivāyet dahı oldur ki bir katre su içmek tedārükinde iken Husayr bin[15] Temīm bir ok atup ol ok zahmıyla leb ü dendān-ı mübārekin mecrūh idüp su içmek müyesser olmadı.[16] El-kıssa leşker-i a'dā hücūm idüp geldükce ğuluvv-ı muhālif ziyāde olup ve va'de-i şehādet[17] mukārebet kılup zahmlarından çeşme çeşme kanlar gitmekle şeh-zādeye ża'f ğālib oldı.[18] Rivāyetdür ki ol Hażret'ün yetmiş iki zahmı olup semend-i sebük-seyri

T170[a] dahı kesret-i zahm[1] ve ifrāt-ı 'ataşdan süst olup āsār-ı tezelzül zāhir oldı. İbn- Sa'd şeh-zādenün ża'f-ı[2] hālin mülāhaza kılup katline ikdām itdükde Hażret ol bed-bahta kahrla bakup eyitdi:" Ey zālim[3] bu emr-i kabīha sen mi ikdām idersin?" Ol bed-baht infi'āl kılup girü döndükde Şimr-i bed

B310,S261[b] baht[4] piyādelere/buyurdı ki:" Etrāf ü cevānibin/dutup tīr-bārān itdiler." Yine şeh-zāde bir hamle[5] kılup anlarun saf-

fın sındırup bir mevzi`de karār dutdı. Rivāyetdür ki ol bed-bahtlardan[6] ba`ẓı mübāşir-i katl-i Hüseyn olup ba`ẓı müteveccih-i nehb-i Ehl-i Beyt oldılar, Ḥażret-i İmām ol ḥāletden[7] vākıf olup eyitdi:" Ey Āl-i Ebū Sufyān dutalum ki sizde īmān eseri yokdur, bāri ka`ide-i[8] nāmūs-i cāhiliyyeti ki lāzıme-i cibilliyetünüzdür terk itmek ne münāsibdür ki kasd

Ü220[a] -ı `avrāt idersiz[9]/eger maksūdunuz benüm katlüm ise ol müdde`ā benden müyesserdür." Şimr-i mel`un eyitdi:" Ey Hüseyn bu[10] iltimāsun kabūl iderüz." Pes leşkeri ta`arruż-ı Ehl-i Beyt'-den men` idüp mübāşir-i katl-ı[11] Hüseyn oldı . Rivāyetdür ki ol kemāl-i ża`fla tīğ-ı āb-dārından iḥtirāz idüp katline kimesne[12] ikdām idebilmezdi, `akıbet ırākdan tīr-bārān itdiler. Ḥażret-i İmām gördi ki cevelān[13] itmege kudret yok nā-çar merkebden inüp piyāde oldı ki merkebine tīr-bārāndan żarār yetmeye[14] zīrā yādigār-ı Mustafā ve Murtażā olup mükerrem ve muhterem idi. Ol bed-bahtlar Ḥażret-i İmām'ı[15] piyāde görüp dilīr olup katline müteveccih oldılar, Esnā-yı ma'rekede bir la'in ol āfitāb-ı[16] evc-i sa`ādetün cebīn-i mübā-

S262[a] rekine bir ok urup mecrūh itdi.Ḥażret-i/İmām ol nāvek-i[17] hūn-feşānı çeküp cebīn-i mübārekinden mehāsin-i şerīfine kanlar revān olup hiżāb oldukda[18] mübārek eliyle ruhsārına sürüp mübāhāt iderdi ki:" İnşa'-Allāh bu rengle ceddüm hıdmeti-

T170[b] ne[1] müşerref oluram bu hāletde kıbleye müteveccih olup ve bār-gāh-ı kurb-ı ma`būda yüz dutup[2] muntazır-ı şehādet oldı.Şi`r:

(Mef`ûlü Fâ`ilâtü Mefâ`îlü Fâ`ilün)

Şem`-ı hayāta subh-ı ecel virdi ıżtırāb

Mülk-i vücūda seyl-i `adem saldı inkılāb

Gülzār-ı `ömre kıldı eser sarsar-ı hazān

Dest-ı zamāna rişte-i[4] ümmīde virdi tāb

Rivāyetdür ki ol serv-i riyāż-ı şerī`at sarsar-ı hücūm-ı a`-

B311 dā ve seyl-i sihām-ı[5] eşkiyāyla merkebden düşüp bī-hod ol-

Ü220b dukda münāfıklar bir bir, iki iki kasd-ı katl idüp/mukābili-

ne[6] geldükde ruhsār-ı mübārekin görüp şerm idüp te'hīr ider-

lerdi. Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Dökmek evlād-ı[7] Resūl'ün kanını āsān degül

Ol sebebden kim bu kan her kana benzer kan degül

[8] `Ākıbetü'l-emr Şimr-i la`īn gördi ki leşker ol Hażret'ün

katlinde te'hīr iderler, feryāda geldi ki:" Ey bī-hamiyetler

bu ne te'hīrdür?" Der`a bin Şerīk-i bī-devlet gelüp ol Haż-

ret'ün sā`id-i mübārekin[10] mecrūh itdi ve Sinān bin Enes

ketf-i mübārekine bir ok urup ol iki zahmdan şāh-zāde-i[11] `ā-

S262b lem/ihtiyārsız düşüp hāk-ı Kerbelā'ya tezelzül bırakdı ve ol

vākı`adan sükkān-ı tahte's-[12] serādan Süreyyā'ya ġulġule

çıkdı devrān-ı felek serasime olup dirdi ki:" Āyā bu ne emr

-i kabīhdür[13] ve dāyire-i zamān ıżtırāba düşüp te'essüf çe-

kerdi ki:" Āyā bu ne zulm-ı sarīhdür?" El-kıssa Havlī bin[14]

Yezīd Ashābi ve anun ferzendi Şibl bin Yezīd ittifākla pi-

yāde olup ol ser-efrāzun ser-i[15] mübārekin beden-i şerīfin-

den cüdā kılmak kasdına müteveccih oldılar, ikdām itdükde me-

hābet müstevlī[16] olup müyesser olmadı. İsmā`īl Buhārī'den

nakldür ki şāh-zāde düşdügi sa`ātde İbn Sa`d[17] emriyle bir

mübāriz anun katline ikdām itdükde Hażret-i İmām eyitdi:" Ey

fakīr benüm kātilüm sen degülsin, bu[18] emr-i kabīhe ikdām itme

hayfdür ki āteş-i dūzaha giriftār olasın." Ol mübāriz giryān

T171a olup(1) eyitdi:" Yā İbn-i Resūlallāh bu hāletde sen henüz bize

Ü221a rahm idersin, ehl-i hak olduğuna/şekküm(2) kalmadı."Ol mübāriz

bī-muhābā elindeki tīğı mürāca'at kılup İbn . Sa'd'a havāle

kıldı, mülāzimler(3) her tarafdan māni' olup ana zahmlar urup

ol yegāne-i zamān beden-i mecrūhla Hażret-i İmām(4) hużūrına

gelüp eyitdi:" Yā Hüseyn senün içün beni şehīd iderler." Haż-

ret-i İmām eyitdi:" Mücāhidler(5) 'ameli żāyi' olmaz." El-kıs-

S263a sa her tarafdan/tīğlar çeküp Yezīd'ün in'ām ü iltifātı ümmī-

dine ol emr-i(6) kabīhe ikdām iderlerdi. Ammā kimesneye bu şe-

B312 kāvet müyesser olmayup iki kimesneye/münhasır oldı,(7) biri Si-

nān bin Enes ve biri Şimr Zilcevşen, Sinān-i bed-baht istedi

ki ol emre mübāşeret kıla(8) Şimr-i bī-devlet sebkat idüp ol

Hażret'ün sīne-i bī-kīnesine kadem basdı.Hażret-i(9) İmām göz

açup didi:" Ey bed-baht sana kim dirler?"Didi:" Ben Şimr Zil-

cevşen'em." Hażret-i İmām (10) eyitdi:" Dāmen-i zırh çihre-i

nā-pākünden götür seni göreyüm." Ol bed-baht dāmen-i zırh ref'

idüp(11) çihre-i nā-pākini gösterdükde Hażret-i İmām gördi ki

dişleri hınzīr dişleri gibi dehān-ı(12) pelīdinden daşra çık-

mış. Didi صدق رسول الله bu bir nişānedür." Zīrā vākı'asın-

da(13) Hażret-i Resūl kātilinden haber virüp va'de-i katlin

mukarrer itmişdi, didi:" Ey Şimr benüm(14) katlüm sana mukar-

rer olupdur 'amelünde taksīr itme ammā ey Şimr bu vakt ne

vaktdür ve bu gün(15) ne gündür ve bu ay ne aydur?" Şimr eyit-

di:" Muharrem ayıdur ve Cum'a günidür ve namāz vaktidür." Haż-

ret-i(16) İmām eyitdi:" Ey zālim bunun gibi şehr-i harām ve

Ü221b rūz-ı cem'iyyet ve vakt-i namāz ki/hutebā-yı İslām(17) ru'us

-i menābirde ceddüm evsāfın beyān iderler ve 'ubbād-ı havās ü 'avām müteveccih-i dergāh-ı ma'būd(18) olup eviddā-yı 'iba-

S263b det kılurlar, sen nişe bu emr-i kabīha/ikdām idersin bārī ey

T171b Şimr gögsüm(1) üzerinden durup bir mikdār mühlet vir ki ben dahı leb-i teşne ile namāza meşgūl olayum ve (2) çün namāzda iken şehīd olmak bana mīrāsdur, ben dahı ol sa'ādeti bulayum."

Şimr-i bed-baht(3) ol Hazret'ün sīnesinden durup ve ol Hazret'de ol mikdār kudret var idi(4) ki oturup kıbleye müteveccih olup namāza iştigāl itdi. Ol vakt bir vakt idi(5) ki sultān-ı serā-perde-i tārum-ı çārum sihām-ı şu'ā'ın hār ü hāşāka urup pāre pāre kılup(6) ve şemşīr-i şa'şa'asın kūhsāre çalmakdan sındurup zevāle müteveccih olmışdı ve huteba-yı ümmet(7) minbere çıkup ان الله يأمر بالعدل والاحسان و ايتاء ذى القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى يعظكم لعلكم تذكرون mev'izasın(8) zālimlere ilkā kılup ve mü'ezzin

B313 minārelerden ان الله و ملائكته يصلون على النبى /zemzeme(9) sin cihāna salmışdı. Fi'l-vākı' egerçi ol vakt 'ālem-i sūretde ehl-i dalāletün kevkeb-i(10) ikbālleri derece-i rif'atde İbn Sa'd ve sāyir ümerā-yı leşker-i Yezīd birbirine tehniye-i zafer virüp (11) ümmīd-i iltifāt ü in'āmla neşāt-ı tamām bulup ve Yezīd ve 'Ubeydullāh Ziyād mesned-i hükūmetlerinde(12) mecālis-i tarab

S264a tertīb idüp nāz ü nūşla meşgūl-ı/'ayş ü tarab olmışlardı ve

Ü222a Ehl-i Beyt-i īmānun(13) nevāyib ü ahzānı kemāle/yetüp Hüseyn ve sāyir şühedā ālūde-i hāk ü hūn deşt-i Kerbelā'da merkeb(14)-leri pāy-māl olup mutahharāt-ı harem-sarāy-ı nübüvvet rikkat-i kalble küştelerin pāre pāre beraberlerinde(15) görüp ve başları üzere mücerred tīğlar müşāhede kılup ıztırāb-ı tamāmla tezelzül bulmışlardı(16) ammā 'ālem-i ma'nīde ol bed-baht-

larun münşī -i kaẓā nasiyye-i aḥvāllerine rakam-ı خسرالدنيا والاخرة çeküp(17) istirdād-ı ni`metlerine felek pençe-i taṣarruf müheyyā kılup ve ta`ẕīb-i rūḥlarına Mālik-i dūzaḫ selāsil(18) ü aġlāl müretteb idüp eser-i ẓulm ü sitemleri serāy-ı

T172[a] `ākıbetlerün vīrān itmişdi ve Ḥażret-i(1) Ḥüseyn'e ve etbā`ına ervāḥ-ı enbiyā istiḳbāl idüp melāyike-i muḳarribe niṡār çün eṭbāk-ı cevāhir-i(2) taḥiyyāt müheyyā kılup dīvān-ı ḳażādan miṡāl-ı ḥükūmet-i dünyā ve `āhiret virülüp ve muṭahharāt-ı (3) Ehl-i Beyt'e ḥüccet-i temlīk-ı ḥūr ve ḳuṣūr-ı cennet in`ām olınup şem`-i rıżālarına müjde-i iḥtirām-ı dünyevī(4) ve uḫrevī yetmişdür. Ḳıṭ`a:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Bir dükāndur bu bisāṭ-ı dehr kim `ummāline
Ecr miḳdār-ı `ameldür müzd(5) miḳdār-ı hüner
Ḫāk-dān-ı dehr bir mezra`dur ve a`māl-ı zer`
Ḫayr olur maḥṣūr ḫayr ehline şer(6) ehline şer

S264[b] El-ḳıṣṣa Ḥażret-i İmām namāza meşġūl olup / secdede iken Şımr-i bed-baḫt baş(7) kaldurmaġa mühlet virmeyüp şerbet-i şehādet içürdi انالله وانااليه راجعون (8) bu ḥāletde ġulġule ṣavāmi`-i melekūta düşüp ve ḫaṭāyir-i ceberūt velvele-i melā'-i à`ladan ṭulup(9) çün pādişāh-ı mesned-i imāmet `ālem-i ṣūretden

Ü222[b] B314 `ālem-i / ma`nāya intiḳāl / itdi. Ehl-i `ālem-i ṣūret(10) ol dāġ-ı firāḳa ṣabr itmeyüp ittifāḳla ıżṭırāb idüp micmere-i gerdūn-ı gerdān ḳuṣūr-ı zer-(11) nigār-ı eflāke āteş urup melāyik per ü bālin āteş-i firāḳa yıḳdı ve şu`bede-bāz-ı ṣūret-(12) ḫāne-i ṭabī`at silsile-i rābıṭa-i ṭabāyi`ı ḳaṭ` ḳılup ecẓā-yı mürekkebāta ihtizāz bıraḳdı. Feżā-yı(13) deryā bu mu-

sībetde māhīlere çeşme-i zehr-i helāhil oldı ve 'arṣa-i ṣaḥrā-yı bu miḥnet vuḥūş ü[14] ṭuyūra tengnāy-ı temūr-ı pür-āteş kıldı. Naḳldür Etem-i Kūfī'den ki muḳārin-i ḳatl-i Ḥüseyn hevāya[15] bir ġubār-ı tārī olup ol ġāyetde ki 'ālem tīre vü tār oldı ki 'alāme-i ḳıyāmetdür[16] diyü ḫalḳ-i 'ālem istiġfāra başladılar, ol ġubār mürtefi' oldukda Ḥażret-i Ḥüseyn'ün merkebi[17] kākülin ḳanla rengīn idüp müteveccih-i ḫayme-gāh olup muṭahharāt-ı Ehl-i Beyt ol merkebi kākül-i pür-[18] ḫūnla şeh-zādeden cüdā gördükde fiġānlar idüp merkebi muḫāṭab ḳılup nevḥa

T172[b] ile eyitdiler:[1] Ḳıṭ'a:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey semend-i bād-pā bi'llāh ḳanı ol şeh-süvār

S265[a] / Nişe ol ser-dārdan ḳılduñ cüdālık[2] iḫtiyār

Neyledün ol dür-i şeh-vārı ki tapşurduk saña

Ḳande saldun nişe gelmez[3] ötdi ḥadden intiẓār

Pāy-būsından anuñ maḥrūm olup sen ey rikāb

Saḫt-dil[4] sin kim gözün olmaz dem-ā-dem eşk-bār

Dest-būsından anuñ düşmişsin ayru ey licām

[5] N'ola toprağa düşüp olduñsa ḫ^v^ar ü ḫāk-sār

Anlar sürūdla nevḥa ḳıldukça Zülcenāḥ[6] dīdelerinden eşk-i revan aḳıdurdı. Rivāyetdür ki ol merkeb-i vefā-dār ol Ḥażret'den[7] sonra reh-i bādiye dutup min-ba'd/andan kimesne nişān bulmadı

Ü223[a] ve anuñ rukūbı kimesneye müyesser olmadı.[8] Rivāyetdür ki ḳatlden soñra Şemr-i mel'ūn münāfıḳlarla müteveccih-i ḥarem-serā olup bünyād-i ġāret itdiler[9] muṭahharāta dest-i ta'arruż yetmedi ammā Şemr-i bed-baḫt Ḥażret-i İmām Zeynel'ābidīn'e yetüp ḳaṣd itdi[10] ki ḳatl ide. Ḥamīd ibn Müslim ṭarīḳ-i

men'le eyitdi:" Ey bed-baht bu nev-reside esir-i dam-ı maraž-dur[11] bi-günah katline ikdam itmek mürüvvet midür? Ve bir

B315 rivayet dahı/oldur ki 'Ömer Sa'd men' itdi, be-her[12] hal çün mukteža-yı hikmet baka-yı şeh-zade idi ol vartadan necat buldı, Hažret-i İmam'un[13] matemine iştigal idüp bu mažmunla sürüda başladı. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Ya Rab ne fitnedür ki cihan[14] kıldı aşkar

Ya Rab ne zulmdur ki 'ıyan itdi rüzgar

Ya Rab kaža bu emrde çekmez mi[15] infi'al

S265[b] /Ya Rab felek bu fi'lden olmaz mı şerm-sar

Ab ü heva-yı gülşen-i mihnet-feža-yı dehr

[16]Çün olmadı Hüseyn'e safa-bahş ü saz-kar

Aram dutmayup yire geçsün hemişe ab

[17]Mehd-i feragat üzre heva dutmasun karar

Çün hak-dan-ı dehrde aram bulmadı

Sultan-ı[18] din Hüseyn-i 'Ali şah-ı kam-kar

Bad-ı fenaya gitse revadur bu hak-dan

T173[a] Ayine-i vücuda 'ademden[1] salup gubar

Ey dil hükumetine cihanun ne i'timad

Ey dide haşmetine zamanun ne i'tibar

[2]Olsaydı rüzgar-ı nihadında bir sebat

'Ahdin kılurdı Al-i Resul ile üstüvar

[3]Devran cibilletinde ger olsaydı bir vefa

Al-i Resul hıdmetin eylerdi ihtiyar

Ü223[b] /Ol[4] vaktden ki hasm rıžasıyla tiğ ü tir

Şah-ı şehidün eyledi a'žasını fikar

Açmış[5] dehān te'essüf içün tīr-i tünd-rū

Çekmiş zebān tahassür içün tīğ-ı āb-dār

Yā Rāb tīğ çıkmaya[6] habs-ı niyāmdan

Yā Rāb ki kande olsa ola tīr hāk-sār

HĀTİME.

Muhadderāt-ı(7) Ehl-i Beyt'ün Şām'a Gitdügin Beyān İder.

Hikmet-i bāliğa-ı Rabbānī binā-yı mükevvenāt ve kudret-i kāmile(8) musavvir-i eşkāl-i mevcūdāt beyle iktiżā kılmış ki bünye-i vücūd-ı beşer mazhar-ı cemī'-i sıfāt olup(9) gāh etvār-ı sütūdeleri a'māl-i zemīmelerine gālib düşüp rif'at-i iktidārları

S266a melāyikeden(10) a'lā ola ve gāh ef'āl-i kabīhaları/ahlāk-ı hamīdelerine fāyık olup rütbe-i i'tibārların(11) İblīs'den ednā kıla ve ba'żı erbāb-ı hakāyık ki 'ālem-i kevn ü fesāda insān-ı kebīr dimiş, bu ma'nāya(12) mutażammındur ki sūret-i 'ālem hemīşe mütenevvi' ve mütelevvindür. Gāh mesned-i hılāfetde hulefā-yı(13) 'adālet-şi'ār ve selātīn-i/re'fet-disār

B316 istiklāl bulup erbāb-ı küfr ü tuğyān makhūr olur(14) ve gāh serīr-i eyāletde mülūk-ı cefā-pīşe ve hükkām-ı sitem-endīşe mütemekkin olup ashāb-ı 'akl ü īmānı(15) mağbūn ü mahzūl kılur. Ol cümledendür Yezīd'ün eyyām-ı istiklāl-ı hükūmeti ki cemī'-i ef'āl-ı(16) zemīmeye cāmi' olup cihānı dārü'l-fesād itmişdi ve Hüseyn-i mazlūmun zamān-ı istīlā-yı mihneti ki (17) tamāmī-i ahlāk-ı kerīmeye mazhar vākı' olup 'ālem-i sūretde musībet ü melāli kemāle yetmişdi. Bilmek(18) gerek ki

Ü224a devr-i Ādem'den hātim-i enbiyāya dek cemī'-i a'sār ü/emsār-

T173b da tamāmī-i efrād-ı insāna vākı' olan(1) asnāf-ı beliyyātı cem' itseler Kerbelā musībetinün binden birine beraber olmaz

---

T173b1 musībetinün bininden birine

ve i'tikād itmek gerek[2] ki sāyir beliyyātūn 'aynı vākı'a-i Kerbelā'nun tasavvurınca hakīkat ehline eser kılmaz. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Gökden[3] indükde belā bulmazdı menzil konmağa
Olmasaydı 'arsa-i 'ālemde hāk-ı Kerbelā
Kerbelā'dan[4] ğayr yokdur bir mübārek buk'a kim
Ola anun ekser-i eczā-yı terkībi belā

S266b /Fi'l-vākı' Kerbelā[5] bir buk'a-i şerīfdār ki cānib-i Hak'dan anda rütbe-i ihtirām-i hānedān-ı risālet ve ta'zīm-i dūdmān-ı [6] nübüvvet kemāle yetmiş ve hakīkat-ı zulm-ı eşkıyā ve sabr-ı evliyāda olan esrār-i hikmet zuhūra yetmiş[7]. Zihī bed-bahtlar ki anun gibi buk'a-i şerīfde māh-ı Muharrem ki mükad-dem-i şuhūr-ı medār-ı 'ālemdür ve rūz-ı[8] Cum'a ki sāyir eyyām-dan ihtirāmla mukaddemdür ve vakt-i zuhūr ki zamān-ı imāmet āsār-ı Resūl-ı mükerremdür[9] hürmet-i Resūlullāh'ı ri'āyet kılmayup evlādına sitem revā gördiler ve Hazret-i Vācibü'l-Vücūd'un[10] sabrın kendülerine nusret tasavvur idüp vācibü't-ta'zim'olan cemā'ate ihānet yetürdiler çün[11] bu māh-ı mübā-rekde Ehl-i Beyt-i risālet nihāyet-i melālet bulmışlar ve gā-yet-i ıztırābla müteferrik[12] ü perīşān olmışlar. Lācerem terk-i sürūr kılup tarīka-i mātem ri'āyet idenlere şeref-i intisāb-ı[13] Ehl-i Beyt-i risālet mukarrerdür ve melāletleri-ne şerīk olanlara sevāblarla şirket müyesserdür. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ü224b B317 [14] /Muharremdür gönül feryāda /gel āh eyle efgān kıl
'Azā dut başa topraklar savur çāk-ı[15] girībān kıl
Kılup kat'-ı nazar māh-ı Muharrem 'ayş ü 'işretden

Dem-ā-dem çeşmüni mazlūmlar(16) yādıyla giryān kıl

Urup gerdūna berk-i āh-ı āteş-bārdan āteş

Bināsın yak anı devr-i(17) muhālifden peşmān kıl

S267[a] 'Uyūnü'r-Rıżā'da mezkūrdur ki 'Amr Leys/hākim-i Horasān iken ümerā-yı(18) leşkerinden bin müsellah mübārize mālik olan ki-

T174[a] mesneye bir zerrīn gürz in'ām iderdi, birgün(1) a'yān-ı devlet ve erkān-ı haşmeti 'arż-ı leşker gördükde yüz igirmi sāhib-livā-yı zerrīn-gürz(2) kaleme geldi, sūret-i hāl 'Amr Leys'e 'arż olındukda merkebinden düşüp hāk-i mezellete(3) yüz sürüp zār zār ağladı erkān-ı devlet ol hālete ta'accüb idüp eyitdiler:" Ey melik-i kām-kār(4) ve şehr-yār-ı 'ālī-mıkdār el-minnetü li'llah mülkün ma'mūr leşkerün mesrūr düşmanun makhūr şād ü hurrem(5) olmak münāsib iken bu perīşanlığa sebeb nedür?" 'Amr Leys eyitdi:" Ey azīzler ben bu leşkeri(6) isti'dād-ı tamāmla müheyyā gördükde yāduma vākı'a-i Kerbelā geldi, te'essüfüm ve tahayyürüm budur ki niçün(7) bu leşkerle ol gün Hüseyn-i mazlūma mu'āvenet kılmağa muvāfık olmadum ve Yezīd'ün leşkerin(8) müteferrik idüp iktisāb-ı sa'ādet kılmadum." Rivāyetdür ki 'Amr Leys dünyādan intikāl itdükde(9) vākı'ada gördiler başında tāc-ı murassa' egninde hıl'at-ı girān-māye merkeb-i bād-reftār mülāzemetinde(10) ğılmān-ı māh-ruhsār eyitdiler: " Ey emīr bu sa'ādet ne 'ibādet ecridür?" 'Amr Leys eyitdi:

Ü225[a] Bu/kerāmetler ol niyyet mukābelesinde vākı' oldı ki hengām-ı

S267[b] 'arż-ı leşker mu'āvenet-i şühedā hususında(12) hātıruma/yetürdüm. Bu tenbīhden ma'lūm oldı ki ārzū-yı mu'āvenet şühedā mesābe-i ğazādur (13) belki ğazādan esveb ü asvāb anlar içün irtikāb-ı ğazādur. Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Egerçi haşmet ü evlād ü(14) mülk ü māl kamu

'Azīz olur kamuya zevk-i rūh ġālibdur
Çü cān mukaddem olur(15) cümleden yakīndür bu
Ki terk-i cān elemi a'zam-ı meṣāyibdür

B318 Muhakkak oldı bu tertīb olan(16) mukaddemeden ki/rütbe-i şühedā eşref-i merātibdür, nakldür ki rūz-ı cezā zümre-i şühedāya cemī'-i(17) asnāf-ı mevāhib ve cümle-i envā'-ı metālib kerāmet olındukdan sonra cānib-i Hak'dan nidā gele ki:"Ey(18) tarīk-i mahabbetde nakd-i cān nisār kılanlar ve ey bezm-i belāda

T174b helāhil-i mahabbetümi şehd-i şifā bilenler(1) dahı murādunuz var ise beyān idün hāsıl olsun ve dahı maksūdunuz ne ise 'ıyān(2) idün icābet bulsun." Fırka-i şühedā bu cevāba mülhem olalar ki:" Yā Rab sa'ādet-i şehādet netīcesin(3) görüp irādetümüz ziyāde olmağın murādumuz dünyāya mürāca'at kılup tekrārla sa'ādet-i şehādet(4) bulmakdur ve eger müyesser olsa bu ikbālün idrākine müdāvim olmakdur. Şi'r:

(Mefâ'īlün Mefâ'īlün Mefâ'īlün Mefâ'īlün)
Şehīd-i hancer-i(5) bī-dāda rūz-ı Haşr feyż-i Hak
'Ayān itdükde sarf-ı nakd-i cān ecrinün āsārın
Kemāl-i zevk(6) bundan ġayr koymaz anda hasret kim

S268a /Dönüp dünyāya hāsıl eyleye ol zevk tekrārın

(7) Kitāb-ı Rebī'ü'l-Ebrār'da Bahterī mestūr itmiş bir 'a-

Ü225b zīzden nakl idüp ki:" Bir/gün Hażret-i(8) Resūlullāh benüm menzilümde mübārek ellerin yuyup ve mażmaża idüp isti'māl olınan suyı(9) bir mevżı'a tökdi, sabāh oldukda ol mevżi'de bir dıraht-ı bār-ver peydā olup bir hūşe(10) mīve getürdi. Bir müddet halk ana şecere-i mübāreke lakab koyup mīvesinden mütemetti' olurlardı.(11) Bir gün gördük mīvesi dökilüp bergleri

pejmürde olmış, ta'accüb itdük ki āyā ne āfet vāḳı'(12) oldı ola, nāgāh haber-i vefāt-ı Resūl istimā' olındı. Andan sonra dahı mīve(13) virürdi ammā nihāyet-i ḳılletde bir gün gördük ki cemī'-i mīvesi tökilüp yirine tiken bitmiş, nāgāh(14) Hażret-i Murtażā vefātından haber virdiler. Andan sonra dahı evrāḳın isti'māl idüp(15) bīmārlar şifā bulurlardı, bir gün gördük tāmāmī-i ġuṣūn ü evrāḳı ḫuşk olup hemān sāḳ-ı dıraht(16) kalmış nāgāh haber-i vefāt-ı İmām Ḥasan şiyā' buldı, bir gün gördük ol sāḳ-ı dıraht-

B319 dan dahı(17) eser/kalmayup ḫākla yeksān olmış nāgāh vāḳı'a-i Kerbelā'dan haber yetürdiler. Şi'r:

(Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün)

S268b /Her ġāfilün ki(18) çeşmi bu mātemde ter degül

Mutlaḳ nihāl-i 'ömri anun bār-ver degül

T175a Her dīde kim degül bu muṣībetde(1) eşk-bār

Maḳbūl-i ṭab'-i merdüm-i ṣāḥib-naẓar degül

Rivāyetdür ki Hażret-i Hüseyn şehīd oldukda(2) fi'l-ḥāl bir kebūter-i kāfūr-fām havādan inüp per ü bālin ol maẓlūmun kanıyla gül-gūn idüp(3) pervāze gelüp hem ol sa'ātde Medīne 'azmin kı-

Ü226a lup ravża-i Resūlullāh'un etrāfında(4) cevelān idüp/ḳaṭre ḳaṭre kan per ü bālinden ol merḳad-i mübāreke akıdurdı ve Ehl-i Beyt ol(5) ḥāleti müşāhede kılup hayrān kalmışlardı ki:" Āyā bu ne 'alāmetdür? Nāgāh haber-i vāḳı'a-i Kerbelā(6) yetüp ma'lūm oldı ki ol kebūterin per ü bāli nāme-i aḥvāl-ı Kerbelā imiş Ravża-i Resūlullāh'a(7). Kenzü'l-Ġarāyib'de mesṭūrdur ki bir Yehūdī'nün bir cemīle kızı olup ba'żı belālara mübtelā(8) idi, ol cümleden biri ol ki a'mā idi ve Yahūdī ḫāric-i şehrde anunçün bir būstān(9) müretteb idüp menzil-i mu'ayyen itmişdi. Bir

gün ol Yahūdī ġāyib olup ol żaʿīfe tenhā(10) kaldukda Hü-
seyn-i mazlūmun kanıyla rengīn olan kebūter ol būstāna güẕār
idüp(11) bir şāḫ-sār üzere konup fiġān iderdi. Ol żaʿīfe anun
ṣadāsına müteveccih olup(12) ol şāḫ-sāra yetdükde başın kal-
S269a durup yukaru/teveccüh kıldukda kebūter per ü bālinden bir
katre(13) kan dīde-i nā-bīnāsına damup bīnā oldı, göz açup ol
kebūteri gördükde per(14) ü bālinden akduġı kandan sāyir aʿżā-
sına daḫı sürüp sıḥḥat-i tamām buldı. Ṣaḥīḥü'l-mizāc(15) ve
bīnā seyr iderken Yahūdī şehrden gelüp būstāna girdükde ol
bīmārını sıḥḥat üzere(16) görüp taʿaccüb idüp sebeb su'āl
itdükde ol żaʿīfe ṣūret-i ḥālin beyān itdi. Yahūdī(17) müteʿac-
cib olup ol şāḫ-sāra müteveccih oldukda ol kebūteri görüp ne-
Ü226b B320 şātla eyitdi: "ايها الطير ما حقيقة/حالك وما فى بالك" Ḥikmet-i İlāhī'den Ya-
T175b hūdā'ya sebeb-i İslām olmak maṣlaḥatı(1) içün ol ḥayvān . nā-
tık olup güftāra geldi ki: " Ey Yahūdī bugün baʿżı kebūterler
ile(2) āşiyānemüzden pervāz idüp seyr iderken güẕārumuz Ker-
belā'ya düşdi, Hüseyn-i mazlūmı gördük(3) ālūde-i ḫāk ü ḫūn
şehīd olmış, per ü bālümüzi anun kanına sürüp her birümüz bir
cānibe teveccüh(4) kılup ḥālā ben bu bukʿaya düşüp nevhaya
meşġūl iken senün ferzendün ḥāżır olup(5) teveccüh itdükde em-
rāżına şifā viren per ü bālümden akan kandur ve bugün vuḥūş
ü ṭuyūr mātam-i(6) evlād dutup perīşāndur." Yahūdī bu ḥāle
S269b /muttaliʿ oldukda hidāyet-i İslām bulup(7) saʿādet-i īmāna yet-
di ve sebeb su'āl idenlere şerḥ ü bastla beyān-ı ḥāl idüp
çokları(8) daḫı müslüman itdi. Şiʿr:

(Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün)

Maḥrem-i Bār-gāh-ı ʿİzzet'den

Ne 'aceb ger keramet itse(9) zuhur
Kurb-ı der-gah-ı Hak bulanlardan
Mu'cizat ü keramet olmaz dur

Ravi-i ahbar-ı(10) ciger-suz-ı Kerbela'dan ve nakıl-i) gam-enduz-ı şühedadan sıhhate yetmiş, rivayet ve şöhret itmiş, hikayet(11) budur ki:" Şemr Zülcevşen-i mel'un ol emr-i kabiha mübaşeret itdükden sonra Ehl-i Beyt'ün garet-i(12) emval ü esbabına itale-i eyadi-i tasarruf kılup müte'arrız oldı, istedi ki Hazret-i İmam Zeyn(13) el'abidin'i katl ide. Bir rivayetde Hamid bin Müslim men'iyle ve bir rivayet 'Ömer Sa'd

Ü227a nehyiyle memnu'(14) olup emval ü emti'aların / garet kıldı. Ebu Hanife tarihinde meşturdur ki 'Ömer Sa'd emr-i muharebe(15) itmam buldukdan sonra Hazret-i İmam'un ser-i sahib-sa'adetin Havli bir Yezid Esbhi'ye teslim idüp(16) 'Ubeydullah Ziyad'a irsal itdi ve kendü bir gün dahı Kerbela'da kalup leşkerün maktüllerin(17) cem' itdürüp üzerlerine namaz idüp defn itdürdi ve şühedanun başların alup bedenlerine(18) iltifat itmeyüp

S270a / sahrada 'uryan bırakdı ve ol başları leşkerine teslim itdi ki

T176a her cema'at(1) mikdarınca 'Ubeydullah Ziyad'dan in'am ü ihsa-

B321 na müstahik ola, igirmi iki 'aded Yehuda'ya ve on(2) / dört 'aded Beni Temim'e ve yedi 'aded Beni Esed'e ve biş 'aded Erdeşir'e ve on iki 'aded Beni Sakife(3) virüp hükm itdi ki:" Her tayife kendü safına ol başlarla ziynet virüp Kufe şehrine gireler(4) ve havatin-i harem-seray-ı risalet içün münasib hevdecler müretteb kılup ve bu ki dirler 'uryan nakalar (5) üzre alup gitmişler , galat-ı mahzdur zira Ehl-i Beyt-i risalete. ol ihanet hiç vechle mümkin(6) olmaz. Ve nakl-i sahih-

dür ki vākı`a-i Kerbelā'da Ehl-i Beyt cemī`-i mekkāriden masūn ü mahrūs olup(7) hısn ü himāyet `ismet ü `iffetde kalup mestūr ve mahcūb müteveccih-i Şām oldılar. Muhadderāt-ı (8) serā-perde-i risālete bī-şekk kefālet-i kerem-i gird-kār hısn-ı hasīndür. Beyt:

(Mefâ`ilün Fe`ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilât)

Ne ihtimāl-i halel(9) setr-i `iffetine anun kim

Harīm-i hürmet-i kurb-ı Nebī'de perde-nişīndür

Ü227b /Rivāyetdür ki(10) havātīn-i harem-serā A`mārīler içre giderken güzārları ma`reke-i kıtallere düşüp Zeyneb Hüseyn-i (11) mazlūmun beden-i şerīfin ālūde-i hāk u hūn görüp bī-ihtiyār feryāda geldi ki:"یا جداه یا محمداه Bu ol Hüseyn bin `Alī'-

S270b dür ki/sīne vü ruhsārı senün būse-gāhun idi ve bu(13) ol ferzend-i ercmend ve ciger-gūşe-i sa`ādet-mendündür ki mahbūb ü makbūl-i dil-āgāhun idi. Başı(14) bedenden cüdā ve bedeni libāsdan mu`arrā, gör ne makāma yetmişdür ve rūzgār āna ne cefālar itmişdür.(15) El-kıssa Havlī bin Yezīd ki Hazret-i İmām'un ser-i sāhib-sa`ādetin Kūfe'ye iletmek maslahatına me'mūr idi,(16) ol gün Kūfe'ye gitmek müyesser olmayup menzili hāric-i şehrde olmağın kendü menziline nüzūl itdi(17) ve Hazret-i İmām'un ser-i mübārekin bir gūşede pinhān idüp mesnedinde ārām dutdı. Rivāyetdür (18) ki ol bed-bahtun `avratı

T176b ansārdan olup gāyetde ehl-i salāh ve muhibb-i hānedāndı(1) ve teheccüd namāzına `ādet itmişdi. Nısfü'l-leylde kā`ide-i ma`hūdı üzere namāza meşgūl(2) oldukda gördi ki menzili rūşen

B322 olmış. "Sebeb-i ziyā ne ola?" diyü mülāhaza kıldukda/gördi bir(3) gūşeden lāyıh olur, şu`le-i āteş tasavvur idüp tefah-

hūş itdükde gördi ki güşe-i hücre şakk(4) olup nūrdan bir taht peydā olup üzerinde dört hātūn inüp ol şu'ā(5) zāhir olan gü-

Ü228a şeden bir sūret çıkarup/ruhsārın ruhsārına sürüp figāna baş-

S271a ladı(6) ki:" Ey mazlūm-peder/ve ey mehmūm-māder inşā'allāh rūz -ı kıyāmet kāyime-i 'arşdan dest-i tazallum çekmeyem(7) senün intikāmunı zālimlerden almayınca." Ve bākī 'avrāt dahı ittifāk idüp nevhaya meşgūl oldılar(8) bir zamān sonra veda' idüp geldükleri makāma mürāca'at kıldılar. Ol za'ife ıztırābla(9) ol güşeye müteveccih olup gördi ki ziyāret itdükleri sūret çihre-i mübārek-i mazlūm-ı(10) Kerbelā'dur ve ta'zīmin kılduklārı peyker de ser-defter-i şühedādur. Gāyet-i tevehhümden muztarib oldukda(11) hātifden nidā geldi ki:"Ey mestūre sen bu bed-baht günāhına mu'āhiz olmazsın ve bilmiş ol ki hālā bu(12) ta'ziyetine hāzır olanlarun : biri Meryem bint 'İmrān biri Āsiye biri Hadīce ve biri Fātıma-i Zehrā idi.(13) Ol 'avrat-ı pākize-i'tikād ol peyker-i mübāreki gerd-i meydāndan müşk-ü gül-ābla yuyup ve giysū-yı(14) mübārekin şāne kılup bir pāk yirde koyup Havlī-i bed-bahtı bīdār idüp eyitdi:" Ey bī-devlet(15) bilmedün mi ki bu ferzend-i Resūlullāh'dur nişe katline irtikāb itdung." Fi'l-hāl ol mel'ūnun(16) menzilinden çıkdı dahı eseri görinmedi. Ammā subh dem ki cellād-ı felek sultān-ı encümenün ser-i bī-bedenin(17) tabak-ı lāciverd-fāma vaz' idüp mahfil-i a'yāna getürdi ve nesīm-i seher mecma'-ı hār-ı

S271bÜ228b gül-bün içre/şāhid-i(18) gül çihresinden/nikāb götürdi, Havlī -i bī-sa'ādet iltifāt ü 'ināyete ümmīd-vār olup ser-i nūrānī(1)

T177a -i sāhib-sa'ādet-i sultān-ı Kerbelā'yı bir tabakda vaz' idüp 'Ubeydullāh Ziyād'un meclisine getürdi.(2) Ol bed-baht mübte-

hic ü mesrūr olup ol sūret-i cemāli mukābilinde koyup cemāl
-i ʿālem-(3)ārāsına temāşā kılup ve hüsn-ı şemāyiline müte-
B323 hayyir kalup elinde bir kasaba olup/ol kasaba ile(4)leb ü
dendān-ı mübārekine işāret iderdi ki:" Hüseyn'ün ne hoş leb
ü dendānı var imiş."(5)Ol hāletde Erkam ki sahābe-i kibārdan
idi ve ol meclisde hāzır idi feryāda gelüp(6)eyitdi:" قطع
الله يدك Ey bed-baht bu ne terk-i edebdür?Hakkā ki kerrāt-
la görmişem ki Hazret-i(7)Resūlullāh bu kasaba ile müteʿar-
rız olduğun leb ü dendānı mülsem-i takbīl-i ihtirām itdügin."
(8)Huzzār-ı meclis anun kelimātından müte'essir olup figāna
başladılar.ʿUbeydullāh-ı bed-baht gazab-nāk(9)olup eyitdi:"
Ey Erkam eger hürmet-i kibr-i sinn olmasaydı sana siyāset
iderdüm." El-kıssa(10)Erkam'ı meclisden çıkarup buyurdı ki
Hazret-i İmām'un başın yine sāyir şühedānun başlarına(11)mül-
hak idüp cemʿiyyetle şehre getüreler. Rivāyetdür ki ʿÖmer-i
Saʿd şühedānun başların alup(12)bedenlerin bırakup Kerbelā'-
S272a dan/irtihāl itdükden sonra ol cevānibde ʿĀrıza nām bir karye(13)
Ü229a var idi ehline ol vākıʿa maʿlūm olup Kerbelā'ya/geldiler ki
bir niçe başsız(14)bedenler yatar ammā üzerlerinde bir nevha o-
olup ve kimesne görmeyüp firāsetle bildiler ki cinnī(15)ler-
den mātem dutup mersiyeler okurlar ve bu bir beyt ol mersiye-
lerdendür. Şiʿr:

(بحر مضارع)

نساءالجن يسعدنى نساءالهاشميات   بنات المصطفى احمد امام زاكى الذات

(17)Ve Şevāhid'de mestūrdur ki suʾāl itdiler Benī Tayy kabīle-
sinün bir muʿtemedine ki:" Şühedā-yı Kerbelā içün(18)cinnī-

ler nevha kılduğın siz istimā' itdünüz mi?" Ol mü'min eyitdi:

T177b " Hakkā ki hürr ve āzād ol[1] nevhayı istimā' itdiler ve anlarun mersiyelerinden beyitler yādlarında dutdılar ol cümledendür[2] bu ki, şi'r:

مسح الرسول جبينه قد فاق برقافى الحدود

ابواه من اعلى قريش و جده حيرا لحدود

El-kıssa ehl-i 'Ārıża ol mazlūmlarun bedenlerin cem' idüp techīz idüp üzerlerine[4] namāz kılup defn itdiler ve 'Ömer-i Sa'd Kerbelā'dan revān olup Kūfe'ye yetdükde şühedā başların[5] nī-

B324 zeler üzere ta'biye kılup ve muhadderāt-ı /hānedān-ı 'ismet 'amārīlerin tertīble revān idüp[6] 'alemler açdurup nekkāreler çaldurup şehre müteveccih oldılar. Şi'r:

(Mef'ūlü Fā'ilâtü Mefā'īlü Fā'ilün)

Āmāc-ı nāvek-i nazar[7] merdüm olmağa

S272b /Başlar dizildi nīzeye zerrīn kabak misāl

Takdīrden zamāneye hükm oldı[8] ğālibā

Kim ser-bülend kıl buları kılma pāy-māl

'Ubeydullāh Ziyād, Ömer Sa'd'un geldüginden vākıf[9] olup bār-gāh-ı haşmetin envā'-ı zīb ü ziynetle ārāyiş kılup bin müsellah mübariz ta'yīn itdi ki[10] dervāzeleri ve mahalleri żabt

Ü229b idüp fitneden ihtiyāt ideler ve münādī nidā yetürdi/ ki[11] cemī'-i havās ü 'avām istikbāle çıkalar. Tamāmī-i ehl-i şehr ba'żı tehniyye tarīkiyle ve ba'żı ta'ziye isti'dādıyle[12] istikbāl idüp ol gün bir ğavğa ve ızdihām oldı ki kesret-i halkdan leşker-i 'Ömer Sa'd[13] sabāh dervāzeden girüp vakt-ı 'asr kasr-ı emāreye yetdiler. Rivāyetdür ki ehl-i Kūfe mahfil et-

rafında[14] ğuluvv kılup te'essüfler çekip figanlar iderlerdi Zeyneb bint 'Ali muttali' olup hevdecden[15] zeban-ı ta'n açup eyitdi:" Ey ehl-i Kufe siz peyğamlar ve mektublar irsal idüp Hüseyn'i bu diyara[16] getürdünüz ve siz nakz-ı 'ahd idüp Müslim'i öldürüp bizi bu makama yetürdünüz yine siz[17] te'essüf idüp nevha kılursız. Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Ey ehl-i Kufe 'adetünüz mekr imiş müdam

[18] Ey ehl-i Şam hile imiş resmünüz tamam

Geh sa'y idersiz Al-i Resul'un kıtaline

S273a T178a / Geh matemin[1] dutup ana eylersiz ihtiram

Ehl-i Kufe arasında bir pir-i kühen-sal eyitdi:" Ey Hatun-ı Kıyamet[2] bu kelimatunda sadıksın يقولون با لسنتهم ماليس فى قلوبهم Hakka ki bu bed-namlık Kufe[3] ehlinden kıyamete dek merfu' olmaz." Zeyd bin Arkam'dan nakldür ki:" Şüheda başların Kufe mahallelerinde[4] gezdürürken ben bir ğurfede sakin idüm bana yetdükde Hazret-i İmam'un ser-i mübarekinden bir sada işitdüm[5] ki okurdı ام حسبت ان اصحاب الكهف والرقيم كانوا من آياتنا عجبا ol[6] kelimatun salabetinden a'zama lerze düşüp eyitdüm." صدقت يا ابن رسول الله" Nakl-

Ü230a dür[7] bir 'azizden dahı ki kasr-ı emmarede / şüheda başların

B325 / nizelerden indürdükde ben karib idüm Hazret-i[8] İmam'un ser-i mübarekinden bir ayet tilavetin sarih işitdüm ki ولا تحسبن الله غافلا عما يعمل الظالمون Rivayetdür ki 'Ubeydullah bir nevbet dahı Hazret-i İmam'un ser-i mübarekin huzurına[10] getürüp eline alup dizi üzerine koydukda bir katre kan akup sak-ı pay-ı pelidinden[11] peykan-ı ab-dar gibi güzar itdi ve ol memerrden peyveste mecruh kalup müddet-i hayatında kabil-i[12] 'ilac olma-

yup rāyiha-i mekrūhından ehl-i meclis müte'ezzi olmağın ol ce-

S273[b] rāhate her ne kadar nāfe-i[(13)] müşg/bağlardı fāyide kılmazdı.

Beyt:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Sanma tökmek ehl-i Beyt'ün kanını āsān olur

[(14)] İhtirāz it kim sana her katre bir peykān olur

Rivāyetdür ki ol cerāhat zamān-ı katline dek[(15)] 'ilāc-pezīr olmayup muhārebe-i Muhtār'da maktūl oldukda İbrāhīm bin Mālik Eşter ol[(16)] pelīdün cüssesin ol cerāhatden ma'lūm itdi. El-kıssa 'Ubeydullāh'un meclisine Ehl-i Beyt hāzır[(17)] oldukda Zeyneb cümleden mukaddem meclise kadem basup selām virmeyüp iltifāt itmeyüp bir[(18)] gūşe dutdı. 'Ubeydullāh anun istiğnāsından ğa-

T178[b] żab-nāk olup eyitdi:" Bu kimdür ki henüz[(1)] eser-i tuğyān sūret-i ahvālinde melhūz olınur." Didiler bu Zeyneb'dür, hemşīre-i Hüseyn." 'Ubeydullāh [(2)] eyitdi:" Ey hātūn şükr ü sipās ol ma'būda ki sizi hās ü 'ām içünde rüsvā kılup[(3)] butlānumu-

Ü230[b] zı zāhir itdi ve saykal-ı i'ānetiyle mir'āt-i mülkümüzden/jeng -i küdūret gitdi." Zeyneb[(4)] eyitdi: كذبت يا عدو الله Ey kezzāb sipās-ı bī-kıyās ol Vācibü'l-Vücūd'a ki bizüm[(5)] hānedānumuzı şeref-i nübüvvetle mu'azzez ü mükerrem kılup انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت işāretle sa'ādet-i ويطهركم تطهيرا kerāmet kıldı ve bed

S274[a] -hvāhumuzun dīde-i basīretlerin a'ma[(7)] kılup ولهم اعين لا يبصرون بها و اذان لا يسمعون بها bādiyesinde hayrān idüp dāyire-i[(8)] hayrete

B326 saldı. 'Ubeydullāh Ziyād eyitdi:/Ey ferzend-i 'Alī ibn Ebī Tālib ne i'tikādun var bizüm[(9)] ğālib ve sizün mağlūb olduğumuz husūsında?" Zeyneb eyitdi:" Ey zālim bize vākı' olan[(10)] ahvālden ceddümüz haber virmişdür vukū'ına muntazır idük el

minnetü'llāh ki ceddümüzün sıdk-kavline[11] sūret-i aḥvālümüz mazhar vaḳı' olup derece-i ikbāl-i ان الله مع الصابرين müyesser oldı. 'An-ḳarīb[12] size daḫı her kimün ser-encāmı ne olduğı ma'lūm olacakdur ve her kim cezā-yı 'amelin kār-gāh-ı 'adlden [13] bulacakdur. و بشر المنافقين بان لهم عذابا اليما 'Ubeydullāh eyitdi:" Ey bint Ebū Türāb ḥāla bu'[14] bir sa'ādetdür ki żamīrümüz sizün tuğyānunuzdan fāriğ oldı ve istīlā-yı ğurūrunuz teskīn [15] buldı." Zeyneb eyitdi:" Ey İbn Mercāne ğurūr-ı esbāb-ı dünyāyla ser-mest olup bir pādişāh ḳasdın[16] itmişsin ki cemī'-i efrād-ı āferīniş taḫt-ı livā-yı imāmetinde ve rıżā-yı Hudā ve Resūl şeref-i iṭā'atinde idi[17]. Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ü231[a] /Hüseyn İbn-i 'Alī İbn-i Ebī Ṭālib kim andandur
Binā-yı şer'a istiḥkām ü dīn-i Ḥaḳḳa[18] isti'lā
Mu'azzam cedd-i vālāsı nebiyy-i ümmī -i Mekkī
Mükerrem bāb-ı ilḳāsı 'Aliyy-i 'āl-i a'lā

T179[a] S274[b] [1] 'Ubeydullāh-ı bed-baḫt ol kelimātdan/müte'ezzī olup katline emr itdi. 'Ömer bin Hureys Mahdūmī[2] ḥāżır idi feryāda gelüp eyitdi:" Ey ẓālim bir ğarībün ki ekābiri maktūl olup aṣāğiri[3] yetīm ve esīr olmışlar ola eger ḥurkat-ı ḳalb ü ḥarāret-i cigerden delīrāne tekellüm ḳılsa 'aceb olmaz."
[4] Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Sen ne āgehsin ki sūz-ı āteş-i miḥnet nedür
Mesned-i rāḥatde mülk ü māl ile[5] mağrūrsın
Derd ehli ḥālini 'ālemde derd ehli bilür
Sende yokdur derd ey bī-derd[6] sen ma'żūrsın

'Ubeydullāh Zeyneb'den inhirāf idüp 'Alī bin Zeynel'abidīn'e teveccüh[7] kıldı eyitdi:" Bu kimdür?" Didiler:" 'Alī bin Hüseyn." Didi:" 'Alī bin Hüseyn'i maktūl oldugı istimā[8] olındı." Didiler:" Ol 'Aliyy-Ekber idi." Hazret-i İmām Zeynel'abidīn mütehammil olmayup eyitdi:[9] والله ان لمطالبا يوم القيمة Ey 'Ubeydullāh

B327 ol benüm birāder-i büzürgvārum idi,/ ol benüm[10] ümmīd-gāhum ve istizhārum idi, hakka ki āhiretden mukaddem dünyāda anūn intikāmın alanlar[11] 'an-karib peydā olur." 'Ubeydullāh gazab-nāk olup buyurdı ki ol mazlūmı katl ideler.[12] Zeyneb dest-i mübārek Hazret-i İmām'un dāmen-i şerīfine muhkem idüp bünyād-ı nevha kıldı ki:" Ey[13] bed-baht eger henüz āteş-i tugyānun

Ü231[b] seyl-i hūn-ı şühedā-yı Ehl-i Beyt-ı/Mustafā'dan teskīn[14] bul-

S275[a] madıysa ve harāret-i/'ısyānun şehīdler kanın içmekden sākin olmadıysa bu mazlūm yirine beni[15] şehīd it buna müte'arrız olma, zīrā bundan gayrı hānedān-ı nübüvvetde ve dūdmān-ı velāyetde[16] mahrem kalmamışdur." Hazret-i İmām Zeynel'abidīn 'amme-i muhteremesinden 'inān-ı tekellüm alup meydān-ı[17] fesāhate rahş-ı 'ibāret salup güftāra geldi ki:" Ey İbn Mercāne bana katlden tevehhüm virürsin,[18] bilmez misin ki bize katl ü kıtāl ser-māye-i feyz-i şehādetdür ve hemīşe gazā kılup şe-

T179[b] hīd olmak bize[1] 'ādetdür. Peyveste nihāl-i hayātumız zülāl-i şemşīr-i āb-dārla sebz ü hürremdür ve hemvāre rızā kazāya[2] virmek ve mesāyibe sabr eylemek bize müsellemdür." Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Katlden havf viren ehl-i Hakk bilmez kim

[3] Dām olur ehl-i Haka dāyire-i kayd-i hayāt

Dehr bir menzil-i mihnetdür ü gam ey gāfil

Va'de-i(4) katldedür müjde-i tevfīk-i necāt
'Ubeydullāh Ziyād gördi ki masdūka-i ما ينطق عن الهوى vākı'(5) o-
lan kavmle münāzara fāyide kılmaz ve müte'allim-i mekteb علمه
شديد القوى mubāhasede gālib olmak olmaz(6) nāçār sākit
olup mülāzımlarına emr itdi ki ol mazlūmlara kasrdan daşra
cāmi'-i Kūfe'ye(7) karīb bir menzil ta'yīn idüp ehl-i şehri
ihtilātlarından men' ideler. Bir niçe günden sonra tehiyye-i
S275b (8) esbāb-ı sefer idüp Zübeyr bin Kays ve Hasir bin/Muğıyre
ve Şimr Zülcevşen'e biş bin müsellah nā-merd(9) koşup Ehl-i
Beyt'i şühedā başlarıyla cānib-i Şām'a revān itdi. Rivāyetdür
ki menazil ü merāhil(10) kat' idüp giderken her menzilde envā'
Ü232a -ı kerāmet zāhir olurdı,/ol cümledendür bu ki çün (11) Harrān'a
B328 yetdiler Yahya nām bir Yahūdī sayir halkla ol/başlara temāşā
içün istikbāl itdükde ve(12) Hazret-i Hüseyn'ün ser-i mübāreki-
ne karīb oldukda leb-i mübārekin müteharrik görüp dikkatle
te'emmül kıldukda(13) bu āyet tilāveti sem'ine yetdi ki وسيعلم
الذين ظلموا اى منقلب ينقلبون Yahyā mütehayyir olup(14) su'āl itdi ki:
"Bu kimün başıdur?" Eyitdiler:" Hüseyn bin 'Alī'nün başıdur ki
ceddi Mustafā'dur ve vālide(15) si Fātıma-i Zehrā'dur." Yahyā-
ya ol kerāmet eser kılup fi'l-hāl īmāna geldi menziline dönüp
havātīn-i(16) harem-serā-yı nübüvvet içün ve İmām Zeynel'abi-
dīn içün elbiseden ve et'ımeden ba'zı münāsib(17) hediyyeler
müretteb idüp bin dirhem nezr kılup getürdükde mü'ekkel olan-
lar ta'arruz itdiler ki(18) a'dā-yı pādişāha mahabbet mūcib-i
fesāddur ve katline kasd eylediler, Yahyā dahı vehm itmeyüp
ba'zı mülāzım(1) larla anlara mukābil durup hasbe'l-makdūr mu-
kātele idüp şehīd oldı.Rahmetullāhi 'aleyh.(2) ve hālā kabri

S273[a] Harran'da olup Yahyā-i Şehīd dimekle/ma'rūf bir mezārdur.Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Kerāmet-i neseb-i(3) Mustafā degül mahfī

Ne bāk āna hased ehli eger nazar kılmaz

Ne tīredür dil-i ehl-i hased ki(4) mu'ciz-i Āl

Cehūd'a eyler eser anlara eser kılmaz

Cümle-i kerāmātdan biri dahı oldur ki Mūsul diyārına(5) yetdükde Şimr Zilcevşen i'lām itdi ki emīr-i Mūsul şehre āyīn

Ü222[b] bağlayup ehl-i şehrle istikbāle(6)/çıkalar.'İmāduddevle ki emīr-i Mūsul'dı ehl-i şehri cem' idüp ol emre ikdām itmeyüp(7) cevāb gönderdi ki:" Bu şehrde tavāyif-i muhtelife çokdur, fesād ihtimāli var salāh oldur ki(8) daşrada konup nüzūl ü sāveri hıdmetünüze irsāl olına." Şimr-ı mel'ūn dahı gāyet-i vehmden(9) bu salāhı kabūl idüp şehre girmeyüp daşrada nüzūl idüp Hazret-i İmām'un ser-i mübārekin(10) bir ~~firaş~~ daş üzerine koymışlardı bir katre kan damup ol sahrā-i mübāreki ma'den-i yākūt(11) kerāmet kılup mukarrer oldı ki her māh-ı Muharrem

B329 ol kan cuşa gelüp mücedded ola, ve havās(12) ü 'avām şehr etrāfında cem' olup 'azāya meşgūl olalar, 'Abdülmelik Mervān hılāfetine(13) dek mevcūd idi. 'Abdülmelik mesned-i hükūmetde vālī oldukda hasedden ol daşı(14) götürüp andan eser

S273[b] kalmadı ammā yirine/Meşhed-i Nokta" diyüp henüz ziyāret iderler.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(15) Girdün ey ehl-i sitem bir kana kim her katresi

Daşa damsa tā ebed daşdan çıkar yākūt-ı ter

(16) Gönlüni daşdan beter dirsem revādur nişe kim

Daşa te'sīr eyler ol kan gönlüne kılmaz[17] eser

Ve cümle-i kerāmātdan biri dahı oldur ki Nusaybin hudūdına yetdükde Mansūr bin İlyās[18] şehre āyīn bağladup istikbāle çıkup anları şehre götürdükde bir berk-i 'ālem-sūz zāhir olup

T180[b] [1] şehrün ekserin yakdı ve leşker-i Şemr-ı mel'ūna ğāyetde ıztırāb ve ıztırār bırakdı. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

[2] Düşmen-i ğāfil samur kim hūn-ı āl-i Mustafā

Bağ-ı ikbāline gül-berg-i bahār efrūzdur

Ü233[a] /İhtirāz[3] itmez hazer kılmaz meger vākıf degül

Kim anun her katresi bir berk-i 'ālem-sūzdur

Ve cümle-i kerāmāt[4]dan biri dahı oldur ki Nusaybin'den ıztırārla çıkup bir kal'aya[a] yetdiler ki hākimine Süleymān bin [5] Yūsuf dirlerdi ve anun iki karindaşı olup biri muhārebe-i Sıffīn'de 'Alī Murtażā elinde [6] maktūl olup biri anunla şerīk-i eyālet idi ve şehrün iki dervāzesi olup her biri[7] birinün hükminde olup Şemr'ün vusūlinden vākıf oldukda şehre āyīn bağladup tefāhür[8] içün her biri ol başları kendüye müte'allık olan dervāzeden getürmek içün nizā'[9] idüp aralarında

S277[a] /fitne vākı' olup Süleymān maktūl oldı ve leşker-i Şemr dahı serāsīme[10] olup anda temkīn bulmayup Haleb diyārına teveccüh itdiler. Havālī-i Haleb'de bir ma'mūr buk'aya[11] yetdiler ki anda harīrden ğayr nesne isti'māl olınmazdı, kurbında konup ārām dutdukda[12] Şehr-bānūnun Şīrin nām bur cāriye-i cemīlesi vardı ki letāfet-i hüsnle yegāne-i rūzgārdı[13] Şehr-bānū hıdmetine gelüp girye āğāz itdi ve sebeb bu idi ki Şehr

B330 -bānū Medīne'ye gelüp[14] /Hażret-i Hüseyn sohbetine müşerref

oldukda yüz cāriyesi olup zamān-ı zifāf elli cāriyeni[15] āzād idüp elli cāriye kalmışdı ve Hażret-i Zeynel'abidīn mütevellid oldukda kırk cāriye dahı[16] āzād olup on cāriye hıdmetinde kalmışdı ve Şīrīn ol cümleden idi. Rivāyetdür ki[17]

Ü233[b] /bir gün Hażret-i İmām'un nazar-ı şerīfine Şīrīn matbū' görinüp mutāyebe tarīkiyle Şehrbānū'ya[18] eyitdi:" Ey şeh-zāde Şīrīn bugün ġāyetde zībā görinür.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

T181[a] Düşdi gūyā[1] sūret-i Şīrīn'e hüsnünden furūġ

Kim gönül Ferhād-veş buldı likāsından sürūr

[2]Pertev-i hūrşīd-i 'ālem-tābdandur muttasıl

La'le reng ü lāle-i sīrābıtāb ü māha nūr

[3]Şehrbānū tasavvur itdi ki Hażret-i İmām'un aña rağbeti var

S277[b] ihlāsla eyitdi:" Ey şeh-zāde[4]bu /cāriyeyi saña hediyye kıldum." Hażret-i İmām eyitdi:" Ben dahı āzād itdüm."Şīrīn āzād oldukda[5]Şehrbānū aña bir hıl'at-ı fāhir giydürdi ki hızāne-i ābā ve ecdāddan aña irsle yetmişdi. Hażret-i[6]İmām eyitdi: "Ey şeh-zāde ne vākı' oldı ki Şīrīn hüsn-i iltifatuñla sāyir cāriyelerden mümtāz[7]oldı?" Şehrbānū eyitdi:" Ey şeh-zāde sāyir cāriyeler benüm āzādumdı, Şīrīn senüñ āzāduñdur."[8]Hażret-i İmām aña du'ā kıldı ve hālā Şīrīn Şehrbānū'nuñ kisvetin pirāyelerden mu'arrā görüp[9]ednā elbise ile mülāhaza kılmağın mütehammil olmayup tażarru' itdi ki:" Ey mahdūme baña ruhsat [10]vir ki bu kal'aya girüp ba'żı pirāyelerüm virüp ola ki bir münāsib melbūs-ı harīr alup[11]hıdmetüñe müşerref olam." Şehrbānū eyitdi:" Ey Şīrīn sen āzādsın saña kim māni' olur?" Şīrīn[12]icāzet alup ol kal'aya müteveccih oldukda dervāzeyi

bağlu görüp bir gūşede mütemekkin[13] olup açılmasına muntaẓır i-
ken 'Azīz bin Hārūn ki kūtvār-ı ḳal'a idi, burc ü bārū üzerin-
Ü234[a] de[14] seyr iderken görüp āvāz yetürdi ki/ ايها الرجل "Bir
ġarībem ḥācetüm var n'ola eger luṭf idüp[15] ḳal'a ḳapusın a-
çasın." 'Azīz eyitdi:" Ey ḥātūn sen Şīrīn degül misin?" Şīrīn
B331 ta'accüb idüp[16] eyitdi:" Belī ben/Şīrīn'em." 'Azīz dervāzeyi
S278[a] açup Şīrīn'i ḳal'aya alup aña selām virdükde[17]/Şīrīn cevāb-ı
selām alup eyitdi:" Ey 'Azīz ne bildüñ ki ben Şīrīn'em-" 'A-
zīz eyitdi:" Bu gice Ḥażret-i[18] Mūsā'yı Hārūn'la vāḳı'amda
gördüm nāṣiyelerinde eser-i ta'ziyet ve çihrelerinde nişāne-i
T181[b] muṣībet[1] girībānları çāk ve dīdeleri nem-nāk, tażarru'la e-
yitdüm:" Ey a'izze-i Benī İsrā'il ne vāḳı' oldı[2] ki ṣūret-i
ḥalüñüz müteġayyir mülāḥaẓa olınur?" Didiler:" Ey 'Azīz bugün
cemī'-i eşyā 'azāya meşġūldür[3] zīrā naḳd-i Ḫātimü'l-Mürselīn
şehīd olmışdur ve ol maẓlūmuñ ser-i mübārekin beden-i laṭīfin-
den[4] cüdā ḳılup (ḥāla) bu maḳāma getürmişler. Ey 'Azīz eger sa'ādet
-i bāḳī murāduñ ise Ḥabībullāh'a īmān[5] getürüp Ḥażret-i Ḥü-
seyn'üñ ser-i mübārekin ziyāret idüp bizüm selāmumuzı yetür."
Kelimāt-ı şīrīn[6] lerin kemāl-i i'tiḳādla istimā' itdükden
soñra eyitdüm." Ey ḳudemā-yı Benī İsrā'il tezāyüd-i i'tiḳād
[7] içün bir ser-rişte murādumdur." Didiler:" Ey 'Azīz hālā
bu ḳal'a ḳapusında Ehl-i Beyt'den bir cāriye[8] Şīrīn nām ge-
lüp muntaẓırdur ve ol cāriye dīvān-ı ḳażādan senüñ tezvīcüñe
muḳadder olupdur[9] aña istiḳbāl idüp ḥaḳīḳat-i ḥāl andan ma'-
Ü234[b] lūm idüp anuñla ḫıdmetlerine müşerref[10] olasın." Şīrīn ol/
kelimātdan ḫoş-ḥāl olup eyitdi:" Ey 'Azīz her ne didüñ 'ayn
-ı ṣavāb ve[11] maḥż-ı maṣlaḥatdur ammā benüm 'aḳdüm Şehrbānū

S278[b] icāzetine /mevkūfdur."Pes Şīrīn hem ol sā'at(12) mürāca'at kılup Şehrbānū'ya ahvāl 'arż itdükde cemī'-i Ehl-i Beyt vākıf olup mübāhatlar(13) kılup şükr itdiler ammā subh-dem ki Mūsā-yı hūrşīd-i 'ālem-tāb 'asā-yı şu'a'ıyla deryā-yı nīl-gūna(14) güzār itdi ve şa'şa'-i yed-i beyżā-yı subh-ı sādık Tūr-ı kūh-sārı serā-ser dutdı. 'Azīz bin (15) Hārūn kal'adan inüp müstahfızlara bin direm rişvet virüp hıdmet-i Ehl-i Beyt'e(16) icāzet alup bin altun Hażret-i İmām Zeynel'ābidīn'e nezr tarīkıyle müheyyā kılup ve havātīn-i(17) harem-serā-yı risāletün her birine bir münāsib tuhfeler müretteb idüp hıdmetlerine müşerref

B332 oldı(18) ve īmān getürdi ve Hażret-i Hüseyn'ün/ ser-i mübārekin

T182[a] ziyāret idüp Mūsā ve Hārūn selāmın(1) yetürdükde Hażret-i İmām'ın ser-i sāhib-sa'ādetinden bir āvāz geldi ki سلام الله على نبينا وعليهم 'Azīz eyitdi:" Yā İmām bana tarīk-i hidāyet irşād it." Sadā geldi ki:" Ey 'Azīz(3) çün müslimān oldun hidāyet buldun ve çün Ehl-i Beyt'üme ~~hıdmet~~ hürmet kıldung ve enbiyā selāmın(4) yetürdün silsile-i intisābumuza dāhil oldung." 'Azīz du'ā kılup mürāca'at kıldukda Şehrbānū(5) Şīrīn'e eyitdi:" Eger rıżā-yı

Ü235[a] şerīfümüzi istersen 'Azīz'i kabūl it."/ Şīrīn Şehrbānū icāze-

S279[a] tiyle(6) 'Azīz'i kabūl idüp anunla revān oldı./ Şi'r:

(Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūl)

Sa'ādet nişānı budur kim Yahūd
Olur ehl-i dīn ehl-i tuğyān iken
Şakāvet delīli budur kim şakī
Kılur terk-i dīn(8) ehl-i īmān iken

Hażret-i İmām İsma'īl Ebi'l-Hunūk'dan rivāyet ider ki:" Şühedā başların elli(9) mübāriz her gice muhāfazat iderlerdi.

Ben ki Ebu'l-Hunūk'am bir gice anlarunla hem-rāh olup anlar yukuya(10) varup ben bīdār kaldum, gördüm ki bir gendüm-gūn kimesne libās-ı kāfūr-fāmla giryān giryān(11) Hazret-i Hüseyn'ün başı olan sandūka mukārin olup ol ser-i mübāreki sandūkdan(12) çıkarup yüzin yüzine sürüp figāna başladı ben eyle tasavvur itdüm ki sāyir halkdandur(13) tehevvürle müteveccih oldum ki ol başı elinden alup yine sandūka bırakam. Nāgāh bir sadā geldi ki:"(14) Ey bī-edeb bu Ādem-i Safī'dür ciger-gūşe-i Mustafā mātemin dutar." Ben ğarka-i deryā-yı tahayyür olmış iken(15) bir sadā dahı geldi bir mu'teber kimesne dahı peydā oldı didiler Nūh Nebī'dür ve mute'akıb İbrāhīm ve(16) İsmā'īl ve İshāk ve sāyir enbiyā hāzır olup bir bir başı ziyāret kıldılar. Cümlesinden sonra(17) sademāt-ı nāle vü efğānla giysuları perīşān ve dīdeleri giryān Hazret-i Resūlullāh cemā'at-i(18) /sahābe-i kibār ve Haydar-ı Kerrār ve İmām-ı Hasan ve Hamza ve Ca'fer-i Tayyār'ya gelüp hāzır oldukda mülāhaza(1) /kıldum āsmāndan bir kürsī-i nūrānī /nāzil olup Hazret-i Resūl ol kürsī üzerine karār(2) dutup sāyir enbiyā etrāfında mütemekkin olup 'azāya iştiğāl itdiler ol hāle mukārin gökden(3) bir firişte indi(ler) elinde tīğ-ı bürrān ve bir elinde 'amūd-ı āteşīn-(ke)ğirān sandūk müstahfızlarına(4) hamle kıldukda ben ğāyet-i vehmden feryāda gelüp eyitdüm:" Yā Resūlallāh ben ikrāhla bunlara refākat(5) kılmışam hāşā ki düşmen-i hānedān-ı Resūl olam." Hazret-i Resūl beni men'le halās itdi ammā ruhsāruma(6) bir tapanca urdı ki anun eserinden taraf-ı ruhsārum siyāh oldı, sabāh oldukda ol(7) refīklerümden eser görmedüm bir niçe h(i)rmān-ı hākisterden

S279b T182b B333 Ü235b

T182b3 firiyte yindi

ğayrı . Bu haber Şimr Zülcevşen'e yetüp benden[8] ki Ebū'l-Hunūk'am hakīkat su'āl itdükde müşāhede kılduğum ahvāli tamām şerh itdüm, leşker-i muhālif[9] ol hāli ma'lūm idüp 'avākıb-ı umūrlarına ıttılā' buldılar ammā ne çāre? Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

[10] Her 'amel bir cezāya kābildür

Ey hoş ol kim sevāba māyildür

Nitekim gül olur tikenden yeg

[11] Gül tikendür tiken tikenden yeg

Ebū Sa'īd Dımışkī'den nakldür ki dimiş:" Ben ol cemā'atle

S280ª Şām[12] yolında refīk idüm havāli-i Dımışk'a yetdükde/bu haber şāyi' oldı ki Müseyyib Ka'kā' Huzā'ī bir[13] leşker müretteb idüp şebīhūn urup başları almak tedārikindedür, rü'esā-yı leşker

Ü236ª ker muztarib olup[14] ol sahrāda bir deyr gördiler/mutahassın olmak içün ol deyre müteveccih oldılar, rāhib-i deyr eyitdi: "[15] Ey kavm siz ne tāyifesiz ve bu başlar kimleründür ve bu deyre gelmekden murādunuz nedür?" Eyitdiler:" Biz[16] 'asker-i Yezīd'üz ve bu cemā'at hurūc itmişlerdi siyāsete yetürdük ve hālā istimā' olındı[17] ki cemī'-i muhālifler kasd-ı şebīhūn itmişler bu deyre mutahassın olmak isterüz." Rāhib eyitdi:" Bu deyrde[18] izdihām-ı 'asker vüs'ati yokdur, münāsib budur

T183ª ki esīrleri ve başları hisāra salup leşker daşrada dura."

Şemr-i la'īn bu salāha rāzı olup başları bir sandūka koyup

T183ª mühr idüp[1] deyr içünde bir müstahkem serāya salup kapusına

B334 /kufl urdurdı ve Hazret-i İmām Zeynel'ābidīn'i[2] ve bākī Ehl-i Beyt içün dahı ol deyrde bir münāsib menzil ta'yīn itdürüp ol cānibden[3] tesellī olup leşkerle daşrada ārām dutdı.

Şeb-i hengām ki deyr-i binā-yı felek mūda'-ı mühre-i(4) mihr
-i rahşān olup sipāh-ı zalām-ı kır-fām misāl-i leşker-i Şām
etrāf-ı felekde karār dutdı(5) ve rāhib-ı Hindū-yı zengī-reng
-i şeb sandūk-ı zerrīn-i āfitābī deyr-i sipihr-i mīnāda ni-
hān itdi(6) nısfü'l-leylde rāhib bīdār olup gördi ki sandūk
S280b olan serāyun revzenlerinden(7) nūr/lāmi olur, müteğayyir olup
bir revzeneden nazar kıldukda gördi ki sakf-ı serāy şakk(8)
olup şikāfından bir 'amārī çıkup ol 'amārīden bir niçe hātun
Ü236b çıkdı ki tār-ı mı'cer(9) lerinden medūd-ı şu'ā-yı hūrşīd/gibi
envār-ı 'iffet ü 'ismet fürūzandı ve pertev-i envār-ı tal'-
at(10) larından sāye-vār zulmet-i fesād ü fitne girīzāndı, an-
lara müte'ākıb bir hātūn dahı ba'zı(11) mutahharātla zāhir
oldı ki lem'a-i nūr-ı salāhından mukaddem gelenler perde-i
ihtifāya girdiler.(12) Rāhib müteğayyir iken nidā geldi ki:
" Ey bī-edeb nezzāre kılma ki bunlar muhadderāt-ı perde-i
'iffetdürler(13) bunlar havātīn-i serā-perde-i 'ismetdürler,
mukaddem gelenlerün biri Sāre zevce-i Halīl biri Hācer'dür
(14) vālide-i İsmā'īl biri Hadīce-i Kübrā'dur zevcet-i Habīb-i
-i Melik-i Celīl biri Āsiye'dur zevcet-i(15) Fir'avn-ı 'alīl
ve bunlardan sonra gelen Fātıma-i Zehrā'dur." Egerçi rāhib
nazar kılmazdı ammā istimā'(16) iderdi ki dirdi: السلام عليك اى
مظلوم السلام عليك ايها المهموم السلام عليك اى مغموم Ve sāyir havātīn āna mü-
fārakat kılup nevha kılurlardı, bir zamān 'azā dutup(18) gā-
yib oldılar. Rāhib bu hālden müte'essir olup bī-ihtiyār çırāğ
T183b S281a yakup ol sarāyun(1) kuflın sındurup Hazret-i İmām'un/sandūk-
dan çıkarup müşg ü gül-ābla yuyup bir(2) tabak üzerine koyup
bünyād-ı tazarru' itdi ki:" Ey server-i 'ālem imdi bildüm ki

sen ol tāyife(3) densin ki peygamberlerümüz kudūm-ı şerīfinden

B335 va'de virüp mütāba'atın bize/ lāzım itmiş, fil'l-hāl(4) irşād-ı

Yahūd maslahatıyçün Hazret-i İmām'un leb-i mübāreki mütehar-

Ü237a rik olup güftāre/gelüp eyitdi:" Ey(5) rāhib انا مظلوم انا مهموم انا مقتول

انا غريب انا ابن المصطفا انا ابن المرتضا Şi'r:

(Mef'ūlü Mefā'ilün Fe'ūlün)

(6) Men rūh-ı revān-ı Mustafā'yam

Ben rāhat-ı cān-ı Murtażā'yam

Mazlūm ü garīb ü zār ü hayrān

(7) Maktūl ü şehīd-i Kerbelā'yam

Rāhib bu kerāmeti görüp evlād ü etbā'ın hāżır idüp ahvāle(8)

muttali' kılup yetmiş nefer-i nasrānī ittifākla Hażret-i İ-

mām Zeynel'ābidīn hużūrına gelüp hem ol(9) gice müslīmān ol-

dılar ve icāzet istediler ki çıkup leşkere şebīhūn ideler.

Hażret-i İmām ruhsat(10) virmedi ki, anlarun zevāline va'de irme-

mişdür. Sabāh oldukda leşker-i Şemr anları çıkarup āheng-i(11)

rāh idüp 'Askalān nām şehre yetdiler. Ya'kūb-ı 'Askalānī

harb-ı Kerbelā'da dāhil-i 'asker(12) idi fi'l-hāl şehre āyīn

bağladup halkın istikbāle çıkarup mecālis-i hamr ü lehv müret-

S281b teb(13) kıldurup/Şemr'i leşkeriyle alup gelürken Berīr Huzā'ī

ticāret tarīkiyle anda idi, bu ahvāle(14) muttali' oldukda is-

tikbāle çıkup seyr iderken Şemr'e mukābil oldı, gördi ki mü-

bāhāt idüp(15) gelür. Berīr eyitdi:" Ey bed-baht bu kimün başıdur

ki mehçe-i 'alem itmişsin?" Şemr-i la'īn andan muhālefet(16)

fehm idüp mülāzımlarına hükm itdi, ol mazlūmı mecrūh idüp bı-

rakdılar. Rivāyetdür ki(17) leşker gitdükden sonra Berīr du-

rup her taraf tereddüd iderken bir cemā'ate yolıkdı ki fer-

Ü237[b] yād ü/figān[(18)] iderler. Eyitdi:" Ey kavm bugün bu şehrün hal-
T184[a] kı şād u hürrem iken ne ʿacebdür ki siz mahzūnsız?"[(1)] Didiler:
" Biz muhibb-i hānedān-ı Resūl'uz Hüseyn içün mātemdeyüz."
Berīr eyitdi:" Ey kavm eger kavlünüzde[(2)] sādıksız gelün cānu-
muzı fedā-yı Ehl-i Beyt idelüm." Ol cemāʿat ittifāk idüp yüz
[(3)] on nefer-i mücāhid Cumʿa güni hurūc idüp hatībi öldürüp iz-
hār-ı mahabbet-i Ehl-i Beyt kıldılar[(4)] ve hikāyetleri ekser-i
B336 /tevārīhde mestūrdur. El-kıssa leşker-i Yezīd menāzil ü merā-
hil katʿ idüp ve[(5)] her menzilde bir kerāmet ve her merhalede
bir işāret görüp şehr-i Dımışk'a karīb oldukda ve haber-i vu-
sūlleri[(6)] hās ü ʿāma şiyāʿ buldukda Yezīd-i pelīd vākıf olup
S282[a] mesned-i hükūmetine envāʿ-ı tekellüfātla[(7)]/zīb ü ziynet virüp
ve meclis-i ʿayş ü ʿişret müretteb kılup cemīʿ-i erkān-ı haş-
met ve aʿyān-ı hükūmeti[(8)] elbise-i fāhir ve esbāb-ı mülūkāne
ile müzeyyen olup bār-gāhına cemʿ oldılar ve tamāmī-i halk-ı
şehr terk-i[(9)] muʿamelāt idüp neşāt ü sürūrla temāşā içün is-
tikbāle müteveccih kıldılar. Kenzü'l-Ġarāyib'de[(10)] Ebu'l-ʿAbbās,
Sehl-i Saʿidī'den nakl itmiş ki:" Ben tarīk-i ticāretle ol
zamānda Şām'da[(11)] idüm, gördüm ki bir gün kūs-ı beşāret uru-
lup halk-ı şehr neşāta meşġūl oldılar. Gümān itdüm[(12)] ki me-
Ü238[a] ger ʿıydlarıdur,/birisinden su'āl itdüm ki:" Āyā sebeb-i ne-
şāt nedür?" Didi:" Ey şeyh bugün Yezīd[(13)] muhāliflerünün baş-
ları gelür anunçündür." Didüm:" Ey ʿazīz ne dervāzeden getürür-
ler?"[(14)] Didi:" Dervāze-i saʿādetden." Revān oldum kendümi ol
ġavġāda Ehl-i Beyt'e yetürdüm[(15)] ve ol başları gördükde ihti-
yārsız feryāda geldüm, feryādumı işitdükde hevdecden bir[(16)]
āvāz işitdüm ki baña didi:" Ey pīr sebeb nedür ki cemīʿ-i halk

handān olan eyyāmde sen[17] giryānsın?" Didüm:" Ey 'afīfe sen kim olursın?" Didi:" Ben Sakīne bint Hüseyn'em." Didüm ki: " Ey gevher-i[18] hızāne-i 'ismet ben Sehl Sā'id'em sahābe-i

S282[b]T184[b] Resūlullāh'dan ve bu diyāra/garīb vākı' olmışam." Didi[1]:"Ey Sehl çün muhibb-i Ehl-i Beyt'sin bir tedbīr it ki bu nīze-dārlar ki şühedā başların dutmışlar[2] bizden bir mikdār mübā'adet kılalar ola ki halkun hücūmı başlar temāşāsına olup hevdec-i mutahharāt-ı[3] Ehl-i Beyt nazar-ı nā-mahremden mahfūz ola." Bu hıdmeti 'ayn-ı sa'ādet bilüp nīze-dārlarung serdārına[4] bin altun kabūl itdüm ki bir mikdār ol başları havātīn-i harem-'amārīlerinden mukaddem[5] yürüdeler." Rivāyetdür ki leş-

B337 ker-i Kūfe/şühedā başların meş'al-i pür-nūr gibi nīzeler üzere tertīb[6] idüp ve muhadderāt-ı Ehl-i Beyt 'amārīlerin gonca-i gül-bün gibi nākalar üzere müretteb kılup bir birine[7] mü-

Ü238[b] te'akıb revān idüp/ve bākī leşker 'akablarınca saf çeküp 'alemler ve bayraklar cevelāna getürüp[8] ve sadā-yı nefīr ve nāle-i kūs ve gulgule-i nāy āsmāna yetürüp subh-dem ki cellād-ı felek mühre-i hūrşīd[9] dırahşānı ser-i bī-ser gibi nīze-i medd-i şu'ā' üzre temāşā-gāh-ı ehl-i 'ālem kıldı ve rimāh-ı sebze-i nev-[10] hīz üzere 'ukūd-ı şeb-nem rü'us-ı şühedā gibi cilve-ger oldı. Şehre girüp ızdihām-ı 'avāmdan[11] vakt-ı 'asr kasr-ı emmāreye fursat-ı vusul buldılar, dervāze-i kasra yet-

S283[a] dükde başları nīzelerden[12] indürüp ve muhadderāt-ı Ehl-i Beyt'i hevdeclerden çıkarup Yezīd'üng bār-gahına müteveccih oldılar[13] ammā Şemr-i Zülcevşen hīle idüp Hazret-i İmām'un ser-i bā-sa'ādetün Beşīr bin Mālik eline virdi[14] ki eger bu hıdmet makbūl olmazsa kendü ihānet çekmeye. Beşīr-i

bed-baht ol ser-i pür-sa'âdeti Yezîd'ün[15] meclisine getürdükde mübâhâtla bir recez âğaz itdi ki, şi'r:

(بحر رجز)

املا ركابى فضه و ذهبا
انى قتلت الملك المهذبا
قتلت خير الناس اما و ابا
و اشرف العالم جمعا حسبا

[17] Yezîd bu kelimâtdan infi'âl bulup müteğayyir oldı didi:" Ey bed-baht çün bildüñ ki İmâm-ı[18] Hüseyn bu sıfatla mevsûfdur nişe katl itdün?" Fi'l-hâl buyurdı ki def'-i mazınne içün anı katl[1] itdiler. Pes Yezîd ümerâ-yı Kûfe'ye müteveccih olup sûret-i vâkı'ayı su'âl itdükde/Züheyr bin Kays[2] âğaz-ı tekellüm kılup eyitdi:" Bu şahs ba'zı akvâmıyla Kerbelâ'ya geldükde bey'at 'arz itdük, kabûl[3] itmedi katl idüp başların getürdük." Yezîd bir zamân mütefekkir olup buyurdı ki Hazret-i İmâm'un ser-i mübârekin bir tabakda koyup huzûrına getürdiler. İttifâkâ ol bî-devletün dahı[5] 'Ubeydullâh Ziyâd gibi elinde bir kasaba vardı anuñla mübârek leb ü dendânına/işâret itdükde[6] Ebû'l-Mü'eyyed Hârezmî'den nakldür ki:" Temîr bin Cündeb ol/meclisde idi mütehammil olmayup eyitdi[7] قطع الله يدك Ey bî-edeb bu mülâ'abe kılduğun leb ü dehen mülsem-i Hazret-i Resûlullâh'dur."[8] Yezîd ğazab-nâk olup eyitdi:" Ey Temîr hürmet-i sohbet-i Resûl olmasaydı saña siyâset iderdüm."
[9] Temîr eyitdi:" Ey bed-baht sohbet-i Resûlullâh'un hürmeti olup evlâdunuñ hürmeti olmamak ne münâsib[10] dür?" Hüzzâr-ı meclis bu kelimâtdan müte'essir olup Yezîd fitne-

T185ᵃ Ü239ᵃ S283ᵇ B338

den tevehhüm idüp Temīr'i meclisden(11) iḫrāc itdürüp ġayr kelimāta meşġūl oldı. Ebū'l-Mefāḫir'den naḳldür ki:" Bir Yahūdī ticāret(12) ṭarīḳıyle Şām'a gelüp ittifāḳā ol gün meclisde ḥāżır idi, su'āl itdi ki:"Bu ne başlar(13) dur?" Yezīd eyitdi:" Bu bir kimesnedür ki baña ḫurūc itmişdi:" Yahūd. eyitdi:"Bu şaḫṣ kendüsinde bir liyāḳat mulāḥaża ḳılmasaydı

Ü239[b] ḫurūc itmezdi." Yezīd eyitdi:" Belī Ḥüseyn/bin 'Alī'dür nebīre-i Ḥażret-i Nebī'dür."(14) Yahūd feryāda gelüp eyitdi:" Ey Yezīd benümle Dāvūd arasında yetmiş ḳarn tecāvüz idüpdür(15) henüz baña Yahūdīler ta'zīm iderler, Muḥammed-i Ḳureyşī dün fevt oldı bugün evlādına ḳaṣd(16) idersiz bu ne dīndür?" Yezid kahr idüp eyitdi:" Ey Yahūd eger Ḥażret-i Resūl'-

S284[a] den āzār-ı ehl-i(17) zımme memnū' olmasaydı seni/ḳatl iderdüm." Yahūd eyitdi:" Ey aḥmaḳ, bir cehūd'çün muḫāṣama ḳılan(18) Vācibü'l-Vücūd Resūl'çün ḫaṣm olmaz mı?" Yezīd ġażab-nāk o-

T185[b] lup ḳatline emr itdi Yahūd fi'l-ḥāl(1) Ḥüseyn'ün ser-i mübārekin muḫāṭab ḳılup eyitdi:" Yā Ebā 'Abdullāh şehādet viresin ki ṣıdḳ-ı pākla(2) müselmān oldum." Yezīd eyitdi:"Ey Yahūd ḫavf-ı ḳatldür seni müselmān iden islāmuña ne i'tibār?" (3) Yahūd eyitdi:" Ey Yezīd müselmānlarun īmānın ḳatl itdüñ eger bir nev-müselmān ḳatl itseñ ne lāzım gelür,(4) ben dahı bu sa'ādete ṭālibem ki dāḫil-i fırḳa-ı şüheda-yı Kerbelā olam." Fi'l-ḥāl ol nev-müselmānı şehīd(5) itdiler, raḥmetullāhi 'aleyh.Kitāb-ı Rebī'ü'l-Aḫbār'da mesṭūrdur ki 'Abdul-

B339 Vahhāb nām bir tersā risālet(6) ṭarīḳiyle Rūm/diyārından gelüp ol maḥfilde ḥāżır idi, Ḥażret-i İmām'un ruḫsār-ı şerīfin(7) görüp āh-ı ciger-sūz çeküp eyitdi:" Ben Ḥażret-i Resūl'-

---

T185[a]13 itmişdi Ḥüseyn

un eyyām-ı ḥayātında ticāret resmiyle Medīne'ye(8) gitmişdüm, istedüm ki Ḥażret-i Resūl'e bir tuḥfe neẕr idem, ṣaḥābeden istifsār itdüm ki:" Ḥażret-i(9) Resūl ne cinse ṭālibdür?" Di-

Ü240a diler:"/Ṭab'-ı mübāreki 'ıṭrıyyāta rāġıbdur." İki nāfe-i müşg-le bir miḳdār(10) 'anber-i eşheb ol Ḥażret'e tuḥfe ilettüm,

S284b Ümmü Seleme serāyında idi buyurdı ki:"/Ey 'azīz ismüñ nedür?" (11) Didüm:" 'Abdul vahhāb." Didi:" Ey 'Abdul vahhāb eger dīn-i islām ḳabūl idersen tuḥfeñi ḳabūl(12) iderem." Sīmā-yı mübārekinden baña ma'lūm oldı ki Ḥażret-i 'Īsī va'de ḳılan peyġāmber oldur. Fi'l-ḥāl(13) eser-i iltifātla müselmān oldum. ve bir müddetdür ki īmānumı iḫfā ḳılup diyārumda emr-i vezārete meşġūlem.(14) Ḥaḳḳā ki ol gün ki Ḥażret-i Resūl ḥużūr-ı şerīfinde idüm bu 'azīz ki ḥālā ser-i mübāreki ẓılletle(15) ḥużūruñdadur, ṭıfl idi, nāgāh ḥāżır olup Ḥażret-i Resūlullāh anı baġrına basup ruḫsārın(16) ruḫsārına sürüp dirdi ki:"Vācibü'l-Vücūd raḥmetinden bī-naṣīb olsun ol bed-baḫt ki(17) senüñ ḳatluñe rıżā vire." Bir gün daḫı Ḥażret-i Resūl'le mescid-i cāmi'de idüm bir 'azīz ulu ḳarındaşıyla(18) gelüp didiler:" Yā ceddāh ḳuvvet ü ḳudret tefāvütinde birbirimüz-

T186a le nizā'muz var, ḥālā müdde'āmuz budur ki(1) ḥużūruñda muṣāra'a ḳılup her kimüñ ḳudret ü ḳuvveti ma'lūm ola." Ol Ḥażret tebessüm(2) idüp eyitdi:" Ey nūr-ı dīdeler muṣāra'a itmek sizden münāsib degül ammā ḫaṭṭ yazuñ(3) her kimüñ ḥüsn-ı ḫaṭṭı ziyāde olsa ol ġālib ola." Şeh-zādeler ḳabūl idüp her biri bir ḫaṭṭ(4) yazup Ḥażret-i Resūl'e 'arż itdiler, Ḥażret

S285a -i Resūl hīç birinüñ/ḫāṭırı melūl olmamaḳ(5) maṣlaḥatıyçün eyitdi:" Ey ciger-gūşeler ḫaṭṭunuzı 'Aliyy-i Murtażā'ya gös-

terün ol temyīz itsün."(6) Şeh-zādeler hattların Murtażā'ya gösterdükde eyitdi:" Ey seyyidler vālüdenüze 'arż idüng(7) ol tem-

B340 yiz itsün." Hażret-i Zehrā'ya/ 'arż olındukda eyitdi:" Ey mah-

Ü240[b] dum-zādeler benüm hatṭ(8) 'ilminden/vukūfum yokdur ammā bir niçe dāne lü'lü'ye mālikūm size nisār ideyüm her kim ekser cem' itse(9) ol ġālibdür." Fātıma ol gevherleri ol gevherlere nisār idüp şeh-zādeler cem' itmege(10) teveccüh kıldukda Hażret-i Resūl'den istimā' itdük ki Hażret-i 'İzzet Cebra'īl'e emr itdi ki:"(11) Ey Cebra'īl yir yüzine inüp bu lü'lü'leri müsāvī mütakassim it koyma ki taksīminde tefāvüt(12) bulınup birisinün hātırına ġubār-ı elem irişe." Hergāh ki Hażret-i 'İzzet ve Mustafā ve Murtażā(13) ve Zehrā anlara melālet revā görmeyeler zihī bed-baht ki birin zehrle helāk idüp birin(14) tīġ-ı siyāsetle mustahak göreler.Şi'r:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Ey dāvī-i sa'ādet-i islām iden gürūh

(15) Hāşā ki katl-i āl-i peyamber revā ola

Vāy ol la'īn-ı müdbire kim sū'-i fi'l ile

Mahşer gününde(16) hasmı anun Mustafā ola

Ehl-i meclis bu hikāyetden müte'essir olup feryāda gelmegin Yezīd(17) eyitdi:" Ey 'Abdul Vahhāb kelimātün sebeb-i fitne olur

S285[b] eger hürmet-i risālet lāzım olmasaydı(18) saña/siyāset iderdüm." 'Abdul Vahhāb eyitdi:" Ey bed-baht hürmet-i Resūl-ı halk lāzım

T186[b] olan(1) yirde hürmet-i Resūl-ı Hālık nişe lāzım olmaz?" Yezīd mülzem olup buyurdı ki anı meclis(2) den çıkardılar. Andan sonra hükm itdi ki Ehl-i Beyt'den ba'żī kimesne hāżır ideyler, Ümmü Gülsüm(3) ve Zeyneb ve İmām Zeynel'ābidīn hāżır olup per-

de altından Zeyneb'ün nazar-ı mübāreki Hażret-i(4) İmām'un ruhsār-ı şerīfine düşdi bī-ihtiyār feryāda gelüp eyitdi: Şi'r:

(Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün)

(5) Ey felek şerm it ne bid'atdur ki bünyād eyledüñ
Hānedān-ı Ahmed-i Muhtār'a bī-dād eyledüñ

(6) Ehl-i Beyt'i Muṣṭafā'ya biñ sitem gördüñ revā
Tā Yezīd-i pür-cefānuñ gönlini şād eyledüñ

(7) Bu ne fikr-i bāṭıl ü endīşe-i bī-hūdedür
Kim yıḳup biñ Ka'be bir but-ḫāne ābād eyledüñ

Ü241[a] (8) / Ey Yezīd-i pür-cefā her kimse bir ad eylemiş
Sen dahı bu ẓulm ile 'ālemde bir ad eyledüñ

(9) Yezīd eyitdi: "Bu kimdür?" Didiler: "Hemşīre-i Hüseyn bin

B341 'Alī'dür." Ümmü Gülsüm / dahı bir cānibden ḫurūşa gelüp eyitdi: "Ey Yezīd ruhsat vir ki Hażret-i Hüseyn'le bir dahı mülāḳāt idüp vedā' idem." İcāzet(11) ḥāṣıl idüp ol ser-i mübāreki eline alup rāyiḥa-i giysū-yi müşg-bārından bir zamān bī-

S286[a] hūş olup(12) özine geldükde eyitdi: " Ey / Yezīd ümmīd-vārem Vācibü'l-Vücūd dergāhından ki 'aẕāb-ı āḫiretden(13) muḳaddem 'aẕāb-ı dünyāya giriftār olup murāduña yetmeyesin." Yezīd eyitdi: " Ey ḫātūn gördüñüz mi(14) ki davā-yı kāẕibüñüz ne netīce virdi?" Ümmü Gülsüm eyitdi: " Ey Yezīd ان المنافقين لكاذبون(15) münāfıklar kāẕiblerdür ويعذب المنافقين والمنافقات ve Ḥaḳḳ münāfıkları mu'aẕẕeb ider(16) el-minnet Allāh ki biz ḫānedān-ı nübüvvet ü velāyetüz." Yezīd anlardan münḥarif olup İmām Zeynel'ābidīn'e(17) teveccüh idüp eyitdi: " Bu kimdür?" Didiler: "'Alī ibn Ḥüseyn." Yezīd eyitdi: " 'Alī ibn Ḥüseyn maḳtūl oldı." (18) Didiler: " Ol 'Alī-yi ekberdür bu bīmārdı." Yezīd eyitdi: " Ey

T187ª Zeynel`ābidīn, Ḥüseyn istid`ā[1] ḳılurdı ki minberde cilve ḳıla ve ḫuṭbeler beyān ide el-minnet-ullāh ki cilve-gāhı rü'ūs-ı rimāḥ[2] oldı ve benüm devletüm anı maḳhūr ve maḫẕūl ḳıldı." İmām Zeynel`ābidīn eyitdi:" Ey Yezīd binā-yı[3] minber benüm ecdādumdandur ya senün̄ ve resm-i ḫuṭbe bizüm cand ü-muzdandur yā senün̄ ṭarafun̄dan?"[4] Ey Yezīd devlet, devlet-i uḫrevīdür ve ol bize müyesserdür ve sa`ādet, sa`ādet-i bāḳī-dür ve[5] ol bize muḳadderdür ومن يقتل مؤمنا متعمدا فجزاوه جهنم خالدا فيها

S286ᵇ /Ey ġāfil saña daḫı itdügün̄ `amel cezāsı `an-ḳa-

Ü241ᵇ rīb `āyid olmaḳ muḳarrerdür[6] ومن يقتل مؤمنا متعمدا فجزاوه جهنم/خالدا فيها Şi`r:

(Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün)

Ey ki hergiz ḳılmayup endīşe[8] rūz-ı ḥaşrdan

Seyyi'āt-ı maḥẓdur peyveste ef`ālün̄ senün̄

Ol zamān kim Muṣṭafā[9] ḫaṣm ola ḥākim Kirdgār

Sen daḫı bī-şek bilürsün kim n'olur ḥālün̄ senün̄

[10] Yezīd anun̄ kelimātundan ġażab-nāk olup ḳatline ḥükm it-di, Ümmü Gülsüm ve Zeyneb feryāda gelüp[11] eyitdiler:" Ey ẓālim bu ṭıfldan ġayr ḫānedān-ı nübüvvetde ṣāḥib-i velāyet ḳalmadı bu ne ẓulm-ı ṣarīḥdür?[12] Şi`r:

(بحر طويل)

B342

اناديك يا جداه يا خير مرسل

حسينك مقتول و نسلك ضايع

[13] Yezīd'e bu kelimātdan hevl ġālib olup İmām Zeynel`ā-bidīn'ün̄ ḳatlinden tecāvüz idüp[14] ḥużūrına getürüp oġlına muḳārin maḳām ta`yīn idüp eyitdi:" Ey Zeynel`ābidīn benüm oġlum[15] senün̄le ḳarīndür anun̄la muṣāra`a itmege ḳādir mi-sin?" İmām Zeynel`ābidīn eyitdi:" Muṣāra`a sehldür[16] ammā

her birimüz eline bir ālet-i cāriha virüp hükm it mücādele kılalum, ġālib olan maġlūbı katl(17) itsün." Bu tekellümde iken sadā-yı nakkāre-i nevbet çıkup bār-gaha zelzele bırakdı, Yezīd'ün oġlı(18) eyitdi:" Ey Zelnel'ābidīn bu benüm atam nevbetidür kanı sizün/nevbetünüz?" Zeynel'ābidīn eyitdi:

S287[a] T187[b]

"(1) Bir mikdār sabr it." Nakāreden sonra mü'ezzin Allāhü ēkber çeküp mesāmi'-ı huzzāra ġulġule(2) bırakdukda Zeynel'ābidīn eyitdi:" Ey nutfe-i Yezīd bu bizüm nevbetümüzdür ki taġayyür ve tebdīl bulmaz(3) şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ü242[b]

/Nevbet-i hükm-i mülūk eyler kabūl-ı intikāl
Şer'dür ol hükm kim yokdur aṅa mutlak zevāl
Kat' bulmaz rişte-i peyvend-i Āl-i Mustafā
Gerden-i 'ukbāya salmışdur kemend-i ittisāl

(5) Hazret-i İmām Zeynel'ābidīn'ün hüsn-ı fesāhatinden Yezīd'e ra'şe düşüp eyitdi:" Ey ferzend-i Hüseyn(6) ne hācetüñ var ise benden istid'ā kıl." İmām eyitdi:" Kātil-i Hüseyn'i baña teslīm it cezāsına yetüreyüm."(7) Yezīd ref'-i mazinne içün Kūfe ser-dārların cem' idüp eyitdi:" Kimdür Hüseyn'ün kātili?" Didiler:" Havlī(8) bin Yezīd'dür." Havlī bin Yezīd'i hāzır idüp su'āl itdükde eyitdi:" Hāşā ki ben katl itmiş olam (9) la'net anuñ kātiline." El-kıssa çok mübālaġa ve münāzaralardan sonra didiler." Şimr Zilcevşen'dür." Şimr'den(10) su'āl olındukda eyitdi:" Ey emīr Hüseyn'ün kātili ben degülem." Yezīd eyitdi:" Pes kimdür?" Şimr eyitdi:" Ol(11) kimesnedür ki tehiyye-i esbāb idüp hükmler irsāl idüp leşker gönderüp bu emre mübāşir oldı."(12) Yezīd bu sözden münfa'il olup eyitdi:

S287[b] La'net size ve ef'alünüze/ben Hüseyn'ün katline razı degüldüm.(13) Hazret-i İmam Zeynel'abidin'e eyitdi:" Bundan ğayr hacet temenna kıl." Hazret-i İmam eyitdi:" İcazet vir(14) ki Ehl-i Beyt'le müteveccih-i Medine olup cedd-i büzürgvarum türbeti üzerinde mücavir olam." Yezid eyitdi:" (15) Bu hacet icabete makrundur bir hacet dahı iste." İmam eyitdi:" Bugün cum'a günidür(16) ruhsat vir ki minbere çıkup bir hutbe beyan idem."

B343

Ü242[b] Yezid eyitdi:" Bu istid'a dahı makbuldür bu şartla/ki(17) ahir-i hutbe menakıb-i Al-i Ebu Sufyan beyan idesin." Pes münadiler salup cemi'-i ehl-i Şam'ı(18) mescid-i cami'de hazır idüp ibtida-i halde ehl-i Şam'dan bir hatib minbere çıkardı kı

T188[a] hamd ü senadan(1) sonra sitayiş-i Al-i Ebu Sufyan ve mezemmet-i Al-i Ebu Türab idüp evliyyet-i Yezid ve butlan-ı(2) Hüseyn husüsında mübalağalar kıldı. Hazret-i İmam Zeynel'abidin mütehammil olmayup eyitdi:" Ey(3) hatib hata kıldung ki rıza-yı halka ğazab-ı halika ihtiyar itdün." Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

(4) Ey hatib-i süst-ray-ı saht-ruy-ı bi-edeb
Damen-i na-pakla alude kıldun minberi
(5) Medh-i ehl-i zulm ile kıldun Huda'yı hışm-nak
Ta'n-ı al itdün mezemmet eyledün peyğamberi
(6) İ'tibar-ı devlet-i dünya-yı fani sehldür

S288[a] /N'oldı ey zalim niçün yad eylemezsin mahşeri

(7) Hatibün ta'arruzından sonra eyitdi:"Ey Yezid icazet vir ben minbere çıkup hasbe'l-vakı'(8) bir hutbe beyan ideyüm." Çün Yezid bilürdi ki ızhar-ı hakikatden infi'al çekmek lazım (9) gelür teğafül kılup rıza virmedi amma hüzzar-ı meclis ilti-

mās itdiler ki ehl-i Hicaz'un fesahatin(10) istimā' itmek murādumuzdur. Çok mübālağadan sonra icāzet virüp Hażret-i İmām minbere (11)çıkup mesned-i Resūl'ı vücūd-ı şerīfle müşerref kılup bir hutbe-i belīğ edā kıldı ki kemend-i dikkat-i(12) idrāk-nazar küngüre-i eyvān-ı evsāfına yetmek dāyire-i imkāna girmez ve deryā

B344 -yı tefekkür mażmūn ü 'ibārātında(13) akl-ı serāsīme/sāhil-i ihtimāle varmaz bedāyi'-i ibārātında asnāf-ı letāyif-i mül-kiyye muhtevī ve(14) letāyif-i mażmūnında esrār-ı zerāyif melekūtiyye müntavī. Şi'r:

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Ü243[a] /Teselsül-i kelimāta kemend-i kayd kılup
(15)Feżā-yı 'arsa-i güftārı sayd-gāh-ı 'ukūl
Belāğatında 'ıyān sırr-ı hikmet-ı Kur'ān
'İbāretinde(16) mu'ayyen rümūz-ı şer'-i Resūl

Şerāyit-i hamd ü senādan sonra bir mev'ize beyān itdi ki lezzet-i(17) istimā'ından nüfūs u 'ukūl-ı hüzzār-ı meclis rişte-i 'alāka-i 'avālim-i cismāniyyeden münkati' olup(18) ğarka-i

S288[b] deryā-yı/huzūzāt-ı rūhānī oldılar ve ervāh-ı kulūb-ı sükkān-ı

T188[b] mahfil şarāb-ı idrākinden(1) ser-mest olup zevk-i tena''umāt-ı hazāyir-i kudsiyye hāsıl kıldılar,fi'l-vākı' bir kelām-ı hikmet-nizām(2) ki mahż-ı derd-i dil ve nihāyet-i sūz-ı cigerden münba'is ola sirāyeti mukarrerdür ve bir cevher-i tekellüm ki (3)sadef-i 'ismet ü 'iffetden çıkup iktiżā-yı ızhār kıla 'adem-i hüsn-ı kabūl nā-mutasavverdür.(4) El-kıssa sığār-ı sinnile kemāl-i fesāhat ve nihāyet-i belāğatin mülāhaza kılup cemī'-i ehl-i meclis meftūn u(5) mu'tekid oldukda ahsen-ı asvātla nidā kıldı ki:" Ey kavm benem vāris-i müsāfir-i feżā-yı

(6) سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی benem mücāvir-i harīm-i harem-serāy-ı (7) فكان قاب قوسين او ادنی benem dendāne-i miftāh-ı انا مدينة العلم وعلی بابها benem mażmūn-ı `ibāret-i (8) لا اسئلكم عليه اجرا الا المودة فی القربی benem nutfe-i hayrü'l-aslāb benem nukāve-i ahsenü'l-ensāb, benem(9) şükūfe-i bahāristān-ı `ismet benem gülbün-ı gonçe-i tahāret, benem ciger-gūşe-i Fātımat-ı Zehrā, benem

Ü243[b] mīve-i dil-i `Aliyy-i(10)/Murtażā, benem nūr-ı dīde-i Hasan-ı Müctebā, benem sürūr-ı sīne-i şehīd-i Kerbelā mesned-i hılā-

S289[a] fet-i ma`nevī cānib-i(11) vālid-i büzürgvārumdan/bana mevhūbdur ve serīr-i salatanat-ı sūrī cānib-i vālide-i `ālī-mikdārumdan(12) bana mensūbdur."Ol bülbül-i gülzār-ı fesāhat ve ol tūtī-i şekkerstān-ı belāgatun kelimāt-ı hikmet-āsārın(13) Yezīd-i pelīd mü'essir görüp halkun tagayyür-ı `akīdelerinden

B245 ihtirāz idüp mü'ezzine işāret kıldı(14) kāmet getürüp/Hażret-i İmām'un kelimātın kat` ide. Mü'ezzin ayaga durup eyitdi: الله اكبر Hażret-i(15) İmām eyitdi لا شك فيه ولا شبهة ولا شیء اكبر منه Mü'ezzin eyitdi اشهدان لا اله الا الله Hażret-i İmām(16) eyitdi اشهد بها الحمی ودمی Mü'ezzin eyitdi اشهد ان محمد رسول الله Hażret-i İmām imāme-i şerīfin (17) fark-ı mübārekinden alup mü'ezzin önine bırakup giysū-yı mu`anberin perişan idüp eyitdi:"Ey(18) mü'ezzin bu zikr olan Muhammed hakkı'çün bir sa`at sabr it." Mü'ezzin hamūş oldukda

T189[a] şāh-zāde(1) rahş-ı fesāhat meydān-ı `ibārete bırakup harāret-i `ismet ve cür'et-i imāmet birle ihtirāz ü ictināb(2) itmeyüp didi: " Ey Yezīd bu Resūl-ı kerīm ki zikri zīver-i menābirdür, āyā senün ceddün midür yā benüm(3) ve bu sāhib-i şān-ı `azīm ki vasfı vird-i ekābir ü asāgırdür āyā sana akreb midür yā bana

S289[b] eger dirsen(4) ki bilmezem bu kemāl-i/tecāhüldür ve eger dir-

sen ki bilürüm āyā ne hayāl-i ğalat ve endīşe-i bātıldür[5]

Ü244[a] bu ki zehārif-i dünyā-yı bī-i'tibār içün/serāy-ı 'akıbetün vīrān idüp nakd-i Resūlullāh'ı teşne[6]vü hayrān hedef-i sihām-ı belā ve siper-i tīğ-ı cefā kılup ve muhadderāt-ı Ehl-i Beyt'i nā-mahremlerle şehrden şehre[7]gezdürüp mübtelā-yı mihnet-i ğurbet kıldun eger hılkatunde eser-i İslām var ise nedür bu istihfāf-ı[8]nukabā-yı İslām ve eger yok ise nedür bu mescid ü mihrāb ālūde kılup 'ibādet-i bātıla kıyām ü ikdām." [9]Yezīd ol kelimātdan kemāl-i infi'āl bulup ayağa durup mü'ezzine emr itdi ikāmet getürüp[10]namāza meşğūl oldılar, namāzdan sonra def'-i mazanne içün cemī'-i ümerā-yı Şām ü Kūfe'yi hāzır idüp[11]anlara nefrīn ü nā-sezā diyüp ızhār-ı te'essüf kıldı ki:" Ben Hüseyn'ün katline rāzı degüldüm, la'net[12]'Ubeydullāh'a ki bu emr-ı kabīha ikdām idüp beni 'Irāk ü Şām'da bed-nām itdi: Şi'r:

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

[13]Degül ey sifle āsān katl-i Āl-i Mustafā kılmak
Vefā ehlin esīr-i bend-i bī-dād ü belā kılmak
[14]Adālet bağınun gülbünlerinden ğonçeler üzmek
Cefā tīğıyle bir bir başların tenden cüdā kılmak

B346 [15]Kenzü'l-Ğarāyib'de nakldür ki/Yezīd Ehl-i Beyt'e kendü se-

S290[a] rāyında bir menzil ta'yīn itmişdi,Hazret-i[16]/İmām Hüseyn'ün dört yaşında bir ma'sūmesi olup ol Hazret'ün iltifātına mu'tād idi[17]ol Hazret derece-i şehādet buldukda her gün mütefakkıd olup sorardı ki ابن ابى Envā-ı[18]firīble teskīn virürlerdi bu zamanda ki makāmları Yezīd'ün serāyında idi ol ma'sū-

T189[b] me[1]bir gice vālid-i büzürgvārın vākı'asında görüp ıztırābla

Ü244[b] bīdār olup feryād itdi ki ابن ابی (2) ol nevhadan / Yezīd bīdār olup sebeb su'āl itdükde ol ma'sūmenün hālin 'arż itdiler(3) Yezīd eyitdi:" Hüseyn'ün başın āna göstersünler ola ki teskīn bula."Hażret-i İmām'un ser-i mübārekin(4) bir tabakda ol ma'sūmenün hużūrında getürdükde didi:" Bu nedür?" Didiler: هذا ابوك (5) Ol ma'sūme nazar kıldukda bī-ihtiyār ruhsārın ruhsārına sürüp āh-ı ciger-sūz çeküp(6) cān tapşurdı, muhadderāt-ı Ehl-i Beyt ol hāli görüp tecdīd-i mātem kılup nevhalar bünyād(7) kıldılar ki Yezid'ün serāyına zelzele düşdi.Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Artırursın ey felek evlād-ı peyġamber ġamın
(8) Tāze eylersin dem-ā-dem Ehl-i Beyt'ün mātemin
Tīşe-i bī-dādile her dem töküp bir daşını
(9) Veh ki virān eyledüng şer'ün binā'-ı muhkemin

Yezīd ol ahvāle muttali' oldukda Ehl-i Beyt'i(10) ta'zīmle ta'ziyyet yetürdi, ammā Ümm Gülsüm Yezīd'den icāzet/ istedi ki S290[b] serāy-ı emāretden(11) hāric bir menzil mukarrer ideler ki Ehl-i Beyt anda sākin olup ferāġatle 'azāya meşġūl olalar.Yezīd (12) muhadderāt-ı perde-i 'ismet içün hāric-i serāy-ı emāretde menzil-i münāsib ta'yīn itdürüp emr itdi(13) ki; havātīn-i ekābir ve eşrāf-ı 'ām cem' olup anlarunla 'azāya meşġūl olalar. El-kıssa mecma'-ı mātem(14) müretteb olup nevhalar bünyād olınup mersiyeler okundı,bu ol cümledendür ki, şi'r:

(بحر بسط)

ماتت رجالی وافنی الموت ساداتی   وزادنی حیرة من بعد عاداتی

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

T189[b] 11 ferāġatle meşġūl olalar

(16)Āh kim kıldı cefā çarh vefā-dārlara
Dağlar urdı dem-ā-dem dil-i efkārlara
Bunca(17)ma'sūmları zār ü giriftār itdi
B347 Hīç/rahm eylemeyüp zār ü giriftārlara

Ü245a T190a /Maktel-i Ebū(18)Mihnef'de mestūrdur ki Yezīd Hażret-i Zeynel'ābidīn'ile ba'żı hıdmetkārlar koşup şühedānun(1)başların Kerbelā'da bedenlerine mülhak idüp girü Şām'a mürāca'at kılana dek Ehl-i Beyt içün(2)esbāb-ı sefer müheyyā kılup her birine münāsib hil'atler ve hediyyeler virüp Hażret-i İmām Zeyn(3)el-'ābidīn geldükde Nu'mān Beşīr'i otuz mükemmel mübārizle hıdmetler içün ta'yīn idüp ri'āyet(4)lerinde mübālağa kılup Medīne'ye irsāl itdi. S291a Nu'mān Beşīr/muhlis-i hānedāndı Medīne yolında Ehl-i(5)Beyt'ün hıdmetinde kemāl-i sa'y ü ihtimām zuhūra getürüp nüzūl ve irtihālde tarīk-i edeb(6)bir mertebede ri'āyet kıldı ki havātīn-i Ehl-i Beyt şākir ü rāżı oldılar. Medīne kurbına yetdükde(7)Ümm Gülsüm, Zeyneb'e eyitdi:" Ey hemşīre-i 'azīze Nu'mān'un edā-yı hukūkı bize lāzım oldı salāh(8)nedür?" Zeyneb eyitdi:" ما لنا شي الا حلينا ya'nī hilyemüzden ğayr nesneye kudretümüz yokdur."(9)Pes a'żālarından hilyelerin çıkarup bir tabakda koyup Nu'mān'a irsāl itdiler ki bu hıdmet-i(10)dünyādur İnşa'allāh ceza-yı hıdmetün āhiretde zāhir olur." Nu'mān ol hilyeleri yine gerü(11)dönderüp tażarru' kıldı ki:" Ey havātīn-i harem-serāy-ı nübüvvet egerçi bu hıdmet zāhirā Yezīd(12)hükmiyle sūret buldı ammā hakīkatde benüm maksadumdı ki bu hānedāna nisbet bir hıdmet(13)benden zāhir ola el-minnetu'l-llāh ki müyesser oldı. Şi'r:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Li'llahü'l-hamd ki şayeste-i dergāh oldum
(14)Ma'nī -i suret-i ihlāsdan āgāh oldum

Ü245b /'Ākıbet menzil-i maksūda yetersem ne 'aceb
(15)Ehl-i i'caz ü keramet ile hem-rāh oldum

El-kıssa Ehl-i Beyt'ün teşrīfinden haber-dār olup(16)ehl-i Medīne zukūr ü inās ve sıgār ü kibār nāle vü figānla istikbāl

S291b idüp Hażret-i İmām Zeyn(17)el'ābidīn ve/havātīn-i Ehl-i Beyt'i libās-ı mātemde giryān ü perīşān görüp sīnelerin çāk(18)ve dīdelerin nem-nāk idüp dirlerdi: Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey sipāh-ı münkesir n'oldı sipeh-sālārunuz
T190b,B348 (1)N'itdünüz/sultānunuz bi'llāh kanı serdārunuz

Nişe olmış l'al-gūn lü'lü'-i āb-ı çeşmünüz
(2)Nişe reng-i yāsemen dutmış gül-i ruhsārunuz

N'itdünüz ol şehryār-ı ma'delět -āsārı kim
(3)Lutfı olmışdı enis ü mūnis ü ğam-hvārunuz

El-kıssa Medīne'ye ğulğule-i ehl-i 'azādan bir zelzele(4)düşdi ki der ü dīvārdan sadā-yı nevha sath-ı āsmāna irişdi. Nüzhetü'l-Ervāh'da mestūrdur(5)ki biş nevbet Medīne'de eyle musībet vākı' oldı ki ğavğāsından mukaddeme-i kıyāmet tasavvur(6) idüp halk istiğfāra başladılar. Bir nevbet harb-i Uhud'da Hażret-i Resūl maktūller içre(7)kalup İblīs nidā kıldukda ki الآن محمد قد قتل bir nevbet dahı Hażret-i Risālet dār-ı dünyādan(8)rıhlet itdükde , bir nevbet dahı Hażret-i Murtażā'nun haber-i vefātı irişdükde, bir nevbet dahı Hażret-i(9)Hüseyn Ehl-i Beyt'le Medīne'den Mekke'ye teveccüh itdükde, bir nevbet dahı Şām'dan Ehl-i Beyt Medīne'ye geldükde. Rivāyetdür ki

Ehl-i Beyt(11) çihre ve giysū ğubār-ı rāhdan pāk itmeden ve renc-i seferden istirāhat bulmadan ravża-i seyyid-i Kā'ināt'a

S292a Ü246a (12) müteveccih/olup feryād ü fiğānlar idüp/selām virüp 'arż-ı hāl itdiler ki:" يا جداه ويا سيداه (13) bādiye-i Kerbelā ser-gerdanlarıyuz diyār-ı ğurbet hayrān ü perīşānlarıyuz pençe-i havādisden girībānumuz çāk tapança-i mevāhibden dīdemüz nem-nāk. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Yā Resūlallāh beyābān-ı belā seyyāhıyuz

(15) Gelmişüz dergāhuna zār ü dil-efkār ü hazīn

Şem'-i nüzhet-gāhumuz bād-ı fenādan fevt olup

(16) Hem-dem olmışdur bize nīrān-ı āh-ı āteşīn

Rahtumuz seylāba gitmiş mülkümüz olmış harāb

Hālümüz(17) olmış mükedder gönlümüz endūh-gīn

Bu nev'le nevhalar kılurken nāgāh Ümm Seleme hücre-i tahāretden(18) hırāşīde-rūy ve perīşān-mūy istikbāle gelüp şīşe-i

T191a hāk-ı Kerbelā elinde kana dönmiş, muhadderāt-ı(1) Ehl-i Beyt Ümm Seleme'yi görüp bir nev'le mātem itdiler ki sükkān-ı tabakāt-ı semā sübha-i 'ibādetlerin elden(2) bırakup dāyir-i meclislerine hayrān kaldılar ve 'ubbād-ı 'ibādet-hāne-i 'ulyā evrād-ı müte'ārifelerin ferāmūş(3) idüp anlarun 'azāsına mü-

B349 teveccih oldılar. 'Uyūnu'r-Rıżā'da mestūrdur ki ferzend-i/Da'īl Huzā'ī(4) rivāyet itmiş ki:" Vālidümün hīn-i mevtinde ruhsārın siyāh görüp ğāyetde mütehayyir idüm, bir gice(5) vākı'amda gördüm ki hurrem ü handān libās-ı fāhirle cennet içre seyr ider. Didüm:" Ey vālid-i büzürgvār(6) hīn-i vefātda hālün ehl-i ce-

S292b rāyim/hāline müşābih idi hālā sūret-i hālünde nişāne-i ehl-i(7) salāh var, hikmet nedür?" Didi:" Ey ferzend-i 'azīz ğāyet-i 'isyānla

dünyādan çıkdum ammā Hażret-i[8] Resūl benden su'āl itdi ki: "Ey Da'īl, şehīd-i Kerbelā mersiyesinde ne dimişsin taķrīr eyle."[9] Ben dahı edā ķıldum ve bu beyt andandur, şi'r:

(بحر بسط)

Ü246b لا اضحك الله ثغرالدهران ضحكت وآل احمد مظلومين . قهرا /

Ve ben oķıduķça Hażret-i Resūlullāh rikkat idüp aġlardı.[11] Tamām olduķda bu üzerimdeki hil'ati in'ām idüp günāhlaruma şefī' oldı. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

[12]Ehl-i Beyt'ün senā vü mersiyesi
Aḥsen-i efḍal-i feżāyildür
Kim ki bir beyt ol ḫuṣūṣda dir
[13]Ol dahı Ehl-i Beyt'e dāhildür

Rivāyetdür naķl-i ṣaḥīḥ ile ki ķātil-i Ḥüseyn bir āteşīn tābūt[14] içre muķayyed olup selāsil ü aġlālle teceddüdle müte'āķıb olmaķdadur ķıyāmete dek. Ve Suḥūf-ı[15] Şerīf'de İsnād-ı Rıżaviyye'den naķildür ki:" Hażret-i Resūl buyurmış ki Mūsa-i 'İmrān, Hārūn Nebī[16] fevtinden sonra rūy-ı tażarru' dergāh-ı Vācibü'l-Vücūd'a dutup Hārūn içün raḥmet istid'ā[17] ķıldı, Hażret-i 'İzzet'den vaḥiy geldi ki:" Ey Mūsa eger benden cemī'-i ḫalķ içün raḥmet istid'ā ķılsan[18] ķabūl iderem ammā ķātil-i Ḥüseyn'ün günāhından tecavüz mümkin degül, anun intiķāmın men alsam gerek. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

T191b' [1]Ger 'aẕāb-ı ehl-i Dūzaḫ cürm miķdārıncadur
S293a / Vāy ana kim eylemiş ķatl-i şehīd-i Kerbelā

(2)Ol sebebden kim şehīd-i Kerbelā'nun kadrini
Eylemiş a'lā cemī'-i halkdan Rabbü'l-'Alā

Kenz(3)ü'l-Ġarāyib'de mestūrdur ki cemī'-i ejderhālarun mihteri bir ejderdür Şedīd nām,hergün yetmiş(4)nevbet titreyüp a'żāsından zehr-i helāhil tökilür. Hażret-i 'İzzet'den nidā gelür ki:" Ey Şedīd sabr(5)it ki katil-i Hüseyn ta'zībi sa-
Ü247a nā mensūbdur." Rivāyetdür ki/ehl-i Kūfe ve Şām'dan her ferd
B350 (6)ki ol ma'rekede/idi bu 'ukūbete şerīkdür. Kenzü'l-Ġarāyib'de mestūrdur İmām Siperī nakliyle(7)ki: " Bir gün meclisimüzde bu zikr olınurdı ki vakı'a-i Kerbelā'da mesrūr olanlar ser-be-ser dünyāda(8)makhūr oldılar, Havāric'den bir bed-baht hāżır idi bu güftāra inkār idüp didi:" Bu söz(9)kizbdür zirā ben ol cümledenem ve aslā bana bir mekrūh müteveccih olmadı,"Hakkā ki henüz güftārı(10)tamām olmadan çerāğ-ı meclisden bir şerāre rahtına düşüp zebāne çeküp hīç vechle teskīn (11)bulmayup ol bed-bahtı yakdı ve bu sūret ulūlü'l-ebsāra mūcib-i tezāyüd-i i'tibār oldı."(12)İmām Hasan Basrī rahmetu'llāhi 'aleyh nakl itmiş ki:" Tahkīk-i mesāyil-i şer'iyye içün bir mü-
S293b te'allim benüm meclisüme tereddüd(13)iderdi ve hemīşe anda/bir rāyiha-i mekrūh zāhir olup ehl-i meclise küdūret yetürürdi(14) ammā men'ine hayā māni' olırdı. 'Ākıbetü'l-emr ol rāyihanun sebebin su'āl itdükde münfa'il olup(15)eyitdi:" Ey 'azīzler ben ol tāyifedenem ki vakı'a-i Kerbelā'da muhāfaza-i Fırāt içün me'mūr itmişlerdi,(16)muhārebeden sonra bir gice vakı'amda gördüm kıyāmet olmış ve ben ġayetde teşneem, nāgāh gördüm(17) ki Hażret-i Resūl ve 'Alī ve Hasan ve Hüseyn havż-ı Kevser kenārında cem' olmışlar ve ba'żı mülāzımları(18)ol havżdan ashab

ü ahbāba su virürler, ben dahı ilhāh idüp bir cür'a su istedüm

T192[a] virmediler,(1) feryād itdüm ki:" Teşneem." Hażret-i Resūl muttali'

Ü247[b] /olup eyitdi:" Nişe bu fakīre su virmezsiz?" (2)Eyitdiler:" Yā Resūlallāh bu şahs ol tāyifedendür ki muhārebe-i Kerbelā'da hıfz-ı Fırāt içün ta'yīn(3) olınmışlardı." Hażret-i Resūl eyitdi:" اسقوه قطرانا " Ben katranı su tasavvur idüp tecerru' (4)itdükde rāyihasından nefret idüp hevl ü hırāsla bīdār olduk-da bu zahmet bende peydā(5) oldı." İmām Hasan Basrī ol hālden vākıf oldukda anı meclisden men' idüp ol(6) bed-baht akreb-i zamānda as'ab-ı beliyyātla dünyādan gitdi. Ebü'l-Mefāhir'den

S294[a]B351 /menkūldur ki :"Bir(7) şahs tavāf-ı Ka'be'de gördüm/nikāba girmiş tażarru' iderdi ki:" Yā Rab günāhumı 'afv it egerçi(8) bilürem ki kābil-i 'afv degül." Eşrāf-ı Mekke eyitdiler:" Ey fakīr nevmīdlik küfrdür." Didi:" Ey kavm ben(9) ol gürūhdanam ki şühedānun başları Şām'a gitdükde muhāfazasına me'mūr olmışlardı ve ol(10) bed-bahtlar her menzilde başlarun sandūkını araya alup etrafında meclīs-i hamr tertīb idüp(11) irtikāb-ı lehv iderlerdi ammā ben irtikāb itmeyüp 'amellerine müşāhede kılurdum. Bir gice cemī'-i(12) mustahfızlar mest olup ben tenhāda kaldukda gördüm gökden bir hayme-i nūr inüp başlarun(13) mukābelesinde kurılup ve ol haymeden üç sāhib-çihre nūr-efşānla çıkup ol(14) başları sandūkdan çıkarup ziyāret itdiler ve ben tevehhüm-ı tamāmla müşāhede kılurken(15) üzerümde bir pīr-i

Ü248[a] rūşen-żamīr-i nūrānī görinüp su'āl itdüm ki:"/Bunlar kimlerdür?" Didi:"(16) Bunlar dergāh-ı İlāh mukarrebleri ya'nī Cebrā'īl ve Mīkā'īl ve İsrāfīl'dür." Bir zamāndan sonra gördüm (17)Cebrā'īl haymeye müteveccih olup didi:" انزل يا صفى الله

T192[a]12 inüp başlarnun

Gördüm ki Ādem ve Şīs ve İdrīs(18) çıkup ol başları ziyāret itdiler, anlardan sonra didi: انزل یا نجی الله Gördüm(1) Nūh ve Sām çıkup ol başları ziyāret itdiler, anlardan sonra eyitdi: (2)انزل یا خلیل الله Gördüm İbrāhīm/ve İsmā'īl ve İshāk çıkup ziyāret itdiler, anlardan sonra eyitdi: انزل یا کلیم الله Mūsā ve Hārūn çıkup ziyāret itdiler, anlardan sonra eyitdi: انزل یا روح الله (4)Gördüm 'Īsī çıkup ziyāret itdi, andan sonra eyitdi: انزل یا حبیب الله Gördüm Hażret-i Mustafā (5)teşrīf buyurup ser-i mübārek-i Hüseyn yetmiş kadem mikdārı istikbāle gelüp çihre-i mübārekin mukaddem(6) Resūlullāh'a sürüp āvāz-ı hüzn ile figāna geldi ki:" Ya ceddāh ümmet-i bī-vefādan gör ki baña ne belālar (7)geldi!"Ve Hażret-i Resūl ruhsār-ı şerīfin ruhsārına sürüp ve cemī'-i enbiyā ittifākla 'azāya meşğūl(8) oldılar. Şi'r:

T192b S294b

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

B352 Sehldür/ol kim hemīn Havvā'dan Ādem oldı dūr
Olmadı mecmū'-ı etbā(9) ü 'ıyālinden cüdā

Sehldür ol ğam ki düşdi bahra Nūh'un zevrakı
Görmedi deryā-yı(10) hūn-āb içre girdāb-ı fenā

Sehldür kim yetdi İbrāhīm'e Nemrūd āteşi
Yetmedi berk-i cihān-(11)sūz-ı firāk-ı akrabā

Sehldür kim çekdi bī-dādını Fır'avnun Kelīm
Olmadı düşmen aña bir kāfir-i(12) mü'min-nümā

Bī-tekellüf 'akl-ı mīzānile tahkīk itseler
Cümle-i endūh-ı mecmū'-ı gürūh-ı enbiyā

Ü248b /Gelmez(13) ol mikdār mihnetlerce kim sabr eyleyüp
Çekdi ehl-i zulmden mazlūm-ı deşt-i Kerbelā

(14)Rivāyetdür ki ol ta'ziyet esnāsında Cebrā'īl Hażret-i Re-

S285[a] -sūl'un hıdmetine gelüp/eyitdi:" Yā[15] Resūlallāh hükm-ı Hażret -i 'İzzet'dür ki rıżā-yı şerīfin olsa Kūfe şehrin Lūt kavminün mülkine döndürem."[16] Hażret-i Resūl eyitdi:" Ey Cebrā'īl benüm sabrum sāyir enbiyādan ziyādedür, sabr iderem kıyāmet güni[17] 'azāb-ı mü'ebbedle anlardan intikām aluram." Cebrā'īl eyitdi:" Yā Resūlallāh hükmdür ki bu müstahfızları melā'ike-i[18] 'azāb āteş-i 'azāba yakalar."Hem ol hāletde firişteler har-

T193[a] be-i āteşīn çeküp ol cemā'ate hamle kıldılar[1] elli nefer müstahfızlaruñ kırk dokuzı yanup baña nevbet yetdükde tażarru' itdüm ki الامان الامان[2] Hażret-i Resūl eyitdi:" لاغفر الله لك Ve men bilürem ki du'ā-yı Hażret-i Resūl müstecābdur[3] ve ben mağfūr olacak degülem." Didiler:" Nikāb dutmağa sebeb nedür?" Didi:" Ol vākı'a salabetinden[4] levnüm müteğayyir oldı." Mübālağa ile perdesin açdukda gördiler peykeri bozılmış, ol bed -bahtı[5] Ka'be tavāfından men' idüp çıkardılar, bir sā'ika peydā olup ol nā-pāki pāk yakdı. Beyt:

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

[6] Eser-i zulm ü sitemdür ğażab ü kahra sebeb
Zulum ehline düşer sā'ika-i kahr ü ğażab

Ekser-i[7] ehl-i tefsīrden nakldür ki sıhhate yetmişdür ki vākı'a-i Kerbelā'dan sonra 'Ubeydullāh Ziyād'un leşkerinden

S285[b] [8] suvār ü piyāde hādim ü mahdūm كائنا من كان hiç ferd āsāyiş/ü hużūrla ma'āş itmeyüp[9] her biri kable'l-mevt bir 'azāba gi-

B353,Ü249[b] riftār olup anunla/fevt oldı./Hālid bin Yezīd Hażret-i İmām'un[10] 'imāme-i şerīfin fark-ı mübārekinden alup tasarruf itmiş-di, dımāğı muhabbat olup 'illet-i sevdāyla[11] zencīrlere girüp ol kaydla silsile-i ذرعها سبعون ذراعا kaydına düşdi. Ve

Ca'fer[12] bin Ahdarī pirāhen-i şerīfin beden-i latīfinden çıkarup almışdı ve ol pirāhende yüz yetmiş zahm-ı[13] tīğ ü tīr olup fi'l-hāl ol bed-baht ebras olup 'illet-i berasla dünyādan gitdi. Esved[14] bir Hanzele şemşīrin tasarruf itdi cüzzāma giriftār olup ol 'illetle fevt oldı. Mālik[15] bin Yesār cevşenlerin tasarruf itdi hiffet-i 'akl peydā kılup masrū' olup küçelere düşdi,[16] 'ākıbet tıfllar daşıyla helāk oldı. Şevāhid'de mestūrdur ki Şimr-i la'īn bir mikdār eşrefī[17] Hażret-i İmām'un ruhūtından çıkarup nehb itmişdi, ba'żısın hilye idüp evlādına virmek[18] dā'iyesin kıldukda ol tılā ma'dūm olup

T198b Şimr ol hālete şekk getürüp zergeri kendü[1] hużūrına hāżır idüp ol tilānun ba'żısın potaya koydukda tamām ma'dūm oldı. Rivāyetdür[2] ki ba'zı bed-bahtlar şāh-zādenün katarından nā-

S296a kalar/zebh idüp tenāvül itdükde mesābe-i zehr[3] olup tasarrufı müyesser olmadı. El-kıssa katelā-yı Hüseyn 'ukūbāt-ı 'uhrevīden mukaddem 'ukūbāt-ı[4] dünyāya giriftār olmadan dünyādan gitmediler. Mir'ātü'l-Cinān'da mestūrdur ki vākı'a-ı Kerbe-

Ü249b lā'dan sonra[5] akreb-i zamānda/'Ubeydullāh Ziyād mel'ūnun ser-i nā-mübārekin kat' idüp Kūfe mescidine getürdiler, İmām[6] Tirmizī, 'Ammārī'den nakl itmiş ki:" Ben hāżır idüm gördüm dīvārdan bir ef'ī çıkup 'Ubeydullāh-ı bed-bahtun[7] dimāğ-ı nā-mübārekine girüp durup çıkup bir niçe nevbet bu 'ameli iderdi, müşāhede idenlere muhakkak oldı ki bu mukaddeme-i 'azābdur. Ve Şevāhid'de mestūrdur ki Medīne'de bir bed-baht[9] Hażret-i İmām'un katline beşāret itdi hem ol gice bir āvāz işitdi ki āsmāndan gelürdi.[10]

(بحر خفيف)

B354 ايها القاتلون جهلا حسينا ابشروا بالعذاب و التنكيل

Ümmīd-vār ki 'umūm-ı lutf-ı İlāhī ve şümūl-ı[11] fazl-ı nā-mütenāhī ol ehibbā-yı sādıkü'l-ihlās ve eviddā-yı kavīmü'l-ihtisās karīn-i hāl ve kefīl-i[12] hüsn-ı me'āl ola ki her Muharrem tecdīd-i mātem-i Şāh-ı Kerbelā ve tahrīk-ı silsile-i /ta'-ziyet-ı şühedā kılup[13] dīde-i giryān ve dil-i büryānla müteveccih-i kesb-i dünyevī ve uhrevī olup ecrler bula ve cümle-i[14] sevābından bu musībet-nāme mü'ellifine tasadduk kılup bu sevābı dahı mucib-i mezīd-i hasenāt bile. Temmet bi'l-hayr ve's-sa'ādet.

S296[b]

[2]Mersiye-i İmām-i Hüseyn Radıyallāhu 'anh

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Ü250[a]

/[4]Māh-ı Muharrem oldı şafakdan çıkup hilāl
Kılmış 'azā dutup kadd-i ham ğark-ı eşk-i al
[5]Evlād-ı Mustafā'ya meded kılmamış Fırāt
Geçürmesün mi yerlere anı bu infi'āl
[6]Çokdur hikāyet-i elem-i Şāh-ı Kerbelā
Elbette çok hikāyet olur mūcib-i melāl
[7]Fehm eyleseh ğam-ı şühedā şerhin itmege
Her sebze Kerbelā'da çeküpdür zebān-ı hāl
[8]Tecdīd-i mātem-i şühedā kıldı rūzgār
Zār ağla ey gönül bugün oldukça ihtimāl
[9]Meydān-ı çarhı cilve-geh-i dūd-ı āh kıl
[10]Gerdūn-ı dūna kisvet-i mātem siyāh kıl

Ü250[a]

(11) Māh-ı Muharrem oldı meserret harāmdur
Mātem bugün şerī'ate bir ihtirāmdur
(12) Tecdīd-i mātem-i şühedā nef'siz degül
Ġaflet-serāy-ı dehrde tenbīh-i 'āmdur
(13) Ġavġa-i Kerbelā haberin sehl sanma kim
Naks-ı vefā-yı dehre delīl-i tamāmdur
(14) Her dürr-i eşk kim saçılur zikr-i Āl'le
Seyyāre-i sipihr-i 'uluvv-i makāmdur

S297[a]

(15) /Her medd-i āh kim çekilür Ehl-i Beyt içün
Miftāh-ı bāb-ı Ravża-ı Dārü's-Selāmdur
(16) Şād olmusun bu vākı'adan şād olan gönül
(17) Bir dem melāl ü ġussadan āzād olan gönül

(18) Tedbīr-i katl-i Āl-i 'Abā kıldun ey felek
Fikr-i ġalat hayāl-i hatā kıldun ey felek

T194[b]

B355

(1) Berk-i sehāb-ı hādiseden tīġlar çeküp
Bir bir havāle-i şühedā/kıldun ey felek
(2) 'İsmet harem-serāsına hürmet revā iken
Pāmāl-i hasm-ı bī-ser ü pā kıldun ey felek
(3) Sahrā-yı Kerbelā'da olan teşne-leblere
Rīk-i revān seyl-i belā kıldun ey felek
(4) Tahfīf-i kadr-i şer'den endīşe kılmayup
Evlād-ı Mustafā'ya cefā kıldun ey felek
(5) Bir rahm kılmadunġ cigeri kan olanlara
(6) Ġurbetde rūzgārı perīşān olanlara

(7)Basdukda Kerbelā'ya kadem Şāh-ı Kerbelā
Oldı nişān-ı tīr-i sitem Şāh-ı Kerbelā
(8)Düşmen okına ğayr siper görmeyüp reva
Yakmışdı cāna dağ-ı elem Şāh-ı Kerbelā
(9)A'da mukābilinde çekende saf-ı sipāh
Kılmışdı medd-i āh 'alem-i Şāh-ı Kerbelā

Ü250[b] (10)/Dūd-ı dil-i pür-āteş-i ehl-i nezāreden
İtmişdi perde-dār-ı harem Şāh-ı Kerbelā
(11)Oldukça 'ömri rāhat-ı dil görmeyüp demī
Olmış hemīşe hem-dem-i ğam Şāh-ı Kerbelā

S297[b] (12)/Yā Şāh-ı Kerbelā ne revā bunca ğam sana
(13)Derd-i dem-ā-dem ü elem-i dem-be-dem sana

(14)Ey derd-perver-i elem-i Kerbelā Hüseyn
Vey Kerbelā belālarına mübtelā Hüseyn
(15)Ğam pāre pāre bağrunı yandurdı dāğla
Ey lāle-i hadīka-i Āl-i 'Abā Hüseyn
(16)Tīğ-ı cefāyla bedenün oldı çāk çāk
Ey būstān-ı sebze-i tīğ-ı cefā Hüseyn
(17)Yakdı vücūdunı ğam-ı zulmet serāy-ı dehr
Ey şem'-i bezm-ı bār-geh-i Kibriyā Hüseyn
(18)Devr-i felek içürdi sana kana kana kan
Ey teşne-i harāret-i berk-i belā Hüseyn
(1) Yād it Fuzūlī Āl-i 'Abā hālin eyle āh
(2) Kim berk-ı āhilen yakılur hırmen-i günāh

İzhār-ı Tevellüd -ı E'imme Ve Ġayra

Radiya'llāhü 'anhüm

(5)Egerçi ızhār-ı silsile-i siyādet dāhil-i ahvāl-i Kerbelā ve şerh-i ibtilā-yı enbiyā olmayup(6)bu nüshada īradı münāsib degül ammā tetebbu'-ı mažmūn-ı Ravžatü'ş-Şühedā tarīk-i icmālle takrīrine(7)iktiža kılmağın eyle ki Şevāhidü'n-Nübüvve'de mestūrdur 'arž olınur. Bilmek gerekdür ki esahh-ı(8)rivāyetle Hažret-i Emīrü'l-mü'minīn 'Alī İbn Ebī Tālib'ün otuz altı evlādı olup ol(9)cümleden on sekkiz nefer zükūr ve on sekkiz S298a Ü251a /nefer ināsdur ve ba'žı rivāyetde on tokuz(10)oğlan /ve on yedi kızdur, ol cümleden altı nefer eyyām-ı hayātında müteveffa' B356 olup altı nefer(11)Kerbelā'de şerbet-i şehādet nūş itdiler./Ammā meşhūr olanlar İmām Hasan ve İmām Hüseyn ve Muhsin(12)ve Yahyā ve 'Abdullāh ve Muhammed Hanīfe ve Ebū Bekr ve 'Ömer ve 'Osmān ve 'Avn ve Ca'fer ve 'Abbās والله اعلم(13)Hažret-i İmām Hasan ekber-ı evlād-ı Zehrā'dur ikinci imāmdur vilādet-i şerīfi ramažān ayının on(14)beşinci gününde Hicret'ün üçinci yılında ve vefātı safer ayının on tokızıncı gicesinde Hicret'den elli yıl geçdükde ve müddet-i 'ömr-i şerīfleri kırk altı yıl ve altı ay ve on biş gün idi on(16)altı nefer evlādı olup on biri zükūr ve ol cümleden meşhūr olan Zeyd ve Hüseyn ve Talha(17)ve İsmā'īl ve 'Abdullāh ve Hamza ve 'Abdurrahman ve 'Ömer ve Kāsım'dur والله اعلم Hažret-i İmām Hüseyn(18)üçinci imāmdur vilādet-i şerīfi Hicret'ün dördinci yılındı ve murži'a- T195b sı Ümmü'l-Fadl idi zevce-i 'Abbās(1)bin 'Abdulmuttalib ve evlādı 'Aliyy-i Ekber ve 'Aliyy-i Evsat ve 'Aliyy-i Asġar ve 'Abdullāh ve Mu-

S298b hammed ve Ca`fer'dür. والله اعلم Hażret-i İmām Zeynel`ābidīn dördinci imāmdur viladet-i şerīfi Hicret'ün otuz altı yılında (3) vākı` olup vefatı yetmiş beşinci yılındadur, evlādı on sekkiz nefer olup ol cümleden(4) evlād-ı zükūr dokuz nefer ve evlād-ı ināş dokuz nefer idi ammā evlād-ı zükūrdan meşhūr(5) olan Muhammed Bākır ve `Abdullāh Bāhir ve Zeyd-i şehīd ve `Ömer Eşref ve Hüseyn-i Asğar ve `Aliyy-i Asğar idi(6) والله اعلم Muhammed Bākır

Ü251b beşinci imāmdur künyeti Ebū Ca`fer lakabı Bākır ve viladet-i şerīfie Medīne'de cum`a(7) güni sa`fer ayınun üçinci güninde Hicret'ün elli yedinci yılında vākı` olup yeddi evlādı olup(8) ol cümleden meşhūr olan Ca`fer ve `Abdullāh ve İbrāhīm ve `Alī'-dür. والله اعلم Hażret-i İmām(9) Ca`fer-i Sādık altıncı imāmdur ve viladet-i şerīfi Medīne'de düşenbe güni rebi`ü'l-evvel ayınun (10) on yedinci güninde Hicret'ün seksen yıl geçdükde ve ekser-i `ulūm-ı ğarībe aña mensūbdur, cafr-i ahmer(11) ve cifr-ı ebyaż ve mushaf-ı Fatıma gibi ve cifr-i cāmi` gibi ve yeddi

B357 evlādı olup İsmā`īl ve `Abdullāh ve Mūsā(12) ve İshak ve Muhammed ve `Abbās ve `Alī والله اعلم Hażret-i Mūsā Kāzım yedinci imāmdur viladet-i şerīfi(13) yekşenbe güni Hicret'den yüz igirmi yedi yıl geçdükde Hārūnürreşīd habsinde vefāt itdi(14) altmış nefer evlādı olup ol cümleden otuz yedi ināş ve igirmi üç zükūr. Meşhūr(15) olanlar `Abbās ve Hārūn ve İshak ve İsmā`īl ve Hasan ve Rıżā ve İbrāhīm ve Murtażā ve Muhammed ve Ca`fer'dür(16) والله اعلم Hażret-i `Alī İbn Mūsāürrıżā sekizinci imāmdur viladet-i şerīfi Medīne'de pençşenbe(17) güni nısf-ı rebī`ü'l-āhir Hicret'ün yüz elli yıl geçdükde vākı` olmış ve ol Hażret'ün beş nefer(18) evlādı olmış Muhammed ve

Hasan ve Ca'fer ve İbrāhīm ve Hüseyn والله اعلم Hazret-i Muham-
T196a med Takī tokuzıncı[1] imāmdur vilādet-i şerīfi cum'a güni nısf-ı
şehr-i Receb Hicret'den yüz toksan beş yıl[2] geçdükde vakı'
Ü252a olmış, Mu'tasım eyyām-ı hilāfetinde/zehrle şehādet buldı , iki
nefer ferzend-i sa'ādet-mendi[3] olmış 'Alī Hādī ve Mūsā والله اعلم
Hazret-i 'Aliyyü'l-Hādi onıncı imāmdur ve vilādet-i şerīfi[4] Me-
dīne'de receb ayınun on üçinci güninde vakı' olmış Mustansır
eyyām-ı hilāfetinde şehīd olmış[5] üç oğlı olup Hasan ve Hüseyn
ve Ca'fer والله اعلم Hazret-i İmām Hasan 'Askerī on birinci[6] i-
māmdur vilādet-i şerīfi Medīne'de , ol Hazret'ün Muhammed Meh-
dī'den gayrı ferzendi yokdı[7] والله اعلم Hazret-i İmām Muhammed
Mehdī on ikinci imāmdur, mezheb-i imāmiyye muktezāsınca silsi-
le-i imāmet anda hatm olur.

[10] Münācāt Be-Dergāh-ı Kādı 'l-Hācāt

[13] İlāhī bu kemāl-i 'ināyetünden şeref-i ihtitāma muvaffık o-
lan nüsha-i nāmī ve bu nevāl-i 'atıfetünden[14] sa'ādet-i itmām
bulan sahīfe-i kirāmīde ibtidādan intihāya dek a'māl-i sütūdele-
ri mestūr ve[15] mezkūr olan ve ef'āl-i hamīdeleri tastīr ve tah-
rīr bulan enbiyā-yı 'izām ve evliyā-yı kirām[16] ve şühedā-yı
zevi'l-ihtirāmun ki sākin-i sürādıkāt-ı kurb-ı kabūl olmışlar
B358 ve mahremiyyet-i/serā-[17] perde-i takarrüb bulmışlar , meyā-
min-i ervāh-ı mukaddeselerin ve berekāt-ı nüfūs-ı mutahharala-
rın ol Pādişāh-ı[18] 'ālem-penāha bedreka-i tarīk-i hidāyet kıl
ve tırāz-ı mehce-i livā-yı nusret-āyet ki tuğyān-ı erbāb-ı da-
T196b lālet[1] ü bid'at Ehl-i Beyt'e mesdūd itdügi āb-ı Fırāt anun

eyyām-ı 'adāletinde fermān-ı şerīfiyle dest-i tevessül dā-
men-i Kerbelā'ya urdı ve ol zülāl-ı Kevser-misālün tahassürin-
Ü252b de helāk /olanlar(3) ki ervāh-i şerīflerini sīrāb itmege çeşme-i
iltifātı cūybār-ı merhamet yetürdi, Şehin-şāhı ki eger(4) hā-
me-i sebze evsāf-ı 'adlin safha-i gülzāra tahrīr itse evrāk-ı
eşcāra nesīm-i tezelzül güzār itmez(5) ve eger misāl-i zer-ni-
gār-ı gül tuğrā-yı şerīfiyle müveşşah olsa istimrār-ı hükmi-
ne tağallüb-ı hazāndan halel-i tağayyür(6) yetmez. Şi'r:

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ol Şehin-şāh-ı felek-rif'at ki kesb itmiş güneş
Hāk-ı būs-ı āsitānından(7) 'uluvv-ı iktidār
Ol ser-efrāz-ı melek-siyret kim olmış āsümān
Hıdmet-i dergāh-ı kadrinden(8) sümüvv-ı i'tibār

Ya'nī Sultān sultān-nişān ve kutb-ı dāyire-i emn ü emān E-
bū'l-muzaffer Sultān(9) Süleymān bin Selīm Hān رفع الله به النوائب
عن الزمان الى يوم قوم الحشر ونصب الميزان(10) ve ol hudāvendgār-ı sa'ādet-dest-
gāhun sāye-i merhametünden ve ol kām-kār-ı melāyık-sipāhun
(11) zülāl-ı mekremetinden hemīşe mütemeddi' ola ve hemvāre in-
tifā' bula, ol server-i huceste-likā ve ol(12) serdār-ı sāhib
-rāy-ı mülk-ārā ki bu nüsha-i dil-pezīr anun hüsn-ı işāret-i
şerīfiyle samt-ı tahrīr(13) bulmış ve anun lutf-ı ihtimāmıy-
le müsta'id-i sa'ādet tastīr olmış, cihān-dārī ki pīrāye-i
hıfz ü(14) hırāsetle havza-i 'Irāk-ı 'Arab reng-i nigāristān
-ı Çīn dutmış ve kemāl-i hırz ü himāyeti buk'a-i(15) Bağdād'ı
ğayret-i dārü'l-islām itmiş. Şi'r:

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Gül-i gülzār-ı devlet-i ikbāl

(16) Āfitāb-i sipihr-i cāh ü celāl

Güher-i ma'den-i seḫā vü kerem

(17) Zübde-i fırḳa-i Benī Ādem

Melce vü merci'-i ḫavāṣ ü 'avām

(18) A'ẓam ü ekrem-ı 'iẓām kirām

T197[a] Ya'nī kehfü'l-fuḳarā ve sadrü'lümerā **mu'izzü'r-rif'ateh**(1) **ve'l**

Ü253[a] **-'izzı ve'l-'alā Muḥammed Pāşā** حفظه الله عما يخاف ويخشى El-minnetu l'l-

B359 lāh ki bu ṭarz-ı/melāl-efzā-yı(2) ġam-endūz ve bu nüsḫa-i cān

-güdāz-ı ciger-sūz aḥsen-i sa'āt ve eymen-i evḳātde semt-i

iḫtitām(3) buldı ve maṣlaḥat-ı tefhīm-i 'avām içün tekellüfāt-ı

resmīden mu'arrā ve isti'ārāt-i ba'īde ve esca'-ı **ġarībeden**

(4) müberrā itmām oldı . Tevaḳḳu' budur ki füżelā-yı belāġat-pī-

S301[a] şe ve fuṣaḥā-yı diḳḳat-endīşeden/ki(5) binā-yı te'līfine ve ṭarḥ

-ı taṣnīfine naẓar-ı diḳḳat bıraḳduḳda ıṣlāḥ-ı ḫaṭāsına iḳdām

ü ihtimām ideler ve muḥarrir ve muḳarr rin du'āyla yād idüp

ḳabūl-ı 'özrle her noḳṣanın(7) tamām ideler. Şi'r:

(Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün)

Hücūm-ı miḥnet-i devrān melūlı

(8) Giriftār-ı ġam-ı 'ālem Fużūlī

Degül ol lehce-i güftāra ḳādir

(9) Kim ola ḳābil-i sem'-i ekābir

Ḳılur cem'iyyet-i dil(10) lafżı dil-keş

Müşevveş söylemez illā(11) müşevveş

Gel ey ḥāl-i tekellümden ḫaber-dār

Teraḥḥum ḳıl ta'arruż ḳılma zinhār

N Ü S H A   F A R K L A R I

T1[b] رب ...:S, Ü'de yok//5 ibādātün: B'ibādātı// 8 kelām: S,B hitāb //11 egerçi...bize:Ü'de yok / vāżıhdur:B vāżıh //12 lāyıḥ:Ü'de yok,. B lāyıḥdur //13 tergīb-ı 'i.:B tergīb / uhreviden:B uhreviyyeden / yā: Ü veyā / teslīm ü tevekkül: Ü tevekkül ü teslīm// 14 dünyevīden: B dünyeviyyeden//15kaḥṭ: Ü'de yok / nifāẕ: B infāẕ// 16 ki ol: B ol/ kesr-i tuġyān: tuġyān //17 والانفس : Ü'de boş / ki ol:B ol //

T2[a] 1 būstāndur:B būstān //2 oldukdan: Ü kılındukdan,B olındukdan //3 eger...olsa:Ü'de yok / muṣībet anlara:Ü muṣībet vāḳı'olsa anlara / اذا... :Ü'de yok //4 ekberdür:B ekber / anā: Ü'de yok / mukarrer:S,B mukarrerdür//5 müstefād :Ü müsta'dād //6 fesād:Bfesāda //8 ḫāṭıra: Ü'de yok //9 şi'r:S,Ü'de yok,B ḳıṭ'a / ṭālib-i:B ṭālibi// 10 bu:Ü ve bu, B neṡr bu / semāvīden: B semāviyyeden //11 her: B bir // 12 ya?...oldı: B'da yok// 13 sebze-i:S sebzezār-ı/ bulur:B buldı// 14 Arapça ibare:Ü'de boş / şi'r:Ü beyt,Bnaẓm //15 miḥnet: Ü,B behcet / ve bu:B neṡr bu / muṭābıḳdur:B muṭābıḳ / muvāfıḳ:B muvāfıḳdur //16 Risalet: B Risalet S. A. / ... 'den T2[b]1 'e kadar atlıyor / ṭāyife kim: Ü,B ki // 17 kim: Ü,B ki // 18 velā:B

T2[b] velādur/ nükteye: B nükteyi / ma'nīye: B ma'nāyı // 1 oldukda: B olındukda// 2 ola: B'de yok //3 miḥnetleri:B muḥabbetleri // 4 muḥabbetlerine maḳrūndur:Bmiḥnetlerine maḳrūn / mażmūn: B mażmūndur //5 muṣāberetde... : Ü muṣāberetde'den-8 ya'nī'ye kadar atlıyor // 9 ve...bu: B ve bu// 11 emṡāle...şi'r: B emṡālle... ḳıṭ'a/ şi'r: Ü beyt // 12 āfet: Ü ülfet// 13 fenāda: Ü fānīde / maḥż-ı maṣlaḥat : B maṣlaḥat// 14 elem...elem: B elem // 15 şi'r: Ü'de yok / bilmese: Ü belmeye // 17 fesād: B fesād neṡr //

T3[a] 2 beliyyāta: B beliyyātı / lezzāta: B lezzātı/ ḥāyil: Ü māyil// 3 efḍal-i...enbiyānun: Ü efḍal-i enbiyānun //

10 hadise-i katl-i: Ü kıssa-i Hazret-i / 'Aliyy-i M.: B 'Aliyyü'l-M. // 11 Resul'e: risalet-penaha // 12 Ya'fi'i: B Safi'i // 13 nakl:B rivayet// 16 selef: Ü selefden // 17 tevayife: Ü tevayifden // mu-

T3[b] sibete: Ü'de yok// 1 ağladı...didi: Ü ağladı // 2 Hazret makbul-i: Ü makbul-i Hazret-i // 3 seyyid-i evliya: B seyyidü'l-evliya/ Fatıma-i Zehra: S Fatıma, B Fatımatü'z-Zehra / yadigar: Ü birader // 4 güzide: Ü ber-güzide / vücuda ki: S,Ü vücud hakkı çün ki //6 ol: Ü ol Hazret// 9 Şi'r: Ü'de yok, B kıt'a // kim:S,Ü ki // 11 dutalar: Ü tutalar//13 bu : Ü ve bu // 14 ya: B yahud // 15 vacib ola ana: Ü ana vacib ola//18tökilmiş: Ü,B dökilmiş/ tikilmişdür: S dikilmiş,

T4[a] B dikilmişdür //1 anları: S anı / muktezasınca: Ü'de yok// 2 esmar-ı: Basar-ı // 3 şi'r: Ü yok,B nazm // 5 tökmek: S,Ü,B dökmek // 6 olur: olur nesr/ fırka-i : B fırka-i ehl-i //10 Kerbela'yla şüheda :B şüheda Kerbela'yla / şi'r: B nazm // dilkeşi: B dilkeş-i / müjganı:S müjgana/ salur çak: B salar hak nesr // 12 müddetde..ü : Ü'de yok / ve: B dahı // 14 sınf-ı ekser-i: Ü vasf-ı ekser-i, B sınf-ı e./ Adem'dür: B Adem olup // 17 dest-i : Ü dest ü payla / dutdı:B tutdı

T4[b] /dutup: B tutup // 1 zeban: B zebanında/ mazmununda: Ü mazmunından/ 'Arab'dan: Ü Arab //2şi'r: Ü beyt, B kıt'a // 3 ben ki: B nesr bu fakir ü hakir ki //5 encamına: S,B tertibine // 6 ümmid ki: Ü,B ümmiddür ki / evliya: Ü şah-ı evliya //7müsa'id o.:müsa'adet ve /kıt'a: S şir, Ü beyt// 10 cevanibde: Ü ü cevanibden / mekarimünden : S mekarim / kemal: B kerim// 12 ashab: B erbab/ erbab: B ashab / itdükçe: Ü kıldukça // 15 itmamına: B'de yok // 16 Hüseyn: S,Ü Kemaleddin

T5[a] H.// 17 niyyet: S,B niyyeti // ilave: B i'ade //1 suret: Ü'de yok / 2 bab-ı evvel: B evvelki bab / ikinci: S ikinc // 3 cefaları: Ü cefayı/ üçinci: S üçinc / Seyyidü'l- M. : Ü Hazret-i S. //4dördinci:S dördinc / Fatımatü'z-Zehra: S Fatıma-i Z., Hazret-i Fatıma-i Z. /

beşinci: S beşinc// 5 altıncı: S altınc/ İmām: S,Ü Ḥażret-i/ aḥvālini: S,Ü vefātın / yedinci: S yedinc Ḥażret// 6 sekinzinci: S sekizinc Ḥażret-i// 7 ṭokuzıncı:S ṭokuzınc, B ṭokuzıncı/ İmām Ḥ.: S, B Ḥażret-i İ., Ü Ḥażret-i Ḥ.// 8 onıncı:S onınc/ Ḥüseyn'ün: B İmām Ḥ., S Ḥüseyn/ ḫātime: Ü,B on birinci bāb // 9 gitdügin: B geldügin/ şi`r: Ü'de yok, B ḳıṭ`a//

11 bāb-ı evvel: B evvelki bāb/ kirām: B kirāmun // 12 aḥvāllerindedür: B aḥvālin beyān ider/ miḥnet: B bilmek gerekdür ki miḥnet// 13 şi`r: Ü'de yok, B rubā`ī // 14 Endūh ü belāye evvel: Ü Evvel ġām ü endūhla// 16 gelmeden: Ü gelmedin/ olmadan: Ü olmadın// zebān-ı

T5[b] ta`n: S zebān / rivāyetdür ki: B rivāyet itdiler// 2 bārān tökūp:Ü,B bārān-ı raḥmet dökūp// 3 elem: Ü elemden // 4 tökerdi: Ü,B dökerdi / mev`id-i itmāmdı: S mev`id itmām itdi, Ü mev`id itmām idi,B mev`id tamām idi / feraḥdan: Ü keremden // 6 sürūr nihāyet-i ḳıllet: S sürūr nihāyet bula, Ü sürūrı n., B sürūrı nihāyet nedret ü kemāl-ı ḳ. //7 şi`r: Ü'de yok,B ḳıṭ`a/ ikinci mısra Ü'de yok / ḳıldılar:B ḳ. nesr// 9 bihişt oldukda: S b. oldı,Ü cennet olup // 11 İblīs: Ü İblīs-i mel`ūn // 11 vāsıṭa-i: B vesīle-i// 14 şi`r: B ḳıṭà / yetmeye: S gelmeye // 15 ṣāḥib-saḫāvet: Ü ṣāfī-saḫāvet,B ṣāḥib-sa`ādet // 16 iḫtiyār: B i. nesr // 17 dutup: B tutup // 18 düşüp...beden.:

T6[a] Ü atlıyor //1 mu`tekif-i z.: Ü ḫāk-ı mezellete düşdiler ve mu`tekif-i z.// 4 firār: B dıraḫt firār// 5 şermendeem: B şermendeyim// 6 şi`r: Ü'de yok,B ḳıṭ`a// 7 itdi: B itdi nesr // 8 çıkmaġa...bihiştden: B atlıyor/ daşra: S,Ü,B ṭaşra // 13 ḳadem daşraya:B ṭaşraya ḳadem// 15 nişe: B niçün//18 ta`alluk: S muta`allıḳ//

T6[b] 1 dār-ı fenā: Ü dārü'l-fenā //2 hevl: Üyevm //3 şi`r:Ü,yok,B ḳıṭ`a

//4 eyler: B eyler neşr //8 melâmetle: B melâmetle neşr // 10 rağbet: Ü rif'at / eger: S,Ü yok / menhiyye: B yok/ ve...olmasaydı: Ü yok// 11 işgâl: S,B iştigâl// 12 şi'r:Ü yok,B kıt'a //14 gâfildür: S kıldı/ ider: B ider neşr// 15 cefâdur: Ü cefâdur beyt,B cefâdur nazm // 17 harîdâr: Ü haberdâr,B h.neşr //4 beyt:Sşi'r, Ü yok/

T7[a] olmazsa: S olmasa, B olmışsa //6dutdı: Ü,S,B tutdı // 7 virmeyüp: Ü virmedi // 10 beyt: S şi'r, Ü yok // 12 sûretinde: S'de yok //13 hem anda: Ü'de yok, B heman dem / irâdet-i r. : Ü irâdet-i tevfîk-i r.// 14 hâcib: S sâhib //15 çeşm: Ü'de yok/ ve yâkût-ı : Ü,B ve bu muhaddere-i ra'nânun zîver-behçeti yâkût/ demâdemdür ve: Ü,B demâdemdür cennet fezâ-yı ferah-fezâsında bu müyesser olmaz ve //17 cemâlin: Ü cemâlüni / beyt: S şi'r, Ü'de yok, B kıt'a //18 zerd ü eşk: Ü, B zerd eşk /Ü,B(... ve4. mısra'lar) Bu zîver hâsıl olmaz bezm-gâh -ı sahn-ı cennetde - Müta'-hâne-i mihnet - fezâ-yı dünyî-i dûndur//

T7[b] 1sabr: S,Ü sabrı // 5 şi'r: Ü'de yok, B kıt'a//6 câmi':Ü hâmil/ ser-: B her- //7 peyvendi...Havvâ'dan: B atlıyor //10 yâr-ı : S,Ü yâr ü / ayurmak:B a. neşr / vakı'alarına: Ü hâletlerine //11 çektiler: Ü çeküp// 12 tökdiler : Ü döküp,B dökdiler //13 özinden: B üzerinden// 15 şâhil-i : S,Ü'de yok //16 efgândur: S,B figândur //

T8[a] 17 deryâda: Ü deryâ-yı Hind'de //1 özine: Ü bîdâr olup,B üzerine gelüp// 2 vâkı'asın: S,Ü vâkı'a, B vâkı'ayı/ itdükde: Ü kıldukda //3 Ey: S,B yâ/ kıla: B ide//5 âteş-bâr: Ü âteş-nâk/ degül: B d. neşr // 6 kabûl olup: Ü kabûl oldı,B makbûl/ buldı m.:B buldı ve eyyâm-ı mihneti mürûr ile hengâm-ı râhata mübeddel oldı m.//8 yıl bir: S,Ü,B yıl baş kaldırup yukarı bakmadı ve yemîn ü yesâre nazar bırakmadı ammâ bükâsı bir//11 tuyûr: Ü tuyûr temettu'bulup //12 gevher: S,B güher //13 eclâ: S a'lâ olmaz, B ihlâ//14 nazardur: B nazardandur/ dergâhumdur: B dergâhumdandur //15 şi'r: Ü'de yok,B

kıt`a//16 kuvvet: Ü rütbe /nazar: n. nesr//17 it: S,B eyle//18ne ...

T8[b] Rāb:B'de yok//2 şi`r:Ü yok, B nazm//3 rāyı:S,Ü rāy-ı/rūyı:S,Ü,B rūy-ı // 4 Hābil'di: Ü Hābil'dür,//7 Hābil : B Kābil/ Kābil: B Hābil // 9 olup: Ü,B olmayup//14 makbūl: S kabūl //15 kıla: Ü ide/ kıldı: Ü itdi //16 vāsıtadan: B sebebden//17 reşk: Ü sirişk //1 ü-

T9[a] zerine: S üzerinde/ götürüp: Ü getürüp/ nitmek: Ü ne itmek //2 hufra: Ü çukur //3 şi`r: Ü beyt // 6 idüp: Ü kıldukda / silkinde olmamağın: Ü arasında bulmamağın/ ahvālin: S ahvāl //7 yeddi: S,B yedi/ tecessüs ü tefahhüs: Ü tefahhüs ü tecessüs/ sekkizinci: S,B sekizinci// 8 yukuya:S,B uykuya, Ü uyhuya //10 fiğandur: S hāldur,Ü efğāndur //12 itdi: B kılup eyitdi / bana göster: Ü göster bana//13 mezārı...götürüp: Ü mezārına getürüp//14 götürüp : getürüp// cezāsın: Ü cezāsını//18 dutmayup: Ü,B tutmayup /

T9[b] 1 `azāba: Ü belāya//2 dutmayup: Ü,B tutmayup / ta`zīble i.: B ta`zīble `azāba i.//7 iza buldı: Ü endūh-zede oldı// ferzendinün : S ferzendün/ mütezeccir: Ü,B münzecir/ çekdi: Ü buldı //9dökdi: S,Ü,B, dökdi/ şi`r: Ü kıt`a //10 belādan ol şerer: Ü belāda bir şerer //11 fasl-ı: B fasl fi//12bāde: B bādiye/hażret-i: Ü yok// 13 siyāset: Ü'de yok//14 ahkām-ı ilahīde: Ü a. -ı ilāhiyye, B a.-ı ilāhiyyede// 18 çıkarup yine : B çıkarup per ü bālin a`żārına sürüp sıhhat virüp üzerinden giderdi ve ol Hażret yine//

T10[a] 1 iderdi:B idüp//2 gün günden : günden güne// 3 gösterüp: S `azm gösterüp // 5 olmadan: Ü olmadın //6 daşla: S,Ü,B taşla //9 ğarka:Ü,B ğark // 10 şi`r: Ü'de yok //12 dutsa: Ü tutsa //13 Cāyiriyye: S,Ü Hayiriyye // 14 hālete hayret: Ü h. nazar,B hāle h. //16 ola: Ü oldı / ekser...bırakup: Ü atlıyor //18 zīrā: B gibidür//1 beyte: Ü beyt-i risālete//3 `azimet-i Kūfe: Ü `azīm-i Kerbelā / yeddi: S,Ü,B yedi / olup: Ü var idi// 6 serāyına: Ü

serāyında/ bāl :B hūn // 9 hevā-yı kurb-ı: Ü kurb-ı hevā-yı// 11 bir gün...halvetden daşra: Ü bu vakı`anun bir nişānesi var ma`sūme eyitdi:" Ol nişāne nedür?" Ümm Seleme iyitdi: "Bir gün Rasūlullāh halvetinden taşra //12 mürāca`at...didüm: B jūlīde-mūy ve ġubār-ālūde-rūy mürāca`at itdi didüm//16 hıfz: S żabt//17rengīn tutar: S r. dutar, Ü,B rengine döner/ toprağı: Ü türābı// Kitāb-ı Şifā: Ü Ki-

T11[a] tābü'ş-Şifā// 2 dahı:Üdahı oldur ki// 3 mestūr itmiş: Ü'de yok / Hüseyn...oldı: Ü H. Resūl'ün yanında hāżır olup //4mübārek...bünyād : Ü'de yok // 9 `azīmet kıldılar: Ü meşġūl oldılar //

13 fasl-ı: B fasl fi/ Halīlullāh: S,Ü,B Halīl / müsāfirleri:S,Ü misāfirlerinün //14 ve..mücāvirlerinün: S'de yok/ `akār: Ü `ankā

T11[b] //15 ser...hulletde: Ü'de yok //17 tılā : S talk, Ü nakd//1 mancınıka: S mancınıġa //2kimesne: S kimse.. / ahadiyyetüne: Ü vahdaniyyetüne// 5 Halīl: Ü Halīlullāh / virsen: Ü,B virür isen // 9 şi`r: Ü'de yok,B nazm //10 birle: B bulsa // 12 Halīl: Ü Hz. Halīl //13 Cebrā'īl-i Emīn: Ü Hz. Cebrā'īl/ çizginüp: B dolanup// 14 ya`nī... mi : S'de yok/ ihtiyācum: Ü hācetüm / Cebrā 'īl: Ü Hz. C. //16

T12[a] 16 şi`r: S'de yok, B nazm //18 bīmār: B tīmār// 2 getürüp: S götürüp 6dutmayanı: Ü tutmayanı/ ben de: S,Ü,B benden/ ġayra: Ü ġayrıya// 3 Halīl'ün: Ü Hz. H. /men: B ben //6 Halīl'e: S İbrāhīm'e// 9 eyleyüp: Ü eyleye/ olur: Ü'de yok //11 rivāyet...sarīhdür: B rivāyetdür // 13 nazar: B çeşm//14 mū...canına: B mū canına//16 beyt: S,Ü'de yok,

T12[b] B şi`r / derkinde:Bderdinde// şeydādur: S,B hayrāndur//1 şi`r: Ü'de yok // olup: Ü ola// 3 kalbini: Ü kalbini hubb-ı, B kalbini muhabbet-i //5 hayātına: Ü canına/6beyt: S,Ü,B şi`r / ————————————— /āşıkın:

Ü `āşıkı / hem-rāz: Ü dem-sāz //7 yukudan : S,Ü uykudan,B uyhudan/

Hācer'e : Hācereye//8 dost mihmānı: bir dost mihmān//11Hācer: Ü Hācere/ münāsib: S münāsibdür / mahal-i: Ü mahal ki // 13 gele: B ola / Hācer'e: Ü Hācere'ye// 14 Hācer: Ü Hācere// mü'essis: Ü müvesvis // 16 sūretinde: B sūretine//17 hıdmetine :B hıżmetine / giderler: S,Ü,B gitdiler// 18 Hācer: Ü Hācere //1 tökmek:S,Ü,B, dökmek//3 ma'rūfdur: B meşhūrdur// 4 Hācer: Ü Hācere// 5 Hācer: Ü Hācere / Halīl: S İbrāhīm// 6 Ey...olmışdur: B'de yok// 7 ana: S ala, Ü..nıyla,B ile // beyle: Ü böyle//9 beyt: S,Ü,B şi'r / olur: B ola //10 Hācer'den: S bundan // 11 güzārın: S güzārdan // 12 h^vab ü :B h^vab-ı //14 mütehassir:B mütehayyir/ şi'r: Ü'de yok //15 S'de ikinci beyt

T13^b yok// 16renc: B zebh// dutmayam: B tutmayam/ beyt: S,B şi'r,Ü'de yok //3 kılup:B idüp //4 seni İ.: B İ. seni //6 temerrüdüm yokdur:S tahallüfüm ve tereddüdüm yokdur / husūsā : Ü husūsen / beyt: Ü'de yok, B şi'r // 8 İblīs: Şeytān/ İblīs'e: Ü,B cānib-i İ.//9 çözüp: S,Ü çıkarup//10 hükm:Üemr// 12 mahabbet: Ü mülk-i m. //13 oldı İsmā'īl: Ü,B oldı ve hevā-yı ifrād-ı meveddetün deryā-yı reşk-i mahbūb hakīkati müteharrik kıldı İsmā'īl/ ey 'azīz şi'r: S'de yok/ şi'r: Ü

T14^a beyt// 16 beyle: S,Ü,B böyle / takdīrle: Ü takdīrce //1 dut: S,Ü tut/ yoksa: Ü yohsa // mahdūm: B peder-i 'azīzüm//3bi- ihtiyār: B ihtiyārsız // 4 yetüp : B irişüp / olmaya: Ü ola/ beyt: S,B şi'r, Ü'de yok// 5 tökse: S,Ü,B dökse//6zebhde:B zebhümde / bırakup: B bırağup//8 bu sūret: B'de yok // 12 akrān: B akrāndur/ tarīk: B rāh // 13 olınmaz: S,Ü,B olmaz // 15 zebān çeküp: B zebāne gelüp/ yā: S,B ey / . Resūl-ı Hudā: B Resūlallāh//16 men: S,B ben //17

T14^b āyā: Ü'de yok //2 İbrāhīm'ün: S İbrāhīm'üng, B İbrāhīm/ kurbān itmedin kurbānın: S kurbānın kurbān itmeden/ itmeden: Ü itmedin/ eylerüm: S iderüm / iken: Ü olup dururdı //3 makbūl: B kabūl//4 et: B eyle //7 kıl: B eyle/ ve...kıl: S 'da yok //8 āhirü'z-z:Ü,B

-//10 şi'r:Ü'de yok //11 ğayr: Ü nice,B ğayrı// itdügümde: Ü itdügünde / 'İzzet'den vahy: B Vācibü'l-Vücūd'dan nidā / kimi ziyāde: B ziyāde kimi //18 evlādını: Ü,B evlādın/ iderler: S,Ü ideler / olup

T15[a] giryān: B'de yok //3 münāsibdür: B münāsib görinür // 10 tökilür: S,B dökilür, Ü dökilüp // 11hatāyı: Ü hatāsın// 12 töken: S,Ü,B döken // 13 elem ü: S,Ü elem-i / şevkle: B derdle //14 tökerdüm: S,Ü,B dökerdüm //16 yukuya: S,B uykuya,Ü uyhuya //18 tökdün: S,Ü,B

T15[b] dökdün// 3 teşebbüh: B mutāba'at / şi'r : Ü'de yok/ töke: S,Ü,B döke

//6 faşl-ı : B faşl fi //8 beyle: B böyle //9 iltifat ının: Ü iltifatungda// 10 'Aliyy-i : B 'Aliyyü'l- /gevher: B cevher //12 Cebrā'īl: Ü Hz. Cebrā'īl/ yetürüp: B yetürdi//13Resūlallāh : B Muhammed / mahabbetleri: Ü'de yok //16 kılup: S idüp, B olup // 18 hı-

T16[a] yānetden: B cürmden / mıberrā :B mu'arrā //6 olınup: B olındı// 7 niteki: B nitekim//8 gül-i : Ü güli,B gül/ meh-i hemīşe: S hemīşe māh ,Ü mehi hemīşe //9melāhat: S'de yok //11 hāli:S,B hāleti / reşk: Ü hased/ hased: Ü reşk// 12 def'ine: B def'ü // 13 beyt: S,B şi'r //16 tefsīrin: B ta'bīrin //17 Mısr-ı gülzārın: B gülzār-ı Mısr'un //18 evlād: B evlādı / hıdmetine: B hızmetine//

T16[b] 5 beyt: S,Ü,B şi'r / ruhsār: B dīdār //6 der-beste: S dem-beste / çıktı: S çığdı//10 -tabdur: B tabī'atdür //13 sifāriş: B sipāriş // 16 muhabbetinde: Ü muhabbetinden// 17 dutun: Ü,B tutun / beyt:

T17[a] S,B şi'r / zevk: B şevk // 18 -güşe: B -güşem // 4 beyt: S,Ü,B şi'r //6 düşsen: B düşersen//8 etme: B eyleme/ seni: S,Ü ben seni , B ben dahı seni //9 Dīnā: S,Ü Niyā, B Dünyā// 12 düşüp,Ü tüşüp // 14 beyt: S,Ü,B şi'r// 17 revān: Ü,B revāne// 18 bu niçe: S,Ü,B bunca/ oldı: S oldı ve belālara istihkāk ve isti'dād buldı,Ü oldı

,ve bunca bálālara istihkāk ve isti'dād bulup belāya giriftār oldı

T17[b] beyt, B oldı ve bunca belālara istihkāk ve isti'dād buldı //1 bulmaz: B olmaz//4 gelene: S,B gelince / olup: Ü oldılar//6şi'r: Ü'de yok /dīvāne: S nā-kāmam //9 dutup: Ü,B tutup / gögsinlerine: S,Ü,B gögüslerine//10 şi'r: Ü'de yok//13 āsār-ı ızhār: S,Ü,B ızhār-ı āsār/ mesāfet:B mesāfe // 14 seyl-i eşkle:B eşkle//15kuvvetde: B kuvvetlerinde /kīnelerin: kīnlerin//17bırakdılar:B bırakdılar ve gördü-

T18[a] gi vākı'adan ta'arruż ile eyitdiler //2 māyil: S meyl //3 giysūsın: B giysūsın//4 hārā: B ḫāşāk / beyt: S şi'r,Ü'de yok,B nazm//6 eyle di derdini: B derdini eyledi/andan yetdi: Ü yetdi andan //7 dördüncü beyit S'de yok//10 ü sīneye: Ü ciger-sūz-ı Yūsuf'a,B ciger-i Yūsuf'a harāret//11 beyt: Ü'de yok, S,B şi'r /13 hırāsetindeem : B hırāsetindeyüm / sağar-ı sinnüme rahm it: Ü ḥālüme rahm eyle//17 şekkeri: S,Ü,B şekeri / niteki: S,B nitekim /18 tarāyık: S,Ü,B tarīk //

T18[b] 1dutdılar: Ü,B tutdılar/ beyt: S şi'r, Ü'de yok,B nazm / dutmış; Ü,B tutmış//2 dutmış: Ü,B tutmış //5 şurbını: S şurb, Ü,B şurbı / şi'r: Ü'de yok// 6 efğān: S feryād / eşkine: S,Ü,B eşkini //7 kılup : B idüp/ māni'yok: Ü yok mānı'//9 vir: S de //11 ahvāline: Ü'de yok //13 ğarīb: S diyār //14 diyār: S ğarīb / yā: B ey/ tażarru':B taażarru'ı dergāh-ı hācāta ve / dutup: Ü,B tutup //15 niteki: B nitekim //16 bu: S,Ü dahı bu //17 dedi: B eyitdi //18 eser-i: B'de yok /

S27[a] hısār: Ü,B hısn //8 zıll: S'de yok//10 ittifākā: B ittifāk/ dūr:

S27[b] B yerde//13 vefānun: B vefālarun //15 şir: Ü'de yok, B nazm// 1 devr: B derdi //3 idem: Ü ideyüm //7 münācātından: Ü münācātdan// tağallüb: B tağallüf// 9 istedükde: B istedüklerinde //10 levāzımdandur: B levāzımundandur/ diyince: Ü'de yok//11 pirahen: S'de yok matlūbdur: B lāzımdur // 12 kılmayup: Ü,B itmeyüp//14 saldılar:

S28[a]//3 olmadan: Ü olmadın// 4 rābıṭa: B'da yok// 5 üzerinden: Ü'de yok
S28[b]//6 itdi: Ü itmişdi,B idüp// 11 iken: B ḳaldı //3 Ḥaḳ: B Ḥaẓret-i Ḥaḳ// 5 şi'r: Ü'de yok// 6 ṣabr ile: Ü'de yok/ ṣabr : Ü ṣabrla ṣabr //9 çeküp: Ü çekerdi// 11 dutdı: Ü ṭutdı // 13 şi'r: Ü beyt//
S29[a]5 sürūrla: B sürūr ile //10 ḳılurdı: B ḳıldı// 11 mürāca'atları:
S29[b]B mürāca'at // 12 gitdiler: B yatdılar // 3 dutan: Ü tutan //4 şi'r: Ü'de yok// 5 hem-reh: B yār ü //6 it: Ü eyle//8 cehdünüz: B cehl idüp ol/ 'ācizün: B ẓa'ifün // 9incitmeyesiz: B yıḳmayasız//
S30[a]14 tab'ınuz: B tab'ını// 2idüp: Ü ḳılup//4 kıldılar: B,Ü itdiler//
T19[a] 8 görindi: B gelür // 1 görinmez: B aralarında yoḳdur/ Beyt: S şi'r // 2 ne-sūd: B çi sūd// 3 çāk: Ü çak idüp // 4 başladılar: B Ü meşġūl oldılar / ḥāllerinde: Ü ḥāletlerinde., B ḥāllerinden //. Dīnā: B Niyā, Ü'de yok /gitdi: S,Ü gidüp// 8 melāletdür: B melāmet / ḫacālet: B ḫacāletdür// 13 müddetden soñra: S müddetden üzerine
T19[b] geldükden soñra// 15 nedāmet: B nedāmetdür/ şi'r: Ü'de yok //2 beyt:S,B şi'r// 3 mertebede: B mertebe //4 nitekī: S,Ü nitekim// 6 dutun: B tutun/ şi'r: Ü'de yok// 8 mürseldi: B mürseldür / olduḳda: Ü olup, B oldı // 10 tīġ: Ü'de yok / ben ki: Ü'de yok// 11 mürāca'at: B'de yok// 14 diyü: S diyüp/ bend ü: S'de yok //17
T20[a] Mālik: S 'azīz //2ḥāli ol gün: B ol gün ḥāli / aġlaram: S aġların// 4 olduġından...muḳayyed: S'de yok//7 'izzet: Ü cefā,B nefret //8 āvāz yetürdi ki: Ü eyitdi//10 zencīrin: Ü bend ü zencīrin//11 büzürgvārum: B büzürgvārumun hergiz //13 şi'r: Ü'de yok//14 ceza' ġegül: S degül ceza'//15 bindürüp: Ü bindürdiler ve//16 fiġān:
T20[b] S,Ü,B efġān//18 bıraḳup: B bıraġup//1 bendeler: B bende/ bey' a girüp: B bey' olınup//4 bin niçe: Ü bir, B'de yok// 6 virmedi: S,Ü virmeyüp / ammā: S,Ü'de yok //9niçe ṭapanca : S sille,B ta-

banca //12 su'āl itdükde eyitdi: B niçün nākadan düştün Yūsuf //13 beyt: S şi`r, // 16 gevher: B cevher// 17 götürüp: S,Ü

T21[a] giderüp//1beyle: S,Ü,B böyle // 3 kaldukda: B kalduklarında // 6 āzārlar: B ezālar / şi`r: Ü beyt //8 istemez: B itmez //10 kılanlarun: S,B kılanun //14 ahvālüme: B hālüme / rahm it: B'de

T21[b] yok/ şi`r: Ü'de yok //2 durup: Ü turup / istimā`: S,Ü'de yok// 7 hāris: S,B cāriyesin //8irsāl: B irsāl-ı peyām//9 yeddi: S,Ü, B yedi //10 eylersin :B idersin//12 sādir ü vārid:S sādirin ve vāridin// 15 Ken`ān'a: S Ken`ān'dan yana / istifsār: B istihbār

T22[a] //17 dāyim: Ü her dem //1 bırakub: B bırağup / lisān: S zebān // 4 Ya`kūb...dutdı: B Ken`ān zikrin ve Ya`kūb adın istimā` itdükde figānı āsmāna yetdi/ şi`r: Ü'de yok, B beyt //5 bī-cān:S bī-çāre //9 kansı: Ü kankı, B kangı//13 iki oğlından: S iki oğlı olup on iki oğlından//14 itürüp :s,Byitürüp //15 sādir ü vārid-den:B āyende ü revendeden/ şi`r: Ü'de yok //16 derd: B dām/ e-

T22[b] sīr-i... hicrān: S ana mānend mahzūn//3 şartla ki bu: B'de yok //7 eyitdi: B eyitdi şi`r / şerh-i mihnetüm merkūmdur: S merkūmdur zāhirümden bātınum //8 itmek olur: B ma`lumdur //9 beyt: Ü'de yok, B şi`r //10 bu : Ü yüz//16 getürdi: B getürüp //17

T23[a] necāt: B halās//2 doğmasaydum: B,Ü toğmasaydum//8 yetdi: Ü yetişti/ şi`r: Ü'de yok//10 bu müjde ile: B'de yok//12 nokta: Ü,B

T23[b] lafz //15 men; S,Ü,B ben//2 itdügine: B itdüginde //3 mukābilinde: S,Ü mukābelede/ kaldukda: B kalup/ şi`r: Ü beyt//6 kalup : B kaldukda// 7 itdi ki: B kıldı ki/ ` : S mısra`, Ü'de yok // 8 bir : B her //10 figānın: B efgānın // 11 mazlūmun: B mazlūmlarun/ hāline: S hālete //12 beyt : Ü,B şi`r / nişekim: S,Ü,B nitekim //13 kalmadı: S itmedi

//14 Mūsā: B Kelīmullāh//18 mübtelā-yı: B giriftār-ı/ beste-i

T24[a] nevāyib: B beste-i bend-i nevāyib/ pīşe kılup: B idüp//1 bulmadı: Ü b. beyt, B b. şi'r //3nār : B tār

//5dutmış: Ü,B tutmış / tarīk-i...idüp: S'de yok// 6 mütāba'atinden: B mütāba'atden/ kılup: B idüp / dutdılar: Ü,B tutdılar / niteki: B nitekim// 9 dutmış: Ü,B tutmış / tīğla: B nefsle //11 şi'r : Ü beyt / kılan: B kılduğı

//13 fasl :B fasl fi / bister:B pister //15 melāl: S,B belā / temekkün:S,Bmekān, Ü temkīn //16 'anādur: B ğınādur / belādur: S,Ü belā //17 kahr ü lutf: S,B lutf ü kahr//18 çok olur: Ü çokdur //

T24[b] 1 ferzendi: S ferzend// 2 ba'žı: B ba'ž/ sārbān: S sārvān //4 murād: B erbāb-ı murād / hāyil: B ğāfil //5 'ibādetin: B itā'atin/ ita'atin:B ibādetin/ kıldılar: S itdiler//7 mevhibet: Ü mevāhib/ 9 ni'metsin...rāhat: B ni'met...rāhatsın//10 niteki: B nitekim // 13 bendeem:Bbendeyem /sabūr: B'de yok// 18 inhidāmından: S,Ü,B

T25[a] inhidāmın/ nevhaya geldiler:B nevha kıldılar// 4 buldı: S yol b., B zafer b. // 5 beyt: S,Ü,B şi'r // 6 yār eger 'āşıkı: B yāra ger 'āşıkını//7fevt: B kūd / evlād ü: Ü'de yok / virmedi: Ü kılmadı // 9 fevt: B kud// ihtimāl: B ihtilāl / 'akd: Ü'de yok// 16 zikrūnden: B zikrden/ fikrūnde: S'de yok, B fikrden //18 muhlisi: B muhlis / zikrūnden: B zikrden/ mahrūm : B mahrūm itmege //

T25[b] 1 şi'r: Ü beyt / fenādur: B senādur //3fevt: B kūd //5fevt: B kūd / dahı: B ise// 6 ensābının: B ensāb //7 bin: B bin yirmi //8 şi'r

// 9 fasl: B fasl fi/ Zekeriyyā ve Yahyā: B Yahyā ve Zekeriyyā// 10 āzürdelerinün:B āzürdeleri //11 bir gün: S'de yok //12 cān ü

ten: Ü ten ü cān //13 bana: Ü'de yok // 14 Hak: Ü,B Hak Ta'āla //
15 tekellüf: S,Ü,B teklīf / lehv ü lu'b: S,Ü,B lu'b ü lehv // 18
T26[a] hevl-i mahşere: Ü ahvāl-i mahşere, B ahvāl-ı mahşerī //1 figān:
Ü nāle vü figān //4 hitāb: B nidā // 8 başdan: Ü başından //9
şi'r: Ü beyt//12 āhiretden: B mahşerden //13 zikr itdi:B Zekeriy-
ya eyitdi//17 şemme: S'de yok/ dūzandan: Ü kıyāmetden/ beyān:S
T26[b] bir şemme // 2 beyt: Ü'de yok, S şi'r//3 bilmen: Ü,B bilmem /
dördinci: S dördinç//4 tefahhus: B su'āl/ kūhdan:Ü,B kūhsārdan//
7 eyle: S,Ü,B öyle// 8 hakīrümi: B za'īfümi//9 oldukda: B iken //
16 Yahyā: B Yahyā-ı ma'sūm / nezzāre kılun: B nazar idün / ma'sū-
ma ki: B ma'sūmenün // 17 żamirine yetmemişdür: B hātırına gelme-
mişdür / dünyevī: B dünyeviye //18 ve bir: B ve günahkārlar şerm
-sār olalar ve bir/ nevbet...bu: B nevbet dahı Fātıma-i Zehrā içün
T27[a] nidā kılalar bu // 7 durupdur: S,Ü turupdur //8seyyid:B Seyyid-i
Mürselin //9 ve...dide: Ü'de yok// 10 Hasan'un...ālūdın: Ü,B Hü-
seyn'ün cāme-i pür-hūn nı ve Hasan'un pirāhen-i zehr-ālūdın//12
husūsā: Ü husūsen // 14 dutmışlar: Ü tutmışlar// 15 katresine: Ü
T28[a] katresinden, B katresinde//1 itdi: Ü kıldı/2hātırına: B hātırında
//5 imkānı: S,Ü imkān, B derece-i imkān /Yahyā'nun...katre: B eger
Yahyā'nun katline hükm itdükde katre// 6 tökilse: S,Ü,B dökilse/
dutmaya: B tutmaya//7 mütemeddi': B mütena'im //8tökilmeye: S,Ü,B
dökilmeye// 9 oğlınun katlin: B oğlın katlin//10 anun: Ü'de yok,
B anun bed // 11 itdükde: B iderken/ kimesneler...Kimesneler: B
kimse Yahyā'yı mukayyed idüp ba'ż kimesneler //12 oldılar: B ol-
dı//13 dıraht...evvel: S'de yok// 14 sūret-i iltiyām: B sūretü'l
- iltiyām/ dutdı: B tutdı// 15 sūretinde: B sūretine// 16 itdükde:
idenlere/ İblīs: B ol la'īn //18 garażunuz: Ü murādunuz/ katlidür

/dahı: B'de yok/ müyesser olur: B müyesserdür/ iki...te'līf: iki

T28[a] başlu buçkı te'līf// 6 senün: B'de yok 6 tökilür: S,Ü,B dökilür // 9 beyt: Ü'de yok, B şi`r //11 kılup: B idüp/ itdiler: B iletdiler/ tökdiler: S,Ü,B dökdiler// 13 kıldı: B eyledi// 14olup.. buldı: B oldı / Nübüvve'de: S'de yok / Hażret-i: B İmām //15 Mekke: B Ka`be / ma`sūm: B mazlūmun //16 rūzgārun: B rūzgār-ı ġaddā-

T28[b] run / kemāl-i : B kemāl-i mertebe/ görün ki: B gör ki//2 kāfir... oldur ki: B ve bir rivāyetde yüz yetmiş bin kāfir katl olındı şüheda-yı Kerbelā içün//3 münāfik: Ü kāfir //6 itdiler: B idüp// 7 rūy-ı zemīnden: B yer yüzinden //8 ol Hażret yirine yetürür: S yine ol Hażret yetürür,Ü ol yirine yetürür,B ol Hażret yetürür/ şi`r: Ü'de yok//

10ikinci: S ikinc / cefāları: S,Ü,B belāları //12 buyurmış ki: B yetürmiş ki//15 mihnet mübtelālarına: Ü mahabbet belālarına//

T29[a] 16 mahabbetdür: S hakīkatdür// mihnetdür: Ü mahabbetdür // 2 itdügüni: B itdün ki //3 Ey Yahyā: S'de yok / hılāf-ı : B hılāf -ı tarīk-i// 4 şi`r: Ü'de yok //6 ba`żı: B ba`ż / semāvīden: B semavīyeden //9evliyā:S'de yok//11 olurB olup// 12`ukūbet: S'de

T29[b] yok / ta'līm: B mu`allem//16 şi`r: Ü'de yok// 3geyinse: B giyse/ renc:Ü'de yok// 5 kamil... müşeşşir-i: B sa`ādet ki eger minber-i// 6 kadrin:s,ü,B kudret //8 şi`r: Ü'de yok //9 çıksa: Ü yetse / mizācı: Ü vücūdı // 10 şerīfleri: S,Ü,B şerīfine //11 vālide: B vālidesi//12 kıldı: S,B koydı //13 beyt: S,Ü,B şi`r //14 vekīlüm : B kefilüm//16 ziyāretine:B ziyāretiyle//18 dirdi

T30[a] beyt: Ü ve nevha kılup dirdi//4 nükteye: B nükteyi / şi`r: Ü beyt B şi`r-i `arabī//6 men: S ben, B'de yok //7 vücūddan: B fenādan

/ iklīm: Ü dār / fenā: Ü,B bakā / senün: S,Ü sen/ var: Ü vardır/ beyt: S,Ü,B şi`r// 8 çün: B çü//9māder-i: B peder ü māder/ sekkiz: S,Ü,B sekiz// 13 yılda: B yılında/ üçinçi: S üçinç //14 yılda: B yılında / küfrden: B kefereden //18 ḫāreden: hārdan/ ba`żı: B b ba`ż //2hāre: B ḫāşāk / gicceler: S,B gicce// 3 serādan: B serāy-ı nübüvvetden / mübāreki: B şerīfi / şerīfi: B mübareki// 5 yā kavm: S'de yok // güftārına: B güftārını //7 `ażāsın: B `ażā-yı latīfin // bu şaḥsa gah: B'de yok// 13 ve.. olmadılar: B'de yok// 14 yeter: Ü,B ve taḥammül ḳılan dāmen-i maḳṣūd dutar// 16 eyle: S,Ü,B öyle//17 mezkūrdur: B mesṭūrdur/ ki āyā: B'de yok// 18 ḳanḳı: Ü ḳanḳı,B kangı//3 tökelüm: S,Ü,B dökelüm// 4 ḳaṭ`a: B aṣlā/

T30[b]

// 5 ferzend: S Fāṭıma // 6 kendüye: S,Ü,B kendüme //7 seradan: B serāydan//8 eṭrafına bırakdı: ṭarafına saçdı// 10 Bedr: S Bedr olduğı gibi,B Bedr-i kübrāda//12 yirmi: Ü igirmi iki, B yirmi iki// 14 şi`r: Ü'de yok/ töken: S,Ü,B döken// 17 mübeddel: B tebdil//18 itdükde: B itdügümde // 3 şühedā: S şehīd// 5bir daḫı: Ü'de yok// 7 nişe: B niçün// 8 dutmadun: Ü,B tutmadun// 9 eyle degül: S,B ilerü gel// benüm: S'de yok // 12 oldı: S olmış/ şi`r : Ü'de yok//14Ḥażret: B Ḥażret-i Resūl// 15 ve olmazlardı:S'de yok// 16 görürlerdi: B gërselerdi / yetürürlerdi: B iderlerdi // 17 ḳızmış: S germ olmış / daşları: S,Ü,B ṭaşları// 18 basup:Ü basdurup / yaturup dirdi ki: B yaturup Lāt ve `Uzzā'ya īmān götürüp dirdi ki/ Muḥammed...eydürdi: B Muḥammedī eyle diyü ezā iderdi-

T31[a]

Bilāl daḫı eydürdi// 3 mütehammil olup: B taḥammül// 4 mürūrla: B eyyām-ı mürūrla // ḳılup: B bulup //6 vālid... bī-günāh: S bī-günāh vālid ve vālidesin / ba`żı: B ba`ż//7ba`żı sayir: B ve ba`żısı //8Ḥażret: Ü Ḥażret'ün/ buldılar: Ü bulup//9her ca-

T31[b]

nibden: Ü ba`żı cānibinden// 10 ve ol Ḥażret: B Resūl-ı Ekrem dahı// 12 Cehl: Ü Cehl-i mel`ūn // 13 ol...ṣayd: B Ḥamza ol gün şikāra meşğūl//17 yetürdiler: B yetürürler/ hikāyetden: B kelimātdan

T32 //1 mütehammil: B mahal // 8 me'kūl ü meşrūba: B ekl ü şurba// 9 revān: B revāne //13 kimësneden: B kimseden / şi`r: Ü'de yok//16

T33[a] lāzımdur:B olmışdur//18 ne ile: B neyle//1 vaḥdaniyyetine: B vaḥdāniyyetine ve benüm risāletümi / şi`r: Ü'de yok // 2 rāğıb: Ü māyil, B rağbet//4seyyid : Resūl // 5 germiyetle: B ḥarāretle// 9 beyt: Ü'de yok,B şi`r //12 benū Hāşimī: B benī Hāşim //13 benū: B benī/ Ebū Cehl : S,Ü Kureyş/ olup: S,Ü oldılar // 14 ihtilāṭ: B `alāḳa/ aralarından götürildi: S aralarıhda götürdiler // 15 ḳılup ṭulū`: S ṭulū` idüp, Ü,B ṭulū` ḳılup / fevżin itdi: S fevż oldı,Ü fevżı oldı //17 üç... vefāt: S'de yok/ itdi...ehl-i:

T33[b] B'de yok//1 dutdılar: Ü,B ṭutdılar / cefā...sonra: S,Ü āġāz-ı da`vet ḳılup//2Mekke'den: S,Ü'de yok / Medīne'de: S,Ü,B Medīneye / intiḳāl itdi: S,Ü yetdükde// 3 muḳāteleler...ġazve-i: B muḳāteleler ve ġazā-yı//

4 Fasl: B fasl fi/ İbn Haris: B'de yok / Fasl...Haris: Ü'de açık bırakılmış // 5 mukātele ḳıldılar: S, mukābele ḳıldılar/ B muḳābele eylediler // 6 doḳuz: S,Ü,B ṭoḳuz// 7 sekkiz: B,Ü,B sekiz/ ġayr yoḳdı: S,Ü gayrı yoğdı, B ġayrı yoġ ıdı / cānibden: Ü,S cānibden //8 kimesne: B kimse / Şeybe...Rebī`a: B Velīd b. `Utbe/ Velīd b. `Utbe: B Şeybe b. Rebī`a //10 enṣārdan: B ki enṣārdanuz// ilbizüm:B'de yok // 12 `Ubde : ,B `Ubeyde // 13 muḳābil olup: B'de yok/ beraber durup :B'de yok / durup: S ṭurup, Ü olup //düşüp: B olup / Ḥamza: Ü'de yok / `Utbe:B Şeybe'yi / helāk : S helākun / ve...oldılar: S,Ü'de yok //15

'Ubde: B 'Ubeyde //16 birbirin: S'de biri biri / 'Ubde'ye: B 'Ubeyde'ye // 17 ittifakla:S,Ü'de yok / 'Ubde'yi: B 'Ubeyde'yi // 18 kendüözine: S kendüye,B kendözine / 'ālem cemālin: B 'ālemün cemāl-i şerīfin// 1 : Ü'de açık / ki: Ü'de yok,B kim / 'Ubde: B 'Ubeyde //2 dārü'l-harbden: S,Ü 'de yok / rūhānī: B Ravha'da // 3 şi'r : Ü'de yok //

5 şehādeti: B şehādetinde / vechledür ki: B vechle takrīr olınmış ki // 6 teveccüh kıldılar: Ü müteveccih oldılar // 7 dahı: S'de yok : yedi: Ü yeddi / durup: S,Ü,B turup // bağladı: B bağladılar / mukābilde: S mukābelede / yesārda: S yesāra // 10 me'mūr: B ta'yīn //11 anlar: S'de yok// 13 ebi: S'de yok,B ebu // 14 elinden: Ü elinde // 15 inhilal ü ihtilal: B ihtilal ü inhilal// 16 dutmakda: Ü,B tutmakda/ teveccüh kıldılar: B müteveccih oldular// 17 menzilinden: S,Ü,B menzillerinden/ görüp: B'de yok / bulup: B görüp/ meşğūl: Ü müteveccih // 1 olup :Ü

T34[b]

kılup/ ashābla: S sahābe // 3 bir kısmı: Ü biri / itdi: S itdiler / mülāzametinde: B hıdmetinde // 5 nişe: Ü nite, B niçün// 'Alī: S,Ü,B yok/ (Arapça ibare) Ü'de boş / Şi'r: S'de yok // 7 bendeem : B bendeyem // 9 Murtażā 'Alī: B Hażret-i 'Alī/ müteferrik: B'de yok // 10 Cebrā'īl: B Hażret-i C. // 12 (Arapça ibare): Ü'de boş // 13 rütbe: S mertebe// 14 Nebī: B Mustafā/ Murtażā: Ü Hażret-i M. / Murtażā'ya: S Murtażā'ya // 15 enbiyā: S evliyā // 18 eşrār: B eşrāf / fursat: Ü İbn Kummu fursat//

T35[a]

1 mübāreklerin: S mübārekin / safādur: B safā idi// 4 pençe-i : S,B'de yok// 5 efzaların: B efrāzların// 6 beyt:S şi'r,Ü'de yok,B matla'// 7 cerāhatlere: S,B cerāhatle//8abdār :B'de yok/ darbdan: B darbeden // 9 mutahassın oldukda: Ü mutahassın olup,

B tahassüs itdükde// 12mürafakatıyla: B ittifakıyle // 13 ashab: Ü,B ahbab // 14 oldı: Ü olup / amma: S'de yok// 15 gazada: B gazveden // 16 Habeşi: S,B Vahşi / olup gayetde: B gayet // 17 ve..

T35[b] ..kimesneden: B'de yok // 1 Habeşi: S,B Vahşi / idüp: Ü kılup// 2 Bedr mesafında: S,Ü mesaf-ı Bedr'de // 3 Habeşi'nün: S,B Vahşi'nün //4Habeşi: S,B Vahşi // 5 'Ali'ni: S,Ü,B 'Ali'yi// 6 şi'r: Ü'de yok, B mesnevi //8 Habeşi: S,B Vahşi / sähabe: S,Ü ashaba, B ashabı//12 olup: S oldı / işti'al: S,Ü iştigal / kılup: S idüp // 15 merkebi: S'de yok // 16 düşüp: Ü tüşüp / ba'zı: B ba'z / Habeşi: S,B Vahşi // 17 nize: S'de yok, Ü,B tize// 18 diyüp: B

T36[a] getürüp / şi'r: Ü'de yok // 2 ba'zı: B ba'z / anun dahı: S, anun, B dahı anun // 4 Habeşi'ye: Ü Habeş'e, S,B Vahşi'ye // 6 ol haberden: S'de yok // 7 ba'zı: B ba'z //8 idüp çeşmeler:S,Ü,B idüp Uhud agı'na tävecoüh itdiler ve hiddet-i feryad ü figanla laleler gibi giribanların çak idüp çeşmeler/ dideler: Ü didelerin / kıldılar: Ü idüp // 9 dagı : S,Ü tagı / oldı: S ve mütehallil oldı/ beyt: S şi'r,Ü'de yok// 11 reftar alup: S reftarı olup, B reftarı alup // 12 'avratdan: Ü havatinden// 13 revan olup: S,Ü canibine revan //15 gördi: S,Ü mecruh gördi // 16 didarla: B didarına // 18 olabilmen: B olamam / dut: Ü,B tut // 1 ötüp: B geçüp / mecalde: B mahalle // 2 megakdan: S'de yok, Ü şu'beden / dutmışdı: Ü,B tutmışdı / şerifine: S,B şerifiyle // 3 kılup: Ü kıldı ki/ şi'r: Ü'de yok // 4 rayünden: B ruyundan // 5 tavsille: S,Ü ve tafsille // 6 Resul: S,B Resulullah // 7 Hazret-i: B'da yok //8yetdükde: S yetdükde hukema // 9 virüp ve Hazret-i: B virdükde hatun// 10 ol 'avrat: S,Ü'de yok,B hatun // 13 Resul'e 'Ali Hamza : S 'Ali Resul'e Hamza, Ü Resul'e Hamza / beyt: S

şi'r, Ü'de yok //14 töker: S,Ü,B döker // 15 sahābe:B sahābeler// 16 olup...da'vet: S, Ü olup hīn-i da'vet-i nübüvvetde// 18 oğlına eyitdi vālidünī: B ferzendi Zübeyr'e eyitdi ya Zübeyr validünā//

T37[a] 1 muhtereme: S,Ü büzürgvār //2rıżāsı: S rıżā-yı şerīfi / ferzend: B ferzendüm // 3 bulupdur: Ü bulmışdur// 4 bir:B bu// 5 ve: Ü görüp ve // 6 iştiġāl itdiler: Ü meşġūl olup // 7 üzerine: B üzerlerine // 8 itdükde: Ü itdügi/ bir bir üzerlerine: B birbiri üzerine//10 ikinci: S ikinc/ ve Hażret: B Hażret-i Resūl// 11 üzerine: B üzerlerine // ki bir şehīd: S'de yok // 14 kılup: S kıldılar// 15 idüp : S kılup// 16 Hamza:B Hamza'nun/ Hażret: B Hażret-i Resūl // 17

T37[b] dutmağa: Ü,B tutmağa//18 durup: S,Ü turup // 1 yetīmler bī-kesliği:S yetīmler bī-keslik, B ammā yetīmleri bī-keslik/ şām: S,Ü, B ahşām / menziline: Ü kendü menziline, Bkendi m. // 3 bunca: S,Ü B bu nice // 4 kimesneye: B kimesne / nakşın: B nakşını / şahīfe-i hātırumdan: S'de yok// 5 İzid ref': S,Ü İzd-i ta'ālā ref', B 'izzet ref'/ ve yetümlerün: B'de yok/ emānet zamānı: B zamān-ı emānet// 6 töker: S,Ü,B döker // 7 şi'r: Ü beyt // 8 katresi: Ü katresini / zemīni: S rūzgārı // 10 dutalar: Ü,B tutalar/ ol: B bu / ġāyetde: B ġāyet//11 rahm itdügi: B rahmet itdi ki/ yirde : Ü,B bir de// 12 dutmağa: Ü,B tutmağa// 13 cemi'-i: B'de yok/ dutsa: Ü, B tutsa // 14 İmām Muhyī lsine-i mealim-i tenzilde: Ü İmām Muhyīüddīn elsine-i mealimü't-tenzilde,B ammā Muhyīü's-sünne mealimü't - tenzilde/ humre: B humret// 15 beyt: S şi'r // 16 devrānı : S d

T38[a] devrāna / dutmış: Ü,B tutmış // 17 Züheyr'i: Züheyr anda // 1 mezkūrdur: B mestūrdur/ ki buyurmış: B nakldür ki// 4 meşġūldürler/ Ü meşġūl olalar/ şi'r: Ü'de yok / Kerbelā:B Kerbelā'da// 5 töküp : S,Ü,B döküp / Cibrīl: S,Ü,B Cebrā'īl //

6 şehādet-i Ca'fer: Ü fasl-ı şehādet-i Ca'fer, B fasl-ı şehādet-i Ca'fer-i tayyār/ üçinci: S üçinc/ ehl-e baytden: B ehl-i beyt //7 cemi': B Tayyār // 8 müslimān oldı: islāma geldi / Resūl: S'de yok / mülāzemetine: Ü hıdmetine, B mülāzemetiyle// 9 husūsında: hakkında// 10 sekkizinci: Ü,B sekizinci,S sekizinc// 11 leşker...olup: S'de yok // 13 sipāh: S,Ü'de yok/ esnā: S'de yok // 14 āyeti: Ü'de yok/ hücūm : Ü,B hücūm itdükde // 16 celādet: Ü'de yok// 17 dişle dutup: Ü,B dişiyle tutup// 18 bir... bırakdı: S'de yok/ münker: Ü'de yok/ sa-

T38[b] hīhada:S,Bsahīhadan,Ü sahīhde// 2 virürdi ki: S virdi Zeyd, Ü,B vir-di ve Zeyd//3buyururdı: Ü buyurdı//6 ba'żı: B bağ// 9 yetürme: S,Ü yetürmeye/ kuvvet: S'de yok //10 içinden: Ü içinde/ itdi: S ide / şi'r: Ü'de yok// 15 gelüp: B varup/ idüp Cafer'ün: S olup// 16 ser-

T39[a] efraz: S rahmet,Ü merhamet// 18 virdi: S,Ü virürdi//leşk: B eşkün / şerīfinden: S,Ü şerīfine/ tökilürdi: S,Ü,B dökilürdi//2 ahlāfını: S,Ü,B'de yok// 3 'azādan: S ğazādan / hātırların:S,Ü hātırlarını, B hātırların ele//4 yetīmler gibi: S yetīmler içün,Ü yetīmleri içün// 5 Ca'fer'ün: S,Ü'de yok/ sekkiz: S,Ü,B sekiz/ Hüseyn'le: B Hażret-i H.// İbrāhīm: S'de yok//10 müte'ellim: S,Ü,B mecrūh // 11 ne...ceza'-dan: B sen halkı ceza'dan men' itdün//12 rahmetdür ve nişān-ı re'fet: B rahmet ve nişān-ı re'fetdür// 14 Hüseyn'i: B Hażret-i H.//15 Hażret:S'de yok//16 şi'r: Ü beyt// 17 şehriyār: S şehsüvār/ müte'ellim:

T39[b] B'de yok // 3 beyle : S,Ü,B böyle //4 Hüseyn: B Hażret-i H. / hıdme-tinde: S hıdmetine // 5 bārāndı:B bārāndan / gitmek :B gitmege / gö-rinüp: B görüp/ malālet:B melāmet// 6 Hüseyn'i:BHażret-i H.//7 Hü-seyn:S'de yok,Ü,B Hażret-i H.//9 ola şi'r: Ü ola ve ne belāya müte-hammil olmış ola beyt//

12 üçinçi: S üçinç // 13 mürselīnün: S'de yok,/Ü seyyid...vefātın: Ü risāletün mülk-i fenādan dārü'l- bakāya intikāl itdügin/ eyyāmdan: S,Ü,B eyyām iden// 15 efhām: B fehhām// 16 mukaddemdür: Bmukadderdür/ şi'r: Ü'de yok, B mesnevī// 17 mihr: B mihri // 18 vü-

T40[a] cūdı: B vücūd// 1 peyvend: B,Ü peyvedi/ dut: B tut/dutdun: B tutdun// 3 'azīz: Ü,B 'azīz mutlak // 4 rakam: S'de yok/ 5 şi'r: S'de yok, B mesnevī// 8 toprağda:S,B toprakda,Ü toprağa// 9 revākı: Ü'de revāk//10 kargah-ı : S nigār-ı// 12 idrake: Ü idrāk// 13 şi'r: B mesnevī// 15 töken: S,Ü,B döken// 16 götürmemişdür: B der-

T40[b] memişdür// 18 şi'r: Ü beyt,B mesnevī// 1 dutdun dutalum: B tutdun tutalum// 2 yakin bilmek gerek ki: S bilmek gerekdür ki// 3 'ālim : Ü 'ālim ü fāzıl // 5 müddet: S'de yok/ tesāvī: S mütesāvī/ dutup: Btutup// 6 ü i'timād: S'de yok // 8 şi'r: Ü beyt, B mesnevī / mağrūr: S makrūn // 10 tutpdur : S,Ü dutupdur// 12 eger: B ger//

T 41[a] 18 enbiyā: Ü Kerbelā // 1 mevt: S fevt// 2 mevt: Ü fevt, B'de yok // 3 onınçı: S onınç// 7 şehādetden: S,Ü cihāndan/ dār-ı : B dārü'l // 15 pes: B'de yok// 16 şikāf: B şikāfın // 18 menzilde: B mevzi'-

T41[b] de / kıldukdan: B itdükden//1 degül miyem...evla: B nefislerinden evlā degül miyem ol// 2 dutup: Ü,B tutup// 4 idenlere : S olana, Ü,S olanlara/ dostluk: B dost ol// 8 şi'r: B kıt'a // 9 tevfīk: Ü mazmūn//10 sana çekilmeye: Ü çekilmeye sana// 11 hālete: B cānibe// 12 hıfz: Ü'de yok// 13 'azīmdür: B 'azīmedür / beyt: B beytüm// 15 āsār: S ızhār // 16 cefālar: S cefā // 17 şi'r: B mesnevī//

T42[a] 1 itdün: S kıldun// 4 menkūldur: S nakldür, B mestūrdur/ Hüseyn: B Hazret-i H. //5 dutmağa: Ü,B tutmağa/ itdi: S,Ü kıldı/Hüseyn: B Hazret-i H. // 6 taraf: S,B tarafa / kılup: B idüp / müte'akıb: B müte'akıben// 7 Hüseyn: B Hazret-i H. / taharrük: Ü,B tahrīk//

// 10 āheng-i girīz ider: B girīzāndur / taleb: S'de yok// 11 dutup: Ü,B tutup//12 kıldı ki: S'de yok / hitāb: S,B nidā// 14 olup: Ü ideler ve// 15 darbetle: B harbetle/ harbetle: B darbetle / ve...harbetle: Ü'de yok// 16 şi`r: Ü'de yok, B mesnevī / misālin: S,Ü misāli, B misāl-i// 18 çakı:S hakı, Ü canı/ rivāyetdür ki: S'de ki yok,B el-kıssa rivāyetdür ki / eyyām-ı Mīnā: S eyyāmına/ āyet

T42[b] -i kerīme-i : B'de yok/ nüzūl: B āyet-i kerīmesi nüzūl// 2 ve: B vāy //3 bu āyet: B risālet bu āyeti/4 mazmūn: B mazmūna / kelime -i tayyibe-i:B'da yok // 5 tekrār:B kelime-i tayyibesin tekrār//6 itmekden nedür ğaraż:B itmeden ğaraż nedür // 8 seyyit: B resūl// 9 bunca cefā: B bu nice cefālar/ benden sonra: S'de yok //15 tapşurup... zevāle ki: Bve sizi....tapşurdum ki / tapşurup: S,Ü tapşurdum/ sizi: S ol, Ü ve sizi/ tapşurdum ol: S'da yok / mülk: S,

T43[a] Ü'de yok // 17 ta`at: S,B itā`at// kıyāmet: B kıyāmetde//1 şerm -sār: B şermende// 3 karīb: S karībü'z-Zamān// 4 şerīfün:B şerīfinüzi/ kansı: : Ü kankı, B kangı//5hıdmetkāruna: B hıdmetkārumuza / idersin: B idersiz// 6 mübārekini: B mübārekinüz/ kefen: S, Ü,B defn//7şerīfün: şerīfinüz// 8 sana kimler: S,Ü kimler sana// 9 daşra:S,Ü,B taşra // 10 ikdām...anlardan: S evvel ibtidā iden Cebrā'īl'dür cemi`-i melāyike ile andan sonra Mīkā'īl'dür andan sonra `Azrā'īl'dür andan sonra İsrāfīl'dür andan,Ü .....Mīkā'īl-dür.... `Azrā'īl'dür... andan,B ....İsrāfīl 'dür....`Azrā'īldür ...ve andan/ / 11 gelüp: Ü gelün// 13 seni: B sizi/ buyurdı ki B buyurdılar ki / akreb: Ü'de yok// 15 buyurdı ki: B buyurdılar ki // 16 kıyāmete dek benden: B benden kıyāmete dek// 17 peyğam: S,Ü peyām,B tebliğ / oldı: B olup// 1 kıldı: S itdi/ kendüye:Ü kendü, B kendüleri/ oldı ki: Ü itdi ki, B itdi ve eyitdi/ ey kāş

Ü ey kāş ki, B kāş // 4 duhūl-ı dārü'l-karārı: S duhūlü'l-karārı // 5 dutdum: B tutdum / gidüp: Ü varup// tārī : Ü cārī// mütekessirdür: Ü münkesirdür/ gitmek: Ü gitmek anā// 12 `Āyişe: B Hażret -i `Āyişe //13 Murtażā: B Hażret-i M/ `Āyişe: B Hażret-i `Ā // 14 kıldı: Ü kılup/ şi`r: Ü beyt / şer`ine: S şer`di, Ü şer`den, // 17 ġāyetde: Ü'de yok,B ġāyet// 18 her kimün: B herkesin/ yā

T44[a] Resūlallāh: B'de yok //1 didi: S,Ü eyitdi/ benüm nefsüm: B'de yok //2 tökilmez: S,Ü,B dökilmez// 5 mihnetlerinün: S mihnetleri, Ü mihnetlerinden// 6 kurb: B kurbet/ şi`r: Ü beyt//8olma: S,Ü,B olman/ kim: S ki / lutf u şevkat ü ihsān: B ü şevkat bā`is-i ihsān// 9 olur: S şi`r,B rubā`ī// itdügi: S,Ü,B eyledügi// 11 buyurdı ki: S buyurdılar ki / Beram: B Behram// 14 çün: S,B'de yok/ bahr: S'de yok// 15 Hasan: B Hażret-i H./ geldiler: Ü gelüp// 16 ve ol: S,Ü'de yok / keyfiyyete vāriṣ: Ü ketfine süvār// 17 büzürgvārlarına: S,B büzürgvārına/ asġār: Ü'de yok // 18 tīġla: Ü tīġ-ı ābdārla/

T44[b] şi`r: Ü'de yok//2 bir münāsebeddür ki: B münāsibdür ki// 3 kıldı: S,Ü itdi //4 şi`r: Ü beyt/ 7 kaldı: S oldı // 8 tarīk -i teveddüd: Ü'de yok // 9 ki Fātıma: Hażret-i F.// 10 oldı: B k kıldı/ `Āyişe: B Hażret-i `A. / ya...eyitdi: S'de yok// 13derece: B derece-i şehādete// 14 ferzend-i `azīz: B duhter-i `azīzem // 16 müjde istimā`ında: B müjdeyi istimā`ımda// 17 Ey Fātıma çün:

T45[a] Ü Fātıma içün // 1 iştiyākına ki: Ü iştiyākından ki/ Fātıma:Ü'de yok,B Hażret-i F//2 eger: Ü ekser/ sümuvv: Ü'de yok//3likānun: Ü hisālün/ tasabbur: Ü,B sabr// 4 şi`r: Ü beyt// 7 geldükçe:S'de yok //8 yeddi: S,B yedi / tökeler: S,Ü,B dökeler/ mescide...töküp: B 'de yok/ mescide teşrīf buyura: Ü'de yok //11 isti`fā: B'de yok/ sonra: B'de yok/ havasumdur: B havasumdandur// 12 dutun: Ü,B tutun

13 tezāyüd: S,Ü zāyid/ buldukda: S,Ü oldukda// 15 durup: S,Ü,B turup// 16 'Alī: B'de yok/ Hażret: S'de yok// 18 durup:S,Ü,B turup/ bırakup: B bırağup/ dutdı: Ü,B tutdı/ belīğ: Ü'de yok//3 dutup: Ü, B tutup// bağlayup... kılup ve: S'de yok/4dutdı: B tutdı /cemi'-i halk: B halk cem'/ āhirīn: B āhir/ fermūde: Ü fermān // 8 ey kavm :S zīrā / baka: S'de yok // 10 ikdām: S ikdām-ı tām// 13 tazallum: Ü'de yok / dutmağa: Ü,B tutmağa/ zuhr: B zuhrı// 14 durup: S,Ü,B turup//15 dirhemüm: Ü,B dirhem// 16 sahābeden: B ashābdan/ durup: S,Ü,B turup// 17 seferinde: S,Ü,B seferinden gelürken/ kıldun:

T46[a] S kıldukda/ nākadan: S'de yok// 2 tāziyāne: S,Ü,B ol tāziyāne/ bir ....tāziyānedür: Ü bir tāziyānedür tutılmış edīme// 3 Fātıma: B Fātıma-i Zehrā/ getürsünler: B buyurdı ki getüreler/ Selmān: B S Selmān be-hasbü'l-fermān//6ahvāl: S,Ü ahvāli,B hāli/ şerh: S,B ' 'arż/ Fātıma: B Hażret-i F.// 7 kudret-i ihtimāl-i tāziyāne: B tāziyāneye kudret ihtimāli//8gūşeler: B gūşelerüm //9gidün : B yürün/ darb: Ü'de yok / Hüseyn ve Hasan: S,Ü Hasan ve Hüseyn,B Hażret-i Hasan ve Hüseyn//11 bize... ur: B bir tāziyāne yerine her birimüze bin tāziyāne ur// 13 urılmak: Ü,B urmak// 14 şerīf: Ü,B şerīfin / bırakdukda: S bırakup // 16 bırakdı: B saldı//17 yüz: B

T46[b] yüzün / saldı: S bırakdı// 2 bulup: S idüp // 4 şi'r: Ü'de yok, B kıt'a// 7 'ālem: B 'ālem sana//8mukadder olsun: B bulsun // 9 şi'r: Ü'de yok// 12 'arabça ibareÜ'de yok / beyt: S şi'r // 14 çıkmayup: S,Ü,B çıkup/ itmedi: Ü itdi/ dördinci: S dördünc/ güninde: S,Ü gün, B günde// 15 gelüp: S,Ü geldi ve// 16 Hażret: Ü Hażret-i Resūl / Bilālb..eyitdi: B bir nevbet dahı/ Hażret: B didi Hażret // 17 Ey Bilal: Ü'de yok //2 cema'at: Ü'de yok// 3 şi'r: Ü

T47[a] beyt,B kıt'a// 4 kılup: S idüp, Ü idüben//6 Hażret: Ü'de yok/

/ oldukda: Ü olup// efgāne: B figāne // 9 olup: S oldı,Ü oldı ki // 10 Fāṭıma: B Ḥażret-i.F./ fırāḳundan: B fırāḳdan/ gelmişler: S,B geldiler// 12 hücreden: B hücre-i şerīfeden//13 bir gün... oldum ve // 14 ider: S iderdi//15 necāt: Ü amān / ḳıyāmet: S,Ü ve rūz-ı ḳıyāmet/ ḥesābın: S ḥesāblarin / beyt: Ü'de yok, B maṭla'// 17 ve. ... intiza': Ü'de yok / Murtażā': Ü Ḥażret-i 'Alī İbn Ebū Ṭālib//

T47[b] 18 Ḥażret: B Ḥażret-i Resūl / buyurdı ki: B eyitdi// 3 Fāṭıma: B Ḥażret-i F.//4 Ḥażret: B Ḥażret-i Resūl// 5 Ḥüseyn ve Ḥasan:S,Ü Ḥasan ve Ḥüseyn,B Ḥażret-i Ḥasan ve Ḥüseyn// 6 ey: B'de yok//7 eyitdi: Ü buyurdı ki//8 müşk-bār: B müşk-bārımuzı/ yürüyesiz: Ü yürürsiz// 9 şi'r: Ü'de yok, B ḳıṭ'a// 10 cism-i zār: B çeşm ü cān // 12 dahı: Ü'de yok / nüzūl: B'de yok//13 bu...üçinci: Ü Resūl eyitdi ol cevābı işitdi üçinci/ üçinci: S üçinc// 15 Resūlallāh: S Resūl / durup: S,Ü ṭurup / ruḫṣat: Ü ruḫṣat-ı duḫūl// 16 ruḫṣatdur:

T48[a] B ruḫṣat vir// 17 ri'āyet: Ü mürā'at// 2 Ḥażret-i Īzid: B Rabbü'l - 'ālemīn / ārzū-mend: B ārzū//6 Resūl'ün: S,Ü Resūl'ün üzerine girüp/ ḳılmaya: S itmeye//7 melā'ike: S firişte / ve enva'....me - lekü'l-mevt: S'de yok //8devlet: B sa'ādet//11 hem: B yine/ üçinci: S üçinc//14 Resūlullāh: Ü,B Ḥażret-i Resūl//15 müferriḳ: B mefrūḳ// 16 mevtden / rūḥum: S,B rūḥ//17 ḥürmet: S,Ü ri'āyet/ icā-

T48 zet: S'de yok//18 olup: S,Ü ve müşevveşü'l-aḥvāl olup// 2 ḳıldı: B S,B itdi// 5 firāḳumda...benüm: S'de yok// 6 tesliyye: Ü tesellī/ benüm rūḥum; Ü,B Fāṭıma / kelime-i : B'de yok//7 tekrār: B kelimesiŋ tekrār//8server: Ü server-i kāyināt//10 olup: Ü oldukda //11 durdukda: S,Ü,B ṭurdukda/ cemi': S'de yok/ ittifāḳla: Ü'de yok/ beyt: S şi'r,Ü'de yok //12 töküp: S,Ü,B döküp/ sirişk: S,Ü,B sirişkün// 13 Ḥasan: B Ḥüseyn/ ġubārı: B ġubārın // 14 iltifātla:B 'ayn

işfākla// 15 tökerdi: S,B dökerdi, Ü döküp / maktel: B'de yok //

T49[a] 17 dutup: Ü,B tutup / bahāne: S,Ü,B bahāneler // 3 kābil-i: Ü kābil-i ba'ādet// 6 ser-i mübārek bisterden: B pisterden ser-i mübārekin/ mübārek: S mübāreki, Ü mübārekin / ba'żı: B ba'ż //7 dahı: S'de yok// 8 bāb: Ü bāb-ı 'ilm/ melekü'l-mevt: B'de yok/ durup S,Ü,B turup // 9 girüp: Ü geldükde girüp/ didi: Ü,B eyitdi //10 rūh: S rūh-ı şerīfinün,B rūhun //11 Resūl eyitdi benüm: S,Ü Resūl eyitdi ey melekü'l-mevt benüm senden bir hācetüm var melekü'l-mevt eyitdi nedür hācetün hażret eyitdi benüm //15 yakalar: B yaka/ olındukdan: S,Ü,B oldukdan//16 oldı: B olındı / mendil: Ü kandīl//

T49[b] 17 giryān: Ü'de yok//1 itmişdi: Ü,B itmişdür / beşāretler:B beşāret // 2 şi'r: S,Ü'de yok//5 bana bir: S'de yok,Ü bize bir //10 āyīne: S,Ü emīn,B āyīn / nedür maksūdun: B maksūdun nedür//11 fikrindeem: B fikründeyüm// kelam: B'de yok // 13 kimden dermān: B dermān kimden // 14 endūh: Ü kāyināt, endūh,B endūh ü ġam // 15 günāhlardan : S,Ü,B günāhlarından/ ki: S kim sen//18 beyt: S,Ü'de

T50[a] yok,B mesnevī //3 'Alī: B Hażret / men: S,Ü,B ben//6 şi'r: Ü'de yok/ ağla...olan: S'de yok// 8 S'de son beyit: Ağla ey Zehrā ki senden Mustafā'dur fevt olan - Bu musībet cümle-i halk-ı cihānı ağladur/

Fātıma: B Hażret-i Fātıma // 10 isti'dād-ı: B isti'dādü'l- / kılmadan: B kılmadın // 12 sekāmla: B sekām/ virmeden: B virmedin / şi'r: Ü'de yok,B mesnevī // 16 mihr: S'de yok/ hefte-i katara yüklü: Ü katarı hefte-i eyyāma; B katar-ı hefte-i eyyām/ bī-ġirāndur: S,Ü mihnet-i bī-girāndir//'17 'atası: Ü 'ażāsı, B ġıtāsı //18 şi'r: B mesnevī //1 ġamze-i: S ġamzesi/ şūhı: S şuh / reng: S ruh, Ü eşk,B rengi/ tökdügi: S,Ü,B dökdügi //2 surhı: S,Ü güher//4 zamā-

ne+ B zamān/ şāhid: Ü'de yok/ cefāsına:S,B ḥayāsına / delīl bu: B bu delīl// 5 ḥarīm: S,Ü ḥarem // 7 açılmadı: B açıldı // 8 muṣībetin: S'de yok // 9 ḳıṭ`a: S'de yok, Ü,B şi`r//11 -ḫūnını: S,B ḫūnına// 12 hiç tekellüm: Ü,B mesih/ olmamış: S,Ü,B olmış// 13 biri: B birisi// 15 muṭahharātun:B muṭahharun // 16 eyyām: B'de yok//18 ba`żı: S,B ba`żılar/ yigirmi: Ü igirmi / şeyḫ....oldı: S'de yok/ İmām

T51[a] Muḥammed: Ü'de yok //1 mütevellid oldı: B tevellüd buldı // Resūl: S,Ü'de yok //4 zamān: Ü nihān//8 ḫalvetinde: S,Ü ḫalvetden / ḥavātīn: S'de yok //10 ḫatunlarun: S ḫatunlarung/ zevcet: S,Ü,B zevce/ Ḫalīl: Ü Ḫalīl'dür/ Fir`avn: Ü,B Fir`avn // 12 sana dünyāda: B dünyāda sana //13 dutup: Ü,B tuṭup//15 `anber: Ü'de yok/ şi`r: Ü'de yok //16 dolup: S,Ü ṭolup//17 dāmān: S zerrāt/ hem : B hemān//18 ṭaşt:

T51[b] Ü ṭaştla/ ibrikle: S,Ü,B bir ibrīkle//1 töküp: S,Ü,B döküp/ kāfūrgūn: B kāfūrdan//2 teslīm: Ü virüp/ kudūm: B ḳadem/ //3 Resūl: S'de yok,B Resūl'ün //5 `Āyişe'den: B Ḥażret-i `A. / menḳūldür: Ü naḳldür //7 ziyāde ḥürmetin: B ḥürmetin ziyāde/ dutardı: Ü,B ṭutardı // 8 `arabça ibare Ü'de yok //9 Ḥasan: B Ḥażret-i Ḥasan//10 ḫurmalıġında: S,Ü ḫarmanlıġında //11 itdi: S,B ḳıldı // 12 ide: B ḳıla // 13 Ḥasan: B İmām Ḥasan // 14 baġına: S,Ü baġlarına // å6 eyitdi: B

T52[a] didi// 1 atup: B çeküp/ dutup: Ü,B ṭutup //2 ṣūret: S,Ü'de yok / zü'l-fiḳār: S,Ü'de yok// 3 ḳanından: B ḳanıyla// 5 şi`r: Ü ḳıṭ`a// 8 mütehayyir: B'de yok// 9 risālet: Ü nübüvvet/ nübüvvet: Ü risāletdür// 11 vālidevün: S,Ü,B vāliden// 12 şīr-i: S,Ü vālidüm şīr-i / cihāt: Ü'de yok// 14 gevher: S,Ü ceddüm gevher// 15 ḳılup: S,Ü

T52[b] edā ḳılup //16 ve...ātiyeni: S aḥvāl-i āyīne-i//1 tamām: B tām // 4. şi`r: Ü ḳıṭ`a // 5 `irfāna: S `irfānın//6 zamān: S,B vaḳt/ islām : S īmān, B islāmı // 7 ana īmān: B kelime-i islāmı//9 yetdi: S gel-

di/beyt: S,B şi`r//10 gitdi ğam geldi: S,Ü geldi ğam gitdi//12 itdi ki: Ü kıldı ki//13 isti`fā taleb: Ü taleb istiğfār//14 evsiyādur: S,Ü asfiyādur/ Mustafā: S Murtażā//16 Ey Sālih: S'de yok

T53[a] //2 iderdi ki: S idüp dirdi ki/ rubā`ī: Ü'de yok, B şi`r/ 3 bahr : B'de yok//4 on: Ü el-kıssa on/ te'essüf ve tahayyürle: Ü te'essüf iderdive tahayyürle, B tahassür ve //5 celīlden: S,Ü,B celīl// 9 sā`ika-bār: S sā`ika//10 tahassür: Ü'de yok/ dutmayalar: Ü,B tutmayalar/ şi`r: Ü'de yok/ töken: S,Ü,B//11 cām-ı cehl ü: S,Ü cehl-i

T53[b] cām-ı//17 gördüñ mi: S,Ü,B gördün mi//1 selāmumla: S,Ü selāmuma// 2 seyyide-i nisā: S,Ü,B seyyidü'n-nisā / nev-civānların: S,Ü,B nev-civānlarımun //3 Hüseyn: B'de yok//5 müteżā`if: S,Ü müteżāyid/ müteżāyid: Ü,S müteżā`if/ ve anun: Ü'de yok//6 kudret kārgāh-ı :Ü nigār-hāne-i kudret //11 ve: Bvar / galtān: B dür-ı galtān/ şi`r: Ü'de yok, B kıt`a //12 sirişt: Ü,B sirişk// 15 Hüseyn-i Kerbelā: S Hüseyn-i şehīd-i Kerbelā'dur,Ü Hüseyn-i şehīd-i Kerbelā,B Hüseyn -i şāh-ı şehīdān-ı Kerbelā'dur//17 idecekdürler: Ü idecekdür, B

T54[a] idecaklerdür/ şi`r: Ü beyt, B kıtà // 1 `Āyişe'den: B `Āyişe-i Sıddıka'dan// 2 altına: Ü eline// 4 arabça `ibare Ü'de yok/ iderem: Ü iderdüm// 6 bu: Ü,B 'de yok/ dīvāre: S'de yok //7dutmışdı: Ü,B tutmışdı//8 senden: Ü sana/ bir: S,B bu//9 müşerref: S cem`iyyetümüz müşerref// 10 ihtilātla: Ü,B ihtilātıyla/ rişte: S ser -rişte// 12 ber: S'de yok/ bize: S,Ü'de yok// 13 każādan: S,Ü każādan bize// 13 ideyüz: S,Ü,B idevüz //14 kılayuz: S,Ü,B kılavüz/ şi`r:Ü'de yok//16 bugün: B'de yok / benden: B'de yok//18 şi`R: Ü de yok//1 itmen: B itmem / nişe kim: Ü,B nitekim //5 ey mahdūm: B didi hażret-i Resūl eyitdi ey nūr-dīde// 6 beyt: Ü'de yok, B şi`r //7 eşk-bārdan: S,B eşk-bārından/ tökilürdi: S,Ü dökilürdi //8

güşe: B güşem //10 ol kat': Ü mıkraż-ı fenā kat'/ kılur : S olur/ şi'r: Ü'de yok, B kıt'a //14 buyurdı ki: B eyitdi ki//15 yokıdı: S yoğdı, Ü,B yoğıdı//16 serāda: B serāyda //17 'iffet: S,Ü,B 'iffeti/ 'ismet: S,Ü,B 'ismeti/ kılup: S idüp //18 hücreden: B hücreden çıkup / daşraya: S daşra, Ü taşra,B taşraya/ beyt: Ü'de yok,

T55[a] B şi'r //2 'arab: S Kureyş / muntazır ve mutarassıd: S,Ü,B mutarassıd ü muntazır// 5 'uzma: B 'azīmi/ kübrā: B kibri//9 'ismetin: B 'ismeti// 10 dutmış: Ü,B tutmış//11 memerr: B rāh/ mürūrında: B mürūrından/ ol: S'de yok,Ü bu / esas-ı esbabla: B şükuh ü şevketle// 13 kılup: S,Ü idüp// 15 şi'r: B kıt'a/ ki: B'de yok// 16 münir: S pür, B münevver/ huri: S,Ü serv/ durur: S turur/ ref': B

T55[b] def'// 1 ba'żı: B ba'ż/ kerāmātı: B kerāmeti// 2 getürmeyüp: Ü,B getüremeyüp/ meclisden: S meclisinden/ ba'żı: B ba'ż// 5 şi'r: Ü 'de yok, B kıt'a//6 kılmanuz:Ü,Bkılmazüz / itmenüz: Ü,B itmezüz// 7 fakrda: Ü,B fakrdan/ tehlīl: S,Ü,B tehlīldür/ tebcīl: S,Ü,B: tebcīldür//8 büzürgvārum: Ü büzürgvārumuz //10 ve ol kerāmetleri: S kerāmet, Ü,B ve ol kerāmetleri// 11 müşāhede kılup: Ü görüp//12 rivāyetdür ki: Ü'de yok // 13 dört: Ü'de yok/ igirmi: S,B yigirmi /yetmişdi...eşrāf: Ü yetdükde yetmiş idi ve ekābir ü eşrāf// 14 itdükçe: S kıldukça/ Hażret: B Hażret-i Resūl/ buyururdı : S,Ü,B buyurdı/ kitāb-ı menākıb: S'de yok/ mü'eyyed: B mevā'id// 15 Me'ālī: B Ma'ānī//16 igirmi: S,Ü,B yigirmi/ bin: Ü bir//17 her: Ü'de

T56[a] yok / müsebbih ve mühellil: Ü tesbīh ü tehlīl//1 melek: Ü ol melek /melik-i: S mülk-i melik-i// 2 Fātıma'yı: B Hażret-i Fātıma'yı// 3 kitāb-ı: Ü'de yok / nazm-ı dārü's-sıbteyn: Ü nazmü's-sıbteyn// 5 mütecellī: B münceli/ getürdi ki: Ü yetürdi ki//6 şerīfi: Ü,B şerīf//8 'akd idem: Ü 'akd eylerem //10 kabūl: B rāżı oldum ve ka-

bul/ rivāyet: S rivāyetde//12 Resūl'un: Resūl / bihiştden: B cennetden//13 sünbül ve karanfil: B karanfil ve sünbül // 15 sürūr:

T57a S,Ü,B sūr/ kılalar: Ü kılup//1 idem:S,Ü itdüm,B idüp//6 vāsıl: B teslīm//10 münāsib: Ü ba'żı / kıldırup: B itdürüp //13 daşra: S,Ü,B taşra / oldı: B olup//14 aglama: Ü'de yok // 15 a'vanum:S

T57b a'van//18 gelüp: B gelür/ şi'r: S,Ü'de yok, B beyt//1 bil ki: S,Ü bin kez//5 münāfıklarun: S,Ü münāfıklarınun,B münāfıklardan //6 'Alī sen: S'de yok/ ehl: S'de yok/ nişe: S,Ü nite, B niçün//8 cemī'-i ömrümde: S ömründe, B'de yok/ Hażret: B'de yok //9 bu emr benüm: S,Ü benüm bu emr / şi'r: Ü beyt/ ey muraṣṣa'...yetmişdür şi'r: Ü'de yok / 12 Īzid: B'de yok / şi'r: B kıt'a //17 cihāzı:B

T58a medārı //18 nidā kılurlar ki: Ü münādī kılur ki //3 şi'r: Ü'de yok //5 kadrümüz:B kudretümüz//6 yeddi: Ü,B yedi/ ile: incu ile //7 hücre-i tahāret: Ü hücreye//8 duhter: S'de yok/ bu: S,Ü 'de yok// 11 dutmış: Ü,B tutmış//12 Fātıma: B Fātıma-i Zehrā//13 Fātıma: B Hażret-i Fātıma / Süleymān: B Süleymān nebi// 15 ol: B bu / çekdügümün: B çekdügün //16 itmişdi: S,Ü,B olmışdı / livā-yı: B livāü'l-//17 ḥaṣṣa: B ḥaṣṣaten / Hażret: S'de yok/ Resūl'dür: B Resūlul-lāh'undur//18 var: Ü olup/ üzerine: S,Ü,B üzerinde/ yazılmış: Ü'de yok//2 nakldür ki:Ü yazılmış ola nakildür ki/ livāyı: S livā, B livāü'l-hamdi//5 tāc urınup: B tāc-ı sebz örtüp// 'Alī: B 'Alī'nün// 8 kılalar : Ü kıldılar/ yoksa: S,Ü yohsa,B yahūd//10 Fātıma: S'de yok /sebeb: B sebeb-i melāletin / serāyumda: B serāyuma// 12 olmışlar: Ü olmışdur/ dutaram ammā: Ü tutardum ammā, B tutaram/ ıżtırābın: Ü ıżtırābın ziyāde //13 'ālemde hīç tıfl: S 'ālemde hīç tıflun, Ü hīç 'ālemde tıflun, B hīç 'ālemde bir tıflun// ilāhdan: Ü,B ilāhīden//16 'avratun: S,B 'avrat// 18 nüzūl idüp eyitdi: Ü eyitdi//

T58[b] 7 tefakkud: Ü şevkat//8 eser-i ta'am: S ki eser-i ta'am,B ki ta'-am eseri //9 'akabince: Ü,B'de yok//12 Hażret: B Hażret-i Resūl// 13 yeddi: S,B yedi //14 tükenmezdi: S,Ü düketmezdi //16 itdükde:B idende / Resūl: Ü,B'de yok//17 olmasaydı: B olmayaydı/ ba'źı: B

T59[a] ba'ź//1 me'kūlāt: Ü ta'am //2 Resūl: S'de yok/ me'yūs: S me'yūs olup // 4 dirdi: S,Ü,B virdi//5 ol ta'āmı: Ü'de yok / ta'āmı: Ü andan ta'āmı, B andan / Resūl: S ol Hażret, B Hażret-i Resūl/ Hażret: S'de yok //7 Hażret-i Zehrā....didi: S'de yok //8 Resūl: S'de yok// 9 sipāsın: S,Ü,B sipās / kılup: Ü kıldukda //11 şi'r:Ü beyt / ger: Ü ki //13 ve: S,B'de yok / yetmişdür: B bulmışdur //14 itmişdür ki: Ü,B bulmışdur ki//15 Fatıma: B Fatıma dahı //16 tarzla: Ü tarīkle/ tarīkle: S,Ü tarzla //17 rivāyet: Ü rivāyetler/ 'ālem:

T59[b] B kā'ināt / zamān: S,B āsmān//18 olup: Ü oldı //1 be-tamāmī-i: S,B tamāmī-i,Ü binā-yı / fark: Ü'de yok//2 każā: Bfeżā/ şi'r: Ü'de yok //3 toprağda: S topraka, Ü toprağa,B toprakda //4 hāyile: S,B hāyil //5 ehl-i:S'de yok / oldukda: Ü'de yok / Fatıma-i Zehrā'ya: Ü, B Fatıma'ya //6 Hażret-i hayrü'l-: B seyyidü'l-//9 figānundan: S efgānundan / ıżtırābundan: B ıżtırābdan//12 ruhsārında: Ü ruhsārına/ sirişk: Ü'de yok//15 şi'r: Ü'de yok//17 Murtażā-yı Müştebā'nun: Ü Murtażā'yı mahabbetünün , B Murtażā'nun//18 sūz-ı dili-

T60[a] ni: Ü sūzını //3 geçmişdür: Ü gitmişdür //4 sadā-yı: Ü sadā-yı figān-ı/ figān: Ü'de yok/ Fatıma: B pes Fatıma//6 mübarekeye: S mübareke/ dīde-i : Ü,B nazar-ı / mele'-ı: B'de yok / ki: B'de yok/ şi'r: Ü beyt//8 toprak: Ü toprağ//9 nite: B nişe//10 nevhadan:S 'de yok//11 'azīz: S'de yok //12 Resulullāh: B Resūl //13 şi'r: B beyt//14 dutup: Ü,B tutup//15 bu mażmūnla ki şi'r: Ü ki//16

T60[b] hazīn: S 'azīzüm/ S'de ikinci beyit yok//1 didiler: Ü dirler

/ ya gündüz....gündüz: Ü yā gice nāle kılup gündüz ārām tut yā gündüz nevhaya meşğūl olup gice//2 dut: B tut/ vakt: S dem// ol: Ü , B'de yok//4 dağlayup:Ü'de yok/ biş kimesnede: S,B beş kimesneye// 5 ve biri Yūsuf...büryāndı: S'de yok// 6 yādıyla: B derdinden / 'Aliyy: S,B İmām // 8 Resūlullāh: B Resūl// 9 didi: B didi Hażret-i İmām buyurdı ki/ bī-iḫtiyān: Ü,B iḫtiyārsız/ ma'reke: S vākı'a // 10 'avrat ü etfāl-i: B muḫadderāt-ı/ beytün: Ü beyt//11 çektüklerin..giryeden: B çekdükleri yāduma geldükce giryeden kendümi/ kılabilmezem: Ü kılamazam/ şi'r: Ü'de yok//12 nāle: S nāleye,Ü,B nālede//13 salmışdurur: S,Ü,B ṣalmışdur //14 bir rivāyetde: S,Ü sonra bir rivāyetde,B 'de yok//16 giysūların / kılup: B idüp//17 hay-

T61[a] ret idüp: S ta'accub idüp, Ü mütehayyir kalup//18 aya: B ya//1 bir : S,B bu/ günde: S gün/ Zehrā: B Fāṭıma// 2 eşk-bārdan: S,Ü,B eşk -bārından / töküp: S,Ü,B döküp//6 Ḥüseyn ve Ḥasan: Ü Ḥasan ve Ḥüseyn//7 buyurılmaya: B olmaya //8 mülāzemetünden: B ḫıdmetünden// 9 şi'r: Ü beyt, B rubā'ī//10 olup: S ola //11 Hażret-i: Ü,B'de yok //12 durup: S ṭurup//14 demdür ki: Ü ve müdrike-i/ kayd: Ü'de yok/ idüp: Ü' kılup //15 gelmeyince: B gelince//17 mübā'adetün: S,B mü-

T61[b] ba'ātün//18 -fīrūzdur:Ü -efrūzdur/ itmek: B gitmek//1 muṣībetüme: S,Ü muṣībete /evlādum:B evlādlarum/ raḫt: Ü,B raḫtların //2 ğayrdan ve: Ü,B bu maṣlaḥat içün yüz suyın ğayra dökmeyeler ve/ benden sonra: S'de yok //3 -ḫ[v]arlıkların: Ü,B -ḫ[v]arları/ ide: Ü,B ola/ ey: Ü ve giysūy-ı mu'amberlerin kim şāne kıla ey /olurdı āh: Ü,B olurdı ve cameleri gerd-ālūd olmakdan ızhār-ı melālet kılurdı āh//5 şi'r: B beyt//7 Murtażā: Ü Hażret-i Murtażā/ ol: S bu//9 felek: Ü'de yok/ ey: Ü felek ey /büzürgvārun: S büzürgvārung //10 - mikdārun: S -mikdārung, / olmadan...bulmadan: B'de yok/ virānı: Ü vi-

rane, B viraneyi / şi'r: Ü'de yok//12 itmeden: Ü itmedin //13 bu: Ü,B'de yok//14 kıl: Ü,B it//15 -bārdan; S,B -bārla, Ü - bārile/ rahtların: Ü rahtın, B rahtını/ dirdi: S eydürdi//16 -gūşeler :Ü -gūşelerüm/ n'olur: B ne olur / Hasan ve Hüseyn: B şehzādeler//18 kılun anlar: Ü,B kılun ve tażarru'la du'āya meşgūl olun anlar/

T62[a] huceste-likā: B mihribān//1 Hażret...şi'r: Ü Murtażā āh çeküp eyitdi//2 'Amīşe'ye: S 'Amīşi, Ü 'Amīşe'yi/ kılalar: Ü ideler/ ki: S kim//4 ve...görüp: B'de yok//6 tenāvül itdügümüz: Ü yedügümüz// 7 cüdā: B ayrı //8 geldükde: B geldükleründe//10 şehzādeler: Ü şehzādelere//11 beyt: Ü'de yok, B şi'r//12 idüp: S ider //13 ey: Ü'de yok//14 bi-te'hīrdür: S,B te'hīrdür/ şi'r: Ü'de yok//15 rābıtasın: Ü rahlesin//16 Fātıma: Ü'de yok//17 'Alī'ni: S,B 'Alī'yi/ yā: Ü ey //18 dört: Ü ey 'Alī dört/ ol ki: B'de yok/ nisbetbir: S nisbet,

T62[b] Ü bir, B nisbet//2 idün: Ü,B'de yok/ - gusārum: Ü,B -gusārum idün/ ikinci: S ikinc// dutup: Ü,B tutup / kustahlık: Ü kustahlığ/ üçinci: S üçinc//5 dördinci: S dördinc/ vasiyyetüm: Ü'de yok/ du'adan : Ü du'āyla// 6 unutmayasın: Ü yād idesin//7 oldur: Ü ulur / bir: Ü,B her//8 şi'r: Ü beyt//9 dutdı: Ü,B tutdı//10 oldı: B ola/ eyitdi: Ü Hażret-i 'Alī eyitdi//11 kabūle: S kabūl //12 ikinçi: S ikinc / selāmum: Ü benüm selāmum// 13 üçinci: S üçinc/ vasiyyetlerün: S vasiyyetleri/ idüp mükāleme: Ü kılup tekellüm//18 Resūlullāh: S,B

T63[a] Resūl//1 sem'ümüze: Ü makbereden/ sadā: S nidā //2 dīdārına: B dīdārıyle//4 kuds: S rūh-ı kuds// 6 nevha: B nevhaya //7 gurbet: Ü,B garīb/ belā: Ü'de yok/ şi'r: Ü'de yok// lebi: Ü,B leb//10 kenārına: S kenāra// 11 töküp: S,Ü,B döküp//12 evlādı: Ü evlādın//13 idüp... Hasan: B eyledükden sonra tekrār Hasan//14 Resūl: S Resūlullāh/ Ümm...giyüp: S'de yok//15 tekye...eymenin: S,B cānib-i eymene tekye

kıldı ve bāzū-yı eymen// 16 bāliş: S,Ü,B bālin/ 'Amīşe: Ü 'Amīşe'-
ye//17 Resūl: B Resūlullāh / getürüp: B getürüp Resūl'e virdi//18
T63[b] hıfz: Ü'de yok / mikdārın: Ü mikdār/ mikdārın: Ü mikdār//2 -fer-
mūda: S işāret, Ü fermān / daşra: S taşraya, Ü,B taşra //3ma'bū-
dumla: Ü,B ma'būduma /daşra: S,Ü taşra// 5 rahmet: B merhamet /
kılasın: B kıl/ çeküp: Ü çekesin //7 bir zamān beni: B bāni bir
zamān//8 bilmiş ol ki: Ü bil ki /daşrada: S,Ü,B taşrada/ itdükden:
Ü idüp/ sonra: Ü'de yok //9 cevāb: B yine cevāb//10 işitmedi: S bir
dahı didi//11 hāl: Ü'de yok//12 bırakup: B atup / giribānın: S gi-
ribān//13 Murtażā: Ü'de yok// 16 efgāndur: B figāndur //18 beyt:
T64[a] Ü'de yok, B şi'r / feryāda getürdi: S feryād yetürdi//1 efgānlar:
efgān/ nāle-i : B nāle vü // 3 ezher: B izhār//4 dārü's-selāma:B
darü'l-islāma//5 mudīk: Ü mudīka/ meyl:Ü'de yok //7 Hażret-i...
Hażret: Ü'de yok/ musībetde: S,B musībete//8 ba'żı: B ba'ż/ ebyā-
tı: S ebyāt / şi'r: Ü beyt//11 ve hīç: Ü ve hemīşe, B hemīşe//12
şi'r:Ü'de yok/ medār: B sebāt//13 nazar: B'de yok//15 bulmadan:
Ü bulmadın//16 olmadan: Ü olmadın / -bānun: Ü,B -bānunun//17 müb-
T64[b] tela: Ü'de yok// 18 beyt: Ü'de yok, B şi'r/ 'uşşākı: S 'uşşāk//2

beşinci: S beşinc/ Hażret-i Murtażā 'Alī: B 'Aliyy Murtażā//4
zāhirā:S,Ü zāhiren, B zāhir/ mażmūnından: S,B mażmūnında//5 ke-
lāmun: S kelimātun//6 belā: Ü,B fenā/ bakā: Ü bakādur/ çeşme: S'
de yok//9 şi'r: Ü'de yok/ derd: B derdi//11 lisān-ı hāl: Ü'de yok/
ittifākla: Ü,B ittfākıyla/ mażmūnına: B mużmūnı / gūyādur: B gūyā//
12 çihre: B cebīn//14 seyr-i...hükemā ki: B'de yok//16 dutmışlar: Ü,
T65[a] B tutmışlar//17 şi'r: Ü beyt/ nergis-i: Ü nergis ü//2 musībetden :
S'de yok//3 şi'r: S musībetden şi'r: Ü'de yok/ çıkacak: Ü çıkıcak
//5 hüccet:Ü sıhhat/ rütbe: S mertebe //6 ihtisāsına: Ü ihtilātına

//9 olup: S olınup //11 ya: B veya //13 yetmişdür: bize yetmişdür/ yetmemişdür: Ü anlardan yetmemişdür//14 on üçinde: B üçinci //15 mutteḳī : Ü'de yok / ezhed... şi'r: Ü beyt//17 ğayr menzile:
T65[b] ğayr yire//18 mu'azzamun: B mu'azzamamun//1 temennāsındaem: B temennāsındayum//2 eşref: Ü,B eşrāf/ efḍal:Ü'de yok/ eşrāf: Ü eşrāf -ı sükkān-ı: B sükkān//4 diyārında: Ü,B diyārından/ itdi ki: S itdi,Ü,B idüp eyitdi//7 salīfeden: S sābıḳadan//8 zahrından:B ẓuhūrından/ olup: B ola// 10 zamāne: B zamān/ ẓuhūr itmiş: B ẓuhūra gelmiş// ey şeyh belī: B belī ey şeyh/ igirmi: S,Ü,B yigirmi//15 niteki: B nitekim//16 muḳābelesinde: B karşusında/ gördi: Ü,B gö-
T66[a] rüp //18 dutup: B ṭutup//2 iki: S bir iki/ enārlardan: S,Ü nārlardan //3 birin...dānesin: B birisin pāreleyüp iki tānesin//4 dāne: Ü dāneler, B tāneler / şahṣiyye: B şahṣ// 5 ḥumre-i ruhsāre: B ḥumret-i ruhsār/ eserdendi: Ü eserdendür//7 ḥamli: S,Ü,B ḥaml/oldukda: Ü olup//8 dördinci: S dördinc//10 bulsan: B bulursan/ gir: B'de yok// 12 meşğūl: B meşğūl-ı münācāt//13 olup: Ü oldı/ ḳalmayup münācāt itdi: Ü ḳalmayup eyitdi,B olmayup eyitdi/ ḳıl: B eyle //15 dördünci: S dördinc//16 elinde: Ü'de yok//17 olmamışdur: S
T66[b] olmamış/ dahı: Ü,B dahı müyesser//18 beyt:SB şi'r//3 eyitdi :S,B istedi//4 pençe-i: Ü pençe-i ḳamer-şikāf//8 Zeyd ismiyle: Ü Zeyd'le//9 velādetin: B velāyetin/ Ṭālib: B Ṭālib/ itdükde: Ü idüp//11 buyurdı: S,Ü,B eyitdi//13 Ka'be: S,B ḥarem / bī-niyāza dutup: B niyāza ṭutup //14 laṭīfesine: S,Ü laṭīfe, B şerīfeye//16 ne: Ü,B 'de yok / mübārekin: Ü mübārekini / ḳoydılar: S,Ü ḳodılar / eyitdi ki: S,B istedi ki: Ü'de yok //17 varup: Ü varup istedi ki/ fer-
T67[a] zend: B birāder / ḥaṣlet: Ü ḥaṣletdür//18 Resūl: S'de yok//2 gisū-yı: B giysū-yı müşk-bār/ Resūlullāh'ı: S Resūl'ı/ -bīn: Ü-bīni,

//3 bu makāle: Ü'de yok/ şi`r: Ü'de yok//5 pür-envārına: B `ā-
lem-tābuna//6 tehniye tarīkiyle: Ü'de yok/ şi`r: Ü'de yok//7 eh-
lini: B halkını//8 gelmeden: Ü gelmedin//9 ğayrdan: Ü halkdan/
her: Ü,B bir//10 dehānına: Ü,B ğonca-i dehānına //11 itdürdi: S
itdürürdi/ Murtażā'ya: B Murtażā'nun/ Tālib: S,Ü,B Tālib'i //12
oldı: Ü olaydı/ Resūl'le: Ü,B Resūl'e//13 bu ki: S bula/ şi`r:Ü
'de yok //16 yemīnin: S yemīninin/ oldı: S,B olurdı,Ü olup/ Re-
sūl: Ü'de yok //18^girye nedür: B giryenden/ ben: S,Ü'de yok //

T67[b] 1 yemīnden: Ü,B yemīninden // 3 tertīb: B terbiyet//5 melāl-i :
B ğala ve//7 Ebu: S,Ü,B'de yok //9 itdükde: B itdüklerinde / bā-
kī evlādumla: B sāyir evlādumı //10 `Aliyy: S,B'de yok / `Alī...
dek ki:B anun kefāletinde idi ol zamāna degin ki Hażret-i//12
be-ğāyet: B ziyāde//13 muhtelifdür: Ü muhtelif çokdur//14 `Alī'-
ni: S,B `Alī'yi//15 ba`żı: B ba`ż/ daşra: S,B taşra / ki: S,Ü'de
yok//16 olup: Ü olmış //17 sadā yetürdi: B buyurdı //18 men: Ü,

T68[a] B ben//2 eşka`: B eşfi`//3 kanla: S,Ü,B kanunla //4 Ebe'r-Rey-
haneyn'dür: Ü'de yok //6 iki: S'de yok//7olup: Ü oldı/ Fatıma:B
Fātıma'nun//10 penāhum: B pinhānum//11 tereffuh: Ü amān//12 şi`r:
Ü'de yok/ hücūmında: S,Ü hücūmından //13 süst: S,B mest/ hālüm:
Ü,B ahvāl//14 ikinci: S ikinc//16 itdi: S kıldı/ şi`r: Ü'de yok//
17 rāhat: Ü sıhhat/ tutuşup: S,Ü dutuşup/ bir: B'de yok/ ve: Ü,

T68[b] B'de yok/üçinci: S üçinc//2 Kerbelā'ya: Ü Kerbelā üzerine//3 sū-
ret-i hāl: Ü hāl,B sūret-i hāli //4 duhūl: Ü ruhsat-ı duhūl//5
hīç kim: Ü her kim,B hīç kimesne //6 nedāmetinün: S,Ü,B nedāme-
tün//7 ahbārından: S ihtiyārından //10 cān: S,B cin //16 benüm: B
'de yok//17 neseb:Ü nisbet// 18 eyitdi: S,Ü,B Selmān eyitdi/ Mus-

T69[a] tafā'dan: B Resūl'den//1 `Alī'ni: S,B `Alī'yi / kılmış: Ü,B eyle-

miş//2 kıla: B kılur //3 Murtażā'ya: S'de yok, Ü,B anunla/ şi'r: Ü'de yok //7 dimiş: Ü,B dimiş ki //10 ta'yīn: B naṣb//11 saña: Ü, B'de yok/ naṣīb: Ü,B saña naṣīb//12 didi: Ü eyitdi / şaḳi': şefi' Ü şaḳi'meẕemmet/ meẕemmetin: Ü eyler, B meẕemmet// 13 men'in: B men' ḳaṣdın: S ḳaṣd ider//14 Resūlullāh: Ü Resūlullāh elūme,B Resūl elü- me //16 işitdüm ki: B istimā'// 18 hem-sāyelerinüñ: S,Ü,B hem-sāye-

T69[b] lerüñ/ yoġ idi: Ü yoḳdur,B yoġdı// 1 muhib: B mahabbet// 2 idüm: Ü oldum/ kendü: Ü'de yok//3 şi'r: Ü beyt// 4 Hişām: Ü Hāşim// 5 cum'a : Ü,B cum'a güni/ Murtażā'ya: S,Ü Murtażā'ya //6 cum'a: Ü,B gün// 7 bir kimesne: Ü'de yok//8 melūl ider: Ü,B'de yok //10 şi'r: Ü'de yok //11 hem...'aḳıbet: S'de yok/ görürler: Ü görür //13 virsem gerek: B virsem gerekdür//14 sabah: B subh//18 sahih: B sahih Tirmizi/

T70[a] şi'r: Ü'de yok/ ol idi: Ü olaydı//3 sipihrden: S,B sipihrde //4 gevher-i rişteji dür-i: Ü,B rişte-i //5 ittiżahdan :S ittiżahından //6 ġāyetde: Ü ġāyetdedür / pāye-i: B bāb-ı / ḳudretinde:B ḳudret- de//7 Tevrāt: Ü Tevrāt'a/ tekellüm: B ehl-i tekellüm / ḳılsalar: ben: S ḳıldıysalar//8 vireydüm:B virürdüm //9 ḫalvetinden: Ü,B ḫal- vetinde / ma'hūda: B ma'hūddan ġayrı//11 muṭālebesine: Ü muṭālebe- tine/ teveccüh itdükde: Ü revān oldukda/ durmış: S,Ü ṭurmış/ nişe: Snite,B niçün //13 'ömrinde: B 'ömrinüñ//16 ba'żı: B ba'ż//17 rücū'-

T70[b] ın: S rücū'da//18 zamānsın: B zamān/ cihān: B cihānsın//4 fāḳaya ihtimāli: B fāḳada//8 ki ben: B zīrā ben//9 eyle: B öyle//10 şi'r: Ü'de yok//11 bābındadur: Ü yanındadür//12 devlet: B devleti //13 tilāvet-i kelām: S tilāvet-i kelāmullāh,Ü kelām u tilāvet / müte-

T71[a] mekkin: B mütemessık / iderdi: Ü itmişdi //14 'Akīş: Ü 'Amīşe//2 semtden: Ü semtin/ oldukda: Ü olup//4 Hażret-i Şāh: Ü Şāh, B Haż- ret-i 'Alī//5 tamām-ı leşker: B leşker tamām//6 üzerine: B üzere /

//7 ben: S'de yok //8 sebeb: B'de yok / itdi: B idüp//9 bu: B bir //10 yā: Ü veyā / itdüm: B eyledüm/ sen: Ü'de yok //11 murāduma: B Hamdullāh murāduma / idüp:B kılup / mülāzemetinde:Ü hıdmetinde // 12 muhārebeler: Ü muhārebe /şi`R:Ü'de yok //13 hāsıl-ı: Ü hāsılı //14 sütūdesine: Ü,B sütūdesinde / hasr: B kasr//15 beşer: Ü beşerdür/ ve müşāhede-i...nazar: B ve sūret-i ahvāli māfevk-i im`ān-ı nazardur/ im`ān: Ü imkān// 16 cümledendür: S cümle,Ü ,B cümledendür ki/ ġazv: Ü,B ġazve//18 ola: B'de yok / eyleye hūrşīd: B hūrşīd eyleye//2 meydān-ı sıfatından: Ü meydān-ı menākıbından,B menākıbından/`inān: B `ıyān //3 şemme-i...makdem-i: S'de yok//5 hükmin: Ü hükmini, B hükmi //6 Kūfe'nün: Ü'de yok/ zühhādınun: B zühhādından/ dört: B'de yok//7 didiler: Ü dirler/ sekkiz: S,Ü,B sekiz / etrāf ü cevānibinden: Ü'de yok//8 olup: Ü oldılar/ Kerrār: S Kerrār'ı,B Güvāhī //9 kıldı: S itdi/ itmeyüp: B kılmayup//10 oldı: B olmadı / me'yūs: Ü me'yūs olup//11 durup: S,Ü turup/ itdükce: B kıldukca//12 tecdīdle: B tedrīcle / olsan: B olup//13 iderüz: B kıluruz//14 siz: Ü,B ibtidā/ el-kıssa: Ü'de yok/ olup: B idüp//16 mütecāviz olup: B tecāvüz idüp / taġallub ve tasallut: Ü, B tasallut ve taġallüb//17 Kufe'ye..idüp: B müteveccih-i Kufe olup //18 yana: B bir canibe/ ve: B'de yok//1 şi`r:Ü beyt/ kurun: S kurundur//3 nevbet: S'de yok//4 durup: S turup/ Güvani: Ü,B İbn Güvānī//6 oldılar: Ü olup// 9Emir'e:SEmīr / Resūl'e: Ü,B Hażret-i Resūl'e//12pistān:Ü,B sīnesinde pistān / sīnesinde: Ü,B'de yok // 15 Resūl: S'de yok / Fārūk:Ü `Ömer Fārūk,B Hażret-i Fārūk/ yā... eyitdi: S'de yok//16 kendü:B'de yok/ yetürem: B yetüreyüm / akrān ü emsāliyle: Ü akrānıyla,B emsāl ü akrānıyla//17 islāmdan: Ü, B islāmda/ niteki: Ü niçe,B nitekim//1 men: Ü,B ben//2 anda:Ü'de

T71[b] (margin, at line "şīd eyleye//2 meydān-ı...")
T72[a] (margin, at line "//18 yana...")
T72[b] (margin, at line "B islāmda/...")

/ gördüm: B görüp//3 beyt: B şi'r//4 Ḥażret-i Emīr: Ü İslām //5 ey:S'de yok//6 sa'ādet: S sa'ādeti,B 'azīmeti/ rāhib: Ü rāhib-i deyr//9 āsmān:Ü,B semā//10 menzilde: Ü yirde//12 ey: B'de yok/ ḳandan: Ü ḳanda//15 itdükde: Ü idüp//17 müteveccih oldı: Ü gitdi/

T73[a] beyt:Ü'de yok, B şi'r//1 yoḳıdı: S yoḳdı,Ü,B yoğidi//2 cemi'i: Ü mecmu'ı/ zühhād ü 'ubbāddur: B 'ubbād ü zühhāddür imdi//3 emr-i 'aẓīm: B 'aẓīm günāh / rumḥumı: Ü,B rumḥı//4 dutmışdum: S dutmışam,Ü itmiş idüm //5 gümānun:B dermānun//6 dutdı:Ü ṭutdı,B itdi //7 sipāhīden ehl: S sipahdan ehl, Ü,B sipāhīden// 8 Emīr: Ü'de yok//9 ḫaber: Ü ḫabere //13 itmiş: S itmemiş//15 rāyāt: Ü rāyet/ yirinden: B yirlerinden/ leşkerün: S,Ü,B 'askerün//16 ḳafadan çeküp: Ü ḳafadan gelüp,B ḳafamdan gelüp /dutup deprenüp eyitdi:S dutup depredüp e.,Ü ṭutup tepredüp e.,B dürtüp eyitdi//17 şi'r: S'de

T73[b] yok/ ṣıdḳ ü :Ü ṣıdḳ-ı// olur: Ü,B ola/ ana:Ü ona//1 durduğın:S turduğın//2 müteveccih: S,B müteveccih-i ḥarb//3 küfr:B küffār// 4 mümtezic:B memzūc/ işti'āl: Ü iştiġāl//5 ẕerre:Ü'de yok//6 duta: B ṭuta/ şi'r: Ü'de yok//9 lehce: Ü,B mehce//13 ḥuṣūl:B maḥṣūl/ şi'r:Ü'de yok//14 ne yan: B ne yana/16 bed-baḫtan: Ü bed-baḫtlar-

T74[a] dan//4 durup: S,Ü ṭurup,B urup/ Emīr: S'de yok//5 yetecekdür: B geçecekdür//6 gelüp:Ü,B olup//8 her kim: B her biri/ Ḥażret: S'de yok //9 itdi:B ḳıldukda//10 kār- : S,B'de yok//11 bendūni: Ü bendeni:/ red itdün:Ü,B kabūl itmedün//15 şi'r: S'de yok, Ü beyt/ ḥāşelillāh...eserin götürürsin:S'de yok//18 ḥayātuma: B ruḫsāruma

T74[b] //1 şāyibe yoḳ anda ki: Ü şüphe yoḳ ki,B'de yok/ şi'r: S'de yok, Ü' beyt//3 ne: B çe//4 yā:B ey/ mübāreküm: Ü pākümi// 6 itmez: B olınmaz//8 ḳalmışdı: B ḳalup//10 şehre: B şehr/ ibrāz: S īrād// 11taṣaddī: Ü'de yok//12 nev': S'de yok//15 işaretiyle andan: Ü

işaretiyle ser-efrāz//16 na'īm: Ü mukīm/ şi'r: Ü'de yok/şem': B
T75^a 'de yok //17 nūr-ı : Ü nūrı/ bağıye : B'de yok//2 meferr: B ma-
karr//3 tig: S"de yok/ -bāruma:Ü bāre//5 beyt:S,B şi'r,Ü'de yok
//7 sipās:B sipāsı//9 halkı: B halk/ māyil: B meşgūl//10 sade-
dinde...kasrdan: Ü tedārikinde iken kasrdan//12 cem': B mecmu'
/ mahbūb: S,B mahbūba//12 ahsen ü: Ü'de yok/ ecmel: B ecmel mah-
būbe/ şi'r: Ü4de yok//16 beyt: S,Ü,B şi'r/ müjgāna: S müjgān/
T75^b kılmaz: B itmez//18 īmānı: S īmān; Ü'de yok//1 şi'r: Ü'de yok
//4 benī: B'de yok/ rıbka: S,B rütbe/ tasarrufdan:S,Ü tasarrufum-
dan,B musretümden//5 mücerredümden: B tecerrüdümden/beyt: S,B şi'r
//6 güherüm: S,B gevherüm//8 güher: S,Ü,B gevher//9 beyt:S,B şi'r,
Ü'de yok //11 kılmadan:Ü kılmadın,B kılmayınca//12 cevāb olup:Ü
'de yok/ daşrada: S,Ü,B taşrada/ durdukda: S turdukda/ elvānla:Ü,
B mülevvenle//13 olup: S,B şi'r//14 nāzile: S,B nāzile ğurfa//
T76^a 17 beyt: S,B şi'r//18 yoksa:B,S yohsa//1 vasla: B visāle //2 mih-
rüm: S'de yok //3 makbūlümdür: B makbūlüm/ 'azīmdür: B 'azīm//4
vehīm: B vehīmdür//10 itdüm: Ü iderüm/ ba'żı: B ba'ż//12 bed-baht:
mel'ūne//13 istikbāle çıkup: Ü istikbāl idüp //14 mescid: B'de
yok//15 serāsına :Ü,B serāyına/ basdı: Ü,B basup //16 kudūmından:
T76^b B kudūmıyla/ kılup: B idüp//18 itdükden: Ü idüp //1 ve taraf-ı..
... eyitdi: S'de yok/ beşinci: S beşinc//3 urup: B koyup//Haż-
ret: Ü'de yok//5 siyāsete: S,Ü kısāsa/ /7 kātilün: S kātilng//8
kelāmumı: B kelāmı//10 be-ğāyet...oldı: Ü münfa'il olup be-ğāyet
müte'essir oldı//11 buyurup: B teşrīf buyurup //12 ammā: Ü'de yok//
14 tokuzıncı: S tokuzınc//17 hakkā: Ü,B'da yok//18 beyt: S,B şi'r
T77^a //1 güdāzla: S güdāza//2 zemzemeye: S,Ü zemzeme//3 daşra: B taş-
ra //dutup:Ü,B tutup//5 geldiler: Ü geldükde//6 dutalar:S,Ü dutan-

lardur, B ṭutarlar/ maḫdūm:B peder-i ʿālī-miḳdār//maẓmūnı: S maẓ-
mūn/ çekerdi: Ü getürdi/ şiʿr: Ü'de yok//10 dutıldı: Ü,B ṭutıldı//
12bāng-ı namāz: Ü'de yok,B ṣabāḥ namāzın/ namāzın meşġūl oldı: B'de
yok//13 gidüp: B girüp //14 idüp: S,Ü itdürüp//17 itdükde: Ü idüp/
durun̄:S ṭurun̄,Ü davramun̄ ,Bṭavramun̄//18 ol efḍal: B ol iki bed-baḫt-

T77[b] lar ile efḍal//1 mescide: Ü'de yok/ kendisin: B kendülerin/bıraḳdı
// Mülcem'i: B Mülcem//4 uyadup:S,B uyarup/ durun:S ṭurun,B dav-
ramun̄//5 beyle: S,Ü,B böyle / ṭarafından:Ü,B ṭarafında/ durup:S
ṭurup//6 ḍarbet: S,Ü,B ḍarb/ ideler: Ü uralar//10 iştiġāl itdük-
de: Ü meşġūl oldukda//12 maġz: S,Ü,B maġza//13 dāġ: S,Ü,B dām//14
ṣudūrından: Ü ṣudūretinden //16 miḥrāb: Ü,B ziyāret-gāh//17 bulmış

T78[a] ve nihāl-i: B almış ve naḫl-ı//3 Ḥamza:S,B 'de yok//4 ḫūn-ābla: Ü,
B ḫunla / maksūda: Ü murāda/ beyt: S,B şiʿr,Ü'de yok//6 şiʿr: Ü
'de yok//7 itdün̄g: S,Ü,B itdün̄//8 nɵldı: B nɵldun̄//10 ʿıyān: S'de
yok/ yaḳīn ki:B yaḳīnen //12 anı: S'de yok//13 münāfıḳ: Ü'de yok /
iken: B iken Kūfe //14 bir: Ü anı bir/ anı: Ü'de yok / sensin: Ü,
B sen/ Merdān: B Merdānsın //15 dimekden:B dimek tedārikinde iken ,
dutup: S,Ü,B ṭutup/ mescide götürdi...melʿūnı ṭutup:S'de yok//16
ṣaḥrāya:B ṣaḥrā//17 dutup: Ü,B ṭutup,S'de yok//18 yokıdı: S yoġdı

T78[b] Ü yoḳdı,B yoġıdı / vücūdum:Ü,B vücūdumı/ refʿÜ defʿ//2 senden ba-
n̄a: B ban̄a senden //4 ḳalman̄: B ḳılmayun̄//5 bulsam:Ü buldum//6 a-
n̄a: S,Ü'de yok / urun̄g:S,Ü,B urun̄/ idüp: B itdiler//8 dutun̄:Bṭutun̄
//9 maḥşer: Ü ḥaşr// 11 āsmāna idüp:Ü āsmāna ḳılup,B āsmān ḳılup/
bu aḥvāle:S'de yok / rūz: S bu aḥvāle rūz//12 igirmi: Ü,B yigir-
mi / evliyā ve şühedā: Ü enbiyā ve evliyā ve şühedā//13 ḫurūş ü:
S,B ḫurūş-ı/ ġulġule: B ġulġuleye//14 dil-i ehl-i: S velīʿahd-ı
//15 pozdı:Ü,B bozdı//16 figān: Ü efġān/ Emīr: B'de yok //17 ḫıd-

metine:B hıdmetiyle / sohbetine:B sohbetiyle//18 ki ben: S,Ü,B'de

T79[a] yok//1 olur:Ü ola/ beyt:S,B şi'r//2 çıkup: S'de yok/ bu: S çıkup bu //3 cerrahlar: Ü,B cerrah/ geldi ki: Ü geldiler ki//5 görüp habsde: B habsde görüp//7 virüp: Ü'de yok / cerahat: Ü cerahatinden//8 igirmi:S,Ü,B yigirmi /evladın:Ü evladıyla,B evladları ile //9 kapusın:Ü kapusına//10 daşrada: S,B taşrada//13 itdiler:Ü idüp/ girdükde:Ü girüp//14 dimişler: S dimiş//16 Mustafa: Ü,B Muhammed Mustafa/ veli'ahd:B 'Aliyy Murtaza//17 kılan:Ü,B kıla//18

T79[b] gördük:B'de yok//2 geçdükde:Ü,B göçdükde,S çekdügin/ olur:B olup / bırakun:Ü,B bırakup//4 götürüng:S,Ü,B götürün//5 buk'ayı:S,Ü buk'a/ idüng:S,Ü,B idün//8 'amel: B şehzadeler 'amel/ hala: Ü'De yok//9 mübarekin:B şerifin//10 gördi: Ü,B gördiler//11 ba'zı: B ba'z/ ve her nice:Ü her nice,B her ne kadar//12 hale: S halete/ eyitdi: Ü pir eyitdi//15 itdürüp:B idüp //16 ta'ziyet:Ü ta'zim, B ta'ziyeti//17 münevveri: B şerif//18 mu'attarı: B münevveri/

T80[a] şerifine: B şeriflerine / olup..idelüm:B olalum dirlerdi//1 derdümüz: Ü derdler,B derdlilerün//2 mazhar...kanı: S'de boş//3 mezarından:Ü andan/ Hüseyn ve Hasan: S,Ü,B Hasan ve Hüseyn//9 suret ü: Ü suret-i//10 iltifat: S,Ü,B iltifatın/ idüpdür:S,B itdi//16 başladı: S,B başlayup/ şeh:Ü şah//18 dutup:S,Ü,B tutup

T80[b] / Emir'ün: Ü'de yok//1 hörmeti: S,Ü,B sahibi//2 kaza olup: Ü icabet bulup//3 beyt: S,B şi'r,Ü'de yok//4 üzerine: Ü üzerinde// 5 ekber: Ü ekser//6 mekkareden: S,B mekarihden//7 zulm: Ü'de yok //9 çekmeden: Ü çekmedin/

Altıncı: S altıncı/imam...b y n ider: Ü,B Hazret-i İmam Hasan'un bezm-i belada sagar-ı baka nuş itdügin beyan ider//13 penahına: B penaha/ ü temkin: Ü'de yok//15 dut:S,Ü,B tut//16 dut:S,Ü,

B tut/ Cebbar: Ü'de yok//17 ta'tīf: B taktīf/ bakā-yı sa'ādet: Ü bakāya//18 dergāh: S,Ü,B'de yok/şi'r:Ü'de yok//1 kimün: B kim// 3 mażarrātı musībet-i: B musībetde//4 şi'r: Ü' beyt //6 teslīm: B teslīm ü tevekkül//7 mütemekkinlerine:B mütemekkinlere / te'sīr-i āfet: S,Ü,B te'sīr//9 şi'r:Ü'de yok//10 dutar:S,Ü,B tutar//11 eyle:S,Ü,B öyle//13 'akāyid: Ü 'akāyiddür //14 İmām:B'de yok//15 Ramażān ayının:S,Ü,B Ramażān'un //16 'Amīş: Ü 'Amīşe/ velādetinde: B velāyetinde //18 gülşen:B gelmiş/ 'iffetden:Ü 'if-

T81[b] fetde//1 serāsına:B serāyına/şeh:Ü şāh//ben:S'de yok/ işāre: B fermān//5 itdüng: S,Ü,B itdün/ ḥażretünüze:S Ü,B ḥażretüne//6 Ḥarb: B Ḥarb tesmiye/ yā:B veyāhūd//7 ḥāletde: ḥāle mukārin/ 'Aliyy...idüp:B Ḥażret-i Ḥak selām eyler//8 oğlının: S oğlı//10 ḥükm:Ü fermān//11 Resūlullāh'a: S,Ü Resūl'e//12 Resūl: Resulullah/ gögsine:B gögsi üzerine//13 buyurdı ki...severüm:B'de yok// 15 lezzet:Ü,B kesret/ çeşme çeşme:Ü çeşme//17 şi'r:S,B mesnevī//

T82[a] 3 cigerin: S cigeri//4 mezkūrdur:B mestūrdur ki//5 'Abbās'dan:Ü 'Abbās nakliyle//6 Şevāhid'de: S,Ü,B Şevāhidü'n-Nübüvve'de//7 meclise: B mescide//11 giryān giryān: Ü giryān//12 buldı:Ü bulup //13 eyitdi:B buyurdı ki/ anlarun ḥıfżına:B ḥıfżında//16 'ukbā-

T82[b] dur:Ü 'ukbādurlar / vālidleri: B vālideleri//1 revān: B revāne// 3 vir ben:B virün//4 Eyyub: Ü,B Ebū Eyyūb//5 vālidleri: S,B vālideleri/ efḍal:Ü,B efḍaldür/6ya: Ü,B ey/ eşref: Ü eşref-i 'ālem,B eşref-i 'ālemde//7 Resūl: Ü,B Resūlullāh'dur//8 eşref: S,Ü,B eşrāf/'Arab: B 'arabdandur/ eşref: B eşrāf/kimdür: S,B kimdür yā Resūlallāh //10 eşref: S,B eşrāf/ kimdür: S didiler didi,Ü-B didiler kimdür didi//11 Resūlullāh'dur: S,Ü Resūlullāh//12 size: S mi size, Ü,B size ki/ eşref: Ü,B eşrāf //13 Ṭayyār: Ü,B Ṭay-

yar'dur / Ümm:S'de yok/ Ebu:Ü'de yok / Ṭālib: B Ṭālib'dür/şi'r: Ü beyt/beyle: S,Ü,B böyle//14 fażl-ı:Ü,B fażl ü //15 naḳd-i pāk: S pāk-naḳd/16 āfitāb-ı evc-i: S,Ü,B evc-i āfitāb-ı/ her biri bis: S

T83ª her biri,B bu biri//18 dutup: Ü,B ṭutup//1 Ḥażret: B'de yok/niyāz: B niyāzı/dutup: Ü,B ṭutup//2 yetdi: Ü yetüp //3 degül: Ü degüldür/ Ḥażret-i: S,B'de yok//5 şi'r:Ü'de yok//6 delīl:Ü delīli/ ḥüsni:S ḥüsn/ ol pes: Ü bu beş//8şehādetin: Ü şehādetden,B şehādetinden// 9 serīr: Ü,B mesned/ ol Ḥażret'e: Ü,B ona//10 itdi: Ü idüp//11 ḳudūm: Ü,B muḳaddem//12 ḳılup: B idüp //13 itdi ve: B idüp /sükkān: B mekān //14 ḫaṭīre: Ü meclis,B ḥażīre/ vāriṣ: B verāset/ imtinā' - dur..bu ḥāle:Ü,B beyt: benem vāriṣ-i 'ilm ü ḥilm-i resūl benem gevher-i genc-i baṭn-ı Betül benem cānişīn-i şeh-i evliyā bana

T83ᵇ iktidādur ana iḳtidā//18 durup:S,Ü,B ṭurup//1 imāmāt: Ü imāmet ister ve/ iẓhār: Ü,B iẓhār-ı ḳabūl/ ister: Ü'de yok/ cemi': Ü'de yok //3'Alī: Ü,B 'Alī'den/ yaman: Ü,B yamanlık/ olsa: Ü,B olursa //14 Şām ki: Ü Şām ki senünle / mesnedüne: Ü'de yok/ Ḥasan: Ü'de yok// 15 furṣat: B ruḫsat/ idüp: B eyleyüp/pelīdin: B murdarın/ itdiler: B ideler//7 bey'ate/ Ü,B dā'ire-i bey'ate/ girdi: B girdiler//8 revnaḳ: Ü,B revnaḳ-ı tamām/ beyt: S,Ü'de yok, B şi'r//10 'Irāḳ: S ḥıfẓ-ı 'Irāḳ,B,Ü żabṭ-ı 'Irāḳ/ oldı: Ü olup/ Ḥasan: Ü'da yok// 12 müte'āḳıb: B müte'āḳıben//13 şeh: Ü şāh//14 iḫtiyārla:Ü iḫtiyārumla,B kendü iḫtiyārumla/ kimse: Ü,B kimesne//16 itāleX Ü'de yok

T84ª //17 şāh:S,B şeh/ ba'żı: B ba'ż//18 furṣat: S'de yok//1 ba'żı: B ba'ż dutup anı:Ü,S ṭutupanı,B anı ṭutup //2 Medāyin'de: Ü'de yok / ḳaṣr-ı ebyaż: Ü,B ḳ ṣrā beyża//3 şāh: B şeh / mu'āvenetine: Ü mu'āvenete/ muṭāva'atına: Ü muṭāva'ata//4 Kūfe'de: Ü Kūfe'den//5 ba'żı: B ba'ż/ melāldür: S melāletdür/ ḳaldı: Ü,B ḳılup //6 Temīr: B Numeyr

ʒ/7 rıžā: B rıžā virmek / -dārlarıyuz:B - dārları//10 leşkerüñg: S,Ü,B leşkerüñ / tevakkuf: Ü tevakkufda/vakıtsiz:Ü kayıtsız//13 olındukda: Ü,B oldukda//14 mukadder olmışdur: Ü,B mukarrer kılmışdur/ şi`r:Ü'de yok//18 bidāyetden mukarrer:B'de yok//2 gördi: Ü,B gördi ki eşrār-ı benī ümeyye/ mütefekkir...nüzūl itdi ki:S'de yok//4 müş`irdür `ıvažına: Ü,B müş`irdür ve `aṭā-yı Kevser tena`umāt-ı `ālem-i bakādan muhabberdür/ mülk-i fānī: S fānī, Ü mülk -i fānī dünyā/ virilmişdi: Ü virildi//6 def`ine: B def`,/ ba`žı: B ba`ž / ehline: B ehlini / engīz: Ü,B taḥrīk//8 hālete: Ü,B hāle//9 Musūlī: B Musūlī ki emr-i Musūl idi //10 nihāyet:B bī-nihāyet/ şāh: B şeh / niçe: B kaç //11 istirāhat: Ü karār ṭutup ve istirāhat//12 Şāmla: B a`yānla / mübālağalar kıldı: B mübālağa kıldılar//14 Sad: Ü Sa`d Musūlī//15 bırakup: B idüp//17 maṭ`ūmatında:S maṭ`ūmat //2 virmezdi:B itmezdi/ beyt: S,Ü'de yok,B şi`r //3 -güsār-ı: B - güsār u/ -ḫᵛar u: S -ḫᵛar-ı/ şāh:B şeh//5 sūret-i ḥāl: Ü ol silsile-i fesād muharriklerine sūret-i ḥāli,B sūret-i ḥāli ol silsile-i fesād muharreklerine / növbet: Ü,B növbet İmāma/ zehr: S zehr-i helāhil// 7 kılmaz: Ü,B kılmazdı//8 içün: Ü tarīkıyle/ba`žı: B ba`ž//11 ġažabdan: B ġažabından//12 görüp: Ü,B gördükde/ Ḥažret:S'de yok //15 daşra:S,B ṭaşra//16 ta`addī: Ü ta`addī-i ziyān/ mekārimdürler: S,B mekārimlerdür//17 bā`is: B'de yok //2 hakem anda: B hükminde/ ızhār-ı mahabbet:Ü,B mahabbet ızhār//3 sülūk: S,Ü meslūk / def`inüñ: S def`inüñ ve ref`inüñ//4 Ansūne: S,Ü,B ey Ansūne //6 iḫtiyār ve iktidār:B iktidār ve iḫtiyār/ men: Ü,B ben//10 ensābla: B ensābıyle/ gitmişdi:S,Ü,B çıkmışdı /Esmā'yla:B Esmā dimekle/ cānibden:B cānibde //13 mu`arrā: B müberrā/ kemālüñ: S cemālüñ //14 cem`iyyetüñ :Ü,

T84[b] T85[a] T85[b]

B cem'iyyetün etrāfına//15 bu ki: B'de yok//17 teveccüh kıla:Ü bile
T86a //1 dutdı: S,B tutdı/ cibilletinde: Ü,B cibilliyetinde //2 eser:B
'ırk / ebā...müte'essir olup: S'de yok//7 engebine:B engebinde//
10 anun: B'de yok //12 rāġıb: B māyil//14 yeddi: S,Ü,B yedi / kıl-
dı: B kılup / mizācı: B mizāc-ı şerīfi//15 hikmet:B sebebi//16 ref'
T86b : Ü,B def/ çıkup: B'de yok//17 ben: Ü'de yok//18 dem:B gün//1varup:
Ü,B varam//2 ola ki:B'de yok/ ba'ẓı: B ba'ẓ/ mübāreke: Ü,B mübāre-
keye//3 āvāze: S'de yok/ vusūl: Ü nüzūl//5 teveccüh kılup: S,B mü-
teveccih olup/ 'asāsın: S 'asāsını//7 idüp: B itmekde //9 ba'ẓı:B
ba'ẓ//10 şi'r: S,Ü'de yok//13 mu'ālecesine: B mu'ālecesinde/ sinā-
nın: S sinen//14 ol cerāhate:S,Ü,B'de yok/ zehrden: B zahmdan//15
'Abbās 'Alī: B İbn 'Abbās//16 yine: Ü hem/ oldı: S kılup//18 igir-
T87a mi dokuzında:S,Ü,B yigirmi tokuzında//1 itdi:B idi//3 şeh:B şāh//
4 sākin sākin: Ü sākin,B'de yok//5 müteharrik: Ü,B tahrīk//7 gör-
düm ki ceddümi: S ceddümi gördüm ki,Ü gördüm ceddümi, B gördüm ki
ceddüm/ ızhār-ı: B 'arẓ-ı //12 şi'r: Ü beyt//15 buldung: S,Ü,B
buldun//16 oldung: S,Ü,B oldun//17 doġrandı: S toġrandı / halāl:
T87b Ü hālā halāl//18 aldı:Ü alup didi//1 tökilüp: S,Ü,B dökilüp /'ar-
ẓıyye: B 'arẓa//2 şeh: Ü şāh//3 tökilürdi: S,Ü,B tökilürdi/şi'r:
Ü'de yok/ velāyeti: Ü risāleti/ cevr: Ü devr//5 -fām:Ü -cām //8
cinānda:S hayātda//10 kasr: Ü,B kasrlar//11 āyā: Ü,B didüm āyā//
13 reng-i: S rengi/ gelür: B gele//14 mensūb:B mensūbdur/ kılur:
B kıla/ şi'r: Ü'de yok //16 Şevāhid'de: S,Ü,B Şevāhidü'n-Nübüvve-
de//17 hāl: B'de yok/ Hüseyn: Ü İmām Hüseyn/ ey birāder: S,B mah-
T88a dūm//18 zāhir olmak:Ü'de yok//1 fasl:B faẓl//2 sırrı melāya: S
sırrı belāya,B sırr-ı nihānı/ bırakmayup:B āşikār itmeyüp//4 kı-
lup:Ü kaldun/dutmadun: B tutmadun / cedd: Ü,B ceddüm //5 dünyada

...ol ki her:S'de yok //8 evlādın: B evlād/ ḥāżır:Ü cem'//9 hemşire: Ü hemşīre-i 'azīz//11 igirmi:S,Ü,B yigirmi/ ṭoḳuzıncı:Ü dokuzıncı//14 şi'r:Ü'de yok//15 olur:S,Ü,B olup / ḥusn:S,Ü,B ḥabs/

T88[b] pāk:Ü dūr //16 cem'ile: S icābet//18 Baḳı'a'da: S,B Baḳī''de //1 eḳāville:Ü,B aḳvālle//2 ḳaldı ki eger: S itdi ki eger,Ü,B ḳaldı ki / İmām: B eger İmām//4 Ḥüseyn:B İmam Ḥüseyn//6 cāriye: Ü nefer cāriye//8 idüp: Ü ideler/ siyeh: Ü,B siyāh //9 ḳā'ide:Ü'de yok // 10 aḫbār:Ü,B māceerāsın//11 bed-baḫt:S bed-baḫta/ sen:S,Ü,B'de yok //12 görürsin:B göresin/beyt:Ü'de yok,B şi'r//14 ol:S,B ve ol/ -baḫt:S -baḫta/ üç gün:Ü'de yok //15 idi derdi: B olup dir idi/

T89[a] fi'ldi:B fi'ldür//16 şi'r:Ü'de yok//1 bıraḳalar:Ü bıraḳdılar/-baḫtı :S -baḫta//2 cezīreye:S cezīreyi/beyt:Ü'de yok,B şi'r//3 zamāna.. .yaḫşi:B hemīşe yaḫşiye//4 mūcib:B sebeb/ şer':Ü,B binā-yı şer'/ müvāsā:B müvāsālāt //6 şi'r :Ü beyt//7 'ömrler:B ġamzla / fitne: Ü nesne/

yedinci: S yedinc/ sulṭān-ı Kerbelā'nūn: Ü Ḥüseyn'ün,B İmām Ḥüseyn'ün //10 -geşte:S,B -güzeşte/ taḥrīr: Ü ṣūret-i taḥrīr//11 ve merdüm-i: B her dem /töküp:S,Ü,B döküp//13 taḳdīrde:S,Ü,B taḳarrubda//14 sulṭān:Ü,B salaṭanat/ devlet:S devlete//15 ṣūret ü: B ṣūret-i//16 bir:S,Ü,B pür/ ġāfletde:S ḫafāda/ çerāġ: Ü nūr-ı çe-

T89[b] rāġ//17 olmış:Ü eylemiş/ beyt:Ü'de yok,S,B şi'r//3 cefālardan:Ü belālardan//4 sa'ādetle:S,Ü,B'de yok/ menāḳıbdan:Ü,B menāḳıb/ medāyiḥden: Ü,B medāyıḥ içün//6 meẕemmetden:Ü melāmetden/ belāya:S belā,Ü belālarıyla,B belālarla/ şi'r:Ü'de yok//7 'aẓīm: Ü,B elīm //8 şehīdün: B şehādetin//9 kemāl:S'de yok//10 şi'r:Ü beyt/ nātüvānun: S nātüvāna//12zebān...taḥrīr eden:S'de yok/ nevḥa:Ü'de

yok//14 ğayr:S,B ğayrı//15 ashāb:Ü,B dil-i ashāb/ kılmaz:Ü bulmaz/ tök:Ü,B dök//17 nübüvvede:B'de yok//18 meşhur:S,Ü,B meşhurdur/ imamdur: B imām//1 ebā: B ebū//2 gününde: Ü güni/ güni:Ü gününde//4 serāsına:Ü,B serāyına//5 'Amīşe:B 'Amīş/ seyyid:B'de yok //6 ol Hażret:Ü,B'de yok/ ne isimle: Ü,B ve bu nutfe-i ercümendi ne isimle//7 'Alī:B'de yok/ idem: B eyleyem//8 müşāveret:Ü,B müşāvere //9 sebkat: B takdīm/ Cebrā'īl:B Cibrīl-i Emīn/ idüp: S,Ü,B idüp selām virüp/ ismin: B ismini//11 Şeppār: B Şeppir/ eyle:Ü,B ile/ Şepper:Ü,B tesmiye iderüz Ş.//12 gün günden: B günden güne//13 etmege:S,Ü,B itmekle//15 eimme:Ü'de yok//17 hāk:S,Ü,B 'de yok//2 intisāb: S,Ü,B ensāb/ Resūlullāh'da: Ü,B Resūlullāh'dan / hakīkatde: S hakīkatdan/ 3 bula: S,B bulur/ şi'r:Ü'de yok,B kıt'a // 4 meftūhdı: Ü,B meftūhdur/ eltāfı:S eltāf //5 itmegin: Ü,B itmegin ve 'unsur-ı latīfi derece-i isti'dād-ı kemāle/ belā: Ü yetmegin belā,B yetkin temkīn-i belā//7 igirmi iki bin: S,Ü yigirmi iki bin,B yigirmi bin/ zālim: B zālim-i bī-dīn/ cidāl: Ü cidāl ü kıtāl//8 istişfa'a: Ü,B istiğāseye//9 ahvāl: B ahvāli//10 şehādeti:S,Ü,B şehādetin//11 ki: B kim//12 mikdār: B mikdārın/ kinārına bırakdılar: B kinārında kodılar/ yukudan: Ü,B uykudan//13 Hażret: S'de yok//14 sāliha ve ol: B sālih zuhūr bula ve ol//15 olur:Ü,B olup//16 irākat:Ü rikkat//17 katarātından:B katarāt//18 'unfla: Ü men'le//1 itdi... mukarrerdür ki:B'de yok//2 mazlūmun:B ma'sūmun//3 yeten:Ü,B bir/ kudūret: Ü,S kudūret yetdi ki/ deryālarla: S,Ü,B deryālar//4 eyitdi: Ü,B Hażret-i Resūl eyitdi/tökilmekden: S,B dökilmekden// 5 bir:Ü,B her//6 şi'r:Ü'de yok//8 berki: S,B berki/ ve:Ü,B'de yok//10 'arż:Ü'de yok/ itdiler: Ü eyitdiler,B eylediler//11 müceddedle: Ü,B mücedded //12 iltimās iderüz:B isterüz//13 şāh:B şeh//15 tökeyüm: B dökeyüm//18 oldukda:S,B oldukla-

T 90a
T90b
T91a

T91[b] rında//1 evlādum: B evlādlarum//2 seyyid:Ü seyyid-i mükerrem//3 kasrı:Ü'de yok//4 ma'niye: B ma'nāya/ zīrā: Ü,B elbette//5 olup: Ü olur / ruhsāre-i şerīfin:Ü,B ruhsār-ı şerīfi/kılur:B olur/ dehr: B dehrün//6 töker:S,Ü,B döker//10 el:B dest//11 şeh:S,Ü şāh//12 bulup:Ü,B peydā//13 bunlara mānī olma ve: B bunlar men' olmayasız ve bu//14 kılma: B kılmayasız//17 bunlarun:Ü'de yok//18 hay-

T92[a] retdeem:B hayretdeyüm//1 nedür murādları: murādları nedür//2 olmazdı: B olmazdılar/ Cebrā'īl: Ü,B fi'l-hāl Cebrā'īl/ iktidārla: Ü,B iktidarıyle//4 enār ü engūrdan: Ü,B engūr ve enārdan/ Resūl: S'de yok/ kerem-fıtrı:S,B ekrem-fıtratı//6 şāh: B şeh//8 zehrle: Ü cām-ı zehrle/ kahrla:S,B kahhārla//9 şi'r:S,Ü'de yok//10 hażretine:S,Ü,B hażretlerine //11 bu:B'de yok/ hıdmetinde:S,Ü,B hıdmetine/ geldükde: Ü gelüp/ Hażret:Ü Hażretün//12 hulk:B ruhsar// 14 ve müte'emmil:Ü'de yok//15 dutduğında:Ü,B tutduğında//16 ne ola:Ü,B nedür/ bu mażlūmun:Ü'de yok//17 kılalar:S,B ideler/ şi'r: Ü'de beyt//18 töküp:S,B döküp,Ü dolup//1 vakı'ada: Ü vakı'adan

T92[b] / ve ol cümleden budur:S ve ol cümleden budur,Ü,B ol cümleden bu //2 dutdı:B tutdı//3 Resūl:Ü'de yok/ Ey Cebrā'īl:B'de yok//6 şi'r :Ü'de yok // 8 Hüseyn:Ü Hażret-i Hüseyn/ sīnesinde: Ü sīnesinde/ şebīh idi Resūlullāh'a:B'de yok//9 dek Resūl'e şebīh idi//10 benden:Ü,B bendendür//11 gördi:B görüp/ dutup:Ü,B tutup//12 elin: Ü alnını//13 merhametüne mazhar: B mazhar-ı merhametünüz/ bu: Ü bir gün bu/benüm:B'de yok//14 sürerdi:B sürdi//15 atasına ve anasına:B ve ana ve vālidine/şi'r:Ü'de yok//17 Hasan:B Hażret-i Hasan/ Hażret:S'de yok,Ü,B Hażret-i Resul//18 dut:S,B tut/'aceb:B

T93[a] 'acebdür //2 Hüseyn'ün:B anun//3 idüm:Ü'de yok//5 var mı:S varmıdur; virür var mı ——————————

—————————————————— //7 dıll:Ü şak//9 zamanda:B zaman/ virdi ki:Ü buyurdı ki,B hitab itdi ki//12 müjdeye:Ü'de yok//13 kurbda:B kurbında/menzilet:S,Ü,B mezellet//14 beyt:S,B şi'r//15 'ayān:B revān / bi rine ol birinden:B birinden ol birine//17 Hasan: S,Ü,B Hüseyn //1 mütefekkir:B mütehayyir/ bırakup:B katup//2 iki... kerāmet:B kerāmet ile iki baçça 'ināyet//3 dutup:Ü,B tutup//4 Hażret:S'de yok//5 girye:B giryeye/ ferzendünī:S,B ferzendün//6 kudūret:S,Ü,B kudūreti/ yoksa: B yohsa//9 bir:S yek/ vireler:Ü,B virürler: /şi'r:Ü'de yok//10 veliyy ü nebī:Ü nebī ü veli//12 mażmūnının:Ü,B mażmūnı//14 titreyüp:S,Ü,B ditreyüp/ şāh:Ü,B şeh/ dökil-

T94[a] dükde:S,B dökildükde,Ü dökildi//18 vākı'adan:B vākı'aya//1 cenāb: Ü,B de yok/ bu: Ü hemān bu,B hemin bu //3 şi'r:S'de yok,Ü beyt,// 7 gūşe:S,Ü gūşeler,B gūşelerüm// 8 idün:Ü kılun/ mikdārın:S,Ü mikdar//9 olup:Ü oldı//11 kılurdı: S olurdı/ oldukda:B oldukda ol dahi/ Hażret:B'de yok//13 şi'r: Ü beyt//16 menākıb ü mehāmid:B meha-

T94[b] mid ü menākıbı//17 idüp:S,Ü,B olınup// 5 gönderüp:B irsāl idüp// 6 bey'atden:S,Ü,B bey'atinden//7 varsa:B mümkin ise //10 ıżrār :S ıżtırār:Ü,B ve ihtirāz-ı ğılzet//14 Yezīd'eÜ,B Yezīd'i//15 şi'r: Ü'de yok/ nahlin:B tohumın/ tikdi:Ü dikdi,B ekdi //17 kasdine:S, kaddine,Ü katline//18 rūz-ı haşr:B haşr/ haşmeti:B bed-haşmeti//

T95[a] 1 bisāt-ı: B bisāt-ı şatranç//2 atamun:S,Ü,B atan//3 gelmezler:S gelmez/ varsa:B olursa//5 bitmez:Ü bulmaz//9 'ālem:B'de yok//10 mutī'üm olup:S'de yok//11 derecek:B bitürecek//15 mażmūna:S mażmuna//16 itsem: Ü kılsam//17 sākin idi hāżır idüp:Ü hāżır idi//18 itdükde:Ü oldukda/ bulmasa:B bulmazsa/mürurla:B mürur-ı eyyāmla/

T95[b] hiddet...müşkil:S'de yok//2 tahrīkde:Ü tahrīkinde//2 dutılmasa:Ü B tutılmasa/ tedāriki:S'de yok/ şi'r:Ü beyt//3 (ikinci beyit)Ü,B her işün tedbīr-i encāmında ihmāl itmeyüp, kendüsin mecrūh-ı tīğ

ṭerk-i taksīr itmege//5 murād:S emr/ iḫbār:Ü iḫtiyār//7 eyle:S, B öyle//8 ben:B'de yok//9 bulmadan: Ü bulmadın/Yezīd'ün:Ü'de yok / bey'atin:Ü bey'at//10 olursa:Ü olsa//11 fāsıkūn:Ü fāsık/ ve bir fācirūn:B'de yok//12 şi'r: Ü'de yok//13 ola:Ü olur//15 itdügi: S, Ü,B itdükde//16 hiç kimesne: S kimesne/ teselli:ÜB müteselli//18

T96[a] ü ğaddār:Ü'de yok/ degül:S degüldür/ şi'r:Ü'de yok//2 dirler ki: B'de yok/ ri'āyetlerinde:Ü,B i'ānetlerinde//3 beyt:Ü'de yok,B şi'r / pākinde:B pākine//5 kimesne:S,Ü,B kimesneye/ daşrada:S,B ṭaşrada//6 kılun:Ü idün//8 girdükde:B geldükde/ şāh:Ü,Bşeh//9 aḥvāl: Ü ḥāli,B aḥvāli//10 ḫalīfe:Ü,B kimesne ḫalīfe/ gizlü:S böyle//11 görinmez:B görilmez/bir:S'de yok/ idüp:Ü,B idün ve//12 ey:S,B yā //14 mukāvemetine:Ü mukāvemet ve muḥārebetine,B muḥāveret ve mukāvemetine//15 Zerkā: Ü Rezkā//16 dutup:Ü,B ṭutup//17 risāletüz: risālet ve /mukarreb:Ü,B mukarrebden/ mücerrebdür:S,B mecrūbdur/ ḫammār ü fāsıkdur :B ḫumār ü fāsık ve fācir ve ẓālim ve ehl-i fe-

T96[b] sāddur//1 ṣalābetde:B ṣalābetle//2 sa'ādet:Ü sa'ādet-ḫānesine; B 'de yok//3 itmegünde:S itmedügünde,Ü,B itmedün//4 mağribden maşrıka:S,Ü maşrıkdan mağribe,B şarkdan mağribe//5 Muṣṭafā'dan:S,B Muṣṭafā//6 olur:B'de yok/ şi'r:Ü'de yok//7 tökmez:S,Ü,B dökmez/ 'ādet...diyen:Ü'de yok//8 īmānam:B ğufrānam//10 idesin:Ü ola//11 irsāl olınmışdı:B ve nāme-i nā-makbūlum irsāl olınmışdı/ eseri: Ü,B āsārı/ ẓāhir:Ü ıẓhār//12 eger bey'atüm:Ü,B bey'ati yazım/ 'imdiye:B şimdiye//13 henüz:Ü'de yok/ makām:S'de yok/ ise:Ü,B'de yok/ tevakkuf:B tevkīf//17 ne rāyla:B nereye/ itse:S,B itdi ise/ 'amel: Ü,B 'amelin/ bin:Ü'de yok//18 def'ini:S,Ü def'in/ idüp:Ü idesin/

T97[a] neden:B'de yok//1 velāyet:Ü,B velāyetde//2 ṭarīk:S,B'de yok//3 buldı.eyitdi:B buldukda//4 salṭanatın:Ü salṭanatı/ rıżā:S ikdām

//5 kanına:Ü,B yire kanına/ girmeyem:B girmem/şi`r:Ü beyt//7 sūretin: Ü sūretin yazup ve//8 idüp:B'de yok//9 ben:B benüm/ ve ben. ...idüp:B'de yok//11 şi`r:S,Ü'de yok//12 sinsün:S,B sensün,Ü sensiz/ dutmaz:S tutmaz/ yetmesün:B yetsün//14 ide: B eyleye/ihtiyār: inān-ı ihtiyār//15 şi`rI Ü beyt//18 mestūr:S'de yok//1 kažādan:B

T97[b]

kažādan atılan//2 siper:Ü'de yok/ umūra:B umūrda//3 itse:S yetse/ gün ol:S gün,Ü'de yok/ tahayyür ve tefekkür:B tafekkür ve tahayyürle//5 velāyet:Ü risālet//6 çerāğ:Ü'de yok/ mübārekleri:Ü,B mübāreki//7 sürdi:B sürüp//8 şi`r: ü ki//10 dil-ifgār:S dil-fikār//11 esrāra beni:S beni esrāra/ kıldun:B itdün//13 sada:S'de yok//14 ikinci:S ikinc//15 yukuya:S,Ü,B uykuya/ gidüp:B varup//18 Kerbelā'da:Ü,B Kerbelā'da teşne ve giryān/ `arsa-i belāda:S `arsada//

T98[a]

18 evlādımun:S,Ü evlādun//1 yürüdeler:B yürüdürler/ şi`r:Ü'de yok// 2 zālimler:S kāfirler/ seni bī-dertler katl ideler:S `adūler katl ideler seni//4 Murtažā:ve Zehrā: Ü `Alī Murtažā ve//5 dīdārun:Ü dīdārundur//9 dutıldı:Ü,B tutıldı//13 mu`amberlerine:Ü,B mu`amberlerin/ dutılmakdadur:S dökilmekdedür,Ü,B tutmakdadur//14 itdi ki: S,B itdüm ki/ ey gül...risālet:B'de yok/ ol Hažret:B Hažret-i Resūl//15 hak:S'de yok//18 olup:Ü oldukda/ `ıyālle: B evlād ü /

T98[b]

menzil-i şerīfine:S'de yok/ buyurup:Ü,B yetüp//1 musammem:S,Ü,B mesmūm//2 dutmayup:B tutmayup//3 eyitdi:Ü bu makāle müterennim oldı/ şi`r:Ü'de yok//14 ey:B'de yok//5 kıyāmet:B velāyet/idüp:Ü,B kılup//6 kāmetin:Ü kāmetini/ Zehrā: Ü māder/ mübārekde:B mübārekede/ güne-gün:S,Ü güne güne// dem-sāz:B āğāz/ esselām:Ü'de yok// 8 cevher:B gevher//9 rivāyetdür ki:S'de yok/ ercümendüm:S,Ü ercümend//10 -mend:B -mendüm//11 hicābı:Ü hicābun/ bed-h[v]ahla pāk:B ile çāk//12 mükerreren:B tekrār tekrār//13 menziline :Ü'de yok/ dönüp:Ü'de yok,B gelüp//15 `azamet:S,Ü,B `ažimet//16 bedraka:B

T99[a] bedraka-i hidāyet//17 şi'r:Ü'de yok//1 menzil:Ü menzile//2 menzil:B be-menzil //3 menazil:B'de yok/ beyābanlarda:B beyābanda//5 ilāhī:Ü,B Vācibü'l-Vücūd//6 şi'r:Ü'de yok//9 şerīflerine:B şerīfiyle//10 kıldı:S kıldı bu tarīkle ,Ü kıldı ki, B bu mażmūnla ki //11 cāmi'-i:Ü ma'den-i//14 gerçi:Ü egerçi/ dekāyik:Ü,B vakāyi'// 16 ve kemāl-i muhālesat:Ü'da yok/ buyurdukda:B teşrīf buyurdukda/

T99[b] irsāl:S,Ü,B ü merāsil irsāl//18 eyle:S,B öyle//2 bulsanuz:S,B kılsanuz/ rağbet kılsanuz:B rāğıb olsanuz/ Mekke:Ü Kūfe/ size:S,B'de yok//3 ğayr:B ğayrun/İmām:B'de yok/ idüp:B virüp//4 merāhil ü menāzil:Ü,B menāzil ü merāhil/ olup:B idüp//6 ta'zīmle:B ta'zīm/ getürdükde:Ü,B şehre getürdükde zebān-ı/ binā-yı:B'de yok/ ve lisān-ı zemzem:B olsa zemzeme-i Zemzem//7 şi'r:Ü'de yok//11 iderlerdi:B iderler//12 kıbelinden:B pelīd kıbelinden olan//13 kıldı ve: Ü geldi ve,B ve//16 Kūfe'de: B Kūfe'den/ Selman:Ü,B Süleymān//18

T100[a] necāt:B'de yok//1 Rüfā'a: S ve Rüfā'a,Ü bin Ebā Rüfa'a,B Ebū Rüfa'a //6 ebvāb-ı meveddād:Ü'de yok/velāyeti:S,Ü velāyet/ Ehl-i Beyt:S'de yok//8 ihtimām:S'de yok/ ideyüz:S,B idevüz//9 beyle:S,B böyle//11 āşiyāne:S,Ü āşiyān//13 ü müterakkıb:Ü'de yok//14 lüzūmla:B lüzūmıyla//15 şi'r:Ü beyt//1 itdügümüz:S,B itmemüz,Ü itmegin/mücmelā:

T100[b] S,Ü,B mücmelen//3 Hemedānī: Ü Hemedānī'ye/ cevābı:Ü,B cevāb/ gelmeden:Ü gelmedin/ müte'ākıb:Ü,B müte'ākıben/ dahı:S,Ü,B'de yok/ nāme:S,Ü,B nāme dahı//4 Temīr:Ü Şephir,B Nemīr/ anlarun:B anlar/Hān:Ü Cānī//6 revāne:S,Ü revān/ olup:B oldılar/ igirmi:S,B yigirmi//9 diyārda:Ü diyāra/ beliyyāt:B belāyāt/ olduğın:S olduğını/ bildi:Ü kıldı,B bilürdi/ kıldı ki:Ü bildi ki//11 īmānı:S insānı/ mahlūkātdan:S mahlūkātından/ cemi':B'de yok//14 birle:B

T101[a] ile//16 ehibbāya:Ü ahbāba,B ehibbā/ ta'atleri:Ü itā'atleri//1

muhāleset:Ü'de yok /mekmūnuñuz:S,Ü,B mektūbuñuz//2 mażmūnuña ki:
B mażmūnındaki/mahż:S'de yok / hulūs:B ihlās// 4 bulup:B olup//
5 bilüp:S bulup / muvafākatda:S,Ü,B muvāfakatında//6 bir:B bu /
ihtirām idesiz:B ikrām eyleyesiz//9 şi'r:Ü beyt//10 (ikinci beyit
S'de yok//13 bırağup:Ü bırakup//15 olmaz firār:B olmazsa karār/
T101[b] gitmek:S'de yok,Ü gelmek/ şi'r:Ü'de yok //1 teveccüh idüp:B varup/
ef'āli:S akvāl ve,Ü ahvāllerini,B ef'āllerini/ akvāle:S ef'āline,
Ü akvāllerine,B akvāllerini//2 görseñ:S,B görürseñ//3 gelüp:Ü gel-
di//4 każiyyeyi:S każiyye,Ü każiyyeni//5 gitmegüm:B gitmem//6 ta-
rīk-ı rıżā-yı:B rıżā-yı tarīk/ olur:B ol//7 gevher...alur:S'de yok
/ bir:S'de yok/bir:S'de yok / ğayr:B ğayrı/ kimesne:Ü kimesneyi/
gitmegindedür:B gitmesinedür//9 fevt:Ü,B havf/ şerīfüni:Ü,B şerī-
fün//10 kalam:S olam/ şi'r:Ü'de yok//11 yüzüñgderdür:S,Ü,B yüzün-
dendür//12 bilmezem:B bilmezdüm//13 hālete:B hāle/ şi'r:Ü beyt//
16 teveccüh kılup:B müteveccüh kıldı //17 Hüseyn:B Hüseyn-i mażlūm
T102[a] //1 kuvvetden:B kuvveden//2 dutmışlar:B tutmışlar//7 'Alī: Ü Haż-
ret-i 'Alī//8 Hüseyn:B Hażret-i Hüseyn / ve:B ile/ Yezīd:B Yezīd-i
pelīd/ fezāyil:S cemī'-i fezāyil//12 etkıyādur:B etkıyā/ rezāyil:
B rezāyil olup/ füccār:B füccār ve zaleme//16 ihrām:Ü,B icrā-yı
ahkām/ iktıżā-yı..ider:B'de yok//18 dutmazdı : Ü,B tutmazdı //1
ol:Ü,B oldur//2 ba'żı:S,B ba'ż / sulh:S,B te'hīri sulh//14 Ümey-
ye'nüñ:B Ümeyye//7 hılāfede:Ü,B hukūmetde//9 hīlelerle:B hīleler/
'avretüñ:S,Ü,B 'avratla//1 Eş'arī'ni:S Eş'arī,B Eş'arī'yi//12 ta-
rīk-i teveccühinde:B'de yok/ İmām:B Hüseyn/ yā:S,B ey//14 Hüseyn:
Ü,B Hażret-i Hüseyn/ 'akdinde:Ü bey'atinden//15 itse:B iderse/ ve-
kāletin:Ü vekāletini//17 serāyına:Ü serāsına,B şerīfine/ itdükden
T102[b] :Ş itdükde//18 yā:S,Ü,B ey//1 mahdūre:Ü muhaddere/ sen:S,B senüñ

-/ vahşet:B vahdet//2 görinmez:Ü degül,B görilmez/ ba'żı:B ba'ż //3yā:Ü,B ey/ ḫuṣūṣā:S,Ü ḫuṣūṣen//4 senün:Ü senün gibi kimesnenün//67 kansı:S kankısı,B kangısı/ elyakdur:Ü layıkdur,Ü'de yok// 9 kılsan:B kılursan//10 kabildür:Ü mayildür//11 Zehrā'ya:Ü Fatıma-i Zehrā'ya/ kıldı:Ü,B itdi//12 Yezīd'e:Ü,B Medīne'ye/ şi'r:Ü 'de yok/ kıla:Ü ola/ eshel-i :S,Ü eshel ü /

sekizinci:S sekizinc/ beyān ider:Ü bildürür//15 māh:S,B māh-tāb

T103[b] //16 şi'r:Ü'de yok//18 esrār:S envār/ ıstıfā:Ü Mustafā// 1 ki:S, Ü,B//4 ol bende-i:B'de yok/ belālarile:B ol bende-i belāl rile// 5 fevt:S,Ü,B mevt/ karārın:Ü,B perīşan//6 alur:Ü ider,B kılur/virüp ol sabrla:B'de yok//7 rāhat:B iḥsān//8 çeksen:Ü,B çekmek//12 beliyyānun:Ü beliyyātun,B belāyanun//13 belāda:B belālarda//15 hergiz:Ü,B kat'a/ de:Ü,B'de yok / olmaya:Ü bulmaya//16 bulmaya: olmıya/ şi'r:Ü'de yok/ kılsalar:S itseler//17 derd-ı:B derd ü//

T104[a] 1 tesliye:Ü,B tesellī//3 şi'r:Ü'de yok//5 ḫalkdan:B ḫılkatden/ kılmağla:S kılmağa/ visāle:S,Ü,B visālle/ şi'r:Ü'de yok//7 ġam: S'de yok//9 tābān:B'de yok//10 beyt:Ü'de yok,B şi'r/ yürür:B budur//12 Ḫak benedesi:Ü bende-i Hudā//13 didi:Ü pes didi/ giderem: S giderin/ rıżāsın:S rıżāsı,Ü rıżāsını/ tūşe-i:S bu dem tūşe-i //16 kansı:Ü kankı,B kangı/ sūretde:Ü'de yok//17 mehmūmlaruz:B

T104[b] mehmūmlarıyuz//18 ġubār-ı:Ü,B'de yok/'ġurbetden:Ü,B ġurbetde//1 memālik:B'de yok//2 beyt:S,Ü,B şi'r//15 helāl ü harām:S,B harām ü helāl/ 'Abā:S 'Abā'dur//16 Murtażā'dur:S Murtażā/ ehl:S,Ü,B erbāb//9 ehibbāla:Ü enbiyāya//10beyt:Ü'de yok,S şi'r//11 kemāl-i: B'de yok//12 ittibā'ında:B ittibā'ından//14 'Akīl'ün ve evlādun: Ü,B 'Akīl ve evlādının//16 mātemin dutmış:B mātemini tutmış//17

T105[a] muhalifden:B muhalefetden/gice ile...ziyaret idüp:S'de yok//2 yeddi:S,Ü,B yedi//3 bile alup:Ü,B hem-rah idüp/ 'ıyal ü etfalle:Ü,B etfāl ü 'ıyālle/ kılup: Ü,B idüp//4 şi'r:Ü'de yok//8 olmağla:S olmağa//9 eşk:Ü,B sirişk /reh-güzārun:S reh-güzārdan/ dutup:Ü,B tutup/yetdi:Ü,B yetüp//12 sekkiz:S,Ü,B sekiz//13 irādet:B irādeti//

T105[b] 16 Kūfe'ye: S,B Kūfe,B Kūfe'yi/ bir gün...Kūfe'ye:Ü'de yok//1 ahvalle:Ü ahvāle//2 gördi ki:S gördi,Ü çün//3 olmaz:Ü olmazdı//4 hāl:S,Ü,B'de yok / ittifākıyla:Ü'de yok//6 bırakılmışdur:Ü,B bırakılmış//7 olınmasa:B olınmazsa/ ve vaktle:Ü'de yok,D vaktiyle// 8 bulınmasa:B bulınmazsa/ ser-rişte:Ü'de yok /umūr:S'de yok//11 dil:Ü'de yok/bī-karārınun:B karārun//12 nizāmına:Ü encāmına//13 kıldı:B itdi//14 devlet:B bī-devlet/ haşmeti:B nā-haşmeti/ olan: Ü'de yok//15 ise:B'de yok//17 kıl ki:B itdükde/ nādirdür:Ü,B nā-

T106[a] dir/ şi'r:Ü'de yok//1 nişe:S nite/ Yezīd:Ü Yezīd-i pelīd//2 haliyyā:B hālā/ elsine:Ü'de yok//3 efvāh:Ü'de yok/zamānam:B zamānun//4 bey'atümden:B bey'atümden/ gönderüp:Ü yazup//5 husūsā: S husūsen/ ehlinden:S,Ü,B ehline/ halkından:S,Ü,B halkına/ anlardan:Ü anlarda//6gitmekdedür:Ü irsāl olınup/ imtisālüm:Ü,B imtisāl//9 Basra'da:Ü'de yok//10hükūmetin:Ü hükūmetini/ bilüp: Ü,B bilesün/ rabtında:Ü rabtda//13 töküp:S,Ü,B döküp//15 muhlisleri: S muhlislerini,B muhlislerin//16 'Ubeydullāh'de:Ü'de yok,B 'Ubeydullāh Ziyād'a/ ittifakā:Ü'de yok//17 zamānda:Ü sa'at/ mektūb-

T106[b] lan:S,Ü,B olup mektūblar/ ba'żı:B ba'ż//18 ba'żı:B ba'ż //2 kıldı:Ü oldı/ ba'żı:B ba'ż/ bu:S'de yok/ ol:S,Ü'de yok //3 tahammül: B tevakkuf/ ötdi:S geçdi,B oldı//4 revān:S,Ü,B revāne/ oldı:Ü olup//5 Kūfe'den:Ü Kūfe'de/ intizār:S intizārın//6 kılup:Ü idüp/ dirlerdi:Ü eyitdiler//7 şi'r:Ü'de yok/ 'āşıklarını:Ü 'uşşākların//

8 āfākı:S āfāk//9 önüne:B öne//12 şi`r:Ü beyt//13 ol:B o/ eyleme-
yüp:B eyleyüp//14 dutup:S,B tutup//16 Hüseyn:S Hażret-i Hüseyn/
T107a Murtażā:Ü Murtażā'dur//17 dutma:B tutma/ hāl:Ü,B hāli// 3 gürūh:Ü,B
gürūh kendü//5 hvān: Ü hvāb//6 dutup:B tutup/Kūfe'ye:Ü,B Kūfe//7 e-
yāletin:Ü,B eyāletini//10 ğayra:B ğayrıya//11 menzilünde:Ü,B men-
zilinde//12 yetdi:Ü aña yetdi/ bey`atinde:S bey`atde//14 ol:B'de
yok// 15 bir:Ü,B'de yok//17 eltāfla:B letāfetle/ dahı:S'de yok/ ha-
T107b dīsi:Ü,B hıdmeti//3 bir:Ü'de yok/ ben fakīre:Ü baña/ şi`R:Ü'de yok
//6 dil :Ü,B sāde-dil/ idüp:S,B virüp //7 beyt:S,B şi`r//8 `Akīl'ün:
S `Akīl//9 maksūdına:Ü,B maksūda//10 idüp:Ü,B itdi//11 itdi:Ü idüp/
vākı`adan:S ahvālden,Ü,B vākı`aya//13 ol:Ü,B'de yok//14 bir:B bir
az/ bu:B'de yok//15 olur:Ü,B olmaz mı//17 bu:Ü'de yok/ benüm gön-
T108a lüme bir:S baña bir/ olup:Ü,B oldı//18 ki:B'de yok//1 hātır:B hā-
tırun//4 ziyād:B ziyāde/ bin:Ü,B'de yok//15 idersin:Ü kılursın//16
ve:B'de yok/ dokuz:S,B tokuz//17 meclis:B mecālis//18 şi`r:Ü'de
T108b yok//3 olup:Ü oldı/ bey`atinde:S bey`atde//4 cihetlere: Ü cihetle-
rine/ itdürdi:S,B iderdi//6 igirmi:S,Ü,B yigirmi/ sipāh: Ü sipāhī
bünyātı:S beliyyātı/ nigīn-i hātem:Ü hātem-nigīn//10 olup:B oldı/
şi`r:Ü'de yok,B mesnevī//13 komayup:S konmayup/ yirde:S perde//18
şeb:Ü şebī/ sinān:S nihān/ fütūre: S fütūre:Ü fütūrda,B fütūr/ ya`ni
T109a :Ü'de yok//2 bin:B'de yok//3 içürdi:S,Ü içürürdi//4 na`ra ile:B
na`rada/ uçurdı:S,Ü,B uçururdı/ şi`r:Ü'de yok,B mesnevī//5 karāra:
Ü,B karār/ tökerdi:S,Ü,B dökerdi/ çalardı:S çekerdi//8 mu`areke-i
mesāfa:Ü,B mu`arekeye/ keyfiyyet:Ü'de yok//9 leşkerin:S `askerin/
Kūfe'ye:Ü leşkere//11 yetürdiler:B itürdiler/ budur:B bu dem/ it-
mişdür:S itmiş//12 şehri:B'de yok / yetmişdür:B yetmişlerdür//13
noksān-ı ğāret bula:Ü ğārete gide/ idün:B idünüz//14 gidün:B gi-

dünüz/şi`r:S'de yok,Ü beyt //5 kopun:Ü,B koyun/ gitmeden:Ü gitmedin/ yokdı:S yoğdı,Ü,B yoğıdı//17 hezîmete:Ü,B `azîmete//18 idene:
T109[b] S,Ü,B olana/ igirmi:S,Ü,B yigirmi//3 Ahnef:S Ebî Ahnef//6 ihtirâm idüp:B ihtirâmla/ eyledi:Ü,B itdi//8 rişte:B kat`-ı rişte/ şi`r:Ü 'de yok// 10 meclise:S meclisine / geldükde:B getürüp//11 Müslim: B'de yok/ getürmez isen:B Müslim'i getürmezsen//12 dahı:B'de yok/ cari`:S revân//14 ne ğavğadur:Ü ğavğâ nedür//15 bin:Ü,B bin nefer
T110[a] //16 vehm:B tevehhüm//18 kasrdan:Ü'de yok//3 virmiş:Ü dutmış,B tutmış//4 Ziyâd:Ü,B Ziyâd'ün//6 bin:S,Ü,B bin nefer//7 daşrada:S,B taşrada/ `Ubeydullâh ile:B `Ubeydullâh Zıyâd'la/ Ziyâd ile...Ziyâd//8 Muhammed:B Muhammed Kesîr//9 hısarunda: hısarundadur//12 ikinci:S ikinc/ kerre:Ü növbet/ `Ubeydullâh:B `Ubeydullâh Ziyâd// 13 itmegin:Ü idüp,B itdükde//14 mukâtele ve muhârebeden:B mukâte-
T110[b] leden/ itdiler:Ü oldı/ şi`r:Ü'de yok//15 ol kem:B'de yok//1 pinhân:Ü harmân//2 pinhân: Ü nâgeh/hırmen:Ü pinhân//3 daşra:S,B taşra/ çıkup:B çıkarup//5 şi`r:Ü'de yok //8 nakkâş:Ü cellâd//10 rezm -`azminden:Ü `azm-ı rezminden// 11 Kesîr içündür başın kal`adan daşra:S Kesîr'ün ve oğlınun içündür başların taşra kal`adan/ olsunlar:B bulsunlar//12 oğlınun:S oğlun/ daşra:S,B taşra//14 dutdı: B tutdı//15 leşkeri:B leşker,Ü leşkerün/ bildi:B bilüp//16 leşke-
T111[a] rinün/S leşkerin//17 şi`r:Ü'de yok/ itmedüng:S,Ü,B itmedün//1 itmedüng:S,Ü,B itmedün/ menzilinden:S menzilden//2 dutdı:B tutdı// 3 kılup:Ü kıldukda/ ğayr:B ğayrı//5 yokdı:S yoğdı,B yoğıdı/ çokdı Ü,B çok//6 hey'et:S,Ü,B heybet//7 Ziyâd:Ü'de yok/ elli:Ü elli nefer/ eyledi:B itdi//9 merkebin:Ü merkebini//10 bırakup:B bırakğup //12 bulup:Ü dutup/13 idüp:B tutup//14 dutdı:B tutdı//15 taraf: Ü, B tarafa//16 harâretçün:Ü harâret içün,B harâreti içün//17 ğavğalu:

ğavğalu şehr/ hālā fitne:S fitne ile hālā/ dolmışdur:S,B tolmışdur//18 bilmezem:Ü,B bilmezem ammā// 2 tarahhum:Ü rahmet//3 öpdi:Ü öpüp//5 kendü:B'de yok/ kıla:Ü ide//7 hālüm:Ü ahvālüm/ gāhī:Ü'de yok/ çekerdi:S,B çekdürdi/ gāhī:Ü,B gāh//8 tökerdi:S,Ü,B dökerdi//9 ol dahı:Ü olduğı/ iltifāt:B ihsān ü iltifāt//10 sebeb sordukda:B sebebin su'āl itdükde// 12 güni:S gün//14 ebvāb:B olup //16 it:Ü idüp//17 dutup:S,B tutup//18 üç yüz:B'de yok / mihnet:Ü,B 'iffet//1 durup:S,B turup/idüp:Ü kılup/ daşra:S,Ü,B taşra//3 taraf:S ne tarafa/ itmegin ol:Ü,B itmekle //5 ne: ne dūn/ dut:S,Ü,B tut//6 yoksa:B yohsa//7 cidālden:B cehdder//8 Şām'a:Ü,B Şām'sa san//9 it:B eyle/ çün:S,B içün//10 senün:Ü,B ben senün//12 dīvārlara:B'de yok //13 devlete:Ü risālete/ daşlar:S,B taşlar//14 tökilmeden:S,Ü dökilmeden//16 hızāne:Ü'de yok / muhālifden:B muhālefetden//18 daşla:S,Ü,B taşla/ itdi:Ü,B idüp//1 zahmlara:Ü zahmetlere/ itdükde:B İtdi andan sonra/ Hamrān'un:S,Ü Hamrān/ serāsına:B serāyına//2 'asr:Ü'de yok/ tekyelendi:B tekye kıldı//5 iltifāt itmeyüp//7 tökmek:S,Ü dökmek//8 dolup:S tolup// üçinci:S üçünc//10 tökildi:S dökildi//11 gelüp:B iken gelüp bir//12 dutdılar:B tutdılar/ peymānları:S,Ü,B peymānı//13 şi'r:Ü'de yok/ dutıldı:B tutıldı//14 gülşen:Ü gülbin//15 'Akīl'i:S,Ü 'Akīl//16 nişe:S nite,B niçün/zamāneye:S,Ü,B zamāna/ itdüng:S,Ü,B itdün/ zālim:B zālim bed-baht//18 ki:Ü kim/ zīrā bī-rahmsin:Ü'de yok/ edā:S'de yok//2 kılayum:Ü kılam/ idüp:S eyleyüp//3 yeddi:S'de yok,Ü,B yedi//4 Hasibdedür:B canibindedür/ ikinci:S ikinc/ vasiyyet:S,Ü,B vasiyyetüm//5 üçinci:S üçinc/ vasiyyet:Ü,B vasiyyetüm//6 İmām:Ü'de yok/ vasiyyet:Ü vesāyā//7 oldukda:B oldukdan sonra/ Ziyād:Ü'de yok / Hamrān:Ü Hamrān oğlı//8 bugün benüm atamı:S bu birgün benüm atamı, Ü,B bu bugün benüm atamı/ idüpdür:Ü itmişdür/ elinden:Ü elin/ du-

T111[b] T112[a] T112[b] T113[a]

tup//9 daşra:S,B taşra/ çıkdı:Ü,B çıkardı//13 şi'r:Ü'de yok//15

T113[b] eyle:Ü eyleye//16 mihnet:B minnet//1 titreyüp:S,Ü ditreyüp/Ziyād: B'de yok//2 itdükde:Ü itdügümde/ barmağın:B parmağın//14 Ey Bekr:B Ey ibn Hamrān/ idersin:S itmek istersin,Ü,B itmek istersin//5 ğayr: B ğayrı/ görüp:Ü'de yok//6 mazlūmı:Ü mazlūmı tīğ-ı bī-diriğ ile/ şi'r:Ü'de yok //8 kim ki:S kimle/ 'Ubeydullāh:S İbn/ Ziyad:Ü Ziyād Hānī bin 'Urve'nün /Müslim:S Müslim'ün//9 'Akīl'ün:S'de yok/ve Hānī bin 'Urve'nün:Ü'de yok//10 sūret-i hāl:Ü'de yok//11 idüp:B igün/Dımışk'dan:S Dımışk'da,B Dımışk'a/ şi'r:Ü'de yok//12 Tökildi: S,Ü,B dökildi/ tobrağına:S,Ü,B toprağına//14 Ziyād:Ü'de yok/ sana ve: Ü'de yok / ihtimāmına ki:B ihtimāmla hakkā ki//15 beyle:S,Ü,B böyle //17:mażbūt:Ü żabt/ idesin:Ü itmeye mücidd olasın,B itmege cehd

T114[a] idesin//18 def'in:S,Ü,B def'/Ziyād:Ü Ziyād'a//3 oldukda:Ü oldukdan sonra/ itdiler ki Müslim'ün:B idüp didiler//4 münādī itdürdi ki:B nidā iderdi ki/ evlādın:Ü,B evlādı/ dutup:S,B tutup/ getürmiyen... olur:Ü getürmiyeni siyāset iderem/ ol:Ü anun,B'de yok//6 ma'sūmları: B ma'sūmları tutup//7 kalup:S,Ü,B olup/ itdükde:Ü itdükde Şüreyh kadı/ ma'sūmlar:B ma'sūm/ şi'r:Ü'de yok//10 kināyeden: S kināyetden/ ittifākla...itdiler:Ü'de yok//11 figān:S,Ü,B efgān/ damenin: S,Ü,B dāmenini/ dutdılar:Ü,B tutdılar//12 şi'r:S,Ü beyt/'ömr:Ü 'acz //13 n'olur:S nedür//14 talebünüzdedür:Ü mutālebetünüzdedür//15 Beyt'le:Ü Beyt'e/ bulalar:Ü bulup//16 ben:B'de yok//17 zer ü sīm: B

T114[b] sīm ü zer //1 revāne olalar:S revāne olurlar,Ü,B revān olurlar/ iltüp:B alup//2 akrabāsına:B akrabāsından birisine//3 ammā:Ü ammā henüz/ henüz:Ü'de yok/ karangu:B karanu/ yetince:B irişince//5 kalmak:S,B olmak/ yürün:B yürüyün//7 nazarlardan:S nazarlarından/ oldukda:Ü,B olup/ taraf:B tarafa//8 dutup:S,B tutup//9 'Ubeydullāh:

B ʿUbeydullāh Ziyād/ Yezīd'e:B Yezīd-i pelīde//11 dutdum:S,B tutdum/ habsümdedürler:B habsdedürler nice/bir:S,B'de yok/ pāk:B'de yok//14 daşra:S,B taşra/ gösterüp barmağından ḫātemin:B gösterdi ve

T115[a] parmağından ḫātemini çıkarup//18 aḥkāmına...ḳażā:S'de yok//1 itürdiler:S,B yitürdiler,Ü unutdılar//2 sabāha:B subha/ -sān:Ü,B -vār / subh:S sabāh//3 dutdılar:S,B tutdılar/ şehrden...cāriye:Ü bir cāriye şehrden/ kalup su'āl itdi ki:Ü,B olup eyitdi/kim:S,Ü,B kimler/biz:B ve//6 itdükde:Ü idüp//7 eyle:S,B öyle//8 dil-şūdelerüz: B'de yok//9 mahdūmem:S,B mahdūmum,Ü ḫātunum/durunğ:,S turun̄,Ü durun̄,B gelün̄//10 idelüm:Ü ideyüm//11 yetürdükde:Ü iletüp//12 vāḳıf olup:Ü haberdār olup//13 evlādın:Ü,B evlādını//14 kıldum:Ü itdüm/ eyitdi:Ü'de yok/ hīç:B'de yok//15 dutalum:B tutalum/katl:B anı vehmünden katl/itdünğ:S,Ü,B itdün̄//16 günāhla:Ü,B vechle//17 çeküp:B

T115[b] çeke//18 urup:Ü ura//1 yā Rab... rūzī it:B'de yok//3 eyitdi:B'de yok/ içün:B mahabbeti içün//5 ʿUbeydullāh:S ʿUbeydullāh Ziyād//6 itmegin:B olınmışken//8 yukuya:S,Ü,B uykuya/ ġāyetde:Ü'de yok//10 hevāsıyla:S,Ü,B istidʿāsıyla//11 dahı:B'de yok//13 ne:B'de yok//14 yukuya:S,Buykuya/ Muhammed:S birāder Muhammed/ birāder:S'de yok// 15 baba:B peder/ gördüm vāḳıʿamda:S vāḳıʿamda gördüm//18 dahı:Ü,B

T116[a] de yok//2 ağlarken:Ü girye āġāz iderken//3 üzerlerine girüp:B üzerine varup/ birbirin:Ü birbirini//4 melʿūnı:Ü harām-zādeyi/ evladıyuz:B evlādındanuz//5 merkebün̄:S,Ü,B merkebinün̄/ ġussasıyla:Ü sakat olduğı ġussasıyla/ tereddüdün:S,Ü,B tereddüdünün//6 tapanca:B niçe tabanca/ mübāreklerin:S mübārekden//7 daşra:S,Ü,B taşra//8 taẓarruʿve:B'de yok//11 rū-kirdār:Ü bed-kirdār/ bī-dirīġ:Ü ābdār// 12 olup:B oldı ve/ ol melʿūnun̄:Ü,B'de yok// 13 tīġla:Ü bu tīġla/ kul: B. kulı//15 kula:Ü'de yok / öldürürsin:Ü katl idersin//16 kanumı:S

kanum/Hāris'e:B diyü Hāris-i mel'ūna/ kulun:S kulung//17 bu:Ü,B'de yok/ gibidür nişe:S gibi idi nite/ ana:Ü'de yok//18 yoksa:B yohsa//

T116[b] 1 hergiz ben:S ben hergiz/ itmek:B itmegi, Ü'de yok//2 ma'sūmlara: S ma'sūmları/ bārī:S,Ü,B bārī bunları//3 'Ubeydullāh Ziyād'a:Ü,B 'Ubeydullāh'a//4 çokdur:B yokdur/ elümden:B'de yok//5 ma'sūmlara: B ma'sūmları/ yetümlügümüze:Ü,B bīkesligümüze/6murādung:S,Ü,B murādun/ bisi:Ü'de yok//7 kıl:B kılasın//7 tażarru'lara:S,Ü tażarru'la//8 kıyām:B ikdām//10 oğlı:B oğlın/ oldı:B itdi/12 rahmet:Ü,B'de yok//13 bulup:Ü buldı//14 idelüm:Ü kılalum/ mühlet virmezem:B virmem//16 eyitdi: bī-dīn eyitdi/ eyitdiler:B didiler//17 necātı:S,Ü necāt/it:

T117[a] eyle//18 bedenden:Ü beden-i latīfinden,B bedeninden//1 İbrāhīm'ün: S İbrāhīm'i/ anun cesedine:B karındaşı Muhammed'ün//2 olup:Ü,B oldı/ zümre:S,Ü,B zemzeme//3 mahabbet:S,Ü,B mihnet//4 şi'r:Ü'de yok/ bī-sebeb:Ü bī-dirīg/ sitem:Ü,B fenā//7 Ziyād'a:S Ziyād/ iletdükde: Ü iledüp/ Ziyād:Ü'de yok//8 Müslim:Ü Müslim 'Akīl//10 nişe:S neti// 11 habsümdedürler:S habsdedür,Ü habsümdedür,B habsdedürler/ nişe: S nite,B niçün//12 Ziyād:Ü'de yok//13 meclisinde:Ü,B meclisde//14 anun 'akīdesin:B 'akīdesinde paklık 'alāmetin//15 ilet anda ki:Ü,B

T117[b] anda ilet ki//16 başları:Ü,B başların//18 öldükça:S buldukça//1 kulla ve:S kul ve,B,Ü kulla//2 itdükde:Ü itdükde 'avrat//3 menkūhasıyam:S menkūhasıem//4 katline:Ü kanına //5 mel'ūnun katlin:B mel'ūnı katl itmege/ merkebden:Ü,B merkebinden/ indükde:Ü idüp// 6 nāleler:Ü,B nāle vü figānlar//7 ol:Ü'de yok/ baş:S başın//8 kucaglayup:S,Ü,B kucaklayup/ bir dem:Ü'de yok//9 başın:B baş//10 ve Ü'de yok/ daşra:S,B taşra/ bırakdı: B bırakdukda rivāyetdür ki yirden defn itdiler yir dahı anı kabūl itmeyüp taşra bırakdukda,Ü bırakdı rivāyetdür ki yirde defn itdiler yir dahı anı kabūl itmeyüp daşra bırakdı//11 olan kulung ve oğlamun:Ü olanlarun// 13

şerv:Ü,B server/ dutdılar:B ṭutdılar/ ḳıldılar: Ü itdiler//15 tö-
ker:S,Ü,B döker//

16 doḳuzıncı:S ṭoḳuzınc/Ḥażret-i:S'de yok//17 geldügin:B teveccü-
hin//18 ki eger her:S ki her,Ü eger bir,B eger bir żerre-i/ kılk:S
T118[a] 'de yok//1 ḥarāretinden:B ḥarāretden//2 bir:B bir zehr-i //3 ṭā-
rem:B ḥarāretle ṭārem//4 mücerred:Ü,B mücerredün/ şi`r:S ḳıṭ`a,Ü
'de yok//5 ḳansı:S,B ḳangı//6 ün:Ü,B ol//11 iḥtimal:Ü'de yok/ şi`r:
Ü beyt//13 ma`ṣūmdan:Ü maẓlūmdan//14 efzā:Ü fezā/ belādur:Ü Kerbe-
lā'dur//15 şi`r:S,Ü'de yok//17 ṭobragı:S,Ü,B ṭoprağı/ yaşarur:Ü,B
T118[b] yaşardur//18 oldı ki:Ü,B olındı ki//1 Emīn:Ü'de yok//4 ẓālimler:Ü
'de yok/ iderler:Ü ideler ẓālimler//5 ol ḥālete:Ü ḥālete,B ḥāletde
//6 itdi:B itdükde//7 ẓāhir:Ü `arż/ giryān:Ü olup//10 Ḥasan'dan//
11 dutar:B ider//13 ideler:Ü,B ideler//15 firişte gördi:B firişte-
ye rast geldi/ Faṭras:S Ḳaṭrus,B Ḳaṭras//16 olduğung:S olduğun,Ü
olduğına,B olmış/ Faṭras:S Ḳaṭrus,B Ḳaṭras//17 bir ḫıdmetde ihma-
lüm olup:B ḫıdmetümde ihmāl idüp / āyā:S'de yok//18 şefā`atine:S
T119[a] şefā`ate//1 Faṭras;S Ḳaṭrus,B Ḳaṭras// Ḥüseyn:B Ḥażret-i Ḥüseyn/
Faṭras:S Ḳaṭrus,B Ḳaṭras//3 pāy:Ü pāyine/Faṭras:S Ḳaṭrus,B Ḳaṭras/
mülāmese:B mülābese/ bāl ü par:B per ü bāl//6 bana...olaydı:S'de
yok//7 firişte:S melāyike/ Ḥüseyn'ün:Ü Ḥażret-i Ḥüseyn'ün//8 Faṭ-
rus:S Ḳaṭrus,B Ḳaṭras//9 üzere:S üzerine/ dutup:B ṭutup//10 dutan-
lara:B ṭutanlara/ şi`r:Ü'de yok//11 nişān:Ü s̱ebāt//12 nihān:B ni-
T119[b] hāl//17 aḥbāb ü ehibbā:Ü aḥbāb,B ehibbā ve aṣdıḳā//1 bir gice:Ü,B
bir gün bir gice/ bin:S,Ü'de yok/ şerīfine:Ü şerīfle/ nihāyet:Ü'de
yok//2 şi`r:Ü beyt//4 `azīmetin:Ü `azīmetini/ atang:S,Ü,B atan//6
ẓāhirā:S,Ü,B ẓāhiren//7 ḥużūrumı:B ḥużūrı//10 iderlerse:Ü,B iderler
//11 anda:Ü,B andan//12 Ḥażret:Ü,B'de yok//14 āyet :B āyet-i ke-

rīme//17 olan:Ü,B olınan//18 kıldukda:Ü,B kıldukca/ ikinci:S ikinc

T120[a] //1 ʿazīmetinde:S,B ʿazīmetinden//2 musammemdur:S ; mutasamımdur, B mutasammım/ muhkem:Ü,B muhkemdür//3 refʿüm:Ü,B refʿ//4 bulmağına:S,B bulmağa//5 pākin:S pāk//6 ğayr:B ğayrı/ tökem:S,Ü,B dökem/ şiʿr:Ü'de yok//7 Kaʿbe'ni:S,Ü,B Kaʿbe'yi//8 belālarda:S belālara ben,Ü belālar ile,B belālarla//10 şümārdur:Ü,B bī-şümārdur//11 dutdukda:B tutdukda//12 Hüseyn:B Hażret-i Hüseyn//16hark:Ü ğark//17

T120[b] üzere:Ü üzerinde//2 varem:S,Ü var//3şeref...rūzgār:B'de yok//4 şiʿr: Ü'de yok//9 Resūl:Ü Resūl'ı//10 tekāhil:B tekāsül/ dutmaȳasın:B tutmayasın//12 hıdmetde:B hıdmete//13 eyitdiler:Ü'de yok/ Hüseyn:

T121[a] B şehzāde/çün:Ü'de yok//18 tehniye:S,Ü,B tehiyye//1 ʿismet:Ü tahāret/tahāret:Ü ʿismet/ çün:S,Ü,B içün//2 üzerine:B üzere/bir:B'de yok//3 sebzezār:S,Ü,B sebzezār-ı sipihr/ tikdi:S,Ü,B dikdi/ ferrāş: S,Ü,B fırāş//5 doldırup:S toldurup//6 Kūfe'de:Ü,B'de yok/ şiʿr:Ü'de yok//8 seyyāre:Ü,B seyyār//10 baʿżı:B baʿż/ müşāyaʿat:Ü,B mütābaʿat //11 ʿuyūnı:S ʿuyūn/ kıldı:Ü kılurdı//12 ʿibret aldı:Ü münfaʿil olurdı,B münfaʿil oldı/ şiʿr:Ü'de yok//13 daş:S,B taş/ göden :B gözinden /binüp:S,Ü,B yetüp//14 eşrāf:Ü sükkān-ı eşrāf,B aʿyān ü eşrāf//15 bukʿa:B'de yok//16 mülāzemetini:Ü mülāzemet/ rifʿati:S,Ü,B: rifʿat ziynet-i//17 nüzūl:Ü nüzūl-ı iclālle/ Hażret-i İmām:Ü'de yak

T121[b] //18 bir:Ü'de yok/ senāya:B senāyı/ ü sipāsa:B sipāsı// 1 meclis-i Ü mahfī-i// 2 men:S,Ü,B ben//3 güzār:Ü,B güzer//4 muʿarrādur:Ü,B muʿarrā//5 tarz:S,Ü,B tırāz//6 dutmazam:B tutmazam//7 irtibātın:B irtibatı/ ülfetümden:S,B iltifātumdan//8 ülfetüm:S,Ü,B iltifātum/ dutsun:B tutsun/ şiʿr:Ü'de yok/ men:Ü,B ben//9 fenā:B bakā/ deyrunde:Ü mülkinde//10 dutmağa:S,B tutmağa/ durmasun:S,B turmasun// 12 itdi:S,Ü,B kıldı//14 ol ki:Ü anun ki //15 sebāt:S,Ü,B sābit/

mürāfakatında:S,Ü,B mürāfakatda//16 ikinci:S ikinc/ benū:Ü,B benī

T122[a] //17 benū:Ü,B benī/ intisāb:Ü'de yok//5 olındukdan sonra:Ü,B olındukda//7 şerīflerine:Ü,B şerīfleriyle/ ki şi'r'Ü'de yok//8 nakş-ı na'l:Ü na'l-ı nakş//10 aḥvāl-i 'Irāk:Ü 'Irāk aḥvālin/ istifsār:B su'āl/ ehl-i:S'de yok//11 ef'āllerin:S aḥvāllerin//12 menzili:Ü menzile yetdükde//13 idüp:Ü anda inüp/ irsāl itdi:Ü eyitdi//15 olan:B'de yok//16 ihtitāma:Ü ihtitām/ 'amm-zāde:B amca-zāde//18 teveccühümüz:Ü,B teveccühüm//2 ümmīd ki:Ü,B ümmīddür ki//4 ansārı: Ü,B ansārından //5 kimesnelere:S,Ü,B kimesnelerine//8 Temīr:S,Ü,B Nümeyr/ dutup:S,B tutup//11 ḥālin:Ü,B ḥāli/ Nec'īdür:S,Ü,B Necfī //13 bize:Ü bizümle//14 humūm:Ü'de yok//17 nev:S'de yok/ muntazıram:

T122[b] Ü,B muntazır idüm//18 merāmuma:Ü,B merāmum/ şi'r:Ü'de yok//1 maḥabbet:S,Ü miḥnet//3 fenāya:Ü'de yok/ benümle:B benümle olsun ve// 4 şehādet bāzārına:Ü bāzār-ı şehādete//6 budur ki:Ü dahı oldur ki, B dahı budur ki//7 dahı:Ü'de yok//8 geldiler:Ü geldükde//11 muhadderāta:B muhadderātla/İmām:S'de yok//12 şehādetin:Ü,B şehādeti// 13 her:Ü,B ol//14 Ḥażret:Ü'de yok/ İmām:S imāma/ kılmayup:S kalmayup,Ü,B itmeyüp//15 yerine:Ü,B yerindeyem//16 dutdılar:B tutdılar//17 ba'żı:B ba'ż/ mübālağalar...görüp:S'de yok: mübālağalar: Ü mübālaġa/ etfāl:B etfāle//1 Ḥażret:S'de yok/ bir zamān:Ü'de yok //3 ya:Ü,B veya/ şi'r:Ü'de yok//5 dutup:B tutup//8 Māle:Ü Nāle// 9 mażmūnında bu:B mażmūnda//11 hazeründe:B hazer üzre /'azīmetün: S,Ü,B 'azīmetinün/ şahzādenün:S şehzāde,Ü,B şehzādenün/12ve iştihār: B'de yok/ devlet:Ü'de yok//18 şirzimet:B,Ü,S şirzime/ ġālib... ve

T123[a] Ü'de yok//1 olalar:S,B olurlar//2 benüm:S'de yok / var ki:Ü,B var ki tizlikde//3 eyitdi ben at içün:B ben at/ gelmeden:B gelmeden diyüp/ kılup:Ü,B kıldı//4 sonra ol süst:B sonra bir gice vākı'a-

şında gördi ki mahşer ka'im olmış ve nida iderler ki Hazret-i İ-
mam Hüseyn'le şehadet bulanlar gelüp bi-hisab cennete girsünler
ol mest//5 şi'r:Ü'de yok/ 7 bir:B bu/ Zeyneb dizi üzerine baş ko-
yup:B Zeyneb'ün üzerine mübarek başın koyup/ yukuya:S,B uykuya//
9vakı'amda hala:B hala vakı'amda/ ceddümi:Ü cedd-i büzürgvarumı//
11 mukatele:Ü mukabele/ takdirde:B takdirce/ tarafımuzdadur yoksa:
B tarafımuzda mıdur yohsa/ canibinde:Ü canibindedür,B canibinde mi//
12 İmam:B Hazret-i İmam/ bizdedür:S bizüm tarafımuzdadur//13 idüp:
Ü itdükde//15 şehadetin:Ü şehadetini//16 gayr:B gayrı/ muhalif-i
maksud:B maksud muhalif//17 itmege:B içün//18 dutmışlar:B tutmış-
T123b lar//1 girmek:B gavta itmek//2 cazim:Ü,B cazimdür//3 olmadan:Ü,B ol-
madın/ feza:S,Ü,B kaza//5 mahz:B hayr/ hayr:B mahz//9 kavim:Ü ka-
dim//10 bir:Ü bizüm/ şehadetden:S şehadetin/ görme;B gösterme/şi'r:
Ü'de yok//11 itmenüz:B itmezüz//14 bir:Ü,B bu//15 kılmadı:B kıldı//
T124a 18 menzil:Ü'de yok/ idüp:B iderek//1 ahbarın:B ahvalin/ ya:Ü ey/
senün kasduna:B sizün kasdunuze//2 hakka ki:B cefa ki//3 -h^v^aradur:
B -h^v^ardur/ -karedür:B -kardur//4 itmeyüp:Ü,B kılmayup/ ü zevk:B'
de yok//5 kılup:Ü,B idüp//6 Ziyad:Ü'de yok//8 olsa:Ü,B olursa//9
ve sahra-neverd:Ü'de yok/ Hüseyn'i:B Hazret-i Hüseyn'i//10 kılup:
B kılmayup/ dutup:B tutup//11 göçüp:S,B geçüp/ ahter:Ü'de yok//12
şi'r:Ü'de yok//13 pinhandan:B pinhan//15 isti'calden:S isti'calle
T124b //16 töküp:S,Ü,B döküp//18 oldı:Ü olmış idi//1 buldı:Ü bulmadı/
şi'r:Ü'de yok//3 debdebe:S,Ü,B badiye//5 saye-i merkebinde:Ü mer-
kebi sayesinde/ dutmışken:B tutmışken/ Kerbela'dan:S Kerbela'da//
9 resmle ki:S mazmunla/ şi'r:S,Ü'de yok//13 ismin ve resmin:Ü,B
ism ü resmin//14 mu'avenete...muharebe:B mu'avenete mi...muhare-
beye mi//16 ey:Ü ya//17 sonra:Ü'da yok/ ya:S'de yok//18 kıl:B it/

T125[a] ḳılalum:B idelüm/şiʿr:S'de yok//1 bilmesem:S,Ü,B eylemesem//2 ṣonra: B ṣonra Ḥażret-i İmām//3 ābdārına:Ü ābdārla/ s̄enāya...duʿāya:B s̄enāyı...duʿāyı//4 müzeyyen:S,Ü müzeyyil/ ümmet-i Muḥammed:B Muḥammed ümmeti//6 yetmişdi siz ki:Ü yetmişdi ve Mekke'de ḳarār ü iḳāmed virüp ol buḳʿanuñ ṭavattunı ġayr diyārdan müstaġni itmişdi siz ki,B yetmişdi ve Mekke'de ḳarār ü iḳāmet virüp ol buḳʿa-i şerīfenüñ ṭavattunı beni ġayr diyārdan müstaġni itmişdi siz ki//7 maḥabbet ve mevedded:Ü,B mevedded ve maḥabbet//8 ḥużūrumı:B iḥżāruma/ hem:B ḥālā//10 dutup:B tutup//11 içün:S'de yok//13 Ḥüseyn:B Ḥażret-i Ḥüseyn/yoḳsa:S yoġsa,B yoġ ise/leşkerüñde:S leşkerüñden//14 olanlara:Ü olan yüzi ḳaralara/ şiʿr:S,Ü'de yok//16 maġşūḳı:Ü,B

T125[b] maġşūşi//17 olasın...ḳılasın:Ü olsañ...ḳılsañ//1 eyitdükde:S itdükde/Resūl-i Hāşimī:Ü Resūlullāh//2 Ziyād'uñ:S,Ü'de yok/ ne ḳadar:S ne miḳdār/ ḥayretdeşem:B ḥayretdeyüm//3 ʿUbeydullāh'dan:B Ūbeydullāh Ziyād'dan/ eylerüm...iderüm:B iderüm...eylerüm//4 vehmine:Ü ḫavfına//7 hiç ḫārüḫāre:B hiç nesīm benden yaña güẕār itmedi ki baña beşāret-i bihişt-i berīn yetürmedi ve hiç ḫārüḫāraya //8 ve hīç...yetürmedi:B'de yok//10 mürāfaḳate:Ü mürāfaḳatine/ necāt:B şehādet//11 sizüñ:Ü senüñ//12 hümāyunumuz:Ü hümāyunuñ//13 murād:B murādumuz//15 ḳılam:Ü,B ḳılayum/ maʿṣiyyetden:Ü muṣībet-

T126[a] den//15 olmaġla:S olmaġa/ nıṣf-ı:S nıṣfü'l-//1 dutmışdı:B ṭutmışdı //4 cehdle:Ü cehd idüp//6 İmām ne ḳadar:B İmām ol süvār olduġı esbe her ne ḳadar/urup:Ü urdı/ müteḥarrik:B taḥrīk//8 bir:S,Ü,B'de yok//9 Ḥüseyn:B İmām/Şiʿr:Ü'de yok//11 Ḥüseyn:Ü Ḥażret-i Ḥüseyn//12 yinüp:S,Ü,B inüp/ Ḥasan'uñ:S Ḥasan//13 yuḳuya:S,B uyḳuya//16 ʿAlī:

T126[b] B şāh-ı merdān//2 Kerbelā'da:Ü belāda /şiʿr:Ü'de yok//5 ḳudretden: S,B ḳudretdur,Ü ḳudret idi/ Riyāḥī:Ü'de yok/ iḫtiyārsız Kerbelā'ya:

B Kerbelā cānibine//7 meydān:Ü meydān-ı Kerbelā,B meydān-ı belā/
Kerbelā:Ü kerb ü belā//8 bilinmeyüp:Ü bilmeyüp//12 nüzūl...ḥayā-
sından:B'de yok//17 sürūr:S sürūd//18 beyt:Ü'de yok,S,B şi`r/derd
T127a -i dil ızhār itme:Ü ẕevḳ-ı şarāb arturma//2 güdāz:S,Ü,B güẕār//5
ġayr:B ġayrı/ şi`r:S ḳıṭ`a,Ü'de yok//6 gerdānıdur:S gerdāndur//7 du-
tup:B ṭutup//8 eşrāf:Ü,B ser-nāme idüp eşrāf //13`ahd ü vefā ḳılup:
B'de yok/ şerīfümüzi:Ü şerīfümi/ imtis̱āle:Ü imtis̱ālem//17 işāret:
T127b S,Ü,B beşāret//18 bıraġup:Ü bıraḳup//1 şi`r:Ü beyt/ ḳaṭ`:B'de yok
//2 dutmakda:B ṭutmakda//3 yetmeden:Ü yetmedin/ `askerī:B leşkeri/
dutup:B tutup/ dutup:Ü dutup `Ubeydullāh Ziyād/ `Ubeydullāh:S,Ü,B
`Ubeydullāh Ziyād//6 nişe:S nite,B niçün/ dost:S,Ü,B devlet//8 o-
lanlar ismi:S olanlaruñ ismini,Ü olanlaruñ isimlerin,B olan isim-
leri/ eydüp:Ü,B diyüp//9 mażmūn:B'de yok/ a`rabī:Ü'de yok//11 ehl:
ḳavm/ Ḥüseyn'em:Ü Ḥażret-i Ḥüseyn'em//12 ve ibn Ziyād'a:Ü'de yok/
T128a Ḥüseyn:Ü İbn Ziyād'la Ḥüseyn'e//18 ḳıldı:Ü,B itdi//1 dutmayasın:B
ṭutmayasın/ itmez olursa:B itmezse/ ḳılmayasın:Ü,B itmeyesin//4
elinden:Ü elden //5 ḳavmi:Ü,B ḳavm/ didikleri:dīn//6 peyġamberüñ:
S,Ü,B peyġamberün/ şi`r:Ü'de yok//8 Hüdā'yı:Ü Hüdā'nı//9 risālenüñ:
S risāle,Ü risālete,B risāleye//10 `Ubeydullāh:Ü,B `Ubeydullāh Zi-
yād'a//12 dutup:B ṭutup//14 tekrār:Ü,B kerrātla tekrār//15 ey:B
yā//16 ḥükūmetin:Ü ḥükūmetini//17 fāḫir daḫı:Ü fāḫir,B fāḫire da-
T128b ḫı//1 atañ:S'de yok//5 itmezse:S itmese//6 kendüme:B kendüye//7
Ey `Ubeydullāh:Ü'de yok//10 ve Rey:Ü'de yok//11sebeb ne:B ne se-
beb//13 bin `Alī:S'de yok/ yā:Ü'de yok//14 yā: S,B veyā//15 ol:S
ol Ḥażret//17 elüñgle:S,Ü,B elüñle/ idüp:Ü,B idüp anı/ anı:Ü,B'de
yok//18 ṭökmek:S,Ü,B dökmek/ istersin:Ü dilersin/ diyü:S diyen/
T129a idenden:S iden//1 şi`r:Ü'de yok/ don:S,B ṭon//2 infi`āl:B ḫūn-ı

al/nekbetün:Ü,B nekbetligin/ evlādunā:B evlād//3 cināyet:Ü,B hıyānet//7 görmez:Ü'de yok//8 'Ubeydullāh:B 'Ubeydullāh Ziyād//9 biş :S,Ü,B beş//12 fāsıddur:B fāsıd ve fikr-i nā-sā'ibdür//13 ben dahı:

T129b Ü'de yok//1şi'r:Ü'de yok //4 ğaraż:B ğarażun//7 cevher:Ü'de yok// 10 gelüpdür:B gelmeyüpdür//11 pes:Ü'de yok//13 kabūl itmez olursa: B eger kabūl itmesse//14 mażmūnından:S mażmūndan//15 ol:Ü ol nāme// 16 'Ubeydullāh'a:Ü,B 'Ubeydullāh Ziyād'a//18 men' kılup:Ü memnū' kı-

T130a lup,B men'idüp//1 kılup:B idüp//2 gün:Ü sā'at//3 leşkerinde eser:Ü leşkerine eser//6 ikinci:S ikinc/ Sa'd'a:S Sa'd//8 leşkerinden:S,B leşkerden/ İmām:Ü,B İmām dahı/ 'Abbās: Ü 'Abbās 'Alī/ kılup:B idüp //10 selsebil ü kevser:S kevser ü selsebil//13 zimmetümde:S üzerümde//14 yoksa:B yohsa//15 şi'r:Ü'de yok//17 İbn Sa'd:S 'Ömer Sa'd,

T130b Ü,B 'Ömer bin Sa'd//18 mübāşir:Ü,B mübāşeret//1 menzilümüzi:S,Ü,B menzilümi//3 çokdur:S var/ tasarrufumdan...'akārum var:S'de yok//5 itdügün:S itdün/ eyle:Ü,B öyle/ zamānda:Ü zamāndan sonra//7 oğlını: Ü oğlın/ şi'r:S kıt'a,Ü'de yok //9 şeh:Ü şāh/ itdükde:Ü kıldukda// 12 hāletden:Ü hālete//18 çıkdı:B çıkup gitdi/ kıt'a:Ü beyt,B şi'r//

T131a 1 dutdı:B tutdı//6 göndermişem:Ü,B gönderdüm/ göndermemişem:Ü göndermedüm,B degül//10 Muharrem'ün:Ü,B Muharrem ayının//13 'Ubuydul-

T131b lah'a:B 'Ubeydullāh Ziyād'a/ olınur:Ü olındı//1 şehādet tālibi:Ü şehādete rāğıb//3 şehādete müştāk:Ü müştākı/ ve :B'de yok//4 kılanlar:B kılanlar bugün ızhār-ı celādet dimişdür/ şi'r:Ü'de yok//5 Fırat şehdini:Ü Fırat'dan anı//6 toksan:B duksan/-güzārlarına:Ü -güzārlarına İbnü'l-Beşīr'i kendülerine,B -güzārlarına İbnü'l-Beşīr'i kendülerine serdār ü//7 ahvāli:S,Ü,B havāli//8 yollar:Ü yolları//9 oldılar:Ü olup//10 ba'żı maktūl olup ba'żı:B ba'żısı şehīd ve ba'żısı//11 me'yūs ü mahrūm:Ü mahrūm ve me'yūs olup//12 ahvāl:S ahvā-

lin,B ahvāli/ Sa'd'a:B bin Sa'd'a//13 işitdüm:S,Ü,B iştdüm ki //
14 harb idüp:B harbde//15 siyāsetlerüm dokınur:B siyāsetüm tokı-
nur//16 idüp:B idesiz/ İbn Sa'd tamami-i:B 'Ömer bin Sa'd cemi'-i
T132[a] /kıt'a:Ü'de yok,B ,S şi'r//1 āfitāba:Ü āsumāna//2 mesned:S'de yok//
3 durup:S,B turup/ igirmi:S,Ü,B igirmi//4 istikbāl:Ü,B mukābil/ i-
düp:Ü durup,B olup/ harb:Ü ve harb,B bunlara harb//5 döndüregör:S
dönderünüz,B döndürünüz//6 'ömrümüz:Ü 'ömrdür//7 salāh ise:Ü salāh-
sa/ durup:S,B turup/ kıldı:Ü itdi//8 Resūlullāh:S Resūl/ İbn Sa'd:
B 'Ömer-i mel'ūnun//12 ruhsat:Ü murahhas/ ve sultān-ı...bulsaydum:
S'de yok//15 şerīfün:S,Ü şerīfinün,B hümāyunun/ tarafından:Ü tara-
fın//16 reh-güzār...bākī:B harbe reh-güzār açup bākī/ doldurup:S
T132[b] toldurup//17 od..:S,B oda//18 zebāne:B'de yok//1 dünyāya:Ü dünyāda
/ yokdung:S,Ü,B yokdun/ Hüseyn:B Hażret-i Hüseyn//4 benüm...harb:
B ibtidā-yı harb benüm leşkerümden//6 dutup:S,B tutup//8 İmām'un:
Ü İmām//9 mel'ūnı:S mel'ūn//10 oldı:S,Ü,B olup//11 Kūfī:Ü,B Kūfe//
12anda:Ü,B andan//13 olmadan:Ü,B olmadın/ mel'ūnun batn-ı nā-pākin-
de:Ü nā-pākun batnında//16 Kırānī:Ü Şakī'//17 olasız:S,Ü,B olasın
T133[a] //1 piyāde:Ü'de yok//4 kudūret:S,Ü kudūretler; kudūretleri/ şi'r:
S kıt'a,Ü beyt/ hatā:S,Ü safā/ kılur:B'de yok//6 evlād ü ensābın:
Ü evlād,B ensāb ü evlādını//7 kılup:Ü idüp//8 kurbı:Ü,B takarrubı
//9 şi'r:S'de yok,Ü beyt//12 beyt:S,B şi'r,Ü'de yok//13 kahrunda-
T133[b] dur muzmer:B kahrında muzmerdür//15 şi'r:S kıt'a,Ü beyt//2 dutma-
dunuz: B tutmadunuz/ istemen:S,Ü,B istemem//4 itmek:Ü'de yok//9 be-
lā:Ü,B bīdād/ olmadan bir necāt:Ü olmadın bu tehlikeden necāt/ şi'r
:S kıt'a,Ü'de yok/ çıkmadan:Ü çıkmadın//10 mihnetde:B mihnetde//11
gerek:Ü'de yok/ kelimātı:B kelimāt-i cān-güdāzı//13 olmadan:Ü olma-
dın//14 giymeden:Ü giymedin/ şi'r:S kıt'a,Ü'de yok//16 nisārun: Ü

nisār//17 ṭarīk-i vefāda anları:B anları ṭarīk-i vefāda / du'ā

T134[a] ḳılup:B'de yok//18 halḳınuñ:Ü ehlinüñ//1 dutup:S,B ṭutup//4 ide-
yüz:S,B idavüz//5 şi'r:S ḳıṭ'a,Ü'de yok//7 dutup:Ü,B ṭutup//8 da-
hı:Ü'de yok//9 ideler:Ü olalar/ meşġūl oldı:Ü iştiġāl ḳıldı//

10 onıncı:S onıne/ Ḥażret-i...muḥārebesin:S,B Ḥażret-i İmām Ḥüseyn'üñ
leşker-i Yezīd'le muḥārebesin,Ü Ḥażret-i İmām Ḥüseyn'üñ şehādetin/
ve ol...şühedā:Ü'de yok/ ve ol:B ol dahı//11 ba'żı: ba'ż/ şühe-
da:S şühedā beyānındadur//13 'amelden her:Ü,B 'adlden bir/ cevr:Ü
cevre//15 ṣāḥib-i:Ü,B'de yok/ ṣedāddur:B ṣedād olupdur/umūr: S ḳıṭ'a
umūr,B şi'r umūr//17 sulṭān:S'de yok//18 iḳtibās-ı envār:Ü iḳtiżā

T134[b] -yı ẓuhūr-ı:B iḳtibās-ı envār-ı ẓuhūr-ı//1 şi'r:Ü'de yok//4 rezī-
let:B,Ü zürriyet//6 ola:Ü ḳıla//7 hümūm:B'de yok/şi'r:S ḳıṭ'a,Ü'de
yok//8 bī-dād ü belā-yı:B bī-dād-ı belādur//9 ṣabrı:B ṣabr-ı//10
ṭarzla:Ü,B ṭarīkle/ ma'rekeye:S,Ü ma'reke/ kelām:B niẓām/ bu ṭarz-
la:S,Ü bu ṭavırla/ rivāyeti:Ü,B rivāyātı//12 'öẕr-ı aṣḥāb-ı:Ü'de
yok/iṭā'at:Ü,B ṭā'at//16 tedbīr--.ḥilm:B 'amel-i nā-ṣavābdı//17

T135[a] te'sīr ü tedbīrden:B tedbīr ü te'sīrden/ bīdār:S bīdād// 1 şi'r:
S mesnevī,Ü'de yok//3 dutup:Ü'de yok,B ṭutup//4 iderdi ki:Ü idüp
dutmışdı ki//6 idüp:Ü virüp//10 sevākin-i 'ālem-i bālā:B 'ālem-i
sevākin //12 bir:B'de yok/ elinde bu:Ü elindeki,B nedür ve elinde
bu//13 tökdükde:S,Ü,B dökdükde/ şīşeye:S,Ü şīşeyi,B şīşe içine/
doldurup:B ṭoldurup// 15 Ḥüseyn:B Ḥażret-i Ḥüseyn//16 şi'r:Ü'de

T135[b] yok//18 eyleyem:S,B eyledüm//3 bādiye-i:Ü benden ṣonra bādiye-i,B
bu bādiye-i //4 'avāḳıbuñuz:Ü,B ser-encām ü 'āḳıbetüñüz/ şi'r:S
ḳıṭ'a,Ü'de yok/ ḥavādisde:Ü,B ḥavādisden//7 idüp:B ḳoyup/ bıraġup:
S,Ü bıraḳup//8 şi'r:Ü beyt//10 endūhla:Ü,B endūhıyla//11 ḳılup nev-

ha:B idüp nevḥalar//12 mūcib:Ü'de yok//13 ve:Ü,B'de yok//14 şi`r: Ü'de yok//16 iderdi ki şi`r:Ü,B iderdi . bu edāyla müterennüm o-

T136[a] lup dirdi//18 idüp:B eyleyüp//1 çıḳup:Ü,B'de yok //2 yetmeden:Ü,B yetmedin//3 itmeden:B itmedin/ ve...itmedėn: Ü'de yok//4 ḳubbe:Ü' de yok/ behāyiminden:S behāyimden,Ü behāyimlerinden/ aṣvāt:Ü'de yok / gerdūnı:S gerdūn//8 idüp:Ü ḳılup//9 siyāhla:B sipāhla/ sipāh:B siyāh/ şi`r:Ü'de yok//10 itdi:Ü'de yok//14 melek:B felek//16 Re-sūl'le:S,Ü,B Resūlullāh ile/ müzeyyen:Ü müzeyyen kılup/ müzeyyen: S,Ü,B müretteb//17 Resūl Ḥażretlerinūn:B Ḥażret-i Resūl'un/

T136[b] B Zülcenāh/ hümāyuna:Ü,B hümāyunına// 18 idüp:Ü ḳılup//1 rücu`:B sipāriş/ idüp:Ü ve //3 dutup:S,B ṭutup//4 pir:Ü'de yok/dutup:S,B tutup//5 bıraḳdı:B bıraḳup/ getürmeyüp:B getüremeyüp//7 şehīd:B şühedā//8 Zehrā: Fāṭıma Zehrā/ şi`r:S ḳıṭ`a, Ü'de yok//10 küfr:Ü 'de yok//12durup:S,B ṭurup/ ṣavṭla:S,Ü,B ṣavletle/ şi`r:Ü'de yok ,B şi`r-i `arabī//17 muṭlaḳ:Ü muṭlaḳa/Huda ve Resul:Ü'de yok//

T137[a] 18 /Resūl:S,Ü,B Resūlullāh/mu`tekıf:B mu`atıf//2 ḥüccetler:Ü ḥüccet/ bıraḳup:B bırağup/ diyāra:S,B diyāra beni//3 ğaddārlığ-dur:Ü,B ğaddārlıḳdur//4 mekkārlığdur:Ü,B mekkārlıḳdur/şi`r:Ü'de yok//7 ḥikāyetler:Ü'de yok//8 eylemek:Ü eylemek gereksin//9 `U-beydullāh:S,B `Ubeydullāh Ziyād/ virüng:S,Ü,B virün//10 nāvek:Ü, B nāveki//12 İlāhī:S'de yok / Naṣārā'ya:B Naṣārī ḳavmine/ ol... nāzil:S İlāhī ol zamān nāvek//13 sėze ḥālā:B ḥālā size//15 itme-

T137[b] zem:S,Ü,B itmez//16 dutmazam:B ṭutmazam//18 dutıldı:B ṭutıldı//1 aṣḥāb ü aḥbābına:Ü aṣḥāba ve aḥbāba,B aṣḥāb ü aḥbāba/ cān-sipār-lar:Ü,B cān-sipārlar rezme//3 Sa`d'ung:S,Ü,B Sa`d'un//5 yeddi:S, Ü,B yedi/ aḳvālle:Ü,B rivāyetde//7 Ḥażret:B'de yok//8 dutmış:S,B tutmış//9 ṭarzla:Ü ṭarīḳle//11 ḥarbde:Ü,B ma`rekede//12 tökilür:

Ş,Ü,B dökilür/ virürsin:S viresin//13 kılup:Ü,B kılur/ olup:Ü,B'de yok//14 olup:B kalup//15 sende:Ü,B senden//18 meş'ale:B şu'le//

T138a 1 şi'r:Ü beyt/ ben:S men//3 Hüseyn'e Ü Hazret-i Hüseyn'e/ yinüp:S,Ü,B inüp//4 şi'r:S,Ü'de yok//5 eyledüm:Ü eyleyem//6 ki:Ü,B kim/ beyle:S,Ü,B böyle//9 yā İmām:B Emīrü'l-mü'minīn/ makbūl:Ü,B kabūl / olur:B ider/ İmām:Ü'de yok//10 günāhına:Ü,B dergāhına//11 dünyaya:B dünyā üzerine//12 dahı:Ü,B dahı Hazret-i İmam'un//13 if'āl:Ü'de yok//14 icāzet:Ü ruhsat//15 itmeden:Ü itmedin//17 tazallumla:Ü lafzla izhār-ı,B nızamla/ zuhūra:Ü'de yok//18 getürdi:Ü eyitdi/

T138b şi'r:S kıt'a,Ü'de yok/ benam:S benüm//2 görüp:Ü gördükde//3 var:S,Ü'de yok//4 itmese:Ü itmezse/ Safvān:B Safrān//6 rāy:Ü'de yok/ itdüng:S,Ü,B itdün//7 'izzet:S 'izzet-i bākī,B 'izzet-i 'ālemde/ siyeh:S'de yok//8 eger:S ger//9 yoksa:S yoğsa,B yoğıse/ şi'r:S,Ü 'de yok/ keşf-i S,B feyz-i//11 olur:Ü'de yok//13 bir darbla merkebden:Ü merkebinden bir darbla//14 olup:B var idi//17 oldun:S oldung //beşāretle:B beşāretlerle//18 mürāca'at kılup:Ü girüp / mübārezet iken:S mübārezetde iken,B mübārezet iderken/ merkebin:Ü merkebini

T139a / kılup:B idüp/ kaldı:Ü kalup//2 itdügin:B itdükden sonra/ binüp:S,Ü çıkup//5 Hüseyn'e:Ü,B Hazret-i Hüseyn'e/ oluram:S,Ü oldum//6 İmām:B İmām Hüseyn/ a'dāya:Ü a'da,B a'da-yı bed-nihāda//8 yetürüp:Ü bırakup/ bulup:Ü buldı,B olup/ ābdārla:Ü ābdār çeküp//10 Şemr:S,B Şemr Zülcevşen/ leşkerine:Ü leşkere/ urdı ki:B urup didi//11 ol nā-murādı:Ü'de yok/ alup:Ü alup ol nā-murādı//12 Hurr...merkebden:B'de yok/ merkebden:B merkeblerinden//13 zālimler:Ü,B zālimlerun //14 başın:S,Ü,B başına//15 anun:B zi-sa'ādet anun//17 Allāh:B Al-

T139b lah dahı//18 şi'r:Ü'de yok//1 yet:Ü'de yok/ bāzārında:S,Ü,B bāzārına/ salmışdur:Ü salmışlar//3 mersiyedendür:S mersiyedür/ şi'r:

S beyt,Ü'de yok//4 Hurr'ung:S,Ü,B Hurr'un /şehādetine ittıla' buldı:Ü şehīd olduğın gördi/ ruhsat:Ü ruhsat-ı meydān//5 kemāl:Ü'de yok//6 besi:B ğāyet/ ahvāli:Ü ahvāle//7 kulla:Ü kulıyla//8 aldılar:B istediler//9 şi'r:S kıt'a,Ü'de yok//11 andan sonra:Ü'de yok/ vefāsında:B vefāsından/ idüp:B ile//12şi'r:S kıt'a,Ü'de yok//14 oldılar:Ü'de yok//15 sipāh:S'de yok//16 Riyāhī etba'ıyla:B oğlıyla ve karındaşıyla//17 Hüseyn:Ü,B Hażret-i Hüseyn//18 durup:S,B turup/ kılup:B idüp/ nida kıldı ki:Ü kılup,B nidā kılup didi ki/

T140[a] da'vā:B da'vā-yı bātıl//2 itmen:Ü,B itmegin/ kesret:Ü'de yok//3 ihtirāzum:Ü,B ihtizārum//4 hikmetden:B hikmetümden/ sipāhumuza:Ü sipāhumuzda//7 olmaduğın:B olmağın//8 tekrār nasīhat:Ü,B nasīhat tekrār/ ben:B'de yok//9 gelmemişem:Ü,B gelmişem/ ve bu:B ve ben// 10 bulmadın:S bulmadan/ olmadın:S olmadan//11 yā :B veyā//12 git-

T140[b] sen:B gitmek//2 musālahat:Ü hüccet/ tarīka-i 'adlden: S tarīka-i 'arabdan,Ü tarīka-i 'udūlden,B tarīk-i harbden/3birbir:B birer birer / olung:S,Ü olun,B olsun/ mümtāz+B imtiyāz bula//4 urup:B idüp/ İmām:S'de yok//5 durdı:S,B turdı/ Züheyr:B Zübeyr//8 bırakdı:Ü bırakub/ itdi ki:B idüp eyitdi ki//9 bekār:B bekār ve ey fıska-i ğaddār/ Züheyr:B Zübeyr//10 benem...Betül:Ü'de yok//13 -sāyibdür:S,Ü -sāyib/ kılup:B kalup//14 bu:Ü bir/ Züheyr:B Zübeyr// 16 velāyetdür:Ü nübüvvetdür/ şi'r:S kıt'a,Ü'de yok//18 isterdi:B

T141[a] bed-baht isterdi / Züheyr:B Zübeyr//2 dura:S tura// 4 hamiyyetsizlikdür:B cem'iyyetsizlükdür ki sizden sadır olur/ dutarlardı:B tutarlardı//5 Züheyr'e...ol dahı:S'de yok/ durup:B turup//6 nişe: S nite,B niçün//7 emsāl ü akrān:B akrān ü emsāl//11 zıll ü dalālet:S zıll-ı dalālet/ şi'r:S kıt'a,Ü'de yok//14 kelimātla:S kelimāta/ Züheyr:B Zübeyr//15 temkin virmeyüp:Ü'de yok/ idüp:Ü itdi//

T141[b] //17 bir:S'de yok/ olan:B ol//18 meydāna:Ü'de yok//2 dura:S,B tura/ ey:Ü'de yok//3 ḫāşākā:B ḫāşāk//ideler:B ider/ mukātele:Ü,B mukābele//6 şi`r:Ü'de yok//8 Züheyr:B Zübeyr/durup:S,B ṭurup//9 ber: S,Ü,B'de yok//10 senün:Ü sen/ ḳābil-i:B ṣāhib-i / ḳābil:Ü ḳāyil// 13 Züheyr:B Zübeyr/ ebedī:B ebedī `ālemde mülāzım//14 şi`r:Ü beyt

T142[a] 15 Zübeyr:B Züheyr//17 çıḳup:B ḫavāric çıḳup//1 işti`āl:S iştiġāl Ḥüseyn:B Ḥażret-i Ḥüseyn//3 bin:Ü'de yok//5 daḫı:S,B'de yok//8 şerīfinden:S,Ü,B şerīfinde/ doḳsan:S,B ṭoḳsan//9 revāndı:B revān olup//10 şi`r:Ü'de yok/ mażmūnı:S mażmūn//11 ḳaṣdına:Ü,B ḳaṣrına//

12 inüp:B inüp sa`ādetlü/ maḥabbetinden:S maḥabbetden,B cān-baḫşından//13 tekellümde:Ü,B tekellümle//14 şi`r:Ü'de yok//16 Züheyr:B Zü-

T142[b] beyr/ yā:B ey//18 şi`r:S ḳıṭ`a,Ü'de yok//1 aḥbābı:S aḥbāb//2 esnāsında:Ü esnāsında iken//3 şi`r:S ḳıṭ`a//5 Züheyr:B Zübeyr//6 Züheyr: B Zübeyr//6 mecrūḥdan:Ü mecrūḥ/ ġayr:Ü olandan ġayrı//8 mümkin:Ü' de yok/ `asker:Ü `asker-i Yezīd//11 idüp:Ü ḳılup //12 ta`alluḳāt-ı: S ta`alluḳātla//13 şi`r:S ḳıṭ`a,Ü'de yok//14 derd:Ü,B dehr//15 leş-

T143[a] kerün:Ü,B leşkerinün//1 `Ömer bin Kelbī:Ü `Ömer//2 ol ki:Ü olġıl// 3 muḳaddedderdür:Ü,B muḳarrerdür/ ḫurūşān ü ġurrān piyāde:Ü cūşān ü ḫurūşān//4 `arṣa:Ü'de yok/ oldı:S,Ü,B olup/ şi`r:S ḳıṭ`a,Ü'de yok//5 `azmümde:S `azmüm/ piyādeem:B piyādeyüm//6 itse:Ü ḳılsa/ tīze:S nīze//7 nīzesin:Ü,B tīzesin/ bıraḳup:Ü,B bıraġup//9 anun: B'de yok//13 żamīrine:B żamīr-i münīrine//15 şi`r:Ü beyt//18 ḳatline:Ü ḳıtāline//1 itdiler:B idüp// durdukda:S,B ṭurdukda //7 dar-

T143[b] betle:Ü ḍarbıyla,B ḍarbetiyle/ :Ü'de yok/ Baḫterī'nün:S Baḫter'ün;Ü'de yok//10 şi`r:Ü'de yok//11 hem:Ü,B ve//12 henüz:B'de yok//14 zamānda:Ü eyyāmda//16 şi`r:Ü'de yok/ maḳṣūdını:S maḳṣudına/

T144[a] herkim:B herkes//17 herkim:B herkes//1 ve ḥuṣūline:S,B ḥuṣūline, Ü vuṣūline/2 rızasın:Ü rızasını,B rızasın yine//3 mertebe:Ü'de yok

//5 'arūsa māyildür:Ü 'arūsdadur//6 cemā'at-i nisā nākıs-ı 'akl-la:Ü cemā'at-i nisā rikkat-i kalble,B dil-bend nisā tāyifesi naks-ı 'aklla//7 olma:S,Ü,B olmaya//8 ra'nā belki:Ü ra'nāyla ve//10 şi'r:Ü'de yok//13 oldung :S,Ü,B oldun/ gūşe:B gūşem//14 meydāna mürāca'at:B mürāca'at-ı meydān//15 'ākıbet:S'de yok//16 sa'ādetlü: S'de yok/ İmām:B Hazret-i İmām//17 'arūs:B 'arūsı/ figāna...'ākı-bet:B figānlar idüp 'ākıbetü'l-emr//18 şi'r:Ü'de yok/ güli:Ü gülin

T144[b] //1 feryād:S efgān//3 girüp:S,B girdi/ büzürgvārınun:S büzürgvārun 5 ile:B'de yok// hüsām:Ü,B sihām//7 cevelānla:Ü cevelān idüp//11 zālimlerüng:S,Ü,B zālimlerün//13 bıragup:S,Ü bırakup//14 āteş-bār-la:Ü ābdārla/ rezm idüp:B mukātele//15 gelüp:S varup//17 gelmekte-em:B gelmekteyüm//18 gūyā:Ü'de yok/ oldı ki şi'r:Ü müterennim ol-

T145[a] dı ve bu edāyla mütekellim oldı//5bābā:Ü vālid,B peder/ büzürgvā-rınun:S büzürgvārun//6 şi'r:Ü'de yok//8 istedi:Ü istedükde /ked-hudāyī:S,Ü,B kedhüdā//10 görmeden:Ü görmedin//11 şerbet:S,Ü,B şehd //14 siper-i:ü siper bir//16 cerāhat:B cerāhatler/ şi'r:Ü'de yok

T145[b] //17 olsa:Ü ola//1 nāvek:Ü,B nāveki//2 pervāz:B pervāz-ı rıyāz// 4 bin 'Abdullāh:S'de yok/ leşker:B leşker-i Yezīd/ igirmi:S,B yi-girmi/ sekkiz:S,Ü,B sekiz//5 üzere:S üzerine//6 revān itdi ....şehīd itdiler beyt:B'de yok//9 itdi:Ü oldı//14 muhālifler:S,Ü,B muhālifleri//15 cihān-ı mutā':Ü'de yok//16 'isyāna:Ü 'isyān/ hükm: B ahkām/ şi'r:Ü beyt/ açıldukça:B yüceldükce //17 mücmelā:S,B müc-

T146[a] melen//18 asnāf: sadāf/ eltāfla...sālā-yı:S'de yok//2 hār ü:B'de yok//4 işti'āl:Ü iştigāl//5 'izā,S 'azāb,Ü,B gıdā//'aceze:Ü,B fe-cere/ belādan:Ü Kerbelā'dan//7 menziline vāsıl:Ü vusūl/ şi'r:Ü'de yok//8 mukarreb:Ü takarrub//9 mücerred:Ü,B temerrüd//12 deşne:S teşne/ durup:S,B turup//13 urdı:S,Ü,B iderdi/ 'Utbe:Ü Sa'd//14 İs-

lamumuz:S İslāmunuza//15 dutmışsız:B ṭutmışsız//17 şecā'atinden:

T146[b] S şecā'atden//1 durdı:S,B ṭurdı//2 münāsib:S münāsebet//4 ḥāḳ:S'de yok/ maġlūbdur ṣūretde:S,Ü,B maġlūb-ı ṣūretdür/ şi'r:Ü beyt//6 faḳrla:Ü kahrla/ kim:Ü'de yok//10 ḫaṭar:B ḫuṭūr//11 duḳuz:S,B ṭoḳuz/ ol ḥāle İbn Sa'd:Ü İbn Sa'd ol ḥāle//12 mücāhidlerüŋ:Ü mücāhidlerün,Ü,B mücāhidlerin//14 -güẕārdan:Ü -kirdārdan/ ki: germ

T147[a] oldılar ki//17 şi'r:S mes̱nevī,Ü'de yok//18 gerdūnı:S gerdūna//3 idüp:Ü itdiler//5 şi'r:Ü beyt//9 Hāşim-i civān-merd:B civān-merd Hāşim//11 itdi:Ü ḳıldı//12 şerbet-i şehādet:Ü şehādet şerbetin// 13 şi'r:S,Ü'de yok//15 ve:B ammā//16 hamīde:B'de yok/ aḥvālinde: Ü,B aḥvāline//17 'ömri:B 'ömrini Muḥammed//18 mu'tād:S,Ü,B mu'tā-

T147[b] dı// 2 ṭul:S taṭvīl //4 şi'r:Ü'de yok/ güştelerün:S,Ü,B güştelerin taḥsīn ideler:Ü taḥsīnler eyle//7 inşā ḳıldı şi'r:Ü āġāz ḳıldı ki, B inşā itdi şi'r//9 beşāretiyle:Ü neş'esiyle//11 her:B her taraf/ götürürdi:B götürdi//12 teveccühde:Ü teveccühinde/ bıraḳup:B bıragup/ yetürürdi:B yetürdi//14 düşdi:Ü düşüp//16 inşā:B inşād// 17 şi'r:Ü beyt/ virmeden:S dermeden,Ü,B dermedin//18 cān :S cān bu

T148[a] ,Ü cānı,B cān u//2 beşāretine:B beşāretiyle/ cān virdi:Ü naḳd-i cān Ḥażret-i İmām'un ḥāḳ-ı pāyine nis̱ār itdi beyt/2 nabdan:Ü tābdan,B dīdeden//5 saḫlayup:S,Ü,B saḳlayup//6 boynından:S,B boynına, Ü boynında/ oġlı:S,B oġlına//7 bī-ḫaber:Ü bī-edeb//8 Müẓāhir:B Müẓāhir'ün//10 şi'r:Ü'de yok/ setri:B setre//12 Ḥarīr:S Ḥasır//15 girüp şehīd:B girüp niçe Ḫavāric'ün zehresi çāḳ itdükden ṣonra şehīd/ olup sa'adet-i:B olup muḫāliflerün cem'iyyet-i bī-s̱ebātların perīşān idüp niçe sīneler çāḳ idüp sa'ādet-i//18 şi'r:B ey bī-çāreler,Ü'de yok/dutman:B ṭutmam,S düşmen//1 men:Ü ben//2 a'dāyla

T148[b] şehīd:B a'dāyla niçeleri ḳatl itdükden ṣonra şehīd//3 idi ruḫṣat:

B icāzet/ tekbīr:Ü tesbīḥ//5 yetürdiler ʿāḳıbet/ B yetürüp niçe muḫālifleri Mālik-i nīrāna irsāl idüp ʿāḳıbet//6 yüz urdılar:Ü pervāz itdiler//7 ebūsa:B -pūsla/ şiʿr:S,Ü'de yok//9 ḫvān:Ü'de yok/ kim:B kimesne//10 her kim:B istiʿdādınca herkes //13 ḫıdmetine:S,Ü,B ḫıdmetiyle//14 dāḫil:S daḫı/ silsile-i aḥrār:S aḥrārdan//

T149[a] 15 durup:S,B ṭurup/ inşā ḳıldı:Ü āġāz itdi//18 nīze:Ü,B tīze//1 fenā:Ü,B fenālar/ bıraḳup:B bıraġup//3 girüp:B gelüp/ Saʿīd:B Saʿd /mevāʿiẓle:S mevāʿiẓ,Ü mevāʿiẓe//4 -rāhları:Ü rāhlara/ müfīd görmeyüp:Ü müfīd olmadı,B muḳayyed görmeyüp//9 muḳābiline:S muḳābileye //10 rūz-nāmçe:Ü rūz-nāme/ ecel-i raḳam:B raḳım-ı ecel//11 mutaṣaddī:Ü maḳṣadı,B maḳṣad//13 bıraḳup:B bıraġup//16 durup:S,B ṭu-

T149[b] rup//2 ʿāḳıbet:Ü ʿāḳıbet muḫālif,B ʿāḳıbet muḫālifler//4 yeddi:S ,B yedi,Ü iki/ muḫāliflerün:Ü anlarun//5 ḥayātların:Ü ḥayātın/ vaʿde-i şehādet:S vaʿde//6 şiʿr:Ü'de yok//7 ʿömri:S,Ü,B ʿömrin/ ʿarṣa i rubʿ:Ü rubʿ-ı ʿarṣa//8 İmām'un:B İmām Ḥüseyn'ün/ müteʿalluḳāt:S taʿalluḳāt/ İmāmla Zeynelʿabidīn'e ġayrdan: İmām Ḥüseyn ile Ḥażret-i Zeynelʿabidīn'den ġayrı/9tokuz:Ü doḳuz/ şehādete:B şehādetde/ şiʿr:S mesnevī,Ü'de yok//12 idi:S ādemi//16 aḥbābınun: Ü aḥbābun/ -encāmı:S,Ü,B -encāmları/ olduğın:B olacağın //17 bey-

T150[a] tin:S,Ü,B beytinün//18 töküp:SÜ,B döküp/ oldı:S,B olup/1şiʿr:Ü' de yok/S'de ikinci beyit ile üçünçü beyitin yer değiştirmiş//8 ḥadīḳa:Ü'de yok//10 feżā-yı:S,Ü,B ḳażā-yı//11 şanla:B şānıyla/ şürūşa:B şürūşa ġaybdan bu sürūdla/ şiʿr:Ü'de yok//13 eyleme:Ü'de yok//14 cevānibde:S,Ü,B cevānibinde//15 devlet:Ü,B velāyet/ efzūn: S ziyād/ vaʿde:Ü'de yok//16 şiʿr:Ü'de yok//18 sebḳat:B sebāt//1

T150[b] teselli:B müteselli//3 Müslim'e :Ü Müslim ʿAḳīl'e/ tedārikindeem: B tedārikindeyüm//4 itme:S,Ü,B itmeye diyü//5 leşkere:S,Ü leşke-

rine//6 idüng:S,Ü,B idün/ cemā'ate:S,Ü,B cemā'at//7 etfālden:S etfālinden//8 ıźtarāb:B ıźtırābları/ birinden:B bir ferdinden//11 durup:S,B turup//12 durup:S,B turup/ itdükde:B itdükde āhir//13 dutup:S,Ü,B tutup/ elinden...nīzesin:Ü'de yok//15 binüp:B süvār olup//16 hareketden:Ü,B hareketinden/ leşkere:B kendüsin leşker-i a'dāya//17 kıldı:B kıldukda/ şakī:Ü şakī anun//18 harāretden:S,Ü,

T151[a] B cerāhatden/ Merāhim:Ü Muzāhim//1 hulāsa-i hānedān:Ü hānedān hulāsası/ şi'r:Ü'de yok//4 recez:B cüz/ itdi ki:S itdi/ şi'r:Ü'de yok//5 ben:B men//6 müdde'āsınca:Ü nihāyetsiz//8 segirdüp:B segirdüp//9 'ürve:Ü 'Ömer/ şi'r:Ü'de yok//12 şehādet:Ü tecerru'//15 mu'minlerüng:S,Ü,B mü'minlerün//16 recez:B cüz/ āgāz itdi:S,Ü,B

T151[b] āgāz idüp eyitdi / şi'r:Ü'de yok//1rūzgārdan:B zemīnden//3 karındaşın maktūl:Ü'de yoş/ ihtiyārsız:Ü,B bī-ihtiyār,B bī-ihtiyār icazetsiz//4 kılup:B'de yok//5 nihāl:Ü şecere//6 icāzet:Ü'de yok//7 reh-i:Ü de yok//9 girüp nakd-i:B girüp Hāricīler canın Mālik-i nīrāna teslīm itdükden sonra kendü dahı müteveccih-i nakd-i / şi'r: S kıt'a,Ü'de yok//10 gülbünleri:S gül-berkini//11 şehādetden:S,Ü, B şehādetinden//12 Hasan:B Hüseyn//14 itdi meydanına:Ü idüp meydāna/ 'akıbet muhālifler:B 'ākıbetü'l-emr Hāricīler//15 biz:S'de

T152[a] yok//18 Sa'd'a:B Sa'd-ı la'īne/ ba'źı:B ba'ź//1 itdi:Ü itdükde/ İbn Sa'd:B 'Ömer bin Sa'd'a//3 ben:S men ki//5 biş:S,,B beş/ mübārizle:S mübāriz ki,Ü mülāzımla/ durdı:S,Ü turdı//7 cümleden:Ü,B hamleden/ durup:S,B turup//8 Hasan:B Hasan Mücteba/ ittifākla:S ittifākıyla/ biş:S,B beş//10 biş:S,B beş/ yüz:S,Ü,B yüz mübāriz// 11 yine:S' de yok //12 İbn Sa'd:B 'Ömer bin Sa' d//13 saffeti:B vasfı//14 dutmasaydı:B tutmasaydı/ olmazdı:B olabilmezdi//15 igirmi:S,Ü,B yigirmi/ yeddi:S,Ü,B yedi/ tīğla:S tīğıyla//16 itmek

T152[b] istedükde:Ü itdükde//18 olup:B oldukda//1 ḍarb...nīzesin:Ü ḍarbla urup nīzesin elinden/ Ezraḳ:Ü 'āḳıbet Ezraḳ//2 Ḥasan: B Ḥasan Mücteba/ yeddi:S,Ü,B yedi//3 ẖūn-ābe:B ẖūn-āb/ olmayup:Ü olup//4 Rebi'ī'nün ṣaf:B Rebi'a ile cidāl idüp Şīs bin Rebi'a'nın ṣaf//5 düşmiş:Ü düşüp//15 şeh-zādenün:Ü şeh-zāde-i şehsüvārun//16 'Abdullāh:Ü 'Abdullāh gelüp//17 oldı:B olup//18 kendü:Ü,B bi'ż-żarūre

T153[a] kendü/ ḥamle ḳılup:B urup/ yıḳup:Ü ḳatl idüp//1 mürāca'at ḳılup: müteveccih olup//2 dīde dem-be-demdür:B dīde ve ey seyyid-i büzürgvār ṣabr eyle ki dem-be-dem// 3 yine:Ü'de yok/ biş:S,B beş// 4 araya:B ortaya//6 'Abbās:B Ḥażret-i 'Abbās/ biş:S,B beş//9 āteş-i fenā urup:B āteş bıraḳup helāk itdi//11 ḥücre:B Ehl-i Beyt ḥücre//12 şi'r:Ü'de yok//15 Ḳāsım:B Ḥażret-i Ḳāsım//16 Ḥasan'un:B Ḥasan Mücteba'nun//17 ġayretden:B ġayretine//18 ıżtırār:S,Ü,B ıżtırāb//4 Ḥasan:B Ḥasan Mücteba//5 İmām:B İmām Ḥüseyn/ itdi ki:B

T153[b] idüp eyitdi ki//6 şi'r:Ü'de yok//7 fıraḳ:B'de yok//9 şāh:B şeh// 10 Ḥażret:Ü'de yok//12 muṭāla'a:S'de yok/ ta'vīd:B ta'vīẕ//13 ta'vīdi: B ta'vīẕi/ ḥalvetde:B ḥalvet yirde//14 ana:Ü'de yok//15 dutmayasın:B tutmayasın/ şi'r:Ü'de yok//17 Ḳāsım:B şehzāde Ḳāsım/

T154[a] ta'vīdi:B ta'vīẕi//1 itmişdi:S olmışdı;Ü,B olmışdur//2 dutup:B tutup//3 'Alī'ni:B 'Alī'yi//4 getüreler:Ü,B getürdiler//5 İmām:Ü'de yok//10 ṭahāret:B sa'ādet//11 idüp gidersin:Ü idersin//12 muḫālif: S'de yok,Ü,B düşmen//13 men:S,Ü,B ben//14 dutun:B tutun/şi'r:Ü'de yok//16 ile:Ü güle,B ana/ bir:S,B her//17 emredur:B emre//18 ḥasretle:Ü'de yok// 3 'arūsa:Ü 'arūsla / oldı:Ü ve//4 İmām:S'de yok

T154[b] //5 terkibin:Ü uslūbında tertīb,B tertībin//6 bir:S'de yok /itdi ki şi'r:Ü itdi ve bu edāyla mütekellim oldı ki beyt//7 çemen... Ḳāsım:Ü Ḥasan Ḳāzım//8 muḳābiline:S muḳābileye//9 sipāha:Ü siyā-

şete/ sipāhda:Ü sipāhdan//10 durdı:S,B ṭurdı//12 idesiz ve:Ü i-
düp//13 Ḳāsım:B şehzāde Ḳāsım//15 sengīnge:B senginunūze//16 du-
T155[a] tup:S,B ṭutup/ şüca':Ü delīr//7 irsle:S eseriyle//1 şi'r:S ḳıṭ'a,
Ü'de yok//2 daşa:S,B ṭaşa/çala:S,Ü,B çalar//3 pervāzı:Ü kenārı/
dutup:S,B ṭutup//4 bulmazlar ṣalāḥ:Ü,B bulmazlar ve ibṭāl-ı maş-
rıḳ ü mağrib yegān yegān def'ine ḳādir olmazlar ṣalāḥ//5 cedel:S,
Ü,B cidāl//8 ki :S,B iken/ hāşāk:B'de yok//9 cidāl:Ü cidāl idüp
//12 hengāme içün:Ü hengāmede ne//13 def':Smen',Ü,B ref'/ itmez-
sin:B itmeyesin//14 dutalar:Ü,B ṭutarlar/ bir:Ü bu/ durup:S,B ṭu-
rup//16 eser-i 'ataşdan:B ta'aṭṭışdan//18 rūzgār birine:S rūzgār
T155[b] / dutup:S,Ü,B ṭutup//2 durup:S,B turup/ amun:S anın//3 dutup:S,
Ü,B ṭutup//4 elinde:B elinden/ olup:Ü oldı/ oğlı:Ü oğlı müte'a-
ḳıb,B oğlı dahı//5 oldı:S,Ü olup//6 girdi:B girdükde/ dahı:B dahı
bir ḍarbla/ gönderüp:B gönderdi/ Ezrāḳ:Ü Ezrāḳ-ı şaḳī,B Ezrāḳ-ı
la'īn//7 zebān-dırāz:Ü iṭāle-i lisān//8 oğlanlar:Ü oğlanlarun,B
oğullarımun//10 ve hem:B'de yok//11 açup:Ü dutup//13 çok zamān:B
'de yok//14 bırakup:B bırağup/ başın:Ü baş//15 ḥāli:S,B ḥāllà/ te-
kellüme:S terennüme,B terennümi,Ü terennüme müterennüm ve bu edaya
T156[a] mütekellim oldı/ şi'r:Ü'de yok//1 yanmakdadur:S,Ü,B yaḳmakdadur//
2 harāretümi:B ḥarāreti/ zahmlardan:Ü zahumlarumdan//3 tīğ:Ü şem-
şīr//4 ne:S bu,Ü,B bu ne/ şi'r:Ü beyt//5 virmeden:Ü virmedin//9
şehzāde:B giryeye āğāz itdi şehzāde civān-baht//10 münīri:Ü mü-
nīrleri//11 olup dirdi şi'r: Ü olup dirdi ki beyt,B olup bu naẓm-
T156[b] la müterennim oldı şi'r//1 Ḥüseyn:Ü,B İmām//2 velāyet:B mekremet
//3 bedenden:B beden-i laṭīfinden,Ü bedeninden/ ister:B ister Ḥaẓ-
ret-i İmām//6 figān:Ü,B efğān//7 şi'r:Ü beyt//9 yetürdiler:B ge-
türdiler/

ikinci:S ikinc/ Hażret-i...bildürür:S Hażret-i Hüseyn ve Ehl-i Beyt şehādetin beyān ider,Ü fasl-ı şehādet-i Hüseyn,B Hażret-i İmām Hüseyn ve Ehl-i Beyt şehādetlerin beyān ider//10 sahīfe: Ü'de yok/ hikmet:S hükm//14 zāhirā:S,Ü zāhiren,B zāhir//15 hidāyete: B dalālete/ rahatdur:B rāhat//16 meşakkat:B meşakkatdur/ kıt' a:Ü

T157[a] 'de yok,B şi'r//1 bir:Ü'de yok//2 igirmi:S,Ü,B yigirmi//3 durmışdı:S,B turmışdı/ ve sarsar...götürmişdi:S'de yok/ tarafdan:B'de yok//5 muhalifde:Ü,B muhalifden//6 eksilüp...mücahidler:S'de yok //7 olmakda idi:B olmakda/ kemāl:B'de yok// 8 kıt'a;Ü'de yok,B şi'r//10 degül ana:B ana degül/ Hażret:S'de yok/ İmām :B İmām Hüseyn//12 Rıdvān'dan:S,B Rıdvān'dur,Ü Rıdvān/ şi'r:Ü'de yok//15 si-

T157[b] pāhun:Ü sipāhung//16 ihtizāz:S ihtirāz/şi'r:Ü beyt//1 batıldur:Ü batıl/ husulle kemāl eşref-i menāzildür şi'r:S,Ü husūl-ı kemāle eşref-i menāzildür,B husūl-ı kemāle eşref-i menāzıl ü merāhildür// 4 hikāyet:S hikāyete/ füzūndur:Ü,B efzūndur//5 sūret:Ü'de yok/ şi'r: Ü'de yok//6 ahbārını:Ü ahvālini//9Hasan:B Hasan Mücteba//11 İmām: B İmām Hüseyn//14 giden:Ü,B giren//16 hümāyūnına:Ü hümāyūna/ mes-

T158[a] ned:Ü'de yok//17 içdükce:B içdükde//2 şi'r:Ü'de yok//4 ārzū:Ü'de yok//5 şi'r:Ü beyt//9 cedāda:B cedādla//10 idüp:S kılup/ eline:Ü ele/ endek:B meydāna girüp az//11 igirmi:S,Ü,B yigirmi//12 dārü'l-dünyādan...itdi :S dārü'l-dünyādan intikāl itdi,Ü şehādet buldı , B dārü'l-dünyādan dārü'l-ukbāya intikāl itdi/ kıt'a:Ü beyt,B şi'r //14 uçdı:B çekdi//15 intikāmla:Ü intikāmiyla//16 ihtizāz:S ihti-

T158[b] rāz//17 itdi:Ü kıldı//2 kıt'a,Ü'de yok,B şi'r//4 men:S ben/ darbıyla:B darbıyla şehīd olup ve//7 şi'r:Ü beyt,B şi'r//9 sūretle:Ü suretde//10 sīretle:Ü sīretde//11 kıt'a:S,Ü'de yok,B şi'r//15 henüz:

T159[a] Ü'de yok//18 aldukda:Ü alup/ tedbīr:S'de yok//3 'asker-i:S,Ü 'askerin//5 degül:S,Ü,B degildür//8 mümāna'at:Ü muhālefet//9 ğaddār: B ğaddār ve ol la'īn-i nā-bekār/ şāh:S,Ü,B şeh/ kıt'a:Ü'de yok,B şi'r//11 tükenmekdür:S,Ü dükenmekdür/ dutalum:Ü,B tutalum/şāh:S, Ü,B şeh//14 cānib:Ü'de yok//16 kılup:B eyleyüp/ bağladup:B bağla-

T159[b] yup//17 gel:Ü müräcaʻat it/ görürem:B gördüm//3 Hażret:S'de yok/ Murtażā'dan sana:Ü Murtażā bana/ kılınmışdı:Ü kılmışdı//6 hātırında:Ü hātır-ı nā-pākinde//7 durdı:S,B turdı//10 olup:B urup/ kıt'a: Ü beyt,B şi'r//15 itdükden sonra:S itdükde//16 şi'r:S kıt'a,Ü beyt

T160[a] B şi'r/ olup:Ü idüp//1 leşker:Ü 'asker//5 edeb kılup:Ü kılup,B idüp//6 sefīne:Ü sefīh //8 İmām:B İmām Hüseyn //10 tarīkıyle:S tarīkle//11 viresin:Ü idesin/ müteveccih-i...olup:Ü'de yok//12 kıt'a

T160[b] :Ü'de yok,B şi'r//17 makbūl:B kabūl//1 Mustafā:B Hażret-i Mustafā/ Murtażā:S,B 'Aliyy Murtażā/ buyurur:Ü buyurdı//4 diyār-ı...Çīn'e: B Rūm'a veyā diyār-ı Hind'e veya Çīn'e/ Çīn'e:Ü'de yok/8 durup:S, B turup//10 su:B su Hażret-i İmām//11 kılup:B kılup Hażret-i İmām'a //12 seyl-mānend:B seyl-i āb-vār//13 olmışdı:B olmışdı Hażret-i// 14 mehābet:B mehābet ol gürūh-ı Kerbelā'dan//15 gürūha:S gürūhı// 16 temkīn:Ü teskīn/ hücūm:Ü yine hücūm//18 merkebin:Ü merkebini//

T161[a] 2 içmeden:Ü içmedin//5 'Abbās:B Hażret-i 'Abbās//5 bırakmayup:S, Ü,B bırakup//8 bırakup rikābla:B salup rikābıyla/ etrāfından:Ü'de yok/ kıt'a:Ü'de yok,B şi'r//11 bir:B bir bed-baht//12 tökildi:Ü, B dökildi//13 olup: B olup sīne-i pür-āteşden/ sīne-i...āteşden:B 'de yok//14 hātifden...olmaz:S'de yok//15 çekmeden:S,B çekmedin/ şi'r:Ü beyt//16 zülāl:Ü visāl//17 merkebden:B merkebinden cüdā//1

T161[b] imdi:B şimdi//2 kıt'a:Ü'de yok,B şi'r/kām-ı dil-i nā-kāmum:B ğam -hᵛār-ı dil-ārāmum//3 Enes:B Enes didi ki ben//4 itdükde:Ü idüp/ şāh-zāde Hüseyn'ün:B şeh-zādenün//5 'Abbās:B Hażret-i 'Abbās//6

bırakup:B bırağup//8 idüp nevbet:B idüp 'ālem-i bakāya intikāl itdiler nevbet//10 olasın:Ü ola//11 Mustafā'dan:B Mustafā'dan şermende vü/ kıt'a:Ü'de yok,B şi'r//12 eşrār:Ü esrār/ Hüseyn:B Hażret-i İmām Hüseyn//14 idi ki:Ü,B idi ki anā//16 kıldı:B kılup/olmaga:B

T162a oldı//18 kılmadı:S,B itmedi//1 kılup:Ü idüp//2 velāyetden:Ü merd andan//3 meydāna:Ü'de yok/ itdi:Ü oldı/ kıt'a:Ü beyt,B şi'r// 5 şāh:Ü,B şeh/ sekkiz:S,Ü,B sekiz/ olup:Ü idi//9 Resūl:B Resūlullāh //12 seyrinden:S seyrden//13 kıt'a:Ü'de yok,B şi'r//17 şi'r:S kıt'a,

T162b Ü'de yok/ şāh ü şāhzāde-i dehr:B şehzāde-i kevneyn//1 bahş:Ü çeşm/ nūr-bahş...merdāndur:S'de yok/ cedd-i...'İmrān'dur:S'de ilk beyit// 2 İbn Sa'd:B 'Ömer bin Sa'd/ cemāli:Ü cemāle//3 şehzādenün:S şehzāde //4 leşkere:B leşker-i güm-rāha//5 zamān:B'de yok//7 nev-civānun:S civānun//8 şu'ā'-ı:Ü dil-dūz-ı şu'ā'-ı//10hükm:Ü'de yok / mümkin oldukça:Ü'de yok//12 āfitābdan:Ü āfitāb-ı harāretden//13 şi'r:Ü'de yok//16 harbden:ü bahr-ı harbdan/ hıdmetine:S,Ü,B mülā-

T163a zemetine//17 idüp:Ü kılup//18 āhen:B āhenin//1 İmām:B İmām mübārek eliyle//2 Resūl'ün:B Resūlullāh'ün/ mübāreklerin:S,Ü,B mübārekin// 4 hükūmetin:Ü hükūmetini//9 mukābil oldukda:Ü'de yok//13 mübārizle: B mübārizle şehzādenün mesāfına tahrīs itdi Muhkem bin Tufeylī iki bin mübārizle,s mübārizle irsāl idüp// neş'e:S,B-Ü teşne//15 teveccüh:Ü mürāca'at,B müteveccih/ idüp:B olup/ İmām:B İmām Hüseyn//18

T163b siper:Ü sebz//1 muhtelif:S, muhālif:Ü,B muhālifler/ zahmlar:Ü zahmı/ Temīr:B Nümeyr//2 şi'r:Ü beyt//3 bana:B'de yok//5 İmām:B İmām Hüseyn//6 na'rasın işidüp:B ol na'rayı istimā' idüp//9 gördüm:Ü görürüm//11 kıt'a:B şi'r//13 ve... rivāyetdür:Ü ve bir rivāyet dahı oldur//14 İmām'un:B İmām Hüseyn'ün//15 taraf gezüp:Ü taraf// 18 merkeb:B merkebi/ Hażret-i:Ü el-kıssa Hażret-i//1 -rākib:Ü

-merākib//2 dutmak:B tutmak/ merkeb firār:B merkeb yine geldügi yola dönüp firār/ itdükde Hażret:Ü idüp/ iletdi:B götürdi/ İmām: B İmām Hüseyn/ ālūde:B āgeşte//5 Hażret:Ü'de yok//7 dutupdur:S,B tutupdur/ dahı iltifāt:Ü dahı bana iltifāt//9 gelüp müş:Ü gelüp ol dahı müş/ idecekdür:Ü itse gerek//10 cānını:S cānın//11 getürüp:Ü tetürdi/ beyte:B beytün/ kıt'a:Ü'de yok,B şi'r//12 almadan :Ü almadın//13 görmeden:Ü görmedin/ olmadan:Ü olmadın//16 olmadan:

T164[b] Ü olmadın//1 bend:B bendün/ harāret:Ü ciger-sūzun harāret-i:B harāretinden//2 hayātung:Ü,B hayātun//4 imāmet:Ü nübüvvet//5 kāfir ü :Ü'de yok//9 kıt'a:Ü'de yok,B şi'r//11 idüng:S,Ü,B idün//13 gi-

T165[a] rībān idüp:S idüp girībān/ olmaya ammā:Ü olmayasız ammā sizi//2 kıt'a:Ü beyt,B şi'r//3 her kimün:B herkesin//5 çeşme-i ma'īşeti :Ü ebvāb-ı ma'īşetini//7 tıflı:B tıflı mübārek//8 durup:S'de yok ,B turup/ dutalum:B tutalum//12 ittifākā:B ittifāk/ ol ma'sūmun: Ü ol mazlūm ü ma'sūmun//15 iderek:S iderken/ ferzendün:S ferzen-

T165[b] düng//17 ğayr:Ü ğayrı //18 çeküp:Ü'de yok/ şi'r:Ü beyt//2 necāt: Ü vefāt//4 daşra:S,B taşra//5 meydān:Ü'de yok//8 bī-nasīb:Ü bī-nasīb oldum//12 ol hażrete tapşurdı:Ü tapşurdı misl-i//13 ğayra: B ğayrı kimesneye żabtı//14 tapşurup:S,Ü,B tapşurdı/ beyt:Ü'de yok,B şi'r/ -safā: Ü -bakā//16 bihişt 'azīmetin:Ü behişte 'azīmet / bilüp:Ü kılup,/ rüsūmdur diyü:Ü rüsūmdur//17 ü giysū:B latīfi

T166[a] ve giysū-yı şerīfi//1 bırakup:B bırağup//2 kılup:B idüp/ hümāyūnar:B hümāyūnına//3 ziynet-i:Ü zīb ü ziynet-i//4 dutdı:B tutdı// 5 ba'żı:B ba'ż//6 şi'r:Ü beyt//10 ya'ni şi'r:S şi'r,Ü'de yok,B şi'r-i diger//14 tökdünüz:Ü,B dökdünüz//15 kansı:S kangı,B kankı //17 kahhār:B kahhārun//18 nīl ü:B nīl ü sipāh-ı/ itdi:Ü,B idüp

T166[b] //1 ğulāt-ı:Ü ve Tūfān-ı//3 i'tikādunuz B i'tikād ü inkıyādunuz

//5 ve bu cezīre-i ʻarab:Ü'de yok//7 gelün:B gelün didükde/daşlardan:S,B ṭaşlardan//8 revān olup:Ü dökildi ve//9 müteveccih: B müteveccih olmış/ Baḫterī bin:Ü Baḫterī-i bed-baḫt bin//10 baʻżı:B baʻż/ ʻasker:Ü leşker/ mütekemmin:S mütemekkin//11gördiler ki:S gördiler,B gördiler ki Ḥażret-i İmam/ Ḥüseyn'e:S,B Ḥażret-i Ḥüseyn'e//12 durup:S,B ṭurup//14 emr olındı ki:Ü emr itdiler ki/ Ḥüseyn'e:S,B Ḥażret-i Ḥüseyn'e/ virmen:B virmeyüp/ itdiler:B idün/ ġāyetde ki hevā:B ġāyete tir baran itdiler//16 gülzār-ı:Ü gül-i gülzār//17 pādişāha:B pādişāh-ı ʻālem-penāha//18

T167[a] vehm-nāk:S,Ü,B hem-nāk//1 tīre kıldı:B tīre vü tār kıldı//2 merkebine benzeyüp:S merkebe benzeyüp,Ü merkeb başına benzeyüp,B merkebe/ ayaḳlarına:Ü ayağına//3mülāzemetine... olup:Ü rikāb-ı hümāyūnına yüz sürüp//4 alup:B ḳılup/ tenhālığda:S,B tenhālıḳda// 5 ben bu diyārda:Ü ben bu bādiyede,B bu diyar içünde//6 ʻāleminde:Ü ʻālemde//8 -kārlarun:B -kārlara/ ʻamellerün:Ü ʻamellerüng //11 Zaʻfer eyitdi:B Zaʻfer-i Cin eyitdi/ Ḥüseyn:B Ḥazret-i Ḥüseyn //13 vaʻde:S'de yok//14 ben:B'de yok/ görmişem ki:B görmişem ki ben//15 saʻatçün:S saʻat içün:B saʻat ḥayāt içün/ dostlarumı:Ü dostları//16 Zaʻfer:B Zaʻfer-i Cin//17 mübāriz:B mübārizlikde//1

T167[b] durup:S,Ü ṭurup/ Ḥüseyn:B İmām Ḥüseyn/ durmışsın:S,B ṭurmışsın// 2 ekserinün:S ekserin//3 iḫvān ü evlādın:Ü iḫvān ü evlādın iḫvān ü evlādın/ ziyad :B ziyāde//6 meslūk:B sülūk//8 beyʻatümi:Ü beyʻat / istersin:S istersiz//9 ʻālem-i maʻnīde:B ammā ʻālem-i beyʻatde// 10 cāh//12 vaḥş ü ṭayr:Ü ṭayr ü vaḥş,B vuḥūş ü ṭuyūr/ imāmetümde:Ü Ü nuṣretümde//14 yakmışdur:B yaḳmaḳdur/ ʻākıbet maʻlūm:S,B ʻāḳıbet size maʻlūm,Ü ʻāḳıbet size daḫı maʻlūm//15 her kim:B herkes//16 -mikdārumdur ol:B -mikdārum oldur//18 -vārumdur ol:B -vār oldur//

T168[a] .1 heybetinden:S heybetden/ titredi:S,Ü,B ditredi/ hāletde:B sā'at-de//5 ğurūrdı ve 'arabda:Ü ğurūr idi ve diyār-ı 'arabda,B ğurūr ve diyār-ı 'arabda/ durup:S,B turup// kılup teşnelikden:B kılup merkebinün iki cānibine düşdi ammā şehzāde teşnelikden//7 geldi:Ü yetdi/ katre su..kendü:B içim su içüp kendü//9 bu leşker gibi:B bunun gibi leşker/ virmez:B viremez//10 tahrīsle leşker:B tahrī-siyle//11 oldılar ve Hażret-i İmām:Ü oldılar Hażret-i İmām Hażret-i İmām//12 mukāteleye ve mücādeleye:S mukāteleye ve muhāre-beye,Ü mukāteleye,B mukātele ve muhārebeye/ şi'r:S kıt'a,Ü'de yok / eyle kim...kurbān āfitāb:Ü'de yok / eyle:S,B öyle/ daşdan:S,B

T168[b] taşdan/ tīğı:S tīğ//15 mevc:B'de yok//17 tīğı:B tīğ-ı//1 saffın çāk:B saffın şikest ü çāk//2 istedükde:B tedārikinde iken//4 elin-den:S elden/ içmeden/ seyl-reftārın:S bad-reftārın//5 men'-i ab:Ü men'//7 bırakmışdı:B helāk itmişdi//9 kıldı ki:B kıldı eyitdi ki/ reyāhīn:Ü riyāż//11 dutun:B tutun/ bir dahı:B'de yok//12 itdi şi'r :Ü idüp eyitdi//13 Töker:S,Ü,B döker//15 didi:B didem//16 ki bu

T169[a] ibtilā bize:Ü bize bu ibtilā//1 ümmet oldı şi'r:Ü ümmetdür beyt //3 nite ki:S'de yok,Ü nitekim//4 selāmunı:Ü selāmın//5 dāmenin dutup:Ü dāmenin tutup,B dāmen-i pākin tutup//8 yetüreler:Ü ideler //9 ehl:B'de yok//10 nā-mahrem ta'arrużı yetmez:Ü nā-mahremden ta'arruż yetmez/ kıt'a:Ü beyt,B şi'r//13 gelür:B gele//15 çıkdı 'ākıbetü'l-emri:Ü çıkdı ve 'ākıbetü'l-emr,B çıkup gitdi 'ākıbet-i emr//16 rivāyet:S rivāyāt/Kerbelā B Kerbelā'nun/vasiyyeti:S va-

T169[b] siyyet//17 şi'r:Ü'de yok//18 ğam-nākumı:Ü nem-nākumı//1 mülkine: S,Ü mülkinde/ 'arż-ı hālümi:S hālümi 'arż//2 yād:S,Ü,B dād//5 şeh-zāde:S'de yok/ salābetle:S salābetle şehzādeyi//7 dursa:S tursa//9 ittifākla...leşker:S'de yok//10 aldılar:Ü alup//11 olurdı

:B oldı her cānibe teveccüh kılduķça girīzān olup müteferrik olurlardı//14 katre:S,Ü,B mikdār//15 idüp:B kılup//17 kılup:Ü bulup/

T170[a] oldı:B olup süst oldı//2 Ĥażret:B Ĥażret-i İmām//3 alup:S olup,B bulup/ bed-baht:B la'īn//4 dutup:S,B tutup//5 dutdı:B tutdı//6 ba'żı : ba'ż yezīdler//7 dutalum:B tutalum/ īmān eseri:B eser-i īmān//10 mel'ūn:B la'īn/ ta'arruż:B'de yok// 11 Hüseyn:B İmām Hüseyn/ oldı: B oldılar//13 ķudret:B mecāl/ merkebine:Ü merkebe//15 görüp:B gördükde/ dilīr olup:Ü dilīrāne //16 mübārekine bir:B mübāreklerine ki maţla'-ı nūr-ı hidāyet idi bir//17 olduķda:Ü olup//18 eliyle ruh-

T170[b] sārına:B elini ruhsār-ı şerīfine//1 dutup:B tutup/şi'r:Ü'de yok// 4 ol serv:B ol şehr-yār-ı serv/ şerī'at sarsar:B şerī'at ve ol gülbin bāğ-ı tarīkat sarsar//5 eşkiyāyla merkebden:B eşkiyāyla kemāl-i ża'f-ı beden hāsıl idüp bī-mecāl oldı gördiler ki Ĥażret-i İmām merkebinden//6 şi'r:Ü'de yok//8 geldi ki:B gelüp eyitdi ki//11 ihtiyārsız:B bī-ihtiyār//13 ıżtırābdan:S,Ü ıżtırāba//15 şerīfinden:S

T171[a] şerīfinde//16 sā'atde ibn:B zamānda 'Ömer bin//1 hāletde sen henüz bize:Ü sen bu hāletdesin henüz bize,B bu hāletde sen bize henüz// 2ol mübāriz: Ü ve/ elindeki tīğı:Ü kendüsin elindeki tīğla//3 her tarafdan:Ü'de yok //4 Hüseyn:B İmām Hüseyn//7 emre:B emr-i kabīha/ ide:Ü kıla//8 Şemr-i bī-devlet:Ü Şemr-i bed-baht,B Şemr-i la'īn-i bī-devlet/ bī-kīnesine:S bī-kīne//12 daşra:S,B taşra//13 virüp:Ü virmişdi//15 Şemr:B Şemr-i bed-baht/ayıdur:B ayı/ günidür:B güni

T171[b] //16 cem'iyyet:Ü cum'a//1 durup:S,B turup//3 sīnesinden :B pür-safāsından/ durup:S,B turup/ ķudret:S ķūd//4 iştiğāl itdi:Ü meşğūl oldı//8kılup:Ü idüp//9 salmışdı:Ü,B salmışlardı/kevkeb:B kevākib// 10 İbn Sa'd:B olup 'Ömer bin Sa'd//12 nāz:B sāz/ tarab:Ü 'işret/ Ehl-i Beyt-i īmānun:Ü ehl-i īmānun//16 rakam:S'de yok//18 Ĥażret-i:

T172[a] B Hażret-i İmām//1 enbiyā:B enbiyā vü evliyā//3 olınup:Ü olup/ rıżālarına:Ü şerīflerine// yetmişdür:B itmişdi/ kıṭ`a:Ü'de yok, B şi`r//5 miḳdār-ı:Ü miḳdārı//8 ġulġule:B'de yok/ velvele-i:Ü zelzele-i,B lül -i//9 ṣūret:Ü'de yok//11 yaḳdı:S yıḳdı//12 ihti-zāz:S ihtirāz//13 ṣaḥrāyı:B ṣaḥrā/ miḥnet:S,B miḥnetde//14 ṭuyūra: Ü ṭuyūr//16 `ālem istiġfāra başladılar:Ü istigfār ḳıldılar//17 merkebi kākül-i:B merkebün kākülin//18 nevḥa ile/ S nevḥalar//

T172[b] 1 ḳıṭ`a:Ü'de yok,B şi`r/ ḳıldung:S,Ü,B ḳılḍun//2 nişe:S niye//3 ötdi:S geçdi,Ü'de yok,B aşdı/ ḥadden intiẓār:Ü ḥadden ötdi inti-ẓār//7 reh-i:B rāh-ı/ dutup:B ṭutup gitdi//8 ḳatlden:B ol Hażret'ün ḳatlinden/ mel`ūn:B bed-baht//9 muṭahharāta:B muṭahharāt-ı Ehl-i Beyt'e/ ammā:Ü,B rivāyetdür ki//11 mürüvvet midür:Ü revā mıdur/ 13 İmām'un:B İmām Hüseyn'ün/ sürūda başladı:S sürūd başladı,Ü sü-rūda başladı,B sürūda başladılar/ şi`r:S mesnevī,Ü'de yok//16 dut-

T173[a] mayup:B ṭutmayup//17 dutmasun:B ṭutmasun//4 vaḳtden:Ü vaḳtde//5 çün:S,Ü,B içün/

muhadderāt-ı...gitdügin:Ü Ehl-i Beyt'ün Şām'a gitdügin,B muhadde-rāt-ı Ehl-i Beyt'ün Kerbelā'dan Şām'a gitdüklerin//7 ḥikmet:B çün ḥikmet/ mükevvenāt:Ü mükevvenātda//8 mevcūdāt böyle:Ü mevcūdātda bu//11 ḳıla:Ü ḳılalar/ ba`żı:B ba`ż/ insān:S `ālem/ dimiş:Ü dirler //15 maḥzūl:Ü maḥzūn//16 olup:Ü olur/ cihānı:B cihānı fısḳ ü fe-sādla//17 muṣībet:Ü miḥnet//18 gerek ki:S,Ü,B gerekdür ki/ devr-i:

T173[b] Ü'de yok//2 şi`r:S'de yok,Ü beyt//4 ġayr:B ġayrı/ ecza-yı:S,B ec-zāsı/ terkībi:Ü,B terkīb-i//9 gördiler:S ḳıldılar//11 bu māh-ı mü-bārekde:B māh-ı Muḥarrem'de/ melālet:Ü'de yok//13 müyesserdür şi`r: Ü müyesser olur//15 dut:B ṭut/ savur:B ṣaçup/(Ü'de mısra`ların sı-

ralanışı söyledirl,4,5,2,3)// 16 anı:Ü anun//17 mezkurdur:B mes-
T174[a] turdur//18 müsellah:Ü'de yok/ malik olan:Ü malik//1 haşmeti:Ü haş-
met/ igirmi:S,B yigirmi//2 hal:Ü,B hali/ olındukda:Ü itdükdi/ mer-
kebinden:Ü merkebden//4 leşkerün:S leşker/ mesrur:B mevfur//5 ben
:B'de yok//6 müheyya:Ü'de yok//7 mu'avenet:Ü mu'avenetini/ Yezi.'ün
:B Yezid-i la'inün//10 mah-ruhsar eyitdiler:B mah-ruhsar muntazır
-ı hıdmet olmışlar eyitdiler//11 niyyet:B te'essüf//13 esved ü as-
vab:Ü esved/ şi'r:Ü'de yok//17 metalib keramet:B metalib muhakkak
oldı bu tertib olan mukaddemeden ki rütbe-i şüheda keramet/ olın-
T174[b] dukdan:Ü oldukdan//18 mahabbetümi:B mihnetümi//2 idün:Ü kılun//3
iradetümüz:Ü iradetümüzi//4 şi'r:Ü beyt//6 ğayr:B ğayrı//9 olup:
Ü oldı//11 tökilüp:S,Ü,B dökilüp//13 virürdi:S virdi/ nihayet-i:B
ğayet-i/ tiken:B diken //16 İmam Hasan:Ü İmam//17 Kerbela'dan ha-
ber:B Kerbela'dan sultan-ı şühedanun şehadeti haberin/ şi'r:Ü'de
T175[a] yok/ ğafilün:S ğafili//1 Hüseyn:B İmam Hüseyn//2 fi'l-hal:Ü'de
yok//3 'azmin:B 'azm//8 cümleden:S cümledendür/ şehrde:S şehr//
10 kaldukda:Ü kalmış idi,B kaldukda Hazret-i İmam/ mazlumun:Ü maz-
lum//11 figan iderdi:B figana başladı//12 yetdükde:Ü yetüp/ başın:
S,Ü baş/ kıldukda:Ü itdükde//13 damup:B damlayup/ gördükde:S gör-
di//14 tamam:B tam//15 seyr iderken:Ü sayir-i bağ iderken//16 se-
beb:Ü'de yok//17 neşatla eyitdi:S neşatla,B neşat-ı tamamla eyit-
T175[b] ti//1 bugün:Ü bir gün/ ba'zı:B ba'z// 2 Kerbela'ya:B deşt-i Ker-
bela'ya/ Hüseyn:B Hazret-i İmam Hüseyn//4 ferzendün:S ferzendüng,
B kızun//5 vire : olan//6 evlad... perişandur:B evlad-ı Resulullah
tutup perişan haldur//7 çokları:B niçeleri//9 ravi-i:B rivayetdür
//emr:B fi'l//12 kılup:Ü kılur//13 katl:B şehid/ 'Ömer Sa'd:B 'Ö-
mer bin Sa'd-i la'in//14 'Ömer Sa'd:B 'Ömer bin Sa'd//15 itmam

buldukdan :B tamām oldukdan//16 leşkerün:S kandü leşkerünün:Ü leş-

T176[a] kerünün//17 idüp:Ü itdürüp//18 teslīm:S,B taksīm//1 Ziyād'dan:B Ziyād-ı la'īnün/ igirmi:B yigirmi/ ve on:B'de yok//2 biş:S,B beş/ Sakīfe:Ü Sakīfe'ye//4 'uryān:S'de yok//7 'ismet ü 'iffetde:S 'iffet ü 'ismetde/ Şām oldılar:B Şām oldılar beyt//8 beyt:S şi'r,Ü'de yok //10 kıtāllere:S,Ü,B kıtāle/ Zeyneb...mazlūmun:B Zeyneb ki hemşīre-i İmām Hüseyn'dür Hażret-i şah-ı Kerbelā'nun//15 hāric-i şehrde:

T176[b] Ü hāricde//16 idüp:Ü itdi ve/ dutdı:B tutdı//1 namāzına:Ü namāzla / ma'hūdı:B ma'hūdesi//4 üzerinde:S,B üzerinden//6 māder:B peder //8 ıztırabla:Ü ıztırab-ı tamamla//9 olup:Ü oldukda/ çihre:Ü ser// 13 'avrāt-ı:B sāliha-i / meydāndan müşg:B meydān-ı Kerbelā'dan pāk idüp müşg//14 şāne kılup:B şāneleyüp//15 bilmedün:B bildün/ niçe: S nite,B nice/ katline:B katline ikdām idüp / itdung:S,Ü itdün,B kıldun//16 çıkdı:Ü çıkdı ve,B çıkup gitdi/ görinmedi:Ü bulınmadı//

T177[a] 'ināyete:S 'ināyetine//2 ü mesrūr:Ü'de yok/ mukābilinde:B mukābiline//7 mülsem-i:S mülsem idüp,B telsīm//9 kibr-i sin:B Resūlullāh //10 İmām'un başı:S İmām'un başını yine,Ü İmām'un başın,B İmām'un mübārek ve sa'ādet-mend başını//11 getüreler:Ü,B getürdiler//12 bedenlerin:S bedenleri//14 kimesne görmeyüp:Ü kimesneye görinmeyüp,B kimesne görmedüklerinden//15 dutup:B tutup/ mersiyelerdendür:B mersīyelerdendür ki zikr olınur/ şi'r:S,Ü'de yok//17 Şevāhid'de:Ü,B

T177[b] Şevāhid'ün-Nübüvve'de //1 dutdılar:B tutdılar//2 bu ki:B bu ki zikr olınur/ şi'r:Ü'de yok //4 Kerbelā'dan:Ü'de yok//6 oldılar:S oldı/ şi'r:Ü'de yok//10 ve mahalleleri:S'de yok//13 etrāfında:Ü etrāfına//14 'Alī:Ü 'Alī ahvāle //15 idüp:B idüp Hażret-i İmām// 16 Müslim'i öldürüp:B Müslim 'Akīl'i şehīd idüp//17 te'essüf idüp: Ü müte'essif olup/ şi'r:Ü'de yok//1 dutup:B tutup//4 ġurfede:B

ğurfe üzerinde//4 İmām'un:B İmām Hüseyn'ün//7 nizelerden:B tize-
lerden/ indükde:S indürdükde,B indürdüklerinde//8 İmam'un:B İ-
mām Hüseyn'ün//10 pāy:Ü'de yok//12 ol cerāhate:B ol harām-zāde ol
cerāhate//13 beyt:S,B şi'r/ tökmek:S,Ü,B dökmek//14 dek:B degin//
15 maktūl:Ü meşğūl//16 cüssesin:B cüsse-i murdarın//17 Zeyneb:B
T178[b] Zeyneb bint 'Alī//18 güşe dutdı:B güşede karār tutdı// 1 ahvā-
linde:Ü,B ahvālinden/ 'Ubeydullāh:Ü 'Ubeydullāh Ziyād,B 'Ubeydul-
lāh Ziyād-ı mel'ūn//3 küdūret:B küdūretümüz//4 sipās:Ü sitāyiş//
6 işāretle:S,Ü,B işāretiyle/ ba'ādet:Ü'de yok//8 Ziyād:B Ziyād-ı
la'īn//10 haber:Ü hayr//13 'Ubeydullāh:B 'Ubeydullāh Ziyād//15
buldı:Ü'de yok//16 itā'atinde idi:Ü itā'atindedür/17şi'r:Ü'de yok
T179[a] / kim:S ki//1 'Ubeydullāh:B 'Ubeydullāh Ziyād/ kelimātından:S,Ü,
B kelimātdan//3 olmışlar:S,Ü,B olmış/ kılsa:Ü,B kıla/ şi'r:S'de
yok,Ü beyt//6 'Ubeydullāh:B 'Ubeydullāh Ziyād-ı la'īn//7 kılup:S
kıldı/ olduğı istimā':Ü oldı diye 'istimā'//9 'Ubeydullāh:B 'U-
beydullāh//11 olur:S,Ü olurlar/ 'Ubeydullāh:B 'Ubeydullāh Ziyād
-ı mel'ūn/ buyurdı:B emr itdi//12 İmām'un:B İmām Zeynel'abidīn'ün
T179[b] //14 bulmadıysa...bu mazlūm:Ü'de yok//1 nihāl-i:S,B'de yok,Ü' seb-
ze-i/ rıżā każāya :B każāya rıżā//2 şi'r:Ü'de yok //3 bir menzil-i
mihnetdür ve ğam:B pür mihnet ü ğam menzilidür//4 masduka:S'de yok
//6 ol mazlūmlara:B anlar içün//7 karīb:B yakīn//8 biş:S,B beş Ü'de
yok// 11 halkla al:B halkla temāşā içün ol/ temāşā içün:Ü seyr i-
çün,B'de yok//12 Hażret:B Hażret-i İmām//14 vālidesi:B ceddesi Ha-
dīce-i Kübrā'dur ve vālid-i büzürgvārı 'Alī Murtażā'dur ve vālide-i
'alī-mıkdārı//16 İmām:S'de yok,B Hażret-i İmām/ ba'żı:Ü'de yok,B
T180[a] ba'ż//17 kılup:S,B idüp//18 ve:S,B diyü/ ba'żı:B ba'ż//1 anlara:
B'de yok/ durup:S,B turup/ idüp:Ü kılup//2 ma'rūf bir mezārdur:B

meşhūr ve ma`rūf bir menzildür/ şi`r:Ü'de yok//4 Cehūdā:S,Ü,B Ye-
hūdā/ kerāmātdan:B kerāmetinden//5 bağlayup:Ü bağladup//8 daşrada:
S,B ṭaşrada//nüzūl ü... daşrada:B'de yok/ ḳabūl:S maḳbūl//10 ḳoy-
mışlardı:Ü,B ḳomışlardı/ damup:B ṭamlayup//11 ḳılup:Ü,B ḳıldı/ ola
ve:B ola evlād-ı Resulullāh mātemiyle ve//13 ḥasedden:B ḥasedinden/
şi`r:Ü beyt//15 her:Ü bir/ daşa:S,B ṭaşa/ damsa:B ṭamsa/ daşdan:S,B
ṭaşdan//16 daşdan:S,B ṭaşdan/ nişe:S nite/ daşa:S,B ṭaşa//18 bağ-
T180b layup//1 ğāyetde:Ü'de yok/ ve ıžṭırār:B'de yok//4 ıžṭırārla:Ü,B
ıžṭırābla//6 olup:B olmış idi ve//7 olup Şemr'ūn:B idi Şemr-i la`īn
/bağladup:B bağlayup//9 idüp:Ü olup//10 teveccüh itdiler:Ü mütevec-
cih oldılar//11 ğayr:B ğayrı/ dutdukda:B ṭutdılar//12 cāriye-i ce-
mīlesi:Ü cāriyesi,B cemīle cāriyesi/ leṭāfet :Ü'de yok//14 Ḥüseyn:
B İmām Ḥüseyn/ cāriyeni:B cāriyeyi//15 Ḥažret:B Ḥažret-i İmām//16
olup:B idüp//18 Şīrīn:B Şīrīn bañā/ ğāyetde:B ğāyetde ḥesnā ve /
T181a şi`r:S ḳıṭ`a,Ü beyt//2 la`le reng:S,B la`l-i//5 fāḫir:B fāḫire/
cedāddan:Ü,B cedādından//6 -zāde:B -bānū//8 İmām'a:B İmām'a ḫoş
gelüp/ pirāyelerden:B pirāye-i laṭīfden//9 tažarru` itdi:Ü eyitdi
//10 girüp:B gidüp//14 bir ğarībem:B sen kimsin Şīrīn eyitdi ben
T181b bir ğarībem//16 ben:B'de yok//4 murāduñ ise:B murāduñsa Ḥažret-i
//5 Ḥažret-i:B Ḥažret-i İmām//14 Ṭūr:Ü'de yok/ dutdı:S,B ṭutdı//
15 yinüp:S,Ü,B inüp//17 oldı:B olup//18 Ḥažret:B Ḥažret-i İmām//
T182a hidāyet:B īmān-ı hidāyet/ Beytüme:S,Ü,B Beyte/ ḳılduñ:S,Ü,B ḳıl-
duñ//4 olduñ:S,Ü,B ḳılduñ//6 idüp anuñla:B idüp Ḥažret-i İmām
Zeynel`ābidīn ḥużūrında `aḳd idüp anuñla/şi`r:Ü'de yok//7 ḳılup:
Ü,B ḳılur//9 yuḳuya:B uyḳuya//10 ḳaldum:B ḳalup//11 Ḥažret:B Ḥaž-
ret-i İmām/ başı:B ser-i mübāreki olan//12 eyle:B öyle//14 māte-
min:Ü mātemini/ dutar:Ü,B tutan/ ğarḳa-i deryā-yı :S deryā-yı ğar-
ḳa//16 bir başı:B bir gelüp Ḥažret-i İmām Ḥüseyn'ün ser-i mübāre-

T182[b] kin//17 giysūları:B giysū-yı mübārekleri//2 iştiġāl itdiler:B meş-
ġūl oldılar//4 bunlara refākat:B bunlardan mürāfakat//5 Resūl: Ü
Resūlullāh//7 görmedüm:S,B gördüm//9 ma'lūm idüp:Ü görüp/ şi'r:Ü'
de yok//10 kābildür:S kalupdur//11 tikendür...tikenden:B dikendür
...dikenden//13 idüp:Ü idüpdür/ urup:B idüp//14 gördiler:Ü'de yok
//17 muhālifler kasd:Ü mu'ānidler/ deyre:B deyrde//18 'asker:Ü
leşker/ başları...mühr:Ü başları hisāra salup leşker daşrada ola
Şemr-i Zilcevşen-i la'īn bu salāha rāżı olup başları sanduka bıra-
kup mühr,B başları hisāra getürüp leşker taşrada dura Şemr Zilcev-
şen-i la'īn bu salāha rāzı olup başları cümlet bir sanduka koyup
T183[a] mühürleyüp//1 kapusına //3 teselli olup leşkerle:B müteselli olup
kendü leşkeriyle/ daşrada...dutdı:B daşrada...tutdı//4 rahşān:S
dırahşān//dutdı:B tutdı//9 medūd:B med/ ba'żı:B ba'ż//11 ihtilāfa:
Ü,B hafāya//12 'iffetdürler bunlar:B 'iffet ve/ Halīl:B Halīl'dür
T183[b] ve//18 hālden:Ü hāletden//1 İmām'un başın:B İmām Hüseyn'ün ser-i
mübārekin//2 bünyād:Ü'de yok//3 şerīfinden va'de:B şerīfünüzden
haber/ mütāba'atin:Ü mütāba'atlerin/ itmiş:Ü itmişler,B itmişler-
dür//irşād-ı Yehūd maslahatiyçün:Ü irşād-ı rāhib,B rāhibi irşād i-
çün//5 şi'r:Ü'de yok//6 men:S,Ü,B beş//8 kılup:B kıldı/ol:B ol
sā'atde//9 İmām:B İmām Zeynel'ābidīn//10 irmemişdür:Ü irişmemişdür/
leşker-i Şemr:B Şemr Zilcevşen-i la'īn leşkerin tertīb idüp/ an-
ları:Ü ol başları//11 'asker:B 'asker-i Yezīd//13 kıldurup:S kılup
//13 Şemr'i:B Şemr Zilcevşen'i/ leşkeriyle:Ü leşkerle//14 istik-
bāle çıkup:Ü istikbāl idüp/Şemr'e:B Şemr-i bed-bahta//15 la'īn:Ü
'de yok//17 durup:S,B turup/ yolıkdı:S rast geldi ki,B yolı uğra-
T184[a] dı ki//18 mahzūnsız:B feryād ü figān idersiz//1 Hüseyn:B Hażret-i
İmām Hüseyn/ ey kavm:S'de yok//2 idelüm:S kılalum//3 kıldılar:B

-itdiler//4 menāzil ü merāhil:Ü merāhil ü menāzil//7 'işret:Ü tarab//8 halk-ı...idüp:B şehrün halkı mu'amelātdan fāriğ olup/ müteveccih:S,Ü,B teveccüh//11 neşātla:S neşātla sürūra//14 revān:B derhāl revān//16 olan eyyāmda:B olduğı zamānda//18 diyara:B di-

T184[b] yārda//1 şüheda :S,Ü şehīdler/dutmışlar:B tutmışlardur//2 hücūmı: S ızdıhāmı//3 nīze-dārlarung:S,Ü,B nīze-dārlarun//4 bin...kabūl:B bin kızıl altun virmegi kabūl//6 nākalar:S nāka//7 ve bayraklar:Ü açdurup atların//12 Yezīd'üng:S,Ü Yezid'ün,B Yezīd-i mel'ūnun/ bār-gahına:B bār-gāh-ı bī-sa'ādetine//15 mübāhātla:Ü'de yok,B mübāhāt idüp/ şi'r:Ü'de yok//17oldı didi ey:Ü alup eyitdi/ bildüng: S,Ü,B bildün//18 nişe:S nite,B nice/ buyurdı ki:B emr itdi ki/anı:

T185[a] Ü'de yok//1 itdiler:Ü ideler//3 katl:B biz dahı katl/ mütefekkir: Ü tefekkür/ olup:Ü idüp,B iken/ tabakda:B tabak içine//6 Temīr:B Nümeyr//7 mülsem:B būse-gāh//8 Temīr:B Nümeyr/ sohbet:Ü'de yok// 9 Temīr:B Nümeyr//10 Yezīd:B Yezīd-i pelīd/ Temīr'i:B Nümeyr'i/ mecīisden:Ü meclisinden/ ğayr:B ğayrı//12 ittifākā:S ittifāk/ ol gün:Ü'de yok/ ne:Ü kimün/ başlardur:Ü başıdur,B başdur/ kimesnedür:S kimesnedür ki//14idüpdür:Ü,B itmişdür//16 Ey Yahūd:Ü'de yok

T185[b] //17 Cehūd:S Yahūd,Ü,B Yahūdī//18 Resūl:Ü evlād-ı Resūl//1 Hüseyn'ün:B Hażret-i Hüseyn'ün/ şehādet:B yevm-i 'arasatda şehādet// oldum Yezīd:B oldum ve Muhammed'e īmān getürdüm ve hakkı bir bildüm Yezīd/5 nām:Ü isimlü//7 resmiyle:B tarīkiyle//8 istifsār: Ü su'āl//9 cinse tālibdür:B cins nesneye tālibdür//10 Ümm:B ol Hażret Ümm/ buyurdı :B 'arż itdüm buyurdı//12 kılan:B kılduğı//14 hużūr-ı:Ü'de yok//17 bir gün:B ve nakl itdi ki bir gün/ mescid-i cāmi'de:B mescidde//18 kuvvet ü kudret:Ü kadr ü kuvvet,B kudret ü

T186[a] kuvvet//1 hużūrunda:B hużūrunuzda/ kılup:B idelüm//6 şeh-zādeler..

gösterdükde:Ü Hażret-i Murtażā'ya 'arż olındukda Hażret-i Murtażā/ idüñ:S,Ü,B idün//7 olındukda:B itdüklerinde//8 dāne:Ü'de yok/ ekser:B ziyāde//9 Fāṭıma:B Pes Hażret-i Fāṭıma Zehrā//11 Ey Cebrā'īl :Ü'de yok//12 irişe:B irişe te'emmül idün ey 'azīzler/ hergāh:Ü'de yok/ Muṣṭafā ve Murtażā:B Hażret-i Muṣṭafā ve Hażret-i Murtażā//13 Zehrā:B Hażret-i Fāṭıma Zehrā/birin:B bunca ẓulmı anlara revā göreler ki birin//14 şi'r:Ü ḳıṭ'a/ sa'ādet:S maḥabbet//16 Muṣṭafā:Ü Murtażā//17 risālet lāzım:B ṣoḥbet-i Resūlullāh//18 ey:Ü'de yok//

T186[b] 1 ḥürmet-i...nişe:B anuñ evlādına nice//2 ḥāżır:B iḥżār/3 naẓar-ı mübāreki Hażret-i:Ü'de yok//4 gelüp eyitdi şi'r:Ü geldi//5 eylādüñ :S,Ü,B eyledün//6 eyledüñ:B eyledün//7 eyledüñ:S,Ü,B eyledün// 8 eyledüñ:S,Ü,B eyledün//9 bin 'Alī:Ü'de yok//15 münāfıkları:B ta'āla münāfıkīn ve münāfakātı //5 muḳadderdür:B muḳarrerdür//16 bu

T187[a] ṭıfldan...ṣarīḥdür:Ü bu ne ẓulm-ı ṣarīḥdür ki bu ṭıfldan ġayr ḫānedān-ı nübüvvet ü velāyetde kimesne ḳalmadı//12 şi'r:Ü'de yok//16 ammā her birimüz:Ü her birimüzün/ eline..ḥarbe:B bir ālet-i ḥarb/

T187[b] mücādele:Ü muḥārebe//18 nevbetünüz:Ü nevbetünüz Hażret-i İmām //1 ṣoñra...çeküp:B ṣoñra saña göstereyüm naḳḳāreden ṣoñra müezzin na'ra-i Allāhü Ekber//2 eyitdi:Ü'de yok/ taġayyür:Ü hergiz taġayyür,B ta Ḳıyāmet taġayyür/tebdīl:S,Ü,B tebeddül//3 şi'r:Ü'de yok //5 Zeynel'ābidīn'ün:S Zeynel'ābidīn//6 İmām:B Hażret-i İmām Zeynel'ābidīn//7 ref':B def'//8 ḳatl itmiş:Ü ḳātil-i Ḥüseyn//9 mübālaġa ve münāẓaralardan:S,Ü münāẓara ve mübālaġadan,B münāẓara ve mücādeleden//12 ḳatline Ḥüseyn'ün:S,Ü,B İmām Ḥüseyn'ün ḳatline/ degüldüm Hażret-i:B degüldüm diyüp emr itdi fi'l-ḥāl Şemr-ı ḫınzırı meydāna getürüp Hażret-i İmām Zeynel'ābidīn ma'ārefetiyle dört pāre ḳılup her pāresin bir dervāzeye aṣup siyāsete yetürdiler andan ṣoñra bir rivayetde eyitdi//14 beytle:Ü beytümle/

türbeti:B türbesi/ üzerinde:Ü üzere//15 İmām:B İmām Zeynel'ābidīn

T188[a] //18 cāmi'de:B cum'aya//1 mezemmet:S,Ü,B mezheb //3 ḳıldung:S,Ü,B ḳıldun/ rıżā-yı..ḫālika:B ḫāliḳı koyup rıżā-yı ḫalḳı/ şi'r:Ü beyt //5 ḳıldun:B itdün/ eyledün:B itdün//7 ben:S'de yok//10 virüp:B virdi/ İmām:B İmām Zeynel'ābidīn//11 çıḳup:S'de yok/ şerīfle müşerref:S,Ü,B şerīfiyle münevver//12 deryā:Ü baḥr//13 'aḳl-ı...ibārātında:Ü'de yok//14 mażmūnında:B mażmūn-ı şerīfinde/ şi'r:Ü'de

T188[b] yok//17 ḳılup:B olup//1 ḥikmet:S'de yok//2 maḥż-ı derd-i dil:S,Ü, B maḥżdur didiler//3 ḳabūl:Ü ḳabūli//4 belāğatin:Ü belāğati//8 dendāne-i miftāḥ:B dür-dāne-i dendāne-i miftāḥ-ı ebvāb// 9 gülbin -i gonçe-i:B,Ü gonçe-i gülbin-i//11 ve serīr-i...bana mensūbdur:B 'de yok//14 ḳāmet:S,Ü iḳāmet/kelimātın:Ü kelāmın/17 mu'anberin:B mu'anberlerin//18 bu:Ü'de yok,olan:Ü,B itdügün/ şāh:S,Ü,B şeh//

T189[a] 1 bıraḳup:B bırağup//2 Yezīd- :B Yezīd-i güm-rāh ü la'īn//3 bu:Ü 'de yok/ sana:Ü bana/ aḳreb midür yā bana:Ü aḳrebdür mi yā sana,B mi aḳrebdür yā bana//6 beyti:Ü beytümi//7 ḫilḳatünde:Ü cibilliyetünde/ bu istiḫfāf:Ü istiḫḳāḳ//9 kemāl-i:B'de yok/ durup:S,B ṭurup//10 namāza meşğūl:B meşğūl-i namāz/ ref':B def'//11 Ḥüseyn'ün :B Ḥażret-i Ḥüseyn'ün//12 'Ubeydullāh'a:B 'Ubeydullāh Ziyād'a/ şi'r:Ü'de yok//13 bend-i bī-dād:Ü bend ü zindān-ı//14 başların:Ü başları//15 naḳildür:S,B mesṭūrdur//16 ol:B ol ma'sūme//17 her

T189[b] gün:Ü bir gün/ enva'-ı:Ü ana enva'-ı//1 vālid:S vālide//3 Ḥüseyn'ün :B Ḥażret-i İmām Ḥüseyn'ün//4 ḥużūrında:S önünde,Ü,B ḥużūrında// 7 ḳıldılar:Ü,B itdiler/zelzele düşdi:B tezelzül bıraḳdılar/ şi'r: Ü'de yok//8 ṭöküp:S döküp,B dögüp/ daşını:S,B ṭaşını//9 eyledüng: S,Ü,B eyledün/ aḥvāle:B ḥāle//10 ammā:S,B'de yok/ icazet istedi:B istid'ā ḳıldı//11 ferāğatle:Ü'de yok//12 münāsib:Ü'de yok//14 cümledendür ki:B cümledendür bu ki ẕikr olınur/ şi'r:Ü'de yok,B naẓm

//15 şi'r:Ü'de yok//16 çarh:S dehr//18 Yezīd:B Yezīd-i pelīd/ ba'-

T190[a] żı:B ba'ż//1 Kerbelā'da:B Kerbelā'ya varup/ kılana dek:Ü idene dek, B kılana degin//4 mübārizle:Ü mübārizler ile/ ri'āyetlerinde:S ri'ā-yetlerin/ mübālağa:S,Ü,B mübālağalar/ Beşīr:B Beşīr ki mahabbet-i //8 ğayr:B ğayrı/ kudretümüz yokdur:Ü yokdur kudretümüz//9 hilye-lerin:Ü hilyeler//12 maksūdum ki bu hānedāna:B maksūdum bu idi ki hānedān-ı 'ismet ü 'iffete//13 benden zāhir:B şāyeste bu bende-i bī-çāreden zāhir/ şi'r:Ü beyt//15 teşrīfinden:B teşrīf-i kudūmün-den/ figānla:B feryād ü efğānla//17 giryān ü perīşān:Ü'de yok//18

T190[b] idüp:B idüp āh ü vāhla/ şi'r:Ü'de yok//1 nişe olmış...ruhsārunuz: S'de yok//5 biş:S,B beş/ eyle:B öyle//8 haber:Ü'de yok//9 Hüseyn ehl-i beytle:Ü Hüseyn'ün ehl-i beytiyle/ Şām'dan ehl-i beyt:B ehl -i beyt Şām'dan//11 itmeden:Ü itmedin/ bulmadan:Ü bulmadın//14 dī-demüz:B dīde-i müjgānumuz/ şi'r:Ü'de yok//15 efkār:B -figār//17

T191[a] nevhalar:Ü nevha//18 gelüp:Ü çıkup//2 bırakup:B bırağup//4 validü-mün:S,Ü vālidemün/ hīn-i:B Hüseyn/6 vefātda:B vefātında//7 var: B mülāhaza olınur//9 ve bu:S ve bu bir/ andandur:B ol cümledendür/ şi'r:Ü'de yok//11 şi'r:S'de yok,Ü beyt//14 teceddüdle müte'akıb:B mu'ākab/ kıyāmete:S devr-i kıyāmete//16 dutup:S,Ü,B tutup//17 gel-di :Ü nüzūl kıldı / rahmet:Ü'de yok//18 tecāvüz:S tecāvüz itmek/

T191[b] men:S,Ü,B ben/ gerek:S gerekdür/ şi'r:Ü beyt//2 kudreti:S,Ü,B kad-rini//4 titreyüp:S ditreyüp//6 'ukūbete:Ü 'ukūbetle//7 dünyāda:B dünyāda ve āhiretde//8 söz:Ü'de yok//10 olmadan:Ü olmadın//13 mek-rūh:B mekrūha//15 itmişlerdi:Ü olmışlar//17 'Alī ve ...havż:B Haż-ret-i 'Alī Murtāżā ve Hasan Mücteba ve Hüseyn-i mazlūm va maktūl-i şühedā-yı Kerbelā havż/ Hüseyn:Ü Hüseyn ve Fātıma/ ba'żı:B ba'ż//

T192[a] 18 virürler:Ü virürlerdi//1 nişe:S nite,B niçün//2 ta'yīn:Ü mu'ay-

yen//5 ḥālden:B ḥāletden//9 me'mūr olmışlardı:B ta'yīn olanlardan
idüm// 10 başlarun ṣanduḳı:B şühedā başları olan ṣanduḳları/ et-
rāfında//12 ḳalduḳda:B ḳalduḳda nāgāh//13 ḳurılup:Ü ḳurıldı/ ṣā-
hib-çihre:Ü ṣāḥib-devlet,B kimesne//17 ḫaymeye:B ḫayme-gāha/ mü-
T192b teveccih olup:Ü teveccüh ḳılup/ Ādem:B Ḥażret-i Ādem//1 itdiler:
Ü ḳıldılar//2 çıḳup:B ü Ya'ḳūb çıḳup ol başları //3 anlardan:S,Ü
andan/ çıḳup:B çıḳup mübārek başları//5 Ḥüseyn:B Ḥażret-i Ḥüseyn
şehīd/ muḳaddem:B ḳadem-i//6 ceddāh:B ceddāh mülāḥaẓa ḳıl ki//8
şi'r:Ü'de yok//9 ġam:B kim//15 olsa:B olursa//16 ḳıyāmet:Ü rūz-ı
T193a ḳıyāmet//17 aluram:Ü alam//1 müstaḥfızlaruñ:S,Ü,B müstaḥfızlaruñ
/ doḳuzı:S,B ṭoḳuzı,Ü doḳuzını/ yanup:Ü yaḳup/ yetdükde:B geldük-
de//2 ve men:S lik ben,ve ben//3 dutmaġa:B ṭutmaġa//4 perdesin:B
yüzinden niḳābın//5 çıḳardılar:B çıḳardılar şehrden çıḳduḳda he-
man/ beyt:S,B şi'r,Ü'de yok//6 ġażab:Ü 'ażab//7 tefsīrden:Ü,B te-
fasīrden//9 anunla:B ol 'azābla//14 fevt oldı:B dünyādan gitdi//
T193b 16 daşıyla:B ṭaşıyla//1 ḥāżır idüp:B getürüp//2 ba'żı:B ba'ż//3
taṣarrufı:B şekli//3 uḫrevīden:Ü āḫiretden,B uḫreviyyetden//5 mes-
cidine getürdiler:B mescidi önüne bıraḳdılar//7 durup çıḳup:S ṭu-
rup çıkup,Ü bir dem durup yine çıkdı,B durup ve yine çıkup//9 be-
şāret/ gelürdi:S gelürdi şi'r,Ü'de yok//10 luṭf-ı:Ü raḥmet//13
sevāb:S'de yok/ve cümle-i..sa'ādet:B'de yok/ B'de "hücūm-ı miḥnet
-i devrān melūlı" mısra'ı ile başlayan şi'r mersiyeden öncedir//
T194a 4 dutup:B döküp/ ġarḳ-ı:B birle//7 fehm:B 'azm/ şerḥin:Ü aḥvālin
/ çeküpdür:B açupdur//8 zār:Ü var//10 ḳıl:B ḳıl naẓm-ı diger//14
dürr-ı eşk kim saçılur:B ẕerre eşk kim dökilür//17 melāl:B belā/
T194b gönül:B gönül naẓm-ı diger//2-serāsına:B -serāyına//4 ḳılmayup:
S,B ḳılmaduñ//5 ḳılmaduñ:S,Ü,B ḳılmaduñ//6 olanlara:B olanlara

nazm-ı diger//7 kadem:B'de yok//8 ğayr:Ü ğayrı//13 sana:B sana nazm-ı diger//14 vay:B vey//18 kana kana:B kase kase//6 bu:S bir idüp:S'de yok//7 eyle:B öyle/ Talib'ün:B Talib Hażretlerinün/ altı:B altı 'aded//9 sekkiz:S,Ü,B sekiz/ nefer: B 'aded/ sekkiz :S,Ü,B sekiz/ nefer:B 'aded/ ve ba'żı...kızdur:B'de yok//10 nefer:B 'aded//11 olanlar:B olanlar bunlardur ki zikr olınur/ imam :B Hażret-i//13 ikinci:S ikinc/ ayınun:B şerifün//14 beşinci:S beşinc/ hicretün:B hicret-i nebeviyyenün/ üçinci:S üçinc/ tokuzıncı:S tokuzınc/ geçdükde:B geçdükden sonra/ biş:B beş//16 nefer: B 'aded/ ve ol cümleden meşhur:Ü ve biş nefer ol cümleden,B anlardan meşhur/ Talha ve Hüseyn:Ü Hüseyn ve Talha//17 'Abdurrahman ve 'Ömer ve Kasım'dur:Ü 'Ömer ve Kasım'dur,B 'Abdurrahman ve Kasım ve 'Ömer'dür//18 üçinci:S üçinc/ dördinci:S dördinc/ yılında

T195[b] :B yılında vakı' olup//3 beşinci:S beşinc/ yılındadur...meşhur olan:B yılında vakı' olmışdur ve on sekiz 'aded evladı olup ve ol cümleden tokuz 'aded inas ve tokuz zükurdur amma evlad-ı zükurdan meşhur olan bunlardur//3 sekkiz:S,Ü sekiz/ dokuz:S,Ü,B tokuz // 6 Muhammed Bakır:S,Ü İmam Muhammed Bakır,B Hażret-i İmam Muhammed Bakır/ beşinci: S beşinc//7 ücinci:S ücinc/ gününde:B güni/ yeddi:S,Ü,B yedi//9 ayınun:B'de yok//10 yedinci:S yedinc/ geçdükde:B geçdükde vakı' olmışdur/ ğaribe:Ü 'arabiyye/lebyaż:B ebyaż ve cifr-i cami'/ ve cifr-i cami':B'de yok/ yeddi:S,Ü,B yedi/ olup:B olup ol cümleden meşhur olanlar bunlardur//12 ve 'Abbas:B 'de yok/ yedinci:S yedinc//13 igirmi:B yigirmi/ yedi:Ü'de yok// 14 nefer:B 'aded/ yedi inas ve igirmi üç zükur:B yedisi inas ve yigirmi üçi zükurdur//15 olanlar:B olanlar bunlardur/ Hasan:Ü'de yok//17 nefer:B 'aded//18 olmış:B olup/ Hasan:B Hüseyn ve Hasan

T196[a] / Hażret-i :S,Ü,B Hażret-i İmām//18 tokuzancı:S tokuzınc//2 olmış: nefer:B 'aded//3 Hādī: B Nakī/ onıncı:S onınc//4 olmış:B olup/ olmış:B olup ve/ on birinci:S on birinc//6 Medīne'de:Ü Medīne'de olup,B Medīne'de vākı' olup ve/ yokdı:B yoğıdı//7 olur:B oldı //10 Münācāt...ḥācāt: Ü,B'de yok//13 olan:B olan münācātdür ḫātimetü'l-kitāb/14 mesṭūr:B mezkūr//15 mezkūr:B mesṭūr//16 ḳurb-ı ḳabūl:Ü ḳurb ü ḳabūl//17 -perde-i:B perdesinde//18 āyet:B āyeti//1

T196[b] beyte:B beyt-i Muṣṭafā'ya/ olanlar:B olanlaruñ//3 şerīflerini:Ü şerīflerin//6 yetmez şi'r:Ü aslā ve ḳaṭ'a yetmez //8 sulṭān sulṭān-nişān:B sulṭān-ı şehin-şāhān//9 Selīm:B Sulṭān Selīm/10 sa'ādet ...merḥametinden:Ü'de yok/ sāye-i merḥamet nden...mekremetinden:B ẓıll-ı mekremetinde ve ol kām-kār-ı melā'ik-sipāhuñ//12 dil-pezīr: Ü nāmī/ işārāt-ı şerīfiyle:Ü işāretiyle,B işāret-i şerīfiyle//13 i'timāmıyla:S,Ü,B ihtimāmıyla/14dutmış:B ṭutmış//15 şi'r:Ü'de yok

T197[a] //18 ma'zāü'r-rif'ate:Ü'de yok/ Muḥammed:B Ḥażret-i Muḥammed//3 resmīden mu'arrā:Ü'de yok/ resmīden:B resmiyyeden //4 itmām:B tamām/ oldı tevaḳḳu'budur:B oldı ve daḫı tevaḳḳu' ve ricā olınur//5 du'āyla:Ü beni du'āyla,B du'ā-i ḫayrla//7 tamām:Ü kabūl/ şi'r: Ü beyt//8 ḳādir:B ḳābil//10 lafżı:B lafż-ı

Metinde Geçen Arapça ʿİbârelerin Tercümeleri

T1b//2 "Bu Hadîkatu's-Su'adâ İmâm Hüseyin (R.A.) konsunda maktel kitabıdır."

//4 "Rabbim benim gögsüme genişlik ver, işimi kolayla, dilimin düğümünü çöz ki sözümü iyi anlasınlar."(Kur'an, XX "Taha suresi, 25)

//9 "Ve muhakkak ki sizleri imtihan ideriz;"

//12 "korku ile,"

//14 "açlıkla,"

//15 "malların,"

//17 " canların,"

//18 " mahsullerin eksikliği ile:"

T2a//2 " Sabredenlere müjdele."(Kur'an,II "Bakara Suresi,155)

//3 "Onlar ki,"

/ "bir bela kendilerine isabet ettiği zaman"

/ ""Biz Allah'ın kuluyuz ve ona döneceğiz." derler."(Kur'an, II "Bakara Suresi,156)

//6 "Ve muhakkak ki sizleri imtihan ederiz.(Kur'an,II "Bakara Suresi,155)

//11 "Kim sever ve sevilirse felaket ona arka arkaya gelir."

//14 " Sevilen kullara bela gerektiği gibi altına da ateş gerekir."

//16 "Allah bir kavmi severse üzerlerine bela yağdırır."

T2b//1 "İnsanlar içinde en çok belaya uğrayanlar kimlerdir?"

//3 "Peygamberler."

//5 "Ve sonra kimler?"

/ " Onlara benzeyenler."

//8 "Ve sonra kimler?"

/ "Diğer benlerleri."

$T3^a$//3 "Allah'ın salat ve selamı onun üstüne olsun."

//6 "Hiçbir peygamber benim eziyet gördüğüm kadar eziyet görmemişdir."

$T3^b$//1 " Yazıklar olsun, Hüseyin'in öldürülmesi çok büyük bir hadisedir."

//14 "Kim Hüseyin için ağlar yahut ağlatırsa cennet ona vacip olur."

//15 "Her kim kendisini bir topluluğa benzetirse o da o topluluktandır."

$T4^a$//1 " Dünya ahiretin tarlasıdır."

$T4^b$//12" Elbette sen her şeye kadirsin."(Kur'an,III "Âl-i İmrân,26)

$T5^a$//1 "Yüce Allah kısmet ederse."

//17"Orada(yeryüzünde) fesad çıkaracak kimse mi yaratacaksın?" (Kur'an,II "Bakara Suresi,30)

$T5^b$//9 "Ey Âdem, sen ve eşin cennette oturun."(Kur'an,II"Bakara Suresi,35)

$T6^a$//4 "Ey Âdem benden mi kaçdın?"

/ "Evet, senden utanarak kaçtım."

//13"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla."

$T6^b$//10"İnsanlar men' edilen şeye karşı harisdir.

$T7^a$//5 "Sırrı mukaddes olsun."

$T7^b$//18"Ey sevgilim, Âdem, aç mısın, tok musun,giyimli misin, uykuda mısın, uyanık mısın?"

$T9^a$//9"Ey babacığım, yardım et."

$T10^a$//1"Deyiniz ki Allah'dan başka Tanrı yokdur."

//8" Allahım, yenildim, benim için onlardan intikam al."(Kur'an,

XVIV,10)

//15" Ehl-i Beytimin hali Nuh'un gemisinde olanların haline benzer."

T11[b]//13 "Bir isteğin var mı?"

/14 "Senden bir isteğim yok."

//15 "Benim durumumu bilene soru sormaya lüzum yoktur."

T12[a]//4 "Allah istediğini yapar ve dilediğine karar verir."

//5 "Ey ateş, soğu ve İbrahim için selamet sebebi ol."(Kur'an, XXI "Enbiya Suresi",69"

//11 "Muhakkak ki bu apaçık bir imtihandır."(Kur'an,XXXVII "Saffat Suresi,106"

T13[b]//14" Seven bir kimse násıl uyku uyur, sevenler için uyku haram edilmiştir."

//18 "Ey babacığım, emr olunanı yap."(Kur'an,XXXVII "Saffat Suresi,102)

T14[a]//16"Halil bana kesmemi emr ediyor, Celil ise beni bundan men' ediyor."

T14[b]//3 "Rüyayı yerine getirdin."(Kur'an,XXXVII "Saffat Suresi" 105"

T15[b]//2 "Allahım, benim felaketim için ağlayanlara beni şefaatçi et."

//13"Her ikisini sever misin?"

/ "Evet, evladlarımız,ciğerlerimizdirler."

//14"Aralarında fark yoktur."

//17"Ey kardeşim, bunu onlara kim yapar?"

T16[a] //3 "Biz sana hikayelerin en güzelini anlatacağız."(Kur'an,XXII "Yusuf Suresi,3 "

//7 "Bu insan değil, ancak güzel bir melektir."(Kur'an,XXII "Yusuf Suresi,31 "

T16^{b}//3 "Allahın rahmetinin izlerine bakın da görün."

//4 "Dünya hayatı eğlence ve oyundan başka bir şey değildir."

T17^{a}//2 "Ey oğul,gece orada kalırsan

//3 " Gece gebedir."

//5 "Ey oğul, Allahı unutma."

//6 "Bir felakete uğrarsan Allahdan yardım dile."

//7 "Ve"Allah bana yeter o ne iyi bir vekildir" sözünü sık sık tekrar et ."(Kur'an,III "Al-i İmran Suresi",173)

//8 "Seni unutmadığım gibi sen de beni unutma."

S28^{a}//8 "Ey Cebrail, derhal kuluma yetiş."

S28^{b}//14"Ey kardeşim, hayatta mısın öldün mü?"

T19^{a}//4 "Vah kardeşimiz, vah Yusuf'umuz."

//13"Neredeyim?"

T19^{b}//1 "Ağlamanla melekleri de ağlattın."

//4 "Hüzünden gözleri ağardı."(Kur'an,XXII "Yusuf Suresi",84)

T20^{b}//1 "Ey anneciğim."

//2 "Ey evladım, ey gözümün nuru sabret, muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir."

T21^{b}//4 "Bu Ken'an'lı bir köledir, ve hükumdar da ona öfkelenmiştir."

//5 "Bu, Allah'ın öfkesinden, Allah'a karşı gelmekten,cehanneme girmekten ve katrana bulanmakdan daha hayırlıdır."

T23^{a}//1 "Keşki bu dünyaya gelmeseydim."

//3 "Ey Allah'ın elçisi sana selam olsun, ey sıkıntı içinde olan sana selam olsun, ey gamlı sana selam olsun."

T24^{a}14 "Allah bütün hüzünlü gönülleri sever."

//15 " Ben kalbi kırık olanlardanım."

T25^{a}14 "Allah'ın sıkıntıya düştüm."(Kur'ar, XXI "Al-i İmran suresi",83)

T25^{b}13 "Katından bana bir veli ihsan et."(Kur'an,III" Al-i İmran suresi", 38)

//16 "Biz oyun için yaratılmadık."

T26^{a}16 "Cehenneme girenin vay haline."

T28^{b}13 "Belâların en büyüğü atâların en büyüğü iledir."

T29^{a}8 "Gözünü ayırma."

T29^{b}14 "Ben ona veli ve kefilim."

T30^{a}4 " Allah seni, rüyada görüp istediğin çocukla bereketlendirsin, sen ki, Celâl sahibi tarafından insanlara gönderilmiş elçisin."

T30^{b}5 "Allah'dan başka Tanrı yoktur ve Muhammed Allah'ın resulüdür, deyin ki kurtuluşa eresiniz."

//13 "Azim sahibi olan peygamberler gibi sabret."

T31^{a}4 "Babacığım, kavm seni öldürmeğe karar vermiş."

//8 " Gözleri kör olsun ."

T31^{b}3 " Kılıçla vurunuz ve ateşle yakınız."

//6 " Ey Allah'ın resulu sana selam olsun."

T32^{a}1 " Allah birdir."

//10 " Cahiller onlara hitabda bulundukları zaman, müslümanlar onlara "selam" derler."(Kur'an,XXV "Furkan suresi",63)

T32^{b}3 "Vay başıma gelenler."

//10 "Ey kardeşimin oğlu, selam olsun."

T33^{a}4 "Evet."

T34[a]1 "Şehid değil miyim?"

/ "Evet."

//6 "Ben seninleyim."

T34[b]11 "Evet , o bendendir ve ben ondanım."

/ "Ve ben her ikisindenim."

//12 "Ali'den başka bir yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

T35[a]12 "Şimdi Muhammed gerçekten vefat etmiştir."

T38[a]9 "Sen yaradılışıma ve ahlakıma benzedin."

T38[b]13 "Ey iki kanatlının oğlu, sana selam olsun."

T39[a]4 "Onlar için endişede misin? Ben onların dünya ve ahirette velisiyim."

//9 "Ey İbrahim'in babası, sana selam olsun."

//13 "Göz ağlar, kalp üzülür,Allahımızın hoşuna giden sözden başka bir söz söyleyemem."

T40[a]5 "Bütün mahluk ölür."

/ " Bütün rızka kavuşanlar ölüme gider."

//12 "Onun üzerinde olan her canlı fanidir."(Kur'an,LV "Rahman suresi,26)

/ "Herşey helak olacaktır."(Kur'an,XXVIII "Kasas suresi",88)

T40[b]6 "Her nefis ölümü tadacaktır."(Kur'an,XXIX "Ankebut suresi",57)

// 7 "Nerede olursanız olun ölüm size ulaşır."(Kur'an,IV "Nisa suresi",78)

//13 "O Allah'ın elçisidir ve peygamberlerin sonuncusudur."

//14 "Ben Adem oğullarının efendisiyim."

//15 "Sen elbette öleceksin veonlar da mutlaka öleceklerdir."(Kur'an, XXXIX "Zumer suresi",30)

//17 "Senden önce hiç bir insana ebedî hayat vermedik."(Kur'an,XXI "Enbiya suresi",34)

T41[a]4 "Bugün dininizi ikmal ettim, üzerinize ni`metimi tamamladım." (Kur`an,V "Mâide suresi",3)

//12 "Sadık olanlar sadakatlerinin mükafatını göreceklerdir."(Kur`an, V "Mâide suresi",119)

//13 "O gün ne mal ne de oğulların faydası olur."(Kur`an,XXVI "Şu`ara s resi,88)

//16 "Allah'ım şahid ol."

//18 "Ben mü`minlere karşı kendilerinden daha yakın değil miyim?"

T41[b]2 "Evet,ya Allah'ın elçisi(öylesin.)

/ "Ben kimin mevlası isem Ali de onun efendisidir."

//3 "Allah'ım ona düşman olana sen de düşman ol."

//4 "Ve ona dost olana dost ol."

/ "Ve onu hor tutanı hor tut."

//6 "Ve ona yardım edene yardım et."

/ "Nerede olursa olsun onu haktan ayırma."

//8 "Kutlu olsun sana ey Ebu Talib'in oğlu, ben seni bütün mü`min ve mü`minelerin efendisi olarak tanıyorum."

//9 "Dost olana dost ol."

//10 "Düşman olana düşman ol."

//12 "Ârkamdan size iki şeyi emanet bırakıyorum; Allah'ın kitabını ve yakınlarımı."

T42[a]12 "Allah'ım onu ve onları sev."

T42[b]1 "Alâah'ın yardımı ve fetih tahakkuk edince..."(Kur`an,CX "Nasr suresi,1)

//3 "Muhakkak, senin için ahiret dünyadan daha hayırlıdır."(Kur`an, XCIII "Duha suresi",4)

//5 "Allah'ım beni bağışla, çünkü herşeyi veren sensin."

//12 "Allah sizleri yüceltsin,selamete erdirsin, birleştirsin, korusun, yardım etsin ve muvaffak etsin."

T43[a]4 "Allah'a sığınırım."

T43[b]8 "Yarın nerede olacağım?"

T44[a]15"İkisinden de inci ve mercan çıkar."(Kur'an,LV "Rahman suresi,22)

T46[a]1 "Allah sana iyilik versin."

// 4 "Ey Ehl-i Beyt, size selam olsun."

T46[b]1 "Benim cildime dokunana ateş dokunmaz."

//12 "Dilerse beni yaşatır, dilerse öldürür."

//15 "Yâ Resulallah namaz vaktidir."

//17 "Yâ Resulallah namaz vaktidir."

//18 "Yâ Resulallah namaz vaktidir."

T47[a]1 "Ey imdadıma yetişen, ey dileğimi yerine getiren,ey belimin direği..."

T48[a]15 "Allah ve Resulu bilir."

T48[b]2 "Babacığım, sana ne oluyor?"

//6 "Biz Allah'ın kuluyuz ve ona döneceğiz."(Kur'an,II "Bakara suresi,156)

T49[a]2 "Ümmetimin rahmeti için ağlıyorum."

//9 "Ey nebi sana selam olsun."

T49[b]1 "Ey Allah'ın Resulu, aziz ruhunun gelişi için ateş söndürüldü, cennetler, huriler süslendi, melekler saf bağladı."

//17 "Allah'ım beni en yüce refike kavuştur."

T50[a]4 "Ey Muhammed'im."

T51[b]8 " Fatma benden bir parçadır."

//14 "Ey Ali'nin oğlu Hüseyn, ey peygamberin göz bebeği, neredesin?"

//15 "Ey ceylanım, kardeşim Hüseyin'i gördün mü?"

//16 "Yahudi Salih b. Ruk'a onu götürdü ve evinde sakladı."

T53[a]16"Allah senin ve annenin günahlarınızı bağışlasın."

T54[a]3 "Ey Ehl-i Beyt'im, Allah sizin üzerinizdeki günahlarınızı affetmek istiyor."

//4 "Size karşı harb açanlara harb açarım, sulh içinde davrananlara da aynı şekilde davranırım."

T55[b]7 "Bir gün aç bir gün tokum."

T56[a]5 "Allah sana Fatma'yı Ali ile evlendirmeni emr ediyor."

//11 "Allah sizi ayırmasın, mes'ut etsin, mübarek kılsın ve ikinize birçok hayırlı evlad nasip etsin."

T56[b]11" Allah'ım onu ve soyunu,rahmetinden kovulmuş şeytandan sana sığındırırım."(Kur'an,III "Al-i İmran",36)

//12 "Allah'ım , günahı benden uzak tutup beni paklandırdığın gibi onları da paklandır."

//14 "Allah'a minnetler olsun."

T57[a]9 " Karar yüce ve ulu Allah'ındır."

T58[a]1 " Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla."

/ "Alemlerin Rabbı olan Allah'a hamd olsun."

//2 "Allah'tan başka Tanrı yoktur."

//4 "Adem ve zürriyeti kıyamet günü sancağımın altındadırlar."

T58[b]8 "Allah'ım, İmran kızı Meryem'e nasip ettiğin salat ve salavatı Muhammed'e ve Ehl-i Beyt'ine de nasip et."

//12 "Yemeği besmele ile yiyiniz."

T59[a]7 "Bu sana nereden geldi."

/ "Allah'tandır, Allah istediği kimseye hesapsız rızk verir." (Kur'an,XXIV "Nur suresi",36)

T60[a]13 "Benim başıma öyle felaketler geldi ki bu felaketler gündüzlerin başına gelsiydi geceye dönerdi(kapkara olurdu) .

T61[a]3 "Onunla dost olanlara dost ol."

/ "Düşman olana da düşman ol."

//6 " İşte bu seninle benim aramdaki ayrılık."

T62[b]15 "Vah anam, vah başımıza gelenler."

T64[a]4 "Sen O'ndan razı, O da senden razı olarakRabbına dön."(Kur'an, LXXXIX "Fecr suresi",28)

/ "Allah istediğini cennete da'vet eder."(Kur'an,X "Yunus suresi,25)

//8 " İki sevgilinin bir araya gelmesi hâlinde ayrılık mukadderdir, sevgiliden ayrılık acısından başka ıztırap çok azdır.

Ahmed'den sonra Fatıma'yı kaybetmem dostluğun devam etmeyeceğine delildir."

T64[b]3 "Allah yolunda öldürülenleri ölü sanmayınız, onlar diridirler ve Rablerinin katında rızıklanmaktadırlar."(Kur'an,III "Al-i İmran suresi",169)

T65[b]16 "Allah'ın adıyla."

T67[a]10 "(Peygamberler) Allah'ın vahy ettiğinden başka bir şey söylemezler."

/ "Bu peygamberin ağzındaki tükürüktür."

//17 ve T68[a]2 "Kalk yâ Ebû Türab."

T68[b]12 " Ali'nin sevgisi öyle bir iyiliktir ki hiç bir kötülük ona zarar vermez,Ali'yi sevmemek öyle günahtır ki hiç bir iyilik ona fayda verme

T69[a]4 "Ona dost olana dost ol."

//5 " Ona düşman olana düşman ol."

T69[b]3 "Allah sana iyilik versin."

//14 "Allah'ı ve peygamberini sever."

T70^{a}2 "Bana sorunuz."

/ "Ali bendendir ve ben ondanım."

//3 " Ya Ali, sen bana Harun'un Musa'ya yakın olduğu kadar yakınsın."

//4 " Ben ilim şehriyim, Ali de onun kapısıdır."

//5 "Arşdan başka bana ne sorarsanız sorun."

T70^{a}17 "Yük taşıma hakkı başta aile sahibine düşer."

T70^{b}1 "Kişinin kemali ailesine yük taşımakla eksilmez."

//3 "Onlar ki gece gündüz, gizli ve aşikar mallarını Allah yolunda harcarlar."(Kur'an,II "Bakara suresi", 274)

//4 "Onlar ki kendi yiyeceklerini yoksula, yetime ve esire yedirirler." (Kur'an,LXXVII "İnsan suresi", 8)

//6 "Onlar zekat verir ve namaz kılarlar."(Kur'an,V "Mâide suresi",55)

//7 "Ey altın ve gümüş, benden başkasını aldatın."

T71^{b}7 " Hüküm Allah'ındır."

T72^{a}5 " Tövbe, tövbe."

T73^{b}10 "Allah dilediğine yardım ile destekler."(Kur'an,III "Al-i İmran suresi",13)

//11 "Siz fetih mi istiyorsunuz?"(Kur'an, VIII "Enfâl suresi", 18)

/ "Biz size apaçık bir fetih verdik."(Kur'an,XLVIII "Fetih suresi,1)

//12 "Allah'dan yardım." (Kur'an,LXI "Saf suresi", 13)

T74^{b}14 "Senin bana olan yakınlığın Harun'un yakınlığı kadardır."

T75^{a}1 "Nerede olursanız olun ölüm size mutlaka erişir."(Kur'an,IV "Nisa suresi",78)

T76^{a}18 "Ey oğlum,bu ayımızdan kaç gün geçti?"

T76^{b}1 "Ey oğlum, bu ayımızdan kaç gün kaldı?"

T77^{b}3 "Kalk, namaz kıl."

//13 "Kabe'nin sahibine yemin ederim ki kurtuldum."

//14 "Emirü'l-Mü'minin öldürüldü."

T78^{a}5 "Vah başıma gelen, vah duçar olduğum musibet."

T78^{b}3 "Allah'ın gerçekleştirdiği şey, ezelde mukadder idi." (Kur'an, XXXIII "Ahzab suresi", 38)

T79^{a}9 " Ey kızım,babanın kapısını kapat."

//11 " Ateşe atılan mı yoksa kıyamet gününde emin olarak gelen mi daha hayırlıdır?" (Kur'an,XLI "Fussilet suresi",40)

/ "Evet, Kıyamet gününde emin olarak gelen daha hayırlıdır."

//12 "Allah'dan başka Tanrı yoktur, Muhammed Allah'ın resulüdür."

T80^{a}13"Bir zavallı ile arkadaşlık etti, bir garib ile birlikte oturdu."

T80^{b}10 "Dilediğine mülk verirsin."(Kur'an,III "Al-i İmran",26)

//12 "De ki; Allah'ın bize takdir ettiğinden başka hiç bir şey erişmez, O bizim mevlamızdır.Mü'minler yalnız Allah'a güvensinler."(Kur'an, IX "Tevbe suresi", 51)

//14 "Senin sabrın ancak Allah'ın yardımı iledir."(Kur'an,XVI "Nahl suresi",127)

T82^{a}6 "Ne mutlu bir binek yeri."

/ "Binen de ne mutlu bir kişidir."

//10 "Hasan ve Hüseyn cennetdeki gençlerin efendileridir."

T82^{b}17" Allah mevkilerini yüceltsin."

T83^{b}2 "Duyduk ve itaat ettik."

T84^{a}4 "Sulh hayırlıdır."

T84^{b}3 "Biz sana gerçekten Kevser'i verdik."(Kur'an,CVIII "Kevser suresi",1)

/ "Bin ay."

T87^{b}7 "Resulullah doğru söylemiş."

T88^{a}13 "Biz Allah'ın kuluyuz ve ona döneceğiz."(Kur'an, II "Bakara suresi,156)

T88^{b}4 "Hain korkak olur."

//15 " Dünya ve ahireti kaybetti."

//16 " Böyle kayıp ne acı bir kayıptır."

T91^{b}17 "Cennette, Ali, Hasan ve Hüseyn için sütten bir ırmak vardır."

T92^{a}13 "Evet evladlarımız ciğerlerimizdir."

T93^{a}3 "Hayatıma yemin ederim, ey Abdullah'ın babası, göklerin ve yerin ziyneti."

//12 "Razıyım, razıyım."

T93^{b}12 "Onlar ki öfkelerini yenenler, insanların kusurlarını bağışlıyanlardır. Allah da iyilik edenleri sever."(Kur'an,III "Al-i İmran suresi,134)

//16 "İnsan düşmanına karşı öfkesini yener."

/ "Öfkemi yendim."

/ "İnsanları afv eder."

//17 " Allah iyilik edenleri sever."

T94^{a}2 " Biliniz ki Allah siz Ehl-i Beyt'den azap ve kötülüğü kaldırdı ve sizi pak kıldı."

T96^{b}13 "Arzu edilen budur."

T102^{a}2 "Ruhlar silahlanmış askerler gibidir."

T103^{a}15 "Allah yolunda cihad ederler."(Kur'an, "Mâide suresi",54)

//16 "Kafirlere karşı savaş aç ."(Kur'an,IX "Tevbe suresi",73)

T103^{b}1 "Kul bir mevkie ameli ile ulaşamazsa Allah onu vücuduna hastalık vererek, mallarına zarar evererek, evladını kaybettirerek imtihan eder, sonra bu imtihanlara tahammül ettirir, ta ki hak ettiği mevkie ulaşsın."

T115^b 1 "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla."

T118^a 7 "Biz onu üstün kıldık."(Kur'an,XVII "İsrâ suresi",70)

//8 "Orada bozgunculuk yapacak birini mi yaratacaksın?"(Kur'an, II "Bakara suresi",30)

//9 "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim."(Kur'an,II "Bakara suresi,30)

T119^b 14 "Her nefis ölümü tadacaktır ve kıyamet güni ecirleriniz size eksiksiz verilecektir."(Kur'an,III "Al-i İmran suresi", 185)

//15 "Ulu Allah doğru buyurdu ve yüce peygamber de doğru söyledi."

T120^a 17 " Ölüm ve felaketlerin ilmi bana verildi."

//18 " Arşdan başka bana ne sorarsanız sorun."

T120^b 13 "Biz Allah'ın kuluyuz yine ona döneceğiz."(Kur'an, II "Bakara suresi",156)

T123^a 10 "Biz Allah'ın kuluyuz yine ona döneceğiz." (Kur'an, II" Bakara suresi", 156)

T125^b 10 "İşte bunlar 'Adl cennetleridir,ebedî olarak oraya giriniz."

//14 "Lehimize mi, aleyhimize mi?"

//16 "Allah'ın izni olmadan hiçbir şey ve hiçbir kuvvet mani olamaz."

T125^a 4 "Allah yardımını size refik etsin."

T126^a 9 "Aman Allah'ım, burası derd ve bela toprağıdır."

//17 "Sabr edenlerin mükafatları hesapsız olarak ödenecektir." (Kur'an,XXXIX "Zümer suresi",10)

T128^a 9 "Ona verilecek cevabım yoktur.Azap buyruğu tahakkuk etti."

T132^b 2 "Ey Allah'ın düşmanı yalan söyledin."

//6 "Allah'ım onu ateşe sürükle."

//7 "Mazlumun duası kabul olunur."

T130^b 14 "Müslüman olan kimsenin dilinden ve elinden Müslümanlar selâmet bulurlar."

//18 "Allah'ım onu suya teşne iken öldür."

T133^{a}1 "Susadım, susadım."

T133^{b}1 "Allah size iyilik versin."

T135^{a}7 "Ey Allah'ım imdadıma yetiş."

T137^{b}13 "Haşimoğulları'ndan paklık peygamberinin oğluyum.Övündü-ğüm zaman bu kadarı bana yeter."

T138^{a}12 " Üzeyr Allah'ın oğludur."

/ "Mesih Allah'ın oğludur."

//14 "Sabret, sabrın ancak Allah('ın yardımı) iledir."(Kur'an, XVI "Nahl suresi", 127)

//15 "Allah sabredenleri sever."

T139^{a} //11 "Kullarının tevbesini kabul eden O'dur."(Kur'an,IX "Tevbe suresi",104)

T139^{b}17 "Evet,anan sana Hurr adını verdiği gibi hürsün."

T140^{a}13 "Ey Resulullah'ın oğlu, imdadıma yetiş."

T140^{b}3 "Mızrakları hedefe ulaşamadığında sabırlı olan en hayırlı hür, Hurr b. Riyâhî'dir."

//10 "Evlad babası gibidir."

T141^{b}4 "(Karşıma çıkacak) mübariz yok mu?"

T145^{a}10 "Emirim Hüseyin'dir, o ne iyi bir emirdir; aydınlatan kandil gibi parlayışı vardır."

T145^{b}3 "Babasına benzeyen kimse ona haksızlık etmemiştir."

T150^{a}2 "(İyi) kullarım arasına katıl ve cennetime gir."(Kur'an, LXXXIX "Fecr suresi",29-30)

//7 "(Allah) senden razı, sen de ondan razı olarak Rabbine dön." (Kur'an,LXXXIX "Fecr suresi",28)

//9 "O'nun zatından başka herşey fanîdir."(Kur'an, XXVIII "Ka-

sas suresi,88)

//10 "Yeryüzünde olan her canlı fanîdir."(Kur'an,LV "Rahman suresi,26)

T151[b]8 "Allah'ın rahmeti üzerine olsun."

T152[b]1 "Allah'ın rahmeti üzerine olsun."

//9 "Allah'ın rahmeti üzerine olsun."

//10 "En sağlam güvenim Allah'ın değişmez kitabıdır, o bana yeter."

//11 "Benim sığınacağım kale Allah'ın beni muvaffak etmesidir."

T153[a]1 "Susadım, susadım."

//8 "Allah'ın rahmeti üzerine olsun."

T154[a]8 "Benimle savaşacak kimse yok mu?"

T156[b]1 "Ey amca, imdadıma yetiş."

//10 "İnsan ziyan içindedir." (Kur'an,C111 "Asr suresi,2)

//12 "İman edip de salih amel işleyenler hariç."(Kur'an,C111 "Asr suresi,3)

//13 "Allah'ın va'adi gerçektir fakat çokları bunu bulmezler." (Kur'an,XXVIII "Kasas suresi", 13)

//14 "Kullarım içinde şükredenler azdır."(Kur'an,XXXIV "Sebe' suresi,13)

T157[a]10 "Bir kısmı cennetdedir." (Kur'an, XLII "Şûra suresi",7)

//11 "İyiler mutlaka cennettedirler."(Kur'an, LXXXII "İnfitar suresi,13)

//12 "Sabrınızdan dolayı size selam olsun, ahiret saadeti ne güzel." (Kur'an,XV "Ra'd suresi",24)

//15 "Bir kısmı cehennemdedir."(Kur'an,XLII "Şûra suresi",7)

//16 "Kötüler ateş içindedirler."(Kur'an, LXXXII "İnfitar suresi, 14)

T157[a]9 " Kurtulanlar, ancak cennet halkıdır."(Kur'an, LIX "Haşr suresi,20)

T158[a]13 "Allah'ın rahmeti üzerine olsun."

//17 "Allah'ın rahmeti üzerine olsun."

T158[b]7 "Allah'ın rahmeti üzerine olsun."

T158[b]14 "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim."(Kur'an, II "Bakara suresi", 30)

/ "Nun, kalem ve yazılanların hakkı için."(Kur'an,LXVIII "Kalem suresi", 1)

T159[b]10 "Allah'ın rahmeti üzerine olsun."

T160[b]12 "Susadım, susadım."

T161[a]17 " Ey kardeşim, kardeşinin imdadına yetiş."

//18 "Şimdi belim kırıldı."

T161[b]7 "Allah hepsine rahmet etsin."

T162[b]17 "Babacığım, susuzluk beni öldürdü ve demir de beni ezdi."

T163[a]15 "Babacığım, susadım, susadım."

T163[b]2 "Babacığım, imdadıma yetiş."

T166[a]3 "Şahit olarak Allah bana yeter."

// 6 "Allah'ın yarattığı insanlar içinde en iyisi babamdır,sonra anamdır, ben de bu ikisinin oğluyum. Altından yaratılmış gümüşüm, ben gümüşüm ve iki altının oğluyum; Fatımatu'z-Zehra anamdır, babam Sakaleyn imamı ve peygamberin varisidir."

T166[b]2 "Allah'ınıza istigfar edin, tövbe ideniz ki Allah size iyi bir sonuç versin." (Kur'an,

T167[a]3 "Sana, dedene ve babana selam olsun."

T167[b]15 "Allah'a döneceklerine iman etmeyenler,ziyan etmişlerdir;nihayet kendilerine ansızın o zaman gelip çatınca "Vah başımıza ge-

lan ne yaptık" derler."(Kur'an,VI "En'am suresi",31)

T169^{b}3 "Ben Resulullah'ın oğluyum, ben Allah'ın velisi Ali'nin oğluyum."

T171^{a}12"Resulullah doğru söylemiş."

T171^{b}7 " Şüphesiz ki Allah size adaleti, iyiliği, yakınlarınıza yardımı emr eder kötülüğü, fenalığı ve zulmu yasak eder.Bunları aklınızda tutasınız diye size öğüt verir.(Kur'an, XVI "Nahl suresi" 90)

//8 "Allah ve melekleri peygambere salat ederler."(Kur'an,XXXIII "Ahzab suresi" 56)

//16 "Hem dünyayı hem ahireti kaybetti."(Kur'an,XXII "Hac suresi,11)

T172^{a}7 "Allah'ın kuluyuz, yine ona döneceğiz."(Kur'an, II "Bakara suresi,156)

T175^{a}18 "Ey kuş, durumunun esası nedir, aklından nelen geçiyon?"

T176^{a}11 "Ah dedem, ah Muhammed'im."

T177^{a}15 "Ey peri kadınlar,Haşimî kabilesine mensup kadınlar beni mutlu ederler. Çünkü o kadınlar zatı pak olan İmam Ahmed Mustafa'nın kızlarıdır."

T177^{b}2 " Resûl alnını sildi ve hudutta bir şimşek çaktı.

Ecdâdı Kureyş'in en ululari ve en hayırlıları idi."

T178^{a}2 "Kalplerinde olmayan şeyleri dilleriyle söylerler."

//5 "Yoksa sen Kehf ve Rakîm sahiblerini Hayret edilecek ayetlerlerimizden mi sandın?"(Kur'an,XVIII "Kehf suresi, 9)

//8 "Zannetme ki Allah zalimlerin yaptıklarından gafildir."(Kur'an, XV "İbrahim suresi",42)

//6 "Ey Resulullah'ın torunu doğru buyurdun."

T178^{b}4 "Ey Ehl-i Beyt, Allah sizden günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor."(Kur'an,XXXIII "Ahzab suresi",33)

/ Sizi pak ve tertemiz yapmak istiyor."(Kur'an,XXXIII "Ahzab suresi,33)

-//7 "Gözleri var görmez kulakları var işitmez."(Kur'an, VII, A'raf sûresi, 179)

T178b11 "Muhakkak ki Allah sabr edenlerle beraberdir."(Kur'an,II "Bakara suresi", 153)

//13 "Kendileriiçin gerçekten acıklı bir azap olduğunu münafıklara müjdele."(Kur'an, IV "Nisa suresi,138)

T179a9 "Allah'a yemin ederim ki kıyamet gününde onun bir alacaklısı vardır."

T179b4 "Kendiliğinden bir şey söylemez."

//5 "Güçlü, kuvvetli olan Allah ona öğretmiştir."

//13 "Zulmedenler nelere duçar olacaklarını pek yakında anlayacaklardır."(Kur'an,XXVI "Şuara suresi",227)

T181a14 " Sen kimsin?"

T182a1 "Allah'ın selamı nebilerin ve onların üzerine olsun."

T183a16 "Ey mazlum sana selam olsun, ey sıkıntı içinde olan sana selam olsun, ey gamlı sana selam olsun."

T183b5 "Ben mazlumum, ben sıkıntı içindeyim, ben maktulüm, ben garibim, ben Mustafa'nın torunuyum, ben Murtaza'nın oğluyum."

T184b15 "Özengimi gümüş ve altınla doldur, çünkü ben ahlak sahibi meliki öldürdüm, ebeveyni insanların en hayırlı olanını öldürdüm,bütün alemin soy ve sop bakımından en şereflisini öldürdüm."

T185a7 "Allah elini kessin."

T186b14 "Şüphesiz ki münafıklar yalancıdırlar."(Kur'an, LXII "Münafıkûn suresi", 1)

//15 "Allah münafık erkeklerle münafık kadınlara azap eder.((Kur'an,XXXIV "Ahzab suresi", 73)

T187a5 "Allah yolunda göç edip sonra öldürülen ve ölenleri Allah en güzel rızkla mükafatlardıracaktır.(Kur'an,XXII "Hac suresi,58)

Allah mutlaka güzel bir rızıkla mükafatlandıracaktır."

//5 "Her kim bir mü'mini kasden öldürürse onun cezası, ebediyyen cehennemde kalmaktır."(Kur'an, IV "Nisa suresi" ,93)

//12 "Ey dedem, ey gönderilen peygamberlerin en hayırlısı sana sesleniyorum. Hüseyin'in öldürülmüş ve neslin tükenmiştir."

T188[b]5 "Eksiklikten uzaktır O ki geceyleyin kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya yürüttü."(Kur'an, XVII "İsra suresi",1)

//6 "İki yay mesafesi veya daha yakın bir uzaklıkta idi."

//7 "Ben ilim şehriyim ve Ali de o şehrin kapısıdır."

/ "Şeksiz ve şüphesiz hiç bir şey O'ndan daha yüce değildir."

//14 "Allah uludur."

//15 "Ona hiç şüphe yoktur. O'ndan hiçbir şeyih ekber olmadığına şüphe yoktur."

/ "Allah'dan başka Tanrı olmadığına şehadet ederim."

//16 "Etimle ve kanımla ona şehadet ederim."

/ "Muhammed'in Allah'ın resulu olduğuna şehadet ederim."

T189[a]17 "Babam nerede?"

T189[b]4 "Bu babandır."

//14 "Adamlarım öldü, ölüm büyüklerimi yok etti ve benden sonra beni en çok hayrete düşüren örf ve adetlerimden uzaklaşmamdır."

T190[a]8 "Ziynetlerimden başka bir şeyim yoktur."

T190[b]7 "Şimdi Muhammed öldürüldü."

//12 "Ey dede, ey efendim."

T191[a]9 "Allah feleği güldürmesin,Ahmed'in evladları mazlum olarak kahr oldukları halde Allah feleğin yüzünü güldürmesin.

T192[a]3 " Ona zift içiriniz."

//17 " İn yâ Safiyyâllah."

//18 " İn ya Neciyyâllah."

T192[b]1 " İn yâ Halîlâllâh.

//3 İn "İn yâ Kelîmâllâh."

ℓ "İn yâ Rûhâllah."

//4 "İn yâ Habîbâllah."

T193[a]1 "Aman, meded."

//2 "Allah seni afvetsin."

//8 "Kim olursa olsun."

//11 "Boyu yetmiş arşın.

T193[b]9 "Ey cehaletle Hüseyin'i öldürenler,uğrayacağınız azap ve aşağılık size müjde olsun."

T195[a]12 "En doğrusunu Allah bilir."

//17 "En doğrusunu Allah bilir."

T195[b]1 "En doğrusunu Allah bilir."

//6 "En doğrusunu Allah bilir."

//8 "En doğrusunu Allah bilir."

//12 "En doğrusunu Allan bilir."

//16 "En doğrusunu Allah bilir.'

//18 "En doğrusunu Allah bilir."

T196[a]3 "En doğrusunu Allah bilir."

//5 "En doğrusunu Allah bilir."

//7 "En doğrusunu Allah bilir."

T196[b]9 "Allah felaketleri onun üzerinden kıyamete kadar kaldırsın."

T197[a]1 "Allah onu korktuğundan ve sakındığından korusun."